

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

PARTEA I-a

SEMINARIST

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

PREFAŢĂ

Citind „Memoriile" lui Goron, *care între anii 1880—1892 a fost în poliţia Parisiană şi a ajuns Şeful siguranţei, în volumul intitulat:* „L'Enfer de Cupidon", *la capitolul I:* Déchéances", *pag. 16—18, am dat de următoarea* „afacere".

O doamnă se prezintă într'o zi în cabinetul său, la Prefectura Poliţiei, şi îi spune că e foarte nenorocită. E din Moldo-Valachia, *unde, la moşia soţului ei înnamorându-se de* intendentul *soţului ei, a fugit cu el luând bani şi scule. Venind la Paris, în curând nu au mai avut ce cheltui şi amantul ei a recurs la expediente, între care, falşificarea pe o poliţă, a semnăturii unei verişoare a ei, foarte avută, care locueşte în Paris, Principesa ***.*

Goron, în expunerea acestei „afaceri", arată că amantul era seminarist, *fiu de preot, cu temperament de* călugăr. *Nenorocita, după multe suferinţi şi umilinţi a scăpat de escroc.*

Părându-mi-se că acest mic episod al capitolului, înfăţişează oarecare interes dramatic, mi-am pus în gând să-l meditez şi, la nevoe, să mă duc în Franţa şi să vizitez anume locuri trebuincioase desvoltării acţiunii.

Tocmai se întorsese din Franţa un bun prieten G. Orăşanu, unul din fraţii Ardeleni expulzaţi de politica lui Dimitrie Sturdza, fost Prim-Ministru.

Întâlnindu-mă cu el la Cafeneaua Bulevard, — loc de adunare al mai multor literaţi pe atunci — din una în alta ajung să-i expun subiectul şi dorinţa mea de-a mă duce la Paris şi de-a vedeà pe Goron, spre a-i cere şi alte lămuriri.

Cunosc eu bine pe Goron, — îmi zise Orăşanu şi-ţi pot dà scrisoare către el.

După o lună plecam la Paris, găsiam pe Goron, îi aminţiam pasajul din „Memoriile" lui şi el, — deschizându-şi volumul şi citindu-l, — îmi recomandă să văd în Britania anume localităţi şi-mi dădù câteva note care lărgiau cadrul „afacerii" şi-mi deschideau zări dramatice pe care nu le bănuisem.

Am petrecut trei luni în admirabilul ţinut pitoresc al Britaniei, şi dacă nu am indicat, în roman, localităţile, cauza este că întâmplarea de acolo erà proaspătă în amintiri şi persoanele trăiau încă atunci, şi în Franţa şi în ţară.

De foarte mulţi ani ţin acest roman în cartoanele mele.

AUTORUL

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

PARTEA I-a

SEMINARIST.

I.

Cum ieşi din sat, începe codrul numai din stejari aproape seculari, acuma înfloriţi de promoroacă, înfioraţi de vântul ce le şuieră printre ramuri.

Cât cuprinzi cu ochii întinderea câmpului uşor săltat de coline, e numai neauă,— mantie presărată de steluţe sclipitoare.

E în toiul iernii şi satul se bucură căci i se vesteşte an roditor.

Urcând şi coborând spinarea lată a unei coline, satul se înfăţişează cu o grămadă neregulată de case ce privesc umilite, la singura clădire, în adevăr măreaţă, de la o lature a lor,—casa proprietarului, de câţiva ani ridicată.

Biserica aproape se pierde în grămadă, şi mai nu i s'ar lua seama dacă nu i s'ar lămuri turnuleţul scund printre copacii goi cari o înconjoară.

Dar dacă-i mic lăcaşul sfânt, e bine împodobit cuprinsu-i, foarte curat ţinut şi insuflă pioşie enoriaşilor lui.

Părintele Vasile Hrubeanu a îmbătrânit în grija datoriilor sale; a strâns o sumă bunicică în speranţa clădirii altui lăcaş, dar aşteaptă să vadă preot pe fiu-său Grigore, ca acestuia să-i fie dat a ridica biserică nouă şi frumoasă.

Vezi-că Sfinţia-sa a avut de luptat cu nevoi mari şi grele: poporul erà copleşit de robia muncii supt proprietarul bătrân om fără suflet, hrăpăreţ şi zgârcit.

Sfinţia-sa a căutat să-i uşureze acea robie cu mângâieri

Muzeul Digital al Romanului Românesc

sufleteşti; să'l întărească şi să'l cheme la credinţă; să'l potoliască spre a nu se răzvrăti; să-i ţie speranţa altor vremi bune, şi să'l ridice dintre apucături pătimaşe care'l siliau a se robi şi mai mult.

Şi, mulţumind Domnului, izbutise cu mare parte din poporăni.

Iar mai cu seamă de când de vr'o câţiva ani, bătrânul proprietar închisese ochii, starea lucrurilor se schimbase în bine: fiul acestuia mână de fier, dar minte mai învăţată, dar inimă mai omenoasă, ascultase de poveţele părintelui Vasile, iertase multe datorii încărcate, pusese alţi oameni de crezământ la cârma plugăritului şi urmă cu sătenii cale de înţelegere mintoasă.

Sătenii se mai scuturaseră de jugul nevoilor; ajunseseră să munciască şi pentru casa lor. Iar dragoste mare îi legă de părintele lor sufletesc, de pe a căruia urmă ştiau bine că-şi dobândiseră libertatea de-a fi şi ai lor.

Acuma că părintele ostenise, aşteptau şi ei cu neastâmpăr pe tînărul seminarist, care să le fie povăţuitor şi cu care să dureze noul lăcaş al Domnului.

Grigore Hrubeanu terminase seminarul, venise acasă, şi acuma, în aşteptarea hirotoniei lui de preot, părintele era în vorbă să'l însoare cu fata vechilului moşiei, copilă numai de şasesprezece ani.

Ceea ce nu puteà vedeá însă părintele, începuseră a cam vedeà sătenii fruntaşi.

Unele chipuri omeneşti, au presemne, în felul lor de-a se arătà, şi în felul de-a vorbi, cine ştie ce semne anume, că pot fi lesne caracterizate şi mai ales prin comparaţiune.

Faţă cu felul de-a fi al părintelui Vasile, cu care se deprinseseră sătenii, câţiva îşi făcuseră în taină credinţa că Grigore *„nu prea călcà a popă"*...

Poate unde era prea frumos băiatul, cu ochii lui mari şi negri, scânteetori de deşteptăciune, cu obrajii rumeni grăsulii, cu mustăţile şi cu barba mătăsoase, şi prea bine îngrijite, cu portul lui, pe urmă, curat şi 'n potrivire cu întreaga lui înfăţişare.

Poate unde le grăia cam cu ifos şi nu tocmai pe înţelesul lor; poate chiar unde se cam feria a'şi dà în coate cu băetani cu cari odinioară bătuse mingea şi înnălţase smeul.

Sătenii numai decât drămuesc pe omul mai ales pornit dintre ei, şi ferească'l Domnul pe cel prins ca „aşchie sărită

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

prea departe de trunchiu“ : nu'l mai pot socoti al lor şi faţă cu el rămân bănuitori şi'n pază.

Atât numai îl scăpa încă de arătarea pe faţă a neîncrederii tuturor: vorba părintelui Vasile că băiatul avea să fie preot fără seamăn, bun bisericaş şi povăţuitor potrivit timpului şi nevoilor.

Ce e drept, părintele vedeà pe Grigore mai mult cu ochi de tată, prin mândria plină de simplitate a dragostei lui ; nu mai puţin şi prin credinţa că Grigore nu putea fi altfel de cât cum îl visà.

Dacă i'ar fi cunoscut sufletul şi gândurile, de sigur că s'ar fi înfricoşat şi poate ar fi căzut bolnav.

Ori de câte ori îi deschisese vorba de preoţie, Grigore îşi cam îngăimase răspunsurile. Părintele luase lucrul drept sfială. Intra'tât de sus punea sfinţia-sa menirea preotului, că sfiala aceasta îi aminteà pe a lui de odinioară, şi i se arătà firească odată ce prin „punerea mâinilor“ băiatul avea să dobândească har ceresc şi putere de-a împlini sfintele taine în Casa Domnului.

Erà, până la un punct, sfială, în acele îngăimări, dar sfială cu totul de alt neam, isvorâtă din firea nehotărîtă a băiatului.

Pentru visurile lui, Grigore se simţea fără sprijin şi deci fără curaj de-a se aruncà singur în lupta vieţii. Iar ca să'şi desvăluiască tatălui său inima, se temeà: îi înţelegeà simpla dar puternica măreţie a credinţii şi a faptelor, şi ar fi riscat a-i pierde încrederea şi chiar dragostea. Il respectà şi se supuneà, totuşi nu însă fără tainica speranţă că, mai amânând preoţirea, poate i s'ar ivi prilejul să păşească pe drumul dorinţilor lui.

Erà din aluatul acelora ce judecă rece şi ştiu a se folosi de clipa pe care instinctul le-o arată ca nemerită de-a începe lupta.

Nehotărîrea lor nu înseamnă lipsă de energie, ci concentrarea energiei în aşteptare şi'n calcul.

Dacă nu li se iveşte atât de degrabă clipa hotărîtoare, împrejurări mai presus de energia lor îi pot sili să se plece şi să ià drumul ce nu le convine, o carieră pentru care şi-au pregătit numai mintea nu şi sufletul. In asemenea caz vor întrebuinţà energia ca din cariera neplăcută să tragă numai foloasele ei, şi cât mai multe cu putinţă, iar sufletul să le rămână pe toată viaţa străin de adevărata datorie, de singura menire a acelei cariere.

* * *

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Patrimoniu.ro/romanul-romanesc-1901-1932

Erà supt seară

O geană de senin, pe zarea asfinţitului, lăsă să sclipească câteva momente privirea din urmă a soarelui coborâtor în valea altei lumi.

Fu o năvălire roşatecă peste câmpia albă, scurtă revărsare de văpăi ce se opri în peptul codrului surit; geamurile caselor proprietăreşti avură licăriri de jar ce se stinseră repede, şi această însufleţire a capătului zilei dădù amurgului o mai simţită picurare de întunecimi.

Ca prin nu ştiu ce minune, îndată ce soarele scăpătă, se şi grămădiră neguri, din ce în ce mai dese, înfometate după lumina pe care o înghiţiră lacom, şi de la asfinţit porniră să cuprindă întinderea câmpului şi să grăbiască venirea nopţii în care totul să se confunde fără formă.

Luminile ce începură a pâlpâi pe la ferestrele caselor, nu'şi putură trimite, una alteia, raze de salutare. Perdeaua de negură groasă le mărgini răsfrângerea numai înlăuntrul cuprinsurilor casnice.

La masa părintelui Vasile era îmbucătură liniştită, fără vorbă.

Sfinţia-sa păreà în nerăbdarea de-a terminà mai degrabă; Grigore, ca într'un fel de aşteptare neplăcută a ceva hotărîtor.

Preoteasa îşi ascundeà rău o bucurie de mult timp prevestită, pe care o culegeà din chiar tăcerea părintelui şi a feciorului ei.

Îşi dase la casa lor pe cele două fete şi erà mulţămită de traiul lor. Acuma erà rândul băiatului să pună culme acelei mulţămiri îndoite.

— Apoi, să ne aduci cafeluţa dincolo, preteşică, grăi părintele ridicându-se.

Şi după ce se închină, mai zise:

— Am de vorbă cu Grigoriţă... şi într'o clipire din ochi îşi vădi acum bucuria ce-i stătuse 'n suflet.

Grigore se ridică şi el, îşi făcù repede semnul crucii şi urmă pe părintele.

Încăperea de-alături cu tinda unde cinaseră, erà de-ajuns de mare, cu paturi de jur împrejur, acoperite cu scoarţe foarte frumoase. O masă, în mijloc, primià toată lumina lampei de supt obrocul de sticlă verde, iar florile de lână ale feţei împletite păreau de-o frăgezime luată din viaţa de primăvară.

Pe păretele dinspre răsărit, mai multe icoane aşezate unele lângă altele, aveau sclipiri tainice pe îmbrăcămintea lor de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

aur şi de argint, de la candela ce se cobora din tavan până în dreptul lor.

Câteva portrete, în rame de lemn negru, se adânciau în jumătate de întuneric, supt câte-o coroană albă de şervete de borangic.

Ferestrele aveau pe dinlăuntru corlate pe cari odihniau glastre cu flori.

Eră curată, încăperea, poftitoare la vorbă paşnică, în căldura plăcută ce o dă soba cu stâlpi.

Părintele se aşeză într'un jilţ de lemn, cu perine moi; avû un oftat de bună priire şi apoi, sprijinindu-şi braţele pe masă, căută lung, duios, la fiu-său.

— Ei, Grigoriţă taică, s'a apropiat ceasul, grăi, mişcat... Domnu' Pilat a venit. L'am văzut şi poate că în astă-seară chiar, să ne cheme.

Grigore avû pe buze umbra unui zîmbet.

— Trebue să'ţi iei curaj, fătul meu. E anevoioasă chemarea preoţiei, dar... dar cum îţi face sufletul de mulţămit! Tu eşti cu carte, nu ca pe vremea noastră; şapte clase de seminar! Cartea bună dă preoţiei mai multă cumpănă şi darul Domnului face din preotul învăţat propoveduitor de seamă, mult mai priincios păstor turmei sale.

Grigore tuşi prefăcut şi răspunse încet:

— E adevăr în vorba dumitale.

— Bucuria mea, taică, e să vii după mine, tot în locul în care am trăit... Ştii, nu se rupe firul din neam şi nici rostul muncii mele de ani. Mai departe de satul nostru, nu mi-ar fi fost bucuria întreagă.

— Cu toate astea, nu totdeauna fiii pot rămâneà lângă părinţi. Ba poate când se răspândesc prin alte părţi, se împrăştie răsad bun şi pe-acolo, şi e tot în cinstea locului şi a neamului de unde s'a pornit...

—Aşa-i, nu zic; dar cinste e să împlineşti ale păstoriei şi la locul tău, ca lumea să vadă şi să zică: a fost tata, dar fiul e şi mai şi! Ne-a avut Dumnezeu de ştire!...

Părintele tăcu, oftând...

Nuştiu cum, par'că pentru întâia oară, prinse din chiar răsunetul vorbelor lui, presimţirea unei mâhniri apropiate, neprevăzute.

Cătă la Grigore şi i se năluci, ca într'o clipă de vis, că după acea căutătură înfiptă într'un colţ al odăii, eră un cuget străin par'că de vorba lor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
18 68 10 altarrsivaria.ro/mdrr1901-1932

Şi simţi îndemnul de-a'l întrebă, când, auzi glas cunoscut în tinda unde preoteasa orânduiă cele de după masă.

— E vechilul boerului pare-mi-se, zise, şi se ridică.

Ce-i drept, în clipa aceea şi intră un bărbat măruntel, cu chip cuprins în lumina blândeţii şi a bunătăţii.

— Sărut mâna, taică părinte... rosti, împlinindu-şi vorba, cu respect; întinse mâna apoi lui Grigore şi-i zîmbi părinteşte, dându-i bună-seara.

— Bine-ai venit, domnule Petre... îi grăi cu nu tocmai multă căldură.

— Vă pofteşte boeru', şi-apoi, după vorba cu dumnealui, Linţa mea crede să-i primiţi câte-un pahar cu ceaiu...

Privi la Grigore cu anume zîmbet, la care el rămase rece.

— D'apoi cum nu, cum nu, se grăbi să răspundă părintele... Nu te prea uită la Grigore, că aşa-i el: sfios de felul lui...

— Şi boerul are să vă spună, mi se pare, ceva nou... E foarte vesel, cam neastâmpărat, cam... nuştiu cum, în chip şi fel cum nu l'am prea văzut.

— Dacă-i aşa, hai şi-om merge.

După câteva momente de pregătire, părintele ieşi pe urma domnului Petre.

Preoteasa se apropiă de Grigore şi'l sărută pe frunte, şoptindu-i:

— Bună isbândă, maică...

Grigore ieşi, turburat; soarta aveă să i să hotărască în acea seară.

II.

La măreaţa casă a proprietăţii, c'un rînd şi jumătate, din piatră şi cărămidă, erá luminat numai vestibulul cu sala de după el şi o singură încăpere, singur ochiu de lumină pe toată faţa întunecată.

De la intrare chiar, rămâneai să te uiţi cu sfioşie la frumuseţea zugrăvirii şi a mobilării.

Totul, plin de armonie, al combinării colorilor şi al gustului delicat, îţi plăceà, şi'ţi da întâea idee despre omul ce aveai să vezi.

Sala aceasta de intrare puteà prea bine fi loc de primire a oaspeţilor: din ea se treceà în toate cele-l-alte încăperi de frunte.

Altă sală mai potrivit de mare, duceà la alte încăperi şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

legă corpul principal de altul, mai mic, unde erau dependinţele.

Pretutindenea curăţie deosebită, rînduire, bună potrivire de mobilare, fără să fie ochii loviţi de ceva ne la locul lui.

In biuroul său, spaţios, nalt în pereţii înconjuraţi de dulapuri pline cu cărţi şi prin locurile libere împodobiţi cu tablouri de preţ cu pictură, — tânărul Stelian Pilat sta culcat pe un divan, cu ţigară de foi între degete.

Scotea câte un rotocol de fum, îl privia cum se înalţă, cum se desface şi cum să pierde, în timp ce gândul i se ducea departe, iar zîmbetu-i salută imaginea, ca aevea, a unei fiinţi graţioase...

Şi alt rotocol de fum, în al căruia cerc se înfiripau din nou par'că aceleaşi gânduri, risipindu-se cu el spre a se reînfiripă în altul.

Şi în adevăr, sufletul lui, înnamorat, nu puteă să aibă de cât un fel de gânduri: apropiata fericire pentru care pregătise totul.

La întoarcerea lui la Bucureşti avea numai să împlinească cele două ceremonii tradiţionale, şi zările călătoriei de nuntă urmă să i să deschidă cu farmecul impresiunilor necunoscute ale vieţii în doi.

Inima lui curată de ori ce sensaţiuni bolnăvicioase, — inimă sănătoasă într'un corp sănătos pe care îl oţelise munca, — se dase cu toată puterea iubirii, acelei fiinţi ce întâmplarea i-o pusese în cale.

De la tatăl său moştenise cunoaşterea că era boer şi respectul tradiţiunilor de neam. De la mumă-sa, nobleţea de caracter şi educaţiunea inimii.

Erà plugar, erà om de afaceri, econom şi prevăzător, neîncetând de-a fi onest în toate întreprinderile, delicat unde trebuià, milos unde vedeà adevărata nevoie, aspru cu leneşii de orice soiu, neîmpăcat cu înşelătorii din ori ce treaptă socială.

Conservator în obiceiuri, erà adevăratul liberal de principii şi nu se amesteca în nici o politică militantă. Işi exercità numai dreptul de cetăţean şi atâta tot.

Ori ce momire către măriri, îl lăsa indiferent: singura mărire erà a însăşi caracterului său; o înţelegeà, şi fără a se făli cu ea, îşi umbla mersul regulat al vieţii.

Pentru asemenea neşovăire, nu era iubit, nu era căutat:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
patrimoniu.ro/mcrr1901-1932

politica nu'l putea atrage în mrejile ei, linguşitorii nu'l puteau exploată; corupţiunea nu'l puteă ajunge.

Socrul în perspectivă îl apreciase în interesul copilei lui, fără să'l fi putut legà de el vre-un adevărat simţământ.

Boer, şi el, însă numai cu numele, însă numai din amintirea strămbunilor, — unii iluştri chiar în istoria ţării, — modernizat în sensul poftelor de bogăţie şi de influenţă, supt aparenţa minciunoasă a intereselor publice, — cum ar fi putut să guste, în adâncul sufletului lui, adevărata noblețe a lui Pilat?

Il socotise însă bun ca bărbat pentru fiica lui, întru cât putea să-i mulţumească vanitatea şi să-i împlinească dorinţa de lux cu averea lui cea mare şi sigură, care erà tot-odată garanţie şi pentru zestrea destul de mare ce-i se dà.

Stelian, cuprins dintr'odată de iubire la vederea frumoasei fete, nu avusese când şi cum să o judece ca fire.

Ea îl primise ca pretendent, tot atât de repede pe cât i se înfăţişase el, şi 'n aceasta el văzuse dovadă de iubire şi din partea ei.

Nici un cuvânt, prin care să se fi întărit dovada aceasta, nu rostise drăgălaşa ei gură ce zîmbeà şi rîdeà nespus de dulce.

Dar când el, înflăcărat de propria-i pornire sufletească, îi şoptià cele mai drăgăstoase vorbe care, fără îndoială o măguliau, şi priveà în ochii ei mari, negri, cari păreau înrouraţi, lui i se nălucea că vede în ei înfiorare şi tăcută mărturisire a unui simţimânt ce'l făceà fericit.

Atunci nu-i cerea mai mult; pe urmă, în orele lui de visări, se mulţumeà cu amintirea privirilor ei înduioşate.

Şi asemenea imagini îi treceau acum pe dinaintea ochilor şi-i amorţeau nerăbdarea de-a se vedeà cât mai curând că pleacă, pentru cea din urmă oară din casa părintească, ca flăcău.

Când auzi zgomotul uşii de afară şi glasuri apoi, în sală, se deşteptă tresărind, ca din vis adânc. Cătă câteva clipe în juru-i cu nedumerire şi numai după ce-şi aminti, se ridică şi înaintă către uşă.

Atunci şi auzi câte-va bătăi uşoare.

— Poftiţi... răsună glasul lui plăcut şi familiar.

Părintele Vasile se ivi şi după el Grigore...

Acesta pătrundeà pentru intâea oară în casa boerească.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdrr1901-1932

Deja, în cele câteva clipe din marea sală, luase seama cu ochi ageri, frumuseții locului.

Aci, în timp ce părintele începeà vorba cu Stelian,— părând că e atent la ce se spuneà,—urmă să observe încăperea și simțià în inimă turburarea invidiei față cu ceea ce nici odată n'ar fi putut aveà și el.

— Foarte bine, auzi pe Stelian zicând. Și eu văd ca Sfinția-ta menirea preotului și aș fi mulțumit ca fiul Sființiei-tale să-ți semene în chipul cum ai îndeplinit-o.

— Ai terminat seminarul anul trecut, în Iunie, așa e? i se adresă lui Grigore.

— Da, domnule Pilat.

— In adevăr, este o necesitate ca acela care termină o școală specială, să ia cariera acelei specialități, zise Stelian, zîmbind. In aceasta a preoției însă, mai este la mijloc și vocațiunea. Să mă ierți, amice, dacă 'mi permit a te întrebà — o ai?

— Așa cred.

— Căci, nu toți cari termină seminarul, pot aspirà la preoție, când și catedra intră în specialitatea învățăturii ce-au dobândit.

Din câteva repezi aruncături de privire, asupra tînărului, i se păruse că înfățișarea lui nu prea răspundeà acelei chemări de care pomenise.

— Mai înainte de toate, împlinesc o dorință a tati... răspunse Grigore.

— Și cu tragere de inimă, socot, zise părintele. Altfel nici nu mi-aș putea închipui pe fiu-meu.

Grigore plecă ochii și tăcù.

Stelian nu stărui și zise:

— E oare-care greutate pentru preoție și mai cu seamă tot la locul de baștină. Acuma sânt în ajunul căsătoriei mele...

— Așa? Cu noroc! rosti părintele.

— Mulțumesc. Să nu te superi dar, părinte Vasile, că nu mă voiu puteà ocupà acuma de chestiunea noastră. Am să fac călătoria de nuntă și, după întoarcere, să fii încrendințat că va fi întâiul lucru ce'l voiu avea de făcut.

— Bine taică, bine; nu încape supărare... Putem să mai așteptăm..

Dar ca să nu aștepte în zadar, am pentru tînărul meu prieten, o idee... S'ar putea să lipsesc și două și trei luni, chiar. Vechilul meu e bătrân. Ai primi dumneata domnule Hrubeanu, să'mi ții locul, în acest timp? Vei aveà de observat

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ndrr1901-1932

ca treaba începutului plugăriei să se facă în regulă, şi vei face în chipul acesta şi o practică ce'ţi va fi de folos. Iţi voiu lasă credit deschis la un bancher din Bucureşti pentru banii de cari va fi nevoe, iar eu îmi voiu face mai cu linişte călătoria.

Părintele ascultă, emoţionat: încrederea aceasta îi mergea la inimă.

Grigore ascultă, într'o atitudine modestă, dar plin de o bucurie ascunsă: în câteva clipe îşi dăduse seama că asemenea însărcinare puteă fi pentru el pragul de trecere la o situaţiune cu totul alta de cât a preoţiei.

— Primesc domnule Pilat, şi nu ştiu cum v'aş mulţumi... Imi voiu ocupă timpul şi mă voiu face şi folositor... Simt apoi că voiu puteă împlini cu vrednicie sarcina cu care mă onoraţi...

Pilat îl privi o clipă nu fără mirare: erà în băeatul acesta siguranţă, pe lângă presumţiune, şi aveà apoi un fel de a vorbi care impuneà întru câtva.

— Atunci ne-am înţeles. Mâine vei fi bun să vii să te pun în curent cu amănuntele. Ori cum, vei aveà să asculţi şi de sfatul părintelui Vasile pe care, eu nu m'am căit nici odată că l'am ascultat, la vreme de nevoe.

După încă puţină vorbă, părintele se ridică pentru plecare. Pilat îi strânse mâna cu deosebită dragoste şi cu respect; dădù mâna în chip prietenos cu Grigore, care se şi socoti din acea clipă, întru câtva egalul lui,— şi-i conduse până la intrarea în vestibul.

— Tată, să mergem acasă de-a dreptul rosti Grigore, când să iasă din curte.

— Nu, taică: am făgăduit şi ştii că pe unde iese vorba, iese şi sufletul.

Grigore strâmbă din nas, dar tăcù şi se supuse.

Ori cum, i se păreà că în ora ce trecuse, se ridicase mult în propriii săi ochi, şi faţă cu cei din prejurul lui, la înălţime de ne ajuns.

Petre Giurcăţeanu, vechilul, care le pândise deja de câteva ori ieşirea de la boerul, li se ivi şi-i duse pe după casă până în dreptul liniei magaziilor, unde se ridică o căsuţă foarte curată şi de plăcută înfăţişare, înconjurată cu gard de ostreţe.

Era lumină în câte patru încăperile, iar bogăţia artistică

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de la boerul, era înlocuită aci cu simplitatea strictului necesar în curăţie şi 'n bună rânduire de casă.

O dragălaşă podoabă erà de sigur Linţa, floare de câmp pe care strălucia lumina unei dulci veselii comunicative.

Nu erà sfioasă, nu era cutezătoare. Aveà ceva delicat în sinceritatea şi 'n prieteşugul ce dà cuiva.

Ochii ei căprii, nu tocmai mari, erau rîzători ca şi gura ei mică.

Vioae în mişcări, luătoare aminte la rostul treburilor, era iute în împlinirea lor, şi pe nesimţite, ca o umbră.

Nu puse ochii în jos, când văzu pe Grigore; îi dădù mâna cu plăcere şi numai obrajii i se îmbujorară mai mult de cât îi erau de obiceiu.

Părintele o sărută pe frunte cu dragoste părintească, — apoi cătă la Grigore cu privire de mândrie, arătându-i-o c'un zîmbet, în care, ierà o intenţiune.

Ce-i drept, şi băiatului i se păru mai frumuşică mult, — după povestea cântecului: „nici scurtuţă, nici năltuţă, numai bună de drăguţă", — şi, după ce se aşezà, o privi ceva mai lung.

— Ce mai nurorà mândră o să am, zise părintele, văzând pe fiu-său cum lua seama fetei.

Linţa avù un zîmbet cochet: ei îi plăceà Grigore în sufletul ei.

— Bună casnică, taică părinte, bună, — zise Petre, desmierdând'o cu privire duioasă. O să'mi vie peste mână, fără dînsa; dar o s'o ştiu la casa ei, şi tot o să am o mângâere...

Linţa se făcù nevăzută, ca să-şi deà drumul bucuriei în îngânarea unui cântec, în timp ce va pregăti ceaiul.

— Vorba e că o să mai aşteptăm cu preoţia, rosti părintele.

Şi povesti ce orânduise boerul.

Petre avu o întunecare de priviri la auzirea sarcinei ce-o dà lui Grigore, dar 'şi le însenină repede.

Ori cât de bun vechil erà, aveà şi el ale lui trebuşoare... Insă cu Grigore nu aveà de ce să se teamă, ca unul ce erà fără experienţă.

— Bine, taică părinte; întârzie preoţia, dar însurătoarea n'ar fi pricină să întârzie. Aud?

— La drept, aşa este. Ce zici, Grigoriţă?

Băeatul, tresări. Erà prea departe cu gândurile, şi vorbele îi ajungeau la ureche ca un murmur nelămurit.

— Aşa zic şi eu... răspunse el, la întâmplare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ndr/1901-1932

— Suntem în Ianuar, pe la 20, până în post putem să-vă punem cununiile, zise Petre.

Atunci îşi dădù Grigore seama despre ce fusese vorba şi zîmbi silit. Nu'şi puteà luà înapoi cuvântul, însă ţinea de îndemânarea lui să amâne căsătoria.

După ce se întoarse Linţa şi servi pe oaspeţi, se încinse vorba de multe şi de toate, în care timp ea căuta mijlocul să se apropie de Grigore...

El înţelese şi primi, ca să nu se arate ne-delicat, — şi apoi, fără voe, drăgălăşia copilei simţi că'l ispiteşte să se apropie.

Cu încetul se izolară de bătrâni şi putură amândoi, timp îndelungat, să aibă ce'şi spune, să se lase plăcerii de-a fi unul lângă altul, de a dà tinereţii lor păşunea sufletească ce nu şi-o poate refuzà nici cel mai îndărătnic chibzuitor.

Linţa rîdeà din toată inima, — şi-i şedea bine de tot, când rîdeà; îl priveà cu ochi de logodnică în tremurul tainic al iubirei ce începe, — şi asemenea vrajă nu se putea să nu aibă şi asupra lui Grigore înrâurire cel puţin momentană.

Atât numai că,în timp ce drăgălaşa fată îşi dà inima şi se lega de frumosul băiat, acesta se coborâ la un gând urâcios în care numai inima nu intrà.

In privirile ce une ori le aţintea asupra Linţei ierà jar de patimă; îi amânunţeà atracţiunile corpului c'o voluptate de desmăţat.

Ea erà fericită; el erà în împresiuni de rând.

Şi supt înfiorarea lor plecă de lângă dînsa, cu închipuirea aprinsă; iar în timp ce părintele îi vorbia pe drum, de însuşirile viitoarei nurori, el o vedeà în braţele lui, într'o legătură ce nu o dă numai de cât căsătoria.

III.

Tânărul Hrubeanu, se aşezase după dorinţa lui Pilat, în casa acestuia, în una din încăperile din fund, cu vederea în curtea de din dos.

Acolo aveà să doarmă, ceea ce lui Grigore îi plăcea nespus de mult căci îi făcea impresiunea de-a fi el însuşi adevăratul proprietar; d'acolo aveà să conducă trebburile marii moşii.

Cu rară pătrundere se iniţiase în scurt timp, în toate, mulţumită pe de oparte indicaţiunilor ce-i dăduse Pilat şi apoi, pe de altă parte, din zilnicele sfătuiri cu tată-său şi cu Giurcăţeanu, vechilul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Erà în Februarie, epocă în care se începeau învoelile pentru noul an agricol, căci cea mai întinsă parte de moşie se plugăreà în locuri date locuitorilor pentru porumb şi grâu.

Pe seama proprietăţii rămâneà pentru semănătură de primăvară şi pentru cea făcută din toamnă, a treia parte din întinderea întreagă.

Locuitorii dădeau dijmă, treer şi după cules, din trei părţi una, proprietăţii, pe lângă că-i făceau pentru locuri ogoare şi arătură, semănătură, zile cu carul şi cu mâinile, zile de plivit şi de sapă.

Erà grea sarcina sătenilor, însă fiind-că socotelile erau drepte şi fiind-că li se înlesnea toate nevoile, se socoteau cu mult mai bine de cât cei de prin alte părţi.

Grigore ţrebuià să deà o raită pe la Bucureşti ca să ia şi să aducă de la bancher vr'o douăzeci de mii de lei de o camdată.

Venise de-acasă, unde cinà ca de obiceiu, şi stà răsturnat pe o canapeà moale, fumând, mai mult spre a imita pe Pilat.

Gândurile lui ţineau de vis, — nu însă prin frumuseţea romantică cumva.

Erà visul ambiţiosului ce ştie să socotească şi să silească împrejurările, odată ce a pus piciorul pe tărâm priincios.

Să facă avere, să se înconjoare de luxul ce vedeà în casa aceasta, să strălucească în lume şi să cucerească oameni şi măriri.

Deja surprinsese oare-care taine ale vechilului; însemnau şi ele ceva; însă ierau prea migăloase treburile şi nu aduceau foloase mari şi imediate. Trebuia apoi prea îndelungat timp, şi el nu se vedeà cu răbdarea de-a aştepta atât de mult.

Cum să poată agonisi în deajuns, în timp scurt, aceasta îi era toată bătaea gândului, şi nu găseà încă mijlocul sigur şi necompromiţător. Aveà însă credinţa puternică de a'l aflà, căutând mereu.

Că erà pe cale de-a se îndrumà cu totul în altă direcţiune de cât cea dată de Seminariu, nu se mai îndoià...

Seminariul!

Şi mintea îi înfăţişà vechia clădire în care petrecuse şapte ani de zile, din ce în ce mai plictisit de învăţăturile ce i se arătau din ce în ce mai sterpe, predate de oameni în care el simţeà numai nişte meseriaşi, lipsiţi de ori ce ideal cu adevărat creştin.

Memoria îi funcţionà supt îmboldul ambiţiunei, inima-i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rămâneă supt înrâurirea judecăţei care deosebeă că între învăţătura predată şi între cei ce predau, erâ prăpaste ca între fapta bună în sine şi vorba ce-o reprezintă în deşert.

In curând ajunse a se convinge că vechea Credinţă consfinţită de veacuri erâ numai tradiţiune, bună a fi propoveduită altora, fără alt preţ pentru propoveduitori de cât al unui respect oficial.

Religiunea o vedeâ în agonie într'un pat înpodobit cu aur şi cu pietre scumpe, — sărmană suverană a sufletelor, deposedată, căutată de medici şi nelăsată încă să moară numai fiind-că erâ nevoe de a fi exploatată de acei ce se intitulau în chip ipocrit: *urmaşii lui Christ!*

Ierâ în clasa a VI-a când le cugetâ acestea şi le discută cu colegii lui...

El erâ bun vorbitor şi cu alţii ca el, căutau să insufle şi celor ce mai rezistau asemenea idei...

Le ajungeau la urechi şoapte din societatea preoţească, şi acestea erau departe de-a-i face să creadă în alt chip.

Unii pe alţii „fraţii" preoţi se sfâşiau cu vorba, se persecutau cu fapta, se dărâmau, spre a se urcâ, cei tari în locul celor fără de sprijin; atunci? unde erâ iubirea de oamenire? în ce stâ pilda după care aveâu să urmeze păstoriţii?

Toată grija zilnică fiind la materie, unde mai încăpea, şi când, grijâ pentru suflet?

Faţă cu asemenea realitate, Grigore se considerâ, deja din clasa a VI-a ca victimă a unor învăţături îmbătrânite, iar cariera preoţească 'şi-o înfăţişâ ca nevrednică de-un suflet ce nu vreâ să fie ipocrit, supt haină ce acopere toate patimile.

Astfel, de atunci începu a visâ la înlăturarea unui jug ce nu 'şi-l voiâ pentru grumaji şi se înfiora la ideea că totuşi nu erâ să poată scăpâ de soartă comună a tuturor colegilor lui.

Avea mare tragere de inimă pentru limbile străine, cu deosebire pentru Franceză, pentru Germana şi pentru Italiana.

Se ocupă singur, în orele libere, spre mirarea colegilor cari nu-i pricepeau aşa fel de sărguinţă, şi se ocupâ atât de mult, în cât limba Franceză o puteâ vorbi binişor de tot şi o scria corect iar limbile Italiana şi Germana le putea înţelege.

Puţină exercitare dar, în anume mediu priincios, şi ar fi învăţat aceste limbi cu perfecţiune.

Il ajutase mult citirea în mod inteligent a unui mare număr de cărţi, în câte-trele limbile. Fraze întregi i se aşezau în minte pe care le întrebuinţâ în lungi convorbiri cu sine, după

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1901-1932

se culcă, — un fel de visare stând deștept, — în care timp se închipuiă erou în acțiune, al multor întâmplări.

Acele ore premergătoare somnului, — pe când ceilalți dormeau, erau cele mai plăcute ale vieții lui de elev.

Astfel, anume cărți de filosofie, anume cărți de literatură comercializată, pline de romantism exagerat, ce se putuseră strecură în pupitrele colegilor și pe care le citise cu nesațiu, îl întăriau pe de oparte în ideile lui, și pe de altă parte îi aprindeau închipuirea și-l făceau suflet aventurier.

Termină cursurile și ieși din Seminariu clasat întâiul, felicitat de Părintele Director, dat pildă celor-l-alți, arătat ca viitor preot ce va face „onoare carierei și menirii de păstor".

Par'că se vedeă în aceste momente cum asculta atunci acele cuvinte, cu ochii în jos, cu obrajii aprinși, măgulit, căci eră vorba de o laudă, la care nu puteă să nu fie simțitor, și totuși zicându-și în gând: „ce comedie!"

Și luându-și rămas bun de la Părintele Director, fu elocuent și chiar emoționat; vorbi de Mântuitorul și de perceptele lui, de Apostoli și de faptele lor pline de abnegațiune până la jertfa vieții lor, și cuteză să spună că el, umilitul ucenic, va căută să păşească pe calea arătată de ei, pentru întărirea Sfintei Biserici!

Abia trecu pragul și'și zise: *„am fost ca toți... la vorbă"*.. „Așa voiu fi și ca preot"... Comedie!

Mai bine însă comedie sinceră, la lumina zilei, pe scena cea mare a luptei pentru viață, — decât între zidurile unei biserici.

Își amintiă vorbă cu vorbă ce gândise atunci, și pe drumul către casă își statornicise deja hotărârea să nu se facă preot.

Acum își complectă acele gânduri prin reflecțiunea: Seminariile nu pot desbrăcă pe oameni de firea omenească; nu pot aprinde cu scânteia sfântă focul de nestins care ardeă în Apostoli... Creează numai meșteșugari ai unui cult cari să perpetueze în popor o tradițiune ce mai mult înfricoșează de cât poate înălță. Totul se reduce la obiceiuri și nici de cum nu vădește credință conștientă și purificătoare.

Se ridică și asvârli țigara pe covor, cu mișcare bruscă:

— Trebue să fiu aceea ce simt că trebue să fiu...

Atunci auzi bătae ușoară în ușă.

— Intră! rosti cu glas poruncitor, aspru.

Petre Vechilul se ivi, sub-subțioară cu o condică.

— Ai făcut lista exactă a oamenilor ce au a se învoi pe anul viitor?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
transilvania.ro/mem1901-1932

— Da, domnule Grigore, după lista de anul trecut.

— Va să zică, tot aceiaşi oameni. N'au mai venit şi alţii?

— Nu prea vin din alte comune decât din cele trei de pe moşie, fiind-că ştiu străinii că locurile se încăputează cu oameni băştinaşi ai moşiei.

— Cam la cât se urcă suma întreagă ce de obiceiu o iau cei ce se învoiesc?

— Suma e când mai mare, când mai mică; în mijlocie se urcă până pe la 20—30.000 lei.

— Ce spui? însemnată sumă. Şi pe când crezi să putem începe a învoi?

— Săptămâna viitoare ar trebui.

— Bine. Atunci trebue să plec chiar mâine la Bucureşti.

— Eră să te rog chiar...

— N'ar fi bine să iau de-odată şi să aduc 40.000 mii lei, ca să nu mai mă duc iar?

— Boeru' luă câte puţin, fiindcă se duceă de felul lui, mai des.

— In fine, voiu vedeă...

Vechilul puse condica pe masă, aşteptă să-i se mai vorbească, dar văzându-i pe Grigore că tace, luă el cuvântul:

— Ar fi ceva bun de făcut... dacă dumneata ai voi...

— Anume ce?

— Boeru', de mult avea în gând să dea pădurea în tăere pe mai mulţi ani. Insă nu-i veniseră oameni mai darnici..

— Ei, şi acuma s'au arătat?

— Cam.

După câteva clipe privindu'l drept în ochi, vechilul urmă:

— Am putea face amândoi bună treabă, — fireşte, nici în dauna boerului.

Grigore se gândi: eră cercare? leră cu adevărat chip de întovărăşire pentru câştig sigur?

— Ştii că dumneata domnule Giurcăţene îmi propui ceva nu tocmai cinstit? zise el cu prudenţă.

— Să'mi dai voe, te rog. Dumneata eşti tînăr; nu prea cunoşti lumea nici vieaţa. Fie-care trebue să se gândiască însă mai întâiu la el, pentru ziua de mâine, şi să facă câte-o trebuşoară cu iscusinţă. Imi eşti drag, o să'mi fii ginere şi fiind-că eşti în aşa împrejurare că te-ai puteà folosi, de ce-ai lăsà-o să scape?

— Bine, să ne închipuim c'aş primi. Arată'mi lucrul cum este.

— Eu pândesc de mult prilejul, însă, ori cum, tot n'aş fi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

putut face, căci nu aveam puterea care ţi-a dat-o dumitale boeru'... Cunosc nişte trimişi ai unei societăţi străine carî ar voi să iă pădurea pe termen de la 10—20 ani, şi chiar 30, căci e pădurea de cinci mii de hectare, şi mai bine.

Petre tăcu.

— Tot nu văd încă, ce fel şi cum... zise Grigore.

Petre zîmbi şiret.

— Dacă putem da pădurea pe termen de 20 ani, c'un venit de 50.000 lei pe an pentru boeru', am aveà o *„filodormă"* de 50.000 lei. Eu m'aş mulţămi cu 10.000 şi restul l'aĭ luà dumneata...

Obrajii lui Grigore se acoperiră de roşeaţă vie: 40.000 leĭ dintr'un condeiu!

Ar fi fost bun capital cu care să poată porni către avere.

Petre văzù efectul şi-i tremură inima de bucurie. Erà aĭ lui, băeatul. Nu spunea că exploatatorii îi dădeau un bacşiş de 5000 lei pentru mijlocire.

— Dar oare nu'mi va imputà domnul Pilat că am dat-o pădurea pe prea puţin? întrebă, cu temere, cu glas năbuşit.

— Aşi! Boeru' îşi tot făcuse socoteala pe 40.000 lei pe an....

— Va să zică nu i se dăduse nici atât?

— Nu...

— Bine, domnule Giurcăţene; să mă întorc din Bucureşti şi să'mi aduci pe acei trimişi ai societăţii străine.

— Atunci ne-am învoit?

— Da.

— Procura ce ţi-a dat-o boeru' zice că'ţi dă deplină putere să faci în numele lui ori ce ai crede bine pentru proprietate?

— Negreşit.

— Atunci nu'mi mai este nici o teamă.

După ce eşi vechilul, Grigore se plimbă mult timp prin odae, în prada unei mari neliniştì: erà şi bucurie, erà şi teamă, în starea lui sufletească. Dorul de câştig, putinţa de-a'şĭ creà un fond pe care să'l întrebuinţeze mai târziu în vr'o afacere bună, ce încă n'o întrevedeà, — îi dădură apoi siguranţă şi putere de-a lucrà

A treea zi erà în Bucureşti şi, bine îmbrăcat, cu oare-care-mutră de om sigur de sine şi de însemnătatea însărcinăriĭ ce aveà, se înfăţişă bancherului Adamiade & Compania ce-ţinea una din casele cele mai mari de bancă din Capitală, puternică prin creditul şi prin operaţiunile ei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/marr1901-1932

Adamiade, grec de origină, acum cetățean român, dar tot patriot grec, erà om mic de statură, cu chip obraznic și cu vorba dulceagă.

In culisele financiare jucà rol însemnat, adesea ori hotărâtor în mișcările Bursei.

Foarte prudent, foarte îndemânatec, ajunsese să inspire mare încredere și adese ori teamă; interesele clienților săi ierau însă apărate și conduse cu cinste ce nu se desminţise.

Pilat aveà la această casă câteva milioane lei, și ierà unul dintre clienții la cari Adamiade ținea foarte mult, fiindcă'l apreciase ca econom și iubitor de-à speculà cu prudență, dar sigur.

Adamiade primi foarte bine pe Hrubeanu, deja recomandat de Pilat, însă după puțină vorbă cu tînărul însărcinat de afaceri, îl văzu că e novice, și cam pretențios.

Nu-i refuză, în cugetul lui, dorința de-a se iniția, de-a lucrà, și cinstea,—odată ce-și închipuià că Pilat își cunoșteà omul.

Il rugă dar să treacă după amează spre a luà banii și'l invità cu deosebită politețe să cineze în familia lui: îi plăcea întru câtva băeatul acesta curat, frumușel, cu vorbă inteligentă și la locul ei.

Grigore plecă încântat.

Acum, ce să facă? Unde să prânziască?

O luă mai mult în neștire, pe străzi, de altfel de atâtea ori umblate de el, și se pomeni în fața Seminarului.

Zîmbi și privi, urâta clădire ce'l ținuse închis atâția ani, cu milă, apoi cu ciudă.

Se depărtă când se auzi strigat, și se opri, mirat: spre el înaintà repede un preot tînăr, cu chip vesel. Il recunoscu: ieșise c'un an înaintea lui... dar fusese în legătură de bun prieteșug cu el.

— Bună ziua, Tămășene..

— Bună ziua, Hrubene..

— Și zi... preot...

— De câteva luni, paroh la Pripeni în Prahova. N'am putut să mă fac la locul meu, în lalomița, dar ce era să fac? cât ierà s'aștept!

—Și ești bine? Ai parohie bună?

— Nu prea. Oameni răi. Dar... bun e Dumnezeu, Am să-i aduc eu, la calea adevărului... Dar tu?

— Eu.. nu încă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nici nu prea pari „să calci a popă". Mai degrabă semeni a proprietar...

— Ori a „bancher",.. rîse Hrubeanu. Nici nu cred să mă preoţesc..

Tot ideile din Seminariu?

— Mai mult de cât ori când. Nu cumva tu ai ajuns deja bucăţică de Apostol?

— Nici gând. Sunt preot, ca şi cum aş fi fost negustor ori medic.. Caut să fac parale. Ţiu cârciumă pe numele lui frate-meu, care a fost băiat de prăvălie în Călăraşi.. Fac ce pot ca să trăesc mai ca oamenii.

— Prin urmare şi tu.. tot ideile din Seminariu, numai că le-ai pus vestmânt apostolicesc.

— Dragă Hrubene, vezi tu? Implinim un rol cerut de-o convenţiune religioasă—socială,—nimic mai mult...

Ajunseră în strada Carol.

— Unde prânzeşti, Tămăşene?

— Nu ştiu.

— Hai la Iordache, tot suntem aproape.

— Sînt aproape douăsprezece. Haidem.

IV

La orele şase şi jumătate Grigore se coborâ din trăsură la intrarea unei case cu înfăţişare pretenţioasă, din strada Labirint.

Un fecior care avea deja ordinul, îl primi şi-i ajută să se desbrace de palton, în timp ce Adamiade apăreà în capul de sus al scării.

— Eşti exact. Imi plac oamenii exacţi, îi zise, pe când el urcà, şi-i strânse mâna, prietenos.

— Exactitatea e oare calitate aşa de rară, domnule Adamiade?

— Da, mai rară decât ţi-o închipueşti. O apreciez în orice împrejurare şi o iau ca parte din caracter... la poftim...

Il făcù să intre într'un salon mare, numai cu podoabe aurite, şi-l conduse la o canapea, pe care şăzură amândoi...

Incepù a-i vorbì de Pilat aducându-i mari laude; apoi de căsătoria lui în care aveà să fie fericit, căci făcuse partidă excelentă, fericind şi pe soţia lui care aveà să afle în el tovarăş de viaţă cum rar se găseşte.

Pe urmă, cu îndemânare aduse vorba de el, tînăr ce-ş

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

·erà pe plac, şi-l făcù să-i spună de unde erà şi ce aveà de gând să facă.

Grigore, fără nici un înconjur îi mărturisi că a învăţat seminariul, însă că nu-şi simţea vocaţiunea pentru preoţie.

— Mi-am complectat cunoştinţele prin citire, prin practica unor anume lucruri, cum de pildă plugăria, de când „amicul meu" domnul Pilat m'a rugat să-i ţin locul, la moşie, — şi am de gând să tind a deveni plugar...

— Ideea e foarte nemerită, îi zise Adamiade, şi te felicit, dorindu-ţi succes. Când vei aveà nevoe de concursul meu, nu uità că'ţi sunt la dispoziţiune, cu toate că, după cum nu mă îndoesc, domnul Pilat va fi cel dintâiu să'ţi înlesniască calea...

— Vă mulţumesc, domnule Adamiade; — totuşi, îmi daţi voe să'mi exprim faţă cu dumneavoastră, pe lângă mulţămirea că vă văd atât de îndatoritor, mirarea că am putut întâmpina un om ca dumneavoastră, care, fără să mă cunoască decât prea puţin, se oferă a'mi fi sprijin. Nu am fost deprins să văd dela mulţi asemenea bună-voinţă...

Adamiade zîmbi, măgulit.

— Domnule Hrubeanu, prin faptul că suntem oameni de afaceri, prin urmare pozitivişti, ca să nu zic îndestul de egoişti, nu înseamnă că nu avem şi puţină inimă, când vedem oameni de acţiune în tineretul care caută, de obiceiu, mai mult plăcerile vieţii. Am fost şi eu ajutat, la începutul meu; de ce n'aş face ca aceia ce mi-au rămas în memorie cu titlul de recunoştinţă?

— Aceasta dovedeşte că sunteţi generos.

Şi pe tonul acesta urmă câtva timp încă convorbirea, până ce se auziră paşi, fâşâit de mătăsuri, şi se iviră doamna de gazdă şi fiica ei.

Doamna Adamiade erà înaltă de statură, destul de frumuşică încă, însă cu vădită mândrie şi cam rece: erau numai aparenţe. In fond erà femee cuminte, bună şi de casă.

Fie-sa, domnişoara Hrisi, mărunţică de statură ca tatăsău, aveà numai tinereţea şi frăgezimea celor 19 ani ai săi. Incolo, î s'ar fi putut zice: urâţică, cu trăsuri neregulate, cu buze prea cărnoase, cu nasul cam cârnicel. Numai ochii albaştri, ar fi putut îndulci expresiunea chipului, dacă ar fi avut privire mai puţin aspră. Mândria le strica amăndurora.

Fură politicoase, negreşit, însă nu-i făcură bună impre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

siune lui Grigore. Totuşi, se sili să fie cât se poate de delicat, măgulitor şi izbuti să le placă.

Pe timpul mesei, Grigore se surprinse cu o calitate ce încă nu şi-o cunoştea: putu întreţinea o convorbire căreia nu-i lipsiă spiritul glumeţ şi fineţea.

Muma şi fata deveniră mai de apropiat, — căci îşi lăsaseră înfăţişarea mândră, — şi, vădind plăcerea ce simţiau, ascultându-l, hrăniră vorba şi cu partea lor de glumă şi de observaţiune deşteaptă.

Bancherul asculta, zîmbind mai întotdeauna, răspunzând însă rare ori; el păreă ocupat mai mult, în taină, să cumpăniască înrâurirea oaspetelui asupra fiicii sale şi a acesteia, poate, asupra lui.

Intorcându-se în salon, mult mai luminat acum, domnişoara Hrisi, cu oarecare fală începu a amănunţi tînărului succesele sale dela şcoală, apoi, fără vre-o legătură, preţul tablourilor semnate de pictori vestiţi, străini ori din ţară, şi aduse vorba de muzică...

— Sânt admirator al muzicii, zise Grigore, care lucră par'că, c'un gând ascuns, în a se face plăcut acestei fete, — deşi nimic nu'l atrăgeă spre dînsa.

Ea se lăsă a fi rugată, apoi primi să se aşeze la piano...

Felul bucăţilor muzicale ce alege cineva ca să cânte, vădeşte caracterul, pentru un observator.

Domnişoara Hrisi aveă dragostea pentru lucrări uşoare, melodioase, — valsuri şi romanţe, care nu cer cultură muzicală ci numai îndemânarea de execuţiune, şi aceasta, ce-i dreptul, nu-i lipsiă. Ba încă puneă sentiment, în cele romantice.

Când se învoi a cântă şi din gură, plăcu lui Grigore: glasul îi erâ bine timbrat, nu de mare întindere, însă cald, duios.

Şi apoi nu aveă sfioşie în emoţiune. Poate că aceasta-i veneă din convingerea că aşa cum ştiă să cânte, erâ bine.

Erâ dar fire veselă, care nu înlăturâ sentimentalismul; poate că aveă inimă bună, creştere îngrijită..., şi numai deprinderea cu luxul, ideea că e bogată, o făceau să ia acea înfăţişare de mândrie ce n'o prindeă.

Destul că în intimitate deveneă plăcută.

După vr'o cinci bucăţi, probabil pe care le avea mai dragi şi de efectul cărora erâ sigură, — se ridică.

— Să'mi permiteţi, domnişoară, a vă exprimă admiraţiunea mea, fără nici o rezervă, îi zise Grigore.

— O! ce compliment, răspunse ea înroşindu-se.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Revistatransilvania.ro/marr1901-1932

— Nuştiu ce-aş mai puteà adăogà, ca să nu fiu învinovăţit de banalitate sau de lipsă de sinceritate... Ce voiţi! Eu nu'mi pot tăceà impresiunea simţită...

— Vă mulţumesc, domnule. Sunteţi prea bun...

Şi, foarte satisfăcută, se aşează lângă mumă-sa, care zîmbia.

— Şi plecaţi mâine, negreşit, domnule Hrubeanu? întrebă doamna Adamiade.

— Cu regret, da. Aş fi plecat în astă seară chiar, dacă nu interveneà plăcuta invitare a domnului Adamiade.

— Cred însă că vei veni în curând iarăşi, i se adresă bancherul.

— Indată ce afacerile îmi vor permite, voiu aveà plăcerea să vă vizitez...

— Va fi plăcere şi pentru noi, răspunse bancherul..., în timp ce Hrisi încuviinţă cu o înclinare de cap şi c'un zîmbet.

— Şi fiind-că veni vorba de afaceri, nevasta şi Hrisi îmi vor da voe să'ţi vorbesc de-asemenea lucru.

— Vorbiţi, zise doamna Adamiade, noi ne ducem să pregătim ceaiul.

— Da, mamă...

— După plecarea dumitale de la biuroul nostru, începu bancherul, îndată ce ele ieşiră, — a venit un german, reprezentant al unei case mari din Austria, care se ocupă cu exportul de lemne din ţară...

Domnul Voghel, ştiindu-mă în legături de afaceri cu Pilat, 'mi-a vorbit de pădurea lui şi m'a întrebat în ce mod ar putea intrà în tratări cu el pentru exploatarea acelei păduri. Ştiu că Pilat aveà intenţiunea s'o deà în exploatare. Vrei să-i scrii, — ori poate că primeşti să-i scriu eu, la Roma, unde va sta o luna?

— Domnule Adamiade, domnul Pilat 'mi-a dat împuternicirea de-a face tot ce voiu crede mai bine, în folosul proprietăţii. De sigur că-i voiu scri, însă aş putea să intru mai întâiu în tratări cu domnul Voghel.

— Aşa? Foarte bine. Atunci pe când te întorci, ca să-i spui lui Voghel?

— In asemenea împrejurare, o zi de întârziere, a plecărei, nu înseamnă nimic. Rămân şi mâine ca să'l văd, şi poate să plec cu el la moşie.

— Şi mai bine. Văd că şti cum să iei lucrurile. Il voiu vesti şi vă voiu dà întâlnire la biurou pentru după amează. Da?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/nd=1901-1932

— Pentru după amează; şi cu atât mai bine, de faţă cu dumneavoastră ca să mă ajutaţi unde va fi nevoe.

Incepură apoi a discută asupra valorii pădurii şi a preţului arendării, — şi Grigore vazŭ că erà de câştigat ceva mai mult, căci, după cunoştinţa domnului Adamiade, suma de 50.000 lei pe an, spusă de vechil, erà prea mică.

Gazdele, întorcându-se, îşi arătară mulţumirea că Grigore rămâneà şi se grăbiră a'l pofti la masa de prânz, — odată ce era hotărât să plece, seara.

Pe la douăsprezece ore Grigore se retrase, încântat de primire, şi după ce se văzŭ în camera de la otel, se puse pe gânduri...

Domnişoara Adamiade nu-i displăceà; îl ispitià ideea de a se pune în calea ei ca pretendent, fireşte, cu prudenţă, cu socoteală; îl ameţià privirea într'un viitor strălucit, — iar mai aproape, perspectiva unui bun câştig din afacerea pădurii. De sigur, începeà nespus de bine, pentru un seminarist care părea condamnat la un orizon strâmt şi întunecos.

Ce va să zică norocul!

Insemnà dar ceva, să fie omul frumuşel, cu aparenţe plăcute...

Nici o îndoeală, în privinţa isbânzii; nici o remuşcare că înşela pe acela ce-i dăduse încrederea.

A doua-zi trecŭ pe la un florar şi puse de-i făcŭ două mănuchiuri, unul de camelii albe, liliac alb şi boboci de trandafiri albi; altul de camelii roşii învrăstate cu alb, micşunele şi trandafiri de un roş sângeriu închis.

Ştià ce înseamnă a oferi flori şi voià să vadă efectul.

La orele 11 $^1/_2$ erà la Adamiade, tocmai în momentul când veni şi bancherul.

— Ei! e şi curtezan, amicul,— cugetă bancherul, văzându'l cu hârtiile prin care se străvedeau florile.

Grigore fu întâmpinat de doamna Adamiade,.. înaintea uşii unui salon mic de primire.

— Doamnă, îmi permit a vă rugà să primiţi buchetul acesta şi să rugaţi şi pe domnişoara a nu-mi refuză pe cest-l-alt,— îi vorbi cu perfectă curtenie.

Ea îi mulţămi cu plăcere şi-l puse într'un vas.

Hrisi, când se arătă, primi mai cu rezervă buchetul, însă şi-l prinse pe pept.

Dacă i-ar fi putut Grigore citi în suflet, ar fi sărit în sus

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.transilvaniana.ro/mdrr1901-1932

de bucurie: fusese până târziu noaptea în gândul ei, iar în acea prefăcută rezervă se ascundeă o emoţiune. Totuşi prin faptul că pusese la pept mănuchiul de flori, dă pe faţă că deja inima i se prinsese în mreaja dragostei...

În poziţiunea ei de fată avută, erà împresurată de curtezani din cari mulţi ar fi voit să fie luaţi în seamă ca pretendenţi. Ea primià complimentele, ca ceva datorit, căci nu erà lipsită de vanitate, — dar cu oarecare mândrie le primià şi nu permiteà o apropiere care să fi dat cuiva speranţe.

Hrubeanu, de la întâia cunoştinţă, îi plăcuse. Nu i se arătase numai decât cu pretenţiuni de cucerire şi totuşi exercitase asupra-i înrâurirea care hotărăşte amorul.

Dacă Grigore ar fi avut experienţa saloanelor şi a vieţii sentimentale, ar fi putut surprinde taina domnişoarei. Ne având-o, nu înnaintà de fel, promiţându'şi a fi ceva mai întreprinzător când va mai fi să vie.

Preocupat apoi de afacerea ce aveà în vedere, nu se arătă nici ca în seara ce trecuse, aşa că tînăra fată rămase, după plecarea lui, întru câtva tristă, nemulţămită, înciudată pe el.

Un gând o îmbună însă mai pe urmă:

— Dacă mi-a adus flori, e semn că i-am plăcut. Rezerva lui e din delicateţe. O! nu-i ca alţii .. mulţi...

Şi în timp ce domnişoara Adamiade se pregătià să iasă la obicinuita plimbare, fără să uite mănuchiul de flori, Hrubeanu erà cufundat cu totul în socotelile arendării pădurii, cu bancherul şi cu germanul.

Iar pe când, în vagon, acesta moţăia, cu ţigara de foi între degete, aproape ameţit de cele opt halbe de bere ce înmagazinase la „bufetul" gării, — Grigore îşi treceà pe dinaintea ochilor întâmplările acestor două zile...

Mai întâiu casa bancherului i se ivì, c'un lux deosebit de acela cu care deja se obicinuise în casa lui Pilat. Nu'şi dà încă bine seama de ce-i erà mai pe plac acesta de cât acela, dar simţià că al bancherului îi jignià par'că un sentiment intim...

Multa aurărie, felul mobilării, îngrămădirea prea mare par'că de tablouri şi de obiecte de podoabă, îi înfăţişà ceva voit, ceva silit, — ca o dorinţă de a arătà cu orice preţ că erà bogat stăpânul.

Dincoace, părea că este numai ce trebue, dar totul erà în armonie, odihnià privirile, te făceà să te crezi mai acasă la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tine. Bogăţia zîmbia numai, ascunzându-se după un bun-gust care desmierdă.

Nu-i venia ideea că prin această comparaţiune făceă deosebirea între calităţi înnăscute şi gusturi de om ajuns, urcat la avere şi setos de-a'şi aşterne bogăţia în ochii tuturora.

Iar trenul înghiţia spaţiul cu iuţeală ameţitoare, sgomotând puternic şi monoton; dar în acel sbor se făceă a'l duce par'că în spre ţara dorită a visurilor lui de îmbogăţire...

Din cele ce orânduise în principiu cu germanul, care acum dormia, sforăind, — orânduire între patru ochi, în despărţirea de vagon în care erau singuri, — aveă în perspectivă drăguţul de câştig de optzeci de mii de lei...

Şi, mai presus de orice, erà că nu aveă să împartă cu vechilul, de oarece în cauză nu mai erà societatea de care-i vorbise el.

Ii va spune acestuia că afacerea se tratase în faţa bancherului şi că erà în folosul lui Pilat, fără nici un folos pentru el.

Se va arătà mâhnit de împrejurare, dar îi va dovedì că erà mai bine aşa, odată ce conştiinţa nu mai puteà să-i impute nimica necorect.

Nu erà să-i mai fie teamă că Pilat puteà să afle şi astfel să rămână compromis în ochii lui...

Dar dacă Pilat aveà să găsiască de cuviinţă a-i răsplătì, el, cu de la sine pornire, zelul, — din acea răsplată îl va împărtăşi şi pe vechil.

De la afacere, trecù cu gândurile la fiica bancherului, şi de la depărtarea aceasta, i se părù mai nostimă...

Acum tocmai începù a-i amănunţi exteriorul, destul de atrăgător în forme drăgălaşe şi par'că simţì plăcere la ideea că s'ar fi putut să fie al lui...

Ba din ce în ce începù a se aprinde şi a se întrebà dacă uu cumva îi plăcuse fetei...

Fără să cunoascà însemnătatea punerii la pept, a mănuchiului de flori, în chip instinctiv îi veni în minte că acest lucru puteà să spună ceva...

Şi fiind-că nimic la el nu ierà fără consideraţiuni de ordine materială, alăturea cu acest început de plăcere, puse numai decât poziţiunea ce şi'ar face cu averea ei. De aici câmpul lui de cugetare se întinse până în zări depărtate şi somnul îl fură în mijlocul desfăşurării depline a onorurilor ce'l aşteptau în viitor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

***

Chipul vechilului se lungi de un metru par'că la vederea germanului, căci întâiul gând îi fu: a găsit el, pentru pădure.

Şi cu nelinişte adâncă urmă pe Grigore şi pe oaspetele bălan, în toată acea zi, spre a cutreerà codrul pe unde puteà fi umblat.

De altmintrelea germanul îl cunoşteà din actele de la Ministerul Domeniilor, când i se făcuse „amenajamentul" spre a fi supus regimului silvic.

La cină, domnul Voghel, desfătându'şi cerul gurii cu deliciosul vin al pivniţei proprietăţii, stabili cu Grigore punctele afacerii, primind toate recomandaţiunile acestuia cu privire la „bacşişul" care trebuia să rămână tainà şi hotărâră a se întâlni la oraşul de reşedinţă al judeţului, unde, un avocat trebuia să le redacteze contractul.

O copie trebuià Grigore să o trimită lui Pilat, la Roma, şi după răspunsul lui să ceară Tribunalului autentificarea.

După plecarea germanului, Giurcăţeanu îşi zise cu amărăciune: m'a tras pe sfoară neica Grigore.

Pe urmă, încheeà c'un zîmbet: nu-i nimic; îmi va fi ginere. E deştept... Ori cum, nu face de popă!

V.

Mari laude, şi mari mulţumiri fuseseră în scrisoarea lui Pilat către Grigore: afacerea îi convenise şi dăduse învoirea cu dragă inimă.

Acum, pe la începutul lui Martie, învoelile se terminaseră, neaua se ridicase de mult, plugurile începuseră a înfoi pământul ţarinilor; afacerea pădurii erà în sac, şi optzeci de mii de leuşori în chimirul tînărului, ascunşi în lada lui deacasă, ce nu visase să cuprindă vreodată asemenea comoară.

Se desprimăvărase.

Marea curte a proprietăţii începuse a undi a verde şi a prinde viaţa începutului de muncă agricolă.

Călare, Grigore cutreerà moşia, chipos, vesel, mulţămit.

Din ultima ducere la Bucureşti, când depusese la bancher întâia sumă de la pădure, în socoteala proprietarului, — se întorsese cu o speranţă aproape hotărîtă: familia bancherului îl primise cât se poate de afectuos, iar în ochii albaştri ai Hrisiei văzuse alt-ceva de cât mândrie...

El aproape făcuse întâiul pas, către dînsa, într'un moment când se văzuseră singuri, prin aceea că adusese cu mult

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

meşteşug vorba despre simpatia ce poate inspirá o fiinţă de la întâia vedere...

Fata se înroşise şi plecase ochii, apoi îl privise, numai o clipă, dar în privirea ei pusese emoţiune...

Acum, cu peptul în bătaia vântului primăvăratec, la trapul calului, luă o hotărâre finală: imediat după întoarcerea lui Pilat, avea să-l roage a cercetà pe dedeparte pe bancher,— şi dacă acesta primiá, — să nu mai lase mult a dăinui lucrul.

Voiá să se vadă cât mai degrabă procopsit, ca să scape, în cele de pe urmă, de stăruinţa părintelui.

In adevăr, şi 'n acea seară, la masă, părintele Vasile începu obicinuita citire:

— Ei, ce faci Grigore? Nu mai pui capăt odată?

— La ce, tată?

— Poftim... Par'că eu ar fi să mă însor.

— A! de însurătoare e vorba?

— Ştiu că nu de îngropăciunea mea... Ca mâine va să se întoarcă domnu' Pilat şi aş vreà să te găsiască însurat.

— A! nu, tată... N'ar aveà cine să mă cunune, zise el, zîmbind, mulţămit că a găsit poarta de scăpare.

— Adecă... ai dreptate. Ori cum, hai să te logodim.

Grigore tăcu o clipă. Il prinsese cu vorba.

— Taică, lasă; mai e timp...

— Nu, taică; îmi pare că te-ai făcut nuştiu cum. Nici la strană nu mai cânţi...

— Sânt prea ocupat...

Bătrânul clătină din cap; preoteasa zise ceva din buze, dar auzi numai dînsa.

Tot în acea seară, pe când stà cu capul în mâini, în odaia lui de la curte, — auzi bătae în uşă. Socoti că e vechilul şi nu răspunse: se mai răcise faţă cu el.

Uşa se deschise şi, cu surprindere văzu că se iveşte Linţa, — de astă dată sfioasă.

El se ridică repede.

— Poftim, domnişoară...

Cu repede căutătură observă că se mai schimbase copila, par'că: obrajii nu-i mai eraú atât de rumeni, în priviri nu-i mai luceà veselia firească ce o făcea drăgălaşă.

— M'a trimis tatal să vă întreb dacă aveţi a-i dà vr'o poruncă pentru mâine. N'a venit dumnealui, fiind-că e cam bolnav...

— Aşa? Ce are?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— L'a cam luat cu tremur... şi...

— Apoi, să se îngrijiască... Nu şezi puţin? Nu ne-am văzut cam de mult, şi'mi face plăcere... Eu,—atât de ocupat sînt că...

Înfăţişarea aceea de seriozitate, nu o mai arătă a fi copilă nebunatecă, însă par'că o prindeă bine. Erà fata mai la locul ei, foarte drăguţă, nici de cum de lăsat în nebăgare de seamă.

El îi zisese că n'o văzuse de mult, erà adevărul. Ea însă,— trecea oare zi să nu-i pândiască venirea? Dar cu ce zîmbet trist îl vedeà trecând şi cu ce bătăi de inimă îl vedea că se duce fără să arunce măcar o privire în spre căsuţa ei...!

De câte ori se întrebase: pentru ce asemenea uitare din partea lui?

Ii era drag şi suferea în taină, ferindu'şi mâhnirea, de tatăl ei, pe care de altmintrelea îl vedeà că se mai schimbase şi el.

Că o trimisese acuma, pusese mare mulţămire pentru sufletul ei şi venise cu inimă turburată, cu dor de-a-i auzi glasul, cu speranţa că poate îl va vedeà apropiindu-se de dînsa.

Şezu dară şi-i ascultă cuvintele, înroşindu-se de mulţămirea de-a'şi vedeà speranţa în împlinire.

— Eşti mult prins cu moşia, — da... murmură copila, şi-l privi cu drag.

— Dar mai ales acuma că începe munca...

Supt imboldul totuşi a nuştiu cărui gând, se ridică şi se apropie de Linţa...

— Ştii că te-ai făcut mai frumoasă, domnişoară Linţa? îi zise şi o acoperi cu privire focoasă.

— Unde nu m'ai văzut de mult... de-aceea, zise ea, cu ton glumeţ, întorcându-se la firea ei, — înfiorată acum de plăcere.

— Nu, zău... Eşti foarte drăgălaşă.

— Ţi-oiu fi plăcând... mai ştii?

— Ba încă cum..!

Se aşează lângă ea şi-i luă o mână. Ea îi rîse încrezătoare, fericită.

— Ai rîs care merge la inimă...

— Pentru cine are inimă...

— Şi crezi că eu n'am?

O atrase încet spre el şi-i alipi capul de peptul lui.

— Auzi-o cum bate...

Apoi, o sărută, cuprinzându-i mijlocul.

Dogorind de-o repede înfierbântare a fiinţii ei întregi, rămase alipită de el...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

El avù ca o învăluire de minte şi o ridică în braţe, înnaintând spre sofaua pe care visase atât de des la măriri.

Atunci însă copila, cu toate că nu'şi dă încă seama de pericolul ce o ameninţă, i se smuci din braţe şi se dădu de-oparte rămânând ruşinoasă, nedumerită.

El, îşi veni în fire, însă chipul lui păstră ceva nemulţămitor.

— Mă duc, — şopti ea, să nu mă aştepte tata prea mult.

— Noapte bună, îi zise el, întru câtva cu asprime.

Ea se uită la dînsul cu mirare şi-i răspunse:

— Noapte bună... Apoi ieşi.

— Ce nerod am fost! murmură el...

Pentru a doua oară însă...

Copila, în drumul spre casă, îşi bătu capul să ghicească ce-a putut însemnà aceea ce se întâmplase, şi mai ales întunecarea lui, după un început aşa de plăcut pentru ea? Nu isbuti însă. Ii ierà prea adâncă nevinovăţia şi prea mare iubirea.

Grigore îi puse însă gând rău.

Prea înţărcat de plăceri, îşi alesese în aceea ce-i fusese destinată de logodnică, fiinţa care să-i împlinească lipsurile unor anume ore de singurătate...

— Şi-apoi... se va mărită ea, mai târziu, „cu unul de seama ei“...

De a doua zi chiar începù a se duce pe la vechil, adese ori când acesta nu erà acasă, şi a sta cu ea de vorbă, şi a-i înşira floricele.

Aşa se făcu, că începu a luà seama la dragostea cea mare a Linţei pentru el, încredinţându-se că un moment ar fi putut să 'i-o dea victimă.

Cu toate acestea, îngrijată din vorbele lui tată-său că Grigore nu se mai hotărà pentru cununie, cât şi dintr'o pornire instinctivă care-i amintià întâmplarea din acea seară, — de şi rămasă nelămurită pentru priceperea ei, — Linţa, ascultându-i vorbele ce-i plăceau, — se ferià de prea multă apropiere de dînsul.

Intr'o zi îşi luă inima în dinţi şi-i zise:

— Dacă'ţi sunt dragă, de ce nu mă cei lui tata?

Lui îi veni în minte vorba ce-o spusese părintelui:

— Aştept să se întoarcă boerul, ca să aibă cine ne cunună...

Şi, prinzând-o o sărută.

— Atunci... după ce s'o întoarce?..

— Nici nu mai rămâne vorbă... De ce am început să viu p'aci? Fiind-că vei fi a mea... De aceea şi dumneata

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistafemeia.ro/arhiva/1681-1937

Linţo, când poţi, ar trebui să mai vii, serile, pe la mine, să rîdem, să vorbim... Trebue să ne împrietenim cât mai mult, că doar vom fi bărbat şi nevastă.

— Am să viu, răspunse ea, cu sinceritatea încrederii.

O întâmplare neprevăzută schimbă puţin mersul seducţiunii. In preajma moşiei lui Pilat, rămăsese din altă moşie mare, care se împărţise între nişte fraţi, ca moştenire, — vr'o mie de pogoane din partea unuia din fraţi, un risipitor nebun.

Incărcat de datorii, se văzù cu partea aceasta, scoasă în vânzare, de creditori.

Giurcăţeanu îl sfătui pe Grigore să liciteze şi el în numele lui Pilat, — căci boerul de sigur va fi foarte bucuros să cumpere sfoara aceasta de moşie.

— E pământ bun?

— Mult mai bun decât al nostru; ca icrele. Pe urmă casele, nu prea mari, dar foarte gospodăreşti. Chiar patru sute de lei de s'ar urcà pogonul, face ca două parale.

Cu ducerea pe la târg pentru informaţiuni în privinţa condiţiunilor licitaţiunii, cu preocuparea de a nu scăpà bucata aceasta din mână, cu aşteptarea până la ziua vânzării, Grigore nu se mai interesa de Linţa.

Copila însă ierà acuma sigură şi veselia i se întorsese, împreună cu înflorirea bujorilor din grădina obrajilor...

Ierà pe după mijlocul lui Martie.

Din căldura zilelor din urmă frunzişul intrase în faptul învierii şi dà satului, bogat de copaci, înfăţişarea plăcută a unei podoabe sărbătoreşti, mai ales după ploaea de-cuseară.

Ierà în aer belşug de strălucire care luà ochii, supt albăstrimea curată şi adâncă a cerului.

Liliacul începu a'şi urzi îmbobocirea florilor, iar grădina din faţa caselor boereşti îşi luase vestmânt de flori primăvăratece, cu meşteşug orânduite de grădinar.

Linţa se plimbà pe aleele singuratece, aci împletind cu igliţa, aci răsuflând cu nesaţiu din aerul curat, plăcerea de-a trăi şi privind în adâncurile zării din care par'că îşi adună gânduri de fericire.

Oprirea unei trăsuri, la poarta închisă, o făcù să tresară, — şi apropiindu-se repede de o alee vecină cu grilajul, cătă, curioasă, să vadă cine puteà fi.

Erà un domn străin, — drumeţ, de sigur.

Auzi însă pe birjar zicând:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901-1932

— E poarta închisă şi curtea, pustie...
Vorba de „pustie“ o impresionă urât şi o hotărâ să se arate.
— Mă rog, căutaţi aci pe cineva?
Domnul, salută.
— Aci sînt casele domnului Pilat, domnişoară?
— Da, domnule. Insă dumnealui e în străinătate.
— Ştiu. Voiam să vorbesc însă cu domnul Hrubeanu.
— E pe moşie şi se întoarce tocmai supt seară.
— Cum am face atunci?
— Să ne dea voe cuconiţa să intru eu cu trăsura şi să duc caii la grajd... zise birjarul.
— Bine, dar ce fac eu până diseară?
Cu privirea arătă Linţei că ar fi fost bucuros să-i ţie de urât.
— Poftim la părintele Hrubeanu.
Sfinţia-sa e foarte primitor, zise fata.
— Fie şi aşa... răspunse el. Mi-ar fi plăcut însă mai degrabă să stau de vorbă cu dumneavoastră, domnişoară...
— N'ar fi ţinut mult vorba, domnule...
Necunoscutul zîmbi...
— Ori cum, ne daţi voe să intrăm?
— Poftim...
Linţa trecù în curte. Birjarul deschise poarta şi o luă pe după casă, întâmpinat de un argat.
— Cer voe să mă prezint, domnişoară. Radu Stănişanu... Şi salută.
Era un om înalt de statură, voinic, cu mustaţa neagră şi groasă, sprîncenat, cu ochii verzi, chip de rând, nu prea plăcut, dar plin de sănătate.
Să fi avut patru zeci de ani
Se vedeà din mişcările lui că se sileà să fie „manierat“.
Copila înclină puţin capul şi nu răspunse.
— Dumneata domnişoară? întrebă zîmbind.
— Linţa Giurcăţeanu..
— Imi pare bine. Sunt chiar fericit, aş putea zice. Şi se înţelege de ce: eşti nostimă de pică..
— Te rog, domnule, îi răspunse cu necaz, înroşindu-se.
— Nu încape supărare, domnişoară. Aşa-s eu: spun de-a dreptul ce am pe inimă, şi dacă toate domnişoarele or fi p'aicea aşa ca dumneata, apoi halal de loc... Imi dai voe să intru în grădină?
— Dacă vrei numai decât...

El înnaintă; ea îl urmă, cam fără voe, căindu-se că-i dase pas de vorbă şi de apropiere.

Cu toate acestea, după vr'o jumătate de oră, cine 'i-ar fi văzut laolaltă, 'i-ar fi socotit cunoscuţi de când lumea.

Erà vorbăreţ cu haz, de şi le spunea cam de-a dreptul glumele; rîdeà cu toată inima; ierà vesel de fire,— şi Linţa uitând să se mai supere, îl asculta, vorbia şi ea, mai sa-i zici mulţumită.

Aşa domnul Stănişanu află cum merg lucrurile pe aici şi că drăguţa de fată ierà pe cale de măritiş; iar Linţa ştia că are aface c'un om cu avere, care voià să cumpere moşia Păişul şi să se aşeze pe plugărie.

Nici nu prinseră de veste când soarele începu a scăpăta.

— Ştii de ce'mi pare mie rău domnişoară?

— Îţi pare rău de ceva?

— Da; că am venit prea târziu pe aicea.

— Cum prea târziu, când abia acum vrea să însăreze?

— Vezi că nu aşa. Prea târziu, fiindcă dumneata o să iei pe altul...

— Ia lasă aşa vorbă că nu te prinde, răspunse ea, rîzând.

— Zău? Ţi-oi fi părând bătrân?

— Cam tomnatec.

— Şi cu toate astea ce mai bărbat aş fi, mai ales că'mi placi de foc! Nu te supără; dar tare'mi placi.. eşti o grădină de fată!.

Linţa plecă ochii, încurcată; şi inciudată, par'că, şi mulţămită...

Atunci se auziră tropote de cal şi, ea, ridicând capul, esclamă, cu uşurare, cu bucurie:

— Eacă Grigore...

Acesta intră în trapul calului; văzu pe Linţa c'un străin şi se opri sărind cu îndemânare.

Ea îi ieşi repede înainte:

— Te caută un domn, Grigore... Lasă că duc eu pe Tăciun...

Aruncă o privire galeşă lui Grigore şi fără să aştepte vr'o vorbă, plecă, desmierdând pe Tăciun care-i necheză uşor...

Când Grigore află ţinta venirii lui Stănişanu, se gândi numai de cât că ierà poate mijloc de vr'un câştig.

— Ţii aşa de mult dumneata domnule, să iei Păişul?

— Firește, de vreme ce-am venit să vorbesc cu dumneata. M'am săturat de negustorie, în care mă învârtesc de la 16 ani. A dat Dumnezeu şi mi-a mers bine! am avere rotunjoară

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index1901-1932

și voiu să mă fac moșier, ca pe urmă să învârtesc și nițică politică. Mă înțelegi.

— Perfect. E-o năzuință potrivită firii dumitale. Cu toate acestea țiu și eu mult să iau Păișul, pentru amicul meu Pilat.

— Frate, vei fi ținând, nu zic ba; însă nu poți ține ca pentru dumneata, dacă ar fi vorba. Eu am obiceiul să nu umblu din potecă în potecă și să nemeresc drumul. N'am putea să ne înțelegem amândoi?

— Ce vrei să zici? întrebă Grigore, cu glas cam de sus.

Stănișanu se făcu a nu lua seama.

— Uite ce. Pe vremurile astea nu prea se scot ușor din pungă sutele de mii. Concurenți serioși nu vom fi decât eu și dumneata. Am cercetat eu lucrul. De ce să urcăm dar prea mult prețul moșiei? Licitațiunea o să se înceapă de la 250.000 de lei. Cât să facă moșia? Pe 300 lei pogonul, tot să facă 300.000.

— E pământul bun. Face, cu ochii închiși, patru sute de lei pogonul.

— Pricep. Ești adecă hotărât să te urci până la 400.000 lei? Ascultă, domnule Hrubeanu, — și între noi va rămânea: îți dau cuvântul meu de cinste. Concurează până la 300 lei pogonul, — și-ți dau în scris, dacă vrei, că-ți voiu plăti 30.000 de lei numai să te oprești aci. Câștig și eu, fiind-că n'am să scot din pungă, iar dumneata te alegi c'un folos frumușel, nu-i așa?

— Nu pot să convin.

— Faci rău; sînt ambițios și mă voiu urcă până unde dumneata n'o să mai poți dă, căci nu vei trece peste cât ar vrea Pilat.

— Aș păgubi un prieten care 'mi-a dat încredere și care mă iubește.

— In sfârșit o să mai vorbim... Eu te rog să te mai gândești...

Ivirea vechilului le puse capăt vorbei.

— Domnule Petre, i se adresă Grigore, am un mosafir. Dă te rog poruncă să pregătească de cină, fiind-că voiu mâncă aici cu dumnealui.

Ieră ispitit de perspectiva câștigului acesta, și mai neașteptat de cât cellalt cu pădurea, — dar voiă să ciupească ceva mai mult.

Pe de altă parte, Stănișanu se certa în gândul lui că se pripise, ceea ce nu făcuse în cariera-i de negustor: simțea

Muzeul Digital al Romanului Românesc

că Hrubeanu erà şmecher şi că, faţă cu declaraţiunea lui că ierà ambiţios, voià să-i ià parale mai multe.

La urma urmei se hotărâ să mai deà, numai să'şi facă pofta de-a fi moşier şi mai ales într'o regiune bună.

In acea seară, după multă atârnare încă, din partea lui Grigore, căzură la învoeală pe suma de 50.000 lei.

Ierau de vorbă încă amândoi, când vechilul se arătă cu o telegramă, pe numele lui Grigore.

El o desfăcu repede şi se înroşi la faţă, în timp ce îl luà cu cald prin tot corpul.

Pilat, îl vesteà din Bucureşti, că a doua zi venià la moşie cu nevasta.

Işi întări cât mai bine putu glasul şi spuse lui Petre vestea.

— Tocmai la vreme, pentru Păiş... zise acesta. Dau fuga să vestesc slugile ca mâine dis-de dimineaţă să scuture.

După ieşirea lui, cei doi cumetri se priviră, câte-va clipe, în tăcere.

— Se'ncurcă treaba, zise Stănişanu.

— Dumneata să te întorci la târg, prietene, şi să mă aştepţi peste trei, mult patru zile. Cred că'l voiu face pe Pilat să renunţe.

— Aci e meşteşugul dumitale.

— Hai să te duc la tata în gazdă...

— Haidem.

VI

Doamna Gemma Pilat ierà, ceea ce s'ar puteà numi fără exagerare, adevărata perfecţiune a fiinţei omeneşti ca exterior....

Te uiţi la asemenea femee, ca la o minune şi'ţi pare că eşti supt înrâurirea unui vis,—atât de mult ce nu'ţi vine să crezi realităţii.

Şi când îţi redobândeşti stăpânirea de sine, după întâele momente de uimire, şi te pui să observi şi să amănunţeşti fiinţa, în fiecare amănunt vei găsi un farmec.

Statura potrivit de naltă, corpul potrivit de grăsuliu; figura potrivit de lungăreaţă...

Mai armonioasă potrivire nici nu ţi-ai puteà închipui să se poată aflà.

Supt coroană de păr bogat negru, strălucitor, cu măestrie orânduit, figura albă şi trandafirie, de-o frăgezime primăvăratecă, luminată de perechea de ochi mari, negri, catifelaţi, cu expresiune fermecătoare de duioşie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.vistatransilvana.ro/index1901-1932

Nu'ţi i-ai fi putut închipui nici odată coborându'şi espresiunea aceea până la asprime sau pierzându'şi farmecul în turburătoare mânie.

Dar şi atunci, poate n'ar fi încetat a fi frumoşi.

Rîsul îi întredeschideà gura mică cu nespuse graţii, într'o albă sclipire a dinţilor nu tocmai mărunţi dar frumoşi — admirabilă coroană sidefată şi măiestrită de natură.

Glasul ei ierà dulce, cald; vorba-i limpede, vioae.

Avea deplină cunoştinţă a vieţii de salon şi făcea ca banalul chiar să pară interesant, în chipul cum cârmuià convorbirea.

Şi totuşi, cine ar fi crezut că perfecţiunea aceasta exterioară, aveà imperfecţiuni sufleteşti?

Ierà setoasă de plăceri, ierà vanitoasă, doritoare de succese de lume, aveà cruzimi de uimit, puteà să sfâşie acoperindu'şi răutatea supt spirit şi supt drăgălăşia delicateţei.

Pilat ierà nebun după dînsa, acum când gustase din farmecul fiinţii sale, cu atât mai nebun, cu cât simţeà că nu ierà iubit în felul cum iubeà el, cu firea lui dreaptă, duioasă şi care se dă întreagă, până la adoraţiune.

In el impresiunile luau cu încetul tărie şi rămâneau; în ea, ierau de odată vii şi repede schimbătoare.

In sufletul lui se arătase deja mulţumirea ce ar fi putut fi deplină, în sufletul ei nu încà; ea cerceta zarea gândurilor ei supt înboldul căutării a alt-ceva de cât îi da prezentul.

In faţa lui stà totul limpede, dorit şi aflat; în faţa ei, — vecinic punct de întrebare, după care ierà un necnnoscut atrăgător, nelămurit încă, dar dorit.

In el începea deja grijă ascunsă, turburarea înghimpătoare, în timp ce în inima ei se făceà un fel de gol.

Iubirea începuse a'l face sa sufere pe dînsul; pe dînsa, iubirea lui aproape începeà s'o umple de saţiu.

Şi abia trecuseră trei luni neîmplinite bine de la însoţirea lor.

In primele trei patru săptămâni, supt înrâurirea lucrului nou de-a fi alături cu un bărbat, curioasă şi nedumerită în privinţa tainelor intimităţii, cu temperament de altfel înflăcărat, se simţi fericită în faţa arzătoarei lui iubiri, măgulită de delicatele lui îngrijiri şi de chipul cum fiinţa ei îl absorbia cu totul.

Pe urmă frumuseţea locurilor, acel neîncetat du-te vino al oraşelor mari, trecerea cu prea scurte opriri dintr'o localitate în alta, repedea schimbare de privelişti şi de impresiuni, îi

Muzeul Digital al Romanului Românesc

dădeau plăcută osteneală care se pierdea în desmierdări şi somnul era delicios, iar deşteptarea zîmbet dulce.

Aşezarea, pentru o lună, la Roma, o odihni, însă începu a-i dà şi saţiul iubirii.

Aci îşi aminti că ierà timpul să vadă şi de preţioasa sa persoană, şi începù a vizità magazinele mari de mode, de giuvaeruri şi de obiecte de artă...

La o recepţiune de la Legaţiunea Română se văzù obiectul unei admiraţiuni adânci şi instinctul cochetăriei i se dezvoltă.

O întâmpinară priviri aprinse, îi ajunse la urechi şoapte măgulitoare; întâlni bărbaţi plini de distincţiune faţă cu cari compară pe Stelian al ei în daună acestuia, — şi farmecul lunei de miere îşi începù scăderea.

Nu-i arătà încă, lui Pilat, schimbarea, din prudenţă cât şi din instinctul de a ascunde.

După cum în lumea saloanelor domneşte spiritul convenţional numit „ştiinţa de a face", „ştiinţa de a trăi", — de ce în lumea mărginită la viaţa în doi n'ar domni acelaş spirit, — odată ce raţiunea superioară a iubirii absolute nu există de faptă?

Gemma aveà intuiţiunea că aşa trebuià să fie şi urmà acestei inspiaţiunir pentru care nu erà nevoe de experienţă.

La Paris, unde nu avù alt gând de cât a'şi pregăti rochii şi a'şi cumpăra stofe şi mătăsuri pentru acasă, Stelian simţi pentru întâea oară că inima ei nu înţelegeà, ca a lui, iubirea.

Un nobil italian, tînăr din aceia ce au ca unică ţintă plăcerea isvorâtă din luptă, din greutăţi, din imposibil, le luase urma din Roma, discret urmăritor, şi'n Paris li se ivì ca din întâmplare.

Stelian nu bănuì; ea, simţi că nu puteà fi întâmplare şi-i plăcù acea stăruinţă.

Două săptămâni de zile, meştera întâmplare îl puse necontenit în calea lor: la teatre, la pădure, în diferitele restaurante mari.

Stelian înţelese pe aventurier; şi gelozia îl muşcă de inimă.

Gemma însă prin nimic nu-i dădù de bănuit, căci, la dreptul vorbind, dacă o măguleà lucrul în sine, nu ajunse încă la hotarul de unde gândurile se împrăştie cu totul în afară.

Pe drumul întoarcerii în ţară Gemma se surprinse de mai multe ori cugetând la frumosul italian; sigură însă că nu aveà să'l mai întâlnească, de la sine se sili a-i alungà chipul şi amintirea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Insă, de câte-va ori se arătă soţului ei nu tocmai bucuroasă la desmierdări, pretextând oboseală: saţiul de el se accentuă.

El nu ştiă să fie variat în iubire, ca ori ce om ce nu caută în iubirea lui rafinări, pe care nici odată nu le-a cunoscut, nici a voit să le cunoască.

In fine, eată-i la moşie, după o şedere de câteva zile în Bucureşti.

Casa îi făcu de îndată impresiune plăcută Gemmei şi se simţi acasă la ea.

Ea însă, în afară de frumuseţe, nu făcu bună impresiune slugilor, vechilului şi Linţei, căci îi privi prea de sus.

I se înfăţişă, în cele de pe urmă, Grigore în după amiaza zilei de a doua, în biuroul lui Stelian.

— Dragă Gemma, o întâmpină acesta zîmbitor, dă'mi voe să-ţi prezint pe domnul Hrubeanu, de care ţi-am vorbit şi de care amicul nostru Adamiade ştii că ierà încântat.

Grigore, respectuos, ierà întru câtva în umbră. Gemma îi apăru ca fiinţă suprafirească şi fior adânc îi cutreeră tot corpul, înfierbântându-i-l.

Ea înnaintă, ca să'l vadă mai bine în faţă şi din o repede privire îi înţelese admiraţiunea.

I se plecă uşor, fără nici un zîmbet; el i se înclină adânc, roş ca focul, stinjinit.

— Foarte fericit, doamnă, de a cunoaşte pe tovarăşa de viaţă a bine-făcătorului meu...

— O! ce cuvânt mare, amice, — zise Stelian... Dumneata mi-ai făcut îndatorire de adevărat amic...

Gemma aruncă lui Grigore privirea vădită de dispreţ, care-i fulgeră inima, bietului băeat, apoi, îi întoarse spatele şi înnaintă către Stelian.

— Facem azi plimbarea promisă, pe moşie ?... îi grăi nu tocmai dulce.

— Da, scumpă Gemma... şi fiind-că am nevoe şi de anume lucruri ce trebue să cunosc, vei primi, cred, să ne însoţească şi domnul Hrubeanu, călare.

— N'ai puteá să laşi pe mâine explicările privitoare la afaceri ?

Şi se îndreptă spre eşire, mândră, urmată de Stelian, căruia îi părea rău de primirea rece ce ea făcuse tînărului.

Grigore o urmărise cu privirea, vrăjită; îşi şterse năduşeala de pe frunte şi se lăsă ca zdrobit, într'un fotoliu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/anii/1901-1932

Pentru ce dispreţul acelei priviri? Pentru ce atâta mândrie? Şi cât de frumoasă ierà! Ceva de ne-mai văzut! Ideală făptură!

Simţi ca o sfâşiere a inimii şi mai să-ĩ vie a plânge.

Când auzi însă paşi, se sili să pară la locul lui, şi se ridică.

Stelian se aşeză la biuroul lui.

— Vin, te rog, aproape, coleă, îi zise afectuos şi să vorbim.

El se aşeză, automatic: gându-i ierà la *dînsa*, — la primirea ce-i făcuse. Se stăpâneà însă.

— Ziceai, amice, că Stănişanu acela, este încăpăţânat în hotărârea lui?

— Va merge până la preţul de 500 lei chiar, pogonul.

— In adevăr că 'mi-ar plăceà să am Păişul, căci ar face un trup cu Miorenii mei. Dar dacă este să mă coste prea mult, rămâe-i sănătos, Păişul. Ori cum, fiind-că în afaceri nu se ştie ultimul cuvânt de cât la faţa locului, în cestiunea de licitaţiune, când sînt mai mulţi concurenţi, — te-aş rugà să te prezinţi în numele meu, şi să vezi ce poţi face. De va fi cu putinţă, să isbuteşti, eu am pregătit o scrisoare către Adamiade ca să'ţi dea suma necesară, între trei şi patru sute mii lei. Iţi vei luà atunci tot dumneata asupra, amice, să te duci la Bucureşti, — unde de altmintrelea, familia Adamiade te aşteaptă cu plăcere, după cum am priceput.

Şi zîmbi cu înţeles...

— Voiu urmà întocmai, domnule Pilat.

— Mă îndatorezi şi'ţi voiu dovedi recunoştinţa mea. Relativ la Adamiade, ştii că n'ar fi rău să faci parte din familia lui? Tot ai lăsat gândul preoţiei.

— Aş năzuì la prea mult, domnule Pilat, zise Grigore cu modestie.

— Amice, unui om cu calităţile dumitale, nu i se poate zice că năzueşte vre odată la prea mult...

— Vă mulţumesc de încurajare.

— Dar vom mai vorbi de aceasta.

Grigore se ridică.

— Atunci dar pot să plec mâine seară la târg?

— Da. Mâine, îmi vei face plăcerea să mă însoţeşti pe moşie.

Ii strânse mâna şi'l petrecu până la uşă.

Grigore plecă trist, îngrijorat, supt apăsarea unui cuget fix înnegurat încă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In curte întâlni pe Linţa care-i rîse dulce; el trecu fără s'o vadă.

— Ce mi-e oare? se întrebă pe drumul către casă.

Aci îl aşteptă o răfuială a părintelui Vasile.

— Ce-mi spuse domnu' Pilat, mă Grigore? Credeam că o să'mi vie rău, când l'am auzit! Nu mai vrei să te faci preot?

Grigore se lăsă pe un scaun, într'o oboseală mare de corp şi de gândire.

— Da, tată, ţi-a spus adevărul.

— Şi ce vei fi vrând să te faci? Proprietar poate? întrebă părintele, încrucişându-şi braţele.

— Bine nu ştiu încă, însă încredinţat sînt că n'am darul de-a fi preot.

Părintele îşi lăsă în jos braţele, şi capul pe pept.

— Doamne îngână el, presemne am păcate de ispăşit... căci grea 'mi-e pedeapsa depărtării fiului meu de-o chemare ce o socot a familiei...

Grigore nu era în momente de-a puteà mângâià pe bătrân şi ieşi să colinde drumurile, fără ţintă, ameţit, mâhnit cum nici odată nu fusese în viaţa lui.

Neîncetat i se repeta scena de la curte: ivirea Gemmei,— şi aci, acelaş fior; apropierea ei, şi mai ales privirea de dispreţ,— şi aci, aceeaşi dureroasă surprindere, aceeaşi mâhnire apăsătoare.

Intr'un târziu tocmai se întrebă: pentru ce adecă, la urma urmei, asemenea suferinţă morală?

Ierà prea mândră de felul ei, şi'l socotià prea inferior faţă cu dînsa; trebuià să i se fi arătat nepăsător, dacă purtarea ei îi atinsese amorul propriu.

Ierà divin de frumoasă însă, şi'l robise din prima clipă. In simţimântul lui pentru dînsa, fusese dar lovit şi umilit!

Ea nu putea presemne să tolereze unui om din popor nici chiar adoraţiunea aceasta sinceră, a primului moment,—lucru care o măgulià poate din partea unui om de treapta ei socială.

Acestea şi le. zicea bietul Grigore, plin de amărăciune, mărturisindu'şi că altă fiinţă ca dînsa nu puteà să fie şi că-i ierà dragă.

Dragă! Ierà cu puţinţă însă să spere ceva? Ar fi fost nebunie din parte-i.

Abia măritată c'un băiat bun ca Pilat, — bogaţi amândoi, tineri amândoi...

Fără simţ moral, nu'şi ziceà că ierà dejà o faptă urâtă să'şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?dir1901-1932

ridice ochiii la soţia aceluia ce'l trata ca prieten şi-i voia binele.

De-ar fi întrevăzut o rază de speranţă, ar fi fost nebun de bucurie şi la Pilat nu s'ar fi gândit ca la cel din urmă străin.

Dar, din cumpănirea situaţiunilor, numai întru cât îl privea pe el şi pe dînsa, în faţa lui se ridică realitatea celei mai crude imposibilităţi şi de aci suferinţa grea până la doborâre.

Fără să ia seama locurilor pe unde'l purtau paşii, mergea înfrigurat, şi mult ar fi mai mers încă dacă nu'l trezia un duruit de trăsură...

Ridică fruntea şi privi în juru-i: ierà pe şoseaua ce înconjură codrul, iar înaintea lui venià trăsura curţii.

Repede făcu în lături şi intră între copaci, dosindu-se aşa ca să nu fie văzut.

Amândoi soţii îl observaseră însă.

Presemne că Stelian mai vorbise de el, căci zise Gemmei:

— Vezi, scumpă Gemma? S'a ascuns. Primirea ta i-a făcut rău, bietului băeat...

— Ei şi? va şti altă dată să se ţie la locul lui. Nu poate fi prietenie între el şi noi ca să-i dea apoi dreptul a se crede egalul nostru, răspunse ea, fără asprime, dar cu tăria convingerii.

— Să nu o iei ca imputare, Gemma. Totuşi, dacă nu ne poate fi egal, ca stare socială, ne este, ca om cu calităţi distinse... Cultura l'a făcut sensibil şi inteligenţa lui îl face a fi folositor.

— Se poate, Steliene; nu te contrazic, răspunse ea zîmbind... Mi s'a părut însă prea familiar în expresiunile cu care m'a întâmpinat.

— Ierà bucuria unui om sincer...

— In care, firea ţărănească nu s'a acomodat încă mediului către care tinde...

— Se va formà, te-asigur când va intrà în familia Adamiade...

— Tu crezi, adecă?...

— Ai ascultat şi tu elogiile ce-i făcea bancherul...

— M'au mirat; însă bancherul vedeà mai degrabă în el pe omul de afaceri...

— Tot astfel să fi văzut şi fiica lui?

— In tot cazul, se poate apropià de ei, nu însă de noi...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Trăsura trecu prin dreptul locului unde Grigore stă ascuns şi apoi se depărtă.

El o putu vedeă pe Gemma.

— Cât e de frumoasă! îngână,— apoi luă drumul spre sat.

Soarele ierà de-o suliţă spre sfinţit; răcoare bine simţită se porniă din codru; în preajmă se auzeaŭ încă sătenii îndemnând boii să ducă plugul.

Grigore se opri, o clipă; îmbrăţişă câmpul în toată întinderea şi'şi zise:

— Să ai toate acestea, ale tale, şi pe de-asupra, asemenea soţie... Eacă fericirea!..

Un lung oftat îi fu uşurător; i se mai limpezi întru câtva mintea, şi, supt îmboldul dorinţii de-a ajunge şi el, cel puţin bogat:

— Cu visurile de iubire, nu se face treabă..., îşi zise. Am să mă biruiesc şi-am să fiu ce voiu!

A doua-zi se deşteptă însă supt înrâurirea frumuseţii Gemmei şi stătŭ, în pat, peste cât îi ierà obiceiul, cu gândul la ea, apăsat de suferinţa ce-i recuprindea sufletul.

— M'a prins rău... Nuştiu unde-am s'ajung, îşi zise...

Apoi, după câte-va clipe:

— Să fac şi treaba cu Stănişanu; îmi iau pe urmă banii şi plec ca să nu mă mai întorc la Mioreni...

Se îndreptă la curte cu dorul s'o mai vadă. Ierà totuşi prea de dimineaţă pentru aceasta.

Mare-i fu mirarea şi mai mare zăpăcirea, când o văzu în grădină, simplu dar cochet îmbrăcată.

O salută; ea îi răspunse, aţintindu'l cu o privire repede, rece, însă nu dispreţuitoare cel puţin.

Trecŭ, înroşit la faţă, aproape tremurând, înnăduşit.

Gemma se uită după el, cu curiozitate; apoi, ridică din umeri şi se apropiă de un trandafir îmbobocit.

Până la ora prânzului umblară împreună călări, Grigore şi Stelian, pe moşie.

Gemma ierà la fereastră când ei se întorceau.

Părŭ a-i face impresiune înfăţişarea „seminaristului", — cum îi ziceà dînsa.

Ii stà foarte bine călare, şi alăturea cu Stelian, ierà mai frumos, avea ceva mai bărbătesc, — aproape impunător.

— De altfel nu e rău... se gândea ea. Poate c'am fost prea aspră cu el. Ei, şi?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaforum.ro/anuare/anul-1901-1932

După câteva momente Stelian ierà lângă ea; o cuprinse în braţe şi o sărută cu obişnuita lui pasiune.

— Par'că nu m'ai văzut de mult... îi zise ia, zîmbind.

— Te supără această espresiune a adoraţiunii mele, scumpă Gemma? o întrebă, strângând-o la pept.

— Va fi oare totdeauna aşa?

— Totdeauna, răspunse el cu seriozitate, în emoţiunea lui.

— Vom vedea...

— Vei fi având vr'o temere?

Ea rîse fără să răspundă.

— Unde ţi-ai lăsat „seminaristul"? întrebă, după ce se desfăcu din braţele lui.

— Te-ar supără dacă l'aşi opri la masă? După amiază pleacă.

— Îmi e indiferent.

— Vei fi însă...

— Mai „gentilă" cu dumnealui? Da. Eşti mulţumit?...

— O! tu ai inimă îngerească, Gemma.

Ea rîse iarăşi

Pe tot timpul mesei, în adevăr, fără a se depărta de înfăţişarea-i de „cucoană mare", vorbi cu el, îl servi chiar...

Grigore, prin ciudată reacţiune, se făcuse stăpân pe sine; dovedi că ştiă să fie la locul său; discută cu seriozitate, fără emfază, ţinând cumpănă dreaptă între anume păreri ale doamnei şi anume păreri ale domnului, — şi putù să'şi ţină în frâu privirea ca să nu spună de cât ce spuneà şi graiul.

Dacă la Adamiade plăcuse cu spiritul glumeţ, cu familiaritatea omului delicat; aci făcù impresiune, chiar Gemmei, cu sobrietatea, justeţea, agerimea cuvântului, judecăţii şi pătrunderii cestiunilor în discuţiune.

Cu toate că Gemmei îi plăceà să discute superficial, une ori simţiă trebuinţa d'a se arătă profundă şi de a stărui în unele păreri ale sale.

Pe unele combătându-i-le respectuos, pe altele primindu-i-le cu convingere stabili între el şi ea un început de înţelegere amicală.

Stelian vedeà cu plăcere asemenea apropiere, odată ce Grigore îi ierà simpatic, şi intervenià în aşa chip, în cât să'l sprijine în prietenia Gmemei.

Masa ţinù mai îndelungat ca de obiceiu şi se termină aproape vesel şi familiar.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

La plecare, Gemma îi întinse mâna iar el i-o sărută respectuos, — neputându-şi însă opri o înfiorare adâncă.

Grigore ieşi aproape fericit, cel puţin nu mai avea să întâmpine acea privire dispreţuitoare care'l umilise mâhnindu'l.

— Ştii, Steliene, că nu-i tocmai după cum mi'l închipuiam? zise ea către bărbatu-său.

— Ce'ţi spuneam eu! are calităţi care, pot surprinde, pentru mediul în care a trăit, — dar le are şi va ajunge bine... răspunse el cu mulţămire.

— I-ar mai trebui ştiinţa de a se prezintă în saloane...

— Omul inteligent se formează pe sine, destul să aibă prilejul.

VII.

Ierà în sărbătorile Paştelor.

La curte se aflau oaspeţi: părinţii doamnei Pilat: doamna şi domnul Glica, cu fiica lor, Irina; Adamiade cu familia şi doi veri ai Gemmei, unul militar, maior, şi cel-l-alt fără profesiune cunoscută.

Domnul Vladimir Glica, nalt, spătos, sângeros, cu mustăţile mari stufoase, părea mult mai tînăr de cât ierà. Vorbà, gesturi, priviri, le aveà autoritare, şi chiar când bine-voia să fie vesel, păstrà un fel de umflare a fălcilor care puteà să denote ideea de superioritate pe care o aveà de persoana sa.

Doamna Maria Glica, cu toată aparenţa-i de mândrie, aveá însă calităţi reale de bunătate, de delicateţă şi de apropiere.

Ierà încă foarte frumoasă şi ei îi semănà Gemma.

Domnişoara Irina, mai puţin frumoasă, dar foarte drăgălaşă, ierà natură mai mult visătoare.

In ochii albaştri, ca ai tatălui ei, ierà blândeţea ochilor mamei sale şi de sigur, în felul ei de a fi, sfioşia tot a acesteea, când ierà fată.

Ea nu cunoşteà mândria, nici nu se interesa de nimicurile vieţii de lume. Trăia mai mult, pare că, în o lume a sa proprie, însufleţită de iluziuni şi de visuri.

Maiorul Glica aveà apucături oare-cum brusce, aproape ajunse inerente vieţii de militar, dar ierà şi perfect curtezan, îngrijit de persoana sa.

Blond, de statură mijlocie, viguros, plăcut, se putea făli că nu ierá fără susces în lumea femeească.

Fratele lui, Alfred, subţiratec, ceva mai nalt, arunca prin monoclul său priviri sfidătoare, şi prin glumele lui cu două

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaroma.ro/ndn1901 1932

înţelesuri, pline de pretenţie de spirit, se puteă face adese ori ridicol.

Se înbrăcă exagerat de îngrijit, totdeauna după ultima modă şi nu scăpa petrecere, prime reprezintaţiuni, baluri, zile fixe, care-i umpleau existenţa de leneş.

Se da drept cunoscător în toate: criticei lui nu scăpa nici o manifestaţiune a artelor şi ierà etern nemulţumit de toate producţiunile ţării pe care le zdrobia prin comparaţiunea cu cele la fel, ale străinătăţii.

O singură ciudă aveà că nu putuse nici odată legà relaţiuni cu „dame“ oneste....

Lumea lui ierà a svăpăiatelor ce-şi taxează graţiile şi favorurile.

De cât-va timp se enervà în a plăceà drăgălaşei Irina, cu hotărârea de-à aveà şi el un interior.

Şi în aceastà a doua-zi de Paşte, când avem onoarea a-i face cunoştinţa, domnul Alfred, mai graţios ca ori când, cânta tinerei copile cuvinte sentimentale şi prin inteligentul monoclu îi trimitea priviri pasionate.

Irina, îl ascultà fără nici o tresărire, pe buze c'un zîmbet ciudat care păreà luător în rîs.

Prin ferestrele-uşi, deschise asupra grădinii, pătrundea în frumosul salon suflări primăvăratece din respirarea florilor şi plăcută resfrângere a luminii de afară.

Gemma, se ivi, şi din prag cată la văru-său, câteva clipe, apoi la Irina, şi înzîntă.

— Alfredo mio, îi zise c'un ton de ironie glumeaţă, ce personagii de operă întrupezi acum?

— A! verişoară... ce cuvânt muşcător, zise el, lăsând să-i cadă monoclul.

Apoi veni şi-i sărută mâna cu deplină curtenie.

— Muşcător, nu; adevărat, da... zise ea.

— Cum adecă? întrebă el surprins.

— Dacă pari a vorbi Irinei de amor...

— In tot cazul... nu de amor banal.

— Ce spui! Auzi Irino? şi nu te simţi fericită? Şi nu i-ai spus-o încă?

Trecu lângă copilă şi o sărută cu dragoste:

— Bună dimineaţa, Irinel.

— Bună dimineaţa, Gemma...

— Verişoară, verişoară, prin ce oare am meritat ironiile

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dumitale, primite, de sigur, din o gură atât de frumoasă,— nu mai puţin însă apăsătoare pentru mine...

— Eşti perfecţiunea curtenitorilor de profesiune, o ştiu scumpe Alfred... Noroc că am încredere în pătrunderea Irinei...

— Înainte, înainte... Din ce în ce mai plăcute lucruri pentru mine... Şi totuşi dacă 'mi-ai cunoaşte intenţiunea...

— A! domnul Alfred are şi intenţiuni... onorabile, de sigur, — zise ea, rîzând şi apropiându-se de una din uşi.

— Voiu să te conving, verişoară...

Şi se apropiă de dînsa, — în timp ce Irina, neplăcându-i asemenea hărţueală, — se ridică ca să plece...

— A-ha... uite şi altă pereche qua-si sentimentală.. esclamă el, privind în grădină, după ce'şi potrivi monoclul.

Gemma deja o văzuse şi avusese o uşoară încruntare a sprâncenelor.

Irina, se apropiă foarte încet şi rămase la spatele lor, tăcută, privind în grădină.

— „*Dis-donc*“ Gemma... Cine-i domnul acesta care se învârteşte pe lângă „amabila“ fiică de bancher? L'am observat ieri şi 'mi-a displăcut; ba am evitat să-mi fie prezintat...

— E un tînăr care se ocupă cu afacerile lui Stelian...

— „*Compris*“: un fac-totum... de casă mare... „*Mais quel air*“ !..

Irina se depărtă, tot atât de încet, puţin mai roşie la faţă şi cu privirea învăluită, — apoi eşi din salon.

— E foarte bine-crescut şi Stelian ţine la dînsul... Te previu.

— E o recomandaţiune, aceasta?

— Cum vei voi s'o iei...

— Şi ca să ne întoarcem de unde plecasem, ţiu să te conving, Gemma, că am intenţiuni precise...

— Tu, Alfred?

Il măsură cu privire impertinentă, şi adaose:

— M'aş mirà...

— Fii clementă, Gemma, te rog... Imi place Irina, şi...

— Ai voi să ştii dacă şi ea te place?

— Aceasta poate veni apoi. Aş voi să ştiu mai întâiu dacă ar primi să mă ià...

Gemma isbucni într'un hohot de rîs, — care mai degrabă s'ar fi părut nervos.

— Bine, bine, vom mai vorbi... Acuma să'mi permiţi..

Atunci intrară doamna Glika, Maiorul şi Stelian.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Tata a plecat să facă o plimbare, călare, zise acesta.

— Lucrul care ar fi trebuit să'l facem şi noi. Dar unchiul s'a ferit par'că de ceilalţi... zise maiorul, răsucindu'şi mustăţile.

Gemma sărută pe mumă-sa, îi şopti câteva cuvinte şi ieşi.

In grădină ieràu, în adevăr Hrisi şi Grigore. El o întâlnise în momentul când ieşià din biuroul lui Stelian, pe când ea coborà să treacă în grădină.

Hrisi îi întinsese mâna şi'l privise foarte galeş, apoi îl invitase s'o însoţească.

Din delicateţe, el primise.

Şi se plimbau de mult, — ea silindu-se pe cât îi ierà cu putinţă, să'l facă a se pronunţà pentru dînsa, — el, ferindu-se cu iscusinţă, mărginindu-se numai la o trecere de timp plăcută.

In zilele din urmă mai ales, i se păruse a observa la Gemma o schimbare în bine, în favoarea lui, şi, fără a depăşi linia de hotar ce'şi trăsese, faţă cu ea, se măguleà cu speranţa că o va mlădià într'o zi.

De asemenea gând călăuzit, firesc lucru ierà să nu se lege cu fiica bancherului.

Şi ea, cu inima deja prinsă, cu speranţa înnaripată, făcuse pe părinţi să primească invitarea lui Pilat...

Instinctiv acum ghicià paza lui Hrubeanu şi se întrebà ce puteà fi cauza?

La o cotitură a aleei, pe după un tufiş de liliac, li se ivi înainte doamna Pilat.

— A! dumneavoastră? făcù ea, cu surprindere...

Bună dimineaţa...

— E o dimineaţă minunată... răspunse Hrisi, înroşindu-se. Ce plăcut e la ţară!...

— Foarte plăcut. De aceea am uitat şi eu Bucureştii... Domnul Hrubeanu e bine?

— Vă mulţumesc, doamnă... bine...

— Mă bucur că ai întâlnit cunoştinţi plăcute din Capitală... Vei puteà să nu fii atât de rezervat...

— Cum? domnul Hrubeanu e atât de rezervat, doamnă? Noi îl cunoşteam altfel...

— Cu atât mai bine... se vede că e, după societate... termină c'un uşor zîmbet ironic.

Hrubeanu se simţi înfiorat. Ierà oare un avertisment că putea de aci nainte să fie mai comunicativ, faţă cu dînsa?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Il mirà, că aşa de grabă venià din partea ei invitarea aceasta, dar se simţià fericit.

— Nu după societate, doamnă, ci după împrejurări anume care'mi pot sili firea a fi altfel de cât cum e, răspunse el cu acelaş ton respectuos.

Hrisi privi la el întrebător: ne-deprinsă a se lupta cu frazele adânci ca înţeles, nu putù pricepe răspunsul lui Grigore.

Gemma-i simţi atingerea. Pentru întâea oară, de atâta timp de la prima lor cunoştinţă, el îi amintià întru câtva primirea ce-i făcuse atunci şi căreea se datorà înfăţişarea lui silită.

Departe însă de-a se simţi şi ofensată, îi părù imputarea la locul ei, dovadă că prezenţa de spirit nu-i lipsià nici odată, la timp.

— Aşa dar, domnişoară, urmă Gemma, domnul Hrubeanu v'a... interesat mult...?

— Negreşit, doamnă, răspunse Hrisi, aproape emoţionată...

— Domnişoara Adamiade, doamnă, e din acele persoane bine-voitoare, care, ca şi domnul Pilat, încurajiază prin „gentileţea" lor primii paşi ai pătrunderii în lumea mare, a unui începător sfios.

Hrisi îi socoti cuvintele ca un compliment, la adresa ei, şi se înroşi; Gemma le cuprinse adevăratul înţeles: îi spuneà că, dacă fusese curtenitor, şi dacă înrăurise, — inima lui rămăsese liberă... spre a se puteà închinà întreagă unei unice iubiri.

Şi o mulţămi asemenea declaraţiune iscusită, — căci, în adâncul ei, începuse deja să cugete serios la putinţa de-a-i plăcea Hrubeanu...

Nu-i mai puţin adevărat că ea considerà încă numai ca un capriciu legătura aceasta, ca un „flirt" permis, — ca o concesiune în favoarea bietului tînăr care o iubià cu tot dinadinsul.

Ii datorà măcar atâta, odată ce se simţià foarte măgulită că inspirase asemenea pasiune, puternică şi înfrânată cu eroism.

Da, Grigore, ajunsese să ià, în ochii ei, proporţiunile unui erou al amorului.

— Domnişoara Adamiade dovedeşte că este inimoasă, zise Gemma c'un drăgălaş zîmbet...

In acel moment năvăli în grădină, toată suflarea omenească din casă, vesel sgomotoasă.

Adamiade privi la grupul de trei, văzù atitudinea fie-sî

ROMÂNIA Biblioteca Universitară

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/index/1901-1932

între Grigore şi Gemma şi îşi închipui că poate doamna de gazdă înaintase lucrurile în sensul dorinţei fetei.

Maiorul îngână un cântec; Pilat vorbia cu doamna Adamiade; Alfred persecută pe Irina, care zîmbia silit.

In acel curat aer de primăvară, în acea lumină sărbătorească a zilei de Paşte; supt cerul albastru pe care abia se încondeiă câte o umbră de nor ce se pierdeă repede; în acea înfinită tăcere pe care abia o turbura în câte-o clipă vr'un sbor de pasăre ori câte-un ciripit uşor, — ieră în spaţiul mărginit al grădinii boereşti, — un început de agitaţiuni sufleteşti, ascuns conflict de năzuinţi şi de patimi, menite a izbucni mai târziu şi a însemnă catastrofe sufleteşti.

Pe când cu toţii se grupaseră în o rătundă cu bănci şi cu masă la mijloc, se ivi drăgălaşa fiinţă a Linţei.

In credinţa ei că, potrivit datinei, făcea plăcere oaspeţilor curţii, — venià să aducă fie-căruia câte un ou încondeiat de dînsa cu măestrie şi femeilor câte un mănuchiu micuţ de flori gingaşe de câmp.

— *„Tiens“ !* esclamă Alfred, punându-şi repede monoclul... *„l'agréable jeune fille“ !...*

Maiorul îşi răsuci răsboinic mustăţile şi luă înfăţişare marţială.

Gemma o întâmpină cu drăgălăşie.

— Ce ne-aduci, Linţo?

— Ouă şi flori, doamnă, răspunse ea, coborând ochii şi făcându-se roşie-roşioară...

— A! ce frumoase ouă!... Dumneata le-ai încondeiat? zise Gemma, luând unul şi privindu'l cu plăcere.

— Eu... Apoi, cu sfioşie, dar graţioasă, începu a împărţi... şi a culege laude.

— Mulţămesc, Linţo, pentru plăcerea ce ai făcut oaspeţilor noştri... îi zise Gemma.

Şi, într'un avânt aproape neînţeles, de generositate, scoase dintre inelele ce purta, unul cu un rubin, şi i'l puse într'un deget...

— Cine-i silfida aceasta? întrebă încet, Alfred, pe Stelian Pilat.

— Fiica vechilului meu...

— *„Bigre!“* Frumuşică de pică!...

— Ierà să fie logodnica lui Hrubeanu; însă acum el are altă alianţă în vedere.

Ori cât de încet vorbise, Linţa, cu auzul ei ager, prinse vorbele şi se îngălbeni...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Cătă, pe rând, la domnişoarele de faţă, căci instinctiv îşi închipui că una din ele puteă fi acea „altă alianţă", — şi, fără să adreseze Gemmei vreun cuvânt, fugi...

— Ce are? rosti Gemma, mirată..

— De ce-a fugit aşa? întrebă doamna Glika...

— E prea ruşinoasă... încredinţă doamna Adamiade...

Tot pe atât de surprins, Grigore o urmări puţin cu privirea.

După câteva momente, toate ouăle se aflau pe masă şi acolo rămaseră uitate, după ce începû vorba între musafiri.

Numai Irina, mai de oparte, aruncă din când în când câte-o privire furişă lui Hrubeanu care răspundeà, vioiuciunii domnişoarei Adamiade, cu aceiaşi vioiuciune.

Gemma nu le pierdeà din vedere glumeaţa convorbire, la care luă parte şi maiorul, — şi îşi ziceà:

— E fire veselă... Am să'l fac să fie tot aşa şi cu noi.

In acea seară, în salonul mare, splendid luminat, Glika, Pilat, maiorul, Adamiade şi Alfred jucau „macă", cu Adamiade ca bancher.

Singur Grigore, între cucoane, cu vervă îndrăcită, însufleţià petrecerea acestora, iar rîsul lor vesel acopereà adesea ori serioasele vorbe scurte ale jucătorilor: *„Carte"*, *„rêste"*, *„nouă"*, *„bac"*...

Cine-ar fi putut spune din ce izvor înbielşugat luà Grigore acele „apropo-uri" atât de sclipitoare şi atât de româneşti, cu care întâmpinà fie-ce gluma a uneea şi alteia?

Se arătă tuturora firesc, cu puternică originalitate, ca şi cum ar fi petrecut spre a face pe ceilalţi să petreacă, — în timp ce inima şi spiritul ce porneà ierà numai pentru o singură fiinţă, căreea se adresa în cugetul său.

Şi Gemma îl înţelegeà; şi aceste momente ieraû între ei punte de trecere şi de apropiere, nesimţită dar sigură.

Fără voe ea se lăsă farmecului ce împrăştia băeatul acesta; se simţea mândră pentru că el puteà da tuturor plăcere, — şi ierà şi geloasă că puteau şi alţii să guste din ceea ce înţelegea că ierà numai pentru ea.

In Grigore s'ar puteà zice că se strângeà tot umorul sănătos al săteanului, care şi'n suferinţa lui e glumeţ, — umor trecut prin anume personalitate, subţiat, poleit, adaptat altui mediu, fără să-i fi răpit însă din originalitate.

Şi acest mediu, ori cât de nedeprins cu asemenea ve-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mar1901-1932

selie, fără a-i cerceta origina, se simţea înrâurit, îl primiă, îl admirà, făcându-i-l, lui Grigore, merit personal.

Fiinţile acestea obişnuite cu nimicurile banale de atâtea ori repetate, în saloane, aduse din viaţa străină ce le-o impuneà „moda",— ascultau uimite acele trăsături de spirit cu totul nouă pentru ele, 'şi le alipiau de suflet, alipindu'şi, în deosebite grade, şi pe eroul serii.

Domnişoara Adamiade devenià cu totul înnamorată şi ierà cu totul cuprinsă de fiorii nerăbdării de-a hotărî pe părinţi să nu plece de-aici, până ce nu vor deschide ei vorba lui Hrubeanu.

Şi în mişcările ei, în privirile ei către Grigore se vedeà iubirea ei, fără nici o stânjinire.

Irina Glika, stăpânită de emoţiune adâncă, se cufunda în obişnuita ei tăcere şi visà, de faţă, la acest tînăr, până ieri necunoscut, iar azi domn pe inima ei.

Nu aveà nevoe să se uite la el, căci îl vedea înlăuntrul ei, mai frumos, mai strălucitor, în timp ce, tot ce spunea, rămânea în ţinerea ei de minte şi-i devenià un fel de vocabular.

Nu se gândia cumva, sau cel puţin pentru acum, la vr'o căsătorire cu el.

Trăià numai într'un fel de sentimentalitate idealizată, în care *ea* devenia *el*, prin graţia întâmplării şi prin voinţa inimii.

Eată trei fiinţi, alipite, după natura fie-căreea, de omul văzut de aproape,— om care din taina nelămurită a firei omeneşti, aveà darul de-a plăcea, de a înlănţui.

Il ajută fizicul, îl înlesniau anume calităţi intime, şi izbutia.

Ierà în sufletul lui un amestec bine diferenţiat, bine cumpănit, de bine şi de rău, cu ştiinţa aproape înnăscută de-a se putea folosi şi de unul şi de altul în lupta pentru traiu.

Ii trebuia întâmplarea şi mediul care să hotărască începutul şi în care el să se poată mişca după voe.

Şi una şi cel-l-alt i se oferiseră la timp.

Puteà să rămână relativ bun, în felul cum Societatea modernă vede şi primeşte pe un om; puteà să alunece, în felul cum societatea îl alungă şi'l condamnă, fiindcă n'a ştiut să se şi menţină.

Cum oare va şti el să procedeze ?

VIII.

Ierà linişte acum în locuinţa boerească de la Mioreni.

În biuroul său, Stelian vorbià cu părintele Hrubeanu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Bătrânul stă gârbovit de mâhnire, — mai bătrân de-un timp încoace, ca unul ce se vedeà amăgit în cea mai frumoasă din speranţele lui.

— Nu trebuie, dragă părinte, să vezi lucrurile în rău pentru băiatul Sfinţiei-tale... Presimţirea care zici că ai, se porneşte din temere neîndreptăţită, dintr'un fel de-a vedeà, strîmt şi nepotrivit cu firea aleasă a Sfinţiei-tale. E adevărat că nu'l vei aveà totdeauna lângă Sfinţia-ta, dar aşa e preursit copilul... Eu par'că am stat mereu lângă casă?

— Drept e; însă numai cât ai învăţat, şi pe urmă te-aï lipit de moşie; ai ajuns ce voià bietu' boeru', Dumnezeu să'l odihniască în rîndurile drepţilor.

— M'am însurat, însă, şi nu voiu mai puteà stà lipit de moşie; am alte datorii, pentru felul nostru de viaţă. Tot aşa se va însurà şi Grigore...

— Vezi-că tocmai însurătoarea asta de care'mi vorbişi, mă îngrijeşte. Nu-i pentru el, nu-i...

— O! Doamne, părinte Vasile! Alţi oameni ar privì ca milă cerească, intrarea fiilor lor în familii însemnate, cu poziţiune socială, şi cu alte merite. Toată nemulţămirea Sfinţiei-tale este că Grigore nu va fi preot. Şi ar trebui, din potrivă, să te bucuri că are calităţi care'l vor chiemà la alte fapte bune. Nu numai preoţia este menire frumoasă şi folositoare... Vorba este că Grigore, nu'mi pare hotărît pentru domnişoara Adamiade.

Părintele tresări.

— Vezi? Simte vr'o căinţă... ori poate că şi el se teme.... zise părintele, cu ciudată licărire în ochi.

— Adevăr e că tot nu cunosc încă, nici eu, lămurit, ce are în cuget. Şi aşa fiind, nu ne rămâne de cât să aşteptăm; — dar să'l şi ajutăm, în felul voinţii lui, când ne va arătà bine ce vrea. Eu, de felul meu, nu silesc pe nimeni.. El 'mi-e drag, şi, cum am spus, voiu aşteptà să-mi desvăluiască intenţiunile ce are.

— Ei, prea trece vremea, cu aşteptările, — şi fiecare zi, pierdută în zadar, face nefolositoare parte din tinereţe, basurpă une ori chiar viaţa întreagă.

— E adevăr, ce spui. Pentru Grigore însă eu cred că aşteptarea e timpul de coacere a unor năzuinţi bine chibzuite.

— La urma urmei, să-i ajute Dumnezeu, termină părintele, — nu fără a oftà, — şi se ridică, apoi pornì.

Şi tot gârbovit se duceà, neîmpăcat cu cugetul său, ne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/ro/1901-1932

mângâeat, supt povara unei ciudate presimţiri că nu ierà să-i fie băeatului a bine...

Voia să se înalţe, ca ciocârlia, cât mai sus, către soarele care, orbeşte însă, privit drept în ochi...

Soarele bietului Grigore ierà deşărtăciunea măririlor.

Par'că'ţi rămân două pete negre înaintea ochilor şi nu mai poţi bine vedeà în juru'ţi, după ce te-ai uitat o clipă la luminătorul zilelor.

Aşa, după ce te-ai uitat în faţa măririi, îţi rămâne înaintea minţii ca un fel de obroc prin care nu mai poţi vedeà lucrurile cum sânt, nici cum te judecă semenii tăi pe cari-i socoteşti mici şi neînsemnaţi.

Şi de unde, la Grigore, asemenea pornire, când în loc sărac se născuse, în nevoi crescuse, la şcoală „mântuitoare" învăţase, iar acasă numai pilda faptelor bune văzuse, în simplitate de traiu şi de năzuinţi?

Ce păcat aveà oare să fie acesta? Poate din neam, din cândva, — şi tocmai unui strănepot îi venià partea să'l ispăşiască?

— Ori, Doamne al îndurării, dacă Tu l'ai plăsmuit pentru alte zări ale vieţii pământeşti, de cât cele dorite de umilitul de mine, — nu'l lăsà în vr'o rătăcire; ţine-i mintea, limpede, şi judecata sănătoasă, şi'l poartă ne-năpăstuit, prin vămile vieţii... — se rugă părintele, cu căldură, în cugetu-i, ridicând ochii plini de pioşie, în înaltul cerului.

In acest timp, Gemma, în camera îngrijirilor ei de dimineaţă, se pieptănà ajutată de Linţa.

Copila se minunà de frumosul păr al cuconiţei, de albeaţa braţelor grăsulii, a gâtului şi a sânului aproape gol, — iar cuconiţa zîmbià de mulţămire în faţa unei asemenea naive admiraţiuni.

— Tare trebuie să-i mai fii dragă boerului, — murmură Linţa...

— De ce'ţi închipui tu una ca asta?

— Fiind-că eşti negrăit de frumoasă...

— Crezi tu că numai fiinţele frumoase sînt iubite?

— Pe cât îmi spune mie gândul, da.

— Tu nu te-ai uitat în oglindă să vezi cât eşti de drăguţă?

Linţa se făcù numai bujori pe obraji şi rămase ruşinoasă...

— Eu? şopti dînsa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/anii-1901-1932

— Fireşte. Nu 'ţi-a spus nimeni că te place?

— Mie?

Şi glasul i se înnăbuşi, iar chipul ei luă espresiunea vădită a mâhnirii.

Gemma observă.

— A! bine zici. Uitasem că ierà să te ià domnul Hrubeanu...

Glasul i se făcu ceva mai aspru şi privirea mai rece.

— Da, şopti fata.

— El nu 'ţi-a spus nici odată că te place?

Linţa nu răspunse. Ii ierà la ne-îndemână. Stà cu ochii plecaţi.

— Dar ţie, Linţo, spune drept, nu'ţi ierà drag?

Copila se îngălbeni şi închise ochii pentru câteva clipe.

— Ba îţi mai este încă, — nu-i aşa? şi o acoperi cu privire răutăcioasă... Vorbeşte, de! îi ordonă.

— Da, cuconiţă, şopti Linţa...

Apoi, ridică la Gemma ochii înrouraţi de lacrimi şi urmă:

— Ce folos! S'a isprăvit... O să ia pe alta... de la Bucureşti....

Gemma tresări de odată...

— De unde-o ştii? ori ţi-a spus el?

— Aşi! Mai nu vorbeşte cu mine. Dar de vreme ce nu se mai face preot!... Şi-apoi, am înţeles că o să ià pe una din domnişoarele care ieraŭ aci, la Paşte..., — numai cât m'am uitat la ele...

— Ţi-a spus ţie inima, aşa?

— Da...

Nu spuneà că surprinsese vorba dintre Stelian şi Alfred, în grădină.

— Şi cam pe care din amândouă, îţi închipui tu? întrebă Gemma, zîmbind, simţind par'că, plăcere, dea-o chinui.

— Ori pe care-o fi s'o ià, e vorba că...

Şi o podidiră lacrimile.

Gemmei i se făcu milă. Işi îndulci glasul şi-i zise:

— Nu plânge, Linţo. Hrubeanu nu ierà pentru tine... Poate nici nu te luà cu voia lui, dar silit de ai lui...

— Atunci de ce m'a sărutat? Atunci de ce 'mi-a spus că alta ca mine nu-i... izbucni ea, cu nevinovăţie, în amărăciunea ei.

— Ce spui? Te-a sărutat? De ce te-ai lăsat?

— Apoi dacă tata 'mi spusese că 'mi e logodnic... Şi dacă 'mi ierà drag...

Şi alte lacrimi...

revistatransilvania.ro/mdrr.1901-1932

Gemma, în faţa acestei dureri sincere, a acestei iubiri naive, simţi că o turbură gelozia. Mila-i dispăru; copila i se făcu nesuferită.

— Mulţumesc, Linţo. Nu mai am trebuinţă de dumneata, îi zise.

— Sărut mâna, cuconiţă...

Şi ieşi, ştergându-şi lacrimile.

I se răscolise inima şi sufereà. Nu se desvăluise nimănui, şi acuma că o făcuse, simţeà gol adânc în suflet; se simţià mai singură de cât ori-când.

Gemma rămase în nemişcare, pe gânduri, cu ochii în zarea câmpului cuprins în cadrul ferestrei deschise.

— In adevăr, are ceva straniu, omul acesta, în priviri, în vorbă... se gândi.

Il văzù înainte-i, în seara neuitată de a doua-zi de Paşte, şi se înfiorà...

— Asta-i acum! îşi zise, după câteva clipe, şi începu să se îmbrace, cu mişcări înfrigurate însă, cu dorinţa de-a'l vedeà.

La această idee, se uità mai de aproape la rochia ce pusese, şi repede o scoase, spre a'şi orândui altfel găteala pentru acea dimineaţă.

— Poate va veni să prânziască... se gândi.

Atunci auzi o uşoară bătae în uşă...

— Cine-i?

— Eu, Gemma. Pot intrà?

Ea, făcù anume mutră, însă răspunse.

— Poţi

Stelian intrà, îmbrăcat ca pentru călărie.

— Vin să te sărut şi apoi să mă duc pe moşie cu Hrubeanu.

— A! e aci?

— Da. Poate ai fi dorit să te plimbi şi tu?

— Nu, când ai treabă.

— Atunci, după amează?

— Da.

O sàrută, fără ca ea să răspundă; o privi cu drag, fără ca ea să zimbiască, — şi ieşi.

— Mă tem că-i e cam urât la moşie, îşi zise bietul Stelian.

Astfel îşi lămuri că nu o mai vedeà tot atât de drăgălaşă cu el, ca la început.

Gemma se apropià şi stătù la fereastră până ce se iviră amândoi călăreţii.

Grigore, par'c'ar fi presimţit că ierà acolo, îşi îndreptă o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/anul-1901-1932

repede privire spre fereastra deschisă, o văzu, rămase puţin în urmă şi o salută, — apoi dădu pinteni calului, şi dispăru după un tufiş.

Ea tot mai rămase, până ce mai departe, pe drumul mare, îi văzu iar, alături...

— Ciudat... murmură ea... De ce mă impresionează omul acesta până într'atâta?!

Işi aminti de prima vedere cu el, de felul cum se purtase cu el, şi simţi adâncă părere de rău...

— Işi va fi mai amintind şi el? se întrebă.

Se întoarse, se plimbă prin odae, în nehotărâre, apoi ieşi în grădină. Grija casei nu o aveă de fel.

Aci, pe când treceă de pe o alee, pe alta, — îi veni în minte vorba Linţei că Grigore „aveă să ia pe alta"...

— Adecă să fi având el hotărârea aceasta?

După o clipă:

— Şi adecă de ce m'ar dispune sau m'ar indispune că ar fi având-o?

— „M'a sărutat"... auzi par'că glasul Linţei...

I se năluci, în chip neaşteptat, că ar fi primit ea, acea sărutare, şi se înfioră, — iar obrajii i se aprinseră.

— E un fel de obsesiune... îşi zise...

Făcu o mişcare ca şi cum s'ar fi scuturat de-asemenea gânduri, şi se puse să aleagă trandafiri din cei ce începuseră a se deschide.

Işi prinse vr'o doi, la pept, şi, neştiind ce să mai facă, intră în odaea de lucru şi se aşeză la piano unde începù a cântà.

In acest timp, între două mari tarlale, una de grâu, şi alta de porumb pe care se începuse sapa întâia, — Grigore şi Stelian înaintau, la pas.

— Aşa, dragă Grigore, părintele e nemulţămit, însă l'am mai potolit, îi zicea Stelian.

— Bătrânii au vederile lor din care nu-i poţi scoate, răspunse Grigore.

— Şi cei tineri au pe ale lor... zise, Stelian zîmbind, tot pe atât de hotărîte.

— Ori cât de hotărîte s'ar părea, ele sînt susceptibile de modificări, potrivit împrejurărilor.

— Dumneata ţi-ai stabilit deja pe ale dumitale?

— In parte, — privite în general.

— Intră şi însurătoarea în ele?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?d=1901-1932

— Intră ; în cele supuse modificărilor însă.
— Nu'ţi place domnişoara Adamiade ?
— Imi e aproape indiferentă !
— Ţinteşti o căsătorie de convenienţă ori de amor ?
— E mai grea cea de a doua, ca cea dintâi.
Stelian începù a rîde.
— Crezi că vei iubi cu greu ?
— Nuştiu ce-aş putea să vă răspund.
— Atunci alege pe cea de convenienţă ; domnişoara Adamiade e partidă bună.
— Eu aş mai aşteptà. De ce ? Nuştiu, ori cum, depinde lucrul de dumneavoastră.
— De mine ? Cum ? Mă faci curios.
— Dacă aveţi de gând a vă ocupà cu moşia, cum să zic de aproape, sau dacă sunteţi hotărât a mai lipsi câtva timp.
Stelian se gândi puţin.
— Am intenţiunea ca din Iunie să plec cu soţia în străinătate. Imi pare că şederea numai la moşie o oboseşte. Voiu sta poate până pe la finele lui Septembrie.
— In cazul acesta mai aştept şi rămân aci.
— Dar ar fi să abuzez de „gentileţea" dumitale Grigore...
— Am trebuinţă să mă mai formez.
— Ori cum, eu cam cu lipsuri dese o voiu duce de acum şi, înţelegi că va fi timpul să iei şi dumneata o hotărâre de iarnă.
— V'aş cere voe să mai stau aci până după terminarea lucrului acestui an agricol. Pe urmă îmi voiu lua zborul...
— Bine, amice, fie precum doreşti.
Văzând că Grigore nu preciză ce voià să facă, Stelian nu mai stărui...

Aşteptarea Gemmei fu înşelată : Grigore nu veni să prânziască.
In timpul mesei se deschise vorba de Grigore şi Stelian îi povesti convorbirea ce avusese cu tînărul.
— Ţii tu, Steliene, numai de cât să'l însori ? zise Gemma cu rîs silit.
— Dragă Gemma, nu-i oare în căsătorie adevărata viaţă ?
— De sigur, se grăbi ea să încuviinţeze din prudenţă...
— Când iubirea o cârmueşte, în adevăr,—urmă Stelian, aşa cum e la noi. Şi la Grigore nu văd semn. Domnişoara Adamiade, îi e aproape indiferentă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indri1901-1932

— Ţi-a spus-o dînsul? întrebă cu vioiuciune.

— Da. Pe urmă e foarte tainic în ce priveşte intenţiunile lui pentru viitor. De o cam dată mai vrea să rămână aci până după ce ne vom întoarce noi din străinătate...

— Cum! plecăm în străinătate? şi când? Eată ceva nou... zise ea rizând, spre a-şi ascunde preocuparea.

— Dragă Gemma, acelaş orizon strâmt şi neschimbător al moşiei noastre, îţi poate face rău. M'am gândit să călătorim de la începutul lui Iunie până la finele lui Septembrie, bine înţeles, dacă'ţi face plăcere.

— Să'ţi laşi tu afacerile?

Sînt ele pe mâini sigure, acum pe ale lui Grigore, pe urmă în ale lui Giurcăţeanu, om de încredere...

— Bine, să plecăm... răspunse ea fără însufleţire.

— Pân'atunci ne mai putem duce pe la Bucureşti. Maiu e plăcut în Capitală.

— Nu văd nevoia.. Dar dacă vrei tu...

— Dragă Gemma, voiu voi întotdeauna aceea ce voiu vedea că'ţi poate face plăcere.

Şi o privi cu nespusa lui dragoste de toate momentele.

Ea îi zîmbi ca să nu pară în nepotrivire cu starea lui sufletească.

— Mai bine să stăm la moşie, zise după o clipă. Vom vedea Bucureştii şi familia înainte de-a ne duce în străinătate.

— Bine, Gemma...

Şi apropiindu-se de ea, o cuprinse în braţe şi o sărută. Ea îi răspunse de datorie: gândul îi iera în altă parte.

IX.

In ziua de Sf. Gheorghe, pe când Stelian, Gemma, părintele Vasile şi Grigore beau cafeaua în grădină, după masa de prânz, — văzură o trăsură că se opreşte la poartă, de şi aceasta ierâ deschisă.

Un flăcăiandru, ce stă lângă vizitiu, sări jos, şi domnul din trăsură îi dădù o cartă şi-i spuse ce să facă.

Stelian se ridică şi'l întâmpină.

— Noul proprietar de la Păiş, — zise Grigore, nu fără a se înroşi puţin.

Stelian citì numele de pe cartă şi zise flăcăului:

— Să poftiască...

Şi aşteptă, la portiţa grădinei, pe musafirul neaşteptat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Radu Stănişanu, foarte îngrijit de persoana sa voluminoasă, se ivi, salutând foarte adânc.

— Domnul proprietar al Păişului, îi zise Stelian, întinzându-i mâna...

— Cu onoare, domnule Pilat... răspunse acesta, salutând din nou şi apoi strângându-i mâna cu putere.

— Poftiţi. Veţi iertă însă că vă primesc în grădină...

— Nu face nimic, domnule Pilat. Mă rog, nu face nimic.

Stelian îl prezintă Gemmei care-i întinse mâna graţios, ceea ce'l stângăci puţin.

— Prea onorat, doamnă, de cunoştinţa dumneavoastră. A! eată şi domnul Hrubeanu. Am avut deja onoarea, cu dumnealui.

— Părintele Hrubeanu... recomandă Pilat.

— A! ce spuneţi! Tatăl domnului Hrubeanu. Încântat, părinte. Şi vă felicit: aveţi un băeat, număru' unu! „Fain"! cum s'ar zice mai pe radical.

Şezù.

— Mă rog, nu vă întrerupeţi de la ocupaţiunea „de digestiune"... Eu 'mi-am luat curajul să vă fac vizită, doamnă şi domnule Pilat, ca de bună vecinătate. Numai cred că nu sînteţi supărat de concurenţa mea, la licitaţia Păişului... Ce vreţi! Ieram ahtiat să mă fac proprietar şi 'mi plăcuse Păişul, din toate moşioarele ce mai văzusem ca de vânzare... De aceea am ţinut morţiş, şi am urcat, şi am urcat...

— Până ce aţi luat moşia... rîse Pilat. Nu sînt supărat, vă rog, să credeţi şi vizita dumneavoastră îmi face plăcere.

— Vă mulţămesc... Văd că ce mi se spusese, că sînteţi adevărat boer de neam, se întăreşte. Eu, am negustorit din copilărie aproape. Şi ce-am pus în moşioara asta, e din munca cinstită a negustoriei...

— Foarte bine aţi făcut... Moşia e mică, în adevăr, dar e foarte mănoasă...

— Am găsit-o rău semănată, după cum mă pricep şi eu niţel, dar cred că o să am an bunişor. Trag nădejde să aveţi bunătatea a'mi dà o maşină de-a dumneavoastră pentru treer... la vară... Voiu plăti cu preţul locului, negreşit.

— N'am să fiu aci, la vară, însă rog pe domnul Hrubeanu, care 'mi va ţine locul, să vă satisfacă dorinţa...

— Mulţămesc...

Gemma se ridică...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

— Aşa-i că vă plictisim, doamnă, cu „conversaţia“ noastră care nu face pentru cucoane?

— A! nu... Mă interesează ale câmpului... Am însă datorii de casă...

— Înţeleg... Ce mult îmi plac cucoanele „gospodine“.

— Nu sînteţi însurat?...

— Nu încă...

Gemma zîmbi.

— Nu-i timpul pierdut... şi se depărtă.

Convorbirea urmă mult încă, pe tonul acesta; se vedeă însă la Stănişanu o dorinţă şi nu ştiă cum s'o formuleze.

Ivirea vechilului c'un miel frumos gătit cu panglice, — obiceiu vechiu de curte, — părù că satisface pe Stănişanu.

— Nu-i cuconiţa aci... Ii aduceam mielul de Sân' Gheorghe...

— O să se întoarcă, zise Stelian.

— Bună ziua, şi la mulţi ani, domnule Giurcăţene, îi zise Stănişanu, cu familiaritate.

— A! domnul de la Păiş. Vă mulţămesc de urare... şi asemenea!

— Dar bine, Giurcăţene, ierà obiceiul să'l aducă Linţa dumitale...

— „Apropont“ rosti Stănişanu, ce face domnişoara? Să'ţi trăiască. Ai o fetiţă de toată „nostimada“.

— Nu-i e tocmai bine, domnule...

— Auzi! Dar ce are!

— O cunoaşteţi? îl întrebă Pilat.

— Da cum nu...

Şi istorisi întâea lui venire aci, şi, în chip original, cum petrecuse de bine, de vorbă cu fata, şi ce impresiune îi făcuse.

Apoi, către Grigore:

— Te felicit, zau, pentru soţia ce vei aveă...

Grigore zîmbi uşor, fără să răspundă.

— O teme... E gelos... se gândi ex-negustorul.

Totuşi, îl ardeà dorul s'o poată vedeà măcar o clipă, odată ce mai numai pentru ea venise. Toate cele-l-alte,—pretexte.

— Dacă fără să vă „deranjez“, domnule Pilat, aş puteà să vizitez magaziile şi grajdurile dumneavoastră, m'aţi îndatorà.

— Uite, Giurcăţeanu vă poate însoţi...

— Foarte bine. Nici nu'mi trebue mai mult, se grăbi să răspundă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr 1901-1932

Şi se ridică: îi venia la îndemână, îi ierá după gând, să se ducă tocmai cu tatăl fetei.

Văzù numai de formă grajdurile şi înaintă spre magazii.

Lui Giurcăţeanu par'că-i sta pe inimă să şi-o uşureze, mai ales că, fără să'şi dea seama de ce, ex-negustorul îi păreà bun, mai aproape de el, — de şi bogat. —

— Ai felicitat mai adineauri pe domnul Hrubeanu, pentru fiică-mea...

— Ei, ce? am făcut rău? întrebă el cu nedumerire.

— Rău, mie; nu lui... zise bătrânul oftând.

— Cum adecă? şi'şi scărpină nasul.

Grozav de mult îl încurcà treaba de-a fi silit să pătrundă un lucru ce nu i se înfăţişà de la început, limpede.

— Apoi, domnule Stănişanu, fecioru popii nu mai ia pe Linţa...

— la taci! şi se făcu de-odată roşu ca sfecla cea mai roşie de soiu. Cu atât mai bine..

— Cum, cu-atât mai bine? întrebă Giurcăţeanu, privind la el, uimit.

— Par'că nu se poate găsi cine s'o ceară!...

— Ca el, nu...

— Asta nu se ştie. Poate şi mai şi...

Ii ierà tonul atât de ciudat, că bătrânul iarăşi îl privi, — de astă dată cu anume bănuială.

Acum că aflase asemenea ştire neaşteptată, Stănişanu aproape nu vedeà magaziile, de şi se uità; aproape nu auzeà ce-i spunea vechilul, de şi ascultà.

Ii ierà zor să meargă la locuinţa vechilului.

Când se văzu în dreptul drăgălaşei locuinţe care ierà numai verdeaţă şi flori, se opri.

— Ştii că mi s'a uscat gâtul, domnule Giurcăţene!...

— Poftim la mine, — dacă vrei să'mi faci onoarea... Afară numai dacă nu te grăbeşti să te duci la boeru'.

- Nu mă grăbesc de fel... şi merg cu plăcere...

In fine... se apropie de cine îi ierà dor...

Şi el, om în tot locul, nici odată sfios, nu prea de inimă, se simţi cam fără curaj, cam cu cheful pierit, când trecu pragul casei.

Acea curăţie fără seamăn, acea orânduire ce plăcea ochilor, în linişte şi în răcoare potrivită, într'atât îl mulţumeau că avù un oftat de uşurare...

— Ce bine-i aci la dumneata!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Bunătatea dumitale...
— Zău dacă aş mai pleca d'aici!
— Ei, aşi! Şi bătrânul rîse.
— Să n'am parte de averea mea!
— Linţo! strigă vechilul.
— Poftim, tată...
Şi, tînăra fată, cu chip în adevăr supt de durere adâncă, se ivi.
Când dădù cu ochii de Stănişanu, rămase uimită: singurul pe care nu s'ar fi aşteptat să'l vadă în casa tatâni-său.
Când îi văzu privirea sclipitoare aţintită asupra ei, se înroşi, puse ochii în pământ.
— Domnu' Stănişanu, Linţo. Il cunoşti. Şi moare de sete. Degrabă, apă şi dulceaţă...
— Indată, tată...
— Nu, zău e frumoasă... esclamă Stănişanu...
Vechilul căută la el... Bănuiala de adineauri i se făcu speranţă...
— Ascultă, domnule Giurcăţene, eu nu umblu pe două poteci. Pe una şi dreaptă: îmi place grozav fata dumitale... şi nu'mi încap în piele de bucurie că n'o mai ia „fecioru popii" cum ziseşi.
Giurcăţeanu îşi făcù serios chipul.
— Domnule Stănişanu, dacă nu te-aş şti om de omenie, vorba dumitale nu mi-ar părea tocmai...
— Mă rog, nu socoti alte alea. Eu sunt cinstit şi cu gând bun: dacă mi-o dai, o iau de nevastă...
I se făcu foarte cald în tot corpul şi începu a se şterge pe obraz.
— Cu adevărat?
— Asta-i cruce! Ce? crezi că nu's de însurat? am 45 de ani, dar nu mă dau pe unul de 25.
— Nu'ţi pun la bănuială gândul, nici nu te socot trecut... Vorba e, îmi pare, nuştiu cum, aşa, preà de-o dată...
— Ce prea de-odată, — că de când am văzut-o atunci, numai la ea mă gândesc, — uite, eu, ăsta!
Venirea copilei le tăiă vorba. Ii servi, dar ca una care auzise cuvintele din urmă, servi, stângace apropape tremurând.
— Ce ai, Linţo tată? îi observă bătrânul.
— Nimica...
— Nu arăţi veselă ca atuncea, — ţi-aduci aminte? — Bună dulceaţă! Se cunoaşte că-i de mână „gospodină" zise Radu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mar1901-1932

Linţa zîmbi, apoi să retrase.

— Nu, zău; are ceva domnişoara... rosti Stănişanu cu îngrijare.

— Nu'ţi pot ascunde: tânjeşte, biata fată... De! socoteşte şi dumneata: să ştii că te iă cutare şi pe urmă să vezi că se întoarce!

Stănişanu încruntă puţin sprâncenile-i stufoase. Încă nu-i venise în gând că Linţa aveă dragoste de Hrubeanu. Asta'l muşcă de inimă, iar spre cap îi năvăli sângele, iute de fel.

Giurcăţeanu văzû.

— Are să-i treacă însă, se grăbi să mai zică. E şi prea tînără: abia şaptesprezece ani ne împliniţi încă.

— De! dragostea-i cam afurisită, domnule!

— Dumneata o să te mai gândeşti...

Fu o clipă de tăcere.

— Ce să mă mai gândesc! Am zis vorba, n'o mai iaû înapoi... Domnişoara e fată cuminte şi o să fie nevastă cinstită. La mine o să aibă de toate; am s'o puiu în rând cu lumea bună, am să fac politică, — şi când oiû fi deputat ori senator, o s'o iaû la Bucureşti; am s'o duc chiar în străinătate, pe unde am fost singur, mai an-ţârţ...

Străinătatea lui fusese Braşovul şi Pesta unde dusese porci şi grâne. Dar, ierà străinătate!

— Dumneata, domnule Stănişanu, o să mai aştepţi până ce i-oiu vorbi, până ce i-oiu deschide bine ochii...

— Mă rog, până de Sân' Dumitru, mai mult nu, că iarna e vreme de plimbat pentru noi, ăştia, cu moşie.

Se ridică. Vechilul strigă iar pe Linţa, care de altfel ierà aproape şi ascultà, cu inimă strânsă, mai să plângă...

Se ivi, roşie, — roşie, cu ochii în jos. Stănişanu o privi învăpăiat, apoi îi întise mâna şi i-o strânse cu înţeles.

La bună-vedere, domnişoară... O să ne mai vedem, şi nădăjduesc să rîdem ca atunci...

Apoi, trecu în grădina boerului.

La vr'o câteva zile după aceea, vechilul căută prilej să întâlniască pe Grigore, pe câmp.

— Aş aveà să'ţi spun o vorbă, domnule Hrubeanu, i se adresă foarte serios.

— Mă rog; poftim.

— Dumneata înţelegi că am, ca tată, inimă-rea că nu mai hotărăşti în privinţa Linţei...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/din 1901-1932

— Domnule Giurcăţene, îţi înţeleg în adevăr inima-rea şi nedumerirea. Împrejurări care nu ţineau de voinţa mea au adus altfel lucrurile. De m'aş ti preoţit, îmi ţineam cuvântul, fiind-că ierà legat de rămânerea mea aici. De toamnă însă am să mă aşez la Bucureşti, cu alte intenţiuni pentru viitorul meu, şi...

— De ce nu mi-o spuneai atunci mai de mult?

— Fiind-că aşteptam timpul potrivit. Am făcut vre un rău că am tăcut?

— Negreşit. Mai întâiu Linţei, fiind-că eşti faţă cu ea nu ca un logodnic, în vreme ce ea e tot cu gândul la ce-a fost vorba; alt rău, faţă cu mine, fiind-că 'mi-a cerut-o alt-cineva, şi nu am ştiut ce să spun...

— Aşa? a cerut-o alt-cineva?

— Fireşte. Ce, e fată să nu fie cerută? „Slavă Domnului“ !..

— Imi pare bine...

Ori cum, nu-i, veni par'că la îndemână. I se ivi chipul drăgălaş, corpul ei atrăgător, şi simţi un fior...

— A cerut-o domnu' Stănişanu... Zise vechilul cu mândrie...

Grigore tresări... Chipul i se întunecă. Ex-negustorul i se făcu la moment, antipatic.

Vechilul observă schimbarea: ghici un fel de necaz la el, şi-i păru bine ca de un fel de răzbunare; iar ca să'l fi văzut că se întoarce, nu i-ar mai fi plăcut.

— Foarte bine, răspunse el, stăpânindu-se. Aş fi avut ceva pe suflet dacă fiica dumitale ar fi rămas nemăritată...

Apoi, îl salută cu mâna, cu răceală, şi porni în trapul calului...

— E grozav, dumnealui, murmură vechilul, privind urât pe urma lui.

In sufletul lui Grigore se iscă adevărată furtună la ideea că Linţa, pe care o strânsese la sânul lui, aveà să fie a altuia.

Şi par'că cu atât mai mult se simţeà gelos, cu cât acel „altul“ ierà omul grosolan, parvenitul ce se împăună cu avere şi se credeà în drept să aibă ori ce cinste şi ori ce plăcere.

Negreşit că judecata nu-i ierà dreaptă faţă cu Stănişanu şi cu ori care în situaţiunea lui, însă Grigore ierà de mult omul ideilor false.

Nu'şi luà seama sie, că în pornirea ce'l chinuia, el iera cu partea rea a lucrului, el iera necinstitul.

In el vorbea o patimă de rând, căci se gândea la tînăra

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromaneasca.ro/anii 1901-1932

copilă numai ca la o pradă ce-i scăpă, fără să fi gustat cu ea plăceri vinovate.

Ocoli curtea, intră prin fundul ei, pe unde intrau carele, dădu calului drumul la grajd şi se furişă în casa vechilului.

Când îl văzu Linţa, rămase nemişcată, tremurând, răvăşită de dragostea ei pentru el.

Grigore se apropia de ea, ca în alte timpuri, şi o sărută fără ca ea să se împotrivească, apoi o luă de mijloc şi trecu în camera ei.

— Dragă Linţo! îi şopti, înfierbântat.

Ea se desmetici însă şi se desfăcu din strânsoare, dându-se mai deoparte, apoi îl privi d'aci, cu ochi înlăcrimaţi.

— Eşti supărată pe mine, nu-i aşa?

Ea, tăcu...

— Au trecut multe gânduri peste mine şi sînt vinovat. Dar numai tu eşti în sufletul meu; numai tu vei fi a mea... Nu vii lângă mine?

— Nu...

El începu a-i vorbi aşa de aprins, că l'ai fi socotit cu adevărat împătimit; şi biata fată, uluită, cu inima în bătăi puternice, se lăsă biruită şi se apropia de el.

— Dece nu mă cei atunci şi să 'mi înveselesc inima? îi şopti cu blândeţe, cu drăgălăşie...

— Vezi-că m'am hotărât s'o fac...

— Şi domnişoara de la Bucureşti? întrebă, aprinsă la obraji...

— Care domnişoară? Dar n'a fost vorba de nici una... Cine ţi-a pus în cap ideea aceasta?

— Aşa 'mi-am închipuit eu...

— Nu, Linţo, îi zise cu seriozitate. Numai tu'mi eşti dragă...

Şi o atrase la sânul lui, şi începu iar, de astă dată a-i şopti, cu învăpăiere, desmierdând-o, ca s'o ameţească cu totul...

Şi'n adevăr că, dogorîtă de strînsoare, îmbătată de-acel potop de vorbe, ameţită de-acele priviri aprinse, începuse a'şi pierde cumpătul.

Dar în momentul critic, o scântee de lumină o făcu să înţeleagă, şi, c'un avânt ce nu s'ar fi putut crede la ea, atât de gingaşă, se smulse şi se opri în mijlocul camerei.

Apoi, îl ţinti cu privire tăioasă şi-i aruncă cuvintele:

— Fugi. Nu eşti cinstit! Vrei să mă batjocoreşti... şi ieşi plângând.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
muzeulromanului.ro/mdr1901-1932

El, se ridică mânios, din adânca răzvrătire a patimei nesăturată, şi plecă, umilit, ca sugrumat, plin de ură.

De la o fereastră Gemma îl văzu trecând ca o furtună şi rămase surprinsă.

X

Se aştepta întoarcerea din străinătate a soţilor Pilat.

Trei luni foarte grele pentru Grigore: acasă, boala părintelui ce nu se putea mângâia, căci plecarea apropiată a fiului, iera ca şi cum l'ar fi pierdut; la curte, singurătate tristă, căci ori câte cercări făcuse de a se mai apropia de Linţa, fuseseră zadarnice

Sărbători şi dumineci de adâncă turburare, căci ştia pe Stănişanu în casa vechilului, căci vestea că el avea să ia pe Linţa, o ştia acum tot satul.

Apoi, un dor nebun în acelaş timp, după Gemma de care iera sigur că'l iubea, după câteva semne de de'naintea plecării,— prea vădite pentru el.

Linţa, în adevăr, de la urâcioasa încercare a lui Grigore, nu doar că'l putuse alunga din inima ei, dar nu'l mai doria, nu'l mai voia de bărbat.

I se ivea, în gândurile ei, om necinstit, şi suferea că'l iubise, că tot îl mai iubea, — dar se jurase să'l uite.

Aşa, cu încetul, se deprinsese cu ideea de a fi nevasta lui Stănişanu.

Nu împărtăşia mândria lui tată-său că avea să fie bogată, proprietăreasă... N'o măguliau tot felul de promisiuni de-o viaţă de cucoană, care i le făcea Stănişanu mereu.

Nu'l lua pentru astea.

Il lua ca să scape de gândul la Grigore; îl lua, fiind-că tot trebuia să se mărite.

Şi de cât după vr'un flăcău din sat, tot mai bine iera, negreşit, după Stănişanu.

Vedea pe urmă dragostea la omul acesta, cuviincioasă, fără năzuinţi care 'i-ar fi amintit ruşinea cu Grigore.

Il vedea vesel, mulţumit, cu inima deschisă şi-i iera pe plac.

Simţia deosebirea între ce avusese pentru Grigore şi ce iera să aibă pentru Stănişanu; simţea că iera să-i fie mai dulce viaţa cu cel-l-alt, dar începea să se împace cu ideea felului de viaţă ce avea să ducă cu viitorul ei bărbat.

In asemenea stare sufletească fiind, şi temându-se fără încetare de alte încercări ale lui Grigore, în zilele de lucru mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcr/1901-1932

ales, când se afla singură, sta cu uşile încuiate, cu perdelile lăsate pe la ferestre, iar în dimineţile sărbătorilor se ferea ca de foc să nu'l întâlnească, la întoarcerea de la biserică, acasă.

Tocmai acest exces de pază iera semn că se temea încă şi de dînsa...

Grigore îşi da întru câtva seama de o parte a stării ei sufleteşti, şi nu iera zi să nu fi căutat prilej a străbate la dînsa.

In faţa precauţiunilor de care se lovea, bătea în retragere, înnăbuşindu'şi mânia.

Dar trecuseră, în fine, aceste trei luni şi, în aceste din urmă zile de când primise vestea întoarcerii, uitase pe Linţa.

Tot jarul dragostei lui pentru *„divina frumuseţe"*, ce se chema Gemma, îi cutremura întreaga fiinţă şi-i strângea toate gândurile în jurul ideei fixe: cum să 'şi-o facă a lui, numai a lui.

Cugetul lui înşira toată gama închipuirilor... până la crimă chiar.

Se simţia fără margini de pornit în contra lui Pilat, şi nu s'ar fi codit nici o clipă de-a se scăpa de el, numai s'o poată dobândi fără împărţire cu altul.

Toată purtarea lui iera să ţină, negreşit, de puterea ei de iubire pentru dînsul, de jertfa ce ar fi fost hotărâtă ea să facă.

De-aceea, aştepta cu nerăbdare fără astâmpăr, sosirea Gemmei.

Iera aproape sigur că, de la prima aruncătură a ei de ochi, avea să înţeleagă ce putea să spere.

Işi hotărâse singur, către Pilat, toamna aceasta, ca termen din urmă al şederii lui la Mioreni, şi-şi da bine seama că, a'l mai prelungi, nu putea fi chip, fără a nu-i deştepta bănueli.

Prin urmare, chiar de iera să întâmpine din partea ei vr'o împotrivire, trebuia să 'i-o biruiască şi s'o decidă pentru el.

Când îi venea însă în minte că ea se va fi schimbat poate, îl cuprindea nebunia şi nu'şi mai afla locul.

Se vedea plecând, singur, lăsând-o, depărtându-se de această împătimitoare fiinţă, pentru totdeauna, şi simţea sfâşiere atât de adâncă a inimii lui, că rămânea mult timp ca nimicit.

Trebuia atunci să'şi ia drum pe moşie, să umble pe jos, să se ostenească, spre a-şi reaşeza, cumpăna gândurilor.

Pe la Bucureşti fusese numai odată şi se bucurase că nu găsise în Capitală familia Adamiade.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/ramuri/1901-1932

Nu avea nici o ştire de la dînsa, căci nici scrisese, nici i se scrisese.

Cu toate acestea, ca ultima gândire, în caz când cu Gemma nu ar fi ajuns le înţelegere, — îi rămânea tot fata bancherului.

Sdrobit de suferinţa iubirii pentru Gemma, ar fi alergat la aceea care-i putea da bogăţie.

In asemenea frământări se afla şi în seara de 30 Septembrie când primi mult-dorita telegramă.

O desfăcu repede, cu mâini tremurătoare, o citi şi rămase adâncit pe gânduri.

Nu înţelegea ce putea să fie.

Pilat zicea „sosesc", — nu „sosim"... se întorcea singur ? De ce ? Ea rămânea în Bucureşti ? De ce ?.

Ii părù firesc pe urmă ca ea să mai rămână lângă familie.

Dar atunci ? Nu se mai gândia la el, la dorul lui de-a o vedea ?

El se întorcea singur; iera de asemenea firesc. Avea grija moşiei.

După atâtea luni de petrecere numai cu ea, câteva zile de despărţire nu-i puteau fi grele.

Ea însă ?...

De ce numai decât dorinţa aceasta, de-a sta cu ai familiei, când iubirea pentru el trebuia să răpună ori ce alte dorinţi ?

Bucuria mult aşteptată, i se schimbă în adâncă descurajare, şi se întrebă dacă nu ar fi fost mai nemerit să plece şi să nu mai dea ochi cu Pilat.

Ce-i păsa, la urma urmei, că trebuia să-i dea socotelile moşiei ?

Le-ar fi găsit el, în regulă, şi ce i-ar mai fi lipsit, din informaţiuni, le-ar fi avut de la vechil.

In acea seară se duse de se culcă acasă, după ce încunştiinţă pe oamenii casei de venirea boerului.

Nu se putea răbda de fel în camera lui din casa boerească.

Par'că'l ardea ceva...

Totuşi, mai nainte, intră în odăile Gemmei şi, la lumina lunei le privi mult timp, mult timp, cufundat în gânduri plăcute dar şi amare.

Par'că şi-ar fi luat rămas bun dela ele...

De unde visase să treacă prin ele, cuceritor, şi 'n taina lor să guste plăceri nespuse,—acum le privia în tristeţea singurătăţii, le asemuia unui mormânt în care'şi îngropa regretele

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de-a fi visat în deşert, — şi avea să le lase fără să fi dus cu el nici o amintire.

Zări o batistă uitată... şi o apucă repede... Din ea nu pierise încă parfumul. Il respiră cu nesaţiu, o sărută şi o ascunse în buzunar.

In acea noapte, cu toate acestea, avu vise de voluptate în care pluti neîntrerupt icoana vie a Gemmei...

Nu'şi putu opri o mişcare de surprindere când văzu a doua zi pe Stelian.

Zîmbetul cu care îl întîmpină îi păru silit, deşi strângerea de mână ce i-o dădu fu prietenoasă ca întotdeauna.

Iera palid şi slăbit la chipul care purta urme de suferinţe.

— Aţi fost bolnav ? îl întrebă Grigore.

— Te miră că mă vezi aşa ?

Şi avu un rîs amar.

— Nu numai boala corpului schimbă pe om... murmură apoi şi şezu obosit par'că...

Fără voea lui, Grigore se înfioră. Ce se întâmplase ?

Nu cumva Gemma îl lăsase ? Nu cumva **altul**, îi furase inima ?

La ideea aceasta, se îngălbeni şi el, şi se aşeză, nepoftit, căci îl cuprinsese slăbiciune ciudată.

Stelian privi la el.

— Te-a impresionat starea mea ?

Ii strânse mâna.

— Dragă Grigore, începu, după câteva clipe, te pot face părtaşul necazului ce am. Prietenia pentru dumneata şi îndatoririle ce mi-ai făcut, îţi pot da acest drept... Tăcu puţin.

Grigore iera ca pe ghimpi şi-l privia nerăbdător.

— Nuştiu dacă ţi-ai putut da seama de iubirea mea fără seamăn pentru soţia mea. In această din urmă călătorie cu dînsa, am început a observa că nu mai ieram, pentru ea, obiectul drăgălăşiilor ei de altă dată... Am încercat tot ce un soţ obosit cu totul în cultul lui pentru tovarăşa lui de viaţă, e în stare să încerce spre a birui aversiunea... Căci, amice, da, aversiune pentru mine are Gemma... zise cu glas înnecat.

Tăcu iarăşi, în timp ce Grigore simţea năvălindu'l bucurie adâncă mai să-i piardă cumpătul.

— E cu putinţă ? murmură el... spre a'şi răspunde mai degrabă speranţei ce-i se întorcea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Este, şi nu-i găsesc motivul. Mă întreb dacă nu cumva ea nu m'a iubit de fel; dacă nu cumva m'a luat numai ca să se mărite, c'un X oare-care, indiferent care ar fi fost acela. Ori cum caut însă a'mi explica neexplicabilul, mă pierd şi sufăr. Am întrebat-o, am rugat-o să-mi spună cauza, i-am arătat rana inimii mele... Am întâmpinat priviri ciudate, zîmbete ce'mi păreau luări în rîs tăcute, ridicări din umeri. Nici o protestare, nici o încredinţare că ieram greşit în păreri... Nimic! Nimic... De alt-fel, „gentilă" adese ori, însă ca faţă cu un cunoscut ce-o făcea să petreacă, ce-o întovărăşia spre a nu-i fi urât... Adese ori iera veselă şi mă târa în veselia ei, ca pe urmă să sufăr şi mai greu în faţa indiferenţei supt care mă zdrobia... Nu numai odată am găsit-o pe gânduri, atât de adâncită, că nici nu'mi simţia venirea... şi dacă mă aşezam lângă ea şi-i luam mâinile, mă privea ca printr'un văl, inconştientă par'că, — ori se ridica, supărată că am speriat-o şi fugea ca să rămână singură...

Iţi poţi închipui ce momente petreceam atunci; poţi vedea de ce am slăbit, de ce sînt altul...

Ce iera să răspundă Grigore? Asculta, dar nu'l mişca durerea ce'şi pricinuia Stelian, răscolind toate aceste amintiri...

In mintea lui Grigore iera un fel de uluire. Trăia în chip confuz; avea vălmăşag de gânduri şi din ele nu putea trage de faţă cu Stelian, firul luminos, înebunitor de mulţămire care să-i lege mănuchiul speranţelor pentru viitorul ce întrevedea.

— Ce crezi dumneata, amice?

El tresări şi'l privi fără să înţeleagă ce-i cerea.

— De sigur că'ţi vine greu ca şi mie, să te pronunţi. Imi e greu în adevăr, căci îmi e mai înainte frică să formulez o bănuială... Atât de imposibil ce mi se închipuie lucrul în sine, rosti Stelian.

— Poate sunt numai indispoziţiuni trecătoare... răspunse, ca să zică ceva.

Indispoziţiuni care ţin, şi mai ales în călătorie când sufletul se deschide varietăţilor de impresiuni şi farmecului de-a petrece?

Işi puse capul în mâini, oftând şi rămase în nemişcare.

Grigore îi aruncă o privire dispreţuitoare.

Cum i-ar mai fi spus că el era cauza, că el iera iubit; că acele crize ierau lupta ce o mănau în braţele lui!

Dar atunci, de ce nu venise?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Şi, ca şi cum, tot Stelian era ursit să-i răspundă la întrebare, — ridică fruntea şi zise:

— De ce-a rămas în Bucureşti, cu toată rugămintea mea de-a mă însoţi aci, unde speram s'o înbunez, să mi-o redobândesc? De ce? repetă rîzând amar. Fiind-că, amice, când nu mai e iubirea, cel urgisit nu mai e văzut în preajmă cu plăcere. Sufletul s'a despărţit întru cât-va, fiinţa caută şi ea să stea mai departe...

Se ridică tot cu oboseala cu care se aşezase, se plimbă puţin prin biurou, apoi se opri în dreptul lui, ce de asemenea se ridicase.

— E tristă viaţa amice... Acum văd că ni-i dat mai mult să suferim.

— Ori cum nu trebuie să vă lăsaţi mâhnirii, domnule Pilat...

— Sîntem oare din două firi, noi oamenii?

Totuşi, mai uşurat par'că intru câtva, prin mărturisirea durerii ce'l înăbuşise atâta timp, putu să treacă la afacerile moşiei, îl opri la masă, şi ajunse mai stăpân pe durere.

— Ai depus la bancher sumele din prima desfacere a grâului?

— Nu, sînt în casa de fier. Am fost odată la Bucureşti, dar Adamiade lipsea; şi apoi, nu le încasasem încă...

— Am să te rog atunci să le duci dumneata. Adamiade e în Capitală, şi nu i-ar părea rău să te vadă...

Apoi, după o clipă.

— Cred că e timpul să te chibzueşti şi dumneata amice, întru a'ţi începe munca...

— Da, domnule Pilat.

După ce-i dădu socotelile şi banii în primire, Pilat îi întinse şase hârtii de o mie.

— Te rog să le primeşti, nu ca plată a serviciilor dumitale, însă ca un dar neînsemnat din parte'mi...

— Vă mulţumesc, — şi le puse cu linişte în buzunar.

— Când vrei să pleci?

— Diseară chiar.

— La întoarcere cred că'mi vei da veşti bune de dumneata.

— Cel puţin sînt hotărât a face ceva la Bucureşti...

— Bună izbândă!

O! dacă ar fi ştiut ce-i ura.

Mai lung drum, fără somn, fără odihnă, nu făcuse încă Hrubeanu.

Dar ce nu are capăt?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Indată ce trase la otelul Bristol, până să se îmbrace ca pentru Capitală, se gândi cum să poată vedea pe Gemma? Iera destul de firesc să se prezinte lui Vladimir Glika, din partea lui Pilat,—dar nu ierà locul potrivit să vorbiască Gemmei.

Atunci, ca şi cum ar fi mers la sigur, îi dete prin minte să-i scrie şi s'o cheme la otel.

Nici o îndoială, în privinţa nevenirii ei, nici un gând că procedarea ierà cel puţin... ciudată.

Cerù de scris, acoperi repede două pagini, le citi, apoi le rupse.

Nu ierà timp de declaraţiuni, ci de-o chemare îndrăzneaţă, scurtă, — pe lângă că ierà enigmatică.

Şi scrise:

„Sânt la otel Bristol, camera No. 13. Te aştept la orele 3 după amează. Grigore Hrubeanu.

Coborâ, găsi un comisionar şi-l expedia. Nu aşteptà răspuns prin el. Ii făcù însă recomandarea s'o dea în mâna doamnei Pilat, — şi bacşişul bun să vină a şi-l luà supt seară.

Pe urmă se duse la Adamiade. El nu ierà la bancă, însă Grigore vărsă suma, vr'o cincizeci de mii de lei şi plecă.

Ii părù rău apoi, că n'o mai ţinuse la el, — ca s'o aibă pentru ori ce întâmplare; dar ierà lucru făcut. De ce să se mai gândiască?

Tot aveà cu el banii lui, peste o sută cincizeci de mii lei, din cele două afaceri, din ce mai putuse ciupi şi cu ceea ce-i dăduse Pilat, la despărţire.

Pentru moment ierà destul de bogat.

Rătăci prin oraş, la întâmplare; întâlni pe maiorul Glika, ce se făcù a nu'l cunoaşte şi se întoarse la 2 ore la otel.

— Portar, se adresă celui în drept, uite 20 lei. Va veni o doamnă. Ii vei arăta camera mea...

— Mulţămesc, domnule. Voiu urma întocmai, — şi salutà adânc.

Gemma, pe la orele nouă şi jumătate, se plimba prin grădina casei, timpul fiind foarte plăcut, — când văzù pe comisionar.

Acesta, salutând, se apropiâ de grilaj.

— Vă rog, doamna Pilat...

— Ce voeşti cu doamna Pilat?

— Am scrisoarea aceasta.

— Bine; dă-mi-o...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro anul 1901-1932

— Am ordin s'o dau dumisale, în mână...

— Eu sînt...

— Sărut mâna... Şi plecă repede. Cuprinsă de o presimţire ciudată, privi scrisoarea, — apoi înlături, ca să se încredinţeze că nimeni nu observa, şezû în dreptul unui tufiş şi o desfăcû.

Abia îşi aruncă ochii şi se aprinse la obraji; mâinile începură a-i tremura; privirile i se învăluiră... în timp ce peptul îi tresălta violent.

— A venit... Mă aşteptam... murmură... Cum mi-a ghicit dorinţa! o! cât mă iubeşte!

Ascunse, tremurând, scrisoarea, şi se ridică foarte emoţionată... Par'că nu iera aer d'ajuns în spaţiu: se înăbuşia.

Şi dorul d'a'l vedea o cuprinse cu patimă...

Negreşit că se va duce. Şi apoi? Intâmple-se-va ori ce, va urma imboldului momentului. Idee hotărâtă nu avea.

Auzi atunci glasul mume-si.

— Ai primit vr'o telegramă de la Stelian, o întrebă, cu rîsul pe buze. A ajuns bine?

— Nu telegramă, ci scrisoare... Am să ies după amează să-i împlinesc „comisionul" pentru care mă roagă...

Şi nu se înroşi când mintea cu atâta siguranţă.

— Nu cumva te şi chiamă repede la ţară? Ii va fi venind greu, bietului băeat, fără tine...

— Poate să plec mai curând de cât ai crede, — răspunse ea c'un zîmbet ciudat.

— Fă cum îţi zice el, dragă Gemma. E traiu bun în casă când se pot împăca de opotrivă dorinţile cuminţi ale fiecăruia dintre soţi...

— Da mamă, îi încuviinţă într'un chip ce s'ar fi părut respectuos, pe când ei ii venia să sară de bucurie că o ajutase împrejurarea să poată ieşi singură.

Când auzise glasul mume-si, grozavă îi fusese frica nu cumva să întâmpine cine ştie ce piedică.

Mai multă nerăbdare n'avusese încă până în acea zi, în vr'o împrejurare a vieţii de fată, nici mai enervătoare bucurie...

— Ce veselă eşti tu azi, Gemma, îi observă tată-său, pe timpul mesei.

— A primit doar scrisoare de la Stelian.

— Da de grabă ţi-a scris...

— Ţi-am spus eu ţie că Gemma rămânea fără inima întreagă,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

când o tot siliam să mai stea şi cu noi, zise muma, privind-o însă cu dragoste.

— Ei, n'are de cât să se întoarcă lângă bărbatu-său, răspunse Vladimir Glika, umflând fălcile în semn de autoritate nediscutabilă.

Gemma nu răspunse. Nu ştia încă în ce chip să potrivească din vorbă lucrurile.

Ierau orele două când putu să se scoale de la masă...

— Pe mine mă iertaţi... se adresă părinţilor. Trebue să es pentru o afacere de-a lui Stelian...

— Da multă minte are şi bărbatu-tău de 'ţi dă ţie asemenea însărcinări.

— Imi pare rău, tată...

— Mă rog, mă rog... nici pentru el scuză, nici pentru tine fală... La revedere...

Bine-voi să-i zîmbiască; îi făcu semn de rămas-bun şi'şi văzu de cafea şi de ţigară cu cea mai mare seriozitate din lume.

Gemma îşi alese o rochie de stradă, în care par'că ierà turnată, de bine ce-i venià, — operă de-a Parisului; — îşi puse o „tocă" drăgălaşă; alese un văl mai des şi, fără să mai deà ochi. cu ai casei, plecă repede...

— Ah! ce grăbită eşti! auzì din urmă glasul doamnei Glika.

Ea îi trimise o sărutare, cu mâna, de la poartă, şi pornì, foarte emoţionată, aproape în ne-ştire de cum umblà şi ce cugetà.

Drumul nu ierà prea lung din strada lor până la Bulevardul Universităţii...

Când fu în faţa otelului Bristol, se simţì stânjenită...

Din strada Academiei venià un tînăr, extra gătit, cu „joben", mănuşat, cu bastonul sprijinit de umăr, — cu monoclu...

Zări înfăţişarea plină de distincţiune a unei „mondene" înaintând spre intrarea otelului şi grăbì pasul...

Ea dispărù repede...

— *„Diable! On dirait que c'est Gemma"* murmură el... *„Tellement elle lui ressemble"*...

Se oprì în pragul uşii şi privl, intrigat...

— Vr'o provincială poate... *„mais... quel chic!..."*

Portarul coborâ scara...

— Ia spune'mi... ce cuconiţă ierà care a intrat acum?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nuştiu, domnule... Avem mulţi „pasageri"... răspunse Cerberul, măsurându'l cu ochii nu tocmai respectuos.

— Aşa?... Şi se depărtă. *„C'est fâcheux"*, că nu 'i-am văzut figura...

Şi începù a şuerà încetişor un cuplet de cafenea-concert.

Hrubeanu sări ca aruncat de vr'un mecanism: auzise bătae în uşă. Înainte de-a se apropià, Gemma intrase.

Işi ridică repede vălul...

Se priviră, o clipă, în extazul bucuriei d'a se revedeà, şi, îndemnaţi de-acelaş avânt, se îmbrăţişară sărutându-se, pentru întâea oară, cu pasiune de ne-crezut.

Plecarea ei în călătorie, despărţirea aceasta unul de altul, făcuse mai mult de cât dacă ar fi fost unul lângă altul, la Mioreni.

Acea depărtare îi apropiase pentru totdeauna, le unise inima şi gând prin dorul arzător ce străbătea spaţiul de la unul la altul. Acum, că se vedeau, par'că ar fi fost înţeleşi pentru întâlnirea aceasta care-i făceau fericiţi, fără să'şi spună nici un cuvânt.

Stătură câteva momente în strânsa lor îmbrăţişare, apoi, mână de mână, înaintară, emoţionaţi, tremurători, îmbujoraţi, mâncându-se din ochi de dragi.

Şezură, ea pe canapea, el, la genuchii ei... şi iarăşi tăcere. Ierà şi sfioşie în acea fericire fără seamăn.

— Ieram sigur că vei venì... şopti el.

Gemma zîmbì.

— Ştiam că mă iubeşti şi că trebuià să luăm o hotărîre... urmă el.

— Ori cum vei fi chibzuit, voiu fi de părerea ta... răspunse dînsa cu drăgălăşie.

El îi sărută mâna de mai multe ori, cu încetenime dar arzător.

— Scumpă Gemma! Ierà un timp când nu aş fi crezut că puteà fi posibilă asemenea fericire.

Gemma se plecă şi-i puse pe fruntea largă o sărutare apăsată.

Apoi îşi înnecară privirile, unele în altele, plini de negrăită expresiune de iubire.

Începù a-i vorbì, încet, cu delicateţe, cu pasiune conţinută, în chip respectuos chiar, de iubirea lui neţărmurită, de visul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lui de-a'şi uni pentru totdeauna viaţa cu dînsa, de potrivirea ce ierà între inimile lor, de fericirea ce avea să ţie neschimbată.

Şi Gemma îl ascultà, zîmbitoare, adânc înrîurită, plăcut atinsă de acea delicateţă în simţimântul ce'l ghicià cu toate acestea pasionat...

Ar fi putut să 'şi-o facă lui pradă, din chiar primele momente, şi nu i-ar fi luat în nume de rău, odată ce i se dăduse deja cu inima; totuşi îi mulţămià, în cuget, că o iubià mai presus de obişnuita materialitate...

— Eşti aşa după cum un dor tainic al sufletului meu îmi creă, în închipuire, pe acela pe care trebuià să'l iubesc..., îi zise acoperindu'l cu priviri duioase.

Il ridică şi'l făcù să şadă lângă ea; el, îi petrecù un braţ pe după mijloc şi'şi alipì capul de sînul ei.

Ierà atât de fericit, că nu ştià ce să mai spună, că uità locul şi că orele treceau...

Gemma îi desmierdă părul, obrazul, apoi îl ţinu strâns, la sîn, multe momente.

— Şi ce vom face, Grigore?... şopti ea...

El tresări, se desfăcù de acea strânsoare ce-i nimicia fiinţa, şi o privì o clipă, ca deşteptându-se...

— Cu adevărat; uitam... şi n'avem timp de pierdut...

Tăcù puţin, apoi urmă:

— Crezi tu, Gemma, că mai este cu putinţă întoarcerea ta la Mioreni?

Ea îl privì întrebătoare, surprinsă, nedumerită.

— Te rog, să nu te supere ce am a'ţi spune: ideea de-a te mai vedeà lângă el... îmi este de nesuferit. Gelozia m'ar face criminal... O! nu te sperià; dar în iubirea mea sînt absolut... Voiu să uit că ai fost a lui ca să nu văd de cât fericirea de-a fi numai a mea. Şi unicul mijloc pentru aceasta este să plecăm împreună, în astă seară chiar... Unde? In lume... în alte ţări...

— Să plecăm. 'Ţi-am spus că ori cum vei fi chibzuit, voiu fi de părerea ta, îi răspunse cu seriozitatea hotărîrii ce nu se discută.

— Să nu te temi de partea materială a lucrului...

Scoase un portofel, îl deschise, şi dintr'o despărţire scoase un cec...

— Avem peste o sută de mii de lei în foaea aceasta, pe cari îi putem luà de la banca Franţei din Paris.

— Eşti aşa de bogat? îi zise, zîmbind.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— Am ştiut să mă chivernisesc.

Când scoase cecul, căzuse jos o foae de hârtie îndoită. Gemma o văzu.

— Ce e hârtia ce 'ţi-a căzut?

El o ridică şi, cum o desfăcu, rămase pe gânduri... Ea se uită la el, cu nelinişte. Când îşi ridică la ea ochii, aveă în ei scânteerea unui cuget nou, neaşteptat.

— In această hârtie e o întreagă avere Gemma. Te rog, nu mă întrebă cum şi ce fel; îţi voiu spune mai târziu.

— Dragă Grigore, am în tine nemărginită încredere, în afară că voinţa ta mă dominează şi mă linişteşte, îi răspunse cu drăgălăşie, dar cu convingere.

Grigore puse hârtia, la un loc cu cecul, apoi îi zise:

— Iubeşte-mă şi te încrede... Vom fi în cea mai deplină armonie. — Şi acum să ne înţelegem: te vei întoarce la părinţi, îi vei vesti că pleci la Mioreni, şi 'ţi vei pregătî lucrurile...

— Am în adevăr cinci cufere, cu care m'am întors din străinătate. Imî am toate giuvaerurile apoi...

Grigore zîmbì, — însă iertă femeei că nu'şi uită nimicurile ce-i împodobesc existenţa.

— Vei şi expediă lucrurile, la oficiul din strada Vămei, unde eu voiu fi la orele cinci. Acum sînt patru. De sigur că ai tăi te vor petrece. Nu va fi nici un rău. Iţi vor lua bilet pentru Mioreni, — şi-i vei lăsa să'ţi ia, însă le vei atrage luarea aminte că te vei urca în vagonul cu paturi... Eu voiu orânduì tot şi voiu veghia fără să fiu văzut. După plecarea trenului, mă voiu arăta şi ne vom aşeza cuibuşorul...

Ea îl ascultase cu atenţiune încordată, ca să poată urma întocmai.

— Şi acum, scumpă Gemma, să ne despărţim, căci am încă multe de făcut. Grăbeşte-te şi tu, căci lucrurile se primesc la oficiu numai până la orele şase.

— La revedere, Grigore.

— La revedere, scumpă adorată, şi... nici o grijă, nici o teamă.

— O! cât pentru asta... Am multă energie şi multă putere de stăpânire...

Se îmbrăţişară, apoi ea plecă, în adevăr liniştită, par'că s'ar fi dus să'şi îndeplinească o datorie de conştiinţă pentru care nu avea să se feriască de nimeni.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XI

Grigore, şi el om de energie, se gândi puţin, apoi scoase scrisoarea ce căzuse, şi o citi cu atenţiune...

Iera scrisoarea ce i-o dăduse Stelian către bancherul Adamiade, când iera să cumpere Păişul. Rămăsese la el uitată de Stelian, uitată chiar de dînsul.

In scrisoare Stelian ruga pe bancher să încredinţeze lui Hrubeanu între trei şi patru sute de mii lei...

Hotărârea ce o luase în clipa după ce ridicase acea scrisoare de jos, îi fusese de-a se prezinta la bancher şi a-i cere patru sute de mii de lei...

Cestiunea ierà că, în bilete nu-i putea cere, în aur nu. Ii va cere un cec în suma aceasta pentru Banca Franţei unde avea să-şi încaseze şi cecul cu banii lui.

Motivul i-l va da el: o afacere în străinătate, a lui Pilat.

In felul cum iera legat de Adamiade, de sigur că nici o îndoială nu-i va veni bancherului.

Cutezanţa nu-i lipsia: trebuia să izbutiască.

Un lucru mai trebuià: să corijeze data scrisorii... Dar cum? Avea de şters luna şi ziua...

Nu iera cu putinţă. S'ar fi văzut ştersătura.

Se hotărî să o lase aşa, şi să dea oare-care explicaţiune bancherului.

Se uită la ceas: patru şi jumătate... şi eşi repede.

Când îl văzu Adamiade, îl întâmpină cu amândouă mâinile întinse, şi le strânse pe ale lui Grigore cu dragoste...

După ce vorbiră privitor la el şi la familie, îl invită pentru acea seară acasă.

— Cu plăcere, răspunse Grigore, însă nu pentru mult timp, căci plec la 11 şi patruzeci în străinătate...

— In străinătate? făcu bancherul surprins.

— Pentru o afacere a lui Pilat. Ar cere prea mult timp să vă explic, însă aceasta voiu face-o la întoarcere, când voiu aduce şi izbânda.

— Mă rog, secretele dumneavoastră nu mă privesc, zise bancherul rîzând.

— De aceea — şi-i întinse scrisoarea, vă rog să'mi daţi un cec pentru Banca Franţei, din Paris în sumă de patru sute de mii lei şi să'mi spuneţi ce formalitate am de îndeplinit.

Bancherul citi scrisoarea cu linişte, în timp ce Grigore, cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/1901-1932

toată stăpânirea de sine, iera numai furnici; apoi, fără altă lămurire, chemă un funcţionar şi-i zise să facă cecul.

— Îmi permit a vă atrage luarea aminte şi dumneavoastră cum i-am atras-o deja pe-a domnului Pilat, asupra datării scrisorii. El mi-a zis că nu însemna nimic şi nu a voit a mai scri alta. Era să facem afacerea de atunci, însă a amânat-o...

— Pentru că e vorba de Pilat şi de dumneata, data nu are a face nimic, în adevăr zise bancherul, examinând-o. Cecul ţi-l voiu da pentru Creditul Lyonez cu care lucrez.

Până să-i vie cecul, Grigore aduse cu îndemânare vorba de domnişoara Adamiade şi lăsă a i se vedea simţimântul pentru dînsa, ceea ce făcu plăcere bancherului, ba încă aproape se lega, ca, după întoarcere, să aibă fericirea a i fi pretendent.

După un pătrar de oră plecă, petrecut de bancher, ducând cu el cecul. Izbutise. Nici o teamă, în sufletul lui, că se putea întâmpla să nu'l încaseze, ba încă să fie prins.

Avea încredere în steaua lui.

Un lucru nu'l socotise însă: găsi cuferele Gemmei la oficiu şi pe feciorul din casă aşteptând...

Ce-i va fi spus Gemma ca feciorul să i le lase pe seamă?

Când întrebă de acele lucruri, feciorul îi răspunse că el iera cu ele şi că avea ordin să le dea vechilului de la moşie...

— Eu sînt, zise Grigore, spre marea încremenire a feciorului.

— Dumneata, domnule?

— Fireşte. Am venit azi dimineaţă de la Mioreni însă n'am mai dat pe la curtea socrului boerului nostru...

Feciorul nu mai zise nimic, tare, dar în gând da: „fercheş vechil are ginerele boerului nostru".

Grigore îi dădu bacşiş şi-l expedie acasă, — apoi orândui luarea biletelor şi darea cuferelor direct Paris.

Ieşi din oficiu răsuflând lung: făcuse două lucruri, unul mai greu de cât altul.

Ierau orele şase fără ceva. Inserase bine. Mai avea până să se ducă la bancher.

Şi iera bună ideea de a petrece acolo vr'o două trei ore, pentru cea din urmă oară.

Încredinţă şi mai mult pe Adamiade, atât în privinţa cecului dacă i-ar fi venit pe urmă vr'o îndoială sau cel puţin vr'o nedumerire, — cât şi în privinţa intenţiunilor lui pentru domnişoara Hrisi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Să-i fi spus careva, cu vr'un an în urmă, că va ajunge să fie înşelător, că va răpi pe una din cele mai frumoase fiinţi, fată de neam mare, că va putea avea jumătate de milion în buzunarul lui,— ar fi zis că'şi bătea joc de el, că-i prezicea cel puţin lucruri aproape de neîndeplinit.

Şi totuşi, eată-l pe calea necinstei, sigur de el, cutezător, uitând pe părinţi, lăsând în urmă, ca într'o negură de nepătruns, soarta ce-i orânduiseră bătrânii lui, — cu lumea mare înaintea paşilor lui, alături cu o fiinţă ce iubia pasionat.

Ce va face în alte ţări ? nu iera încă în cugetul lui...

Jumătatea de milion i se părea comoară fără fund...

Pentru el trăia acum numai iubirea care nu judecă şi speranţa unor apropiate plăceri după care i se însetoşa fiinţa întreagă.

Pe calea Victoriei, ori cât de îngândurat, îşi arunca ochii la câte o „vitrină"...

Aşa văzu pe-a magazinului Müller şi îşi aduse aminte că el plecase de-acasă numai c'un geamandan mic şi vechiu.

Intră şi cumpără un geamandan bun, mai mare, un coşuleţ cu diferite obiecte de serviciu pentru drum, şi recomandă să i le trimită la otel.

Albituri şi haine îşi va face la Paris.

La *Wastelly* se opri să ia un mănuchiu de flori pentru Hrisi şi comandă altul, mai îngrijit pentru Gemma, pe care avea să'l ia, la trecerea în spre gară.

La Capşa cumpără o prea drăguţă pungă pe care o umplu cu „bomboane", tot pentru Gemma.

Nu neglija nimic din ce putea amăgi familia bancherului şi din ce putea pricinui Gemmei plăcere.

Judeca într'o parte, iubia în alta. Iera omul care nu'şi putea pierde cumpătul: avea îndoită fire ce-i învoia să lucreze şi cu mintea, şi cu simţimântul.

Sosi aproape de orele şapte la Adamiade, tocmai când bancherul începea să se îngrijiască de neexactitatea lui.

Hrisi îl întâmpină singură şi când îi primi mănuchiul de flori, îi strânse mâna şi i-o ţinu câteva clipe, în timp ce-l privi în ochi cu emoţiune.

— Cât eşti de frumoasă, — îi şopti...

Ea se înfioră...

— Ce rău îmi pare că pleci...

— Va fi pentru scurt timp.

Fu a doua seară de plăcută petrecere pentru familia ban-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistafransiwonderland 1901 1932

cherului, de astă dată din partea ei, la adresa tînărului, cu încurajări de acelea care silesc la o pronunțare, la o declarațiune.

Și el aproape se declară, — căci iera în joc cestiunea ceculuí, iar când cucoanele îl lăsară, după o înțelegere din ochi între ele, singur cu bancherul, Grigore pricepu însemnătatea retragerii lor și deschise vorba de-a dreptul.

— Sînt fericit de hotărârea dumitale, îi răspunse bancherul și pot să'ți spun că fiica mea te place și că i-am dat consimțimântul meu.

El prefăcu emoțiunea cea mai adâncă, mulțămi lui Adamiade și promise să se întoarcă foarte curând... plin de dorul de-a se vedea în casa lui.

Dacă ai nevoe la Paris de vr'o recomandațiune, spre a te introduce în lumea afacerilor, îți pot da... îi zise bancherul...

— V'aș ruga chiar...

Se gândi că nu strica să aibă un lucru ce-i putea folosi.

— Imi dai voe să te întreb, îi mai zise bancherul, dacă ai pentru dumneata bani d'ajuns? Te rog să nu te jenezi.

El se gândi puțin...

Bancherul luă aceasta drept o sfioșie și, fără să aștepte răspuns, trecu în biuroul lui.

Grigore auzi zgomotul deschiderii unei case de fier și tresări... iar în ochi avu o sclipire ciudată.

Pe la orele zece și jumătate porni: mai adăogase zece mii de lei în aur la suma ce aveă.

Acum începu pentru el enervarea nerăbdării: toate se împliniseră după voe, ba mai mult încă. li ierà acum să se vadă mai degrabă plecat; simțeà ca o teamă, de partea Gemmei, și-i iera s'o vadă cât mai curând lângă el.

Gemma nu iera atât de stăpână pe sine: într'așa de scurt timp, din spațiul unei zile, să se vadă cu altă soartă, fără nici o pregătire de mai înainte, i se părea ceva ce ținea de vis...

Doamna Glika nu se putea să nu ia aminte.

— Ce ai tu, Gemma, o întrebă, supt seară, când enervarea i se mai accentuase.

Ea o privi surprinsă...

— Ce să fie mamă, îi răspunse după câteva clipe. Pentru mine, totdeauna o plecare e plină de neliniște d'a mă vedea că am ajuns

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indrr1901-1932

— Ori cum, trebue să te dominezi, dragă Gemma. D'ajuns e să fii la timp, la gară...

— A! nu e teama d'a scăpà trenul... Emoţiunea plecării e în însăşi natura mea...

Totuşi, se sili să fie mai astâmpărată.

Pe când îşi cercetà geamandanul mic de mână, în care îşi avea giuvaerurile, auzi glasul lui Alfred...

— Ce-a mai fi căutând şi el pe-aci?... se gândi Gemma...

— *„Où est-elle, ma cousine"?* şi, tînărul curtezan public, se ivi...: *„Bonsoir"* Gemma...

— Bună-seara, Alfred...

— *„Comment"?* pleci?

— Da, vere...

— *„Figure-toi"*, Gemma, că iera cât p'aci azi să fac o *„gafă"*... Am văzut intrând la Bristol o cuconiţă... Ei bine, tu întreagă! Nici nu mi s'a întâmplat mai perfectă asemănare....

Gemma se cutremură, se înroşi şi se plecă, chip să-şi încue geanta, însă spre a'şi ascunde turburarea... In ce pericol se aflase!

— Am dat fuga să o văd de-aproape, căci, înţelegi, frumuseţe, eleganţă de corp ca ale tale, meritau onoarea inspecţiunii mele...

Şi începù a rîde...

— Eşti incorigibil, Alfred... îi zise, ridicându-se, cu răceală însă şi fără să'i priviască...

— *Que voulez-vous. chère cousine"*, ador tot ce e perfect...

Apoi se apropiâ de Irina care sta visătoare lângă piano.

Gemma se folosi de împrejurare şi ieşi să respire.

Pe la unsprezece fără ceva familia întreagă pleca la gară.

Grigore o zări sosind şi se făcù nevăzut...

Ce emoţiune îl cuprinse când i se arătă Gemma, nespus de frumoasă, în îmbrăcămintea-i de călătorie, simplă dar cochetă.

— Dar bine, Gemma, o întrebă Vladimir Glika, pe când treceau pe peron, ce se face vechilul de la curte de nu'l văd?...

— Ştiu eu? va fi având grija lucrurilor... E om bătrân şi...

Atunci se apropiâ Alfred.

— Ia ghiciţi pe cine am întâlnit, în bufet unde am „luat" *„un verre de fine-champagne"?*

— Ei, pe cine? întrebă doamna Glika.

— Pe acel domnişor de la Mioreni, *„qui fait les affaires chez vous, cousine"*... Gemma se îngălbeni puţin... Blestema—

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvane.ro/mdr/1901-1932

tul de Alfred, într'adins venise par'că spre a-i face vr'un neajuns...

— Va fi cu vr'o însărcinare din partea lui Stelian, zise Glika...

— Am vrut să-i fac onoarea de a-i vorbi, *„mais, lui, s'est éclipsé“*

— Nu va fi ştiind că sîntem aci... şi că Gemma pleacă... zise muma.

Gemma iera ca pe ghimpi...

— Mergeţi să mă conduceţi la vagonul cu paturi?... zise ea, cu nervozitate...

— Mergem, îi răspunse Glika.

In fine, eat-o în salonaşul vagonului, în timp ce tatăl vorbia cu conductorul.

O singură cabină iera închisă şi acolo, Grigore palpita, aşteptând urnirea trenului.

Incete momente, pline de turburarea nerăbdării, şi a unei temeri ce încă nu avusese!...

Sta în picioare, posomorât, şi asculta, — iar glasul lui Alfred îi făcea rău...

Ii păru, într'un moment, că o mână cerca să deschidă cabina...

Auzi pe conductor:

— E ocupată, domnule...

De sigur că neastâmpăratul, nesuferitul cu monoclu, cercase la uşă...

In fine auzi un glas:

— Poftiţi în vagoane, domnilor!

Şi simţi spre cap o grămădire de sânge: se apropia plecarea, libertatea, începutul altei vieţi!

Curând după aceea, auzi glasuri ce'şi luau rămas bun, apoi sgomotul închiderii uşii vagonului, — un fluerat ascuţit... şi simţi mişcarea urnirii...

Se lăsă pentru o clipă pe canapea, căci par'că i se tăiau picioarele...

Când trenul începù umbletu-i mai repede, deschise cabina şi văzù pe Gemma în aşteptare...

Ea tresări şi se strecură apoi în cabină...

Prin strîmtul pridvor se mişcau câteva persoane; el închise uşa cu grabă...

După vr'o jumătate oră când paturile fură orânduite, se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

simţiră în adevăr singuri şi dintr'acelaş îndemn, se cuprinseră în braţe cu nesaţiu.

— In fine! şopti ea... plecându-şi capul pe umărul lui.

— Da, — în fine! Am plecat către necunoscutele zări ale fericirii dorite... şi o sărută cu pasiune.

— Ah! prin ce emoţiuni am trecut, Grigore!..

Şi-i povesti tot, retrăind acele momente de temere, de grijă, de neràbdare...

Trenul îşi luase avântul sgomotos...

Din încăperile alăturate se auziau rîsete, vorbă, sgomote de aşezare de lucruri...

Ei se priviau îndelung, cuprinşi de sfioşie ciudată, nevenindu-le să înceapă pregătirile de odihnă.

— N'am să pot dormi, şopti ea, înroşindu-se, plecând ochii...

El îi strânse mâna.

— Te sfieşti, Gemma? îi strecură la ureche şoaptă dogoritoare.

Gemma se înfioră, şi-l privi cu ochii înrouraţi de emoţiune.

— Dacă voeşti, ies să fumez o ţigară, în coridor... Tu...

— O! nu, Grigore...

— Te rog, scumpă Gemma... Nu poţi sta aşa atâtea ore... Nu vom fi oare de-acum tot împreună? Nu ne vom vedeà şi cu îmbrăcăminte mai... uşoară?

Ea zîmbi, îmbujorată...

— Bine... te ascult...

Grigore o sărută şi ieşi.

Pe coridor nu ierà nimeni.

Trenul se oprià la Chitila; el privì în staţia goală de lume, staţie prin care de sigur că nu aveà să mai treacă; îşi aprinse o ţigară şi se puse pe gânduri...

Ierà zîmbitor; ierà fericit.

Trenul porni...

Cât timp trecuse, nu'şi putù dà seama, când auzi o bătae în uşa cabinei.

Se grăbi să intre şi se opri vrăjit: numai capul şi o mână a Gemmei erau afară din plapoma roşie trasă până la gât, dar ce expresiune, de nedefinit, se aflà pe frumosul chip al femeei ce ierà d'acum a lui!

Ingenuchià lângă pat şi-i acoperi mâna drăgălaşă cu sărutări aprinse.

Trenul sburà acum, aci par'că neatingând şinele, aci lo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistelitera.ro/arhiva/anuar-1931-1932

vindu-le apăsat şi împrăştiând pe câmp sgomotele-i obişnuite, pe care răsunetul le făcea şi mai puternice.

Vagonul avea adese ori sguduituri sau legănări; cabina, lumină fixă, plăcută, şi căldură potrivită; inimile lor, bătăi repezi şi puternice...

— Noapte bună... îi şopti ea, într'un târziu.. şi-i strânse mâna.

— Noapte bună... îi răspunse el şi, făcând întuneric, se desbrăcă şi, înfiorat, se învălui în patul lui...

Nici o dorinţă sensuală nu'l turbură, şi totuşi somnul nu puteă veni: ierà prea mare mulţămirea ce-i umpleà întreaga fiinţă.

Gemma, de asemenea nu puteà dormi... I se părea uneori că'l vedeà apropiându-se, şi ciudată căldură o înăbuşia...

Câtà să'şi obicinuiască ochii cu întunerecul şi privià spre el...

Privirile lor, ghiciau, în acea întunecime că se întâlniau... însă nici o mişcare de apropriere.

— Cât e de delicat! se gândià Gemma.

— Ce va fi socotind de mine? se gândià el...

Somnul însă le birui prea multà încordare.

Incepuse a se crăpà de ziuă când, în aceeaşi clipă de odată, se deşteptară amândoi, se priviră, îşi zîmbiră şi se ridicară puţin.

Pe unde vom fi? întrebă ea.

In cugetul ei ierà altà întrebare, ierà aceeaşi ca în cugetul lui.

Vezi-că, din somnul lor, îi deşteptase acelaş fior pricinuit de aceeaşi imagine...

Erau aproape de Mioreni...

— Dac'ar fi el... la staţie! fusese gândul amândurora, pe când somnul li se scutură de pe pleoape...

Nu ierà cu putinţă asemenea întâmplare şi cu toate acestea închipuirea lor, din neînţeleasă teamă, le-o arătà ca posibilă şi-i făceà să'l vadă pe Ştelian împiedecându-le plecarea.

— Mioreni! un minut! auziră un glas zicând.

Trenul se oprise.

Săriră amândoi şi, el, dând de-oparte perdeaua de la fereastră, priviră...

In staţiune, numai un impiegat de mişcare... iar departe, în întinsul câmpiei undulate, argintată de brumă groasă, satul... şi casa boerească atât de cunoscută...

— Adio! şopti ea, emoţionată, în timp ce trenul pornià.

— Fără regrete? răspunse el, privind-o arzător.

— O! da!... fără nici un regret... şi, înfrigurată, se alipi de el... şoptindu-i:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Tu eşti de-acum viaţa mea...
El o cuprinse în braţe cu pasiune...
— Dragă Gemma !... Cât te iubesc !

XII

Trecuseră cinci zile.

Stelian, îmbrăcat ca pentru câmp, îşi sorbiă cafeaua cu lapte, în picioare, grăbit.

Pe chipul lui sta întipărită adâncă îngrijare.

O săptămână de la întoarcerea lui,—şi nici o scrisoare de la Gemma...

Ce însemnă atâta răceală din parte-i !

Şi se lupta cu gândul să plece în seara acelei zile chiar, la Bucureşti, ca s'o roage să'l însoţească la Mioreni.

Cu ori ce preţ trebuiă să şi-o redobândească ! Altfel, vieaţa'i s'ar fi făcut prea tristă.

Nici Grigore Hrubeanu apoi nu-i trimiteă vr'un rînd şi gândindu-se la el, pe când încălecă spre a porni pe moşie, i se ivia lucrul acesta ca o lipsă de delicateţe din parte-i...

Pe urmă, inima lui bună, îl iertă.

— De sigur că nu vrea să prea siliască legătura lui cu domnişoara Adamiade şi intenţia lui este să'mi vestiască lucrul făcut.

După ce inspectă terenurile pe care se urmau cu hărnicie arăturile de toamnă, purcese către casă.

Pe un drum de hotar întâlni pe Stănişanu, de asemenea călare.

Începuse să-i placă lui Pilat omul acesta harnic şi pururea senin, cam dând deadreptul şi prin loc curat şi prin gunoiu, însă cu zîmbetul pe buze.

— Bună ziua boerule, îi strigă de departe, ridicând căciula— pe care o pusese deja,—până unde îi ajungeă braţul.

Şi goană de cal până la Pilat.

— Bună ziua domnule Stănişanu. Cum merge pe la dumneata ?

— Cam încet, că n'am braţe d'ajuns.

— De ce nu iei şi dintre ai mei ?

— Mulţumesc; eşti bun cu mine ca totdeauna.. N'am îndrăznit, ca să nu zici că momesc pe-ai dumitale..

— Am să chem, eu chiar, vr'o câţiva, şi sînt vr'o patruzeci la număr, pe cari-i ştiu că se cam plâng că nu le dau pământ d'ajuns, — şi am să-i sfătuesc să ia la dumneata.

revistatransilvania.ro/anii 1901-1932

— Patruzeci de capi de familie? Ce spui boerule!

— Fireşte, dacă am peste şase sute.

— Şi câte cât le dădeai, pământ în parte?

— Câte trei până la 5 pogoane. Ceilalţi au toţi între 5 şi 8 până la 10 pogoane...

— Şi dumneata cât cultivi pe seama moşiei?

— Vr'o trei mii de pogoane...

— Da mare moşie!

— Zece mii de pogoane, fără pădure.

— Atunci am să-i învoesc pe cei patruzeci.

— Şi eu am să ţi-i trimit.

— Am să le dau câte 8 pogoane de cap.

— Poţi să le dai până la 10, căci sînt foarte harnici...

— Am să le dau. Numai ştii dumneata, boerule, vorba aea, că: „bine faci, mai bine ţi se cere".

— Adecă? întrebă Pilat, rîzând.

— Adecă... începù Stănişanu, înroşindu-se ca racul fiert şi sgândărindu'şi vârful nasului, — bine'mi faci mereu ca vecin de moşie, oiu căta să'mi faci bine şi ca prietenie...

— Bucuros. Dumneata îmi placi şi n'avem decât să fim prieteni.

— Atunci o să mă cununi. Auz?

— Ce spui? Te însori?

— Cum? Nu ştii?

— Nu.

— Iau pe Linţa lui Giurcăţeanu.

— Ia taci!... Bravo! Bună fată...

— Dacă n'a vrut s'o ia Hrubeanu. Ăla trage a mare... Eu mâiu unde am ajuns...

— Foarte bine. Şi ai şi pus la cale?

— Cam de pe vară. Cum oiu isprăvi cu ale câmpului, nunta — şi mă duc s'o plimb până la Pesta... poate şi la Viena.

— Mai bine la Abazzia... E frumos şi mai cald pentru iarnă...

— Abazzia... se mănâcă p'acolo peşte?.. zise el, făcând haz...

— Peşte de mare, cât vrei...

— A! e mare p'acolo... Bine; am unde mă spălă de sudorile d'astă vară...

— Ascultă, domnule Stănişanu, mergi să prânzeşti cu mine?

— Mai e vorbă? De invitat e lucru mare; de mers, numai cât să dai calului pinteni...

— Dacă-i aşa, haidem,.. şi vom trimite vorbă vechilului că vom beà cafeaua la el...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indrr1901-1932

Stănişanu se înroşi de plăcere.

— Eşti bun la suflet, boerule... Eaca, aşa înţeleg eu să fii boer!

Pilat zîmbi...

Se mai înseninase la cuget; îi mai pierise din inima rea de dimineaţă.

Şi, înaintând către casă, îşi închipuiă plăcerea ce va simţi şi Gemma lui, de-a fi naşă, de-a se distră cu obiceiurile frumoase ale nunţilor săteneşti, — căci el îi va da nunţii lui Stănişanu caracterul acesta.

Cu cât înainta, se vedeă cuprins de ciudată nerăbdare, par'că ar fi fost sigur că va găsi veste de la Bucureşti, — şi îmboldiă calul ca să ajungă mai curând.

In adevăr, cum descălecă, i se ivi vechilul, care tot atunci abia sosise.

— Boerule, a trimis, vorbă şeful staţiei, ci-că să trimitem om să iă nişte pachete care au venit astă-dimineaţă de la Bucureşti.

— Şi n'ai trimis încă? răspunse Pilat, c'un gest de nemulţumire.

— Apoi acuma picaiu şi eu...

— Trimite repede pe Neagu cu trăsurica de-un cal.

Şi întorcându-se către Stănişanu: trebuie să vie nevasta, zise cu bucurie.

Ochii îi străluciau, obrajii dobândiseră plăcută îmbujorare. Arătă mai tînăr cu câţi va ani, în câteva clipe.

— Am oaspe pe domnul Stănişanu, Giurcăţene. Porunceşte, te rog, să ne gătiască masa, iar cafeaua vom veni s'o bem la dumneata.

Vechilul tresări de mulţumire adâncă...

— Mulţumesc de cinste şi de bunătate... rosti, îndreptând lui Pilat privire de recunoştinţă, apoi o luă repede la picior.

— Bietul Giurcăţeanu! ce om de treabă!... zise Pilat...

— Mai e vorbă!... încuviinţă Stănişanu...

— Mai ales că are o fată ca Linţa... glumi Pilat, rîzând...

Stănişanu plesni limba de cerul gurii.

— O zînă, boerule! şi'l urmă în casă.

După puţin, Stănişanu, rămas singur în biurou, auzi pe Pilat poruncind:

— Să deschideţi ferestre şi uşi... Să scuturaţi. Să ştergeţi... să nu rămână fir de praf... Supt-seară să faceţi puţin foc în etac...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ani1901-1932

— Dragă-i mai e nevasta! murmură Stănişanu... Eac'aşa o să'mi fie mie Linţa!

Şi par'că'l lua cu fierbinţeală, la gândul c'o să fie, a lui, Linţa.

După masă, în drăgălaşa odae de primire a Linţei, Pilat şi Stănişanu gustau câte un păhărel de coniac bun, trimis de la curte, în aşteptarea cafelei. Giurcăţeanu nu ştia cum să stea, în faţa cinstei ce-i făceă pentru întâea oară proprietarul, şi de păhărelul de coniac nu-i venia să se atingă.

Pilat îl puse repede însă la îndemână, iar Stănişanu îşi începù năzdrăvăniile.

Linţa se ivi, drăguţ gătită, roşioară şi sfioasă, — cu toate că boerul o trătase totdeauna bine.

Stănişanu o mâncă din ochi.

Curând întră însă şi ea în vorbă; veselia se întinse între ei, ca o faţă albă pe-o masă ce strânge în juru-i prieteni buni, — şi orele trecură ca prin farmec.

Intr'un târziu se auzi glasul băetanului trimis la staţie.

Vechilul ieşi.

— Am ad's cutiile alea... şi eacă şi răvaş, dom'le Petre.

— Bine, Neagule. Ai pus cutiile în casă?

— Le-am dat Mariei.

— Bine; du-te. Să trăeşti!

Vechilul se întoarse.

Pilat urmărise vorbirea de-afară.

Luă scrisoarea repede; citind însă adresa, rămase deodată în atitudine ciudată.

Recunoscuse scrierea doamnei Glika, şi'l nedumeriă adresa: „doamnei Gemma Pilat, la moşia Mioreni, prin staţia Mioreni"...

Ce însemnau acele cutii trimise Gemmei, şi scrisoarea aceasta adresată ei de mumă-sa, odată ce Gemma se află încă la Bucureşti?

Văzându-i preocuparea, ceilalţi începură a se privi cu văditâ nelinişte.

El uitase unde ierà, pe cine aveà în juru-i: îl încurcà problema aceasta a sosirii unei asemenea scrisori şi nu-i veniă să o deschidă...

Să fi plecat Gemma şi uitase din cutiile ei, — cu pălării, de sigur?

Dar atunci pentru ce nu sosise încă?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ndrr1901-1932

Ridicând ochii, pe când întorcea mereu scrisoarea când pe o parte, când pe alta, — văzù pe ceilalţi că'l privesc nedumeriţi:

— Mă iertaţi... e ceva ce nu pot înţelege şi vă cer voe să mă retrag... La revedere, domnule Stănişanu... Cu bine, Linţo...

Glasul îi ierà, fără voe, schimbat, turburat de nelinişte şi ieşi, cu ochii la scrisoarea în al căreia plic îi păreà că se află o taină...

— Ce-o fi? şoptì Linţa, îngrijată.

— Se vede că nu se întoarce cuconiţa, de vreme ce-i scrie şi asta nu-i e la îndemână, zise vechilul...

Dar după câteva momente, Stănişanu şi Linţa, rămaşi singuri, uitară grija de adineauri şi pe Pilat.

Acesta, cum intrà în casă, cerù să vadă ce se adusese de la staţie.

Ierau cinci cutii de carton, fie-care împachetată deosebit, cu pânză, şi toate purtând aceeaş adresă ca scrisoarea...

Ramase gânditor, uitându-se la fie-care, pe rînd, fără a le mai vedeà bine însă, căci mintea-i căuta deslegarea enigmei.

Trecù, mai mult fără ştire, în biuroul lui şi, cu scrisoarea în mână, se aşezà lângă una din ferestrele deschise, de unde se vedeà întinderea câmpiei spre staţia depărtată.

In cele de pe urmă se hotărì să desfacă scrisoarea...

Intoarse spatele luminii prea vii a soarelui ce mergeà către asfinţit, şi tăià, încet, încet, cu cuţitaşul, marginea de sus a plicului.

Scrisoarea se ivì, uşor parfumată...

Dar când o desdoì şi citi întâele rânduri, înghiţi în sec, mâinile începurà a-i tremurà şi se lăsà pe genuchi, cu scrisoarea între degete, privind în jos încruntat, ameţit...

1890, Octobre 7
Bucureşti.

„Dragă Gemma, ai plecat de patru zile şi nici un rînd spre a ne vesti cum ai ajuns"...

Aci se oprise...

Ierà 8 Octobre... Scrisoarea de la 7; ea, plecată, de la 3... Plecată, unde? Ce se întâmplase? Vr'un accident? Nu citise nimic în ziare. Atunci?

Şi, mult timp se învârtì, cu gândul, în jurul acestor întrebări, cărora nu le găsià răspuns.

Mașinalicește își puse ochii pe scrisoare și citi înainte, mai mult visând par'că...

„Mă folosesc de prilejul că ai uitat cinci cutii cu pălării și cu alte mărunțișuri. Nu'ți vor fi trebuind, însă nici la noi nu pot rămâneà. Ți le trimit dar, și 'ți scriu, cu bune veștidе la noi, că sântem precum ne-ai lăsat, sănătoși, și în mai mult, veseli, că ești în fine lângă bărbatul tău... fericită, judecând după nerăbdarea și după graba cu care ai plecat.

„Irina ne cam dă de gândit, și'ți închipui de ce. Am găsit-o ieri, ea, atât de liniștită, de obiceiu, foarte supărată: se certase cu Alfred. Am aflat de la el că 'i-a spus curat și categoric, s'o lase în pace, căci nu'l va luà nici odată.

„Alfred pare foarte afectat"...

Stelian se opri iar și se ridică: se înnăbușià...

Soarele se apropiase de zare și împrăștià văpae sângerie pe întinsul câmpului...

Stelian se întoarse cu fața spre fereastră și chipu-i deja îngălbenit, prinse răsfrângeri roșatece.

— A plecat nerăbdătoare... cu grabă... Dar atunci... ce s'a întâmplat, pentru Dumnezeu?! rosti tare, cu neliniște chinuitoare.

Cătă în zarea depărtată, i se învălui privirea, în bătaea acelei vii lumini de asfințit, și închise ochii câteva clipe, — apoi, cu voință, întunecat la chip, apropiă scrisoarea și urmă a citi:

„O veste, care totuși, vei fi aflat-o și tu acolo: A venit Adamiade pe la noi, foarte vesel: Hrubeanu e ca și logodit cu Hrisi, cum se va întoarce de la Paris, unde l'a trimis bărbatu-tău..."...

— Eu, la Paris pe Hrubeanu? Dar asta ce mai este?

Și urmă, cu enervare: „... cu o afacere a lui",— ce afacere, nu știa nici bancherul,—vor face logodna și curând nunta. Bine, dragă Gemma, că acest băeat, ce ne e simpatic va aveà un viitor frumos...

„Sărutări ție și lui Stelian. Pe când vă vom vedea?

„Cu dragoste.

mama ta
Maria.

Stelian rămase iarăși pe gânduri câteva momente, gânduri de chaos, cari se afundă, revin la suprafață și plutesc în acelaș întuneric de adâncime.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaconstiwania.ro/index1901-1932

De odată avû o mişcare bruscă şi sună cu putere, rămânând apoi în aşteptare plină de enervare.

Se ivi femeea din casă.

— Repede caii la cupeu. Pune ceva albituri în geamandan şi vezi de pardesiu...

Pe urmă începû să se plimbe agitat...

— Hrubeanu la Paris, trimis de mine... Gemma, plecată... şi ne mai ajungând acasă...

Se făcuse deja legătură între amândouă faptele ciudate, însă bănueala nu veniă: ierà prea de neapropiat, în mintea, în inima lui, realitatea ce ar fi isvorît din acea legătură.

El văzuse numai răceala Gemmei de dânsul, dar nu-i putuse dà nici o înrîurire de dinafară... O socotise capriciu trecător de femee prea răsfăţată prin iubirea lui.

— „Hrubeanu la Paris"... i se întoarse iarăşi în minte... „Şi trimis de mine"!...

I se iveà atât de neaşteptat faptul acesta, că nu puteà să'l înţeleagă, ne cum să'l judece.

El plecase în interesul căsătoriei lui... şi acum, eată ce auzia!..

Aci presimţià că ierà taina, — şi, fără voe, se simţià cuprins de înfiorare sguduitoare.

Trăsura trase la scară. Ii auzi duruitul şi ieşi repede, tremurător, ca luat de frig.

Nu dete nimănui nici o lămurire, se urcă fără să întrebe de i s'a pus geamandanul, şi porunci vizitiului:

— La părintele Vasile.

Preoteasa se arătă, curioasă. Stelian îi vorbì pe fereastra deschisă a cupeului:

— Nu s'a întors Grigore?

— Nu, boerule. Nuştiu ce-a fi făcând că nu scrie... Părintele e la un mort...

— Plec la Bucureşti... zise Stelian.

— De'l vezi, spune-i să nu ne uite...

— Bună-seara... La staţie; repede!

Se ghemui în fundul cupeului, fără să ia seama răcorii ce se lăsà tot mai vie, — şi se afundă pe gânduri.

La staţie căută pe şef.

— Mă rog, nu s'a întâmplat nimic trenului accelerat care a plecat din Bucureşti în seara de trei spre patru Octobre?

— Nu, domnule Pilat, răspunse şeful, surprins.

— Mai avem mult până să treacă trenul de Vârciorova?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaarsenalul.ro | 1901-1932

— Vr'o douăzeci de minute...
— Îmi dai bilet?
— Bucuros...

După jumătate de oră Pilat ierà în trenul ce sburà pe linia dreaptă, pe mare distanță.

Ce noapte de nesomn, chinuitoare, lungă de veacuri, chaotică, cu toată lumina din juru-i!

In fine, sdrobit de neodihnă, de neastâmpăr, de cugetări fără pic de lămurire, — coborâ în gara de Nord și urcându-se în o trăsură, porni...

Ierà prea de dimineață, ca să se ducă de a dreptul la socru-său și trase la Bristol,— iar după două, trei ore de măsurătoare a odăii, cu pași repezi, coborâ și o luà pe jos...

Îi veni în gând să treacă întâiu pe la Banca Adamiade.

Găsi pe bancher, și află, cu încremenire, îngrozitoarea urmă a tainei ce'l frământase până atunci...

— Cum? și nu l'ai însărcinat dumneata cu afacere la Paris? strigă bancherul, îngălbenit, în timp ce privirea-i scânteià.

— Nici n'am visat, îi răspunse el, întunecat.

— Atunci să fie un escroc? un bandit?

Pilat înclină capul pe pept: pentru întâiea oară începeà să vadă capătul unui fir înroșit ce'l ardeà.

Bancherul trecù repede pe pragul încăperii casierului-comptabil:

— Imediat telegramă urgentă Creditului Lionez din Paris, de întrebare dacă s'a plătit cecul pe numele Hrubeanu, încomptul nostru... Veți pune și numărul cecului.

Când se întoarse, către Pilat, acesta ierà cu lacrimile în ochi.

— A! nu trebue să plângi, amice... îi rosti, înduioșat, strângându-i mâinile...

— Nu'și puteà bancherul închipui că acele lacrimi isvorau nu pentru banii furați, ci pentru fericirea, pierdută.

— E trist că, ori câtă experiență ne fălim că avem, ne pomenim pe neașteptate că sîntem înșelații aparențelor, mai rosti Adamiade...

Și, în gând, adaose, cu durere:

— Biata Hrisi!

Comptabilul se întoarse cu telegrama.

Bancherul o citi și o completă: „De nu s'a plătit, nu se va mai plăti, iar prezentatorul cecului va fi arestat ca excroc. Amănunte prin poștă".

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dar bine, domnule Adamiade, rosti atunci comptabilul, nu v'amintiți că am avizat deja telegrafic Creditul Lyonez să plătiască cecul?

— In adevăr, răspunse bancherul, cu ciudă. Ori cum, să încercăm. Poate că nu'l va fi încasat încă. Trimite-o; să se plătiască taxa urgenței.

Comptabilul trecu în biuroul lui.

Pilat se ridică și șovăi; bancherul îl sprijini.

— Dar bine! dumitale îți e rău... Ce Dumnezeu! Tărie! Pierderea este mare, dar cu spiritul dumitale de economie și rînduială, vei îndrepta-o, cu timpul.

Pilat clătină capul, îi întinse mâna apoi, și plecă. Nu puteà vorbi: înțelesese că Gemma fugise cu Hrubeanu; aveà explicarea acelei stări sufletești pe care el o pusese în socoteala capriciilor ei.

După ieșirea lui, bancherul rămase în nespusă agitare, în care, intrau mânia, mâhnirea, setea de răzbunare, ciuda pe sine și întru câtva pe Pilat...

Cum se puteà însă ca un tînăr abia ieșit din școală, — și încă din seminar, — să aibă atâta cutezare și pricepere, când nu avusese timp de-a se strică și mai ales de-a se perfecționà?

Ce va zice doamna Adamiade?

Ce va zice mai ales Hrisi, și ce va face apoi biata copilă?

Ii cunoșteà iubirea, și cu adevărată durere de tată se gândià la suferința ei...

Se hotărî să nu le spună nimic de o cam dată... și, fiindcă alte preocupări nu'l puteau mult timp depărta de la afacerile obișnuite, își văzù de acestea, dominându-se, spre a deveni speculatorul îndemânatec, rece, drept, în socotelile lui.

Când Stelian ajunse la socru-său, acesta, cu halatul pe impunătoru-i corp, cu tichie de catifea pe cap, își sorbià cafeaua neagră, fumà, și făceà combinațiuni politice, în jocul de șah al închipuirii lui.

— Tu, Pilat? întrebă, cu mirare. Dar ce ai? Ce ți s'a întâmplat?

Il izbise la moment chipul cu totul pierit al tînărului.

— Ce să se întîmple?... Ce n'aș fi crezut... rostì cu glas înnăbușit. Gemma a plecat dela dumneavoastră dar încă n'a ajuns la Mioreni!

— Aud? cum ai zis?

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Şi se ridică, par'c'ar fi ameninţat pe cineva, cu cea mai aspră căutătură.

Pilat se lăsă pe un scaun, fără puteri, sdrobit.

— Când am văzut că-i vin pe adresă, la Mioreni, lucruri uitate, a fost firesc să desfac scrisoarea ce-i ierà trimisă, odată ce o credeam la Bucureşti... şi...

Se înnecă şi tăcù...

Atunci intră doamna Glika.

— Ce-auziiu? Eşti aci, Steliane?

— Mă rog, unde-a plecat Gemma, când am dus-o noi la gară? îşi întrebà Vladimir, soţia, cu asprime.

Ea îl privi surprinsă; apoi se uită la Stelian şi, înfiorându-se, se îngălbeni.

— Cum, Steliene, Gemma n'a venit la moşie?

— Nu, — murmură el, — şi-i lămuri lucrul.

Doamna Glika rămase trăsnită...

— Par'că nu'mi vine să cred... rosti ea mai apoi.

Şi mult timp discutară împreună probabilităţile, — căci lui Pilat îi venià nespus de greu să le spună gândul lui dejà format.

— Eu aş fi jurat că te iubià... murmură muma...

— Dar cine să fie complicele? strigă Vladimir cu glas de tunet. Aţi călătorit mai mult; aci, nu a avut când şi unde să vadă vr'un seducător.

— N'ai observat, în timpul călătoriei, nici o persoană suspectă în calea ei? întrebă Maria...

In o clipă îi veni în minte lui Stelian chipul italianului şi bănueala că mai degrabă el, de cât Hrubeanu, putea fi în cauză...

Dar apoi, fuga acestuia, cu banii lui, şi potrivirea dispariţiunii lui, odată cu a Gemmei, îl întoarseră la ideea dintâi.

Doamna Glika ieşi, ameţită, rănită adânc în suflet: ierà neaşteptată întâmplarea, pe lângă că aveà să reverse asupra casei lor ruşinea şi necinstea.

— Şi 'i-am dat jumătate din venitul zestrei, să ţi-l aducă... tună Glika, după ieşirea soţiei lui... Douăzeci de mii de lei svârliţi în vânt!...

Stelian aproape nici nu auzi... Ce însemna, averea lui întreagă chiar, de-ar fi pierdut-o, faţă cu surparea credinţei lui în aceea ce iubià...

— Dragul meu, încheiă socrul, mă doare şi mă revoltă purtarea Gemmei, — însă ce-i de făcut? Te văd prea sdrobit,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

şi'ţi dau dreptate, — însă răul făcut nu se mai poate remedià... A! femeile, — ori că ne sînt soţii, sau fiice, ori că sînt străine!...

Şi lovi cu pumnul în masă de sări ceaşca de pe farfurioară şi se răsturnă.

XIII.

In după amiaza acelei zile doamna Glika intră în camera Irinei... ca să vorbiască cu cineva, căci nu mai ştià ce să facă...

O văzù pe copilă că ascunde repede, o scrisoare par'că, şi-i trecù prin inimă un fior...

Nu cumva oare aveà să se teamă şi din partea Irinei de vr'o amăgire?

Copila se ridică numai de cât, sfioasă, ca şi cum s'ar fi simţit prinsă cu vr'o greşeală.

— Ce citeai acolo, Irino? o întrebă, hotărâtă să limpeziască lucrul.

— Eu... şi puse ochii în pământ...

— Fii bună şi dă-mi scrisoarea.

— Scrisoarea? N'am nici una...

— Vrei să întrebuinţez forţa, Irino? Se poate să ai tu o taină faţă de mama ta? o luă cu binele.

Fata se codi puţin...

— N'am nimic de ascuns faţă de dumneata, mamă...

— Atunci, scrisoarea! Am văzut-o destul de bine...

Irina mai stătu puţin în cumpănă, apoi scoase din buzunar o hârtie îndoită în patru şi i-o întinse.

Doamna Glika citi:

„Sînt la otel Bristol, camera No. 13. Te aştept la orele 3 după amează.—Grigore Hrubeanu"

Foarte surprinsă, murmură:

— Ce e asta?

— Am găsit-o în camera Gemmei, după ce ne-am întors de la gară...

— Dar ce-ai căutat în camera ei, la o oră aşa de înaintată?

— Ca să iau o carte pe care începusem s'o citesc şi pe care Gemma mi-o ceruse... Scrisoarea asta am găsit-o în carte...

— Şi ce ţi-ai închipuit tu, când ai citit rândurile astea?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramsivana.ro/ndr1901-1932

— De la plecarea Gemmei, în fiecare zi am citit-o de câte-va ori şi nu mi-am putut explică însemnătatea ei...

Doamna Glika a rămas pe gânduri. Ca Hrubeanu să scrie Gemmei în aşa chip, ierà dovadà de relaţiuni între el şi ea. Atunci dar... cu el fugise ? ierà cu putinţa ?

Şi începu a se duce cu mintea la zilele de Paşte petrecute la Mioreni, şi văzu anume semne, cărora atunci nu putea să le deà nici o însemnătate, dar în care vedeà acum existenţa legăturii vinovate...

Irina o aţintià cu priviri cercetătoare, urmărindu-i fiecare gest şi căutând să ghicească aceea ce în orele ei de cugetare, nu putuse deslegà.

Mai mult visătoare, cu totul nevinovată, ferită de ori ce atingere cu fete de o etate sau mai mari, ce cunoşteau déja unele lucruri,—Irina nu trăsese nici din cărţile ce citise cunoştinţi care să-i ridice vălul nevinovàţiei...

Eroii romanelor rămâneau pentru ea în o frumuseţe de vis şi iubirea i se înfăţişà într'un chip nedefinit, cu putere de farmec dar neînţeleasă...

O dorise, instinctiv ; visase pe alesul ei, cu zîmbetul extazului, pe buze, şi'l întâlnise în Hrubeanu, către care se duceau gândurile ei, de la Paşte încoace.

De-aceea scrisoarea lui către Gemma nu o neliniştise, ci numai o făcuse curioasă, şi-i dăduse momente de ciudă că nu-i putuse deslegà însemnătatea.

— Mamă, şopti ea, apropiându-se de doamna Glica, cufundată în acea frământare de gânduri, — de ce domnul Hrubeanu a scris aşa Gemmei ?

Ea tresări, o privi lung, şi-i răspunse :

— Nici eu nu'mi dau seama de ce...

Atunci li se vesti Alfred.

Doamna Glica avu un fior...

Işi cunoşteà nepotul ca un fel de secătură şi nu-i venià la îndemână vizita lui în asemenea momente.

— Mamă, nu voiu să văd pe Alfred, zise Irina, cu repulsiune.

— Rămâi dar aci ; mă duc numai eu...

Găsi pe Alfred primblându-se, cu monoclul favorit, la ochiu, însă cu oare-care înfăţişare de seriozitate.

Ii sărutà mâna, şi, după ce tuşi uşor, — ceea ce vădià că avea de spus ceva nou,.— grăi :

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— *„Figurez-vous, ma tante“*... ceva de necrezut,.. Il ştii pe Tudori...

— Ei, ce e cu el?

Credeă că ierà iarăşi vorba de vr'un scandal, precum îi plăceà lui Alfred să-i poarte noutatea din salon în salon.

— S'a întors de câteva zile din Paris. Ei bine, pe cine crezi c'a întâlnit în o gară din Viena?

Doamna Glika avu presimţirea că-i va vorbi de Gemma şi se întunecă la chip.

— Mi-a afirmat că a recunoscut pe verişoara... şi nu cu Stelian... ci c'un bărbat nalt, foarte tînăr, brun... frumos... *„Est-ce possible“* ?

Doamna Glika nu se putù împotrivi durerii de care deja îi ierà încărcat sufletul şi isbucni, ori cât, tocmai de Alfred, ar fi voit să se feriască:

— O! Dragă Alfred... nu s'a înşelat amicul tău... Gemma a fugit... a lăsat pe Pilat...

— *A-ba!*... făcù Alfred, încremenit... Pe urmă, după o clipă:

— Atunci dar... tot ea a fost la Bristol...

Şi-i povesti ceea ce ştim.

— Da, ea... murmură muma... şi nu m'ai prevestit...

— *„Dame“* ! Credeam că m'am înşelat... Dar... cu cine! A! voiu află ..

— De prisos... căci ştim cu cine... Te rog, păstrează taina... Alfred... Tot se va şti odată; lasă cel puţin să se afle cât mai târziu. Bietul Stelian a plecat de la noi, sdrobit...

— *„Pauvre garçon“*... şopti Alfred...

Nu căută să silească pe mătuşă-sa a-i spune numele amantului... fericit, dar se hotărâse să'l descopere el...

In adevăr, în acea seară întră la club foarte misterios ca înfăţişare, şi înconjurat de iubitorii de noutăţi din lume, îşi putù satisface vanitatea de-a fi ascultat şi... lăudat, povestind că vară-sa fugise cu intendentul bărbatului ei...

Consideraţiunile de înrudire nu'l opriseră: avusese succesul dorit şi iera mulţumit.

— *„Mon cher“*... *şi j'avais su“*..: zise către un fost adorator al Gemmei, de pe când ierà nemăritată...

Şi avù un gest de cuceritor... cu toate că de cuceriri aşa de *„chic“* nu se bucurase vr'odată.

In zilele următoare Bucureştii din „elită“ ştiau marea noua te... şi o comentau.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://revistatransilvania.ro/mcr/1901-1937

Aşa aflară doamna Adamiade şi fiica ei... şi rămaseră trăsnite...

Hrisi avù un atac de nervi şi căzù bolnavă serios.

In aceeaşi seară, când pregătise dar fuga lui cu Gemma Pilat, — avusese neruşinarea să le vorbiască de căsătoria lui cu Hrisi, să-i aducă flori, s'o facă şi mai mult să creadă în iubirea lui!..

Câtă perversitate!

Adamiade acum îşi explică amărăciunea lui Pilat, care, nu avusese inima de-ai spune adevărul, — şi ura pe Hrubeanu i se făceà şi mai puternică!

Să'l fi întâlnit, l'ar fi ucis!

Din Paris primise ştirea că cecul fusese încasat, că poliţia fusese înştiinţată, dar că nu se putuse da încă de urma escrocului.

Cine ştie pe unde se bucurau mişeii de nenorocirea ce aruncase în trei familii!

La Mioreni, Stelian, după cele dintâi zile de suferinţă, prea vie, — mulţumită tăriei de-a voi, — se resemnase.

In curăţia lui de moravuri, ideea de sinucidere nu'l atinsese. Iubirea-i muri numai, ca să nască dispreţul, fără ură, nici în potriva lui, nici împotriva ei.

Se găsiseră cu inimi la fel, imorali amândoi, — ducă împreună o vieaţă ce puteà mai apoi să le ajungă povară şi pedeapsă!

In omul pe care'l judecase întru câtva pe de-asupra, în Stănişanu, găsi un prieten care să-i înţeleagă durerea, — cam sgomotos în sinceritatea lui, dar de inimă, de bun simţ, conştient de demnitatea şi de onoarea casnică.

— Am păcatele mele, boerule, îi zisese; dar n'am stricat casa nimanui, şi, om cu avere cum eram, să crezi că vr'o câteva îmi făceau ochi dulci... Nu m'am atins... fiind-că... aşà mi-e fierul... „Ce-a împărechiat Dumnezeu, omul să nu despărecheze...“

Acum Stelian îşi hotărâşe vieaţa: munca pe moşie, singurătatea, liniştea... şi vindecarea rănii sufletului.

Iar în lungile nopţi de iarnă, cititul. Se va ocupa cu literatura ce-i plăcuse odată, va studià cât mai adânc ştiinţa plugăriei; va luptà pentru o mai bună vieaţă a săteanului, căruia îi datorà foloasele ca proprietar.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

* * *

Când părintele Vasile află adevărul de la Giurcăţeanu, căruia Stănişanu i-l spusese într'o seară, — nu mai putu de durere, de ruşine, de amărăciune.

Cu ce obraz aveă să se mai înfăţişeze lui Pilat!

Şi totuşi ierà de datoria lui să'l vadă, să'l mângâe, să-i ceară iertare pentru *el*...

Cât privea pe Grigore, atât de străin ce şi-l simţi de odată, că par'că n'ar fi avut fiu nici când...

Il durea fapta păcătoasă, a aceluia ce şi'l crezuse sprijin bătrâneţilor şi dacă nu-l blestema, căci ierà preot înainte de a fi tată,—nu dorià să'l mai vadă când-va...

In sufletul lui îi pusese cruce, ca la un mormânt,— şi rugă pe Dumnezeu să-i coboare îndurarea de-a'l puteà uita...

Se porni dar în una din seri la casa boerească, luptând din toată puterea, să fie numai păstorul sufletesc.

Când se aflară faţă în faţă, bărbatul înşelat şi tatăl sdrobit în speranţele lui,—îşi întinseră mâna, tăcuţi, fără nici o imputare la Pilat, fără nici o umilire la părintele.

— Ne-a fost dat, domnule Pilat, să bem acest pahar al amărăciunilor... grăi părintele Vasile... Dumneata în pragul tinereţelor, eu aproape de pragul gropii...

Lui Stelian îi fu milă de bietul bătrân, prăpădit de obidă şi deveni el, mângâietorul:

— Este mai de plâns durerea Sfinţiei-tale îi zise cu glas duios, căci te afli şi la capătul vieţii omeneşti, şi îndoit de lovit: ca tată şi ca păstor al nostru al tuturor... Eu, dragă părinte Vasile, nu voiu mai crede în iubire,—şi atâta tot... De voiù aveà zile multe, mă voiu învăţa să fac bine şi poate'mi va dà Dumnezeu puterea de-a uità ce-a fost şi mult ţămirea de-a mă vedeà după dorinţa sufletului.

— N'ai blestemat?

— Nu.

— Nu urăşti?

— Nu.

— Şi ierţi?

— Nu m'am gândit încă la aceasta,—însă mă simt în puterea de-a iertà... Pentru moment dispreţuesc...

— Iartă, fiule, iartă... Eşti mai bun de cât mine, fiind-că eu nu pot iertà, ca şi dumneata n'am blestemat, nu urăsc; însă nu pot iertà, nu, pe acela care s'a făgăduit căilor Domnului şi l'a înşelat; pe acela care ţi-a primit bunătăţile şi

te-a înşelat. Tinereţea lui nu este pricină de îngăduire, căci şi dumneata eşti tînăr şi i-ai dat crezământ... Dacă îl ispitia dragostea cea fără de minte, trebuia să aibă tăria de-a fi fugit din calea ispitirii. Oare voiu putea fi eu iertat, fiule, pentru că am crescut şarpe care să arunce asupra'ţi necinste şi pătimiri?

Şi lacrimi fierbinţi începură să curgă din ochii osteniţi ai bătrânului: îl răpunea ideea că fiu-său căşunase rău altuia de cât lui ca tată.

Stelian îi sărută mâna, într'un avânt de respect şi de dragoste fiească.

— Poate fi oare vorba de iertare, tată, din parte'mi întru cât te priveşte pe Sfinţia-ta?

Tremurător de emoţiunea mulţumirii faţă de asemenea dovadă de iubire, părintele îl sărută pe frunte, şi izbucni apoi într'un hohot de plâns, rămânând în braţele acestui fiu sufletesc fără seamăn de bun.

Câteva momente stătură strânşi îmbrăţişaţi şi obida părintelui se mai topi în izvorul lacrimilor şi'n căldura îmbrăţişării.

— Iartă'l şi sfiinţia-ta, părinte Vasile...

— Iertat fie,—dar ochilor mei să nu se mai arate vre odată...

— E mai greu pentru sfiinţia-ta, căci ai pierdut un fiu, un urmaş ce-ar fi trebuit să fie vrednic de vieaţa Sfinţiei-tale cu adevărat înţeleaptă şi de folos obştiei... Eu, ce-am pierdut nu regret; regret numai că am putut să iubesc şi să mă încred în deşert. Am suferit prin ce-am păcătuit, — căci păcatul este a te lăsà întâiei porniri a tinereţei şi a nu cercetà firea aceleea din care purcezi a'ţi face tovarăşă. Neamul nu e numai decât chezăşie... Ce se face repede, e supus amăgirilor... Şi am plătit, eată, tributul neexperienţei, al grabei şi al crezământului în aparenţe.

— Mare este Dumnezeu, fiule; aibi în el încrederea care nu amăgeşte: el îţi va pune înainte pe aceea ce te va face fericit, căci „nu e bine să fie omul singur".

Stelian avu un zîmbet trist.

— Dumnezeu este, în adevăr, isvorul nesecat al bunătăţii, dragă părinte Vasile, însă inima omenească, dac'a fost rănită odată, nu mai poate da din rana ei mugur de iubire primăvăratecă...

— Eu socot că poate da mugur de bună înţelegere, de vieaţă trainică, din linişte şi din cinste purcegând. La cele lumeşti mintea nu'mi e pricepută, dar văd lucrurile, cum să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zic, dintr'un fel de cunoaştere a mea lăuntrică: în afară de familie, nu-i mulţumire a făpturii omeneşti... Vieaţa se petrece deşeartă şi sarbădă, fără bucuria dulce de-a fi tată, fără mângâierea unei adevărate tovărăşii de suflet... Dacă ai puterea de-a ierta altora, să ai tăria de-a'ţi ierta dumitale neştiinţa de-a nu fi cunoscut cum să alegi... Ţi-a rămas grea cercarea, dar să nu cazi în ispita nedreaptă de-a socoti pe toate femeile nevrednice de menirea lor... Treacă, fiule, întâele amorţeli ale durerii dumitale fireşti,—şi revarsă'ţi priviri care văd, judecată care pătrunde, dreaptă, — şi vei găsi pe cea deopotrivă firii şi bunătăţii dumitale.

Şi îndelungat vorbiră, şi din vorba amândurora se aşeză în sufletul fie-căruia alinarea în potrivit fel trebuinţii fie-căruia de mângâere pentru acum şi de încredere pentru viitor.

Părintele plecă mai ogoit; Stelian rămase mai puţin posomorât.

Părintele iertase... o! dacă ar fi ştiut tot... Insă cu inima lui aleasă, Stelian, cum ierà să-i spună că nenorocitul lui de fiu, îl şi furase!

XIV

Cu cât se apropià Grigore de Paris, din adânca lui fericire începea să-i izvorească o temere grozavă.

Va puteà să ajungă posesorul de fapt al bogăţiei cuprinse într'o foae de hârtie?

Gemma, ori cât de pierdută în acea beţie a dragostei, văzù neliniştea lui, simţi şi alt gând în gândurile lui pentru dînsa, şi'l întrebă, în cele de pe urmă.

Să-i spună adevărul?

Ea îl ştià cu cât îi vorbise că aveà şi nu cercetase de unde puteà să aibă...

Când va aflà că luase din averea bărbatului ei, oare nu'l va desconsideră?

Ori cum, se hotărâ să-i se destăinuiască; ierà mai bine poate; ar fi fost cea dintâi piatră de cercare a dăinuirii legăturii lor.

Trecuseră de Avricourt, hotarul dintre Alsacia şi Franţa, când el îi mărturisi, înflăcărat la faţă, fapta lui.

Ea îl privi, surprinsă, dar repede îl îmbrăţişă:

— Ai făcut-o pentru mine; pentru noi. Imi datorà această despăgubire pentru timpul pierdut cu el. Şi credeai tu, că te voiu dezaprobà, scumpe Grigore?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— Da, mă temeam... Acuma însă dacă 'mi-ai risipit parte din temere, nu-ţi ascund că încă o parte îmi rămâne.

— Şi anume? întrebă ea, curioasă mai mult, de cât îngrijată.

— Dacă vor fi prins de veste plecarea noastră şi vor fi telegrafiat să nu ne deă banii, — ba poate, ştiu eu... să'mi facă şi... vr'un neajuns?...

Gemma se gândi o clipă.

— A! ce are aface! De nu se va putea să-i iei, nu avem oare de ajuns? Nu am şi eu cele douăzeci de mii?...

— In bilete româneşti... E un capital mort: nu'l poţi preface în bani vii, fără pericol...

— Ascultă, dragă Grigore, noi încă n'am vorbit de ce vom face... Eu, care, nuştiu de m'am gândit vr'odată să lucrez, voiu căuta să fac ceva. Am rude în Paris, în colonia românească. O mătuşă mai ales, căreea îi voiu spune tot şi ea mă va recomandà să dau lecţiuni de piano... Tu, vei căutà iarăşi să întreprinzi ceva, cu capitalul tău, — şi... eată-ne asiguraţi prin munca noastră. Iubirea noastră ne va face proprii pentru a ne câştigà existenţa...

— O! da, de sigur, răspunse el, cu prefăcută încredere.

Nu asemenea vieaţă modestă sperase el; trebuia s'o liniştiască însă.

Traseră, în Paris, la otelul „Străinilor“ unde fusese Gemma cu Stelian, în călătoria a doua şi opriră pe seamă-le două încăperi.

— Dragă Gemma, te las, îi zise după vr'o două ore. Mă duc la Creditul Lyonez...

— Du-te şi fii prudent...

Ii înconjură gâtul cu braţele aproape goale şi-l sărută pasionat pe ochi, pe gură.

El o privi lung, fericit că ierà a lui asemenea fiinţă fermecătoare, — şi plecă, după ce o mai privi de la jumătate drum şi din prag...

Aproape întărit de dragostea ce o simţià din toată inima ei dată, se îndreptă spre Bancă, cu încredere.

— Sîntem avizaţi dejà de Casa Adamiade, îi zise funcţionarul către care se adresă...

El tresări... Avizaţi, în ce chip?... şi urmări cu priviri pline de grijă mişcările funcţionarului...

In fine se auzi chemat.

— Ridicaţi acum întreaga sumă?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da; în bilete de o mie.

— Prea bine. Aşteptaţi, vă rog, câteva momente...

Lungi momente! Dacă ierà o primire amăgitoare? Dacă în loc de bani, i se va ivi un comisar de poliţie?

Deja se ridicase, gata, la cea mai suspectă apropriere de el, a vr'unui necunoscut, — să o ià la picior... — când, văzù pe funcţionarul în cestiune invitându'l...

Se apropriă, dominându'şi emoţiunea cât putù mai bine şi privì, fără voe fascinat, la cele patru pachete de bilete azurii...

Semnă acum, cu mână sigură, recepisa ce i se dădù, îşi puse pachetele în buzunarele din lăuntrul jachetei şi ale pardesiului, — mulţumi, salută şi plecă...

Afară, răsuflă îndelung: în fine! Aveà comoara! De sigur că nu se prinsese de veste încă fuga lor!

Când îl văzù Gemma ivindu-se radios, fu lângă el dintr'o săritură...

— Priveşte, Gemma! priveşte!.. îi strigă, aşternându-i-le dinainte...

— Câtă bucurie!

— Ce? tu nu o ai?

— Nu zic că nu...

— Aici e libertatea de-a trăi în bielşug, scumpă Gemma...

Apoi, după un moment:

— Mai am de încasat cecul banilor mei... şi diseară plecăm...

— Trebue să ne pierdem urma din Paris. Cei din ţară vor aflà în cele din urmă... Şi telegraful e periculos... Ne vom duce la Bruxella...

— Fie. Unde vei voi, răspunse ea cu supunere.

— Mai târziu ne vom întoarce în Paris, dacă ţi-e drag să trăìm aci.

— Ori unde, voiu fi cu tine... îi răspunse, şi-l îmbrăţişă.

Pe urmă se pregătiră a se duce să prânziască.

— Dă'mi gentuliţa ta, Gemma să pun comoara...

— O să fie grea gentuliţa, rîse ea. Dar de ce iei cu noi banii?

— Ca să mergem împreună la banca Franţei, unde'mi am cecul şi să-i depun pe toţi pentru o bancă din Bruxella.

— Cum vrei, cum ştii scumpe Grigore.

In acea seară trenul îi ducea din Capitala Franţei.

Am văzut din vorbele lui Adamiade că cercetările poliţiei, nu avuseseră succes.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.transilvania.ro/ro/1901-1932

Ne mai primindu-se apoi indemn de cercetare, lucrurile rămăseseră baltă.

După câteva zile de petrecere, pe un timp nestatornic, mai mult ploios, în Bruxella, amanții plecară la Cannes, în sudul Franței, pe țărmurile înflorite ale Mediteranei.

Drăgălașul bulevard „Croisete", se întinde, — ca toate bulevardele orașelor acestora de pe coasta de Azur, — de-a lungul țărmului mării. Cei ce se plimbă pot avea în urechi cântecul etern al valurilor neastâmpărate și de'nnaintea ochilor părutul infinit care farmecă și te face visător fără de voe.. De pe acest bulevard se deschide priveliștea strânsă a orașului, înconjurată de munții ce se prelungesc destul de adânc în mare, arcuindu-se puțin și alcătuind golf, dinspre „Sam Raphael".

Dinspre Nissa, se ascuțește ca o limbă de pământ formând simpla dar delicioasa localitate „Antibes", cuib de parfumate mimoze.

In capătul întâiului rând de vile și oteluri este o casă cu două rînduri și cu întreită vedere, pe strada principală a orașului, către mare și către partea de case ce se întind pe linia arcuită a golfului.

Pe timpul iernii când lumea aleargă la climatul dulce de-aici, casa, împărțită în apartamente cu intrări separate, e totdeauna locuită de familii străine.

Intr'un apartament al ei, la catul de sus, cu parte din vedere spre mare și cu balcon acoperit cu o pânză, se așezară Gemma și Grigore.

Pentru întâea oară în fața priveliștei mării, strânși unul de altul, se uitaseră în contemplarea nemărginirii de saphir, tăcuți, zîmbitori, fericiți.

Grigore, prudent, se înscrisese cu numele închipuit: „G. *de Flora*", găsit de Gemma, încă din Paris, pe care numele el depusese și averea lor.

Acea părticică *„de"* îi măgulise lui Grigore slăbiciunea de-a părea „nobil străin" iar la Bruxella își și făcuse cărți de vizită, neuitând să pună și o coroană într'un colț al lor.

Un lucru îl cam necăjia, că nu puteà vorbi destul de limpede limba franceză; își dà silința însă de-a se deprinde cât mai repede, căutând să vorbiască cu Gemma.

Ea puteà fi luată drept franceză, într'atât de bine și co-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indrr1901-1932

rect ce se esprima, pe lângă că o rupeă binişor nemţeşte şi italieneşte.

Din prima zi făcuseră amândoi impresiune vie, — mai ales ea, negreşit, ca femee.

Ierau voioşi, se vedeă că se iubesc, răspândiau în juru-le interes prin acel farmec al vieţii în doi ce nici se sfieşte de lume, nici o ia în seamă, plin însă de cuviinţa ce o dă buna creştere.

Când îi regăsim, după vr'o lună de zile, îi vedem în tovărăşia câtorva familii străine, engleze, americane şi franceze, — cunoştinţi de-o iarnă, care se uită, dar care fac mai plăcută şederea într'o localitate şi preîntâmpină monotonia.

Cu toate acestea dacă situaţiunea lor neregulată nu dà nici o bănuire iar ei se părea că o uitaseră, — Gemma, în anume momente şi-o aminteà...

Ii ierà grea pe suflet schimbarea de nume care-i răpià din personalitate ; o nemulţămià că nu iera şi de drept soţie...

Căsătoria ar fi însemnat pentru dânsa o mai deplină siguranţă cu toate că nimic n'o îndreptăţia să se îndoiască de trăinicia vieţii lor împreună.

In Gemma ierà un amestec ciudat : îi lipsia adevăratul simţ moral şi totuşi avea intuiţiunea moralităţii ; îi plăcea să fie curtenită dintr'un îmbold de cochetărie rafinată, însă ar fi supărat-o acum vr'o stăruinţă ferită de iubitul ei; avea ca fond nestatornicia impresiunilor iar în iubirea ei egoismul cel mai crud cu neînlăturabila urmare, gelozia...

De-aceea, să nu mai fi iubit pe Grigore, şi acesta s'o fi iubit până la jertfă, nu i-ar fi putut înţelege această jertfă şi nu ar mai fi mişcat-o fericirea lui ce purcedea de la dânsa.

Grigore iubià, tot cu acelaş egoism, şi'n aceasta i se asemăna pe deplin. Se deosebia numai prin absoluta lipsă de moralitate şi prin dispreţul a tot ce ierà convenţiune socială, a tot ce ierà legalitate.

De o cam dată se simţià bine precum se afla, însă, în timp ce Gemma se gândia la regularitatea stării lor sociale, el se gândià la mijocul de-aşi mări averea, dacă s'ar fi putut fără muncă, fără bătae de cap, fără să'şi îngrădiască timpul cu vr'un cerc de datorii şi de griji supărătoare. Se întorseseră de la o plimbare plăcută şi se despărţiseră de tovărăşia de trei ore, a două familii ce locuiau în aceeaşi casă, când Gemma, şi mai mult dominată de ideea ei, se apropiă de Grigore, desmierdătoare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce impresiune îţi face, mai ales doamna şi domnul Ferrant? îi zise...

— De ce asemenea întrebare? şi cătă la dânsa ciudat.

— Nu-i aşa că seamănă mai mult de cât noi a bărbat şi nevastă?

— Poate unde se iubesc mai puţin? rîse el.

— Răutăciosule! Voiam să zic că ei sînt căsătoriţi şi noi nu încă... Şi se înroşi...

— Ţii tu numai de cât la formalitatea aceasta care nu asigură iubirea? o întrebă cu simplitate, fără să arate surprindere nici necaz.

— Tu, nu ţii, dragă Grigore?

— Imi e indiferentă, întru cât o cer numai nişte scrupuluri deşarte... Aş mai înţelege să cunoască lumea din preajmă, starea noastră; dar fiind-că nimeni n'o cunoaşte, o crezi tu vătămătoare, sau nesigură? Ne socotesc toţi, căsătoriţi, şi de fapt sîntem prin unirea liberă, prin simţimântul ce ne-a legat.

— Ori cum... şopti ea...

— A! dar dacă tu voeşti căsătoria, ne vom dà şi această legătură de convenţiune.

— Aş dori-o... De unde ştii că nu vom avea... moştenitori?

Şi'l ţintui cu galeşa ei privire care înfioră de plăcere pe Grigore.

El se gândi o clipă.

— Dragă Gemma, rosti apoi, este nevoe să mai amânăm până ce ne vom încredinţa de două lucruri: că nu mai sîntem urmăriţi şi că eşti desfăcută de întâea legătură...

— Adevărat; nu m'am gândit, la aceasta din urmă, mai ales... Va fi intentat *el*... acţiunea de divorţ?

— Nu vom puteà şti... Nu am cui scri... în ţară...

— Eu aş aveà...

— Ai scri însă? Nu cugeţi că am face noi singuri să fim urmăriţi?

— Ah! banii aceia! Numai ei sînt de vină!...

— Imi impuţi, Gemma?

— O! nu! cum ai crede! Constat numai că ne-am creat o piedică.

— Prin urmare, să călătorim, să petrecem dragă Gemma şi să aşteptăm. Intâmplările stau totdeauna sprijin unui plan urmărit, tocmai când te gândeşti mai puţin...

— Să aşteptăm dar...

— Fără inimă rea?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

— O! cum 'ți-ai puteà închipuí...

Și-i înconjură grumazii cu lanțul brațelor ei.

Din acea zi însă Grigore începù a căuta motivul dorinții Gemmei, și a se întrebà dacă-i puteà fi pe voe căsătoria?...

Din adâncurile lui simți într'o zi că i se ridică îndemnul de-a nu se legà în chipul acesta.

Negreșit că iubia pe Gemma, dar se puteà că după cum ea a putut lăsà pe Pilat, să se desguste și să'l lase și pe el...

Se puteà întâmplà iarăși ca însuși lui să-i vină sațiul, cine știe... și atunci?...

Lucruri la care nu se gândise până acum, dar la care îl făcuse stăruința Gemmei a se gândi...

Luând în mai de aproape cercetare ideea că, ar fi fost cu putință oare cândva să nu se mai vadă lângă ea, — simți o înfiorbântare a ființii lui întregi, ca o protestare energică: i se iviră frumusețea, tinerețea ei, farmecul ochilor ei, plăcerea pasionată a desmierdărilor lor, — și avù o durere, fizică mai mult, ca dintr'o lovitură a unui braț străin.

Ierà pe malul mării, singur: Gemma nu se îmbrăcase încă.

In dimineața aceea răcoroasă, liniștită, scânteetoare de razele soarelui ridicat deja destul de sus pe bolta curată, plăcerea de-a trăi lângă Gemma, i se făcù așa de vie, că se urcă repede și, intrând pe neașteptate, o căutà ca s'o strângă la peptul lui...

Ea scrià. Auzind pași, avù timp să ascundă hârtia și să'l întâmpine, — emoționată însă.

Grigore nu luà seama și, în acea dimineață, ieșiră cu mult mai târziu ca de obiceiù, pentru plimbarea de dinaintea prânzului.

Ea fu surprinsă de asemenea pornire, dar nu arătă, și rămase cu ideea că se petrecuse ceva în sufletul lui... Insă ce? Nu putù pătrunde.

XV

Ierà prin Maiu.

Stelian se aflà în București. Sentința de divorț se pronunțase de câteva zile și el nu se întorsese încà la Mioreni, căci stăruià să aibă hotărârea și s'o înscrie, ca să se scape de grija aceasta.

Își venise cu totul în fire acum, doar înfățișarea lui urmà să fie întru câtva tristă, mai mult serioasă, ca de-o maturitate timpurie încă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Cu familia socrului său, păstrase relaţiuni amicale şi o vizită când venià în Capitală, dar mai ales la Adamiade îşi petreceà ore plăcute, într'o intimitate din ce în ce mai afirmată.

Domnişoara Adamiade, — după boala ei, care, prin o ciudată lucrare a naturii, o înfrumuseţase mai subţiindu-i trăsurile feţei, — nu se mai gândià la Hrubeanu de cât spre a'l urâ, — prinsese plăcere să vadă pe Pilat.

Aveà acum experienţa unui amor nenorocit şi romantismul de'nainte făcuse loc unei judecăţi mai pozitive asupra vieţii.

Ideea că Pilat venià pentru dînsa, o făceà să cugete la căsătoria cu el, dar, prudentă, aşteptà să porniască de la el o înnaintare în acest sens.

Trebuià să se mărite: atunci mai nemerit Pilat de cât altul. El ierà cunoscut de familie ca bun şi mai ales bogat; ea, bogată iarăşi, bună de asemenea, negreşit, — precum se socotià; şi pe lângă acestea, în potrivire de stare sufletească, trecuţi prin vârtejul unei deziluziuni.

Adamiade îl înconjurà cu semnele celei mai vădite afecţiuni, de altfel sincere, şi prin jocuri de bursă sigure îi adusese câteva câştiguri însemnate.

La acestea Pilat ierà nu prea simţitor şi'l dojenise chiar în chip amical; ierà simţitor însă la semnele prieteşugului lui dezinteresat şi acestea îl legau de bancher.

La o căsătorie, ce e drept însă, nu se gândise: ierà şi prea curând.

În ziua când înscrise divorţul, — act ultim al unei drame dureroase, — se întâlnì la birtul otelului „Continental“ cu Alfred Glika..

— *„Tiens! c'est toi“*, îl întâmpină necorigibilul flecar, strângându-i mâna cu putere. Chiar doriam să te *„rancontrez“*. *„Ma tante“* Glika, îmi spusese că eşti aci... dar cu atâtea datorii *„mondene“*, imposibil, *„mon cher“* să am o oră liberă *„à moi“*...

Stelian, zîmbind uşor, se aşezase în timpul acesta la masă şi începuse a'şi aruncà ochii pe cartă, urmând a-l ascultà.

— *„Figures-toi, cher Stélian“*, c'am avut ieri seară la club o *„vénă“* nebună la *„baccará“*, iar *„comme corollaire“*, un succes nesperat pe lângă o *„gentilă“* brună, ce de timp îndelungat *„jouait la difficile“*. Aceasta desminte proverbul: *„Heureux au jeu, malheureux en amour“*.

— Bine, Alfred, mereu aceeaşi vieaţă plină de nimicuri?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista.transilvania.ro/mdrr/1901-1932

— Ce vrei, *„mon cher: il faut que jennesse se passe“*.
— Nu'ţi pare că a cam trecut din tinereţe, fără folos real pentru vieaţă ?

— *„Mon ami“* îţi pricep filosofia, dar îi opun pe teribilul *„Que faire“* ? Politica, o *„dedegnez“*; vieaţa laborioasă *„je l'aie en horreur“*; îmi rămânea un singur lucru serios, — dacă în serios poate fi luat, în adevăr: casătoria... Ştii însă *„quelle tuile j'ai reçu sur la tête“*: refuzul categoric al visatoarei mele verişoare...

— In adevăr, nu ştiu ce are Irina... Pare că nu ar trăi pe lume...

— *„Mais... j'ai trouvé, moi, le môt de l'énigme“* Şi c'o aruncătură îndemânateca, îşi propti monoclul supt sprînceană căţând ciudat la Stelian.

Acesta îl întrebă din ochi, oprindu-se de-a mânca.

— *„Mon cher“* când o fată refuză, fără a'şi motivă *„son refus“*, să ştii că inima nu mai este a ei...

— Crezi tu că dacă'şi l'ar motivă, inima i-ar fi mai puţin dată, când 'şi-o va fi dat?

— *„A vrai dire“*, se potriveşte şi aşa... Văd că nu's tare 'n maxime... Vorba este că i-am surprins secretul... Nu ştiu însă... de nu fac rău să ţi-l spun...

— După cum crezi...

— Vezi-că, *„mon vieux“*, nu l'am spus nimănui şi simt *„la nécessité brûlante“* d'a-l spune cuiva... *„C'est dans ma nature“*.. Ţie dar, mai de grabă decât altuia, şi totuşi... s'ar puteă să'ţi... displacă...

— Ori cum, spune, dacă nu'l poţi tăceà, zise, nu fără curiozitate.

— *„Cette chère cousine“*, e de-o inocenţă clasică... După ce-am asigurat-o că nu mă voiu mai prezinta ca pretendent, *„je lui surprends un jour“* o atitudine curioasă... Părea că aveà ceva pe limbă, dar, că ori nu cutezà, ori nu ştia cum să înceapă... *„En fin, la voilà qu'elle me demmande“*... de ce Gemma,—te rog, nu tresări,—te-a lăsat şi a plecat cu... altul? Iţi poţi închipui că am rămas... *„puf“!* O fată, când se mărită, ià pe cine îi place,— *„ajoutât-elle“*; dacă a luat pe cine i-a plăcut, cum îl poate lăsà, cum îi poate plăceà altul?... De ce apoi unui tînăr să-i placă mai degrabă nevasta altuia, de cât o fată oarecare? *„Vois-tu le raisonnement?“*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ro/ro/ro1901-1932

— In adevăr e complectă inocenţă care dibue să'şi deà seama...

—„*Ma foi je ne savais comment lui repondre*“... I-am îndrugat eu câteva vorbe ; însă ceva'mi spuneà, că dacă Irina căutà să priceapă asemenea lucruri, ierà cu totul altă cauză de cât „*par pure curiosité*,“..

— Cum? nu cumva ai bănuit că.. întrebă Stelian, încruntând uşor din sprâncene.

— Vei vedeà că „*je n'étais pas si bête*“... Aruncaiu un cuvânt ingenios,—ingenios poate unde aveam a face cu Irina. „*Chère cousinette, que je lui dis a elle*, lucrul cu plecarea Gemmei, nu stă aşa precum îţi închipuieşti. Ai tăi chiar, se înşeală... Gemma e numai în călătorie, cu voea lui Pilat,—însoţită doar de domnul Hrubeanu.. şi se vor întoarce împreună.

— Dar ierà... prostesc lucru, iartă'mi expresiunea... zise Stelian.

— O primesc... însă lucrul a izbutit. Ea mă privi întâiu surprinsă, imediat apoi .. „*avec une si vive joie*“, şi'mi esclamă un: „aşa dar Gemma este tot soţia lui Stelian, şi el.., e tot liber?“ „*comprends-tu*“? — negreşit, „*cousinette*“, i-am afirmat, şi fiind-că'l iubeşti pe acest *el*, vei puteà să'l iei tu... „*Et, la voilà qui devient toute cramoisie*“ şi că fuge rîzătoare, confuză, dar fericită...

— Ai făcut rău, Alfred... Ai rupt un văl supt care, pentru dînsa chiar, ierà un secret cast; i-ai dat o bucurie amăgitoare care o va costà lacrimi... îi zise Stelian cu oare-care asprime.

— Nu „*mon cher*“, 'i-am deschis ochii ca să poată şti ce aveà... Când va cunoaşte adevărul, va puteà judeca pe acel om, îl va vedea vinovat *et*, „*elle guerrirà*“... rosti poate nu fără dreptate, însă c'un ton jumătate serios, jumătate glumeţ...

Stelian urmărià însă un gând, fără să-l mai asculte bine, căci zise cu amărăciune:

— Ce are omul acela de l'a putut iubi şi Irina?

Pentru întâea oară, de la fuga Gemmei, aveà o revoltă în contra lui Hrubeanu.

Şi, când zicea că l'a putut iubi şi Irina,—se gândise deja că'l iubise încă una: domnişoara Adamiade, care suferise în de-ajuns...

— „*Mon cher*“ răspunse Alfred, nu fără ciudă, unii fac:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

tot posibilul să fie iubiţi şi nu sînt ; alţii nu vor să cucerească... şi cuceresc...

Se gândise la el...

— Şi ai mai vorbit de atunci cu Irina?

— Nu; am căutat, dar m'a ocolit... „*Mais, à la première occasion*", o voiu face să vadă... şi, cine ştie... va fi poate o pledare în favoarea mea. Inimile femeilor au curiozităţi neînţelese...

Stelian nu mai vorbi. Îl împresionase în chip neplăcut lipsa de seriozitate în procedarea lui Alfred faţă cu Irina ; îl întristase iubirea bietei copile pentru un om ca Hrubeanu.

Ii ierà dat lui Pilat ca să afle, în acea zi, şi veste despre Gemma.

Fiind-că avea să se întoarcă în acea noapte la Mioreni, făcu o vizită de rămas bun foştilor socri.

Găsi acasă numai pe doamna Glika; Irina ieşise cu tatăsău la plimbare.

După puţină vorbă de una şi de alta, doamna Glika îi zise:

— Nu'ţi va face rău dacă îţi voiu spune că ştiu în fine unde este Gemma... şi o ştiu numai eu... Tată-său e mai nemlădios ; eu, ca mamă, de şi nu-i încuviinţez fapta, îţi poţi închipui că aş voi-o să nu sufere urmările nechibzuinţii ei.

— Negreşit... E liberă de azi încolo... va puteà să'şi reguleze poziţiunea ...

— A scris unei intime a ei, doamna Pundăţeanu, măritată cu câteva luni înainte de dînsa. I-a lăsat libertatea de-a'mi spune sau nu, şi a rugat-o să-i dea lămuriri în privinţa divorţului. Acum se află la Geneva, în aşteptarea răspunsului.

— E cel puţin... fericită? nu se putu opri să întrebe cu glas întru câtva înnăbuşit...

Ea îl privi compătimitor...

Se pare...

— I-aş dori-o, doamnă...

— Ştiu că eşti mărinimos...

Am rugat-o să-i spună că ar putea să'mi scrie... Mi-ai încuviinţa oare ideea ce am de-a'mi pune toată stăruinţa să împac pe Glika, să-l fac s'o ierte? De ce să rătăciască în ţări străine? La urma urmei cred că am puteà face ceva din bărbatul ei...

Nimeni nu cunoşteà taina că Hrubeanu îl furase pe Pilat. Acesta ceruse lui Adamiade să nu se răspândiască ştirea,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
muzeulromanului.ro/mdrr1901-1932

căci ridicolul ar fi fost tot de partea lui, ca bărbat înşelat, — în felul cum ştie lumea să judece.

— Doamnă, negreşit că ai face bine; atât numai, că nu mi-ar mai fi mie cu putinţă să vă viu în casă...

— Înţeleg, — zise ea, oftând... E o fatalitate...

— Aceasta nu vă poate împiedecă însă de a vă face datoria...

— Ori cum, Steliane, tot nu ne vom considera străini... Dumneata ne-ai rămas drag şi ne pari tot din familie...

— Vă mulţămesc pentru afecţiunea aceasta ce o simt şi eu, de altfel, pentru dumneavoastră.

Crezându'şi apoi ca o datorie, cu multă delicateţe, şi ca pornind din observaţiune proprie, îşi arătă temerea că şi Irina 'i-a părut cu gânduri de simpatie pentru Hrubeanu.

Doamna Glika se îngălbeni, însă putu să-şi esplice atunci anume întrebări ale copilei şi-i mulţămi că a înştiinţat-o...

— In cazul acesta, întoarcerea lor în ţară nu e cu putinţă pentru mult timp încă... Voiu lăsa lucrurile cum sînt, şi de'mi va scri, îi voiu da cel puţin poveţe şi-i voiu arăta dorinţa mea, spre folosul ei...

Această întâmplare cine ştie dacă nu aveă să fie, de-o însemnătate capitală, pentru viitorul lui Hrubeanu şi al Gemmei.

Şi când te gândeşti că un Alfred Glika ierá hotărâtorul soartei lor.

De sigur că o putere mai presus de voinţa noastră lucrează prin orice neînsemnat mediu, la împlinirea unor anume lucruri, după cum pentru o scântee, lucrează prin o bucăţică de cremene lovită de-o bucăţică de oţel!

Vladimir Glika se întoarse cu Irina, — dulcea şi poetica drăgălăşie întrupată, nevinovata suferindă, blânda victimă a unui amor încă neînţeles în adevărata-i cuprindere firească.

Mumă-sa o privi îngrijată şi cu milă în acelaş timp.

O! cum se va devotă, buna mamă, spre a'şi vindecă fără sguduire pe scumpa copilă!

Glika strânse afectuos mâna lui Stelian şi-l rugă să'l însoţiască în biurou, — ceea ce intrigă puţin pe soţia lui.

Ori cât de obişnuit cu bruscheţea lui, Stelian nu se putù opri de-a nu tresări, când îl văzù lovind cu putere masa c'un pumn viguros.

— Aşa dar mişelul acela te-a şi furat! Patru sute de mii de lei! Enorm! Câtă încredere 'i-ai fost dat, Steliene!

— Dar bine, de unde ai aflat? întrebă el, surprins.

— Am avut de ridicat nişte bani de la Casa Adamiade...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

din una în alta, Comptabilul-şef, aduse nu ştiu cum vorba închipuindu'şi că ştiu lucrul, şi aşa am aflat... Şi să primiască Gemma asemenea tovărăşie!

Se vedeă că ierà atins în mândria neamului, mai mult decât arătă; înroşit la faţă şi cu ochii scânteietori supt sprincenile încruntate, urmă:

— Ce decădere! Ce lovitură! — Iar la dumneata nici un semn de revoltă, par'că pierderea ar fi de câţiva lei!

— In faţa faptului împlinit, ce ieram să fac?

— Să'l urmăreşti prin toate mijloacele... A! dac'aş şti unde sînt! L'aş pune la răcoare pe câţiva ani numai ca s'o pedepsesc pe neruşinata!

Stelian nu răspunse...

După ce plecă însă, fu mult timp în luptă cu el însuşi: dacă trebuià ori nu să sesizeze justiţia, odată ce'l ştia pe Hrubeanu la Geneva.

De-ar fi făcut-o, nu puteà să însemneze răzbunare, ci numai dorinţa dreaptă de-a se vedeà cu banii ce i se furase.

Ştià însă Gemma, în adevăr, ori el se ferise a-i spune?

Nu-i venià s'o creadă atât de decăzută, precum o socotise tată-său...

Un îndemn de neînvins îl duse la Adamiade şi începù a se sfătui cu dînsul.

Acesta nu se codi nici o clipă; cu pornire de ură îl îmboldi s'o facă şi-l rugă să amâne plecarea iar a-doua-zi să se ducă împreună la Parchet. Cu toate că alt gând îi ziceà să n'o facă, Stelian primi îndemnul bancherului şi rămase.

In adevăr, în ziua următoare, Parchetul primind plângerea, ceru telegrafic Parchetului din Geneva să cerceteze şi-i comunică semnele fugitului.

XVI

Hrubeanu nu ştià de fel că Gemma scrisese în ţară.

Pururea cuprins de teama lui de-a nu fi urmărit, avusese buna idee de-a'şi face anume hârtii de identitate pe numele ce'şi luase. In timpul cât stătuse în sudul Franţei putuse găsi un cavaler de industrie care mirosise în el un aventurier.

După multă chibzuinţă se hotărâse a-i vorbi în privinţa serviciului ce voia să-i ceară. Cavalerul, ahtiat după bani, primise repede.

— Şi ce naţionalitate ai vrea? îl întrebase.

— Indiferent; destul să se potriviască cu numele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ţii numai de cât la „de Flora ?“

— Pentru ce întrebarea aceasta ?

— Fiind-că mai cu uşurinţă aş avea alt nume şi hârtii deja făcute.

— In bună regulă ?

— Ţi le voiu arătà şi pentru a te convinge şi mai bine, vei merge cu mine la consulatul spaniol de-aci...

— Nu ştiu însă de fel limba spaniolă...

— Ce are a face ? supus spaniol născut şi crescut în Franţa...

In schimbul sumei de cinci mii de lei, Hrubeanu se făcu astfel *„don Filipo de los Arrajo“* autentic şi trecu în Elveţia cu „passeport“ în regulă vizat de consulatul spaniol din Paris....

Cavalerul de industrie în cestiune posedà câteva asemenea hârtii foarte în regulă pentru trebuinţele aventuroasei lui vieţi...

Rîsese mult cu Gemma de noua transformare...

Ei impuneau însă prin înfăţişarea individuală şi prin aceeaşi purtare cuviincioasă şi serioasă, ca soţi.

Nici o bănueală, printre numeroşii oaspeţi de vară ai mare-lui otel...

Cu toate acestea ieraŭ aproape de pericol, fără să le treacă prin minte cât de puţin.

Intr'o dimineaţă factorul întrebă la otel de doamna Hrubeanu...

Gemma coborâ tocmai, înaintea lui Grigore...

Portăreasa răspundeà că nu e cunoscută asemenea per-soană ; când ea, imprudentă, în bucuria că i se scria din ţară, se apropiă de factor.

— Mi-o poţi încredinţa mie, domnule.

Atunci se ivi Grigore.

— Ce este ? o întrebă, româneşte.

— O scrisoare, probabil de la mama...

— Cum ? ai scris şi ai dat adresa ?

Apoi cu prezenţă de spirit, către factor :

— Soţia îmi esplică, domnule, că poate primi scrisoarea pentru doamna Hrubeano, prietena noastră, care momentan e dusă în escursiune...

Portăreasa făcu nişte ochi mari, dar nu intervenì.

— E recomandată însă... domnule...

— Nu-i nimic, semnez eu, contele de Arrajo...

Factorul salută, dădŭ scrisoarea şi primi recipisa semnată ; salută iar, după bacşiş, apoi plecă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaavantura.ro/anii 1931-1932

Domnul „Conte" îşi aprinsese ţigara foarte liniştit, — cu chibritul ce-i oferise portăreasa, apoi, dând braţul, Gemmei, ieşi în stradă.

— Ştii că ai făcut mare imprudenţă Gemma, îi zise, nu tocmai cu mulţămire.

— Imi dau seama. Iartă, dragă Grigore.

— Părerea mea este că am stat destul în Geneva. Ai scrisoarea, putem pleca mâine... de nu va fi şi aşa prea târziu...

— Cum, Grigore, crezi tu că Emilia Pundăţeanu ori mama se vor fi grăbit a ne denunţa?

— O! dragă Gemma, dar împrejurări adese ori ciudate, se amestecă şi trădează... fără voea celor ce ţin secretul...

— Atunci dar vom pleca... Unde aş citi însă scrisoarea? Nu mai pot de curiozitate.

Grigore zîmbi.

— Ai răbdare până vom fi pe vapor...

Se duceau în o escursiune scurtă, la un sat într'o poziţiune încântătoare, unde aveau să prânziască.

Indată ce se aşezară într'un loc mai retras, Gemma desfăcu scrisoarea...

— Să citesc tare?

— Nu. Voiu citi-o pe urmă, de vei voi.

8 Mai 1891 Bucureşti.

Dragă Gemma,

„Nuştiu cum să încep, prin a'ţi face imputări ori prin a te săruta?

„Poate că iera alt mijloc, mai potrivit onoarei casei noastre, dacă nu mai puteai trăi cu bărbatul tău, — spre a te desface de el şi a contracta altă căsătorie.

„Dar ai făcut lucrul, şi a'l discuta, ar fi în deşert.

„Inima mea de mamă te iartă, în speranţa că 'ţi-ai voit fericirea şi că 'ţi-o vei pune în bună regulă cu cerinţile sociale.

„Totuşi, foarte amărîtă îţi scriu, mai ales acum când tatăl tău 'mi-a spus şi ceea ce nu ştiam că omul ce 'ţi-ai ales este lipsit de orice simţimânt de onoare...

„Că a înşelat un prieten, luându-i soţia, întru câtva ar fi scuză amorul; că s'a folosit de-o scrisoare a lui spre a-i fura mare parte din avere, nu mai poate avea nici o scuză, — şi mă tem că, în asemenea situaţiune dăunătoare onoarei, fericirea voastră nu va avea temeiu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://digital.arcanum.ro/index/301-1332

„O! dragă Gemma, ce soartă 'ţi-ai creat, într'un moment de rătăcire!

„Până a nu cunoaşte şi urâcioasa taină a furtului, mă gândiam să împac pe tatăl tău, să'l fac să te ierte şi să te îndemn a te întoarce cu *Omul* fatal, pe care'l puteam primi, în fine, ca bărbat al tău.

„Acuma, nu mai poate fi vorba de-asemenea speranţă pentru mine şi vei rămânea pierdută pentru noi toţi în străinătatea neîndurată".

„Ce vă veţi face? mă întreb cu grijă şi cu teamă.

„Acei bani fatali se vor isprăvi, ori cât par de mulţi, dacă nu-i veţi întrebuinţa bine, dacă omul tău nu va şi lucrà...

„Ştiu că nu mă veţi asculta, însă de dorit ar fi, şi pentru liniştea voastră şi pentru mândria noastră, să înnapoiaţi lui Pilat suma, şi eu m'aş îndatora faţă cu voi, să vă trimit, cum voiu putea, pentru traiu, până ce vă veţi puteà găsi mijlocul de existenţă, onorabil şi singurul priincios.

„Pilat, nobil în toată puterea cuvântului, nu spusese nimănui că fusese şi victima unui furt. Numai împrejurarea că tatăl tău a avut ieri de ridicat de la banca Adamiade nişte bani, l'a pus în cunoştinţa mizerabilei fapte.

„Îţi poţi închipui furia lui, mai ales la ideea că trăieşti şi tu de pe urma acelui furt!

„Am avut lacrimi în ochi, dar am tăcut, în faţa dreptei lui mânii. O! Gemma, de ce nu'mi dai mângâierea de-a te şti întrucât-va în nevoe şi recurgând la ajutorul meu, dar lipsită de ruşinoasa împărtăşire din averea fostului tău bărbat!

„Acum că divorţul vostru s'a pronunţat şi că Pilat s'a grăbit a'l înscri spre a te lăsà liberă, căsătoreşte-te...

„Voiu face tot ce va fi de trebuinţă să-ţi trimit hârtiile necesare şi bani; însă grăbeşte de înnapoiază aceea ce te dezonorează!.

„Ascultă pe mama ta care n'a încetat a te iubi; asculte-mă şi acela ce'ţi va fi soţ; dacă în adevăr te iubeşte, va primi cu bucurie...

„ Poate că a fost şi la el numai rătăcirea unui moment greu; primind, va da dovadă că e încă om de onoare şi că te merită cu adevărat...

„Căci, tu eşti bună; ai fost crescută în principii frumoase, pe care amorul nu le poate distruge.

„Ascultă-mă, Gemma mea iubită, te rog, cu lacrimi, — şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lacrimile unei mame sînt sfinte, căci ele curg pentru fericirea în pericol, a copiilor săi.

„Te sărut, te doresc, te iubesc; aştept cu nerăbdare împlinirea rugăciunii mele.

Maria Glika"

Hrubeanu aproape citise şi el, pe chipul Gemmei, cuprinsul scrisorii: nu-i vestia nimic bun, de sigur.

Ea, după ce termină, o îndoi, şi cu ea între degete, rămase pe gânduri, fără să fi privit la Grigore.

In acele clipe vedeà altfel cestiunea banilor luaţi de dînsul şi se simţià cuprinsă de-o turburare adâncă.

— Ei bine, Gemma? o întrebă el cu aparenţă de linişte. Nu cumva veştile de-acasă, pe care trebuià să le aştepţi că nu vor fi plăcute, — îţi vor răpi plăcerea de-a petrece?

Gemma îl privi lung, apoi, tăcută, îi întinse scrisoarea.

El o luă şi o puse în buzunar, cu aceeaşi linişte.

— Nu-i acum momentul, şi prevăd că ni s'a stricat petrecerea.

Ea se ridică şi se scuturà, înfiorată, ca de-o impresiunea. Liniştea lui, o supărà par'că.

— In adevăr că nu vom petrece, şopti ea... şi se sprijini cu braţele pe marginea vaporului.

El avù un gest scurt de mânie stăpânită, aruncă ţigara care pluti şi se făcù nevăzută supt vapor, — apoi se răsturnă puţin pe spatele canapelei de lemn, în urma Gemmei.

Simţi în acele clipe, ca o răceală între el şi dânsa; fără să cunoască anume cuprinsul scrisorii, — se văzù inciudat pe Gemma că se lăsà atât de înrâurită de mustrările de-acasă...

— O! femeile astea! murmură c'un fel de desgust...

Şi începù, nervos, a'şi aprinde altă ţigară.

Puţin după aceea vaporul se opri: ajunseseră. Şuerul lui nu deşteptase pe Gemma din amorţeală.

El o strigă şi fără a-i da braţul, înaintă; dînsa îl urmă, palidă, rău dispusă.

Veniau pentru a doua oară în localitate; întâi, cu alţii. Acum, singuri, speraseră în o petrecere intimă şi mai dulce, — şi eată ce întâmplare neaşteptată, le răpià ori ce plăcere.

Tăcuţi, preocupaţi, se opriră totuşi la ospătăria aşezată în cea mai frumoasă poziţiune, cu vedere spre lacul albastru, — şi el, prefăcut liniştit, aproape zîmbitor, cerù lista mesei şi alese felurile fără a consultà pe Gemma.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901 1932

Apoi, în aşteptarea de-a fi serviţi, desfăcu scrisoarea şi o citi...

Acum Gemma îi observă, cu neodihnă, chipul, pe care se răsfrângeà ironia...

Aceasta îi făceà rău şi o aţâţà în contra lui Grigorie.

După cetirea, de altfel foarte cu luare aminte a întregii scrisori. 'i-o înmână, aţintind-o c'o lungă privire pătrunzătoare:

— Aşa dar preţul binecuvântării părinteşti ar trebui să ne coste mai tot ce avem, rosti cu prefăcută seriozitate, pe când mai degrabă ar fi fost predispus la bătaie de joc.

— Iu cred că mama are dreptate, îi răspunse ea, cu tristeţe în convingerea ei. Presimţia că Grigore nu puteà fi de părerea ei.

Atunci începù serviciul.

— Vom vorbi pe urmă. Acum îmi e foame, şi te-aş rugà să fii ca mine. Să ne bucurăm de ce ne poate dà momentul şi viitorul să'l lăsăm să aştepte până după masă măcar.

Afectà oare-care aplecare spre veselie, pe care Gemma nu o puteà împărtăşi. El îmbucà cu poftă; ea de abia se atingeà de bucate. Ii pierise pofta, se simţià apăsată ca de-o mustrare şi răvăşită de-un dor adânc de-a se vedeà în ţară, între chipuri ce nu'i-ar fi părut străine, bucurându-se acolo de libertatea de-a iubi şi de-a fi fericită, de siguranţa de-a nu fi în afară de lege şi de dreptul de-a păşi cu fruntea sus alăturea cu *el*...

Acum pentru întâea oară, de la fuga ei, îşi dà seama că puteà fi plăcere în călătorie de un timp, dar nu în rătăcirea pentru totdeauna poate, sub nume fals şi mai ales cu teama de-a fi urmăriţi.

Ea plecase apoi cu omul iubit, iar nu c'un hoţ; plecase repede ca să rupă cât mai de-odată c'un trecut, iar nu să se ascundă ca o criminală.

E drept că nu măsurase de la început gravitatea lucrului, ba încă îl primise, în întâele momente ale învăpăiatelor îmbrăţişări... Acum îşi da seama că puteà fi prea bine considerată ca complice...

La urma urmei, ajunse a'şi zice că nu atât moralitatea sau imoralitatea faptului o privià, cât ameninţarea continuă de-a nu avea liniştea, de-a nu se puteà întoarce în ţară dacă 'i-ar fi fost dor s'o facă, de-a nu trăi după placul ei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
evistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dar bine, Gemma, aşa înţelegi tu a mâncă? o întrebă după un timp.

— Nu'mie foame, îi răspunse fără a'l privi.

— Faci rău, dragă Gemma, că te laşi prea de-odată unor impresiuni... neplăcute. Drept să-ţi spun, — mă miră şi mă... neliniştesţe... Atât de multă tristeţe dovedeşte ori vr'o mustrare de conştiinţă ori cel puţin oare-care regrete... şi lucrul n'ar fi magulitor pentru mine...

Gemma se înroşi, se înfioră şi ridică la el ochi cercetători. Ideea că ar fi bănuind-o regretându-şi iubirea pentru el, o făcu să-i bată inima cu putere.

— Să regret, — m'ai crede tu în stare? protestă energic. Nu, Grigore; nici nu voiu regretà vr'o dată.

Şi, repede, cu înfierbântare, îi spuse tot ce cugetase, tot ce-o neliniştià, tot ce dorià, tocmai în interesul iubirii lor, al vieţii lor.

El, dându'şi seama că faţă cu asemenea fire ca a Gemmei, ironia sau asprimea ar fi fost arme de războiu iar nu mijloace de convingere, se arătă mai afectuos de cât ierà, insinuător, cu argumentare falsă dar sprijinită de priviri ce ştiă că o înrâuresc, şi începù a-i topì cu încetul ori-ce scrupul, a-i adormi temerile, a-i risipi neliniştea.

Partea din urmă a mesei fù aproape veselă; iar plimbarea de după masă, plină de proecte pentru viitor, în sensul dorinţilor Gemmei, fu adevărată plăcere însă mai mult pentru ea.

Grigore cu puternica lui însuşire de-a fi unul în aparenţă şi altul cu totul opus, în realitate, — în unele şi aceleaşi momente, — în timp ce şi-o supuneà cu îndemânare primindu-i vederile şi dându-i siguranţa, — cugetà serios la libertatea lui de-a lucrà precum voià şi de-a-i impune cu totul vederile lui.

El nu înţelegeà să fie dominat, ci să domine.

Câmpul activităţii lui ierà d'acum străinătatea şi la ţara lui nu mai voià să se gândiască.

Ii rămânea numai să hotărască felul acestei activităţi, şi ori care ar fi fost ea, ierà d'ajuns să-i producă mult şi sigur.

In timpul acesta un domn se prezintà la otelul lor şi cereà să vorbiască proprietarului întreprinzător.

Se recomandă comisar însărcinat de Parchet cu misiunea de-a cercetà şi de-a găsi pe un escroc din România, anume Hrubeano şi'l întrebă dacă nu'l aveà printre oaspeţii otelului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://romanulromanesc.ro/mcrr1901-1932

— Nu, domnule magistrat, nu avem asemenea persoană...

Comisarul îi dădu semnele şi adaose că este însoţit de o doamnă foarte frumoasă, brună.

Proprietarul se gândi...

— S'ar potrivi întru cât-va semnele acestea, unui domn, contele de Arrajo, spaniol. Insă dumneavoastră ştiţi că urmăm prescripţiunilor poliţiei şi cerem totdeauna „passeportul"... Contele are hârtiile în regulă şi duce o vieaţă liniştită, lipsită de ori ce bănuială...

— Ori cum, aş puteă să'l văd? In nici un otel nu mi s'a spus că semnele urmăritului s'ar potrivi cu ale vre'unui oaspete.

— Nu-i acasă; e în escrusiune.

— Bine. Nu'l veţi preveni şi mâine dimineaţă mă voiu prezintă şi voiu cere să'l văd. E de mult timp aci?

— De-aproape două luni.

— Ne-am înţeles: nici o prevenire.

— Prea bine, domnule magistrat.

— Te rog să te informezi apoi dacă nu vin oare-care scrisori din România pe adresa „Hrubeano".

— Dacă ar fi ce bănuiţi, ar fi prea neîndemânatec să primească scrisori pe numele-i adevărat...

— Datoria noastră este să ne informăm de toate...

Comisarul plecă lăsând pe proprietar foarte intrigat.

De-aceea, când Grigore şi Gemma se întoarseră, proprietarul îi întâmpină şi-i observă cu multă atenţiune...

Grigore luă seama şi-i părù ciudat...

Ideea de urmărire, care nu'l lăsă mai nici o clipă în pace, îi veni în minte.

Pe când Gemma îşi schimbă îmbrăcămintea, în camera ei, Grigore sună:

Feciorul ce-i servià de obiceiu, veni.

— Domnul Conte doreşte ceva?

— Doresc să te întreb, la ce oră pleacă în astă seară trenul spre lacul de Constanţa?

— Domnul Conte ne părăseşte?

Pentru câteva zile. Camerele le reţin şi las parte din lucruri...

— Vă voiu aduce numai de cât răspuns.

Servitorul, când să iasă, se opri.

— Imi permite domnul Conte o întrebare?

— Mă rog.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cunoaşte domnul Conte pe un domn Hrubeano?

Grigore se înfioră, dar îşi păstră sângele rece.

— De ce întrebarea aceasta?

— Fiind-că a primit doamna contesă o scrisoare pentru doamna acestui domn, îmi pare, după cum am auzit vorbindu-se la portăreasă... Şi e ceva nou, cu privire la domnul acela!

— Anume? întrebă el ca plictisit.

— Vedeţi-că a venit un comisar din partea parchetului să ia informaţiuni dacă nu cumva locueşte în otel acest domn...

— Aşa?

— Şi mâine dimineaţă va veni iarăşi pe la noi comisarul...

— Regret că nu voiu fi aici să-i dau însumi informaţiuni. Roagă pe domnul Grandeau să vină până la mine...

Servitorul se înclină profund şi ieşi.

XVII

Grigore se întunecă la faţă. Trebuia să scape cu ori ce preţ, însă fără a da bănueală.

Proprietarul, domnul Grandeau nu se făcu să fie aşteptat.

Dojenise pe servitor că deschisese vorbă domnului Conte ca să'l supere cu lucruri ce nu'l priveau, iar în mintea lui îşi ziceă că ierà ceva, odată ce se informase că în acea dimineaţă chiar, contesa luase asupră-i o scrisoare pentru doamna Hrubeano.

— Domnul Conte doreşte a'mi vorbi?

— Da, domnule Grandeau. Ii explică ce informaţiune ceruse servitorului şi ce-i spusese acesta, cu privire la un domn Hrubeano. Am cunoscut pe acest domn care ne-a însoţit în câteva escursiuni, om foarte corect, pe cât mi s'a părut... Locueşte la „otelul—pensiune" de lângă catedrală...

— Al doamnei Roubaix?

— Nu-i ţin minte numele. Am trecut pe acolo să lăsăm soţiei sale scrisoarea şi nu'i i-am găsit: plecaseră la Lausanna, şi scrisoarea am dat-o portarului. Vă dau aceste lămuriri, căci mâine nu voiu fi aici şi, drept să vă spun, nu'mi plac asemenea lucruri...

— Cred, domnule Conte. Sînt neplăcute.

— Le veţi comunică dar magistratului, spre a'şi face datoria; iar dacă va ţine numai decât să aibă şi de la mine

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ceva lămuriri, va trece pe aici peste trei zile... Nu mă pot opri de la plăcerile mele pentru afaceri ce nu sunt ale mele.

— O! de sigur... Nici nu o poate pretinde... Doriaţi să ştiţi ora plecărei trenului?

— Da...

— La orele nouă şi zece.

— Mulţumesc.

Grandeau se retrase, pe delin convins că oaspetele lui ierà în adevăr cine ierà. Atâta linişte, atâta măreţie simplă dar impunătoare, nu puteau fi ale unui pungaş de meserie.

Şi iera firesc să nu placă unei asemenea persoane amestecul cu poliţiă şi suprinderile ce-i pot aduce unele legături de vilegiatură.

Pe urmă, în otelul lui să întâmpine neplăceri, oaspeţii ca contele, ierà dăunător intereselor lui.

Va căuta dar să facă pe Comisar a înţelege aceasta, — şi bietul domn Grandeau îşi frecă nasul, supărat.

Grigore chemă pe Gemma.

— Eată, scumpa mea, că scrisoarea de azi ne-a şi făcut o încurcătură.

Ea'l privì cu grijă.

— Repede dar alegeţi din lucrurile tale pe acelea la cari ţii mai mult şi să umplem un singur cufăr. Pe cele-l-alte trebue să le pierdem, lăsându-le ací.

— Dar de ce?

— Poliţia caută pe Hrubeanu... şi s'ar puteà întâmpla să nu mă scape de încurcătură hârtiile persoanei ce întrupez...

E mai prudent dar să spălăm putina, fără să dăm de bănuit. Am anunţat că plecăm spre lacul de Constanţa...

— O! şi tu poţi numi vieaţă, asemenea rătăcire cu frica 'n spate! esclamă ea, aproape să plângă...

— Dragă Gemma, vom isprăvi, te asigur, şi cu asemenea vieaţă... răspunse el cu linişte, însă în ochi cu licărire ciudată. Stăpânire deci şi prudenţă!

Tu ocupă-te cu lucrurile, eu ies pentru o jumătate de oră cel mult, şi se porni.

Cu închipuirea totdeauna gata, el şi plănuise deja ce avea să facă; îi trebuia numai să vadă cum putea pregăti lucrul.

Gemma rămase câteva clipe nemişcată...

Aşa dar fusese d'ajuns să scrie, să'şi dea adresa, pentru ca urmărirea să reînceapă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr/1901-1932

De la cine plecase însă trădarea? Cine şi cum înştiinţase pe Pilat? El nu putea să uite furtul banilor...

Cu toată noblețea de caracter ce-i atribuia mumă-sa, în scrisoare, Pilat se gândia să se răzbune,—căci ce alt de cât răzbunare însemna urmărirea? Banii puteau fi numai pretextul...

Şi tot avântul de mai nainte îi căzù în faţa urii ce simţi în contra fostului ei bărbat.

Intâea oară fără să judece, încuviinţase fapta lui Grigore; acum, cu deplină judecată îşi ziceă că făcuse bine: banii ierau de drept ai lor şi trebuiă să le rămână, iar cu cei din ţară s'o rupă pentru totdeauna, ori ce va fi să se întâmple în viitor.

Işi alese dar ce aveă mai bun ca albituri şi rochii, le orândui cu pricepere, ca într'un cufăr să încapă toate; într'un geamandan puse haine şi albituri de-ale lui Grigore şi'n geantă banii şi giuvaerurile,—apoi, înfierbântată, nerăbdătoare, se aşeză să'l aştepte.

Grigore făcuse cu-o lună în urmă o plimbare până aproape de graniţa franceză; într'o poziţiune pitorească ierà un sat vesel, vizitat de mulţi străini şi până la care puteà găsi degrabă birjari să'l ducă, fără să surprindă pe cineva...

Se duse dar la o staţiune de trăsuri...

— Domnule Conte, am onoarea să vă salut, auzì pe unul din birjari... Vr'o escrusiune, de sigur... Prezent, spre a vă servi!..

Grigore nu'şi aminti când şi unde'l dusese birjarul, dar fiind-că acesta îşi amintià, cu atât mai bine.

— A! eşti dumneata? îi răspunse...

— Eu, Petilot... Şi salută, cu bucurie că'l recunoscuse generosul Conte.

Grigore îi lămuri unde voeşte să fie dus pentru câteva zile, şi că va plecà la $8^3/_4$ fix, de oare-ce îi plăceà să călătorească pe lună... şi tocmi pe birjar să vie la $8^1/_2$ spre a încărcà cufărul.

— Voiu fi exact, domnule Conte... Tot la otel Grandeau?

— Tot... La revedere...

— Mulţumim de onoare, domnule Conte...

Şi o porni să se pregătiască.

Grigore îşi aprinse o ţigară, cu liniştea ce păreà a 'şi-o fi făcut a doua fire şi luà drumul la Redacţiunea *„Ziarului Genevei“*.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaluceafarul.ro/anii 1901-1932

Acolo, plăti un abonament pe trei luni, dându'şi adresa la Lucerna şi se întoarse acasă.

In adevăr, în ediţiunea de seară a ziarului, la rubrica: *„déplassements"* se citiă: *„Mr. et M-me la comtesse de los Arrajo, à Lucèrne"*.

Grigore puse Gemmei supt ochi ziarul şi-i arătă acele rânduri, zîmbind.

— Te admir, Grigore... pentru sângele rece cu care le chibzuieşti şi le faci toate... îi zise ea, rîzând.

— M'am înarmat pentru lupta vieţii, Gemma, — şi de-acu înnainte voiu începe-oă

— Când vei crede c voiu puteă să te secondez, îmi vei spune...

— Tu să mă iubeşti şi să mă asculţi, Gemma, îi zise, cu autoritate. Aceste două lucruri ţi le cer ca să fiu întărit...

Ea îl cuprinse în braţe şi-l sărută cu înflăcărare.

Grigore îşi revizui portofelul, îşi orândui hârtiile şi dădu peste o carte de vizită ce o căutà.

Ie adresa, la Paris, a domnului „cavaler de industrie" cu numele Arthur Ginésty..., probabil unul din multele nume ce purtà.

Se aşează la biurou şi scrise repede:

„Iubite amice, dacă nu eşti ocupat, află-te, te rog, la Lyon în ziua de 25 curent. Cheltuelile vor fi în sarcina mea. Am nevoe de alt nume... autentic, cu toate dovezile cerute de asemenea împrejurare. — Al dumitale, — „de Flora".

Inchise scrisoarea şi se duse singur de-o aruncă în o cutie poştală...

In acea seară, în adevăr, porni, luându-şi rămas bun dela Geneva, în care nu aveà să mai pună piciorul.

Trecuseră şapte, în loc de trei zile, şi „domnul Conte" nu se mai întorceà, iar Comisarul, care cercetase în deşert la otelul-pensiune Roubaix, unde neam de Hrubeano nu trecuse, — înţelese că fusese jucat pe degete şi veni de vr'o două, trei ori la Grandeau numai să'l mai rîdă câte puţin...

Acesta, o ţineà însă bună, că „domnul Conte" întârziă fiind-că aşa-i ierà plăcerea, dar că aveà să se întoarcă, odată ce'şi lăsase mare parte din lucruri.

— Ne prindem că ce-a lăsat nu face multe parale şi că'l vei vedeà când va secà lacul Leman? rîse Comisarul...

— M'aş prinde bucuros, dacă 'mi-ar plăceà prinsorile...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cum se făcu, după două zile Grandeau primi o scrisoare din Lyon şi o desfăcu, surprins.

„Domnule Grandeau, interese de ordin superior m'au silit să plec acasă, înainte de-a mai dă prin Geneva... Dărueşte, te rog, lucrurile rămase cui vei crede şi dumneata primeşte mulţumiri pentru bunătatea dumitale şi a otelului dumitale, pe care'l voiu recomandà călduros când ocaziune voiu aveà.

Arrajo"

Proprietarul o suci, o învârti, pufni pe nas de câteva ori...

— Pierdeam prinsoarea... Ori cum, politicos „conte", voiam să zic: pungaş...

Indată cercetă cele trei cufere rămase şi două cutii cu pălării.

Doamna Grandeau şi el nu se sfiiră să'şi împartă lucrurile, să păstreze cuferele şi să urmărească cu simpatie în gândul lor părechea frumoasă, care, păcat! ierà dintre aventurierii lumei!

Parchetul din Geneva comunică celui din Bucureşti că abilul escroc şi tovarăşa lui putuseră să scape urmăririi...

Astfel, încă odată, cestiunea aceasta rămase baltă.

In ziarul *„Petit Journal"* din Paris se putea citi, la vr'o lună după aceasta, între anunciurile de pe pagina a treea:

„Se caută întovărăşire serioasă, cu capital efectiv bine asigurat, pentru ori ce întreprindere industrială sau comercială, în ţară, gata să înceapă, ori chiar pentru una deja fundată. Suma de pus în tovărăşie se poate urcà până la treisute cincizeci mii lei. — A se adresà la domnul Notar Antoine, Str. Bellechase, 25".

Acel ce făcuse anunţul ierà domnul Gabriel „de" Sartory, locuind în strada Bellechase, 37, o căsuţă cochetă între curte şi grădină, pe care o închiria notarul Antoine.

Ierà noua personalitate autentică a lui Hrubeanu ce se improvizase provensal, fiu natural dar recunoscut în urmă de tatăl său şi moştenitor al unei averi de jumătate milion.

Faptul că vorbia acum bine limba, cu uşor accent, care, se potrivia unui provensal; înfăţişarea lui, dorinţa lui de-a intrà în afaceri,— inspiraseră încredere notarului.

Acesta căută cu rîvnă chiar să îndatoreze pe tînăr şi-i dà sfaturi practice care-i puteau folosi.

In aşteptarea unei tovărăşii potrivite, primi să fie introdus într'un cerc frecuentat de financiari, de industriali, de oameni

Muzeul Digital al Romanului Românesc

serioşi, cari nu se feriau însă a jertfi mesei verzi sume rotunjoare.

Aci se obişnui şi Hrubeanu cu jocul de cărţi, pierdere de timp ce-i părù plăcută şi pentru care simţi în curând multă pornire.

Acasă avea un interior modest, dar foarte bine orânduit şi mai ales plin de fiinţa încântătoare a Gemmei,—şi totuşi începuse a'l lăsà mai toată ziua fără el.

Gemma nu se plângeà, căci iera vorba de căutările lui de-a găsi afacerea dorită; o preocupà însă din zi în zi mai mult ideea căsătoriei.

Acasă nu mai răspunsese şi nici nu aveà de gând să răspundă de teama altor neajunsuri; să se prezinte mătuşei sale, îi venià adese ori ideea, dar ar fi voit întâiu să'l vadă pe Grigore cu afacerea făcută, ca să poată inspirà bătrânei încredere.

De la dînsa aştepta sfaturi bune şi deslegarea tristei lor situaţiuni.

Şi, zi cu zi trecea, toamna începuse, iar afacerea nu se mai găsià.

Intr'o seară, ori cât de obişnuit a fi stăpân pe el, Grigore se întoarse foarte supărat...

Pierduse la joc cinci zeci de mii de lei: îl ispitise un câştig neînsemnat, îl aţâţase o pierdere de câteva mii de lei şi-l dase gata cu suma aceea, pe care trebuia s'o plătiască a doua zi...

Faţă de Gemma pretextă necazul că nu-i izbutià căutarea unei tovărăşii şi ea se sili să'l mângâie, să'l încurajeze.

— Ce dracul! îşi ziceà în timpul acesta, în gând: voiu să muncesc, să întreprind ceva şi nu se poate.

El nu'şi închipuià cât de puţin lucru ierà suma ce voià să deà, pentr'o întreprindere care să-i aducă foloase imediate, mari şi sigure.

Ce se prezintaseră notarului, ierau întreprinderi ori aproape de faliment ori de puţină însemnătate care tindeau să se ridice, însă cu riscul de-a înghiţi suma foarte curând.

In acea seară, după ce'l mai linişti, îi propuse s'o ducă la un teatru, doritoare de-a mai petrece puţin.

Grigore primi şi porniră la Opera Comică. Fu o seară plăcută pentru Gemma, nu însă şi pentru Grigore: el se gândia la banii pierduţi şi la ideea de-a 'şi-i întoarce,— mai degrabă pericol de cât noroc.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi pentru întâea oară fu lângă ea, la întoarcerea acasă, posomorât, aproape iritat.

Nici el, nici ea nu observaseră că după trăsura lor venia alta, că se oprise la distanţă, după oprirea trăsurii lor la poarta casei.

A doua zi Grigore se duse întâiu la notar ca să ridice suma ce avea de plătit.

Acesta, surprins, nu-i făcu nici o obiecţiune, însă îşi închipui cauza şi nu-i păru de loc bine: tînărul alunecă pe urît povârniş...

Ideea aceasta îl făcu să se gândiască în ce i-ar puteă prinde averea, ca să nu o poată pierde?

Ii era simpatic; soţia lui prinsese dragoste de Gemma: trebuia dar să intervie.

Se alcătuise de cu vară o societate anonimă pe acţiuni pentru exploatarea unor păduri din Algeria. O ştia bine, ca fiind serioasă, şi se hotărî să-i dea putinţa de-a fi rentier modest, dar a-i asigură cel puţin asemenea situaţiune.

In timp ce Antoine se duceă la un notar coleg, deţinător de acţiuni ale societăţei, pe care le specula,—Grigore, în acea dup'amează, fără să fi prânzit acasă, ci la cerc,—aştepta începutul jocului ca să-şi cerce norocul.

Gemma ierâ, tot în acest timp, în ciudată stare sufletească: i se adusese un buchet foarte frumos, fără nici o cartă, şi nu ştia ce să'şi închipuiască. Să i'l fi trimis Grigore? N'o deprinsese cu asemenea surprinderi.

Cine însă, dacă nu el?

Nu cunoştea pe nimeni, în afară de familia notarului.

Ce însemna dar?

Şi nu avusese putinţa să'l refuze, căci fusese lăsat portăresei...

Ordonă servitoarei să'l aşeze într'un vas şi să'l lase în sală.

Pe la orele trei văzu că se opreşte la poartă o trăsură şi că o doamnă se coborâ.

Servitoarea veni să-i vestiască vizita doamnei Chevreuil.

— Ce o fi căutând? se întrebă Gemma.

Şi o primi.

Ierâ o doamnă foarte bine învestmântată, între două etăţi, cu aparenţă respectabilă, dar să nu-i fi privit ochii fugători, nesinceri.

— Mă ocup, doamnă de Sartory, începù vizitatoarea, cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indr1901-1932

diferite afaceri şi am auzit că domnul de Sartory caută de câtva timp a'şi întrebuinţă parte din capital... Am apoi, acasă, felurite obiecte de lux, foarte de preţ, autentice, care pot împodobi existenţa unei femei de frumuseţe regală ca a dumneavoastră şi ar fi o onoare pentru mine să mă vizitaţi spre-a le vedeà şi din preţ ne-am învoi repede...

— Doamnă, pentru întâea dumneavoastră ofertă, rămâne să vă adresaţi soţului meu, pentru a doua, cu părere de rău n'o pot primi, căci în interiorul casei mele am tot ce'mi trebue...

Şi se ridică.

Vizitatoarea părù a nu înţelege că i se da voe să plece,— şi începu a vorbi de una de alta, de lumea în care se petrece, de plăcerile Parisului, străine de sigur unei nobleţi provinciale şi ajunse a-i strecura aluziuni la milionarii fericiţi de-a închina unei frumuseţi de admirat, omagiile lor...

Gemma, înroşindu-se, c'un gest într'adevăr de nobleţe ofensată, îi opri vorba pe buze şi o pofti afară, chemând pe servitoare s'o conducă...

Doamna Cherveuil ieşi, foarte politicos salutând, — însă se opri câtva timp de vorbă cu servitoarea.

— Ale Parisului încep... murmură Gemma... Avu o licărire de mândrie în ochi şi'şi zise:

— Pe mine nu mă va ademeni!

Buchetul fu aruncat.

XVIII

Doamna*** primi cu surprindere pe Gemma Glika,—nume cu care i se înfăţişă,—nici prea amicală, nici cu totul rece.

Plină de ruşine, dar cu adevărate accente de pasiune şi de sinceritate Gemma mărturisi taina vieţii sale, bătrânei mătuşe a familiei.

Cel puţin fu femee, doamna ***, se înduioşă, iertă ce iera al tinereţii neştiutoare şi promise nepoatei sale să se gândiască la un mijloc de orânduire a situaţiunii.

— Înţelegi dragă Gemma, că aşa cum trăesc aici, înconjurată în mare parte de „elita“ nobleţei franceze, nu voiu puteà să te primesc şi să te prezint societăţii mele... Tu vei fi bună să nu te simţi ofensată, să mă consideri tot ca rudă şi amică bună şi să vii să mă vezi în orele de dimineaţă, între 11 şi unu.

Imi vei aduce şi pe viitorul tău soţ, şi vom chibzui în ce chip să procedăm pentru căsătoria voastră în regulă. Voiu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

scri eu, mamei tale, şi vom vedea ce e de făcut cu afacerea cam ciudată a banilor fostului tău soţ. Ah! tinereţe! tinereţe!..

Gemma îi sărută mâna şi plecă, nici mulţumită, nici nemulţumită: se lovià de stânca regulelor sociale, peste care nu puteà sări...

Ori cum, simţia că avea un sprijin.

Când spuse lui Grigore demersul ei, acesta se aprinse la obraji şi fulgeră scântei din ochi.

— Mereu aceeaşi idee, la tine, chiar cu preţul unei umiliri! De ce nu m'ai întrebat, Gemma? De ce-ai ridicat iar vălul de de-asupra vieţii noastre aci? Oare nu sîntem bine şi aşa? Nu sîntem bărbat şi nevastă, în noua noastră, ca să zic aşa, întrupare? Nu am început a intrà în anume societate destul de onorabilă? Bancherul Foullier, om dezinteresat, amic bun, nu ne speculează fondul şi nu ne dă venit însemnat?

Ea avù un zîmbet totdeodată trist şi ironic, mai ales cu privire la onorabilul mare bancher.

Cum 'i-ar fi spus în ce stà dezinteresarea acestui libertin cu înfăţişare foarte aşezată, pe mâna căruia Grigore se dase cu atâta încredere...

Tare însă prin iubirea ei pentru Grigore, de ce'i-ar fi arătat bunătatea perfidă a bancherului, spre a-i dà griji şi temeri?

Ea nici nu primià discreta dar stăruitoarea curte a libertinului, nici nu se temeà de inima, de amorul ei...

Cu toate acestea dacă ar fi ştiut că bunul bancher împingeà pe Grigore la viaţa deşănţată a Parisului, ducându-l prin anume locuri tainice de petreceri urâcioase, de sigur că s'ar fi revoltat şi 'i-ar fi deschis ochii.

Bancherul lucrà însă la pierderea lui Grigore, cu prudenţă şi pregătià momentul deplinei lui demoralizări şi ruini băneşti, când să întindă laba asupra pradei după care poftià cu nebunie stăpânită, mult mai primejdioasă nebunie.

Grigore muşca din mărul corupţiunii pariziane, cu dinţii lui sănătoşi, cu pofta care vine mâncând, fără să'şi dea seama de anume împrejurări.

Bine; fusese recomandat lui Foullier de notarul Antoine; însă cum şi de unde devotamentul celui dintâiu întru a-i creà venit destul de însemnat? Pentru ce intimitatea aceasta în a-l face până şi părtaş al desfrâurilor lui?

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Simţia plăcere pentru noua vieaţă în afară de casă; se simţia măgulit că începeă să fie căutat de femeile cele mai reputate ca frumuseţe şi ca sfâşietoare de averi şi de inimi, din lumea în care se petrece.

Şi cu toate acestea pace să se gândiască la putinţa de-a se desface de Gemma! O iubiă, urmă să aibă drăgălaşii faţă cu ea, o ducea, rare ori în adevăr, la teatru sau în câteva familii, — dar nu puteă să uite ce-i datoriă şi ei.

De-aceea, în imputarea lui de acum, când aflase ducerea Gemmei la doamna ***, trecu repede la blândeţe, după întâiul imbold al mâniei. Ţinea să nu o supere, ţinând totodată să o convingă a nu mai face ceva fără să'l consulte.

— Iţi poţi închipui, dragă Grigore, că'mi este foarte greu să renunţ la acea idee... E o cestiune de conştiinţă.

— Dar nu vom puteà înlătură pericolul!..

— Mătuşa 'mi-a promis că va chibzui lucrul şi, în acest scop, doreşte să i te prezint.

— Nu, Gemma! Pe uşa cea mică nu intru la nimeni. Adă'ţi aminte de felul cum m'ai primit tu, de ieră să înnebunesc. Te-am iubit şi am avut răbdarea să rămân, spre a te puteà dobândi.

— Mă iubeşti şi ar trebui să ai răbdare şi acum: şi apoi, mătuşa mea nu te va primi rău, te asigur.

— Dragă Gemma, — nu. Fă tu cum crezi, şi numai în caz de izbândă îi voiu trece pragul...

După puţin ieşiă de-acasă.

— Nu! nu pot să mă împac cu ideea aceasta de căsătorie! îşi zise el.

Şi 'n adevăr, atunci ar fi trebuit să'şi arunce personalitatea cu care se deprinsese, să redevină Hrubeanu, să lase Parisul şi vieaţa ce duceà aici, căci i s'ar fi creat o situaţiune ridicolă.

Trebuiă să rămână cu numele cu care se introduse în societatea pariziană, cu nobleţea care 'şi aveà preţul ei, cu unirea liberă cu Gemma, care, nu ieră mai puţin puternică fiind-că nu trecuse prin anume formalităţi.

Că avea alte legături, — nu aveau oare şi bărbaţii trecuţi prin acele formalităţi? Dovadă, amicul lui, bancherul Foullier, cu care petreceà până noaptea târziu, şi câţi alţii!

Ieră de mirat cum Gemma nu se întrebase încă pentru ce acele veniri târzii, noaptea; pentru ce lipsa lui de-acasă, adesea-ori ziua întreagă?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Grigore avusese totdeauna grija să-i motiveze oare-cum întrebuinţarea timpului. Clubul ierà indispensabil vieţii unui om de lume: la clubul său se discutau cestiuni serioase financiare şi se cumpăniau jocurile de bursă; la club se menţineau relaţiunile între membri; prin el se întindeau cunoştinţile, care, dacă erau cultivate, puteau fi de folos în anume împrejurări.

Şi se mulţămià Gemma cu lămuririle acestea, fiind-că un lucru de seamă nu-i lipsia: deplina încredere în el.

Din cele ce vorbise apoi cu doamna Foullier, când o vizitase, îşi făcuse convingerea că vieaţa bărbaţilor ierà aşa... Ziua nici odată nu găsise pe Foullier acasă; seara, une ori...

Pe urmă, notarul, — nu ierà şi el ocupat ziua toată?

Atât numai că, acest soţ model, dacă muncia ziua, — seara o dà familiei; — vieaţa lui ierà exemplară.

Gemma nu puteà încă să cunoască de aproape lucrurile, să facă deosebirile şi să tragă concluziuni.

Cam la vr'o lună după întâea ei ducere la doamna ***, primi o scrisoare de la aceasta.

„Iubită nepoţică, m'ai uitat şi'mi pare rău. Nu cumva ai „luat în nume de rău sinceritatea mea faţă cu tine? Mâine „sînt acasă toată ziua pentru tine, şi trag nădejde să prânzim „împreună. Un rînd din parte'ţi l'aşi dori. „Mătuşa ta: „Principesa***".

Se simţi încântată. In adevăr că nu se mai dusese pe la bătrâna, şi aceasta, ca să nu displacă lui Grigore. –

Ii aşteptà cu nerăbdare dar întoarcerea acasă, la masa de seară, şi, îndată ce'l văzù venind, foarte bine dispus, ba încă la cheutoare cu o camelie roşie,—îl sărutà şi-i puse scrisoarea supt ochi.

El zîmbi, o desmierdă pe păr şi-i zise prietenos:

— Du-te, Gemma.

— Nu te supără de fel? îl întrebă, privindu'l cu drag.

— Nu, Gemma. Prea sînt ocupat ca să nu văd cu plăcere că ai şi tu distracţiunile tale.

— Iţi mulţămesc, Grigore.

— Nu vei fi însă surprinsă că mâine-seară voiu lipsi de la masa de seară?

— Vei lipsi? Ar fi pentru întâea oară... Vezi să nu se facă obiceiu...

Şi'l ameninţă cu degetul în chip drăgălaş.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— Nu, dragă Gemma; va fi excepţie, şi aceasta din cauză că nu voiu fi în Paris...

— A! dar unde te duci?

— De astă dată sînt pe urma unei afaceri în felul cum voiam la început. E vorba să văd o uzină la vr'o trei ore departe de Paris, de unde însă nu pot avea tren de întoarcere de cât a doua-zi dimineaţa...

— O! ce urât îmi va fi o noapte fără tine...

Şi'l cuprinse cu pasiune în braţe...

El o sărută, o desmierdă, o încântă şi-i potoli neliniştea. Cina le fu veselă, cum de mult nu o avuseseră.

— Ce vesel eşti, Grigore!

— E puţin lucru să am o ocupaţiune în fine, şi care să producă mult şi sigur? „Apropò"... Ingrijeşte-te de-o roche cât se poate de frumoasă...

— De ce?

— Vei fi pentru întâea oară la un bal parizian splendid. Peste două săptămâni doamna şi domnul Foullier îşi sărbătoresc zece ani de căsătorie fericită... Eată şi invitaţiunea... In lumea financiară e mare pregătire.

— Ce bine 'mi pare! rosti Gemma...

— Iţi pun două mii, trei mii de lei la dispoziţiune... cât va trebui, în fine... Voiu să strălucesti; voiu să fiu mândru de succesul tău...

— D'ajuns să'ţi plac ţie... răspunse ea, — nu însă fără o ascunsă înfiorare de plăcere...

In ziua următoare, la orele zece şi jumătate porni la mătuşa ei.

Doamna ***... o primi foarte amical, sărutând-o de mai multe ori.

— Te aşteptam dragă Gemma. Biletul tău l'am primit în „curierul" meu de dimineaţă... De ce n'ai mai venit să mă vezi?

— N'am mai venit pe la mată, fiind-că am lipsit din Paris... aproape trei săptămâni, cu Grigore; am fost la Bruxella pentr'o afacere de-a lui, n'a voit să mă lase singură...

— Va să zică a găsit cu ce să se ocupe.

— Da, minţi ea, cu siguranţă.

— Dragă Gemma, să încep cu ce te poate interesă mai degrabă. Am scris Mariei în aşa chip, în cât să vadă că eşti supt ochii mei şi că doresc deplina rezolvare a cestiunei voastre. Iţi voiu dà mai pe urmă scrisoarea... Acuma pot să'ţi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

spun că lucrurile merg bine. Tată-tău s'a hotărât să facă o jertfă...

— S'a împăcat şi el? întrebă, cu palpitaţie.

— Da, — căci vezi tu, Gemma, dacă de ani nu ne-am mai văzut, a rămas între noi legătura de inimă şi pe temeiul ei, neştirbită autoritatea ce totdeauna am avut asupra lor...

— Şi cum a hotărît tata?

— Işi va închipui că 'ţi-a dat zestre capitalul al căruia venit 'ţi-l constituise zestre la prima căsătorie. Va plăti dar lui Pilat cei patru sute de mii de lei şi lui Adamiade zece mii, iar rămăşiţa până la opt sute de mii de lei, o va ţine la dispoziţia mea, ca s'o încredinţez bărbatului tău, la timp.

— O! mătuşică, ce bună eşti!

Şi o îmbrăţişă sărutând-o cu adevărată dragoste.

Bătrâna zîmbi cu bunătate, înduioşată.

— Drăguţa mea! Vezi? acuma nu mai am împotrivă'ţi nici o prevenţiune.

— Dar ai avut?

— Mai mult din cauza bărbatului tău pe care nu'l cunosc încă...

— O! vei vedeă cât e de bun, cât e de frumos, cât mă iubeşte de mult!

— M'ar mulţămi să văd că este şi serios.

Tăcù; şi Gemma tăcù.

Doamna *** stătù puţin pe gânduri...

— Acum, cestiunea principală, Gemma. Căsătoria va trebui s'o faceţi la Bucureşti, la moşia voastră Ghimpeni. Părinţii tăi pun această primă condiţiune între altele... Va trebui să rămâneţi câţiva ani acolo şi bărbatu-tău să plugăriască moşia; iar dacă vă veţi mai hotărî să trăiţi în Paris, veţi veni cel puţin cu numele lui şi numai aşa vă voiu puteă introduce în societatea mea. Inţelegi că Sartory, nume de contrabandă, trebue să dispară: aminteşte prea mult o predispoziţiune urită de înşelător, de om ce ascunde după nume străin fapte de reprobat.

Gemma ascută, palidă, cu inima înnăbuşită de-o temere adâncă: ce va zice Grigore?

Par'că'l vedeă revoltându-se şi respingând aceste condiţiuni...

— Dragă mătuşică, dar este deja prins în afaceri care-i produc, şi azi chiar a plecat din Paris să vadă o uzină, spre a se întovărăşi la exploatarea ei...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
138 N. Rădulescu-Niger

— Atunci trebue să vorbesc cu el...

— Mai bine aşa...

— Dar numele, — cum rămâne cu numele! exclamă bătrâna...

Gemma se gândi puţin: închipuirea începu să-i lucreze.

— Mătuşică, răspunse ea, cu sfioşie, la urma urmei numele acesta nu i'l poate contesta nimeni, odată ce are hârtii în regulă. Am face căsătoria aci; ar fi ca şi cum aş luà un francez şi...

— Nu, Gemma; e nume fantazist; hârtiile trebue să fie întocmite de unul din acei falsificatori îndrăzneţi cari se îndeletnicesc cu tot felul de înşelătorii... De unde ştim că într'o bună zi, când nici nu ne putem aşteptà, contestarea s'ar ivì şi căsătoria ta ar puteà fi anulată? Trebue să te gândeşti că vei puteà aveà copii; trebue să ne gândim că nu pentru a rămâneà într'o situaţiune ciudată, te vei măritа... căci, ce-ar face el atunci? Tu nu ai experienţa; lasă-mă s'o am pentru tine...

Gemma îşi frânse mâinile, privind-o cu descurajare...

— Poate 'mi ascunzi ceva, Gemma... zise bătrâna, privind-o ţintă.

— Nu, mătuşică; îţi jur. Grigore 'mi-a declarat însă că vrea să rămână ce l'a făcut întâmplarea să fie, mai ales întru cât nu are a'şi imputà nici o faptă rea... afară de cea din ţară. Aceasta, îndreptându-se, trecutul va dispăreà...

— Va să zică, de el te temi că nu va primi?...

— Da, mătuşică...

Bătrâna se gândi iarăşi câteva momente.

— Mă rog, Gemma, cu cine a lucrat el de a găsit afacerile?

— Intâiu cu notarul Antoine de pe strada noastră, apoi, prin acesta, cu bancherul Foullier...

— Il cunosc pe bancherul... Deocamdată nu spune nimic bărbatului tău, — iar tu să aşteptì până voiu luà oare-care informaţiuni...

— Bine, mătuşică; voiu face precum doreşti...

— Acuma, să'ţi dau scrisoarea, şi pe urmă să prânzim.

Scrisese însuşi Vladimir Glika, şi din introducere reeşià respectul şi dragostea pentru Principesa ***, recunoştinţa apoi că îmbrăţişase pe fiica lui şi o luà sub protecţiunea ei înţeleaptă şi afectuoasă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Işi arătă după aceea durerea ce-i pricinuise fuga ei şi ruşinea faptei aceluia ce 'şi-l alesese de bărbat...

Toate consideraţiunile şi imputările ajungeau însă la orânduirea ce bătrâna o espusese Gemmei, fără să fie pronunţat unde-va cuvântul de iertare, şi 'n aceasta se vedeă mândria rănită.

De asemenea, nici un cuvânt afectuos pentru Gemma, nici o amintire de numele omului ce greşise în contra onoarei.

Păreă mai degrabă că ierà vorba numai de împlinirea unei datorii, din parte-i, în care totuşi nu puteà să intre nici un respect pentru Hrubeanu, chiar în viitor; nici odată apoi vr'o duioşie părintească faţă cu fiica ce se va fi căit şi îndreptat.

Gemma simţi şi lacrimile îi înrourară ochii: vedeà că ierà numai fiică prin legătura de sânge, iar nu şi prin stima ce se confundă în iubirea, în simţimântul părinţilor pentru copiii lor.

Când se întoarse bătrâna care 'şi schimbà vestmântarea pentru fie-ce îndeletnicire de seamă a zilei, — o află pe Gemma foarte tristă şi plânsă.

O îmbună curând însă, încredinţând-o că toate asprimele părinteşti dispar cu timpul, în faţa faptelor de apoi.

Doamna *** ierà femee între cincizeci şi şasezeci de ani, naltă, bine făcută, ne-părându'şi etatea după buna păstrare a feţei, cu toate că părul aproape alb cu totul, 'i-o încadrà.

Ierà distincţiune în înfăţişarea-i întreagă, nu fără mândrie, care o prindeà însă, căci nu purcedeà din îngâmfare, ci din fierul neamului ei străvechiu.

Aveà acea adâncă ştiinţă înnăscută, de-a se prezintà în lume, care place şi impune fără să atingă susceptibilitatea cuiva; vorbià frumos, ierà de spirit în societate; familiară, plină de gingăşii, în intimitate...

Foarte cultă, — convorbirea ei devenià interesantă cu persoane distinse din literatură; foarte în curent cu politica ţării, puteà să discute în cestiuni de principii şi să prevadă just rezultatele luptelor: de-aceea oamenii distinşi ai arenei politice o înconjurau respectuoşi şi atentivi.

Saloanele ei erau cunoscute ca loc înnalt de întâlnire a somităţilor artelor şi ale politicei..

Cele două fiici ale sale se căsătoriseră cu francezi, tineri din aristocraţia regalistă apropiată însă Republicei...

In vieaţa ei devenise cu totul franceză şi numai cu gândul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista transilvană a anului 1901-1932

se ducea uneori la Patria depărtată unde'şi mai avea parte din marea avere.

Ivirea Gemmei în vieaţa ei, îi făcuse plăcere întru cât îi amintia rudele ce le vedeà foarte rar.

In altfel nu se mai manifestà iubirea ei pentru ţara ce o văzuse născând.

In Franţa studiase, aci rămăsese; văduvă la treizeci şi cinci de ani, cu toată frumuseţea şi propunerile ce avusese, hotărâse a rămâneà numai muma, şi se devotase fiului şi fiicelor ei cărora le dăduse creştere potrivită cu averea şi cu numele, serioasă însă, şi care nu dăduse greş.

Acum, faţă cu împrejurările în care îi venise Gemma, puneà bunăvoinţă şi energie, cu toată prudenţa însă, ca supărări să nu aibă, cu răsunet jignitor în lumea ei.

In ziua următoare chemă dar pe omul ei de încredere şi sfătuitorul ei, aproape prietenul familiei, domnul La Condée şi-i dădù sarcina de-a se informà prin cine va socoti el, despre Sartory, fără a se şti că dânsa se interesà.

Cei ce-o înconjurau, în casă, văzuseră pe Gemma, negreşit, dar nu-i cunoşteau alt nume de cât acesta.

Faţă cu ei, dânsa tratà pe Gemma cu politeţe, nu cu familiaritate.

Nu dà nimănui nici o lămurire, şi curiozitatea obişnuită servitorilor nu mergeà până acolo în cât să fie surprinsă de stăpâna lor şi să o supere.

După două zile domnul La Condée o puse în curent că domnul de Sartory frecuentà clubul financiarilor şi că bancherul Foullier îi speculà capitalul de 300.000 lei prin joc de bursă...

Alte afaceri nu făceà domnul de Sartory, iar cât privià vieaţa lui de lume, petreceà în aceea a „demi-mondului", foarte căutat de femei.

O mai bună poliţie nu ar fi putut aveà doamna ***.

— Biata Gemma! îşi zise Principesa când fu singură. Eată afacerile omului ei... şi ea crede tot ce-i spune...

Eat-o încurcată, dar şi explicându'şi de ce Hrubeanu ţineà la nobleţea-i falsă, la Paris, la felul lui de vieaţă.

Ce căsătorie serioasă puteà să se facă în asemenea condiţiuni?

Ce puteà ea să spună Gemmei?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indrr1901-1932

Cel puţin dacă nesocotitul ar fi primit să deă ochi cu dânsa!

Se hotărî, după câtva timp de chibzuire, să lase lucrurilor mersul lor. În caz de-i va mai venì Gemma, s'o ţină în aşteptare; de nu va mai venì, să n'o cheme.

Şi, de o cam dată, scrise lui Glika, în ţară, că aveă toate în vedere, spre a se face cum mai bine va fi.

XIX.

În lumea care petrece apăruse de câtva timp una din acele stele strălucitoare care trec prea repede, fără să lase urmă. O întâmplare le scoate la ivire; bogătaşii plăcerilor se pasionează şi le dă renume aproape regal... Ele supun şi se înconjoară de un fel de curte sgomotoasă şi orbită care-i aruncă la picioare averi întregi şi chiar victime, apoi, într'o bună zi, ori finesc cu vr'o căsătorie, ceea ce e mai rar, ori în întunericul mizeriei, ceea ce e de obiceiu.

Aurora „de" Amérilly ierà din acestea: frumoasă, tînără, de-o cutezanţă şi de-o pricepere puţin comune, însuşindu-şi cu îndemânare de admirat felul de-a fi al femeilor de neam, însetată de bani, crudă şi de rînd în espresiuni, în momente de iritare, — ierà prototipul celor de seama ei.

În cinci ani ajunsese steaua Parisului, citata ziarelor pentru eleganţa şi bunul ei gust, pentru saloanele ei în care se maimuţăriă seriozitatea petrecerilor intelectuale din anume saloane aristocratice.

Şi, în adevăr, în afară de adoratorii cari-i plătiau luxul şi lor plăcerea favorurilor ei, veniau s'o măguliască, veniau să se încânte de farmecul ei, oameni distinşi, talente ce-şi disputau „onoarea" unui zîmbet.

Portretele ei, artistice, ierau la ordinea zilei; se recitau versuri ce i se dedicau; un bust al ei făcuse parte din expoziţiunea anuală a Salonului oficial.

Ierà un fel de nebunie a modei şi francezii sînt capabili de-asemenea nerozii.

Mai prevăzătoare de cât altele, — poate unde cunoşteà alte cazuri, — aruncà bani c'o mână, dar cu alta strângeà, ca vremi de cumpănă să n'o găsiască fără sprijînul unei agonisiri.

Bancherul Foullier trecuse prin mâinile ei în care lăsase vr'o două milioane de lei şi se retrăsese la timp, — căci de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index.php/ro/index

ierà libertîn, ierà şi om practic: socotià totdeauna de mai înainte cât aveà să'l coste o plăcere.

El dusese pe Sartory la Aurora. Acesta rămăsese ameţit în faţa ei, ca odinioară în faţa Gemmei şi rafinata stea ghicise în acest bărbat cu deosebire frumos, o inimă neîncercată încă, o fire nu coruptă încă.

In el îi apăruse iubirea şi admiraţiunea pentru iubire şi pentru îngenucherea nesilită înnaintea idolului.

Impresionată adânc, nu lăsase totuşi a i se vedeà simţimântul şi'l primià, părând că nu-i înţelege adoraţiunea de care da dovadă ochii lui împătimitori.

Plecase din o familie onestă de funcţionari şi dobândise oare-care cultură, într'un pensionat condus de călugăriţe.

Intre acele ziduri de şcoală şi de biserică, străbăteau însă şoapte străine de perceptele evangelice şi de învăţătura practică, — şoapte aduse de însăşi şcolăriţele care, în timp de două luni de vacanţă, se loviau acasă de deosebirea dintre ce se spuneà în pensionat şi ce vedeau în vieaţa părinţilor sau în societatea lor; şoapte care stârniau discuţiuni, deschideau zări necunoscute, năşteau dorinţi ciudate, falsificau tinerele naturi ce se dibuiau pe sine însă-le.

Aurora Deschamps, deosebită între toate prin marea ei frumuseţe de brună cu ochi albaştri codaţi, — gelozită dar şi temută pentru muşcăturile ei ce acoperiau de ridicol izbuti să domineze pe colege prinîndemânatecele ei mijloace, apropiate naturii fie-căreea, şi pe *„bunele" surori* prin măeastra ipocrizie care întreceà pe a lor.

Şi o formase astfel numai mediul acestui loc, pe lângă deosebirea dintre el şi mediul social al familiei sale.

Adevărata educaţiune n'o putuse aveà nici aici nici acolo. Făcându'şi credinţă din puterea de înrîurire a farmecelor ei, începù să viseze la cadrul ce puteà să şadă bine frumuseţii sale prea mult căutată.

Modestele partide de căsătorie ce i se iviră, imediat după ieşirea din pensionat, fură respinse cu mândrie, aproape cu dispreţ, — iar când seducţiunea corupătoare apărù supt forma unui tînăr dejà plictisit de vieaţă şi căutător de emoţiune nouă, bogat şi ispititor, aproape înnamorat nebun, — Aurora închise ochii şi plecă după el, spre a-i deschide a doua zi în cuibul visat, însă la răspântia care duce către obişnuita prăpaste acoperită cu flori.

Plecase după noroc şi-l găsise, în felul în care îl înţe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

legeă, poate prea târziu; se află în gloria pe care chiar în asemenea noroiu aurit, multe n'o pot ajunge, — însă nu iubise nici odată. Își dase corpul; inima nu.

Și par'că ar fi existând anume lege fatală, căreea toate femeile acestea, cată să se supună, — le vine anume moment când unul, dintre cei mulți, le cucerește și inima, spre a fi pedeapsa lor sau un fel de reabilitare, în rare cazuri.

Pentru Aurora bătuse asemenea oră de îndată ce-i fusese prezintat Sartory, alias Hrubeanu.

Și ierà nebun de vesel Hrubeanu, în ziua aceasta ce ierà să fie întreagă a lui, căci Aurora, biruită în fine, îi dase întâlnire la gara Saint-Lazare, spre a se duce să petreacă în chip intim, într'o împrejurime de-a Parisului.

Ce-i păsà că ierà iarnă?

Ea cunoșteà un han de drum mare, foarte potrivit unor asemenea întâlniri, iar natura puteà să nu joace nici un rol prin frumusețea sau prin asprimea timpului.

Ochii mari și negri ai lui Hrubeanu vorbiau marilor ei ochi albaștri cu totul altfel de graiu, de cât cel știut până atunci, — și corpul ei ostenit de petreceri brutale, se înviorà de călduri tainice supt bătăile surprinzătoare de vii și de plăcute, ale inimii sale până atunci înnomolită în trândăvie, în pasivitate.

Supt seară se întoarseră în măreața ei locuință, și aceasta rămase pentru întâea oară întunecoasă, spre adânca mirare a plebei adoratorilor ce se întoarseră înnapoi, nemulțămiți, iritați că le lipsià o plăcere obișnuită.

Intr'un colț al ei însă, dintr'o încăpere cu vederea în curtea spațioasă, străbătea prin perdeaua groasă o lumină discretă,— iar înlăuntru, — el și ea, — alcătuiau o lume, de-oparte, plină de sensațiuni ce nu se pot drămui.

— Și e frumoasă soția ta? îl întrebà ea, înnecându-i-se cu pasiune în priviri.

— De ce vrei să știi tu, fermecătoare Aurorà, dacă apusul poate fi mai strălucitor?

— Din curată curiozitate. N'am dreptul de-a fi geloasă. Înțeleg îndatoririle sociale, cu toate că nu m'am cuprins în ele, și sînt fericită că pot lua dintr'un buchet numai floarea ce mi se dă...

— Află că te iubesc... îi șopti el, arzător... par'că ar fi voit să-i devoreze ființa de-o strălucitoare albețe cu forme voluptuoase și statuare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— O văd... Şi va ţine mult?...
— Totdeauna...
— Acest „totdeauna“ are păcatul de-a fi foarte scurt...
— Pentru acei care doresc numai, fără să iubiască...
— Şi pe „dânsa“... nu ai iubit-o?

El rîse, spre a'şi ascunde contrarietatea că Aurora revenià asupra unui subiect nepotrivit.

— Nu te întreb de cât spre a'mi dà seama dacă sînt două feluri de „tot-deauna“ sau numai unul... adaose ea rîzând...

Ierà aşa de nerezistibilă atracţiunea rîsului ei, că Hrubeanu o cuprinse în braţe, nebun de patimă, — şi imaginea Gemmei, ce 'i-o evocase Aurora, se pierdù în întuneric cu uşoara mustrare de conştiinţă ce'l înfiorase o clipă.

Afacerea cu uzina îl făceà să lipsiască acum, aproape regulat la fie-care trei zile, câte o zi şi o noapte... şi Gemma primià lipsirile ca necesitate de care se legà viitorul existenţei lor.

Seara balului soţilor Foullier se apropià...

— Când ai şti tu, Grigore, ce gătează splendidă voiu aveà... E o minune... îi zise Gemma, într'o seară...

El sta, absorbit de imaginea Aurorei şi suferià la ideea că în acele momente se aflà lângă ea „vr'un cine ştie cine“ din aceia ce ierau „veniturile“ ei.

— Imi pare bine... răspunse el, trecându'şi mâna pe frunte, ca pentru a'şi alungà gândul blestemat...

— Ce aì tu? Pari foarte preocupat?

— Oare e puţin lucru să te domine grija unor afaceri pline de răspundere?

— Ei, lasă! Nu te îngrijì atât, scumpe Grigore...

Şi-i înconjurà gâtul cu braţele, sărutându-l, desmierdându-l, căutând a-i face uşoară sarcina ce ierà în mers de-a'şi luà.

Şi el se lăsà binefăcătoarelor desmierdări curate şi credincioase, cu supunerea unui copil ce aveà nevoe de îmbunare; şi-i plăceà că puteà găsi lângă o frumuseţe care ierà numai a lui, asemenea comori de drăgălăşie.

I se simţià aproape recunoscător, însă nu se întrebă cu nici o nelinişte, ce-ar fi făcut Gemma când l'ar fi descoperit cu amantă şi mincìunos?

— Ştii însă că 'mi-a părut ciudat un lucru? Vestita cusătoreasă ce 'mi-a recomandat-o doamna Foullier, 'mi-a spus

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că găteala mea va fi în felul gătelilor unei nu știu cărei Aurora d'Amérilly, pe care o copiază, zice-se, multe din doamnele cele mai elegante ale nobleței...

Grigore tresărise, la rostirea numelui aceluia și pe obraji i se împrăștiă repede o roșeață arzătoare...

— Cine e acea doamnă? Ai auzit de dânsa? Este și ea din lumea mare?

— Nu știu Gemma, răspunse el, ridicându-se, ca înăbușit.

Ea 'l privi, surprinsă.

— Ce ai, dragă?

— Nimic alt de cât... căldură... Poate fi altfel, când sînt lângă tine?

Ea îi mulțămi c'un zîmbet.

— Nu-i așa că nu vei ieși în astă-seară.

— Poate numai pentru vr'o două ore...

— Chiar dacă te-aș rugà eu să rămâi?

— Bine; voiu amână pe mâine întâlnirea ce voiam să am cu Judet, proprietarul Uzinei...

— E în Paris?

— Da, pentru două zile...

In adevăr, ierà precum i se spusese Gemmei.

Prin o ciudată pornire a dorinții de-a străluci prin exterior, multe doamne din societatea aleasă, știind înrîurirea ce aveà vestita Aurora d'Amérilly asupra bărbaților, cu gătelile ei, nu se simțiau înjosite s'o imiteze...

Așa că, ea ajunsese a creà „mòdele“ anotimpurilor.

Ierau „costume“ d'Amérilly, gâteli de bal, de serată, de interior „à la d'Amérilly“,—și cusătoresele renumite exploatau asemenea gust deșănțat, în interesul Casei lor.

Gemma, necunoscătoare a amănuntelor și totuși necutezând a se informà, ca să nu pară străină modelor în curs, primise a i se face rochia în acel gen mult lăudat...

Iar când o încercase, rămăsese ea singură uimită, și de „decoltarea“ cam prea riscată, — însă și de eleganța care o prindeà de minune.

In fine sosi ziua mult dorită și Gemma începù de cu vreme pregătirile.

Grigore trebuià să o vadă numai în ultimul moment.

De-aceea, singur, în biuroul lui, încă neîmbrăcat, se gândià în voe la adorata amantă, chinuindu-se cu deslegarea grelei probleme de-a o puteà aveà, numai el singur, pe Aurora...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/md/1901-1932

De partea ei, ierà încredinţat că ea va fi primit; cum însă 'i-ar fi putut el împlinì toate nevoile luxului quasi regal?

Căci, să se fi gândit la renunţarea ei la vieaţa cu care se obişnuise, nu ierà chip; amorul ei pentru dînsul, nu 'i-ar fi dat poate atâta tărie.

Mai ierà apoi un punct greu: atunci, nu 'i-ar fi pretins dînsa oare o mai complectă, o mai apropiată legătură?

Şi aceasta ar fi fost de o potrivă cu a lăsà pe Gemma aproape cu totul singură...

La ideea aceasta simţì un fel de revoltă înnăbuşită, dar sguduitoare.

Şi, ca pentru a i se face şi mai simţită neputinţa unui asemenea fapt, — Gemma i se ivì...

El o privì, surprins, fascinat şi scoase un strigăt viu de admiraţiune sinceră...

— O! eşti divin de frumoasă Gemma!

Şi înnaintă spre ea...

— Nu te apropià... Ce mai cavaler numai în cămaşă!... rîse ea, — privindu'l însă nespus de drăgălaş... Haide, îmbracă-te, căci e şi timpul, şi nu pot s'aştept mult, aşa...

El însă nu se mai sătură privind-o..

— Şi s'o las? Şi s'o fac să sufere? O nu... îşi zicea în gând.

XX

Domnul Edgard Foullier ierà om de statură mijlocie, nici frumos nici urât, cu port totdeauna ales, nu lipsit de oare care distincţiune şi chiar de seriozitate, căreea mai cu seamă ţinea să-i deà voità valoare.

Obişnuit prin natura ocupaţiunilor lui, a avea multă stăpânire de sine, puteà să o întrebuinţeze şi când inima îi sfârâià după vre-o plăcere.

Situaţiunea lui, în lume, îi cerea să pară ca om însurat, că era liniştit, soţ corect, părinte model şi izbutea de minune a se înfăţişa cu asemenea chip.

Avea ochii mici, foarte vioi, de-un verde bătând în albăstriu, părul castaniu bine îngrijit, bărbuţă ascuţită; figură ovală, cu trăsuri neregulate.

Ierà un amestec de tăieturi fine şi de rând, cărora deşteptăciunea le dà înfăţişarea ce putea să placă.

Doamna Madelena Foullier, naltă, subţiratecă, blondă, cu ochii de-un albastru şters în care domnia bunătatea, iera foarte

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

drăgălaşă, natură blândă şi aşezată, creată par'că spre a fi statornică şi a suferi fără să-şi ruineze sănătatea şi fără să se plângă.

Primia vieaţa aşa cum întâmplarea 'i-o pusese înainte, şi se mulţămia a fi ea corectă, bună şi împăciuitoare.

Avea copii, doi băeţi şi o fetiţă; avea o sarcină plăcută de împlinit: a crea din ei fiinţi care, de s'ar fi putut, să nu fie nici victime, nici să facă victime.

Amândoi soţii,—în această împrejurare ce-i amintea ei primele iluziuni de fată care intră supt acoperământ conjugal,—făceau onorurile casei cu pricepere şi cu deosebită graţiozitate.

Ierau orele aproape unsprezece şi saloanele începuseră a se umplea.

Edgard ierá nervos însă... El voise a se dă acestei aniversări familiare, caracterul acesta de mare sărbătoare, ca în mijlocul unei grămădiri mari să poată fi mai la largul unei dorinţi, faţă cu aceea pentru care orânduise anume balul.

Ajunsese la acel termen de răbdare peste care nu mai poate trece un pasionat ascuns de felul lui: Gemma, obiectul poftit cu patimă, trebuia să fie a lui, ori ce ar fi fost mai apoi să se întâmple.

Şi termenul îi părea însemnat de deplina apropiere a lui Sartory de Aurora.

El îi deschisese calea, studiase simptomele, se convinsese de ameţeala bărbatului; trebuia să înceapă asediul nevestei.

Şi pentru izbândă, avea deja plan hotărât, matematiceşte studiat, a cărui punere în aplicare nu i se ivia grea.

Pornea de la premiza că nici o femee, în anume împrejurări sufleteşti, nu se putea să nu cadă în mreaja seducţiunei.

N'ar fi jurat nici pentru soţia lui; atât numai că egoismul îl făceà să vadă lipsa de împrejurări care ar fi putut-o înstrăina deel.

In fine, uşierul,— după moda caseler nobile, —vesti pe doamna Contesă şi pe domnul Conte de Sartory...

Instinctiv se întoarseră toţi cu privirea spre uşă...

Fu un moment de orbire generală, apoi un murmur obştesc de admiraţiune: ivirea cea mai graţioasă şi cea mai fermecătoare înrîuriá fără voea fiinţii ce înfăţişa pe deplin acel farmec.

Roşu până la urechi de emoţiune vie, Edgard aşteptă cu soţia lui să-i strângă Gemmei mâna şi s'o complimenteze, cu adevărat încântată şi ea,—şi se apropiá, i se înclină, apoi îi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mom/1901-1932

oferi braţul şi înaintă cu ea spre a-i face câteva prezintări.

In privinţa aceasta nu prea se ţinea de regule anume.

Puţin după aceea, orchestra începea un valţ armonios, domol şi totuşi înrîuritor ca un vin vechiu, a cărui tărie ameţitoare e în sine iar nu în aromă sau în ajungerea lui până la simţul gustului.

Edgard îi ceru favoarea primului danţ şi arătă că financiarul putea fi şi dănţuitor îndemânatec.

Şi danţă destul de mult timp, strecurându-i cele mai alese şoapte de admiraţiune; şi ar fi dansat la înfinit, dacă ea nu l'ar fi rugat să înceteze, — spre a scăpa de el.

Pretextase ostenire, şi totuşi abia o lăsă el, că doamna Foullier îi recomandă pe principele rus Cernişewschi, foarte elegant şi frumos blond, fermecat de graţiozitatea ei...

Şi altul îi urmă,—un parizian, plin de bani gata, care murea după toate frumuseţile ca să reînvieze înaintea altei rarităţi.

Cu al patrulea cavaler făcu numai odată încunjurul salonului şi-i cerù iertare: iera cu adevărat obosită.

Trebuie să o spunem că la acest bal ierau prea puţine femei şi celor frumuşele le lipsea distincţiunea.

Erà cu atât mai firesc dară ca Gemma să aibă atâta succes, cu cât nu'l putea împărţi cu nimeni alta.

Nu rămase mai nici un cavaler să nu ceară a-i fi prezintat, să nu caute a-i fi plăcut, să nu-i ceară mai ales favoarea unui danţ.

Şi Gemma, prea bine dispusă, păstrând însă atitudine impunătoare de femee cuminte, dar şi de spirit, nu se refuzà convorbirilor, îşi oferià danţurile cu bunăvoinţă plină de distincţiune, — mulţămită în sine şi făcând mulţămiţi.

Toţi ierau de acord că doamna de Sartory aveá şi perfecta creştere pe lângă frumuseţe perfectă şi spirit de ţinut în seamă.

In întâele momente ale ivirei sale, din cauza gătelei, o luaseră drept fire uşuratecă şi de aceea graba de a-i răpì mintea cu complimente măgulitoare.

Când se convinseră cu cine aveau afface, cei mai mulţi, cari nu ierau deprinşi a admirà în deşert, se dădură de-oparte, totuşi neputându-se oprì a vorbì între ei de dânsa şi a îndrepta pe furiş priviri poftitoare asupra acelui corp ispititor.

Numai doi trei nu putură renunţà la depărtarea din preajma ei, şi între aceştia, Rusul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Gemma căută, de la un timp, cu privirea, pe Grigore: nu era în salon...

Se folosi de momentul că doamna Foullier trecea pe dinnainte-i şi cerându'şi voe Rusului, se ridică şi-i luă braţul.

— Ce se va fi făcut domnul de Sartory?

— E poate în salonul de joc de cărţi...

— Aveţi bună voinţa a mă călăuzi?

— Da, doamnă Contesă... Ştiţi că nu se vorbeşte de cât de dumneavoastră?

Şi o privi cu admiraţiunea lipsită de invidie a unei bune prietenii.

— O! doamnă, e obositoare această prea stăruitoare atenţiune ce mi se dă.

Abia străbătuseră salonul, în lung, şi semnalul unui „cadril-lanciers" se dădu.

Tînărul fiu de bani gata ieşi din rînduri şi înclinându-i-se îi oferi braţul.

— E o fericire, doamnă Contesă că 'mi-a venit rîndul....

Ea zîmbi uşor...

Edgard Foullier în deşert pândise momentul de-a o vedea pe Gemma singură şi nu mai puteă de necaz.

Cu gândul de-a ocupă pe Sartory la „bacarat", îl căutase şi nu'l putuse află: par'că intrase în pământ.

Atunci îi venise în gând că de sigur se dusese la Aurora pentru câteva ore...

Mulţămit de aceasta, se grăbise a se apropia de Gemma şi a-i cere favoarea „cotillionului".

Dar nu numai pe cel din urmă danţ, ci până la acesta le dăduse pe toate: carnetul ei mărturisiă.

Adânc contrariat se depărtă, fără să zică vre-o vorbă, — însă îşi promise a pândi finitul fiecărui danţ şi nu se puteă să nu găsiască momentul dorit când voiă să procedeze la atac strâns.

In adevăr, după „lanciers", Gemma mulţămi cavalerului în aşa chip, în cât acesta n'o mai urmă, — şi, cu intenţiunea d'a găsi pe Grigore, înnaintă, greşit însă, şi trecu în capătul salonului care iera prefăcut în seră.

Aci nu iera nimeni.

Văzând că nu nemerise calea, înrîurită însă de liniştea din acest colţ, se dădu după un enorm Cactus înflorit şi se lăsă pe o canapea.

Se simţi bine şi închise pe jumătate ochii, într'o atitudine

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

care o făcea şi mai răpitoare. Pe buze îi flutura un zîmbet uşor, — al satisfacţiunii că ierà atât de sărbătorită.

Cum ar fi voit aci, măcar pentru câteva minute, pe Grigore, spre a-l vedeà că-i fură un sărutat, spre a-l auzi că-i şopteşte un dulce cuvânt de iubire...

— Cum de se putea să nu danţeze cu ea nici o singură dată? Unde iera?

O necăji puţin lipsa aceasta şi deschise ochii, cu hotărîrea de-a'l găsi...

Tresări adânc: înaintea ei stà bancherul care o devorà cu priviri ce ierau în adevăr o insultă.

Se ridică brusc...

— Vă rog, doamnă contesă, mai staţi. Aceste câteva momente în care am avut fericirea a vă contemplà, se vor numărà în existenţa mea...

— Domnule... şi vru să treacă.

— Vă rog, stărui el, oprindu-i calea. Lumea e la bufet şi în faţa mesei verzi... Sîntem absolut singuri. Permiteţi unui adorator, nebun după dumneavoastră să vă esprime...

— V'aţi gândit la ofensa ce'mi aduceţi, domnule?... răspunse ea cu mândrie.

— Ori ce veţi face apoi, cel puţin ascultaţi-mă, doamnă, — rosti el c'un fel de autoritate în glasul lui mişcat adânc. Vă iubesc, dar cu atâta putere de sinceritate că nici o jertfă nu'mi va părea grea faţă cu o privire numai întru câtva amicală din parte-vă...

— Domnule, odată pentru totdeauna trebue să vă spun că purtarea dumneavoastră e necuviincioasă, cu atât mai de ne-scuzat, cu cât o aveţi supt acoperemântul casei dumneavoastră, în apropierea bunei şi devotatei dumneavoastră soţii, amică ce'mi e dragă şi pe care o respect. Dacă mai ziceţi un cuvânt... plec...

— O! singură... Nu cred că veţi face-o.

— Cum, singură? Mă duc să găsesc pe domnul de Sartory, şi...

— Nu'l veţi găsi... Domnul de Sartory, la ora aceasta... are alte plăceri... rosti el c'un zîmbet răutăcios.

Ea încruntă uşor din sprâncene.

— Nu înţeleg ce vreţi să ziceţi...

— Dac'aţi aveà buna voinţă să staţi puţin colea şi să mă ascultaţi, veţi puteà înţelege...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

O neliniște vagă începeă s'o cuprindă și, fără voe, nu șezu, dar nici nu se depărta.

Edgard simți și începu:

— Doamnă contesă, regret că tocmai eu trebue să vă fac să vedeți anume lucruri... însă dumneavoastră veți luà aceasta mai mult ca o datorie din parte-mi...

— Dacă nu cumva mai degrabă ca insinuări ce nu vă vor face onoare... răspunse Gemma, cu demnitate.

Înțelegeà că nu puteà fi vorba de cât de Grigore și, ori cât ar fi voit să'și asculte curiozitatea, un sentiment de rușine o oprià: adevăr chiar, însă nu omul acesta trebuià să i-l spună.

In acel moment când făceà mișcarea de-a se depărta, se ivi doamna Foullier care căutà pe Gemma și aveà presimțământul că Edgard îi aduceà vr'o nemulțămire.

— A! eată-vă doamnă Contesă...

— Tocmai o rugam să'mi facă onoarea de-a o conduce la bufet.

Doamna Foullier îl privi drept în ochi, întru câtva ciudat:

— Lasă'mi mie această onoare și plăcere...

El, salută, foarte corect, par'că nu s'ar fi întâmplat nimic alt-ceva și se depărtă, furios în sine...

Doamna Foullier cătă la Gemma atât de duios, în cât păreà a-i fi cerut iertare și-i zise:

— O! doamnă Contesă, în așa chip mi-a îndepărtat din casă pe cele mai bune prietene. E necorigibil...

— Îmi permiteți dragă amică, să'mi arăt surprinderea că-i tolerați o purtare de care aveți cunoștință pe deplin?

— Sînteți bună să vorbim puțin de-o parte, amândouă?

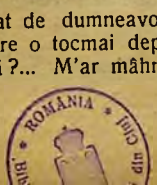
— Din toată inima.

Se așezară pe canapeaua pe care mai nainte stătuse singură.

— Vă voiu spune într'o zi pe larg existența mea și atunci mă veți judeca.... Pentru acum vă rog numai să treceți cu vederea cutezanța lui Edgard și să nu mă lăsați ca celelalte, căci în dumneavoastră dacă îmi dați voe, par'că am o soră, într'atât vă iubesc de mult...

Gemma îi strânse mâna...

— Aceeași simțire m'a legat de dumneavoastră de când v'am cunoscut... Să nu fie oare o tocmai deplină fericire în vieața dumneavoastră de casă?... M'ar mâhni acest lucru...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
cimec.ro/muzeu/1901-1932

— După cum v'am promis, veţi şti-o.., răspunse Madelena. Poimâni vă voiu face o vizită după amează.

— O ! cu foarte mare plăcere vă voiu aşteptă...

— Imi daţi voe să sper că nu sînteţi supărată pe Edgard ?...

Gemma zîmbi...

— Aş avea tot dreptul, însă pentru dumneavoastră îl iert. Îl voiu trata pe viitor ca pe un pătimaş care trebue convertit...

— Ar fi mare minunea... răspunse ea, zîmbind, însă... cine ştie !

Orchestra începu atunci...

— Nu vă mai reţin, căci v'aş lipsi de-o plăcere, adaose, ridicându-se.

— Credeţi-mă, dantul m'a obosit... Nu aţi văzut unde'mi este bărbatul ?

— De sigur că unde se joacă eternul „baccarat", dant plăcut bărbaţilor...

— Ierà să mergem adineauri...

— Dacă voiţi, putem merge acum fără să trecem prin salon...

— V'aş rămânea îndatorată...

Amândouă se îndreptară spre o perdeà grea de pluş care ascundea o uşă şi dispărură.

Bine bănuise bancherul.

Grigore dându'şi seama că Gemma aveà să petreacă fără să-i simtă lipsa, se furişase şi plecase la Aurora.

Il îndemnase un fel de gelozie a se duce la ea, pe neaşteptate, ca să vadă în ce chip o puteá găsi.

Ierau douăsprezece trecute când i se opri cupeul la poarta caselor ei.

Când văzu întuneric, i se strânse inima: de sigur că se află cu cineva.

Sângele îi năvăli la cap şi stătu câteva momente nehotărât dacă să sune ori dacă să se întoarcă.

Cuprins de mânie trase cu violenţă cordonul clopotului ce răspundea în odăile portarului.

Acesta se ivi curând: nu se culcase încă. Recunoscând pe Sartory, îl salută adânc...

— Doamna d'Amérilly ?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
ev.statransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Sînt numai câteva momente de când s'a întors de la Operă...

— Pot s'o văd? în timp ce'n gând îşi zicea: e singură?

— Negreşit, îi va face plăcere...

El răsuflă: iera singură. Şi, se urcă repede pe la intrarea cea mică.

— Cine-i? o auzi întrebând cu glas cam necăjit.

El intră.

— Tu? O! ce bun eşti, Gabriel... Ce surprindere plăcută!..

Şi i s'aruncă în braţe.

— Turbam la ideea că nu ierà să te pot vedeà...

— De ce? întrebă ea cu seninătate.

— O! Aurora, dacă ai voi tu să trăim numai împreună!..

— In adevăr că eşti gelos?

— Sînt, şi n'am zile senine din cauze ce'ţi le închipueşti...

Ea îl făcù să şadă.

— Scumpe Gabriel, — una, tu eşti însurat, şi alta, cu ori câtă neplăcere sufer oare-care contacte, trebuie să recunoşti că e cu neputinţă altfel... Tu nu 'mi-ai puteà da, nu zic mijloacele de traiu, însă zilele tale în şir; eu nu m'aş puteà obişnui fără sgomotul lumei ce mă înconjoară şi fără acele adorări ce'mi susţin traiul... In afară de aceste imposibilităţi, nu te bucuri oare de inima mea, de care nimeni nu se poate făli că s'a bucurat vr'o dată? Nu eşti copilul meu răsfăţat, singurul căruia îi dăruesc cu adevărată plăcere şi pasiunile mele libere?

Grigore plecă fruntea, nervos, întunecat, ca unul ce recunoşteà adevărul spuselor ei şi mai ales situaţiunea lui faţă cu dînsa.

Cuprins apoi de-o aprindere fără margini, se ridică, se plimbă prin încăperea slab luminată, urmărit de privirile ei neliniştite, apoi, apucând clacul:

— La revedere, Aurora...

— Aşa de curând? Te rog mai rămâi... Ai timp. Balul ţine până în zori...

— Nu, Aurora, la revedere... Voiu să am timp de gândire...

— Fie cum doreşti. Nu uità că 'mi-ai făcut plăcere...

Ii întinse mâna; el 'i-o sărută şi ieşi fără să'şi mai întoarcă privirea, muşcându'şi buzele...

Aurora rămase pe gânduri câtva timp, apoi, cu o ridicare din umeri:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
restaurare.ro/mdr1901-1932

— Ce să-i fac! Jertfa mea n'ar fi de nici un folos!..

După vr'o oră primiă pe ambasadorul unei Mari Puteri. Gabriel-Grigore, rătăci în cupeul lui aproape vr'o oră, preocupat de gândul tiranic al excluzivităţii lui în amorul pentru Aurora.

Şi pentru întâiea oară îi trecu prin minte dacă ierà cu putinţă să lase pe Gemma...

În realitate, nici o greutate n'ar fi fost cu privire la felul legăturii lui cu dânsa...

Ar fi plecat şi mai ascuns ar fi fost în Parisul imens de cât ori unde.

Puteà s'o facă însă?...

Nu 'şi simţi curajul acesta; mai ierà ceva în inima lui, — iubire sau deprindere, — şi rămânea nehotărât, nemulţumit, cu rană deschisă pe care o iritau două atingeri, aproape de opotrivă de plăcute sau de aspre, după faţa din care le privià.

In fine dădù adresa să'l ducă iar la casa bancherului.

Când intră, alt valţ ierà în toată înfierbântarea lui, şi aproape neobservat trecù la masa de joc, unde ierà altă înfierbântare căci se ajunsese la sume însemnate de „pontat".

Gemma-i observase însă intrarea..:

— De unde să fi venind? îşi zise, şi mulţămind cavalerului, îl lăsă şi se strecură spre salonul de joc.

Hrubeanu se aşezà tocmai.

— Imi dai voe să mă uit şi eu? îi şopti.

— Nu, Gemma; te rog... Nu face pentru tine. Vezi că nu este nici o doamnă...

— Te-am mai căutat. N'ai fost aici?

— Am dat o raită pe la club...

— Aş vrea să ne retragem...

— Să'mi încerc puţin norocul... şi vom pleca...

Gemma îi zîmbi şi reintră în bal, cu o nemulţumire însă în suflet: ce avusese de făcut la club?

XXI

In ziua următoare Grigore nu ieşi de fel de-acasă, ceea ce miră pe Gemma; nu mai puţin o mira însă adânca lui tăcere. Ea încercă să lege cu el vorbă, să'l desmierde, să-i descreţească fruntea: în deşert. Atât îi spuse doară într'un rând: sînt preocupat; va trebui poate să lipsesc mai mult timp din Paris...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr 1901-1932

Spre seară păru a se mai înseninà: presemne luase vr'o hotărâre...

Fu foarte drăguț cu Gemma, vorbiră despre bal și, fără vr'o intențiune, ea îl întrebă:

— Poate că la club, unde te-ai dus în timpul balului, ai avut vr'o neplăcere?

El privi o clipă în adâncul ochiilor ei: nu! nu ierà nici un gând ascuns în acele galeșe oglinzi ale sufletului ei.

— Da, răspunse el, încet. Am pierdut o sumă rotunjoară...

— De ce joci scumpe Grigore! îi împutà, cu drăgălășie însă..

— O! nu la cărți; la bursà..

Ea ridică din umeri: nu înțelegea...

Grigore îi făcea ca un fel de pregătire pentru cazul când ar fi fost să afle că stătea rău cu capitalul.

De altfel, bine-bine nici el nu știa cum sta. Încasase mereu fără să se intereseze de aproape. Destul că Foullier îi spunea că luà din câștig...

— Dar cu uzina când termini?

— A! nu ți-am spus? Am terminat.

— Da? făcu ea cu bucurie.

— Da. De-aceea ți-am spus că va trebui poate să lipsesc mai mult timp...

— Eu nu te-aș puteà însoți?

— Nu; cel puțin de rândul acesta.

— Bine, Grigore; îmi va fi urât dar fiind-că afacerile cer...

— Ce bună ești tu! Și o sărutà.

Ciudată fire, a omului acesta: ierà recunoscător Gemmei că nu'l ținea din scurt, că avea încredere oarbă în el, că'l iubià, și-i plăcea să fie lângă dânsa, să se bucure de comorile frumuseții sale, ca după câteva momente, gându-i să sboare, cu altfel de plăcere, la cealaltă.

Lângă Gemma dragostea îi ierà liniștită, odihnitoare; lângă Aurora, de-o aprindere bolnăvicioasă, ațâțătoare, plină de neodihnà și de gelozie.

Vieața lui par'că s'ar fi simțit că se complectează prin amândouà aceste iubiri; fără una din ele, ar fi fost nenorocit.

Linia îndoitei sale naturi se urmà fără altà schimbare de cât a împrejurărilor în care se mișca.

A doua zi pe la orele zece se duse de a dreptul la casa

Muzeul Digital al Romanului Românesc

de Bancă a lui Foullier, aşezată în aceeaşi clădire, cu intrarea numai în altă stradă.

— Domnul Foullier? întreabă el pe feciorul îmbrăcat cu livrea.

— E ocupat; cred însă că va primi pe Domnul Conte.

— Du-i, te rog carta mea...

Aşteptă în marea sală de aşteptare vr'un pătrar de oră, după care văzu ieşind din biuroul bancherului o prea frumuşică doamnă, foc de cochetă... extravagant îmbracată...

Ea îl privi lung şi-i zîmbi, cu toate că nu-i ierà cunoscut. El o salută... li răspunse, apoi ieşi.

După puţin se auzì sunetul unui clopoţel. Feciorul intră şi se întoarse:

— Stăpânul meu pofteşte pe domnul conte.

Grigore pătrunse în cabinetul foarte luxos al bancherului.

— Numai doamne frumoase în calea dumitale, scumpul meu Foullier, îi zise, întinzându-i mâna cu familiaritate.

Foullier abia i-o atinse şi fără a-i zîmbi, îl invită să se aşeze.

— E contrariat, se gândi Grigore.

— Cu ce vă putem servi, domnule de Sartory? îl întrebă cu seriozitate.

— Mai întâi dă'mi voe să'ţi adresez sincere complimente pentru balul dumitale...

— Mulţămesc.

— Şi apoi, să te rog a'mi spune cum stă capitalul meu?

Bancherul se ridică şi deschise un registru de pe un pupitru mişcător, foarte frumos sculptat.

— Eată partida dumneavoastră, domnule Conte.

In timpul din urmă aţi avut pierderi la bursă şi am fost silit să vând din acţiuni.

Grigore îşi cam schimbă faţa şi nu'şi putu opri o încruntare din sprâncene.

— Mă asiguraseşi însă că nu voiu avea asemenea surprinderi.

— Neplăcute, împlini bancherul, zîmbind ironic.

— Pierderi de acestea ţi se întâmplă şi dumitale?

— Au nu cumva crede domnul Conte că pierderile sînt numai pentru clienţii Casei?

— De sigur că nu; şi totuşi cred că pentru amicii buni, priceperea domnului Foullier poate înlătura asemenea pierderi, nemerind momentul când să le fie favorabil jocul de bursă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indr 1901-1932

— Se vede cât de puțin e domnul de Sartory cunoscător în afacerile acestea..

Grigore nu știa ce să creadă văzându'l pe bancher atât de schimbat față cu el. Ironic, ceremonios, aproape hotărât par'că să termine cât mai repede cu el.

— Văd că am căzut la timp nepotrivit, scumpul meu Foullier.. îi rosti cu oarecare demnitate atinsă.

Bancherul îl privi rece.

— Aștept ordinul dumneavoastră de urmare.

— Poate fi acum timpul să vinzi acțiunile toate?

— De sigur... Le poate luà Banca, alpari...

— Și la ce sumă am ajuns?

— La 230.000 lei, domnule conte..

— Prea bine, domnule Foullier, după amează voiu trece să ridic suma...

Il salută fără să-i întindă mâna și eși mânios în sine, nu mai puțin însă mirat.

Trebuia să fie ceva; dar ce?

Foullier își frecă mâinile. In ochi avu licărire ciudată, iar pe buze zîmbet batjocoritor.

— Aici voiam să te aduc; și ai venit domnule Conte. Ruina nu 'ți-e departe.

Pe stradă, Grigore se auzi strigat și se opri, mirat.

— A! dumneata, Ginesty? Ce mai faci?

— Eu, scumpe Conte, îi zise acesta, strîngându-i mâna... Ce înseamnă norocul? Mă gândiam cum să te găsesc, și eată-mă în cale'ți, de odată... Ei, cum merge cu titlul nostru? întrebă încet.

— Bine, Ginésty. Dar tu cum o mai duci?

— Nu tocmai fericit, Conte dragă... De-aceea merg drept la țintă: poți a'mi împrumutà o mie de lei? O! eu sînt băeat bun; să nu crezi că, refuzându-mă, îți voiu pricinui vr'o neplăcere.

— Îți voiu dà bucuros, scumpe Ginésty. Află-te, la orele trei după amează, la Cafeneaua Operei... Pentru acum 'ți-ajung doi napoleoni?

— Mulțămesc. Nu'ți închipui cât îți rămân de îndatorat...

— Mă rog...

Ii strecură monezile, apoi se salutară amical și se despărțiră.

— Tot e ceva, își zise Ginésty. De sigur că la trei, scumpul Conte va uità să vie.

Zîmbi ironic şi se depărtă.

Omul acesta nu ierà rău, însă împrejurările şi lenea îl făcuseră a trăi din expediente.

Cu talentul lui rar de a imità cele mai grele scrieri, dacă nu se servise încă pentru sine, adusese multor rătăciţi pe căile necinstei, servicii însemnate.

Când nu mai aveà cum şi de unde să trăiască, fugeà la Monte-Carlo şi ciupià zilnic câte cincizeci şasezeci de lei, aşa că puteà s'o încurce.

Acum venise în Paris pentru câteva zile, de la Monaco, chemat de un agent al unei societăţi anonime ce se ocupà cu afaceri foarte întunecoase, şi sperà să'şi mai asigure pentru câtva timp vieaţa de plăceri pentru care aveà slăbiciune grozavă.

Grigore se întoarse acasă, prânzì şi vestì pe Gemma să nu'l aştepte în acea seară, la masă.

După amează doamna Foullier făcù Gemmei vizita promisă.

După câtva timp de vorbă, nevasta bancherului îi zise:

— Imi permiteţi, scumpă doamnă de Sartory, să vă atrag luarea aminte asupra unui lucru... delicat?

— Vă rog chiar... O observaţiune a dumneavoastră îmi va fi preţioasă...

— Găteala ce purtaţi alaltăseară, rosti Madelena, înroşindu-se puţin, vă prindeà de minune, — însă ştiţi în genul căror găteli anume vă ierà?

— 'Mi-a spus cusătoreasa un nume, ce'l dà drept vestit, în adevăr, dar eu nu cunosc tainele podoabelor...

— Cusătoresele, după mine, fac rău că nu ştiu sau că nu vor să deosibească, după înfăţişare, clientele ce le vin... Aţi auzit dumneavoastră de Aurora d'Amérilly?

— Nu, doamnă... şi, în adevăr, îmi aduc aminte că acest nume 'mi l'a rostit cusătoreasa.

— Bărbatu-meu nu se prea sfieşte să'mi povestiască uneori anume întâmplări „galante" de-ale Parisului care petrece... Pe urmă, unele prietene... Şi aşa, înţelegeţi, că fără voea mea, cunosc ce nu mă poate nici atrage, nici interesà...

— Şi această Aurora d'Amérilly?

— E una din acele femei cu care noi nu ne putem întâlni în saloanele noastre...

Şi, în chip cât se poate mai cuviincios, îi lămuri vieaţa necuviincioasă a „Stelei" Parisului.

— O! şi eu am purtat costum la fel cu ale acestei femei?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

esclamă Gemma, înroşindu-se... In adevăr că n'a făcut bine cusătoreasa... Vă mulţămesc că 'mi-aţi atras luarea aminte. Doamne! ce vor fi zis invitaţii dumneavoastră?

— Găteala nu puteă să le schimbe opiniunea asupra nobleţei caracterului dumneavoastră.

— Acum îmi esplic unele apropieri de mine, cam necuviincios stăruitoare...

— Voiţi a vorbi de Edgard... A! cât l'am certat! Poate pentru întâea oară, însă cu destulă seriozitate...

Şi de aci, începu a-i povesti vieaţa ei. Copilă săracă, de bun neam însă, l'a luat pe domnul Foullier, nu din vr'un calcul, ci fiindcă îi fusese simpatic şi-l stimă. El i se înfăţişase respectuos, plin de seriozitate; dacă nu „expanziv", dar măgulit de gingăşia ei şi căsătoria se făcuse. Numai după doi ani începu să-i afle adevăratul caracter: afemeiat, supt acea înfăţişare decorativă. De altfel, onest în afaceri, activ fără preget. Plăcerile nu-i răpiau gustul de muncă, nu-i slăbiau energia.

— Şi dumneavoastră aţi putut răbdă asemenea greşeli, ori cum, vătămătoare vieţii senine de casă?

— M'am revoltat, am suferit, am plâns, fără a-i imputâ, întâiu; pe urmă, în faţa declaraţiunii lui că nu putea fi altfel, dar că mă respectă şi nu mă compară cu nici una dintre cuceririle lui, am primit, tăcând şi revărsându'mi toată afecţiunea asupra copiilor mei. Mă mărturisesc dumneavoastră scumpă amică, aşa cum sînt: în resemnarea mea a intrat şi teama unei situaţiuni, grele, dacă m'aş fi despărţit, şi teama d'a nu fi departe de copiii pe care nu mi 'i-ar fi lăsat mie... Iar dacă mi 'i-ar fi lăsat chiar, cum 'i-aş fi putut creşte? Pe când aşa, creşterea lor îmi e cu totul dată pe seamă şi am credinţa că voiu face din ei oameni cu însuşiri ce'mi sînt scumpe...

— O! vă dau dreptate, doamnă... Lumea e atât de ispititoare cu plăcerile ei urâcioase, că mare nevoe au copiii de îngrijire părintească luminată şi prevăzătoare...

Din vizita aceasta, Gemma rămase cu dragoste bine hotărîtă pentru doamna Foullier, iar pentru ea cu o învăţătură priincioasă.

In aşteptarea venirii acasă a lui Grigore, se simţi cuprinsă însă de adâncă melancolie şi pentru întâea oară îi veni să se gândiască, ce ar face, dacă, Doamne fereşte, Grigore ar avea purtările lui Foullier?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
exist.ism.ro/ro/articles/1901-1932

Se ridică de odată amenințătoare, cu privirile scăpărându-i scântei...

— O! eu n'aș mai trăi cu el! Simt că l'aș urî, pe cât îl iubesc...

Pe urmă înclină capul, cu tristețe:

— Poate unde știu că n'aș rămânea fără sprijin ca Madelena... A! nu, e cestiune și de temperament, căci demnitatea o are și dînsa.

In timpul acesta Grigore, în buzunar cu toată suma ce-i rămăsese, se îndreptase la Cafeneaua Operei...

Ginèsty se afla deja la una din mese c'un pahar cu bere dinainte.

Când îl văzu pe Grigore, se ridică repede, surprins, dar mulțămit

— Va să zică te ții de cuvânt?

— Te îndoiai oare?

Și-i strecură hârtia de o mie pregătită de mai nainte.

— Mulțămesc. Nu doresc să'ți mai fiu d'ajutor, Conte, dar, ori când va fi nevoe, nu uita că'ți sînt la dispozițiune, cu totul devotat.

— Cu toate acestea unde 'ți-aș putea da de urmă?

— Sînt trecător prin Paris. Peste patru zile, cel mai târziu, mă întorc la Cannes.

— Va să zică, tot pe-acolo?

— Litoralul mă farmecă, răspunse Ginèsty rîzând... Intre Cannes și Monaco; mai departe nu sbor.

— Indică'mi cel puțin o adresă mai sigură.

— Pentru orice siguranță, ține o cartă: la pensiunea „Lorenzino" în principatul Monaco...

— Bine; mulțămesc. Imi pare bine că te-am văzut și la bună revedere în curând poate... Mă duc; nu te supăra că te las așa de repede.

Își strânseră mâna și se despărțiră.

— Poate că e de inimă, cugetă Ginèsty; ori cum, mi-a făcut bun serviciu.

Aurora avea câțiva musafiri, între cari și pe Foullier.

— Aș dori să vorbesc ceva cu tine, scumpă amică, îi șopti el când găsi momentul.

— Ce spui? Nu cumva la amorul vechiu se întoarce o inimă rătăcită? Așteaptă să expediez pe inoportuni...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaroman.lhcp.ro/index1901_1932

Şi, fără stânjinire, ca o regină ce comandă, zîmbind însă, cu câte-o privire promiţătoare, îndepărtă pe toţi...

— Întoarce-te pe dincolo, îi şoptise lui Foullier.

Când acesta intră din nou, îl întrebă, rîzând şi bătându'l pe umăr:

— Excelenţa Voastră de aur, poate vorbi acum.

— Ascultă, Aurora; cum stai cu Sartory?

— Te interesează? ori eşti gelos?

— Ba nu; gelozia nu intră pe poarta inimei mele...

— Va să ne gândim dacă o ai şi pe aceasta?

— Nu e în cestiune, ori cum. Îl iubeşti, ia spune?

— Nu ţi se pare că eşti indiscret?

— Indiscret ca toţi amicii tăi...

— Cel puţin ei o ştiu şi nu mai întreabă.

— Eu te întreb, fiind-că'l iubesc pe Sartory şi-l văd foarte întunecat, aproape zăpăcit... N'ar trebui să mergi aşa de departe cu un om însurat...

— A! pricep, spiriduş ce eşti! zise c'un hohot de rîs... Vrei să fii sigur unde-am ajuns, ca să vezi dacă e momentul să te apropii de soţia lui? 'Mi-a spus Rusul ce-a fost la balul tău... Scumpul meu bancher, când pune un afemeiat ca tine ochii pe-o frumuseţe, şi mai ales sus pusă, nu o compromite, mai cu îndemânare ca tine... Şi bietul Rus e prăpădit după ea... Vezi că poţi întâmpina o concurenţă serioasă şi mai în favoarea lui...

— Ia lasă vorba lungă fără efect imediat. N'ai putea să'l hotărăşti pe Sartory la o dispariţiune cu tine, pe coasta de Azur de pildă, ca potrivită anotimpului?

— Amice, îi zise ea, ridicându-se, nu'mi place amestecul nimănui în afacerile mele intime.

— Nici când un cec frumuşel de vr'o zece miişoare de lei, bunioară, ar veni să atingă delicatele tale degeţele.

Ea se gândi puţin, apoi isbucni în rîs.

— Asta-i hostim! Să'mi plăteşti amorurile mele cu alţii!... Dar, în fine! O generozitate, mai ales din partea unui bancher, nu se refuză...

— Atunci, ne-am înţeles?

— Da, da, iscusitule om de aur!

Apoi, după câteva momente, în care timp bancherul implinia o foae de cec, dintr'un „carnet“:

— Aşa dar doamna cu pricina este de apropiat?

— Ca ori ce femee frumoasă! Şi pe când plecarea?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ndm 1901-1932

— O! eşti grăbit nevoe mare?

— Da...

— Poate peste trei zile... Nu pot dispăreà, aşa, fără pregătiri...

— Bine; peste trei zile, dar fără amânare.

Se auzi atunci sunând.

— E el poate. Eşi pe unde ai revenit. La revedere.

— In ziua plecării, treci pe la bancă, zise el, şi ridicându-se, uită carnetul.

— Bine, îi încuviinţă Aurora.

Işi strânseră mâna şi ea îl petrecù, — în timp ce Grigore intra în salon.

Aurora se arătase foarte uşuratecă în orânduirea „afacerii", însă nu ierà fără emoţiune.

Ca înamorată de Gabriel de Sartory, îi puteà măcar în parte împlini dorul de-a fi numai cu ea câtva timp; ca femee practică nu pierdeà aproape nimic de oare-ce zece mii de lei îi puteau fi bugetul călătoriei.

Pe urmă, o tainică bucurie ce semănă unei dorite răzbunări, intrà în neaşteptata propunere a bancherului: a răpi unei femei măritate bărbatul; a şti că această femee ce se împăună cu virtuţi lăudate, puteà să cadă ca ori ce cocotă.

O singură nelinişte avea, în timp ce'şi puneà găteală anume, spre-a ameţi mai cu siguranţă pe Gabriel: oare nu se va sfii să plece cu dînsa?

El îi vorbise, în adevăr, de a fi numai cu el, însă nu departe de Paris, — ca să poată împăcà şi pasiunea pentru ea şi datoriile de bărbat însurat.

S'o fi iubind pe soţia lui, în timp ce ea, Aurora, iera numai obiectul unei învăpăieri capricioase, al unei dorinţi de variaţiune?

Se privi în marea oglindă a unui enorm dulap de stejar, fin sculptat şi bronzat, şi zîmbi când se văzu ispititoare cu acea găteală ce lăsa să se întrevadă toată frumuseţea splendidului ei corp.

Sartory se plimbà enervat, părându-i-se prea lungă aşteptarea, chinuit de întrebarea: va primi, ori nu, să plece cu el undeva?

Nu mai puteà de dorinţa aceasta de-a fi numai cu ea, câtva timp, în localitate unde să nu-i cunoască nimeni, unde să se bucure de farmecele ei fără grija că o aşteptau şi alţii, fără frământările unei gelozii ce nu şi-o puteà astâmpără.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In fine, eat-o... Işi aţinti asupra-i priviri uimite, şi aproape să se repeadă să o strângă în braţe.

Ideea că cine ştie pentru cine se pregătise astfel, îl făcu să se îngălbenească şi să zică cu fieroasă ironie:

— Din ale cui braţe vii aşa de...

Glasul i se înnecă în gât.

— O! nesuferitule gelos! îi strigă ea, şi'l cuprinse cu pasiune. Eram gata să mă 'mbrac ca să ies; mi-ai fost vestit şi 'mi-a fost uşor să mă gătesc pentru tine... *numai pentru tine...*

El o acoperi de sărutări nebune...

— Pentru mine, numai pentru mine, ai zis? O! de ce nu te pot face să laşi Parisul un timp şi, în altă parte să'mi poţi zice asemenea cuvinte: *„pentru tine, numai pentru tine!“*

Ea 'l privi adânc, fascinator.

— Ei bine, ai vrea să plecăm numai amândoi, ori unde ar fi, dar să fim numai unul pentru altul?...

— Aurora! să fie cu putinţă? Primeşti?

— Da, răspunse ea cu glas dogoritor; da, Gabriel, primesc să'ţi fac plăcerea aceasta.. care este şi a mea...

Apoi, aşezându-i-se pe braţe, urmă:

— Nu'ţi poţi închipui în ce stare sufletească eram, unde te-ai despărţit de mine aşa de rece, în noaptea aceea... Imi iera că te vei fi supărat şi, la ideea că poate nu aveai să mai vii, mă cutremuram... De nu veniai azi, iera să'ţi scriu; îmi trecea prin minte să pornesc să te caut, aşa, la întâmplare... dar să te găsesc şi să te aduc la mine...

— O! scumpă Aurora! Aşa dar vei fi a mea, numai a mea, un timp?...

— Şi, cine ştie, de nu'mi va deveni deprindere apoi...

— Taci! Nu'mi da speranţa aceasta nebună...

— De la amor trebuie să speri totul!...

— Aurora mea scumpă şi bună... eşti tezaur de iubire!...

— Şi tu... aproape vieaţa mea!...

XXII.

In ziarul *„Figaro“*, la rubrica *„Nos échos“* se citia, la trei zile după aceea, următorul *ecou*:

„Aflăm că cea mai ispititoare din „demi-mondenele“ noastre, superba Aurora d'Amérilly, a răpit pe unul din „mondeni“, prea bine cunoscutul conte de S.. abătându'l de la datoriile sale conjugale... Fericita pereche sboară acum spre ţărmii Mediteranei, pe însorita coastă de Azur, la Nissa etern pri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

măvăratecă. Amicii frumoasei noastre vor fi, de sigur, emoţionaţi"...

Când bancherul Foullier căută şi dădu de aceste rânduri, avù un zîmbet totdeodată răutăcios şi plin de mulţămire...

— L'au pus „*ecoul*" cum l'am dat... murmură el...

Apoi, strânse ziarul, îl înfăşură cu bandă lată şi scrise pe ea adresa:

„Doamnei Contese Gemma de Sartory, Strada Bellechasse No. 37".

Sună şi ordonă feciorului să trimită pe cineva să arunce ziarul în o cutie poştală.

La prânz spuse soţiei lui:

— Nu ştii o veste care emoţionează Parisul?...

Ea îl privi, cu linişte, aşteptând.

— Contele de Sartory a pelcat la Nissa cu frumoasa Aurora d'Amérilly...

Madelena tresări, iar obrajii i se înroşiră.

— Nu-i aşa că te-ai emoţionat şi tu? o întrebă, rîzând.

— E adevărat? şopti Madelena.

— 'Mi-a afirmat-o un prieten; de altfel „Figaro" o spune la „ecouri"...

— Şi i se permite unui ziar să publice asemenea ştiri imorale, în afară că pot turbură vieaţa unei familii?

— Imoral poate fi faptul, dacă voeşti; un ziar îşi face datoria a înregistra toate ştirile. De altfel, prin poziţiunea ce ocupă în anume lume, Aurora d'Amérilly, negreşit că asemenea ştire îşi are, să nu zic însemnătatea, dar de sigur rostul ei...

— O! lasă, Edgard, răspunse Madelena, revoltată, voi bărbaţii le daţi unor astfel de femei pierdute, importanţă... ciudată, ce nu vă face onoare.

— Nu, eu, în tot cazul... Mă refer la altă lume care o dă şi aproape o sfinţeşte...

— O! biata doamnă de Sartory!... zise Madelena, în adevăr tristă. Ce lovitură...

— Negreşit... şi ar trebui să te duci să o mângâi...

— Fireşte că mă voiu duce...

Bancherul avù un zîmbet ciudat: aceasta o voise şi el.

Dacă Gemma nu ar fi înţeles lucrul, din citirea ecoului, soţia lui aveà să-i deschidă ochii.

Apoi, rolul lui, începeà...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

* * *

Gemma primi ziarul cu mirare, şi întâiul ei gând fu, că Grigore, înainte de-a plecă, voise să-i dea încă un ziar, ca distracţiune.

Stătuse la masă şi bea cafeaua când i'l adusese servitoarea; ierà timpul să citească şi începù a citi.

Când ajunse la „ecouri" şi întâlni, în primul, numele Aurorei d'Amèrilly, tresări fără voe; însă iniţiala S. a numelui contelui răpit, nu-i dădù nici o bănuire.

— Ah! aceste femei urâcioase! murmură numai. Pe ce nenorocit îl va fi scos din minte?!...

Şi trecù mai departe.

Soarele umpleà încăperea de lumină; Februarie începeà a fi aproape primăvăratec.

Vrăbiile ciripiau vesele şi treceau prin grădină, părechi ori stoluri...

Din depărtare sgomotul oraşului ajungeà până la dînsa, înnăbuşit însă continuu, ca murmur de valuri ce nu au astâmpăr.

Lăsă ziarul şi deschise o fereastră. Uşoară adiere, plăcută, îi răcori obrazul şi-i răsfiră părul de pe frunte...

Cum ar fi ieşit să se plimbe, dacă ar fi avut cu cine!...

Iar gândul i se duse la Grigore. El ierà acum la Uzină, prins de afaceri, cu dor de dînsa, de sigur simţindu-i lipsa.

Oftă uşor...

De-odată îi veni în gând să se ducă la Principesa pe care n'o văzuse de-aproape o lună...

Tot ierà o plimbare bună, cu trăsura, până în Foburgul Saint-Honorè.

Pe jos nu s'ar fi dus, căci s'ar fi simţit stânjinită...

Se îmbrăcase, când i se vesti doamna Foullier.

Aceasta rămase surprinsă că o văzù liniştită, întâmpinând-o cu zîmbete, cu plăcere.

— Ierà să viu la dumneavoastră îi zise Gemma.

— Nu ştie nimic încă... se gândi Madelena şi nu cuteză să-i deschidă vorba.

— Sartory a plecat aseară la Uzina cu care a terminat afacerea de tovărăşie, urmă Gemma, ţinând mâinele prietenei sale... Va lipsi poate mai mult timp, şi numai aceasta mă nemulţumeşte. Dar ce să fac! Afacerile înainte de toate. Un bărbat trebue să munciască!

Madelena avù un zîmbet trist. Ar fi strigat, de revoltă, văzând-o pe Gemma atât de amăgită şi atât de încrezătoare...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista Ramuri 1901 - 1937

De ce însă să o turbure acum? Par'că nu avea, din nenorocire, timpul de-a'şi afla şi de-a'şi plânge soarta?

O sărută, cu milă şi cu dragoste, şi-i zise:

— Trebue curaj, scumpă amică...

— O! îl am; eu am dorit, de când, să'l văd lucrând!...

— Vrei să ne plimbăm puţin împreună? Sînt cu trăsura mea.

— Cu plăcere, doamnă... E timpul nespus de frumos... Imi dai voe?

Şi se duse să'şi facă ultimele pregătiri, amânând vizita la Principesa.

Doamna Foullier se lăsă pe un scaun, dezolată.

— Eată de ce oameni ţine soarta noastră!.. îşi zise, oftând.

Şi gândul i se duse la bărbatul ei, care, la ora aceasta ierà poate, şi el, în cine ştie ce casă „galantă"...

Mizerabila Aurora! Oare nu i se spusese că fusese şi amanta lui Edgard?

Trebui să zîmbiască, fără urma gândurilor ei triste, când o văzù pe Gemma, frumoasă, cuminte, iubitoare...

— Şi pentru cine o înşeală! se gândi. Ori pentru cine,— e dureros, e mişelesc!...

Bancherul aşteptà pe Madelena cu nerăbdare.

Când ea îi spuse însă ce făcuse, el nu'şi putu opri un gest de nemulţămire şi ieşi repede...

— Ei! dar asta ce va mai fi însemnând? se întrebă biata femee, nedumerită. De-un timp are apucături ciudate!

Nu tot atât de prevăzătoare fu soţia notarului Antoine.

Aceasta veni, supt seară, la Gemma, şi de la uşă începu:

— Vai, doamnă contesă, ce lucru neaşteptat, plecarea domnului Conte cu acea femee pierdută!...

Gemma se opri încremenită şi doamna Antoine urmă:

— Când mi-a spus Antoine, am rămas trăsnită... Şi părea atât de aşezat domnul Conte... Trebue să vă faceţi curaj însă... Bărbaţii au asemenea rătăciri, dar sînt numai capricii trecătoare.

— Nu vă înţeleg ce vreţi să ziceţi, doamnă... luă cuvânt Gemma tremurătoare însă.

— Cum? nu ştiţi? esclamă biata doamnă, încremenită, la rîndu-i, — regretând pornirea ei nechibzuită.

— Vă rog, şedeţi. Despre ce e vorba?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Doamna Antoine ierà acum rău încurcată. Ce să-i zică? Cum să-i aducă faptul la cunoştinţă?

Gemma, supt înrîurirea presimţimântului unei nenorociri, se îngălbenise şi avea totuşi nerăbdarea curiozităţii.

— De domnul de Sartory păreaţi a'mi vorbi? întrebă, cu glas nesigur... A plecat aseară la o afacere care'l va reţine mai mult timp... Şi şezu lângă ea.

— Iertaţi-mi nesocotinţa, doamnă, căci mai ales eu, care vă iubesc, a trebuit să fiu aducătoarea unei ştiri de care vueşte Parisul.

— Dar ce ştire, pentru Dumnezeu?...

Doamna Antoine, vădit mişcată, murmură, cu ochii în jos:

— O! doamnă Contesă, cât îmi pare de rău...

Şi în adevăr, ochii bietei femei se umplură de lacrimi...

— Soţul dumneavoastră a plecat, nu după afaceri, ci în tovărăşia unei femei, Aurora d'Amèrilly.

Gemma se ridică de odată, cu tot sângele în faţă.

— O! nu poate fi adevărat, Doamnă.

Şi lacrimile îi înnecară glasul.

— Din nenorocire e aşa. Bietul Antoine, nu credeà nici el; s'a informat însă şi...

Nu putu termina, căci Gemma căzu fără cunoştinţă...

Când îşi veni în fire ierà desbrăcată şi culcată în pat... Lampa ardeà; în camera ei văzu, ca printr'un văl, mişcare, persoane străine...

Un domn nalt se apropiă şi se aplecă asupră-i, luându-i o mână şi pipăindu-i pulsul; mai departe alt domn... şi o femee...

Către uşă, servitoarea...

Cercă să se ridice...

— Vă rog, doamnă, linişte, auzi vocea gravă a domnului...

Gemma 'şi lăsă capul greu pe perine şi închise ochii. Memoria însă i se întorceà şi glasul doamnei Antoine îi spunea cuvintele dureroase ale trădării neaşteptate.

Atunci, făcu o mişcare violentă şi ridicându-se, privi în juru-i, apoi izbucni în plâns, pronunţând cuvinte într'o limbă necunoscută, celor de faţă.

Domnul cel nalt, medic, se aplecă la urechea doamnei Antoine:

— Lacrimile o vor uşurà şi nu cred să avem de-a face cu vr'o febră cerebrală...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ro/din-1901-1932

Doamna Antoine se apropiă de pat, şi luând mâinile Gemmei începù a-i vorbi, a o mângâia, desmierdătoare.

— E străină? întrebă medicul pe Antoine.

— O ştiam franceză. Va fi cunoscând şi altă limbă...

— Voiu prescri o băutură .. Trebue veghiată însă noaptea aceasta...

— Soţia mea va rămâneà lângă doamna contesă... zise Antoine.

Mai târziu, după ce Gemma bău doctoria, adormi şi doamna Antoine se aşează la căpătâiu.

Noaptea se trecu în linişte. A doua zi Gemma se deşteptă odihnită: organizaţiunea ei sănătoasă biruise boala.

Către prânz se putù ridica: cugetase, se întărise în durerea ei; începuse a privi cu judecată viitorul în faţă.

Omul atât de mult iubit îi inspira groază şi dispreţ; se ivià cu instincte brutale supt înfăţişare amăgitoare.

După ce rămase singură, avù o criză de lacrimi, de descuragiare adâncă; simţi în juru-i gol şi întuneric, sdrobirea tuturor iluziunilor până chiar la desgustul de iubire.

Se ridică oţărându-se, c'un rîs fieros de ură, pe buze, şi energică pe cât păruse până atunci de slabă, se hotărî să plece, să lase casa aceasta care-i făcèà scârbă şi Parisul în care suferise, în câtevà ore, cât o vieaţa întreagă...

O! şi cum nu putuse vedeà dînsa nici de fel, atâtea lucruri care acum îi veniau în minte şi-i arătau schimbarea ce se făcuse în Grigore! Cum nu putuse ghici minciunile cu care-i împănà buna crezare!

Il iubise neasemănat de mult! Cum ierà să nu'l creadă!

Alunecase mişelul, pe costişa desfrâului parisian şi ea rămânea întreţinuta,—nu soţia!

La ideea aceasta îşi acoperi faţa cu mâinile; o înnăbuşi ruşinea şi fu cuprinsă de-o violentă mânie, par'că şi de-o dorinţă vie de răzbunare!

L'ar fi sfâşiat,—să i se fi aflat în faţă...

O! netrebnicul seducător?

I se ivi atunci înfăţişarea lui Pilat în adevărata lui lumină de onestitate şi mai ales de iubire pentru dînsa,—şi plecând capul începu a plânge cu amar.

Eată cum femeile dispreţuiesc sincera iubire şi se lasă ademenirilor rătăcite care le duc la durere şi la disperare!...

Nu se căià, căci iubise; însă regretà că se înşelase...

Işi aveà pedeapsa de altfel...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Iar el... mizerabilul, petrecea !...

La gândul acesta avù o de pe urmă furie care o lipsi de puteri şi o făcu să stea cufundată mult timp în durere mută.

Servitoarea veni şi-i aminti că masa ierà de mult gata şi o rugă să îmbuce ceva...

Gemma se ridică, stăpânindu-se. De ce s'ar fi arătat ochilor străini, doborâtă ?

După ce gustă puţin din ale mesei, chemă servitoarea să-i ajute a împacheta...

— Doamna Contesă pleacă ?

— Da, Martho, răspunse ea cu linişte...

Servitoarea începu a plânge.

— Dumneata vei aştepta întoarcerea stăpânului dumitale. Pe urmă veţi face cum vă va veni la socoteală...

Când scoase rochia cu care fusese la bal, o aruncă cu dispreţ într'un colţ al odăii, apoi, cu stăpânire de sine de uimit, îşi puse tot ce-i trebui, în cufere.

Pretutindeni, în încăperi ierà acum neorînduială ciudată : obiecte aruncate, dulapuri lăsate deschise ; saltare trase ; haine şi rufe bărbăteşti răvăşite...

Dădu drumul servitoarei la treburile ei şi stătu puţin pe gânduri, apoi îşi luă geanta : în ea găsi neatinsă suma ce-i dăduse tată-său, în bilete româneşti ; câteva mii de lei aur, pe care mizerabilul nu le ceruse : erau uitate de la plecarea lor din Geneva, şi giuvaerurile ei.

Închise geanta într'un sărtar de la un scrin foarte cochet, apoi rămase iar pe gânduri.

Unde să plece ? În ţară, de sigur. Se simţi ruşinată, temătoare... Ce primire i se va face ?

Atunci îşi aminti de mătuşa ei...

Poate că ierà nevoe de oare-care pregătire a părinţilor ei...

Sfat bun îi puteà dà numai Principesa...

Repede se îmbrăcă, spuse a i se aduce o trăsură ; recomandă servitoarei tăcere şi linişte, încuiă intrarea în casă,— şi plecă.

— A ! tu eşti Gemma, o întâmpină Principesa. De veniai mâine, nu mă găsiai...

Şi o sărută pe amândoi obrajii.

De-odată se opri şi-i căută în ochi.

— Ce ai ? Par'c'ai mai slăbit ? Ai înfăţişare tristă ?...

— Nu ; resemnată, scumpă mătuşică. Am trecut prin du-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/arhiva 1901-1932

reroasa gamă a amăgirilor ; ieram aproape să mor, însă fiind-că mintea 'mi-a putut rămâne teafără, 'mi-am ridicat tăria voinţii şi-am rupt cu trecutul...

— Ce înseamnă vorbele acestea? Tu, suferi, fetiţa mamii... îi zise cu milă şi-i alipi capul de sîn, înaintând cu ea într'unul din salonaşe.

In faţa unei aşa primiri părinteşti, Gemma izbucni în lacrimi, şi când doamna*** şezù, ea îngenuchiă şi'şi lăsă capul în poalele bătrânei.

Induioşată, dînsa începù s'o desmierde...

— Inţeleg, dragă puică ; patimile amorului... Să fim însă iertătoare, pe cât se poate...

Gemma se ridică şi, cu pornire, cu nările tremurătoare, cu scântei în priviri, tună :

— Iertare ? Nici odată !.. Căci, judecă şi dumneata mătuşică...

Şi-i spuse ce deja cunoaştem, punându'şi în vibrare toată fiinţa...

— Ai dreptate Gemma... Cel puţin de-ai aveà curajul să închizi pentru totdeauna acestui trecut până chiar şi poarta amintirii...

— O ! Voiu aveà-o, mătuşică, 'ţi-o jur. Am putut greşi, amăgită de aparenţe, dar nu mă voiu puteà înjosi din voinţă peste cât m'am înjosit din amăgire.

— M'aş fi mirat să ieşi din fierul neamului... Şi acuma, ce ai de gând să faci ?

— Tocmai pentru a te rugà să mă sfătueşti, mătuşică, am venit la matà. Eu 'mi-am pregătit lucrurile, ca să plec... M'am găsit însă în faţa fricii de-a nu fi rău primită acasă... Nu ar fi nemerit să le scrii matà, ca, la întoarcerea mea, cu pocăinţă, să nu sufer cel puţin în amorul meu propriu, în mândria mea ? Il ştii pe tata cât este de sever...

Principesa se gândi o clipă.

— Drăguţă, bucuros pot să le scriu ; însă ce te vei face până la răspuns ? Eu plec diseară la castelul ginerelui meu al doilea, contele***, unde sînt chemată căci fiică-mea stă să nască...

— Ai dreptate... Ce mă voiu face ! Când mă gândesc să fiu singură, în situaţiunea mea...

— Adecă de ce nu ? îşi zise bătrâna, răspunzând unui gând.

O privi câteva clipe, ca pentru a'şi da bine seama, cu pă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

trundere, de înfăţişarea şi de sinceritatea hotărârii ei, — apoi îi rostì...

— Nu te pot lăsà. Vei merge cu mine, drăguţă; vei fi oaspe al familiei. Un lucru numai, de mai 'nainte hotărât: vei păstra atitundine rezervată şi'mi vei lăsa mie grija să pregătesc pe copii... şi să ţi-i fac prieteni. Ei vor şti numai că te-ai despărţit de bărbat, din nepotrivire de caracter şi că ai venit la Paris, de a dreptul la mine...

— Nu-i va lovi împrejurarea că am putut veni singură?

— A! în privinţa aceasta s'a deprins pe la noi lumea cu acest fel de independenţă engleză, care, nu exclude de loc seriozitatea şi cinstea..

Se ridică şi sună:

— Am să dau ordin să'ţi aducă aci lucrurile.

— N'aş fi voit să se ştie că le-am adus acì.

— Nici nu se va şti...

In aceea seară Principesa şi Gemma, însoţite de doi feciori şi de două femei de casă, porniau spre una din cele mai frumoase localităţi ale Bretaniei, aproape de ţărmurile oceanului.

In urma Gemmei se lăsă o perdea peste una din dramele vieţii sale...

Oare ce viitor i se deschideà?

XXIII

Edgard Foullier aşteptă, ca pe ghimpi, orele trei de după amează.

Când frumosul ornic de bronz şi de onyx, bătù de trei ori, el sări dela biurou şi cerù să-i vină cupeul.

Tras de doi cai arabi de toată frumuseţea, de rasă, cupeul se opri la uşa din gangul de intrare la oficiile Băncei.

Foullier coborâ. Se vedeà că este cuprins de anume gânduri care îi statorniciau stare sufletească deosebită.

Nu ierà enervarea mâniei stăpânite, ci înfiorare sentimentală la adierea unei speranţe plăcute.

— Strada Bellechase, 37 dădù adresa.

Şi caii, în frumos mers ce le punea în vedere calităţile de neam bun, o porniră...

Foullier se purtà, de obiceiu, cu îngrijire de persoana sa; acum păreà că se îngrijise şi mai deosebit de bine.

Tolănit în fundul cupeului, rumegà de sigur anume con-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indir.1901-1932

vorbire ce ierà să aibă, cumpănind înţelesul, alegând termenii.

Voià să fie delicat, însă şi hotărîtor...

El aveà despre femei idee bine statornicită, după cum ştim, fără să ţină seamă de anume consideraţiuni intime, de ordin moral, pe care împrejurările cele mai triste nu le puteau modificà nici atât de uşor nici atât de adânc.

Fiind-că se întâmplase a se fi putut folosì, pentru plăcerile lui, de femei din toate clasele sociale, semnând cecuri şi numărând sume însemnate, luà ca normă mijlocul bănesc şi credeà în atot puternicia lui.

De ce Gemma de Sartory ar fi fost excepţiune, mai ales în faţa împrejurărilor ce el le pregătise?

Nu'şi ascundeà că dintre toate fiinţile până la ea întâlnite, nici una nu'l împătimise atât de mult, nici una nu i se ivise mai frumoasă şi mai de dorit.

Dar îşi ziceà iarăşi, că odată ce 'şi-ar fi ajuns scopul, chiar dacă l'ar fi ţinut mai mult timp în mrejele ei, — el ar fi ştiut să nu treacă peste hotarele care păreau bine însemnate de firea lui, totdeauna puternic cumpănită.

Tresări cu vioiuciune când cupeul se opri, şi, simţi că i se aprind obrajii.

Servitoarea Gemme alergă plină de curiozitate: nu cumva i se întorceà stăpânul?

Pentru ea rămăsese de neexplicat plecarea Gemmei, după a contelui, şi în aceste două zile, silită să nu deschidă către nimeni gura, dusese vieaţă de nesuferit.

Ii ierà teamă să nu înnebuniască, de-ar fi ţinut mult starea aceasta şi, de nu aveà de primit simbria pe şase luni, 'şi-ar fi luat tălpăşiţa fără codire.

— Domnul Conte? întrebă Foullier.

— Plecat, nuştiu unde, domnule...

— Pot vorbi atunci cu doamna Contesă? şi deschise uşa cupeului.

— Doamna Contesă a plecat de asemenea...

— A! e în oraş?

— Nuştiu, Domnule, dacă e în oraş. Vorba e că 'şi-a luat toate lucrurile personale... Mai să-i zici curată mutare de aci...

Foullier nu'şi credeà auzului.

— Cum se poate?

— E cum vă spun...

— Şi când a plecat?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indrr1901-1932

— Alaltăieri, pe zi, iar supt seară a venit un om şi 'i-a luat cuferele c'un camion...

— Şi nu te-ai interesat să ştii unde i se duce lucrurile?

— Hei, aş fi voit să vă văd pe dumneavoastră dacă izbutiaţi să aflaţi. Omul trimis, n'a descleştat fălcile de cât ca să ia lucrurile. Incolo, nimic. Par'că ierà de piatră...

Foullier se gândi o clipă, două, apoi, salutând pe femee c'un gest, închise nervos uşa cupeului şi strigă vizitiului să porniască.

De nedescris îi ierà starea. Aşa dar Contesa luase în serios trădarea bărbatului ei?

Ce fel de fiinţă ierà dar?

Unde se dusese? Tot în Paris, de sigur, dar unde?

Cu ce aveà să trăiască?

Şi se înciudă, la ideea că nu se interesase să afle de la Sartory, care ierà situaţiunea soţiei lui, de partea familiei şi a averii.

Făcuse greşeală de neiertat, pentru el, atât de prevăzător.

Parisul ierà imens, în adevăr, dar nu fără hotare, ca să nu ajungă s'o afle.

Şi cu foarte mare aprindere se hotărî să nu cruţe nimic.

Dar dacă plecase în provincie?

Problema s'ar fi făcut grea...

De-odată îi veni în minte să scrie lui Sartory...

— Strada Vivienne! strigă vizitiului. Repede.

Trebuiă să se informeze mai întâiu la locuinţa Aurorei, despre adresa ei de vilegiatură.

Aci, necaz: nici unul, din oamenii casei, nu ştiă. Nu lăsase nici un cuvânt; nu scrisese.

Muşcându'şi buzele, Foullier se întoarse acasă şi tot restul zilei fu morăcănos.

Seara, se duse la club: poate va află de-acolo ceva.

Si nu'l înşelă speranţa.

Găsi vorbă înfierbântată despre Sartory: plecarea lui cu Aurora, nu ierà uitată încă.

Pe lângă oamenii propriu zişi de afaceri, făceau parte din club şi felurite mutre de „nobili" sărăciţi cari se mai ţineau prin oare care prestigiu al numelui lor.

Pentru financiarii aceştia era ca o mândrie să se simtă coate în coate cu acei aproape muritori de foame dar de neam, spre a-i umili, fără să pară, ori spre a'şi împodobi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistafemeia.ro/arhiva/an-001-1933

cu ei seratele de-acasă, după cum îşi împodobiau casele cu lucruri de preţ, dar de prisos, şi totuşi ţinând oare-care loc.

Pentru ceştilalţi, ierà necesitate a vieţii lor precare, să trăiască în preajma acelor mânuitori de milioane din care câte o fărâmă picà şi'n buzunarele lor goale foarte adese ori...

Ei, pe urmă, aduceau cu dînşii veselie, poate factice, dar priincioasă celorlalţi, în afară că ierau şi vestitorii tuturor întâmplărilor „demi-mondene", care aţâţau curiozitatea şi îndemnau, la plăceri mai mult ori mai puţin ascunse, pe serioşii strângători de bani.

Se vorbià dar de Sartory, spre a se vorbi mai mult de Aurora d'Amérilly, la a căreea amintire multora le lăsà gura apă.

— Frumoasa mrejuitoare e acum la Nisa, zise un tinerel ce se dà că-i fusese amant... de inimă.

— De sigur atunci că vei fi ştiind şi unde locueşte ? intră în vorbă Foullier, în chip de glumă ironică însă, la adresa lăudărosului.

— Fireşte că ştiu, răspunse el, strângând mâna lui Foullier, cu căldură. A scris Emmei...

— A!... drăgălaşei Emma „de" Vertois de la „Variétès„? zise un financiar.

— Tocmai, domnnle Vidot... Şi fiind-că am „supat" cu Emma aseară, am aflat că Aurora se află cu contele ei la „otelul Englezilor". Am şi communicat vestea unui reporter de la „Figaro"... rosti tinerelul, cu oare care mândrie.

Foullier se furişă după câteva momente şi trecu în sala bibliotecei unde se aşeză la o masă şi se puse pe scris...

In aceste cinci zile de când Grigore se afla la Nissa, vieaţa i se asemăna unui vis...

Din capriciu, ori că şi Aurora ajunsese în fine la acea epocă a vieţii când iubirea pentru iubire pare a fi necesitate a sufletului—ori cât de înjosit ar fi —se mulţămia a trăi cu Gabriel de-oparte, singuratici,—ea mai ales căutând să nu atragă privirile prin nici o găteală exagerată.

Şi se simţea fericită chiar, în faţa iubirii lui Sartory, plină şi de anume delicateţe cu care nu fusese deprinsă.

Grigore sau „Gabriel" retrăia vieaţa de altă dată cu Gemma şi prin ciudat amestec i se părea că una iera şi cealaltă, că amândouă se confundau în aproape adoraţiunea lui de acum.

In a şasea zi ieşiră foarte de-dimineaţă pe un timp admirabil, ca să se ducă la Beaulieu, unde să şi prânziască.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Dar pe terraţa unui otel, Aurora fu recunoscută de un parisian ce iera c'o tovarăşă...

Ea nu putu să nu răspundă salutului, iar fiind-că drăguţa brună arăta dorinţa să facă cunoştinţă cu Aurora.—parisianul veni să-i strângă mâna şi să-i propună petrecerea împreună.

Farmecul intimităţii se risipi, însă petrecerea fu însufleţită luând obişnuitul ton plăcut femeilor de felul acestora.

Şi-a fost d'ajuns întâlnirea aceasta ca Aurora să-şi redeştepte pofta de-a străluci şi de-a se arunca în petreceri sgomotoase pentru de-aci înainte.

Ierau în preajma carnavalului, şi pe timpul mesei chiar, orândui cu noua cunoştinţă, setoasă de-a risipi banii tînărului marchiz, programul pentru zilele carnavalului.

— Vei vedea ce bine vom petrece conte, se adresă lui Grigore, privindu'l fermecător de dulce.

El primise deja, doritor de altfel de-a gusta plăcerea şi supt altă faţă.

Când se întoarseră la otel, Grigore găsi pe masă o scrisoare pe adresa lui şi se miră...

— Poftim! ne-au şi aflat prietenii adresa... rîse Aurora...

Grigore avu un fior: se gândise la Gemma.

Desfăcu scrisoarea şi alergă repede cu ochii la semnătură.

— De la Foullier... rosti el...

— Ei, ia să vedem ce ne scrie excelentul amic...

Şi excelentul amic scria:

„Scumpe Conte, nu te îndoieşti cred, de amiciţia mea, ori „cât ţi se va fi părut, în ultimul timp, că vedeai oare-care „schimbare.

„Sînt dator, ca prieten bun, a'ţi aduce la cunoştinţă lucruri „de pe aci, — nu ca să'ţi priciniuesc neplăceri, — dar ca să „luăm împreună măsuri de-ale preîntâmpina.

„Doamna contesă de Sartory a aflat de sigur plecarea „dumitale cu desfătătoarea frumuseţe a Parisului, şi, ce se „va fi petrecut în sufletul său, nu ştiu, — destul că am „constatat dispariţiunea sa din Paris cu toate lucrurile ce-i „aparţineau personal".

Scrisoarea începù a tremura în mâinile lui Grigore, îngălbenit, şi el se opri, închizând ochii, uitând pe Aurora care'l privia ironic şi înciudată în acelaş timp.

Trecură aşa câte-va clipe, până ce Aurora, cu iritare şi sgâlţâindu-l tăricel de braţ, îi zise nu fără asprime.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
evstatre.ulbsibiu.ro/mrrr1901-1932

— Ei, ce? s'a scufundat pământul?

Grigore deschise ochii, înrourați, și, fără a se uita la dânsa, începu a citi încet, numai pentru el, — în timp ce Aurora urmăria și ea șirul, pe de-asupra umărului lui.

„Nuștiu cum vei primi vestea ce'ți dau, dar nu uita că'ți sînt la dispoziție scumpe Conte, și'n asemenea caz, nu ai avea de cât să'mi faci cunoscut locul unde crezi că s'a putut... retrage doamna Contesă, ca să încercăm, eu și soția mea, o împăcare"...

— Porcul-de-câine! esclamă Aurora rîzând..., — pătrunzând înțelesul acestei din urmă părți a scrisorii.

Grigore mai nu-i auzi esclamațiunea: ceva par'că se surpase supt dînsul, și el, sta ca atârnat în gol, cu impresiunea unei lăsări în jos aproape amețitoare, luat cu fiori de la tălpi cătră creștet.

Aurora se revoltă în cele de pe urmă, dacă'l văzu pe atâta de nimicit... și începu să se plimbe de colo până colo, enervată.

— Ia ascultă, conte, îi rosti oprindu-se dreaptă în fața lui, ori îți iubiai soția și nu trebuia să'mi înșiri mie floricele la urechi, ori mă iubești pe mine și'n cazul acesta asemenea stare, vecină disperării, nu'și are nici o rațiune de-a fi... Și așa fiind, am onoarea a te salutà...

Se învârti într'un picior și se îndreptă spre ușă, jumătate supărată, jumătate batjocoritoare.

Grigore se ridică repede: într'o clipă își dăduse seama că pe una o pierduse și că nu ierà timp și loc să piardă și pe ceastă-l-altă.

— Rămâi, Aurora, îi rosti aproape poruncitor.

Inaintă spre dânsa și-i luă o mână.

— Nu poți pretinde să fi primit asemenea veste, jucând de bucurie, — nu-i așa?

Și punând în buzunar scrisoarea, adaose, privind-o țintă:

— Tu știi că te iubesc.

— Așa mai vii de-acasă... răspunse ea. O! scumpe Gabriel!... Uit-o... și vei avea în mine pe cea mai iubitoare și mai devotată amică și amantă.

Il strânse cu pasiune, mai mult voită, la sîn, și-i acoperi obrajii cu sărutări...

Tînăr, frumos, „nobil", bogat, să rămână legat numai de ea, ierà adevărat noroc și vanitatea ei se afla plăcut măgulită.

In zilele următoare, — ori cât de sfredelit de ideea că nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

avea să mai vadă pe Gemma, atins mai mult poate în amorul propriu de cât în simţimântul iubirii ce deja nu mai ierà întreg, — se lăsà cu totul petrecerilor desmăţate în care Aurora ierà meşteră, ca fiind elementul ei.

Carnavalul, nebunatec şi sgomotos, plin de tot felul de privelişti ce răpiau ochii şi de scene caraghioase ce înveseliau, se desfăşurà în plinătatea lui.

După ziua bătăiei cu „confeti" văroase ce mânjiau hainele, veni ziua florilor ce făceà podoabe din oameni şi din străzi.

Trăsuri de tot felul se întreceau care mai de care să fie mai deosebit împodobite cu flori şi să plimbe triumfal un roiu de femei care de care mai splendid gătite, dacă nu toate de frumuseţe deosebită.

Ierà ziua florilor şi a vorbelor amoroase ce sburau din gură în gură şi se pierdeau pe aripile adierilor răcoroase, şi se îngânau cu eternul cântec al mărei neastâmpărate...

Ierà un fel de aţâţare erotică ce sbucnià prin priviri, prin zîmbete, prin şoapte, — prin toţi porii.

Ierà ziua femeilor, căci ele aveau dreptul să aleagă supt lumina soarelui, fără stânjinire, pe cel dorit sau plăcut, nejignite de nici o supraveghere...

Şi cele mai oneste păreau luate de curent, de beţia generală, şi simţiau plăcerea de-a arunca cu flori în necunoscuţii a căror privire neruşinată, altă dată le-ar fi supărat.

De-odată din *„Avenue de la Gare"* se ivi pe *„promenade des Anglais"* un „dogckart", adevărat mănuchiu de micşunele de Parma înstelat ici şi colo cu câte-o camelie albă.

Mână un fel de silf, o fiinţă fermecătoare, acoperită cu vestmânt fluturător de „gaz" multi color, cu pălărioară numai de trandafiri albi, abia înmuguriţi. Purtà colan de trandafiri roşii, brăţări de mimoze şi ţineà în mână un biciu numai de liliac alb şi lilà.

Era cel mai de efect car de flori şi *èa*, cea mai *„vaporoasă"* înfăţişare femeească...

— Aurora d'Amérilly... şoptiră bărbaţii şi un tunet de aplauze izbucni, când dogckartul, cu graţiozitate condus, intrà pe *„promenadă"*.

Ea mulţămià şi zîmbià, fericită pentru acel succes şi aruncà flori dintr'un coş în formă de scoică, ţinut de Sartory, foarte mândru, alăturea cu dânsa, de primirea cea entusiastă.

Şi caii, — doi armăsari de rasă arabă.... păreau încântaţi de podoaba lor de mimoze şi de aceea ce-i cârmuià: umblau

Muzeul Digital al Romanului Românesc
evstatrers.ivanes@mcrr1901-1932

la pas, arcuind frumos gâturile, supt pletele grele împletite cu liliac.

Ierà armonie de colori şi de orânduire, de cel mai delicat gust...

Şi curgeau mănuchiurile mici în sbor de la public către Aurora şi de la ea, la public...

Femeile o priviau cu invidie, aproape cu mânie chiar, căci mai nimeni nu se ocupa de ele: în jurul „cocotei", — cum îi ziceau ele cu dispreţ, — se făcuse adevărat cortegiu de bărbaţi fermecaţi.

Un mare landou al unei principese ruse, cu patru doamne de distincţiune, în adevăr frumoase, intrà pe *„promenadă"*, din curtea unei vile.

Luarea aminte a tuturora se opri asupra acestui mare cuib de trandafiri şi de mimoze, în care cele patru femei stăluciau prin gătelile vrednice de admirat.

Tras de 4 cai albi acoperiţi cu micşunele, landoul trecù pe lângă dogckart.

Privirile celor patru se aţintiră asupra Aurorei, cu dispreţ.

Ea rîse şi le aruncă mănuchiuri... apoi dădù biciu cailor şi trecù înainte...

Succesul ei se finise.

Şi până către apusul soarelui mişcarea nu conteni pe vesela *„promenadă"*, în aşteptarea zilei a treea, a *„arlequinadelor"* şi a tot soiul de glume *burleşti*.

Această zi se termină pentru Aurora şi Grigore cu un ospăţ monstru de noapte, împreună cu alte părechi deşănţate, — orgie fără nume care ar fi înspăimântat chiar pe un libertin cu oare-care bun simţ.

Soarele voios de a doua zi îi află aproape desfiguraţi, cu gurile acre, cu minţile îngreuiate, obosiţi şi nemulţumiţi...

Şi le trebuiră trei zile spre a'şi veni în fire, mai ales lui Grigore, încă neobişnuit.

In aceste trei zile imaginea Gemmei îl urmări necontenit şi-i dădù fiorii dorului de-a o revedeà, — de-a 'şi-o recuceri...

Tot nu se puteà împăcà cu ideea despărţirii depline de dânsa...

Unde se va fi dus? De sigur că la părinţi, în ţară...

Ii trecù prin minte că poate la mătuşă-sa, însă înlătură acest gând: principesa ierà prea aristocrată şi 'ntr'o lume prea sus pusă, ca s'o fi primit în casa ei...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistafarsiveana.ro/mdr1901-1932

Rămânea întâiul gând şi cel mai de primit: prin urmare se terminase cu iubirea lor...

De-acum rămânea al Parisului şi al vieţii cu Aurora... până când se va fi putut.

Ori cât de împătimit de dânsa nu-i venia să creadă că ar fi dus-o prea îndelungat timp.

Ideea aceasta îl umplea de timpurie tristeţe: cu ce'şi va împlini mai apoi vremea?...

Banii i se împuţinau pe zi ce trecea şi alţii nu mai putea pune la loc...

De-odată îi veni o inspiraţiune ce o socoti scăpare: de ce n'ar juca la Monte-Carlo?

Cu prudenţă, putea prea bine să agonisească o sumă destul de însemnată pentru acum.

Iar când va mai simţi nevoea, va alerga tot la această Bancă bine-cuvântată, izvor bun pentru cei prevăzători, pentru cei nepasionaţi...

Ideea o împărtăşi Aurorei şi negreşit că ea o primi cu bucurie: iera o variaţiune... cu folos.

XXIV.

De pe balconul apartamentului, la al doilea cat, ce se dăduse Gemmei în frumosul castel istoric al conţilor de***,— ea privia, adese ori, ore întregi, în depărtarea oceanului.

O primiseră bine ginerele şi fratele acestuia, un unchiu al lor, şi o verişoară, fată bătrână, — dar dacă văzuse că frumuseţea ei îi înrîurise în deosebite grade, nu'şi ascundea că, faţă cu ea, ca divorţată de bărbat, deşi în familie oare-cum,— purtarea le iera deopotrivă de rece şi politicoasă.

De obiceiu ţinea de urît mătuşe-si, când nu iera ocupată, mai ales serile.

Pe lăuză n'o văzuse încă, dar prinsese dragoste de drăguţul băeat ce le venise oaspe...

Când bătrâna principesă alerga să'l vadă, în odaea doicei, o însoţia şi dânsa, — şi amândouă se întreceau în a-i da cele mai dulci nume.

Une ori Gemma oftă: cum l'ar fi iubit, să fi fost al ei!...

Pe urmă se scutură la ideea că l'ar fi avut dela omul ce urâ?

Când puteà fi singură, se rezemà pe marginea balconului, şi, în lumina soarelui care începeà a fi călduţ, priviă la întinderea mişcătoare; se distră cu deosebirea fie-cărui val ce'l

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

surprindeà ridicându-se şi sclipind câte-o clipă; se uită ascultând murmurul, mereu pe acelaş ton, al lovirii valurilor de stânci.

Adese ori nu se gândià la nimic... Trăià ca într'un vis liniştit care nu înfăţişează nici o imagină limpede.

Alte dăţi, cuprinzând imensul parc, — aproape pădure, — cu priviri melancolice, se gândià la situaţiunea ce'şi crease şi se încerca a-i găsi un finit.

Ce vor răspunde părinţii? se întrebà cu neodihnă, — şi numărà zilele de când principesa trimisese scrisoarea.

Când îi venià acesteea corespondenţa din Paris, tresărià şi aţintia priviri întrebătoare la bătrâna...

— Nimic încă îi răspundeà dînsa.

Şi zilele treceau, în nesiguranţa aşteptării şi'n monotonia vieţii de aci.

După vr'o două săptămâni putù vedeà pe lăuză şi aceasta îi arătà bine voitoare simpatie, pornită mai ales din laudele Gemmei cu privire la noul-născut.

In cele din urmă observà puţină schimbare în atitudinea domnului de***, fratele castelanului.

De la oare-care atenţiuni mai pronunţate, la masă, începù a-i căulà societatea, a se arăta curtenitor, discret, dar nu puţin stăruitor... Apoi, o invita la plimbări călare, — timpul făcându-se din ce în ce mai primăvăratec.

Gemma nu se putù opri a nu se simţi măgulită întru cât-va, însă nu eşi din marginile stricte ce-i le impuneau situaţiunea ei, faţă cu sine, cât şi faţă cu mătuşa ei.

Intr'o seară, după ce Gemma citi principesei câte-ceva din câteva ziare, aceasta îşi opri privirea asupra ei şi-i zise, zîmbind:

— Petre îţi face puţină curte, nu-i aşa?

Gemma se înroşi, dar răspunse fără turburare:

— Da, mătuşică. Poate că se crede în drept... adaose cu ironie.

— Ştii că'mi vorbeşte adese ori de tine?

— Dacă'mi dai voe să'ţi spun, mătuşică, nici măgulită măcar nu mă simt...

— O! drăguţa mea, te cred...

Apoi, după o clipă:

— Gemma, 'i-am spu eu, este după o mare deziluziune. Pe un curtenitor de profesiune nu'l poate ascultà; pe un înamorat serios, nu'l poate crede...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Foarte cuminte 'i-ai vorbit... Îţi mulţumesc, mătuşică...

— Căci, înţelegi tu, Gemma, ca să-i atribuiu lui Petre, care e cam fluturatec, de şi suflet bun dealtfel, intenţiuni anume, foarte onorabile, — nu'mi pot luá asupra...

— O! Doamne, numai la alt măritiş nu m'aş gândi... Nenorocitul acela m'a compromis cu totul!..

— Şi faţă cu ori ce bărbat onest, care s'ar ivi să'ţi ceară mâna, nu ai puteá face altfel de cât să-i spui adevărata stare de lucruri.

— Această necesitate, tristă pentru mine, mă va opri pentru totdeauna de la asemenea pas... De altmintrelea e şi pedeapsă dreaptă...

Gemma plecă capul şi oftă.

— Biată copilă, te plâng!...

Vorba se opri aci, — nu însă şi gândurile Gemmei: să fi fost avertisment din partea bătrânei, ca pentru a nu'şi făuri iluziuni şi dorinţi, din o apropriere de marchizul Petre?

Această idee, o întări în credinţa că mătuşă-sa o impusese relaţiunilor de prieteşug cu ai casei, că ierá primită dar nu socotită poate tocmai deopotrivă lor...

Şi, când se retrase în camera ei de culcare, începù a se gândi dacă nu ierá mai bine să plece...

Dar unde?

Iarăşi întrebarea aceasta.

Răspunsul nu i-l puteá da decât scrisoarea de acasă.

Dar de nu va fi nici o speranţă să o cheme în ţară?

Se înfioră, şi ideea de singurătate, de lipsă mai ales, îi întunecă mintea.

Dintr'o presimţire tristă i se statornici cugetarea că acasă nu avea să se mai întoarcă...

Şi începù să plângă...

După vr'o trei zile doamna Principesă*** chemă de-oparte pe Gemma în apropierea unei ferestre, din camera lăuzei.

— Ginerele meu şi marchizul Petre vor să te invite la o plimbare călări. Fiind-că te-au văzut prea rezervată, în zilele din urmă, au mijlocit pe lângă mine să te rog a nu-i refuza...

— Dragă mătuşică, îi răspunse Gemma cu tristeţe, aşi voi să plec de-aci, şi nu ştiu unde să mă duc... termină foarte încet.

— Ce vorbă este aceasta, drăguţa mea? întrebă bătrâna cu surprindere.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Lăuza care se deşteptă atunci din somn şi ceru paharu-i cu lapte, le întrerupse şirul.

Gemma îşi cerù voe şi repede servì pe drăgălaşa-i verişoară, cu graţiozitate şi cu plăcere.

— Mulţumesc, verişoară... Ţi-am surprins o vorbă, neplăcută pentru mine: voeşti să pleci? De ce? Ai vr'o nemulţumire la noi?

Gemma nu se putù opri să nu se înroşiască?

— Nemulţumire?.. O! nu!..

Bătrâna interveni, ca s'o scape din încurcătură.

— Aşteaptă venirea în Paris a tatălui ei şi ar fi voit să fie acolo ca să'l întâmpine.

— A! atunci e altceva, zise Irina, rîzând. Mă temeam că nu-i place poate la noi, mai ales într'un timp când nu se poate petrece la Castel.

I se aduse mititelul şi, după ce-i adresă şi Gemma câteva desmierdări, ieşi.

Principesa o urmă de aproape.

— Stai Gemma, să lămurim cauza gândului tău de plecare.

Şi trecură pe terraţa de denapoi a castelului, pe care deja se aşezaseră mese şi scaune.

Timpul ierà foarte primăvăratec: aier curat, cer senin, cald.

Principesa şezù.

— Simt eu că de când ţi-am vorbit de Petre. ai luat înfăţişare foarte schimbată... Nu cumva vei fi dat, drăguţă, intenţiune greşită acelei preveniri?

— Nici de cum mătuşică, însă nu aş voi să aibă prea îndelungată ocaziune domnul Marchiz, spre a mă întâlni în deşert...

— El dar urmează a te curteni?

— In chip nu tocmai măgulitor pentru mine. Starea mea de divorţată îl face presemne să creadă că'şi poate permite totul, iar că eu nu am dreptul să refuz nimic...

Principesa se gândi puţin.

— Dragă Gemma, din vieaţa unei femei tinere, s'o ştii de la mine, lupta cu tot felul de năzuinţi străine, nu poate fi înlăturată. Cestiunea este, pentru femee, numai d'a se împotrivi şi de-a'şi face prieteni, din asediatori, fără să acorde nici o favoare. Pentru asemenea luptă ai destulă tărie de voinţă şi destul spirit, —termină bătrâna, rîzând... Ca să fugi, nu însemnează să birueşti; mai degrabă, că te temi... Iar curtenitorul, îşi poate închipui că-i zici: eu fug; tu vino după mine...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Gemma începu a rîde; îi plăcea felul de-a judecà, al bătrânei.

— Voiu rămâneà, mătuşică...

— Iar înţelesul adevărat al prevenirii mele de-atunci seara, a fost: nu că n'ai fi vrednică de Petre, dar că în el nu am încredere. Să rămâi Gemma, să fim faţă la botezul mititelului, când vom avcà aci recepţiune mare, şi apoi ne vom întoarce acasă. Eu m'am gândit la tine şi 'ţi zic: ori care ar fi răspunsul din ţară, te voiu păstrà lângă mine, te voiu introduce în lumea mea şi... bun e Dumnezeu, îţi voi găsi perechea care să te facă fericită...

Gemma i se aruncă de gât, bunei mătuşe, şi o sărută de mai multe ori...

— Nu am cuvinte să-ţi mulţămesc.

— Te-am împăcat?

— Dar nu ieram supărată!

— Supărată, nu: pe gânduri însă, da. Vei primi dar invitarea la plimbarea de după amiază.

— Bine, mătuşică.

* * *

Pe la orele două şi jumătate trei cai frumoşi aşteptau, înşeuaţi, în faţa intrării mari, bătând nisipul aleei largi, cu copitele, de nerăbdare.

— Gemma coborâ, urmată de cei doi cavaleri — şi ierà superbă de frumuseţe şi de eleganţă cu îmbrăcămintea neagră simplă, ce-i stà turnată, pe corpul bine făcut.

Era unul din costumele de călărie ale lăuzei, pe care aceasta o rugase să-l primească şi pe care ea şi-l potrivise corpului fără multă greutate.

Marchizul Petre o sorbià cu priviri furişe, pătimaşe; fratele său o admirà fără nici un gând ascuns.

El îşi iubià soţia atât de adânc, — însă fără manifestări prea sgomotoase, — în cât altă femee nu însemnà nimic altceva, în comparaţiune cu Irina lui, de cât că aveà dreptul firesc să trăiască supt acelaş soare, — poate mai frumoasă, — însă nici de cum cu însuşiri mai alese.

Nu ierà ipocrit şi de faţă chiar cu Irina nu'şi ascundeà părerea favorabilă unei femei, — dar în acea părere nu intrà nici dorinţă, nici simţimânt.

Petre ierà dimpotrivă, pasionat, nestatornic, iubitor de-a se afla numai în lumea femeilor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaluceafarul.ro/mdrr1901-1932

El trăiă din plăcerea de-a le admirà, de-a fi în intimitatea lor, chiar dacă nu-i puteau fi amante; de-a se îmbăta de farmecul privirii, graiului şi portului lor, — cu atât mai fericit dacă izbutià să le şi dobândească şi nu lăsă nimic de dorit în arta de a le puteà seduce.

„*Flirtâ*" cu domnişoarele din lumea lui şi nu se sfià a le şopti lucruri ce ierà bine să nu le fi cunoscut ele; „*flirtâ*" cu căsătoritele şi nu i se părea păcat a le depărtà măcar pentru un singur moment dela datoriile conjugale.

Ierà ceia ce se cheamă: un corupător de suflete, — specimen periculos, cu înfăţişare plăcută, c'un fel de naivitate în imoralitatea lui, — cauză şi mai nesănătoasă de corupere.

Lumea „cocotelor" nu'l atrăgea: acolo nu găsià terenul nou în care să semene şi din care să recolteze.

De altfel, ştiă să păstreze regulele de convenienţă socială şi apăreà cavalerul perfect.

Pentru Gemma se cam aprinsese, căci dacă nu i se ivià teren nou, însă tristeţea ei, purtarea ei de neimputat, îi arătà că ierà crescută în principii „solide".

Şi 'n această „soliditate" voià el să semene obişnuitele lui seminţe de înaltă şi fină corupţiune.

In deosebi îl atrăgeà frumuseţea ei plină de distincţiune.

Ar fi năzuit el mai cu pornire la Gemma, dar se temeà de Principesa care i insuflase totdeauna adânc respect şi de ale căreea mustrări se ferià foarte mult.

După ce-i ajută Gemmei să se aşeze pe şea, sări pe calul lui cu îndemânare, şi, urmaţi de-un fecior cu livrea, o luară către satul ce se vedeà în poziţiune pitorească, la depărtare de vr'o trei chilometri.

De-acolo, drumul de întoarcere pe ţărmul stâncos al oceanului, ierà foarte frumos şi atrăgător.

După sat se întindeà o pădure de stejari seculari, iar într'un punct al ei, se ridicà turnurile unui castel.

— Cui aparţine castelul acela? întrebâ Gemma...

— Voeşti să'l vezi de aproape, verişoară? zise Contele ***... Meritâ aceasta, E mai vechiu de cât al meu şi a fost teatrul multor drame familiare, pe timpul regalităţii. Chiar actualul proprietar, *ducele de Kergueren* a avut să sufere... multe, din care cauză, de şi tînăr, trăeşte retras, căzut la filozofie ateistă, citind şi scriind... Ce scrie însă, nu ştiu dacă va vedea vr'odată lumina...

— O! nu'mi plac asemenea oameni, răspunse Gemma,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaraslalina.ro/ridr/1901-1932

rîzând uşor. In mijlocul lumei care ştie să'şi dea seama de scopul vieţii, îmi place ca omul să fie cu adevărat om, cu dreaptă cumpănă între plăceri sănătoase şi datoriile sociale...

Privi în zare, cu melancolie: chipul lui Pilat i se ivi... Avù pe buze zîmbet amar, înţelegea târziu că'l avusese în vieaţa ei şi nu ştiuse a'l preţui... Cel puţin aşa simţiă că ar mai fi putut-o atrage vre'un bărbat.

Marchizul o privià ciudat..

— Va să cunoaştem, doamnă, lămurit, care e scopul vieţii... căci el diferă după fie-care cap ce cugetă.

— Vedeţi că, domnule Marchiz, a cugetà bine e greu... Şi în aceasta eu cred că e deosebire între om şi om, sufleteşte.

— Dar ce înseamnă „a cugetà bine?" întrebă marchizul, cu uşoară ironie. Stabilind aceasta, nu mai e dificil a stabili scopul vieţii.

— A cugetà bine, e a şti ce voeşti...

— Negreşit că şi eu ştiu ce voesc...

— Nu m'aţi lăsat să termin: a şti ce voeşti, presupunând de mai înainte că ai educaţiunea inimii, singura în stare de-a te face să cugeţi bine.

— Dacă'mi daţi voe, îmi oferiţi câmpul unei probleme enigmatice...

— Nici de cum, domnule marchiz: individual, din egoism firesc, omul voeşte să fie fericit. Intrucât egoismul lui nu vatămă dreptul liniştit, al altuia, la fericire, îi trage linia caracterului de bunătate, simplă în măreţia ei, curată în „expansiunea" ei. Colectiv, societatea, având aceste însuşiri, puteţi vedeà bine şi fericirea socială. Şi revenind, cu voea dumneavoastră la acea dreaptă cumpănă dintre plăceri sănătoase şi datorii, — mi se pare că de la sine se aşează vieţii scopul.

— Ciudat, zise marchizul: supt forma ei ateistă, filozofia ducelui de Kergueren, e tocmai filozofia dumneavoastră... Dacă îmi permiteţi însă observaţiunea, această filozofie are defectul de a nu se adapta firii omeneşti.

— Atunci dumneavoastră, domnule Marchiz, socotiţi fundamental că firea omului e să fie rea?

— Tocmai că eu nu pot deosebi ce e rău şi ce e bine, ce e moral şi imoral, faţă cu generaţiunile omenirei aşa precum le văd că se perindează în vieaţa ei... răspunse el, cu ironie.

revistaramuri.ro/ramuri/ro/1901-1932

— O! domnule Marchiz, rosti Gemma rîzând, daţi-mi voe să vă observ că vă calomniaţi... Nu este aşa domnule Conte?

Contele ascultase fără să intervie, însă aprobator al felului Gemmei de a vedeà.

— Fratele meu, doamnă Glika, e liber cugetător fără convingere chiar în libera lui cugetare, răspunse el, zîmbind...

— Da, am libertatea de-a spune tot ce cuget, zise Petre, rîzând, şi ca să pună capăt felului discuţiunii.

Iar în gând îşi zise, după ce-i aruncă privire galeşă:

— E de bună credinţă ori are „flirtul" filozofal?

Erau aproape de satul mic dar bine orînduit din case de pescari şi de muncitori de câmp.

De şi vecin cu oceanul, tărâmul iera foarte mănos.

— Voiţi să vizităm castelul? întrebă Contele.

— Poate nu, astăzi... Mă atrage mai mult priveliştea oceanului...

— O! dar ia staţi... Cine-i călăreţul care ne vine pe urmă? zise Petre.

— Mare minune... Ce? nu-l recunoşti Petre? E, chiar ducele...

— Cu adevărat e el... şi-i minune.

Gemma se întoarse: în ochii ei erà vie curiozitate de a'l vedea de aproape.

Ducele, dându'şi seama că fusese recunoscut şi că ierà aşteptat, nu se putu hotărâ să ia alt drum.

Ierau castelanii vecini şi trebuia să nu se depărteze de politeţea de-a-i salutà...

Dădu pinteni calului şi în câteva clipe fu aproape.

— Salutare, amicii mei, le rosti ducele ridicându'şi şapca...

Apoi se apropiă, şi foarte curtenitor, adaose, cu şapca în mână.

— Doamnă Contesă...

Dar se opri de odată şi rămase încurcat: nu ierà contesa, ci o încântătoare necunoscută...

Dar mai ales îl împresionă chipul Gemmei de-a'l privi, plin de uimire adâncă, îmbujorat cu totul, ne-la îndemână, agitat.

Acelaş lucru impresionară şi pe ceilalţi doi.

Gemma, în adevăr, ierà încremenită: nici nu se puteà mai mare asemănare între fiinţa întreagă a ducelui şi a lui Hrubeanu.

Fraţi să fi fost, şi atâta asemănare nu s'ar fi putut.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Contele, fără să aibă explicarea, se grăbi să rupă acea situaţiune ciudată:

— Domnul de Kergueren, verişoară; doamna Glika, vara noastră din România... făcu el prezintările.

— Încântat, doamnă, rosti ducele, salutând din nou, foarte sfios, aproape emoţionat.

— Nu mai puţin, domnule duce... răspunse ea, stăpânindu-şi uimirea, însă ne-putând a nu-l privi fix...

Şi ştim cât îi ierà privirea de fermecătoare, ori cât să nu fi pus nici o intenţiune.

Stânjinit de acea privire, înroşit de o stranie emoţiune cu totul altfel de-a Gemmei, — ducele se dădu lângă Conte.

— Am fost la oraş pentru nişte cărţi ce aşteptam, rosti el, socotind că ierà nevoe să esplice neobişnuita lui ieşire din cuib. Ce face doamna Contesă?

— Mi-a dăruit un moştenitor, Duce, şi sper că-i vei face onoarea să-i fii martor la botez...

— Cum nu; cu cea mai mare plăcere... răspunse Ducele furând pe Gemma cu coada ochiului.

Contele nu-şi putu opri un uşor gest de mirare că primise cu atâta uşurinţă; dar uitându-se la Gemma, care urma a'l privi pe Duce, cu ciudată stăruinţă, înţelese, ceeace făcu a i se mări mirarea.

Diavolul de Petre, spre a'şi întări întru câtva ideea ce-i venise, zise Ducelui:

— Doamna Glika admira mai adineauri poziţiuuea şi frumuseţea castelului dumitale iubite Kergueren...

— Aşi fi prea fericit să'mi facă onoarea de-a'l şi vizita... Poate că aţi avea ce vedea, doamnă... i se adresă de a dreptul înclinându-i-se cu perfectă curtenie...

— Nu voiu lipsi de-a răspunde invitării dumneavoastră domnule Duce, pentru când domnii de*** vor avea bunavoinţa să mă însoţiască...

— De ce nu numai de cât? zise Petre c'un zîmbet în care ierà ironie.

Ducele stătu o clipă încurcat...

— In speranţa unei vizite apropiate, răspunse Kergueren, aş mai fi introdus oare-care rîndueală...

— A! nu vrem să vă aducem nici o stânjinire, domnule Duce, se grăbi a zice Gemma şi vă promitem vizita noastră pe săptămâna viitoare.

— Nu voiu avea altceva de făcut, doamnă şi amicii mei,

revistatransilvania.ro/?din 1901-1932

de cât să vă aştept... Respectele mele doamnei Principese şi doamnei Contese...

Apoi, salutând, luă drumul spre sat.

— Să ne urmăm plimbarea, rosti Gemma cu ton foarte firesc, apucând însă repede înainte spre a'şi puteà ascunde preocuparea...

Amândoi cavalerii rămaseră, intenţionat, în urmă...

După un timp, se priviră: aceeaşi întrebare le ierà în gând.

— Nu ţi-a părut ciudată emoţiunea, Ducelui? şopti Petre.

— Negreşit că da, răspunse Gaston.

— Dar privirile aproape fixe, ale doamnei Glika? şi avù un zîmbet şiret.

— Tot pe atât de neexplicabile...

— Cine ştie ce va aduce viitorul!.. rîse Petre...

— O! poate că mergi prea departe.

— Eu nu cred în străfulgerarea de o clipă, a inimilor, dar am auzit de ea... rîse iarăşi Petre.

Contele zîmbi.

— Cine poate pricepe inima femeilor!.. adaose Petre, cu acelaş zîmbet de mai înainte. N'o vezi că e preocupată?

Ca pentru a-i desminţi vorba, Gemma opri calul şi întoarse puţin capul spre ei...

— O! ce frumos loc e aici...

Şi urmă să priviască malul, al căruia şir de stânci înnaintau în ocean, pe jumătate de cerc revărsat, din ce în ce mai mici, până la cea din urmă pe care se prelingeau valurile uşor înspumate.

Printre stânci păreau că abia se ţin câţiva copaci încovoiaţi, ale cărora rădăcini împrăştiate pe piatră, par'că ierau nişte ghiare cu care încleştau părţi de stâncă, proptindu-se în crăpăturile ei.

Un muşchiu de frumoasă coloare verde, lucitoare, cu fire scurte creţe, acoperià partea povârnită a stâncilor, pe când părţile drepte ierau lucii, spălate adese ori de valurile ce se repeziau d'asupră-le, cu înverşunare, în ore de înfuriere.

Era un golfuşor cu apa albastră, cu valuri mărunte în repede frământare...

Malul ce'l domină, ierà nisipos, perzându-se ca în o dantelă de muşchiu a întâiului bolovan de stâncă ce-i ieşià din coaste.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
Revistaraisivanaro/ridm 1901-1932

Un mănuchiu de patru brazi dădeà priveliştii o notă nouă de varietate.

Cărarea treceà pe lângă ei, şi, făcând un cot, apucà în linie aproape dreaptă spre parcul Castelului.

— În adevăr că e frumuşel, locul acesta, zise contele. Aci este un fel de port mic pentru luntrile pescarilor din sat...

— A! priviţi, nu sînt colo, la larg, luntrile lor?

— Tocmai. Către apus se vor întoarce cu ce vor fi putut pescui...

Aci stătură mai mult de vorbă, în privinţa obiceiurilor pescarilor, însă numai contele cu Gemma.

Petre tăceà, preocupat, cum nu prea ierà în firea lui, aţintind adese ori priviri cercetătoare asupra Gemmei.

Simţia, nu ştia el singur ce; simţirea lui însă poate că se asemănà unei porniri de gelozie, — în timp ce Gemma i se ivià cu totul alta par'că, din momentul ce se putuse interesà de altă persoană care nu ierà el...

Ce găsise oare la Ducele?

Petre nu 'şi dădeà seama că Ducele aveà frumuseţe bărbătească ce puteà să placă unei femei. Il vedeà prin ideea ce'şi făcuse de el că ierà aproape ţărănit în felul cum trăià; că un posac nu puteà să aibă nici o atracţiune.

Să fi fost Gemma femee de calcul, care, într'o singură clipă văzuse în Ducele o partidă mai presus de cât se aşteptase a găsi?

Alt ce-ar fi putut însemnà acele priviri, din care, cu nici una măcar nu'l onorase pe el, plăcutul prin excelenţă tuturor femeilor?

Şi de cât timp ierà în preajma ei?!

Dar şi Ducele!.. De câţiva ani, fugise de femei, se înmormântare aproape în ura pentru ele, şi eată-l de odată întors la vieaţă, gata par'că să toarcă din nou firul amorului pe care'l blestemase!

Dacă în adevăr Gemma îşi pusese deja în cap, — căci numai capul, de sigur, cugetà în cauză, — a'şi apropià pe Ducele, — apoi nu mai puteà fi vr'o speranţă pentru el, şi tocmai când se hotărâse a n'o mai slăbi cu stăruinţele lui.

Acest gând îl enerva, îl făceà să nu se simtă la îndemână.

Cât ţinù drumul, la întoarcere, căută totuşi a merge în pas cu ea, lăsând în urmă pe Gaston, şi glumi cu ea, şi-i dădù a înţelege multe şi multe...

Ea rîdeà, făcea haz, de complăcere, cu gândul însă la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ro/1901_332

Ducele, în care vedea pe acela pe care simţiă că nu puteă încă să'l uite atât de degrabă!

Când se văzu singură cu Principesa, Gemma îi povesti, cu multă înfierbântare, întâmplarea...

Acea atât de perfectă asemănare fizică, o turbură şi făcu pe bătrână să zîmbiască...

— Asemănări de acestea sînt în adevăr rare, drăguţa mea... Cunosc pe Ducele şi'mi închipuesc acum pe omul tău, şi'mi dau seamă de ce nu'l poţi uita...

Ea plecă ochii, ruşinoasă.

— O! mătuşică, crezi?

— Cred, fiind-că văd... Ei, ce vrei, Gemma, nu ne smulgem din inimă, tot atât de uşor ca din mână, ghimpele ce ne-a pătruns-o.

— Nu, nu mai e iubire, mătuşică... Asemănarea numai m'a turburat, ca o imposibilitate ce se preface pe neaşteptate în lucru posibil... în realitate.

In acea seară, strânşi cu toţii într'un salonaş al Irinei, fu vorbă numai de minunata întâlnire şi Gemma plăti toate glumele şi răutăcioasele presupuneri ale lui Petre.

Le făcu faţă însă cu obişnuitul ei spirit şi plăcu tuturora prin această însuşire cu care pentru întâea oară li se descoperia.

In camera ei însă, îşi zise, după câtva timp de gândire:

— Şi adecă de ce nu,—dacă el m'ar plăcea?

Pe urmă o întunecă ideea că ar fi trebuit să-i destăinuiască trecutul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

PARTEA II-a

DUCE!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/?dlr=1901-1932

PARTEA II-a

DUCE !

XXV.

A treia zi, nu le fu mirarea puţină, când li se vesti vizita Ducelui.

Ierà îmbrăcat cu „eleganţa“ cerută pentru vizită de zi de recepţiune.

Tuturora le făcù impresiunea că'şi redobândise atitudinea din trecut, — distincţiunea, gingăşia de graiu, privirea sigură, zîmbetul unui om mulţumit, peste care plutià numai vălul uşor al unei seriozităţi, cu grijă de-a fi moderată...

Pretextul vizitei fusese la îndemână: botezul noului născut, spre-a se informà de data fixată pentru ceremonie.

Nimănuia nu scăpă însă adevăratul pretext: Ducele nu'şi puteà astâmpărà plăcerea de-a privi cu interes vădit la Gemma, de-a vorbi cu dînsa, căutând par'că să se pătrundă de calităţile ei sufleteşti.

Şi Gemma, departe de-a'şi impune atitundine rezervată, îi satisfăceà dorinţa de-a-i fi bine cunoscută, urmând unui ciudat imbold sufletesc...

Inaintea ei sta Hrubeanu, — schimbat, în bine, aşa cum 'şi'l închipuise în timpul primelor bătăi ale inimii sale pentru el..

Nici un calcul în mulţumirea ei de-a plăcea ducelui: îi primià înrâurirea ca un lucru preursit să se întâmple, ca o continuitate a visului de altădată.

Mai apoi, aveà să vadă cu siguranţă: dacă ar fi fost Ducele cu alt chip, ar fi rămas rece şi, în adevăr numai unui calcul s'ar fi supus, dacă Ducele i-ar fi cerut mâna.

Petre păstra atitudinea cuvenită, negreşit, dar începuse a fierbe în el,—iritare ce şi-o surprindeà, cu mirare de altfel.

Aducând iarăşi vorba de botez Ducele se adresă Principesei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaluceafarul.ro/an-1901-1932

— Fiind-că dumneavoastră veţi fi naşa, îmi veţi permite onoarea doamnă de***, să impart cu dumneavoastră sarcina frumoasă de-a fi şi eu naş?

— O! dar cu deosebită plăcere, Duce, răspunse Principesa.

— Ne faci onoare scumpe amice, se grăbi şi Gaston să răspundă.

In chipul acesta Ducele îşi putea pregăti veniri mai dese la Castel.

— Am fixat botezul la finele lui Martie, zise Irina, ca să avem timp pentru pregătirile trebuincioase, căci vom primi multă lume...

— Cu atât mai bine... Sărbătoarea aceasta va însemnă pentru mine începutul unei epoci nouă..

— Iubite Duce, vieaţa are totdeauna ce să ne mai dea... rosti Principesa, destul să ne îndemnăm a-i cere...

— In adevăr, răspunse el zîmbind, ori cât să filozofăm de pesimist asupra ei, vine un moment când toată filozofia ni se pierde pe valuri mai puţin turburi.

Şi ochii i se furişară la Gemma...

— Dovadă că filozofia, prin ea însăşi nu e serioasă, zise Petre, rîzând.

— Durerea ne poate amăgi ca şi unele iluziuni, afirmă Ducele, nu fără nuanţă de melancolie.

— E bine că putem renaşte ca Phenixul din cenuşa lui, rîse Petre, cu anume intenţiune.

Ducele simţi, dar nu se încurcă; privi numai puţin ciudat la Petre şi apoi la Gemma.

— E un înamorat pus la carantină, cugetă. Negreşit: ce ierà să găsiască în Marchizul?

Şi-i făcù bine gândul acesta.

De sigur că transformarea Ducelui nu ierà tocmai un salt. In şase ani de singurătate austeră suferinţa lui se scursese pe zghiab curat, supt înrîurirea bine-făcătoare a studiilor înalte de sociologie şi de filozofie. Aşa-zisul său ateism cu care înspăimântase pe unii buni romano-catolici, devotaţi ai Papalităţii, ierà pur şi simplu creştinismul cel mai curăţit de anume născociri prea omeneşti, acel creştinism care crede în Dumnezeu şi'n conştiinţa de sine, a omului.

Aceste studii îl pusese în măsură de-a se vedeà om, înainte de-a se vedea coborâtor din viţă ilustră, de-a se apropria de ceilalţi oameni cari ierau semenii săi, nu prin putere de pre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro anul 1901-1932

judecăţi sprijinită pe umbra privilegiilor de odinioară, ci prin cunoaşterea drepturilor şi a trebuinţilor lor, spre a respectă pe unele şi a uşură pe altele.

Cu încetul începù a'şi da seama că, a nu crede în onoare prin faptul că există amăgitori şi în iubire prin faptul că poate fi trădată, nu se potrivià cu eternul principiu de moralitate creştină sădit în fiinţa umană; că, a se lăsà omul, disperării şi durerii ce deprimă inteligenţa şi inima, nu se potrivia cu menirea dată lui pentru a răspunde înaltului scop al vieţii: munca şi sentimentul altruist.

Aproape devenit savant, se simţià de câtva timp fericit că puteà să înţeleagă vieaţa, că, fără sgomot deşert, ajunsese binefăcător activ.

Se temeà întru câtva numai de valoarea efectiv reală a lucrărilor ce alcătuise, pentru când le va da luminii, şi aceasta nu pentru că le vedeà slabe prin propriul său spirit critic, ci fiind-că nu aveau să aibe poate acelaş efect activ ca binefacerile lui.

Temperamentul lui violent, acoperit de buna creştere familiară, dar care totuşi putuse izbucni odată, într'un moment de disperare, se făcuse acum liniştit. Dobândise tăria de-a preîntâmpină cu resemnare furtunile vieţii, — de-a dispreţui, poate, — de-a ură şi de-a se răzbună, — nu.

Şi când îi venià în minte urâcioasa trădare a frumoasei fiinţe ce-i fusese soţie, se mirà şi se simţià nemulţumit că o ucisese împreună cu amantul ei, — un ofiţer de marină.

Regretà adânc că n'o sdrobise supt stânca dispreţului şi a propriei ei ruşini faţă cu vieaţa lui şi atunci de neimputat, ca soţ.

In această singurătate pe care 'i-o populase studiile şi pacea sufletească, timp de şase ani, i se aşezase pe firea ce nu mai ierà mândră până la trufie, o sfioşie ce nu ierà lipsită de— un fel de graţiozitate femeească.

Fără a fi stângăcie, puteà totuşi surprinde pe cunoscuţi şi amici.

Adaptase apoi unele particularităţi ale vieţii simple ţărăneşti, pe care însă le puteà cu uşurinţă lăsà, în raporturile cu lumea lui, în care se hotărâse să reintre.

Voià să apară de astă dată pe arena politică spre a luptà în rândurile adevăraţilor luptători pentru popor, partizan al Republicei în care vedeà pe unica chezaşă a rezolvării problemelor sociale şi a menţinerii lor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md/1901-1932

La oraş se dusese spre a se sfătui cu unul din valoroşii deputaţi ai Bretaniei socialiste - republicane şi a 'şi pregăti intrarea în rânduri, ca soldat.

Deputatul Dessaigne îl primise cu neîncredere, în primul moment, dar după discuţiune serioasă, se convinsese că aveà un convertit sincer şi-l încurajase a dà cât mai curând la lumină prima sa lucrare.

Ierà dar în predispoziţiuni de spirit cu totul deosebite, când întâlnise pe cei doi fraţi şi pe Gemma.

Dacă s'a părut că voise a-i ocoli, fusese numai pentru că nu şi-ar fi voit întreruperea cugetărilor ce'l încălziau şi-i făceau calea uşoară.

Impresiunea ce-i făcuse Gemma fusese vie şi într'un moment ca anume căutat.

Alăturea cu noualе pregătiri pentru altfel de vieaţă, aparitiunea acestei frumuseţi cuminte, îi ierà plăcută, îi îmboldià activitatea...

Tovărăşia ei 'i-ar fi fost complectarea dorinţelor ce începuse a 'şi le formulà.

Vieaţa de familie îi plăcuse totdeauna.

Ori cât să fi pătimit omul de pe urma amorului, ori cât să'l fi făcut de matur anume studii, pe lângă tinereţea etăţii mai este tinereţea inimii şi aceasta îi readuce, mai am puteà zice aproape neatinse, iluziunile prime, prin care o femee se impune fiinţi lui ca deosebită de altele, ca unică poate, ca de dorit spre a-i fi părtaşa vieţii.

Aşa i se înfăţişase Gemma, şi după trei zile nu se mai putuse împotrivi dorului de-a o vedea mai de aproape.

Ducele se întoarse la castelul Kerguerren, cu adevărat îndrăgostit de doamna Glika.

Intâele ei priviri de încremenire, de la întâlnirea de lângă sat, aveau însemnătatea pentru el că Gemma îl plăcuse; acum, după revedere, că-i gustase farmecul vorbei, că fusese privit amical, fără cochetărie, însemnà iarăşi că aveà putinţa de-a spera să fie iubit.

Vechiul lui temperament violent, se manifestà acum prin repeziciunea cu care se lăsà nouài iubiri şi hotărârii de-a se apropià de Gemma ca pretendent.

Ierà foarte mulţămit.

Castelul Kerguerren, vastă clădire de pe timpul lui Ludovic

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaarhivelor.ro/mdrr1961-1972

al XI, restaurat în acelaş stil medieval, de două ori, — ierà curiozitate vrednică de văzut.

Turnurile „crenelate" i se ridicau mândre şi acum de trecutul ce le însângerase adesea ori vederea.

Faţada foarte largă şi maestoasă dă pe o terraţă naltă cu două scări de piatră.

Uşa, foarte mare, cu legături şi cu ornamente de fier, refăcută cu vr'o douăzeci de ani în urmă şi de curând vopsită, dă faţadei înfăţişare mai puţin aspră.

De amândouă laturile „marchizei" iera un potop de plante agăţătoare, cu tulpină groasă acum.

Curtea interioară ierà pavată cu pläci mari de piatră şi înfăţişarea ei, altă dată ca de pustiu, iera acum populată de tufişuri şi de pomi ce începură a înmuguri.

Curtea de dinafară făcea parte din parcul înconjurător care se pierdeà în dosul clădirii, — adevăratá pădure de stejari şi de molizi.

Dependinţile de odinioară, ierau acum modernizate şi adaptate trebuinţilor de astăzi...

Servitorimea de casă, ierà numeroasă, cât nu trebuia pentru, un singur om; aceea ce ţineà de domeniu, şi mai numeroasă, însă cu ocupaţiuni anume, supt conducerea unui intendent.

Ducele făcuse herghelie, de zece ani încoace, şi devenise plugar de seamă, ne mai arendând de cât puţine ferme de pe domeniul plugărit de el.

In afară de studii, de şease ani de zile, se ocupà şi mai de aproape, zilnic, de trebuinţile exploatării şi sătenii îl binecuvântau că se făcuse apărătorul lor.

In vastele apartamente, în care ar fi putut locui zece familii, domniá curăţia cea mai deplină.

In câteva încăperi adunase şi orânduise arme, tablouri, vase vechi de preţ mare, întocmind un fel de muzeu al Castelului.

Numai alte câteva încăperi de prin turnuri şi din catul al treilea, rămaserá goale, prin schimbările ce introdusese în urmă.

El locuiá un apartament la catul întâiu, în care primiá altă dată şi apartamentul de d'asupra acestuia, în care dormiá şi lucra.

In aşteptarea vizitei castelanilor vecini, servitorimea avusese ce munci trei zile de-a rândul, — şi acuma toate încăperile străluciau de îngrijire.

Interiorul, de şi sever mobilat, ierà destul de voios prin

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

multa lumină ce primiă de la ferestrele, mărite, la cea din urmă restaurare.

După trei zile de la vizita făcută Contelui de***, Ducele îl văzu venind cu Principesa şi cu doamna Glika.

Petre se zisese puţin indispus; nu venise însă, căci începuse a nu puteă să sufere pe Ducele.

Principesa nu intrase de mult în acest Castel şi împreună cu ginerele său şi cu Gemma, avù plăcerea să'l viziteze cu de amănuntul.

Gemma, în deosebi ierà uimită. Cunoscătoare a vieţii în bielşug, nu'şi închipuise însă ce însemnà asemenea locuinţă senioriala istorică, în care o vieaţă de secoli se rezuma în liniştea şi'n opulenţa maiestoasă de astăzi.

Şi putea fi posibil ca ea, care trecuse prin o nenorocire aproape ruşinoasă, — să devie doamnà acestui castel antic şi să rămână legată de-un trecut strălucit?

Văzând pe Duce atât de pe faţă prevenitor, pe lângă ea, nu'şi puteà opri înfiorări de mulţămire şi de mândrie în acelaş timp, şi se lăsà în voea impresiunilor momentului tot cu atâta sinceritate de revărsare.

Când coborâră în catul întâiu unde-i aşteptà o gustare în vasta sală de mâncare, a ceremoniilor pretenţioase, şi când se aşezară la masă, ierau deja prieteni, întrecându-se în acele nedefinite atenţiuni prin care căutau a'şi plăcea unul altuia.

Principesa primiă cu bunătate asemenea apropiere şi o încuragia chiar, în timp ce Contele părea mai rezervat.

Atitudinea Ducelui, prea de o dată deschisă, după atâta timp de singurătate, îl puneà pe gânduri.

De ce, — nu 'şi'ar fi putut-o tocmai lămurit spune, — însă nu-i părea lucru firesc.

Numai în urmă aveà să se domiriască şi să încuviinţeze.

— Ştii, Duce, că mâine plecăm la Paris eu şi Gemma, zise Principesa la finele gustării, pe când se servia ceaiul.

— Da? Şi chipul i se întunecă.

— O! nu pentru mult timp. Avem de făcut pregătiri, după cum îţi poţi închipui; adaose bătrâna, zîmbind.

Gemma privi la Yves de Kerguerren într'un chip care'l însenină repede.

— Atunci voiu avea plăcerea să vă văd şi la Paris, doamnă Principesă, căci am a îngriji acolo aparifiunea unei lucrări...

— Aşa dar va vedea lumina, opera căreea 'i-ai consacrat atâta timp şi studiu?! esclamă Contele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revista.muzeuliteraturii.ro/index1931_1932

Ducele se înroşi puţin.

— Mă tem că va surprinde prin puţina ei valoare... răspunse cu modestie...

— Această temere se esclude dela sine, zise contele...

— Ori cum, vă vor surprinde ideile...

— Ca tot ce e bine simţit şi cu convingere dat, ori cât să surprindă anume cercuri, nu se va putea să nu înrîuriască pe cugetătorii serioşi, zise Gemma, ca şi cum ar fi ghicit intenţiunea Ducelui, sau mai drept noua lui profesiune de credinţă faţă cu lumea din care făcea parte.

Ducele îi mulţămi c'un zîmbet, fericit de încurajarea frumoasei fiinţi ce-i furase inima.

— Aş fi încântat să am buna dumneavoastră aprecere, doamnă... răspunse el curtenitor.

— Fără să cred că ar preţui mult, mi-ar părea bine să poată fi înainte - mergătoare a aprecierii lumei culte... zise ea, înroşindu-se, zîmbitoare.

— Vom aştepta-o cu nerăbdare, Duce, şi vom citi-o cu grabă, zise Principesa.

— Poate voiu avea onoarea să facem calea împreună... Novice în asemenea afaceri, tocmai luasem informaţiuni dela oraş, scumpe Conte, în ziua de neuitat când v'am întâlnit...

— Atunci, dacă sînteţi pregătit, mâine vă putem avea tovarăş de drum, zise Principesa.

— O! negreşit... Vă mulţumesc că-mi daţi permisiunea...

Şi aruncă o privire Gemmei.

— Merge foarte drept, scumpul Duce... cugetă Contele.

Iar Principesa:

— Ce minuni face dragostea...

Şi privi şi ea, la Gemma, care sta gânditoare, emoţionată.

— Ei, ce zici, nepoţică, i-se adresă bătrâna, după ce ajunseră acasă, în timp ce schimbă îmbrăcămintea.

Ea, tresări.

—Cu privire la...? răspunse încet.

— Nu mai poate fi vr'o îndoială asupra intenţiunilor Ducelui... faţă cu tine.

Obrajii i se îmbujorară viu.

— Crezi mătuşică?

— Nu cumva vrei să-mi închipuiu, că tu nu crezi? Zise ea rîzând.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/indrr1901-1932

Gemma oftă; ochii i se acoperiră deodată c'un văl lăcrimos...

— Mă tem că se apropie momentul critic... şopti ea, tremurător.

— Care moment? întrebă Principesa, privind-o cu surprindere.

— Ai uitat... Eu nu pot însă uità...

Apoi, după o clipă:

— Ce va zice Ducele când îi voiu spune taina trecutului meu?

Principesa încruntă din sprâncene şi rămase gânditoare.

— Ai dreptate. E caz de conştiinţă. Ori cât de ademenitor e viitorul, va trebui să'l treci prin cumpăna acestei încercări periculoase.

— Da, va trebui... Dar când? Acum ori mai târziu?

— Când se va ivi ocaziunea, şi aceasta va fi numai când Ducele se va declară.

— N'aşi voi să se declare prea târziu ca să nu se „ândiască mai apoi că eu l'am atras cu ori ce preţ...

— Atunci, dragă Gemma, impuneţi faţă cu el mai multă rezervă.

— Aşa voiu face... Aşa trebuiă să fac deja... M'a luat înainte dorinţa statornicirii... Vezi-că simt în mine nevoea sufletească de-a fi onestă şi bună soţie...

Oftă adânc şi plecă ochii.

Principesa o privi compătimitor, apoi îi strânse mâna.

— Mă încred în natura aleasă a Ducelui. Trecut prin nenorociri, va ierta greşeala făcută cu scop onorabil...

— Nuştiu de ce, însă par'că m'aş îndoi...

— Eşti prea de inimă, ca să te îndoeşti de inima altora...

— Egoismul bărbătesc e altul de cât al nostru... şopti Gemma.

— Dar mai presus de acest egoism este iubirea adevărată, dragă Gemma, şi Ducele simt că aşa te va iubi, dacă nu cumva deja te iubeşte aşa.

XXVI.

In unul din marile saloane artistic împodobite cu picturi murale minunate, ale „Cazinului" din Monte-Carlo, numeroşi încercători de noroc asediază mesele de „trente-et-quarante", fără să mai vorbim de mesele „ruletei".

Şi ce mult contractează mediul acesta care se pare închi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nat gustului fin de artă, cu sutele de figuri ce nu-i dau nici o însemnătate, figuri agitate, pe care rareori le luminează un zîmbet de biruinţă, pe care foarte adeseori le îngălbenesc, le lungesc par'că, ori le congestionează pierderile, după temperament.

Aceste saloane par'c'ar împrăştia din podoabele lor un fel de beţie, mărunţită în părticelele de nepipăit, care pătrunde însă şi ameţeşte, făcând să treacă pe dinaintea tuturor vederilor, uniformitate, visul trandafiriu al câştigului ce dă speranţe nebune.

Nimeni aproape nu poate rezista; dacă rezistă, din prea multă încordare de voinţă, ajunge bolnav din emoţiunea celorlalţi şi trebuie să plece dacă nu vrea să se coboare la nivelul comun.

Gabriel de Sartory şi Aurora d'Amérilly, veniseră cu gândul bine hotărît de-a juca şi de-a... câştigă.

Nu ierà de mirat, odată ce nici unul nu intra în marele Templu al Intâmplării, fără asemenea gând...

Fie-care'şi zicea: bine; ştiu că pierd atâţia inşi; dar eu voiu câştiga: norocul cată să se declare pentru cineva.

Şi fiind-că atât el cât şi ea se bizuiau pe nuştiu ce tainică potrivire de simţiri, că numai fiind unul lângă altul vor putea trage norocul în parte-le, se aşezară la aceiaşi masă de „trente-et-quarante".

O clipă, două fură priviţi cu surprindere plăcută, ca păreche frumoasă de „parisieni" distinşi.

Pe urmă fură uitaţi, în faţa capriciilor luptei.

Fiecare avea să joace deosebit, însă deodată aceeaşi sumă.

Dar după două ore de nemişcare, câştigul nu trecea peste pierderi.

— Haidem la ruletă, îi şopti Aurora, „Trente-et-quarante" acesta, e prea prostesc lucru...

Şi se apropiară de „ruletă". Intâele „pontări" le puseră zîmbete pe buze şi speranţa că şi-au găsit calea dorită.

Dar urmară pierderi repezi şi la Aurora mai ales îndârjiri grozave, care-i schimbau trăsurile feţei şi-i pierdeau cumpătul.

Inverşunarea de-a birui nenorocul le pricinui pierderea tuturor banilor ce luaseră cu dânşii: aproape şasezeci de mii de lei.

Ea ieşi din „palatul blestemat", nervoasă, posacă, pornită să caute ceartă mării, cerului, oraşului...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

— Nu'ţi fie inima rea, Aurora, îi şopti el: mâine va fi ziua noastră.

— Afurisită Bancă! Acţionari pungaşi! Casă de cursă! Principat neruşinat! mormăia cu dinţii strînşi, în timp ce espresiunea chipului îi era de rînd.

El nu mai vorbi.

— Ai cu ce să ne întoarcem acasă? întrebă după un timp...

— Am şi cu ce să cinăm bine de tot, răspunse el, împăciuitor, strângându-i braţul, la sîn.

Lumina salei de mâncare, felurile alese, vinul minunat, îi îndreptă dispoziţiunea iar şoaptele lui amoroase întreţinute cu ispititoarea credinţă, că cine pierde, trebue să şi câştige, pe temeiul perfectului echilibru, — o făcură să redevie veselă, drăgăstoasă, fermecătoare...

Cu cel din urmă tren se întoarseră la Nissa.

A doua zi, între cei dintâi când Cazinul se deschise, întrară amândoi. Până la prânz câştigară douăzeci şi ceva de mii de lei.

După amează şi până în seară, îşi redobândiseră suma din ziua trecută.

Şi aşa urmară în fiecare zi, cu câştiguri neînsemnate şi cu pierderi simţitoare, timp de trei săptămâni, jucând amândoi din capitalul lui Sartory, căci Aurora deja dăduse tot, — până ce el nu mai rămase decât cu câteva sute de lei...

In seara aceea, după întoarcerea acasă, el îi mărturisi adevărul, cu glas înnecat, tremurând de turbare înnăbuşită.

— Cum? îl întrebă ea, mirată, cu o linişte ciudată, ce contrastă cu starea lui,— cum? ai dat tot?

— Eată, să socotim ce mai am, şi numără: şapte sute de lei, şi câţi-va bani.

— De sigur că e o nenorocire, dragă „Gabri", cum îi zicea ea, familiar, însă nu putem rămâneà aşa. Cât ai avut cu tine?

— Două sute şi mai bine de mii de lei... Şi aceasta ierà toată averea mea...

— Cum, toată averea ta?

— Da! Zise, nervos... Tot ce posedam...

— Tu, conte de Sartory, însurat, în felul cum trăiai, aveai numai atâta avere?... E de necrezut...

— Foullier 'mi-o speculà; 'mi-a pierdut pe jumătate din ce aveam şi nu a voit să 'mi-o mai speculeze. Atunci am

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

retras fondul întreg pe care mi l'a înghiţit petrecerile noastre aci şi „Ruleta"... Acuma, haide, Aurora, dă'mi cu piciorul şi tu... şi...

Se lăsă cu descuragiare pe o canapea şi izbucni în plâns, — pentru întâea oară în vieaţa lui.

Cărui sentiment se supuse Aurora, când îl văzu în asemenea stare? Milei sau amorului pentru el? Bucuriei, că ruinat, va rămâneà legat de dânsa, odată ce soţia îl lăsase?

Destul că îngenuchiă lângă dînsul, îl cuprinse în braţe şi-i şopti pasionat:

— Haide, nu te disperà Gabri... Nu e lângă tine iubitoarea ta Aurorà...? Eu sînt vinovată că te-am îndârjit la joc prin îndârjirea mea... Nu'ţi cunoşteam însă situaţiunea bănească.

Dacă 'mi-ai fi spus-o, aş fi fost prudentă... Nu-i nimic însă; un om ca tine îşi reface starea... Până atunci...

El se ridică de odată.

— Nu, Aurora; nu voiu puteà primi nimic din agonisirea ta...

Aurora îl privi adânc în ochi şi obrajii i se aprinseră...

— Te ruşinează banul meu? îl întrebă, ofensată...

El tăcu. Iera încurcat.

Se revoltase negreşit, la ideea de-a fi întreţinutul unei femei întreţinute, însă îşi imputa că nu păstrase numai pentru el revolta.

Aurora se aşeză pe un scaun şi rămase gânditoare, cu sprincenele încruntate...

Ce se va fi petrecut în acele clipe în sufletul ei, cine ar fi putut ghici?

— Bună seara, conte... îi zise, mai apoi... Sînt obosită...

El nu încercă s'o opriască: iera apăsat de-o greutate care-i paralizà voinţa.

— Bună seara, Aurora...

Şi fără a'şi da mâna,—ea trecu în camera ei, ceea ce însemnà că el puteà să doarmă unde rămâneà.

Gabriel stătu mult timp în nemişcare, într'un haos de gânduri.

Pe urmă îşi veni în fire, se domină: îşi dădù seama că, ori cum, în acea lipsă ce începeà, starea sufletului i-ar fi fost mult mai dureroasă fără Aurora; se certă că o rănise de sigur, amintindu-i felul în care îşi agonisise o avere, şi, ne mai putând ţine, intră la ea.

O găsi plângând,—poate pentru întâea oară, şi ea; i se înmuiă ori ce scrupul şi căută s'o împace, s'o facă să uite.

Apoi, într'un avânt de uşurare a inimii, îi povesti atunci

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

vieaţa lui, făr'a-i spune şi ţara de unde ierà, făr'a-i mărturisi şi falşitatea titlului.

— Aşa dar *ea*... nu'ţi ierà soţie legitimă? întrebă Aurora, în culmea surprinderii, aproape îndoindu-se.

— Da, îţi jur: ierà să ne căsătorim, însă, de îndată ce părinţii iar fi dat consimţimântul...

— Ea ierà dar avută?

— Ea...

Aurora se porni pe rîs,—un rîs nervos, de dispreţ par'că, de ironie...

— Nu numai noi dar avem legături neregulate... zise ea, batjocoritoare... O! aceste „doamne" din lumea mare... cum ni se aseamănă,—şi cu toate acestea cât dispreţ pentru noi!.. şi, vezi dumneata cu ce ură, de sigur, te va fi lăsat! Cu ce învective mă va fi acoperit!...

Par'că avu Gabriel o clipă pornirea de-a-i răspunde apărând pe Gemma,—dar se opri: ar fi fost de prisos, odată ce situaţiunea lui înceta de-a fi cea părută de mai înainte.

De-odată Aurora se schimbă, îl înlănţui cu putere şi-i şopti pasionat:

— Vei rămâneà dar al meu? Spune scumpe Gabri,—spune...

— Da, Aurora... cât timp vei voi.

— Nu aşa, răule: toată vieaţa,.. O! am să mă schimb... Vei vedea tu... Dar... vom vorbi pe urmă. Mâine să plecăm.

— Mâine seară, îţi promit...

A doua zi Sartory îşi aminti de Ginesty pe care îl întâlnise numai din fugă de câteva ori, la Monaco.

Plecă cu întâiul tren de dimineaţă, lăsând pe Aurora a'şi face pregătirile de plecare.

La „pensiunea" Lorenzino îl află, în cameră bine mobilată la al doilea cat: ierà încà în pat.

— O! ce plăcere, strigă acesta, vesel. Cărei întâmplări îţi datoresc vizita, scumpe Conte?

— Dragă amice, am pierdut tot la afurisita de ruletă... Stai; nu te încrunta, căci nu vin a'ţi cere bani.

— Mă rog, pot să-ţi dau... Sînt într'o afacere...

— Nu am încă nevoe. Un serviciu pot însă a'ţi cere...

Şi fără altă introducere îi puse dinainte o foae de cec, apoi îi arătă scrisoarea lui Foullier, ca fel de scriere.

După o oră, Sartory plecă, încântat, dându'şi cu Ginesty întâlnire la Paris, în strada Bellechase, la el acasă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromana.ro/ndr1901-1932

In seara aceea Aurora şi el, puneau capăt viligiaturii care-i legă de-acuma cine ştie pentru cât timp.

In seara ajungerii la Paris, Sartory, cu toată dorinţa-i tainică de-a se duce la locuinţa lui, trebui să cedeze stăruinţelor Aurorei şi să o însoţiască la ea acasă.

Intrară în oraş, pe una din acele seri minunate de Martie, când supt cerul plin de stele, uşor luminat de-un colţ de lună, străzile umede sclipesc în bătaia luminii felinarelor şi a marilor ferestre ale magazinelor.

Parisul de seară, pe asemenea timp liniştit şi călduţ, se revarsă pe străzi, respirând din adâncul plămânilor aerul curăţit de câte-o batere de vânt a zilei, care a făcut să treacă câteva ropote de ploaie repede.

Pe Aurora o aşteptaseră la gară feciorul şi fata din casă.

— Fă'mi plăcerea Gabri, să mergem acasă pe jos, îi şopti ea cu drag. Simt nuştiu ce trebuinţă de-a rătăci printre mulţime în acest scump Paris al nostru...

— Să rătăcim.

Ea dăduse ordin să găsiască pregătite masa şi odaea de culcare şi trimisese înainte pe servitori cu lucrurile.

Acum, aproape de o oră umblau pe jos, aci la braţ, aci alături, pe străzi principale în direcţiunea locuinţii,— el stăpânit de vagi nemulţămiri, răspunzând scurt la potopul ei de întrebări şi de esclamaţiuni vesele; ea, vioae, nebunatecă, mulţămită, par'că n'ar fi văzut Parisul de cine ştie câtă vreme.

O îmbătă marea mişcare; urmăria cu priviri rîzătoare şirete părechile misterioase; ghicia pe cei ce se ţineau discret după câte-o fată de magazin; se uimiă,—par'c'ar fi fost provincială în întâea ei venire aci,—de cozile lungi de oameni la „casele" teatrelor de pe linia marilor bulevarde; trăiă, prin amintiri vii, diferite epoce ale trecutului ei, când ierà urmărită de studenţi, când cu vr'un amant modest sta şi ea coadă la vr'o casă de teatru pentru galerie, apoi când avu întâea lojă, întâea trăsură de odată cu succesele crescânde în lumea care petrece.

Mai apoi, în faţa luminii mari de la „Cafè Riche" observă chipul preocupat al lui Grabriel şi veselia i se întunecă:

— Amintirile noastre se deosibesc grozav, se gândi ea. Ciudat; sînt convinsă că mă iubeşte şi totuşi, de ce pare că suferă de pe urma celeilalte, — la urma urmei, amantă şi ea?..

Se simţi cuprinsă de-un dor aprig de-a'l vindeca de cel-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

l-alt amor și de-a'l avea întreg al ei: ierà frumos, nobil, viguros; — îi placeà ca om; trebuià să-i rămână ca amant, ori ce-ar fi fost să se întâmple.

Și poate nici odată ca în acea seară, în casa ei, Aurora nu a fost față c'un bărbat, ca față cu Sartory spre a'l înlănțui pe deplin prin veselie de spirit, prin naivități voite dar foarte drăgălașe, prin anume atențiuni delicate de care nu se știuse în stare.

Instinctiv îi ierà teamă de ziua următoare când aveà să se ducă la locuința lui...

Cum ar fi vrut să'l însoțiască! Nu cutezà însă a-i propune ca nu cumva să'l supere.

Și se duse, în adevăr singur, la orele zece. Găsi pe servitoare, foarte plictisită; găsi însă toate, prea în regulă, în casă, și nu fù mulțămit. Se așteptà la neorânduiala de sigur ce trebuia să fi fost în ziua plecării Gemmei, și ar fi voit s'o găsiască tot așa, ca să simtă și mai adânc impresiunea nespus de apăsătoare a acelei plecări...

Ordonă servitoarei să'l lase singur, și mult timp privi, prin fiecare odae obiectele cunoscute, acum lipsite de ori-ce însuflețire a trecutului, posomorâte, reci, încremenite pe la locul lor, cu câte-o pojghiță subțire de praf, — unica dovadă mai pipăită a pustiului în care stătuseră.

Începù a deschide apoi dulapuri, saltare de scrin, de măsuțe, de biurou...

Intr'o rânduială fără nici o noimă, ierau lucruri numai de-ale lui...

Nici o panglică, uitată; nici o urmă de-a Gemmei...

In biuroul ei mititel și drăguț nici o hârtioara măcar...

In biuroul lui, în sertarul dela mijloc, încuiat, găsi tot ce lăsase... Răsfoind, dădù peste o scrisoare... ierà aceea prin care Principesa*** invita pe Gemma la ea...

De-odată se gândi:

— Oare să nu să fi dus Gemma la ea? Dacă nu lăsase Parisul? Dacă locuià la Principesa?

I se aprinseră obrajii...

— Cum ar dori s'o vadă, — măcar de-departe!..

Apoi, pentru întâea oară, de când o știa plecată, îi veni ideea unei împăcări cu dînsa, — și începù a se desmierdà cu viziunea acestei dorinți împlinite, a întoarcerii lor împreună în țară, a unei stabilități cinstite, a uitării celor petrecute...

Il deșteptă servitoarea, din toropirea acelor momente.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
patrimoniu.ro/md=1901 1932

— Domnul conte prânzeşte acasă?

— Nu...

După scurtă codire, servitoarea îi zise:

— Dacă domnul Conte ar bine-voi să'mi deă socoteala, aşi pleca azi chiar, căci mă chiamă mama acasă.

— Mâine, Bertho. Până mâine găseşte-mi alta în locul dumitale.

— Prea bine, domnule Conte...

— Tocmai mâine mă voiu întoarce aci...

Şi, fără să'şi dea seama, puse în buzunar scrisoarea Principesei, apoi plecă.

Aveà acum o ţintă.

Peste o jumătate de oră ierà la Banca Foullier.

I se spuse că domnul Foullier lipsià de două zile din Paris.

Nu lăsă nici un cuvânt pentru bancher şi plecă mulţumit de întâmplarea aceasta.

Ginèsty, îi ticluise foaea de cec aşa, că ar fi jurat însuşi bancherul că el o scrisese, — şi în cec nu se vorbia de mai puţin de şasezeci de mii de lei.

Greutatea ierà că nu aveà prin cine să'l încaseze şi pentru aceasta se trudià acum cu mintea.

— De-ar fi Ginèsty, aci! îşi zise.

Intră repede mai apoi şi-i telegrafiă să vie chiar a doua zi, cu rapidul.

In acea seară „Figaro", la ecouri, anunţà întoarcerea Aurorii şi pe la orele zece câţiva prieteni se şi arătară. Insă portarul îi îndepărtă cu vorba că doamna ierà indispusă...

In afară de casa, proprietate cumpărată de un Duce, pe numele ei, cu doi ani în urmă, Aurora aveà în efecte publice rotunjoara sumă de optsute de mii de lei, ce-i puteau da un venit bunicel de 24.000 de lei.

Ar fi putut duce o vieaţă modestă cu venitul acesta, şi la aceasta se gândià cu seriozitate, acum că ierà singură, — a patra zi după sosire.

Cum l'ar fi putut face însă pe Sartory să primească convieţuirea cu dînsa?

Ea însăşi apoi, va puteà să renunţe la petreceri? la prieteni? la vanitatea de-a se vedeà gătită scump şi la plăcerea de-a străluci?

Poate că le-ar fi jertfit toate acestea, unicului amor pentru Sartory.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi tot la situaţiunea lui faţă cu dînsa, în o vieaţă comună se opria cu teamă, cu grijă, aproape mâhnită unde nu vedeà nici un mijloc de-a statornici lucrul.

Ce-ar fi putut face el? Ce ocupaţiune 'i-ar fi putut găsi ea?

Dacă ar lăsa Parisul?

Oare nu s'ar fi putut cumpărà cu averea ei, — mai ales dacă ar fi vândut şi casa, — o moşioară, într'o parte a Franţei unde nimeni n'ar fi putut recunoaşte în ea pe vestita curtezană?

Ce vis: eată mijlocul. Ar luà de bărbat pe Contele... Contesă autentică! Cu casa ei, cu moşioară! Ducând o vieaţă de hărnicie casnică..., onorată, în deplina uitare de trecut, iubită şi iubind...

Ce vis!

Şi earăşi imaginea descurăjătoare a lui Sartory întâmpinând cu răceală planul ei: amantă, da; soţie, nici o dată...

Ea dà lui Sartory prejudecăţile castei nobiliare, — şi în aceasta vedea piedeca de ne-trecut...

XXVII

Când Casierul îi prezintă lui Foullier, socoteala săptămânei şi bancherul zări cecul, sări în sus...

Timp îndelungat îl întoarse pe amândouă părţile, îl cătă în zare, mări cu lupa scrierea şi semnàtura: ierà mâna lui; putea să jure. Şi totuşi ierà fals la mijloc. Cekul arăta că pornia din carnetele lui, însă nu el îl scrisese.

Iera minunată contrafacerea scrierii lui...

Numele „Conte d'Ormoy", — ierà ceva născocit, — însă cine ierà pungaşul şi de unde avusese foaea de cec?

După numărul ce purtà, cătă carnetul şi nu'l găsi.

Un carnet întreg îi dispăruse.

Trebuia să fi fost numai un funcţionar de-al Casei... şi pentru a'l descoperi trebuià prudenţă.

Deschise un registru în care el trecea cecurile liberate cu mâna lui...

De-odată tresări: dădu peste numărul 25 vecin cu 26 al cecului falsificat, — şi cel cu numărul 25 îl dăduse... Aurorei d'Amérily...

De sigur că acolo uitase carnetul, şi cu memoria lu vioae, îşi aminti momentul când se vesti Aurorii Contele de Sartory...

In graba de a se face nevăzut, îl uitase...

Cine'l găsise în casa ei? Vr'un servitor, de sigur.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ivanie.ro/mdrr1901-1932

Nu-i veni nici de cum ideea că Aurora ar fi putut cădea în asemenea ispită... ierá curtezană, dar nu o credea în stare de-aşa mijloace spre a face bani.

Pe Sartory îl ştia stricat, însă nu până în gradul de-a se dà la falsuri: îi impunea titlul lui de nobleţe.

Imediat porni la Aurora de care citise că se întorsese.

Ea îl primi, prietenoasă, dar în o atitudine de seriozitate care'l surprinse.

După ce vorbiră de vilegiatura ei, — asupra căreea o văzù destul de rezervată; — apoi de încurcătura, cum o numi el, a lui Sartory, — asupra căreea Aurora îi păru şi mai rezervată, — bancherul aduse vorba asupra personalului ei de casă şi o întrebă dacă a făcut vr'o schimbare...

Ea îl privi cu nedumerire.

— De ce întrebarea aceasta?

— Amica mea, văd în dumneata altă Aurorà; bănuesc vr'o hătărâre din parte'ţi pentru alt soiu de vieaţă; cine ştie, poate că amorul 'i-a dat altă direcţiune, fiind-că Contele e aproape liber. Firesc ierà să aduci o schimbare şi în casa dumitale.

— Aş! nu; alt gând te-a călăuzit, domnule plăzmuitor de afaceri... îi zise ea, privindu'l adânc în ochi...

Bancherul nu se putù opri a nu rîde.

— Cu dumneata nu poate nimeni să întrebuinţeze minciuna...

— Nici când e fină chiar... rîse ea. Prin urmare, de-a dreptul la ţintă, scumpe bancher.

— Uite ce e: în ziua când ţi-am dat cecul de zece mii lei, am uitat aci carnetul. Nuştiu care... glumeţ, a găsit de cuviinţă să se folosiască de el... să'mi contrafacă scrisul şi să mă pungăşiască de 60.000 lei, nu mai puţin...

— Şi mă vei fi bănuit pe mine? strigă ea, ridicându-se ameninţătoare, înroşită de indignare...

— Nu fii leoaică... ori cât eşti de frumoasă şi aşa .. Tocmai fiind-că nu te-am putut bănui, te-am întrebat de personalul dumitale de casă.

— Eri, în adevăr, a eşit feciorul şi 'mi-a părut rău, căci mă obişnuisem cu el: ierà bun şi deştept.

— Vezi? Eată pungaşul...

— M'am mirat şi eu de graba cu care 'mi-a cerut socoteala şi a plecat...

— Nu 'ţi-a adus înlocuitor?

— Nu; de altfel, nici nu-l voiu înlocui. Precum bine ai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bănuit, am să 'mi schimb viaţa... Poate că îţi va fi dat să auzi lucruri... surprinzătoare...

— Până una alta, zise bancherul, urmându'şi ideea lui, voiu da de veste parchetului...

După puţin se ridică să plece. La uşă, se opri puţin:

— Contele m'a căutat şi nu m'a găsit: lipsiam. Spune-i că-l voiu vedea cu plăcere.

Când Aurora vesti lui Gabriel vizita lui Foullier, acesta nu-şi putu opri o tresărire şi înroşirea vie a obrajilor.

Primu-i gând fu: să'mi fi dat de urma?

Se linişti repede însă, — şi mai în acea clipă Aurora îi zise, rîzând:

— Gelosule! Vizitele vechilor prietini, neprimejdioase, şi tot te turbură?

El găsi bun motivul.

— Ştii bine că da. Ce vrei! Nu pot iubi altfel, îi răspunse, foarte serios.

— Şi cu toate că există mijlocul de-a şterge trecutul, tu te codeşti a'l primi... Oare prejudecăţile, etern vor sta în calea amorului? E preursit omul să înconjoare fericirea, pe care cu atâta uşurinţă ar găsi-o dacă n'ar stărui în vederi greşite?

— Iera şi 'n glasul ei seriozitate, dovadă a sincerităţii din acele clipe.

— Ascultă scumpă Roró; mă tem, că dai unor prime momente nu îndeajuns de bine cugetate poate, statornicia pentru viitor a unei vieţi de care nu cred să fii tocmai sigură.

— Adecă, Gabri?

— Voiu să zic: eşti destul de încredinţată că viaţa liniştită într'un mediu în care poate nu vei avea cum să străluceşti, te va putea mulţămi fără regrete pentru ceea ce-ai lăsat?

— De aceasta 'ţie? Atunci negi însăşi puterea amorului în stare de-a face jertfe. Sau poate te îndoeşti de trăinicia acestui amor?

— Nu, Rorò, nu mă îndoesc...

Tăcu o clipă, apoi:

— Aş voi ca şi eu să contribuesc cu vr'un fel de muncă la viaţa ce-o propui, şi trebue să găsesc în ce chip... Mi-ar plăcea să facem adevărată tovărăşie; nu tu să aduci tot şi eu nimic...

— Vorbeşti din mândrie, Gabri. Câţi se însoară fără să aibă ceva şi iau averi! Pe urmă având moşie, nu vei pune

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/mdrr1901-1932

partea ta, în a îngriji de ea, în a munci ? O ! Gabri, decide-te... pentru amorul nostru !...

Ierà atât de drăgălaş rugătoare, şi supt această formă atrăgătoare aveà atâta energie în aspiraţiunea către o situaţiune onorată, — că altul de cât Sartory sau s'ar fi mlădiat, lăsând ori-ce scrupul, sau ar fi găsit ca nemerită ocaziunea de-a tăià pofta unei femei ca Aurora, ca să nu mai spere imposibilul.

Ca şi faţă de Gemma însă, nu se putea hotărî, adoptând încă odată sistemul de-a lăsà lucrul să dăinuiască...

S'ar fi părut că o putere misterioasă lucrà, fără de a-i da de ştire, asupra spirilului lui, spre a'l trage pe anume povârniş...

Ierà născut par'că spre a nu cunoaşte statornicia unei vieţi paşnice, spre-a nu se înţelege pe sine chiar.

Se voià mereu liber, chiar în legături de inimă, în care închipuirea juca mai mare rol de cât simţimântul, plăcerea mai însemnat rol de cât amorul.

Şi totuşi, chiar în libertatea aceasta, nu părea să aibă anume ţintă...

Ierà poate mai mult libertatea de-a pluti nehotărât în o vieaţă precară...

— Nu vorbesc din mândrie, dragă Rorò... îi răspunse, punând mai multă gingăşie în ton.

— Atunci ai în vedere anume afaceri, şi siguranţa de-a izbuti ?

— Da. Aşa că e vorba numai de puţină aşteptare.

— Bine ; voiu aşteptà, Gabri, — şi cu încredere în tine, voiu ţine tuturor casa mea închisă...

Aceeaşi tactică din parte-i ca faţă cu Gemma ; aceeaşi supunere din partea altei femei, faţă cu el. Egoismul lui triumfà.

— Şi acum, o rugăminte, Gabri... Vrei să mă duci să'ţi văd şi eu locuinţa ? Poţi să-mi dai plăcerea de-a trăi şi eu supt acoperământul locuinţii tale, — fiind-că vrei numai de cât să ai altă locuinţă de cât a mea ?

— Da, Rorò...

— Atunci... în seara aceasta chiar, vrei să petrecem la tine ?

— Da... Fără nici o pregătire însă ?

— Fără. Vom cumpărà, în trecere ce ne trebue... O ! cât îţi mulţămesc, Gabri !...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— S'o fi ascultat câţiva din prietenii de altă dată, ar fi rămas uimiţi, dar şi geloşi că n'o avuseseră, nici unul, cu asemenea drăgălăşii de fetiţa nevinovată ce începe vieaţa dragostei.

Şi eat-o, foarte curioasă, foarte nerăbdătoare, aproape emoţionată, trecând pragul căsuţei în care fusese stăpână altă femee.

O impresionă simplitatea şi „eleganţa" mobilierului, deosebit de al ei, scump dar amestecat şi de gust îndoios. Avù mai mult intuiţiunea deosebirii şi simţi că femeea „cealaltă" ierá din altă lume, în adevăr... decât ea.

Fu întâea ei nemulţumire, tăcută, dar râcâitoare.

Începù a căutà apoi ceva, prin fie-care încăpere, şi Gabriel înţelese, ce.

— Nu-i nici un portret al ei, îi zise zîmbind, în aparenţă indiferentă...

— Ce rău îmi pare... Aş fi vrut să o văd măcar ca fotografie...

— Le-a luat pe toate...

— Intr'un fel, mai bine... răspunse ea, cu gelozie.

Apoi, după un timp:

— Şi nu te-ai interesat unde s'a dus? Spune drept. Şi'l privi adânc în ochi.

— Nu, Roră. De ce m'aş fi interesat?

Ar fi fost umilire din parte-mi, şi nu-mi place să mă simt umilit, nici chiar faţă cu mine însu-mi.

Ea i se aruncă în braţe...

— O! Gabri, ce mult te iubesc...!

In esclamţiunea ei ierá un gând ascuns de astă dată: plăcerea de-a fi a lui în casa în care el a fost al alteea. Erà ca şi cum ar fi putut aruncà o insultă în faţa fiinţii ce lipsea, căreia îi luase locul.

Vr'o două, trei săptămâni de zile ţinù nedumerirea în lumea în care se petrece, privitor la ciudata transformare a frumoasei d'Amerilly. Fel de fel de epigrame îi aruncau bărbaţii şi mai ales femeile,—cei dintâi, nemulţămiţi, că li se răpià o adoraţiune, înainte de-a o fi declarat ei căzută din splendoare şi ieşită din modă; femeile, geloase că ea se putuse retrage bogată, precum nu aveau ele putinţă să facă, şi totodată, mulţumite că nu le mai puteà pune în umbră.

Apoi, fiindcă Parisul, etern în goana după ceva nou şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://transilvania.ro/md=1901 1932

mai de senzaţie, nu are timp să se oprească timp prea îndelungat asupra lucrurilor ce intră în trecut, — nu se mai ocupa de Aurora.

Ea, fără să se turbure, se mărginia la plimbări cu Gabriel, când el avea vreme, la seri de teatru, şi acasă la cetire de romane emoţionătoare.

Se deprindeà, prin puterea voinţii, la viaţa cam monotonă a femeii cinstite la casa ei.

In timpul acesta, Gabriel legase prietenie intimă cu Ginésty care se aşezase în Paris pe mai multă vreme.

Ginésty îl puse apoi în cunoştinţa existenţei unei tovărăşii din oameni deştepţi dar rău reputaţi, cari visau la „afaceri" rentabile pe socoteala bogaţilor ce aveau patimi cu grijă de-a le ascunde bine.

Mai ales îi ispitia bogăţia unui nobil ce trăia retras şi uitat, lipsit de ori ce rudă, aşa că în caz de moarte, fără testament, averea lui ar fi trecut la Stat.

Ierà vorba de milioane şi acele suflete înfometate după bogăţie fără muncă, se trudiau cu mintea cum să şi-le poată apropria, astfel, într'o zi...

— Te-ai prinde bucuros, Conte, ca fără risc, bineînţeles, să ne fii în ajutor, de va fi nevoe? îl ispiti şi pe Sartory, acest bun amic.

— Fireşte că da. Aventurile mă pasionează...

— Bine. Află-te atunci la mine acasă, Joia viitoare, pe la zece ore seara... Te voiu prezinta tovarăşilor, şi nu vei fi surprins dacă vei vedea că doi sunt viţe de nobili... încheiă el, rîzând ironic.

— Voiu fi. Până atunci, iubite Ginesty, pregăteşte ceţi-am dat...

— O! e aproape gata... Am studiat bine scrierea Principesei... Prudenţă însă, ca să nu fim prinşi...

— O am, nu te teme... Când îmi dai cekul?

— Mâine viu să prânzesc la dumneata.

— Te voiu aşteptà.

Şi se despărţiră.

In aceea seară Sartory zise Aurorei:

— Mâine am la prânz pe un amic. Vrei şi tu să vii, ca să fii stăpâna de casă?

Aurora îi mulţămi sărutându'l cu pornire. Din seara când petrecuse cu el în str. Bellechasse, Gabriel n'o mai invitase la el.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Şi cine e amicul tău? îl întrebă.

— Un foarte cum se cade tînăr, Ginésty, pe care l'am întâlnit de altfel, în treacăt, la Monaco.

— Şi n'a venit să 'mi facă cunoştinţa?

— L'am cam ţinut eu la distanţă.

— Gelosule!... Şi acum?

— Fiind-că ne va fi trebuincios, când va fi să ne facem proprietari, m'am gândit că e bine să'l cunoşti şi să ni'l apropiăm. De altfel i-am spus că ne vom căsători, aşa că nu va lipsi să-ţi dea respectul cuvenit...

Aurora se făcu roşie de plăcere, şi aproape îşi pierdu puţin cumpătul: pentru întâia oară îi vorbiă Gabriel, în chip aşa de hotărât, de căsătoria lor.

Nu 'şi închipuiă că puteă să mintă cine ştie în care scop ascuns.

Ginésty fu primit prieteneşte. Aurora 'l plăcu: ierà adevăratul tip de ştrengar parizian, când ierà vorba de-a se recomandà genului acesta de curtezane; aşa că, respectul ce Gabriel îi promisese din partea lui Ginésty, se pierdu în glumele lui cu sare şi cu piper, în cântare de „cuplete" foarte fără perdea, cu o mimică comică şi c'un „brio" care provocà veselie, rîs până la lacrimi, mulţămire, farmec, pentru nişte spirite deşănţate.

Aurora se văzu în elementul ei şi fiind-că postise de câtva timp de asemenea plăceri, — o gustă pe aceasta din toată inima şi nu se putù opri să nu fie cochetă cu Ginésty, aproape provocătoare chiar.

Ginésty, adorator al femeilor frumoase, negreşit că ar fi răspuns cutezător, însă nu voia să supere pe Sartory, pentru care, fără voia lui, aveà mare deferenţă.

N'ar fi putut spune de ce Sartory îi impuneà oare-cum: poate că şi el ierà înrâurit de credinţa că amicul lui ierà ori cum, din noblețe.

Cât de decăzut, un nobil rămâne omul clasei lui, şi relaţiunile cu cei din burghezie sau din popor sînt înconjurate de oare care prestigiu.

El ştià că Sartory aveà intenţiuni de traiu îndelungat cu Aurora, — dacă nu legitim, — şi cel puţin amână o apropiere de cocheta ce i se arătà apropiabilă.

Totuşi, după plecarea lui Ginésty împreună cu Gabriel, — ea îşi veni în fire şi, rămânând la el spre a-i aşteptà în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://mdrr.ub.ro/mdrr1901-1932

toarcerea, începù a se gândi cu teamă dacă nu cumva îi dăduse motive de nemulţumire.

Se certă, îşi impută ieşirea din regula de purtare ce'şi impusese şi îşi promisese a nu mai greşi.

Fără voe însă îi umblau prin minte „cupletele", îl vedea cu nimica cea plină de haz, îl auzià nespus de bine zicând şi plăcut cântând, aşa încât se simţià atrasă către acest bun băiat de petrecere.

Ierà potrivire de gusturi, între ei, fără nici o înfăţişare decorativă de onestitate voità şi de seriozitate căutată.

— Ei, şi? îşi zise la urma urmei. Nu-i sunt încă soţie... Par'că Gabri nu 'şi-ar permite infidelităţi trecătoare, dacă nu 'i-ar lipsi ocaziunea. E în natura lucrurilor oare-care abateri care nu schimbă nimic din temelie...

Şi începù să rîdă, înfiorându-se plăcut la ideea de-a'şi aduce aminte că nu ierà călugăriță... Şi încă şi atunci!..

In timpul acesta amândoi prietinii se îndreptau spre banca Foullier.

— Vei cere să vorbeşti bancherului. Iţi vei potrivi înfăţişarea ca să inspiri încredere şi-i vei prezintà „cekul". Nu uità că doamna Principesă se află în Bretania, la castelul ginerelui ei, Contele***...

— In Bretania? cum se nimeri... Ştii că afacerea noastră, de care ţi-am pomenit numai pe d'asupra, tot acolo va fi?.. zise Ginesty.

— Aşa? Când 'mi-o vei povesti cu amănunţime?

— Când vei veni la mine, în seara fixată.

— Să-i prezinţi bancherului mai întâiù scrisoarea.

— Nici vorbă. Ea mă va introduce mai cu încredere decât înfăţişarea mea...

— Nu uità iarăşi că, intendentul Principesei, La Condée, e bolnav...

— Te-ai informat bine?

— Da.

— O cunoşti pe Principesa?

— N'am văzut-o nici odată; însă am prin prieteni de-ai casei, oare-care cunoştinţi de vieaţa ei.

Adevărul ierà că o întâmplare îl pusese în poziţiunea de-a lua câteva informaţiuni.

Feciorul ce fusese la Aurora intrase la Principesa. Intâlnind pe Sartory, acesta îl opri şi-i vorbi cu oare-care bunăvoinţă; ceea ce plăcù băeatului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In chipul acesta știù că Principesa ierà la Castelul de *** în Bretania unde aveà să boteze un copil, ginerelui ei...

Negreșit că „cekul“ ar fi putut surprinde pe bancher, însă împrejurarea botezului ierà de primit: ori cât de bogată, Principesa nu puteà dispune de-o sută de mii de lei, deodată, pentru pregătirile ce voià să facă...

De oare-ce știà că avusese relațiuni de afaceri cu Foullier, ce ierà mai firesc de cât să se adreseze lui?

Sartory rămase mai în urmă și intră apoi într'o cafenea, iar Ginésty, făcându-se cât mai serios, se prezintă bancherului, respectuos, modest, abià primind să șeazà, după două trei poftiri ale lui.

Foullier desfăcu scrisoarea și o citi cu atențiune, apoi privi pe furiș la aducător...

— Ești în serviciul Principesei, îl întrebà.

— Nu tocmai; sînt în al domnului Conte de*** răspunse el cu siguranță.

— Ai „cekul“ la dumneata?

— Negreșit. Și i-l înmână.

— Ar fi fost d'ajuns, firește, numai scrisoarea doamnei Principese, rosti bancherul, examinând cekul, dar... fiind-că mil'a trimis...

— Doamna Principesă mi l'a dat spre mai mare siguranță și numai la caz de cerere din parte-vă.

— Mă mirà numai că are nevoe de suma aceasta pentru acolo...

— Aceasta m'a mirat, precum a mirat și pe d-l La Condée care este bolnav,— căci cumpărăturile le-a făcut deja săptămâna trecută, când a fost în Paris.

— A! domnul La Condée e bolnav? Atunci se esplică întru câtva de ce nu a putut aveà bani la îndemână... Și când te întorci la*** ?

— In astă seară chiar, domnule.

— Prea bine.

Viză repede „cekul“ și sună. Feciorul lui se ivi.

— Du pe domnul la casă. Te rog să te întorci pe-aici, căci vreau să scriu câteva rânduri doamnei Principese.

Ginesty se înclină și urmă pe fecior.

Bancherul începù a scrie mulțămind Principesei că'și mai amintia a-i face onoare ca clientă și-i cerea voe, ca la întoarcere, să-i permită a-i prezinta „omagiile“ sale.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromania.ro/mdrr/1901-1932

După ce Ginesty luă şi scrisoarea, coborî liniştit şi întâmpinat de Sartory, apucă cu el în susul străzii.

Când văzu că nimeni nu putea să'l observe, îi strecură pachetul şi-i zise:

— Am izbutit. O recomandaţiune însă, iubite conte. Păstrează suma. Pentru întreprinderea care ne va da milioane, avem nevoe de bani şi aceştia vor prinde bine...

— Să'ţi dau „comisionul" îi răspunse Sartory. Te mulţămeşti cu 5 la sută?

— Fie 10 şi să nu mai vorbim.

— Ii vei avea când voiu veni la tine.

— Bine.

Aci se despărţiră.

Hrubeanu—Sartory apucase dar pe povârnişul înşălătoriilor îndrăzneţe... Işi asigurase traiul pentru câtva timp.

Hotărât să nu ceară nimic Aurorei, să aibă caracter de independenţă faţă cu ea, spre a-i impune, alergă la mijloacele ce-i puteau dă existenţa.

La viitor tot nu se gândiă, în ce privia putinţa descoperirii faptelor lui...

Afacerea din Bretania îl inrigă şi-l făcea tot-odată să spere în bogăţie sigura.

Oameni ca tovarăşii lui Ginesty nu puteaŭ ţinti la ceva problematic.

Iar cu închipuirea lui vie, se vedea deja capul acelei tovărăşii. Când va fi cunoscut afacerea în toate amănuntele, va şti să cârmuiască, să comande şi să se facă ascultat.

Pătrunderea, energia, puterea de-a combina, nu-i lipsiau.

XXVIII

In ziua întoarcerii în Paris, a Principesei şi a Gemmei, le veni o telegramă din Bucureşti ce vestia sosirea doamnei Glika.

Cu nespusă bucurie o citi şi o reciti Gemma, sărutând pe mătuşă-sa. Plină de nerăbdare de-a vedeà pe mumă-sa, însoţi la târgueli pe Principesă, fără să fie cu toată atenţiunea la scumpele şi frumoasele lucruri ce cumpăra dînsa.

Işi uita chiar de Ducele, a căruiă inimă o cunoştea cu totul, din cele câteva ore petrecute alăturea, în timpul călătoriei.

L'ar fi iubit deja, dacă asemănarea lui cu Hrubeanu, nu'i-ar fi mai răvăşit, fără voe, simţirea şi amintirile.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

Dacă însă nu'l iubiă, începuse să aibă pentru el acel simțimânt de prietenie dulce și de adâncă stimă, care poate ține locul iubirii și cu încetul să ducă la iubire.

Credincioasă cuvântului ce dăduse Principesei, Gemma nu se depărtase însă față cu el de o rezervă, care-i păruse Ducelui ciudată, de neexplicat.

De aceea, în timp ce ea și mătușă-sa cutreerau magazinele cu renume, Ducele sta acasă, în prada unei nemulțămiri vii, căutând cheea acelei răceli politicoase, care nu mai răspundeă atitudinii Gemmei din zilele din urmă.

Nu-i venia s'o bănuiască de cochetărie calculată, de intențiunea de-a'l subjugă prin asemenea rezervă. Ierà onest, și credea în onestitatea ei; n'avea porniri de curtezan pentru care sînt bune asemenea schimbări cu scop și ea n'aveà de ce să nu se încreadă în seriozitatea firii lui drepte.

Poate că ierau în trecutul ei dureri mari, suferințî ce nu le puteà uità... Numai aceasta ar fi putut fi cauză de codire și de luptă cu ea însăși...

Poate că ierau prea de curând deziluziile și, un fel de imputare își făceà că ascultà pe alt bărbat, în timp d'ajuns de scurt...

Ierà mai mult dar scrupul de conștiință.

Se hotărî și el să fie mai rezervat, mai liniștit, și să lase timpului s'o convingă mai bine de cât el că, altă întovărășire, c'un om ca el, nu puteà fi supusă îndoelilor.

Își aminti apoi că aveà de împlinit o datorie, ca naș, și ieși în oraș să ia darurile necesare.

Nu prea se pricepeà cam ce anume, dar ierà d'ajuns să'și arate negustorului dorința și scopul.

Pe „Avenue de l'Opéra" se întâlni c'un amic pe care nu'l văzuse de mult.

Se recunoscură și întâlnirea le fù plăcere.

După întâele manifestări, amicul, Conte de Saban, îi zise:

— Știi, Duce, că adineauri m'am gândit la dumneata?

— Cum se poate? Ierà presimțirea că mă vei întâlni, rosti, rîzând.

— Nu; am dat însă cu ochii de un domn, ce trecea în o trăsură, și l'am salutat chiar: ierà întreg dumneata... Numai după răspunsul lui, la salut, am văzut că se asemănà cu dumneata..., dar că ierà străin...

— Cu putință..., Conte.

— Ori cum, prea mare, nespus de mare asemănare...

Trecură apoi peste întâmplare şi Ducele 'şi'l întovărăşi pentru cumpărăturile ce aveă să facă.

Doamna Glika sosi, supt seară, a doua zi...

La gară se aflau Principesa şi Gemma... Cel dintâiu îmbold îl avù doamna Glika să'şi strângă fiica în braţe; înaintă însă către Principesă şi se sărută cu ea.

Gemma, în prada unei agitaţiuni nespuse, în care intra bucuria revederii, teamă, ruşine şi dor, vorbià cu privirea învăluită de lacrimi, scumpei fiinţe ce-i rămăsese mamă.

In fine se cuprinseră în braţe cu cuvintele adânc zicătoare, întrerupte de emoţiune: Mamă! Gemma! Mamă! Drăguţa mamei!

Scurt poem al iubirii fără margini! Strânsă deslănţuire a furtunoasei lor simţiri!..

Bucurie, imputări, iertare, isbucniau în singurul cuvânt de fiească şi de părintească desmierdare.

Pe tot drumul până acasă vorbi numai cu Principesa, însă în privirile ce necontenit 'şi le opria la Gemma, ierau acele întrebări ale inimii ce'şi au răspunsul în însăşi darul părintesc de-a ghici şi de-a vedeà.

Acasă, dintr'un spirit delicat de discreţiune, Principesa le lăsă curând singure, în apartamentul pregătit pentru amândouă...

Gemma, neaşteptând întrebarea, îngenuchià lângă doamna Glika, îi acoperi mâinile cu sărutări şi-i povesti îngrozitoarea înşelare ce avusese a pătimi.

Chipul doamnei Glika, departe însă de-a se întuneca, înfăţişă neaşteptată alinare: trecuse Gemma, în adevăr, prin foarte tristă încercare, dar nu ierà să mai aibă în vieaţa ei, pe omul nesuferit familiei, din cauza ruşinei ce-i aruncase, cu faptele lui neoneste.

— Veniam să împlinesc o datorie, îi zise mama, mai mult din punctul de vedere social, ca să nu creez mătuşei tale anume neplăceri. Nu'ţi aduceam însă, odată cu consimţimîntul tatălui tău şi iertarea lui. Hotărârea noastră din urmă, după multă chibzuinţă, ierà să vă căsătoriţi şi să rămâneţi aci, iar tată-tău să vă trimeată venitul modest al zestrei... Acum că lucrurile s'au schimbat, — şi bine este că s'au schimbat în felul acesta mai înainte de legătura legitimă, — vom scri tatălui tău şi vom aştepta noua lui hotărâre...

— Ori ce va fi, mamă dragă, mă bucur că ai venit şi că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

te văd... Crede-mă, am uitat ce-a fost, şi primesc ce s'a întâmplat, ca pedeapsă meritată. Am căzut, dar n'am rămas în rătăcire şi mă voiu ridică la suflarea iubirii tale, vorbeşte-'mi însă de tata, de Irina, de toţi ai noştri... E-o lume de care voiu să'mi aduc aminte cu plăcere şi cu dorul de-a o revedeà...

— Tatăl tău e sănătos, pe cât se pare... Şi zic, pe cât se pare, căci el închide în sine durerea ruşinii care s'a svonit în lumea bucureşteană.

— Bietul tata!..

— Irina a fost bolnavă, dar s'a întremat acum.

— Bolnavă? de ce?

— Să'ţi spun cauza? Iţi voiu pricinui uimire dar şi întristare...

— Ce vrei să zici, mamă?

— Irina, biata copilă, a suferit de înrîurirea lui Hrubeanu asupra inimii ei nevinovate...

— O! Doamne! Şi ea!..

— A fost om nefast! Tu, dînsa, fiica bancherului care ierà să moară.

Gemma se ridică repede ca înnăbuşindu-se: ierà în pornirea ei din acea clipă gelozie,—cea din urmă gelozie ce mai o puteà simţi,—pe lângă mâhnirea că şi surioara ei avusese o deziluziune ce-o făcuse să sufere.

— Şi acum... Irina? şopti ea.

— A trebuit să fiu medicul care taie rana, spre-a feri organismul de otrăvire; 'i-am luat de pe ochi vălul prin care biata copilă întrezărià lumea, într'o frumuseţe ce ţineà de vis; — am dezamăgit-o, dar în realitatea, teribilă pentru sufletele romantice, am făcut-o să vadă alte mulţumiri care ţin simţimântul datoriei şi al onoarei. Tristeţea ei a început să treacă, însă sigură sînt că va rămânea cu melancolia celor ce nu mai pot visà.

— De ce n'ai adus-o şi pe ea, mamă! Călătoria, vederea altei lumi, ar fi adus altă schimbare în moralul ei...

— N'a vrut s'o lase tată-tău. Ar fi rămas prea singur...

— Şi cum ai putut află taina ei?..

— Prin Alfred...

Şi-i povesti lucrul.

In acea noapte veghiară până târziu; nici un cuvânt însă din partea Gemmei despre Ducele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaarhivaromana.ro/mdrr/1901-1932

* * *

Tocmai în ziua ceremoniei botezului, la Castel, doamna Glika observă atitudinea lui faţă de fie-sa şi vorbi întâiu cu Principesa, odată ce pe Gemma o vedeà foarte rezervată.

— Ce să'ţi spun, verişoară, îi zise Principesa, eu văd cu ochi buni curtea Ducelui şi aştept o propunere de căsătorie.

— Dar cum va primì Ducele ceeace va trebui Gemma să-i spună? rosti doamna Glika, cuprinsă de ruşine.

Acelaş lucru dar, şi la dînsa, în privinţa aceasta! Nici caracterul ei nu-i puteà permite ideea de-a tăinui Ducelui trecutul Gemmei.

— In fine, fiind-că ai avut buna socotinţă de-a veni, verişoară, ne vom sfătui în ce chip să punem pe Ducele în cunoştinţă.

Preocuparea aceasta fu singurul nor care întunecà sufletele acestor trei fiinţi, în timpul frumoasei sărbători familiare.

După ziua aceasta, îndată ce Ducele se întoarse acasă, urmând a fi nedumerit de atitudinea Gemmei faţă cu el, — i se vesti stăruinţa de-a'l vedeà, a unui fost vizitiu, şef al grajdurilor lui.

Il îndepărtase fiind-că din pricina lui se îmbolnăviseră doi din caii cei mai de preţ, — negligenţă provenită din năravul beţiei la care se dăduse omul acela.

— Să vie, ordonă Ducele, care tot mai păstrà amintirea bunelor servicii de altă dată şi a deşteptăciunei lui.

Joël Kèraniou, nalt de statură şi spătos, ofilit însă întru câtva de viţiul lui, aveà chip plăcut şi inteligent, în privire însă cutezanţă, răutate şi vicleníe.

— Ei, ce te-aduce la mine Joël? i se adresă Ducele cu oare care bunăvoinţă.

— Dorinţa de iertare domnule Duce, şi rugămintea supusă de-a bine voi să mă reprimiţi în serviciu...

— Locul ce-ai avut, e ocupat, Joël.

Acesta avù o mişcare de nemulţumire, aproape de revoltă; se domoli însă şi răspunse umilit:

— La Paris, unde m'am dus, nu m'am putut aclimatà... şi veniam cu speranţa...

— Te-ai lăsat de prea marea adoraţiune a cidrului?

— Cu căinţă încă, domnule Duce...

Ducele se gândi puţin...

— Iţi mai place vânătoarea, care altă dată te pasionà?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— N'am crescut oare în pădurile domnului Duce? Pasiunea din copilărie nu e ca năravul prins mai târziu...

— Poate că voiu face ceva pentru tine, Joël... Să aştepţi ordinele mele...

— Mulţumesc respectuos, domnule Duce...

I se plecă adânc şi plecă, pe buze c'un zîmbet ciudat: ierà sigur că Ducele nu aveà sà'l lase.

Pe seară Ducele îi făceà cunoscut prin intendent că-i da însărcinarea de maestru de vânătoare şi supraveghiarea cetei câinilor.

Tot în acea seară Joël expedia o scrisoare lungă pe adresa lui Ginésty, la Paris şi-i vestià venirea lui peste o săptămână, ceea ce cădea tocmai în ziua fixată de acesta, lui Sartory, pentru a fi prezintat tovărăşiei.

Cum făcuse Joël cunoştiinţă cu Ginésty?

Plecat de la Castelul de Kerguérren cu o sumă bunicică, din economiile lui, Joël se dusese la Paris, cu ideea de-a intra în vr'o casă mare, ca intendent.

Cu înfăţişarea lui, îmbrăcându-se bine apoi şi curat, dispus să cheltuiască şi să guste plăcerile marelui oraş, se introduse în lumea cocotelor şi avù succese.

Banii i se dusera mai repede de cât îşi închipuise, dar gustul de-aşa vieaţă îi rămase, şi urmă înainte, întreţinut acum de una şi de alta, obiect de certuri între asemenea nenorocite, temut pentru puterea lui fizică, iubit pentru cutezanţa, deşteptăciunea şi vigoarea lui.

— Aşa legă prietenie c'un fost servitor de atelier al unui pictor, care, începuse a se socoti şi el pictor, prin faptul că un talent firesc îl făcuse a mânji binişor câte-o pânză.

Foarte îndemânatec în iscodirea de expediente spre a putea trăi uşor şi cu foloase, Rambel se putù întâlni cu Ginesty şi împrietenindu-se, îi recomandă pe Joël.

Acesta povestindu-le vieaţa izolată a Ducelui şi marea lui avere, Rambel, cu închipuirea lui, plănui să fure din acea avere, şi la nevoe, să suprime şi pe Duce...

Eată cauza pentru care Joël se întorsese la Kerguerren: voià să-şi dea seama de cum mai stăteau lucrurile acolea şi să chibzuiască, la faţa locului, în ce chip s'ar putea îndeplini planul tovărăşiei.

In seara fixată, Sartory cunoscu pe cei şase inşi ai tová-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://www.marsilva.ro/mdrr/1901-1932

răşiei, şi începu a vorbi cu fie care, spre a le cântări valoarea, în aşteptarea lui Joël Kéraniou.

Rambel îi plăcu mai mult. Bonnard şi Thoné, urmaşi ai unor familii de noblețe provincială, prezentabili ca înfăţişare ierau viţioşi fără multă inteligenţă şi trăiau de pe urma „tripourilor", din jocul de cărţi.

Drott şi Raujart, porniţi de jos, foşti funcţionari, daţi afară pentru furtişaguri, aveau înfăţişări de rînd, şi mai mult voinţa decât inteligenţa.

Făceau acum pe agenţii unei societăţi de afaceri întunecoase, care întrebuinţase şi pe Ginésty, pentru a lucra în cercuri mai înalte.

Aşa se făcu că se putuseră cunoaşte, şi fiindcă cel mai inteligent impune, Ginésty îi putuse grupa în juru-i.

Intenţiunea acestuia fusese să alcătuiască o agenţie în felul acelă ce-i întrebuinţă pe ei şi, în adevăr că o făcuseră şi treburile nu mergeau rău.

Intrarea lui Joël Kéraniou, în tovărăşie, îi dădu şi alte vederi: el reprezintă elementul dramatic sângeros. Lacom de avere în chip brutal, lui nu-i iera groază de crimă, destul să fi luat toate precauţiunile spre a nu fi pedepsit, după izbândă.

El scăpărase în toate aceste şase suflete turburate de „stafia banului", scânteia fatală a poftei, fulgerându-le pe dinaintea ochilor icoana ispititoare a mai multor milioane strânse gata.

Rambel, fieros de felul lui, dar mai poleit de cât Joël, nu s'ar fi gândit şi la posibilitatea vre-unei crime, în vieaţa lui; prietenia cu Joël îi deşteptă asemenea pornire ce ierà numai instinct.

Ginésty nu admitea crima şi ţinea cumpăna între cei doi banditi.

După ce Sartory ascultă povestirea vieţii Ducelui de Kerguerren luă cuvântul:

— Nu vă cunosc încă planul, dar de mai nainte declar întreprinderea nu tocmai grea, fiind-că ne vine în ajutor izolarea în care el trăeşte. Nu mă unesc însă cu ideia crimei. Lasă că nu vom fi siliţi să ajungem la ea, dar va trebui să ne şi ferim de-a ajunge acolo. Totul se va reduce la o sequestrare a Ducelui pe câtva timp. In ce chip, nu'mi dau seama încă şi nu mă voiu pronunţa decât după ce vom asculta pe Joël al vostru... cel aşteptat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/?ndr=1901-1932

Sartory vorbia deja, — ca şi cum ar fi fost capul autorizat al tovărăşiei, — cu siguranţă de sine, cu autoritate, lăsând a se înţelege că iera o putere, că iera făcut să conducă şi să domineze.

Infăţişarea lui frumoasă, graiul, privirea, înrîuriră pe cei de faţă şi instinctiv, se văzură toţi porniţi să i se supună şi să-l primească, fără discuţiune, de cap al lor.

Cu cât le vorbi apoi mai mult, cumpănind probabilităţile, întorcând afacerea pe toate feţele ei, — cu atât le inspiră mai deplină încredere şi chiar admiraţiune. El cugetă pentru toţi, el avea să comande, când timpul va fi venit, şi ei aveau să se mişte după comandă, în roluri ce el le va fi destinat.

Ierâ în picioare, cu spatele la ferestrele ce dădeau în stradă şi cu faţa în lumină, către uşă, când se auzi sunet de clopoţel.

— E Joël, zise Ginésty... şi ieşi să deschidă.

Ceilalţi fremătară pe loc, în emoţiunea apropierei evenimentului principal al momentului.

Sartory nu se mişcă din loc, gata numai să-şi dea seama cu o singură privire de persoana bretonului.

Acesta intră...

— Seara bună tovărăşiei... zise Joël.

Dar se opri deodată, cu ochii la Sartory, dilataţi peste măsură, cu gura deschisă, înmărmurit...

— Nu se poate !... murmură el..

Şi se frecă la ochi, apoi privi din nou ţintă la Sartory, spre marea mirare a tovarăşilor şi nedumerind pe acestă.

— Domnule Conte, zise Ginésty, vă cer permisiunea a vă prezinta pe Joël Kéraniou...

— Cum ! în adevăr e domnul de Sartory ?... murmură Joël, cu glas înăbuşit, nemişcându-se din loc.

— Ce te face să mă priveşti aşa domnule Kéraniou ? zise Sartory în chip binevoitor, în atitudinea-i de adevărat Senior.

— Iertaţi-mă, domnule Conte, dar nu-mi vine să-mi cred ochilor... Dacă n'aşi şti pe Ducele de Kerguerren la castelul lui, aş jura că'l am înainte în persoana dumneavoastră.

Toţi se priviră ciudat.

Joël se apropiă de Sartory.

— E de necrezut, murmură el, tot emoţionat. Aceeaşi sta-

Muzeul Digital al Romanului Românesc

tură aceeaşi ochi, aceeaş tăietură a chipului, acelaş fel de-a purta barba, aproape acelaş glas...

— E cu putinţă, Joël? întrebă Ginésty. O! Dar atunci...

— Aşteaptă, Ginésty, îi luă vorba Sartory. In adevăr că seamănă cu Ducele, domnule Joël? i se adresă lui, zîmbind...

— Doamne! da cum nu! Uite, până chiar şi zîmbetul... iertaţi-mi indiscreţiunea: nu cumva sunteţi Breton?

— Nu, domnule Joël: sînt provensal, plecat de mic însă din Provenţa.

— Ei, uite, jur pe Fecioara Maria, că dacă aţi fi în castelul de Kerguerren, servitorii curţii n'ar şti care din amândoi e adevăratul Duce...

Se făcu mişcare ciudată între cei şase...

Sartory şezu.

— Şezi, te rog, lângă mine, şi să vorbim, îi zise Sartory.

Joël şezu, ne-mai săturându-se a'l privi cu aceeaşi emoţiune.

Toţi se făcură roată în juru-le, cuprinşi de nerăbdare şi de aceeaşi emoţiune.

Când se despărţiră târziu, fie-care ducea în suflet bucuria unei speranţe înfierbântătoare ce le da ca un fel de friguri.

Se vedeau deja stăpâni pe averea Ducelui, asiguraţi pentru toată vieaţa, — iar în Sartory vedeau pe geniul lor bun.

XXIX.

La Condée, intendentul Casei Principesei***, cobora liniştit pe „Avenue de l'Opèra", când prin dreptul „Louvrului" se auzi strigat din urmă.

Se întoarse: ierà Foullier. Berbantul bancher petrecuse noaptea la o nouă stea ridicată pe zarea Parisului desfătărilor şi acum se întorcea pe jos, către bancă, răsuflând cu nesaţiu aerul curat al dimineţii frumoase de Martie.

Ierà una din acele zile de primăvară timpurie care prieşte nervilor osteniţi de plăceri.

Inviorat la chip, deşi cu ochii puţin cercuiţi de vinăţeală, bancherul umbla repede, mulţămit, zîmbitor, de loc gândindu-se la câteva mii de lei care ar fi prins în altfel unei familii nevoiaşe de muncitori onesti.

Cunoscând după umblet pe La Condée, se grăbise a'l ajunge.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistelitere.ro/mer/1901-1932

— Bună ziua domnule La Condée...

Şi-i strânse mâna, cordial.

— Bună ziua, scumpe domnule Foullier. Aşa de dimineaţă prin partea locului?

— Ei, ce voeşti! Noi, oamenii de afaceri, ne sculăm de dimineaţă şi pornim după câştig...

La Condée zîmbi ciudat. Cunoştea din faimă, unele „afaceri" ale bancherului craiu.

— Ce face doamna Principesă?

— Prea bine. S'a întors dela.***

— Dela botezul mititelului marchiz de***...

— Cum? Ştiţi?... A! bine ziceţi. Uitasem că nu vă scapă nici una din veştile societăţii înalte..

Bancherul se uită la el în chip nedumerit...

— Se face că nu ştie... se gândi.

Apoi îl întrebă:

— Dar dumneata te-ai făcut sănătos?

La rândul lui, La Condée îl privi nedumerit.

— Eu? dar n'am fost bolnav nici odată scumpe domnule Foullier, — adecă din tinereţe, voiu să zic...

— Imi pare bine, răspunse el, pe gânduri. Cu toate acestea, acum vr'o două săptămâni, cineva îmi afirmă că ierai bolnav, ceea ce'mi explică pentru ce doamna Principesă a avut bunăvoinţa să recurgă la mine spre a avea o sută de mii de lei...

La Condée se opri locului şi se uită la bancher, uimit.

— Doamna Principesă, o sută de mii de lei? murmură el... N'avea de ce, domnule Foullier... n'avea de ce... repetă el, pe gânduri...

— Astă'mi place! zise bancherul...

Şi-i povesti afacerea cu „cekul".

La Condée pufui pe nas de câteva ori, înroşindu-se, ceea ce dovedia că începuse a se necăji...

— Ai fost victima unei înşelătorii, sau mai bine, doamna Principesă.

Amândoi tăcură, privindu-se, înmărmuriţi...

— O! atunci, e pungăşie de-o cutezare fără margini, esclamă bancherul.

— Mă rog, dacă te duci la Bancă, îmi dai voe a te însoţi ca să văd „cekul" în cestiune?..

— Poftim...

Şi înfierbântat de ideea că ierà pentru a doua oară înşelat,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ro/ro/1901-1932

chemă un birjar şi, după ce se urcară amândoi, dădu ordin să mâne repede.

Fel de fel de gânduri îi treceau prin minte lui Foullier, cu hotărîrea ca de astă dată să se plângă poliţiei judiciare.

Ierà prea mult, — şi Banca puteà să sufere de pe urma unor asemenea cutezătoare pungăşii: el pierdeà din faima prevederii şi clienţii lui bani şi încrederea în el.

— Seamănă perfect cu scrierea doamnei Principese, declară La Condée, examinând „cekul", de îndată ce i-l puse bancherul supt ochi. Dar e înşelătorie grozavă. Dumneata, domnule Foullier, urmă La Condée, cu oare-care severitate,—ştii că doamna Principesă a „plasat" prin Banca dumitale banii în acţiuni, dar că nu s'a împrumutat nici odată, şi, iartă'mi sinceritatea, nu trebuià să dai aşa de repede încredere celui dintâiu necunoscut care venià chiar în numele său..

Bancherul, aprins la faţă de ruşine, nu replică, o clipă.

— In cestiuni de asemenea natură, domnule La Condée, nu suntem chemaţi să judecăm dacă clienţii noştri au sau nu au obiceiul de a se împrumutà. Ni se prezintă un trimis, cu „cek" în regulă, după toată aparenţa; ni se dă anume lămuriri cari nu ne pot pune în îndoeală, — şi, gândindu-ne la situaţiunea limpede a clientului, financiarmente, şi la numele său, ne grăbim să satisfacem o cerere fără a ne întrebà de motivul adevărat ce-a hotărît-o. In cazul de faţă, botezul ierà un motiv, iar ca, trăsătură particulară a lucrului, mi se da boala dumitale ceea ce m'a făcut să cred că, bolnav fiind, nu avuseseşi când şi cum să-i pui Principesei banii trebuincioşi la dispoziţiune... Inşelătoria văd acum că ierà bine ticluită şi la mijloc trebue să fie om care a cunoscut bine împrejurările momentului şi s'a putut folosi de scrierea Principesei...

— Cine-a putut fi?.. murmură bătrânul. Nu pierderea unei sute de mii de lei o va afectà pe doamna Principesă, cât ideea că poate fi la îndemâna cine ştie cărei persoane ascunse din preajma sa... I se întâmplă aceasta pentru întâea oară...

— Domnule La Condée, vei fi dumneata bun să o rogi a mă primi, ca să cercetăm pricina cu domnia-sa?

— Negreşit că o voiu vesti...

— S'a întors de mult de la *** ?

— De trei zile....

— Atunci, dacă nu azi, mâine după amiază voiu aveà onoarea să mă prezint doamnei Principese.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Te va aşteptá, la orele trei, — căci ştiu orele sale de mâine cum sunt rânduite.

— Pe mâine dar...

Bancherul rămase foarte supărat; apoi chemă pe şeful-comptabil şi avu cu el lungă sfătuire.

La Condée se îndreptă spre casa Principesei, iritat, numind pe bancher „orb" şi „nepătrunzător" iar când ajunse, cerù să vorbiască Principesei.

Aceasta nu se îmbrăcase încă pentru ora de dimineaţă, şi-l primi în camera ei de gătit.

— Ce ai, dragă La Condée? îl întrebă, mirată. Ţi-e chipul foarte turburat.

— Ce să fie, doamnă Principesă? Lucru ne mai auzit în casa noastră!...

Principesa îl privi, cu nelinişte. Primul gând fu la vieaţa Gemmei... Ce aflase, bătrânul?

— Spune, La Condée, ce este? zise, cu linişte.

El începù a-i povesti lucrul, cu necaz crescând, cu emoţiune.

Principesa îl ascultă fără să'l întrerupă, apoi, cu iritare întru-câtva dominată, luă vorba:

— Şi e tocmai scrierea mea?

— Întocmai. Nici eu nu m'aş fi îndoit.

— Atunci în deşert acuzi pe bancher, dragă La Condée, îi zise cu bunătate. Vorba e, cine poate fi cutezătorul pungaş? Tu ştii că nu scriu ori cui...

— Aceasta mă încurcă şi pe mine...

— Ce crezi că e de făcut? Pot fi eu răspunzătoare, faţă de bancher, pentru înşelătoria aceasta?

— Dacă doamna Principesă îmi dă voe, aş opină că, duumneavoastră ne având afaceri în compt curent cu bancherul, el nu trebuiă să deà curs „cekului".

— Eu nu cunosc afacerile acestea, dar îmi vine a crede că bancherul nu puteà pune la îndoeală acel „cek", odată ce avusesem cu el daraveri...

—Nu! nu... stărui bătrânul cu încăpăţânare. Trebuia să ceară lămuriri... Să întrebe aci... Dumneavoastră nu puteţi fi răspunzătoare faţă cu el pentru suma în acel chip furată, aşa că el rămâne bun păgubaş, în dauna lui...

— Poate că lucrul nu e tocmai aşa... Te rog să chemi pe Notarul nostru, ca să ştiu mâine în ce fel să vorbesc cu bancherul. Ciudat lucru!

Peste o jumătate de oră ierà cu doamna Glika şi cu Gemma, fără să se mai gândească la aceasta.

A doua-zi, la orele trei, cupeul bancherului se opriă la marea intrare a Casei Principesei, şi acesta îi fu vestit.

Gema se ridică deodată, viu impresionată şi voi să se retragă.

— Rămâi, Gemma, îi zise Principesa: nu sînt afaceri care nu trebuie să le asculţi. Ba încă, verişoară, se adresă doamnei Glika, vei avea ocaziunea să auzi ce fel de întâmplări ne pot veni în Parisul acesta, — termină ea rîzând.

Gemma nu avù curajul să spună că cunoştea pe bancher şi că era cunoscută de el, ba încă cu ce pretenţii din partea lui!..

Făcù silinţă puternică asupra-i şi, dându-se mai în umbră rămase.

Bancherul intră şi se înclină adânc Principesei, care îi întinse mâna.

El 'i-o sărută foarte respectuos.

Când însă Principesa îi prezintă pe doamna Glika, principesă, şi pe Gemma, fiică a ei, — bancherul se înclină, în prima clipă, apoi rămase împietrit, cu ochii la Gemma.

Principesa începu a rîde:

— Atât de adorator eşti al frumuseţei nepoatei mele, domnule-Foullier?

Vă cer iertare doamnă Principesă şi mai ales domnişoarei nepoatei dumneavoastră căci s'ar părea că'mi lipseşte cea mai elementară bună-cuviinţă... Însă atâta asemănare... e de necrezut...

Principesa îşi închipui atunci ce putea fi, însă rosti cu linişte:

— Aţi văzut pe nepoata mea undeva.

— Am cunoscut, nu pe nepoata dumneavoastră, dar de sigur pe o doamnă ce-i seamănă în chip de nespus...

— Doamna Principesă Glika şi fiica domniei-sale mi-au sosit acum din România...

—Vă cer iertare şi dumneavoastră, domnişoară, zise bancherul, stăpânindu-se, — aproape convins însă că aveà înaintea lui pe doamna de Sartory.

La invitarea Principesei, şezù, apoi începu vorba despre afacerea „cekului"— totuşi ne putându-se oprì de-a nu aruncà priviri furişe la Gemma.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/anii/1901_1932

Aceasta, în atitudine ce nu se desminţi nici o clipă, ascultă, îi răbdă cu linişte privirile, — dar emoţionată în sine, mai ales după ce află afacerea: primul ei gând fu la Hrubeanu...

Numai el puteă fi „pungaşul“ şi avusese cum să'şi procure scrierea Principesei, odată ce putuse găsi în casa lor scrisoarea ce-i trimisese mătuşă-sa.

Cutezarea aceasta o mânià, dar nu putea să arăte nimic.

Ea îi vădia încă odată caracterul pervers al omului cu care trăise, — şi ruşinea o cuprinse răvăşin'du-i adânc inima.

Cui se dăduse cu sinceritatea unei iubiri pasionate! Ale cui începuturi de înşelătorie le tolerase, le primise, le împărtăşise! La ea, atât de mare decădere!

Imaginea Ducelui i se ivi, asemănătoare mişelului, dar departe de a fi una şi aceeaşi, — şi la gândul că poate aveà să'l piardă pe acest om, nobil în amândouă accepţiunile cuvântului, se simţi nenorocită.

In timpul acesta Principesa ziceà bancherului:

— Domnule Foullier, acum că te-am ascultat, mă văd tot atât de nevinovată cât şi dumneata în cestiunea aceasta. Dumneata însă ai numărat 100,000 lei şi dreptul dumitale este să reclami Justiţiei...

— Ceea ce voiu şi face, doamnă Principesă, răspunse bancherul înclinându-se.

— La această plângere mă vei asocià însă, căci nu voesc să pierzi singur, odată ce numele meu a fost pus în joc.

— Voiu procedà întocmai... doamnă Principesă... cu toate că Banca singură e răspunzătoare...

— Totuşi Banca n'a putut să nu se execute, odată ce avusesem afaceri cu ea...

— Să'mi permiteţi a vă mulţămi de indulgenţă, doamnă Prinsipesă.

Apoi, întorcându-se către doamna Glika:

— Veniţi pentru întâea oară la Paris, doamnă Principesă?

— Nu, domnule. In tinereţea mea am petrecut de mai multe ori cu soţul meu în frumoasa dumneavoastră capitală. Cu fiica mea vin însă pentru întâia oară...

Inţelesese rostul de mai înainte al cuvintelor verei sale şi răspundea în acelaş fel, ca să lase pe bancher în îndoială în privinţa Gemmei.

Bancherul cătă la Gemma:

— Vă place Parisul domnişoară?

Muzeul Digital al Romanului Românesc

— Până acuma nu am avut ocaziunea a'l cunoaşte de aproape...

Lui Foullier îi rămăsese în urechi glasul doamnei de Sartory, şi, ori cât de liniştit fu răspunsul Gemmei, nu se putu opri a nu tresări: asemănarea şi ca glas, ierà de nedeosebit.

Gemmei îi veni inspiraţiunea să vorbiască mume-si în româneşte, ridicându-se...

Auzind-o vorbind astfel, bancherul rămase în nedumerire...

— Mă veţi ierta domnule, că am vorbit în limba noastră, dar am amintit mamei că e timpul unei vizite ce avem de dat, zise Gemma, şi ne veţi scuza că trebue să ne retragem...

Bancherul se ridică, înclinându-se...

Doamna Glika se adresă Principesei:

— Ne vom întoarce pentru ora mesei, verişoară.

Şi, după ce salută pe bancher, ieşi cu Gemma, urmărite de privirile lui ciudate.

— Iertaţi-mi întrebarea care vă va păreà... indiscretă, doamnă Principesă. Din ce ţară aţi zis că sînt doamnele?

— Din România, Patria familiei mele... E în orientul Europei...

— Nici nu s'ar puteà crede mai mare asemănare cu o doamnă, contesa de Sartory, al căreea soţ, contele, a plecat cu celebra Aurora d'Amérilly, în chiar iarna aceasta. D'atunci şi contesa a dispărut...

— Am auzit de întâmplarea aceasta, dar nu am cunoscut pe contele şi pe contesa...

— Eu am avut onoarea de a-i aveà la un bal, în iarna trecută, şi sînt sigur că cine din învitaţii mei ar vedea pe domnişoara Glika, ar fi impresionaţi ca şi mine de asemănarea aceasta în adevăr surprinzătoare...

— Aceasta n'ar însemnà de cât că se pot întâlni asemenea asemenări... Nu se zice că: *„chaque homme a son sosie?“*

Aşa dar, vei depune plângerea?

— Mâine, doamnă Principesă. Şi nu puteţi aveà nici o bănuială din preajma dumneavoastră?

— Nu, domnule Foullier. Cum mi s'a putut imità scrierea rămâne mister pentru mine...

Foullier plecă ducând cu sine reîmprospătarea pasiunii lui pentru contesa Sartory.

Cu această ocaziune îi veni ideea de-a se întâlni cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

contele pe care nu'l mai văzuse şi porni în strada Belechase.

In adevăr, îl şi găsi acasă pe Sartory.

Foarte surprins de vizita ne aşteptată a bancherului, îl primi totuşi, întîmpinându'l cu foarte multă curtenie.

— Dar bine, scumpe Conte, ce te faci de nu mai apari în lumea noastră ? îi zise bancherul strângându-i mâna.

— Ce mă fac ? Respir ca şi mai 'nainte aierul Parisului.

— Uitând pe prietenii vechi ?

— Mai de grabă, uitat de ei...

— Dacă nu-i mai vizitezi... Incântătoarea Aurora îţi face prea dulce vieaţa. Cine-ar fi crezut din parte-i asemenea renunţare ? E o *„dame cu Camelii"* mai fericită decât eroina lui Dumas-fiul.

Sartory nu răspunse.

—Şi de doamna contesă nu ai mai aflat nimic ? întrebă bancherul după o clipă.

— Când murim de bună voe pentru anume persoane, ar fi ca şi o profanare de morminte, a ne mai interesa de asemenea dispăruţi...

— Nu'ţi poţi închipui însă ce tresărire am avut, chiar astăzi, când am întâlnit-o...

— Ai întâlnit-o pe fosta mea soţie ? zise el ridicându-se, palid, emoţionat.

— Tot o mai iubeşti... zise bancherul, zîmbind întru câtva ironic.

Sartory se domină...

— Nu în deşert a fost cineva soţul unei femei ca dînsa... răspunse el mai liniştit...

— Am întâlnit în adevăr, nu însă pe doamna contesă, dar pe o domnişoară ce-i seamănă într'atât, că dacă n'aş fi fost în o casă vrednică de toată consideraţiunea, aş fi jurat că nu putea fi de cât fosta dumitale soţie.

Ii spuse pe scurt victima cărei înşelătorii fusese, cum a fost la Principesa***, sperând să poată dovedi vr'o urmă, şi cum făcuse cunoştinţa unei doamne din România, vară a Principesei, şi a fiicei sale, icoana vie a contesei.

Sartory, adânc înrîurit de asemenea întâmplare, ascultă fără să arate vr'o emoţiune.

— In adevăr, ciudată asemănare, răspunse el, liniştit... Apoi, schimbă vorba, întrebând pe bancher cărei împrejurări îi datora vizita.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
ewsletters.ibanca.ro/mdrr1901-1932

— Dorinţii de-a te revedeà...

— Şi poate de-a'mi reaminti pe Contesa ? zise Sartory, cu ironie.

— A! nu!... Pentru care interes aş fi făcut-o ? Totuşi, ca prieten al dumitale îmi pare curios că nu s'aude de nici o acţiune de divorţ...

— E în dreptul ei s'o facă, şi fiind-că nu am intenţiunea să mă înfăţişez, nu am nici interesul d'a urmări lucrul... răspunse el cu indiferenţă.

Inţelegând din atitudinea lui Sartory că nu ierà chip să poatà intrà în amănuntele vieţii ce duceà, bancherul se ridică:

— Iartă scumpe Conte, că 'ţi-am răpit din timp, îi zise, întinzându-i mâna. Totuşi, sper că nu mă vei mai neglija...

Sartory îi zîmbi numai, atingându-i mâna uşor; îl petrecu cu politeţe şi se despărţi de el fără alt semn de prietenie.

— Să mă fi bănuit, de-a venit să mă găsiască ? Nu cred. Ori cum, e timpul cred să'mi caut altă locuinţă.

Apoi rămase pe gânduri.

Aşa dar Gemma ierà tot în Paris; la Principesa îşi mutase locuinţa şi chemase pe mumă-sa, probabil spre a se întoarce în ţară cu dânsa.

Dor aprins îl cuprinse de-a o revedea şi par'că regretul că se desfăcuse de ea...

Dar în faţa perspectivei ce aveà de-a ajunge milionar, de-a fi liber de ori ce legătură serioasă, — ridică din umeri şi alungă imaginea ispititoare.

Aurora iarăşi, peste scurt timp va avea să dispară din vieaţa lui, căci visul viitoarei lui personalităţi şi situaţiuni îi răcise pasiunea pentru Aurora.

Nu rupea cu dînsa încă, fiind-că nu ierà vremea, fiind-că puteà să aibă nevoe de ea.

La cel dintâiu pas însă către îndeplinirea planului tras, îşi va luà rămas bun şi-o va înmormântà în ceea ce va fi... „trecutul".

XXX

Parchetul fu sezisat şi cercetările se încredinţară lui Goron, şeful serviciului Siguranţei al Poliţiei Parisului.

Acesta avù o întrevedere cu bancherul, căruia îi ceru „cekul", apoi ceru Principesei permisiunea de-a o vedeà.

Nici o urmă însă, după care să se fi putut luà, din aceste întrevederi...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Fură arestați câțiva indivizi asupra cărora Poliția avea de câtva timp ochii, dar nici de la aceștia nu putu avea Goron vre-o urmă.

Totuși, nu disperă, căci faimosul polițist descurcase multe afaceri întunecoase, cu răbdare și cu cercetări îndelungate.

Gemma împărtășise mătușei sale bănueala că Hrubeanu făptuise înșelătoria, dar Principesa nu voise a'l denunța ca să nu se ajungă la Gemma, și să nu se răsfrângă asupra ei scandalul, — nu atât pentru ea, cât în interesul viitoarei alianțe a Gemmei cu Ducele de Kerguerren.

Acesta, după scurtă petrecere acasă, se întoarse la Paris, pe la finele lui Martie, hotărât să'și adreseze doamnei Glika cererea.

Vizitase mai întâiu pe Contele*** vecinul său și'l cercetase pe departe în privința caracterului Gemmei, apoi îl lăsase să-i întrevadă dorința.

Contele, și mai ales soția lui, îi dădură să înțeleagă că asemenea alianță ierà potrivită și că cererea 'i-ar fi primită cu plăcere.

Astfel Kerguerren plecase la Paris legănat de iluziunile unei apropiate vieți așa cum îi iera drag lui s'o aibă.

Se prezintă dar Principesei, care'l primi foarte prietenoasă.

— Doamnele Glika? întrebă el după puțin...

— Le veți vedeà îndată, Duce, răspunse ea zîmbind...

— Ce-ați zice, Principesă, — luă cuvânt după o clipă, — dacă v'aș mărturisi că nepoata dumneavoastră mi-a făcut o impresiune... ce nu se poate șterge...

— Aș zice, scumpe Duce, că știam aceasta mai de mult, fiind-că unele lucruri se văd... și se încuviințează când persoanele în joc, sînt vrednice una de alta...

Ducele se înroși. Apoi, emoționat:

— Credeți oare că și tînăra doamnă Glika a putut vedeà cu ochi buni stăruința mea?

— V'ar puteà-o spune însăși nepoata mea, Duce...

— Aș fi foarte fericit, Principesă, să-i fi putut inspira... puțină simpatie...

— Eată-le... șopti Principesa...

Ducele se ridică. Intrase deja doamna Glika, muma. Chipul îi ierà îndurerat; în mână ținea o telegramă.

Când văzù pe Ducele se opri: acesta i se înclină.

Principesa luându-i seama, înaintă repede spre dînsa.

— Ce este, Mario? Ce s'a întâmplat?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cer iertare domnului Duce şi dumitale verişoară, că vă voiu turbură întreţinerea... Am primit telegramă dela Irina că soţul meu e grav bolnav... şi ne chiamă grabnic în ţară...

Işi stăpânea lacrimile şi durerea, dar faţa îi ierà turburată...

— Ci nu te îngrija prea mult, Marie dragă, îi zise Principesa, afectuos, luându-i o mână. Irina se va fi speriat, negreşit, unde e singură cu tată-său, dar nu cred să fie nici un pericol.

— Permiteţi-mi, Doamnă Principesă, a vă exprimà părerea mea de rău, rosti Ducele, şi speranţa că veţi găsi bine pe Principele.

— Vă mulţumesc, domnule Duce...

Apoi, către bătrâna:

— Ne vei da voe, verişoară, să ne pregătim pentru plecare chiar în seara aceasta?..

— Ce rău îmi pare, Mario dragă... Dacă aş putea, v'aş însoţi...

— O! ar fi prea mare turburare în obişnuinţele dumitale..

Se înclină Ducelui şi voi să se retragă.

— Imi veţi permite, doamnă Principesă, să vă salut de plecare, la gară?

— Vă mulţumesc de bună voinţă.

Şi ieşi

Ducele se privi, mâhnit, cu Principesa.

— O amânare, scumpe Duce. Insă fiind-că aşa au venit împrejurările, vă promit să deschid vorbă nepoatei mele şi mume-si...

— O! vă mulţămesc! Sînteţi prea bună. Aş rămânea cu speranţa...

— O iubiţi dar? întrebă ea, privindu'l afectuos.

— Din toată inima...

In seara acelei zile Ducele îşi lua rămas bun de la Gemma cu cuvintele, uşor şoptite:

— Imi daţi voe să sper?

— Ori ce s'ar întâmpla, da, domnule Duce, îi răspunse ea, punându'şi în o singură şi de pe urmă privire, toată puterea ei de-a fermeca.

Cu o oră mai târziu şi Ducele pleca în Bretania: nu voise a mai rămânea în Parisul ce-i ierà indiferent.

Cine ştie câte luni de zile avea de aşteptat şi de petrecut în singurătatea lui de altă dată, — cu singura deosebire că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ea iera să-i fie de-acum populată cu icoana unei fiinţi ce i se făcuse scumpă.

In chiar ziua ajungerii la Castel simţi nevoea a vizita pe Contele de***, ca să aibă cu cine vorbi de Gemma, în afară că Principesa îl rugase a saluta pe castelanii de***, în numele ei, şi a le vesti plecarea Gemmei în România.

In deosebi contesa, cu toate că pentru întâea oară cunoscuse pe verişoara ei, însă fiind-că Gemma i se făcuse simpatică, mulţămi setea Ducelui şi-i vorbi cu căldură de ea, şi-i înfăţişă viitorul în culori trandafirii, în felul existenţii sentimentale ce ducea dînsa.

— Foarte lungi îmi vor părea zilele până atunci, răspunse el, însă mă voiu cufunda în studiile mele şi voiu dirija de acasă aparițiunea lucrării mele...

— Pe care, de sigur o vei dedică Gemmei...

Ducele se însufleţi ca în faţa unei gândiri nouă.

— In adevăr că nu'mi trecuse prin minte aceasta. Vă mulţumesc, doamnă Contesă...

— O! nu mă îndoesc că vă va fi venit de la sine ideea, domnule Duce.

— Imi e plăcut totuşi că'i-aţi fost înainte mergătoare, ceea ce dovedeşte interesul ce purtaţi doamnei Glika...

— Ce e drept, îmi e foarte dragă şi întrevăd de pe acum mulţumirile ce voiu avea când îmi va fi vecină.

— Şi eu, doamnă Contesă, mă simt de pe acum legat de Castelul dumneavoastră în care am avut buna parte de-a o întâlni.

— Să nu-i uitaţi dar calea, mai ales că până în toamna viitoare nu'mi voiu relua reşedinţa la Paris...

— Imi voiu permite să mă folosesc cât mai des cu putinţă de asemenea graţioasă invitare...

Şi se întoarse la Kerguerren cu inima voioasă, îndoit de mulţămit, de măgulit, de recunoscător contesei, căci o vedea sincer sprijinitoare a visului său.

Timp de două, trei săptămâni, pe terraţa închisă de la catul al doilea, cu vederea spre ocean, revăzù opera sa predilectă, făr'a'şi da alt timp de odihnă, de cât în scurte plimbări prin parc.

Atunci visa la Gemma, în toată libertatea de cuget.

I se întâmpla şi'n timpul citirii să'şi piardă privirea în zarea nemărginitului ocean şi să fure de pe valuri, în câte-o clipă scânteetoare, închipuiri ce'l făceau să zîmbiască, dar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/md=1901-1932

asemenea răsfrângeri în afară, a sufletului său, ierau scurte şi citirea îl recuprindea în întregime.

Contele de *** ierà nedumerit însà că Ducele punea prea mult timp întru a'şi permite, — precum răspunsese Contesei, — ca să se folosiască de graţioasa ei invitare...

Ii ajunsese la urechi că Ducele fusese văzut în două, trei localităţi nu prea pe de-departe, însoţit în chip misterios de-o femee frumoasă.

Părea a se feri în de-ajuns, şi totuşi nişte fermieri ai Contelui îl recunoscură.

Ce însemnau asemenea furişate petreceri prin vecinătate, când Parisul îi putea fi mai la îndemână?

Contele nu era omul să se înspăimânte de amoruri trecătoare, odată ce Ducele ierà încă liber.

Dar îl ştià serios, abia ieşit din o vieaţă de singurătate şi ori cum, legat cu inima.

Nişte amoruri, ori cât de ferite, purtate însă prin preajma castelului său şi mai ales prin a castelului unui prieten, — erau de natura a-i statornici o reputaţiune nu tocmai potrivită cu felul în care el chiar vedea lumea, respectând anume forme convenţionale.

O vizită scurtă, de două zile, a fratelui său, marchizul Petre, întârii spusele fermierilor.

— Dacă'ţi afirm, Gaston dragă, că aseară chiar, în oräşel pe unde am ocolit... pentru...

— Ei, zi: pentru vr'o aventură...

— Tocmai... Am urmărit din Paris pe una din fostele stele „demi-monene“... nu atât pentru plăcerea ce am pentru asemenea femei, cât fiind-că ieram intrigat unde se puteà duce Aurora d'Amerilly...

— A! nu-i aceea care fugise cu un conte, Sartory?

— Tocmai, şi de-atunci se făcuse nevăzută... Eu o cunoscusem întâmplător şi fiind-că dispariţiunea ei făcuse prea mult sgomot, am voit să aflu taina vieţii ei...

— Ei, şi?

— Ei, uite, Gaston dragă, mirä-te, ca mine aseară: frumoasa ierà aşteptată, în oräşel: la otelul „Peştelui de aur“ de însuşi Ducele nostru...

— Nu te vei fi înşelat?

— Peste putinţă. 'Mi-a confirmat apoi otelierul că se întâlnià pentru a doua oară, în otelul lui, Ducele cu Aurora...

— Ciudat...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— De ce, ciudat? Cât a fost prin Paris, ori cât de înnamorat, trebuia să deă şi tribut naturii... pe care calugării chiar îl platesc, cât mai regulat cu putinţă... zise Petre, rîzând.

— Ciudat îmi pare că nu se duce el mai degrabă, la Paris...

— Ei, ce vrei! Pe aici e mai cu farmec misterul... Şi apoi, însăşi frumoasei „demi-mondene" îi va fi plăcând amorul în varietate de privelişti... Vrei, Gaston, să'l vizitam pe Duce şi şi să'l prindem cu vorba, ca să facem puţin haz?...

— Să'l vizităm, da, — însă să-i respectam ceea ce el voieşte să fie tainâ.

— In fine, — după cum se va prezinta lucrul..

Ducele îi primi pe vasta terată închisă, transformată în cabinet de lucru, foarte luminoasă şi cu privelişte în adevăr înrîuritoare, — după cum se şi pronunţă Contele.

— Ne temeam să nu fii bonlav, scumpe Duce, îi zise apoi. Aproape luna, şi nu ai mai venit să ne vezi.

— M'am pasionat pentru lucru, Conte, dar am terminat de ieri. Tocmai pregătiam scrisoarea să o trimit cu manuscrisul, editorului meu.

— Cum! o lună întreagă, scumpe Duce, iarăşi în singurătate deplină? rîse Petre, întru câtva ironic.

— O! dac'ai înţelege, marchize, dragostea adâncă de lucrarea în care îţi retrăeşti, ca într'o vieaţă nouă, toate impresiunile ce au devenit idei! esclamă Ducele cu căldură, — şi nu ierâ nici o prefăcătorie de exaltare sinceră.

Contele şi fratele lui se priviră o clipă, — dar Ducele le surprinse căutătura, şi începu a rîde:

— Nu vă vine să mă credeţi? şi cu toate acestea nimic mai firesc. E dragoste ca ori care alta, pentru acei ce pot iubi ceva cu sinceritate, — şi nu poate fi streină, ci compliment al afecţiunii pentru femeea visurilor noastre. Negreşit că şi un fel de egoism intră cu bună parte în plăcerea uneiasemenea singurătăţi, dar şi acest sentiment e omenesc şi nu poate fi de neiertat...

Nici Contele, nici Petre, cu toată dorinţa lui de-a pune pe Duce în încurcătură, nu cutezară a rupe vălul sub care Ducele voiă să-şi ascundă o taină surprinsă de alţii.

Contele, ca să împiedece pe marchiz de-a face vr'o imprudenţă, rugă pe Duce să le citească vr'un capitol din lucrarea lui.

Ducele alese capitolul *„despre dreptul de a face greve, al lucrătorilor"*.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
rev.starpens.ivanca.ro/mdrr1901 1932

Cu argumentaţiune viguroasă, în stil ales şi totuşi aproape popular, dându-ţi impresiunea unei convorbiri familiare, uşoară şi plăcută, Ducele dovedià acest drept, ca pornit din fireasca mişcare evolutivă a conştiinţii lucrătorilor faţă cu necesităţile lor, rezultantă a marei mişcări industriale din ce în ce tinzând la câştiguri mari şi la aservire, de altă natură de cât cea feudală, dar tot pe atât de autoritară şi de despotică. Critica marilor industriali nu ierà pasionată; dreptul lucrătorilor erà stabilit prin punctul de vedere filozofic şi social, cu uimitoare pătrundere şi arătà limpede şi de ne-răsturnat, că adevărata legătură dintre capitalişti şi lucrători nu puteà fi alta de cât tovărăşia între capital şi muncă, în proporţiuni fireşti, fără lăcomie de-o parte, fără pretenţiuni exagerate de alta.

Aduceà apoi acest tot, la sentimentul educaţiunii, atât pentru capitalişti cât şi pentru muncitori şi făceà să funcţioneze, ca pildă, una din marile uzine existente, pe care o vizitase, spre-a arătà şi mai vădit efectele armoniei între aceşti asociaţi, cu drept cuvânt mulţămiţi unii de alţii.

— Dar eşti ultra-democrat, Duce! strigă Petre. Ce zic tradiţiunile Casei dumitale!

— Ele rămân de domeniul Istoriei, marchize; iar noi, urmaşii, trebue să evoluăm cu viitorul... Nobleţea nu mai poate fi de cât în caracter, relativ la persoane, şi numai în sentimentul de equitate, relativ la vieaţa noastră socială. Ce-ar fi dacă am trăi tot în trecut? Lasă că asemenea vieaţă nu mai e cu putinţă de cât în lenea care abrutisează, în viţii care degradează, într'un orgoliu care ne face să fim urîţi ori în nişte aspiraţiuni ce devin ridicole; —dar şi dacă ne-am închipui-o că ar fi cu putinţă, ne-ar ţine izolaţi de progresele omenirii şi nu aceasta ne poate fi menirea ca oameni. Nu vedeţi că însăşi Biserica, altă dată conservatoare la exces, rămâne aşa numai în ce priveşte dogmele, iar în ce priveşte relaţiunile cu păstoriţii, se democratisează şi ea.?

— Spre a'şi putea păstrà supremaţia, răspunse Contele.

— Fie, în parte; dar şi spre a înlesni progresul de care nu s'ar putea apără. Totul evoluţionează dar, şi rolul nostru, în mişcare, trebue să fie activ, real; cârmuitor ca odinioară, însă apropiat de cârmuiţii pe cari îi vom considera semenii noştri... Prestigiul nostru îl vom redobândi, căci le-am recunoscut această calitate şi acest drept.

— Eşti sigur că'l-am redobândi efectiv? întrebă Contele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Negreşit. O dovedeşte uzina Contelui de Laroche-Rolin, de care am vorbit. Contele e adorat de lucrătorii săi. El se socoteşte mai marele lor, dar ca asociat, şi ca om nimic alt de cât egalul fie-căruia.

— Poate că vei avea în mine pe un convins, zise Contele cu seriozitate... Îţi aştept opera, ca să mă pătrund de întregimea ei.

— Îţi mulţămesc. Fiind-că am părerea dumitale, îmi voiu vedea mai cu curaj de cât socotiam, aparițiunea lucrărei.

După ce li se servi o uşoară gustare, se plimbară prin parc, pe un timp minunat, şi apoi se despărţiră, Contele şi Ducele, mai apropiaţi de cât ori când sufleteşte.

Petre îi vorbi Contelui, după câteva momente de umblet în tăcere:

— Crezi, frate, în sinceritatea teoriilor Ducelui?

— Teorii nu pot fi, în orice caz, Petre; Ducele are dreptate: înţeleg ca şi el nobleţea noastră de altă dată...

— Cu oare-care viţii strămoşeşti... rîse Petre.

— Vrei să te referi la amorurile lui? Intru cât pot vătăma un ideal? Nu poţi pretinde castitatea...

— Dar aş pretinde lipsa de ipocrizie.

— Eşti ciudat, frate. Ce drept avem să-i surprindem felul acesta de taine?

Petre tăcu. Iera gelos de Ducele că-i furase pe Gemma care 'i-ar fi plăcut ca amantă; iera gelos de superioritatea inteligenţei lui, fiind-că nu se simţia în măsură de-a face ca Ducele. Aproape îl dispreţuia.

Faptul întâlnirilor ce se presupunea că ierau ale Ducelui, venia de drept lui Sartory.

El se aşezase în Bretania, unde studia limba şi, destul de ferit, căuta să'şi apropieze modul de-a fi al Ducelui.

Călăuzit de Kéraniou, bine deghizat când iera vorba de-a străbate în Castelul Ducelui, aci ca străin ce voia să'l viziteze, aci ca întreprinzător ce ar fi voit să ia în tăere marea pădure vecină cu castelul, — luă cunoştinţă de Castel şi de împrejurimi, se introducea în obiceiurile locului, în vederea planului ce urmăria asociaţiunea.

Din când în când venia şi Aurora, căreea Sartory, sau mai bine: Duvernoy, cum îşi zicea pe aici, — îi spusese că în Bretania voia să cumpere proprietate şi că urmăria şi alte afaceri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Îi prezintase pe Rambel ca mijlocitor de întreprinderi; apoi pe Bonnard şi pe Thonè ca proprietari în Bretania.

La consfătuirile lor ea nu sta de faţă, dar petrecea împreună cu ei şi-i plăcea societatea lor.

Ginèsty nu lipsiă, — şi către el Aurora se simţiă din ce în ce mai atrasă, însă se ferea încă de prea mare apropiere în faptă.

Se temea de Sartory, şi cu cât se temea, iubirea ei scădea par'că.

Incepuse mai mult a-i fi supusă, şi a-i suferi dominaţiunea, numai spre a'şi da o situaţiune regulată socială.

De partea lui, Sartory, cu pătrunderea lui apriga, înţelegea pe Aurora şi-i plăcea, că se putea juca cu dânsa... Inclinaţiunea ei pentru Ginèsty, avea să-i serviască şi ţintia să se folosească de împrejurare când va socoti potrivit momentul.

XXXI.

Ori cât de mult căutase Vladimir Glika să alunge durerea ce-i pricinuise purtarea Gemmei, — rămăsese în sufletul lui ca o rană. Cele întâmplate mai apoi, în care intrau şi consideraţiuni materiale, ca plata către Pilat a sumei ce-i furase amantul fiicei lui, îl amărîseră şi mai adânc.

Şi tocmai când primise a ierta acea rătăcire, eată ştirea, că Gemma nu mai luă pe omul ce-o necinstise. Nu mai ierà cu putinţă nici o îndreptare, şi fata lui rămânea cu pata de-a fi fost numai amanta unui mişel...

Erà de sigur, un singur bine, că asemenea om nu intră în familia lui, — dar dezonoarea nu putea pierde nimic din caracterul ei.

Iritaţiunea îl îmbolnăvi şi o răceală ce căpătă, găsi tărâmul slăbit şi sdruncină acel organism care părea îndeajuns de puternic.

Când primi a doua scrisoare dela soţia lui, în care îi spunea ce soartă aştepta pe Gemma, în putinţa unei căsătorii cu Ducele, — sufletul i se linişti, dar boala nu i se uşură şi, presimţindu-şi capătul vieţii apropiat, pusese pe Irina să le cheme.

Voiă s'o vadă pe Gemma, pe care o iubise mai mult, să-i audă cuvintele de pocăinţă, să asculte din chiar gura ei că ierà posibilă acea fericită schimbare de situaţiune, şi s'o ierte, şi s'o mai strângă la sân.

Nu ştiu dacă iera în cumpănă iubirea de părinte, ori

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mulţămirea trufiei; destul că se simţia înduioşat şi regreta că avea să moară numai fiindcă nu putea să vadă şi el cu ochii acea căsătorie strălucită.

Când sosiră Maria şi Gemma, Vladimir Glika abia mai putea vorbi.

Totuşi, vederea Gemmei îi mai prelungi cu două zile vieaţa.

Ea fu atât de zdrobită, şi se acuză de moartea lui timpurie cu lacrimi atât de sincere, că simţimântul de tată uită vanitate şi mândrie rănite, şi se simţi fericit că putea să ierte fără nici un gând ascuns.

In una din acele seri primăvăratece din Martie, când natura chiamă toată făptura la vieaţă, Glika, copleşit de dureri, lăsă vieaţa, cufundând în jale de nedescris fiinţile de care trăise nedespărţit atâta şir de ani.

Irina, buna şi blânda copilă de altă dată, primise rece pe surora ce-i răpise fericirea.

Ea nu cunoştea încă prin ce deziluziune trecuse Gemma.

Şi pentru dânsa fusese lovitură grea primirea Irinei, însă, îşi păstră credinţa că avea timp s'o îmbuneze, că avea încă o iertare de dobândit.

Pilat, cum citi în ziare, vestea morţei fostului său socru, alergă să-l vadă pentru ultima oară.

Nu ştia întâmplările fostei lui soţii; nu-şi închipuia că o va găsi lângă sicriul tatălui ei.

Il întîmpină Maria Glika, adevărată icoană a durerii, resemnată fiind-că o cerea anume convenienţe, — şi ea'l conduse lângă catafalcul împrejmuit de plante.

Chipul galben, încremenit în chinurile agoniei, îmbătrânit de suferinţa fizică, abia arătă pe omul de altă dată...

Moartea schimbă cu totul unele figuri, punându-le prea de odată pecetea destrucţiunii finale.

Pilat îşi simţi pornirea lacrimilor şi sărută pios, nu însă fără înfiorare, mâna galbenă şi rece, care nu mai putea strânge mână omenească.

Il deşteptă din mâhnitoarea lui contemplare nişte suspine înăbuşite, din preajma catafalcului şi când se uită bine, prin pânza lacrimilor, se cutremură ca în faţa unei viziuni îngrozitoare: alături cu Irina, sta îngenuchiată... Gemma... Nu putea fi alta...

Ori cât de plecată şi cu batista la ochi, o recunoscù: aşa dar venise...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/ramuri 1901-1932

Eră ea, — femeia ce-i lăsase adânci regrete şi amăraciuni, femeea pentru care nu mai putea iubi pe alta...

Se măritase cu *el*? Iera şi *el* aci? Avea să-l vadă şi pe *el*?

Şi la ideea aceasta, căută c'un fel de spaimă în juru-i...

Văzù pe maiorul şi pe Alfred, văzù alte chipuri...

Şi pe preotul care citià...

Sigur că ierà şi *el* acolo, şi că nu se puteà să nu'l întâlniască, — căută să se furişeze... şi să plece...

Atunci se ridicau surorile amândouă.

Gemma 'l privi şi se făcù mai palidă; el rămase locului împietrit...

Pregătirile de ridicarea mortului îl putură face să se depărteze de *ea*. Se retrase în curte, printre mulţimea cunoscuţilor şi amicilor familiei, adânc turburat.

Trecuse un an şi jumătate; se socotise departe de ori ce impresiune ce'i-ar fi amintit pe Gemma, — şi eată că la întâea vedere cu ea, îşi simţià sufletul răvăşit...

Cortegiul se alcătuì şi se porni... Pe omul fatal tot nu'l zărise încă...

Privi cercetător printre cei ce urmau carul funebru; nu ierà: poate că nu cutezase să vină şi el în ţară...

Ideea aceasta îl linişti.

A doua zi, — de şi puteà să n'o facă, — fără voe se îndemnă a dà o vizită de condoleanţă familiei, înainte d'a se întoarce la Mioreni.

Doamna Glika îl primi isbucnind în plâns cu hohot, strângându-i mâinile: ierà numai cu el; puteà să'şi lase cale liberă durerii sfâşietoare. Pilat nu avù curajul însă să întrebe de Gemma, şi nici doamna Glika nu-i vorbi de ea.

Ierà mai bine de altmintrelea: ce faţă ar fi făcut şi el şi ea, dacă s'ar fi văzut; ce rost ar fi putut aveà asemenea revedere!

Şi totuşi, cu speranţa aceasta, nemărturisită, venise.

De sigur că aveà să fie pentru cea din urmă oară... că o putuse vedeà în ziua cealaltă...

Şi îşi luă rămas bun dela doamna Glika, şi porni mâhnit, nemulţumit, întors la trecut cu puternică reînviere de imagini şi sensaţiuni.

Cu toate stăruinţele, discrete de altfel, ale doamnei Glika

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/morr1901-1932

şi ale lui Adamiade, Pilat nu se putuse hotărâ la căsătoria cu Hrisi, şi ea se măritase după maiorul Glika.

Astfel, Pilat rămăsese cu credinţa fermă că nu aveă să se mai însoare.

Priveliştea mulţămitoare a vieţii casnice ce-i înfăţişa Stănişanu şi fiica lui Giurcăţeanu, îi plăcea pentru ei, pentru sine ne-mai socotind cu putinţă asemenea vieaţă.

In drumul către casă, îi răsări de odată ideea ciudată ca dacă Gemma venise singură, poate că nu luase pe „omul fatal".

Il cuprinse atunci înfierbântare puternică, în care intră mulţămire şi ca o speranţă vagă...

Pe urmă îşi preciză starea: şi de-ar fi fost aşa, ar mai fi fost cu putinţă reînceperea traiului cu ea?

Lasă că legea nu o permiteă, dar nici amorul lui propriu nu ar fi putut-o permite...

Nu se gândiă la ce-ar fi zis lumea; se gândiă însă la imposibilitatea lucrului în sine.

Acea răvăşire sufletească însemná dar numai cât de puternică îi fusese iubirea pentru Gemma şi că ea se puteă să-i rămână imagine neştearsă pentru totdeauna.

Foarte rău dispus întră în locuinţa lui, după scurta lipsă, şi toată dimineaţa stătù posomorît, apăsat de singurătate.

Ierá într'o Joi, zi când părintele Hrubeanu, dacă ierá liber, veniá să prânziască cu Pilat.

Intr'un an şi jumătate ajunsese la cea mai înaintată bătrâneţe... gârbov, cu faţa uscată, cu corpul numai pielea pe oase, — totuşi de-o tărie în de-ajuns de rezistentă.

In el, sufletul ierá bolnav; corpul, după boala prin care trecuse, rămăsese ca oţelit, vânos, uşor, nesupus de osteneli.

Gârbovirea venia mai mult din apăsarea gândurilor, pururea aceleaşi; îmbătrânirea, mai mult din lipsa ori cărei bucurii. Nici un zîmbet nu-i mai luminà chipul; nici altă licărire nu mai aveà privirea lui, de cât a bunătăţii pentru alţii.

Intre el şi „baba", cum îi ziceà acum, de-o vreme, nici o vorbă despre cel plecat. Insă când îşi aruncau adese ori ochii unul la altul, se ghiciau că aceeaşi întrebare aveau pe limbă, „ce-a fi făcând el? unde-a fi?"

Se cunoşteà că amândoi nu se puteau gândi la alt-ceva, că lungile momente de tăcere, când se aflau unul lângă altul, ierau pline de amintire de *el*, de grija de *el*, da! de dorul de *el*!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ori cât de vinovat, ori cât îşi uitase părinţii, — rămăsese fiul lor şi le era dor de el.

Dacă l'ar fi văzut intrând pe uşă, poate c'ar fi murit de bucurie, — dar în o singură clipă măcar ar fi gustat mulţămirea de-a'l fi revăzut, — cine ştie, — pocăit poate, venind să ceară iertare şi voea de-a nu se mai despărţi de ei.

O! dacă le-ar fi dăruit Dumnezeu asemenea semn de îndurare, asemenea de pe urmă bucurie a vieţii!

Părintele găsi pe Pilat în acea stare, cum nu'l mai văzuse din timpul întâielor crize după fuga Gemmei.

— I s'a întâmplat ceva... se gândi, şi cugetul i se duse la aceea ce-i fusese nevastă şi la... Grigore.

Poate că-i întâlnise pe amândoi, la Bucureşti...

Cum i se bătu inima, la asemenea idee, şi se îngălbeni, ne mai putând să înainteze.

Pilat se ridică repede şi păşi către el: ochii întrebători ai părintelui se aţintiră atât de vorbitori, că proprietarul, ca prin ciudată potrivire de gânduri, înţelese însemnătatea acelei priviri.

— Am văzut-o numai *pe ea*,—îi rosti, zîmbind cu amărăciune; am văzut-o numai câteva clipe... Dar n'am putut întreba pe nimeni de ce venise... singură...

Bătrânul plecă încet capul şi, cuprins de slăbiciune, se târâ până la un scaun şi se aşeză gemând. In ochii lui ierau lacrimi; în sufletul lui ierâ descurajare: poate că ierâ scris să nu mai aibă veste de *el*.

Pilat înţelese starea bătrânului, ca tată; uită turburările lui şi se apropiă de strânse mâinile preotului în ale lui, şezând alăturea.

— 'Ţi-e dor să ai ştiri de.. *el*...? îi rosti cu duioşie...

De un an şi jumătate acuma îi pomeniă de nerecunoscătorul.

— Eşti tată şi'ţi pricep bine durerea atât de îndelung stăpânită...

Lacrimile bătrânului începură să curgă, liniştit, îmbielşugat; — ori cum însă, uşurătoare: prin ele răsuflă un an şi jumătate de suferinţă!

— Iţi promit să mă interesez de *el*, dragă tată părinte...

Urmă puţină tăcere.

— Nu, domnule Pilat. Ţi-ar face rău dumitale... Să lăsăm Domnului grija. Dacă va voi să'mi închidă ochii cu . vr'o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mulțămire din urmă, voiu primi darul acesta; dacă va fi să aflu rele, mai degrabă neștiința și dorul în deșert!...

Pilat i se mărturisi în totul povestind ce cunoaștem, apoi prânziră și se dădură în altă vorbă. Dar după plecarea preotului, rămase lui Pilat imboldul supărător de-a se interesă, de-a află ce făcuse Gemma.

Un gând ce nu'l putea alungă, îl înștiință cu ciudată stăruință, în chip tainic, că Gemma *nu mai ieră a „omului fatal"*...

Și ce amestec de simțiri, îl răvășì la ideea aceasta!

Ce dor aprins de-a mai revedea pe Gemma, de-a vorbi cu dînsa, de-a-i asculta destăinuirile ca făcute unui prieten...

O vedea desamăgită, trecută prin suferințì, și, departe de-a simți bucuria asemănată unei răzbunări împlinite, îl dureà suferințile ei...

Ierà apoi mulțămirea că ea rupsese cu „omul fatal": ierà și gelozia că puteà de acum fi soția altuia; iera însă și o ciudată împăcare cu sine că cel puțin ea nu avea să mai fie a acelui necinstit...

Complicată mai poate fi natura omenească!

. . . . . .

După amează, spre a se mai liniști, încălecă și porni la Păiș, să vadă pe Lința și pe bărbatul ei.

In casa lor, ca în casa unor frați buni și iubitori, ierà primit cu acea sinceritate simplă care priiește sufletului.

Căsnicia lor iera veselă, totdeauna ocupată, făcută din ascultare și din bună înțelegere, fără porniri zguduitoare de dragoste, dar și fără acele răceli ce se surprind la unele firi prea nervoase.

Domnià între ei cumpănirea ce rezultă din sănătatea de fier, din munca fără preget, din lipsa de dorințì deșarte.

Ambițiunile de altă dată ale lui Stănișanu, de-a fi om politic, se topiseră în fața bunei și solidei judecăți a Linței.

Doriau numai un copil, dar îl așteptau cu răbdare și asupra lui strângeau ambițiuni ce nu le voiau pentru ei.

Lința se mai gândia une ori, în taina singurătății sale, la acel ce fusese *„dragostea ei de fată"*, însă fără turburări care s'o fi făcut să sufere. Își amintia numai ca de un fel de vis, ce mai rămâne după deșteptare, însă nu înrîurește asupra vieții.

Lința se află singură. Cum îl văzu pe „nașul", — căci

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Pilat o cununase cu soţia părintelui Hrubeanu, — simţi că i se întâmplase ceva, şi nicăeri alt undeva de cât la Bucureşti.

Insă nu'şi putu închipui cam anume ce.

Dar Pilat se reînsenină şi ea nu cuteză să'l întrebe.

Stătu mult de vorbă cu ea până ce se întoarse Stanişanu, şi rămase la masă la ei.

Când se întoarse la Mioreni ierà în adevăr liniştit; chiar dorinţa de-a afla ştiri despre Gemma nu'l mai îmboldia cu atâta putere: ierà acum ceva care se amână şi care poate să rămână neîndeplinit.

XXXII

Timp de două luni, până în Maiu, familia Glika nu primi pe nimeni. După parastasul de patruzeci de zile, câţiva intimi începură a veni, atraşi mai mult de prezenţa Gemmei.

Se ştia, în taină, împrejurarea de acum un an şi jumătate dar toţi primiseră ca bună, încredinţarea familiei, că Gemma ne mai putând trăi cu Pilat, din cauza nepotrivirii de caracter, plecase la Principesa***, mătuşa ei, ca să înlesnească lui Pilat divorţul în lipsa ei.

Acum îi atrăgea curiozitateà de-a o vedeà şi de-a mai afla câte ceva...

Insă odată ce înţelegerea ierà statornicită între familie şi Gemma, ea păstră atitudinea în cauză şi curiozitatea lumei nu putu fi satisfăcută...

De la telegramele de condoleanţă ce primise din partea Principesei şi a Ducelui, la care răspunsese Maria Glika, se făcuse tăcere, de-o parte şi de alta.

Intre mamă şi fiică ierau însă convorbiri dese în privinţa Ducelui, care stabileau caracterul lui şi aproape dădeau statornicie unui viitor dorit de amândouă.

Intre Irina şi Gemma se aşezase vechia iubire. Ea ascultase destăinuirile dureroase ale surioarei pe care o îndepărtase din inimă, şi aveà acuma deplină cunoştiinţă mizeriilor omeneşti...

Pentru totdeauna îi sburase romanticitatea firii; şi dacă inima duioasă nu puteà să i se schimbe cu atâta uşurinţă, cel puţin dobândise un fel de auto-experienţă: oameni şi împrejurări nu o mai puteau surprinde.

Se făcea posibilă o căsătorie, pentru mai târziu, dar de astădată numai după o deaproape cunoştinţă a omului ce va fi să ia, ca să aibă traiu bun şi liniştit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pe la începutul lui Iunie Gemma avû plăcuta surprindere de-a primi o carte din Paris: iera lucrarea Ducelui *„Despre ordinea socială"*, cu dedicaţiune pentru ea, foarte măgulitoare.

Inainte de-a începe s'o citească, se ocupă vr'o trei, patru zile cu răspunsul ce se credeă datoare să i'l dea.

Urmând însă sfatului mume-si, îi răspunse scurt, rezervându-şi mulţămirea de-a i comunica impresiunile după ce-i va fi citit opera cu toate că'şi arăta teama de-a nu putea fi, cu cunoştinţile ei, la înnălţimea valorii operei.

Nu după multe zile primi scrisoare dela Principesă. Iera plină de însufleţire pentru lucrarea Ducelui, — înalt studiu sociologic,—cu care ocaziune îi spunea cât de puternic ierâ simţimântul lui pentru dînsa, — şi termina cu a învita pe Maria cu amândouă fiicele să vină la Paris şi să o însoţiască la castelul ginerelui ei, Contele, unde să petreacă vara pe ţărmii oceanului.

„Toamna viitoare va aduce, cred, împlinirea dorinţii noastre a tuturora, şi doliul nostru după mult regretatul Vladimir, va aveà mângâetoarea lumină a acelei împliniri...

„Imi e plăcut apoi să cunosc şi pe Irina...

„Vă aştept răspunsul cu speranţa că vă voiu vedeà în curând."

Desbătură multe zile împreună, muma şi fiicile, invitaţiunea care nu ierâ lipsită de ispitire.

Totuşi, nu se puteà hotărî muma, ca una care purtà grija averii rămase de pe urma soţului.

Ii trebuia om de încredere, ori bun arendaş, — greu de găsit şi unul şi altul, spre a nu fi numai exploatatori.

Cui să se adreseze, dacă nu lui Pilat, carele nu se depărtase din inima ei?

Deschise Gemmei vorba şi ea, cu linişte, îi răspunse că puteà să'l cheme.

Ea ierâ în măsură de-a'l primi prieteneşte... El numai să se fi simţit în stare de-a acceptà situaţiunea.

Maria scrise dar lui Pilat.

Gemma, nedeprinsă cu citirea unor lucrări atât de serioase, se silià însă a se deprinde acum: ierâ întru câtva obligată.

De altmintrelea, felul în care Ducele o scrisese, nu se puteà să nu atragă atenţiunea, să nu insufle plăcere şi interes. Era operă de popularizare.

Gemma începû a înţelege o mulţime de lucruri şi lumea îi apăru, în luptele vieţii, cu scop înalt, — lupte, la care

Muzeul Digital al Romanului Românesc
transilvania.ro/mdr1901-1932

femeea puteà luà parte, dacă nu cu totul activă, dar negreşit ca susţinătoare a unui bărbat în conducerea lor.

In partea privitoare la vieaţa de familie, ierà de altmintrelea potrivire de idei între Gemma şi Ducele, mai ales acum în urma decepţiunilor ei.

Terminà cartea dar, pasionată, şi cu regretul că o terminase.

Tocmai scrià Ducelui, supt înrîurirea frumoasei lucrări, când Irina se furişă şi-i şopti că venise Pilat.

— Iartă-mă, Gemma, îi zise copila, dar eu nuştiu cum vei puteà vorbi cu Stelian?

— Cum? foarte natural; — cum vorbesc cu tine, cu mama, cu un prieten al familiei. Ce-a fost între noi nu se poate întoarce, şi în aceasta e unica posibilitate de-a ne vedeà fără emoţiune, — îi răspunse ea.

Totuşi, emoţiunea începeà, cel puţin pentru întâele momente, de sigur nu în chipul cum ar fi avut-o de s'ar fi aflat în faţa lui Hrubeanu, dar, ori cum, ca în faţa unui om căruia aparţinuse.

Când intră în salonul luminat de soare, Pilat se ridică repede, înroşindu-se, încurcat. Gemma înnaintă şi-i întinse mâna, stăpână pe sine, observându'l însă de aproape, înrîurită tainic de schimbarea fizionomii lui.

Pilat îi strânse mâna uşor, fără a-i vorbi, căci glasul 'i-ar fi trădat emoţiunea răvăşitoare: ierà mai frumoasă, mai formată, mai ispititoare ca ori când: timpul de când n'o văzuse mărià în ochii lui farmecele fiinţii ce iubise, — pe care, cine ştie, — simţià, în acele momente, că tot o mai iubià!...

Ea pricepù starea lui şi'l lăsă să urmeze convorbirea cu mumă-sa, — la care se asociă cu încetul, ca să'l obişnuiască cu noul rol al lor, unul faţă cu altul.

Ne încetând a o privi, Pilat se obicinui în adevăr, şi-i mulţămi, în cugetul lui, că i se arătă prietenoasă fără gând ascuns.

Ii iera voea să se poată afla singur cu dânsa; simţià trebuinţa de-a-i spune, de-a o încredinţa că-i rămânea prieten, că o doriă fericită... Aveà curiozitatea ce deja de mult trăià în sufletul lui, nesatisfăcută, de-a-i cunoaşte vieaţa.

Doamna Glika îl rugă să rămână la masă, şi el primi cu recunoştinţă...

Neuitată pentru viitor fu seara ce o petrecù Pilat în preajma frumoasei Gemma, ascultându-i mărturisirea, ce 'i-o făcu,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

singuri ei fiind în grădină, pe timpul admirabil de lunie, cu lună plină.

Şi povestirea 'i-o făcu fără nici o sguduire, aproape ca şi cum şi-ar fi spus viaţa altei persoane, fără a se încrimină, fără a'şi destăinui suferinţa ce rămâneă lui Pilat să o înţeleagă.

De ducele nu pomeni nimica, negreşit, însă îl încunoştiinţă de plecarea ei apropiată, la Paris, împreună cu mumă-sa şi cu Irina.

Pilat ascultă, tot în atitudine la fel, atât numai că în privirea ce aţintia adese ori la Gemma, trecea furtuna sufletului...

El iubise şi avea lângă el, aproape de tot, pe aceea ce-i stătuse la sîn şi care acuma nu-i mai putea sta ca şi cum ar fi fost la depărtare de necuprins, de nestrăbătut.

O asculta, adese ori distrat, în timp ce-i venia să-i zică: „Gemma, tu vezi că te iubesc, că te voiu iubi întotdeauna; te-ai întors, ne-am revăzut, să nu ne mai depărtăm, să urmăm a trăi împreună. Ce ne pasă de ce va zice lumea!... Nu pentru ea vom trăi. Te voiu impune tuturora şi armonia dintre noi îi va face să ierte neregularitatea de forme... mai ales că am fost bărbat şi nevastă după acele forme.

Cuvintele însă i se opriau pe buze şi numai ochii le exprimau în priviri pasionate, aruncate pe furiş.

Când Gemma fini de vorbit, el îi zise atât numai:

— Imi pare foarte rău că n'ai putut fi fericită: o meritai.

— Fie-care cu partea lui! răspunse ea, rîzând.

Şi se ridică, — iar luna o ajunse cu lumina care bătea în partea de sus a unui tufiş de liliac.

Nici o întrebare despre el. De ce 'i-ar fi adresat vre-una, când răspunsul ne-cerut izbucnise mereu în căutăturile lui?

L'ar fi silit poate la vr'o mărturisire pasionată, pe care cine ştie, ar fi regretat-o apoi, din amor-propriu.

Doamna Glika veni însoţită de Irina, care aducea pahare cu siropuri reci, şi această de pe urmă a lor întrevedere luă capăt.

— Doamnă, îi zise Pilat, Stănişanu ar fi singurul om de care aş putea să răspund şi-i voiu vorbi. Dacă'l voiu convinge, vei avea pe cel mai bun arendaş.

— Caută de'l convinge.

— Singurul motiv de-a nu primi, l'ar avea că nu 'şi-ar putea lăsa moşia unde e foarte liniştit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ori cum, fă'l să vie să ne vadă.
— S'a însurat? întrebă Gemma.
— Da, cu fata vechilului meu.
— O idee atunci, zise doamna Glika. De ce n'ar lăsa moşia lui, în grija lui socru-său, căruia dumneata 'i-ai da mai multă libertate.
— Doamnă, aş merge pân'acolo în cât să'l las pe deplin liber... In fine, vom chibzui şi vom face cum va fi mai bine, numai să vă pot îndatora...
— Iţi mulţămesc, îi răspunse doamna Glika, privindu-l afectuos.

Pe-acel timp nespus de plăcut, Pilat, după ce'şi luă rămas bun de la familia Glika, o porni la şosea.

Strecurându-se cu trăsura printre mulţimea de trăsuri din care unele plimbau perechi misterioase, Pilat respirând aerul uşor îmbălsămat de floarea teilor, vedea înnaintea ochilor numai pe Gemma.

In puternica lumină a rătundei a II-a, o vedea, ca în faţa tufişului, strălucitoare de frumuseţe în plinătatea desvoltării; de-a lungul rândurilor de tei la umbra dantelată pe margini, răsfrântă jos, o vedea în seducţiunea plină de fiori voluptuoşi a celor ce se feresc de priviri străine; în mijlocul mulţimei de pe alee, aci apărând la lumină, aci dispărând în jumătate-umbră, — o vedea ca pe o speranţă care aci zîmbia ivindu-se promiţătoare de fericiri, aci se furişa ca să atragă mai mult şi să dea acel fel de suferinţi dulci ale nerăbdării şi ale aşteptării altor momente mai priincioase.

Se simţia mai degrabă mulţămit că o văzuse, că o auzise, că o ştia desfăcută de „omul fatal"; înfierbântării ce'l cuprinsese, în faţa ei fiind, urmă acum în sufletul lui îmbunare, aproape linişte într'un fel de visare care iera în armonie cu timpul.

De-odată tresări căci se auzi strigat: alături cu trăsura lui mergea alta în care cunoscù pe Alfred Glika...

Iera încă cu un domn, şi cu trei păsărele de noapte...

— Stelian, nu vii cu noi? Ne ducem la *Avedic*...

— O! ce nostim băeat! esclamă o brună drăguţă, — una din cele trei.

— Nu, Alfred, căci plec peste o oră.

— Ia lasă, căci vei pleca mâine seară... şi poate ai avea de aflat lucruri... *„picante"*... *„tu sais!"*...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
cvistat.ansivania.ro/md/1901-1932

Oare Gemma nu-i spusese tot? Știa Alfred mai multe? Imboldit de curiozitate, cedă și răspunse:

— Bine; vă însoțesc!

— *„A la bonneheure!* îi zise Alfred rîzînd... *„Il faut vous dégourdir un tout petit peu, mon cher“.*

In adevăr, Pilat putù să cunoască și ce nu-i spusese Gemma: isprăvile, în amănunt, ale „omului fatal“ și proectul de căsătorie al Gemmei c'un Duce francez...

Era cu putință dar s'o fi văzut pentru cea din urmă oară...

Pe la mijlocul lunei doamna Glika scriă Principesei, între altele, că nu puteă veni la Paris decât către toamnă, pe când aveà să orânduiască cu averea familiei, și că până atunci iera să petreacă la moșia lor, Ghimpenii.

Ierau la Ghimpeni, de vr'o lună, când, într'o zi, după multă gândire, care suprindeà pe Maria, Irina se apropiă tainic de ea.

— Mamă dragă, aș voi să vorbesc ceva cu dumneata...

— Ia să vedem, dragă Irino, ce poate vădi chipul tainic pe care'l ai de câteva zile.

— Poate, un bărbat, după ce a fost căsătorit din amor cu o fată, și după ce s'a despărțit de ea, să mai iubească?

— Cestiunea e foarte delicată, Irino. Ea depinde de caracterul omului și de puternicia acelei iubiri.

— Este, va să zică, iubire mai puternică și iubire mai ușoară?

— De ce-am vorbit de caracter? Tocmai ca să arăt această deosebire.

— Dar căsătorie fără iubire, însă care să fie fericită, nu s'ar puteà?

— S'ar puteà, întemeiată pe considerațiuni de bună creștere, de stimă, de potrivire de caracter.

— Aș mai aveà o întrebare, zise Irina după puțină codire, înroșindu-se.

— Fă-o.

— După ce un bărbat a ținut pe o femee, poate ține... pe sora ei?

Doamna Glika tresări și privi, uimită, la fiica ei, care pusese ochii în pământ.

Intelegeà acum rostul întrebărilor Irinei și al preocupării sale din zilele acestea.

Așa dar ea se gândià la Pilat, pe care'l aprecià. Și nu greșià.

ROMANIA Biblioteca

Muzeul Digital al Romanului Românesc

cu alegerea, însă îi păreà ciudat, ei, ca mamă, să aibă încă odată ginere, pe acela ce'l avusese.

Par'că o supăra lucrul acesta, de şi Pilat îi rămăsese drag.

— Vrei să vorbeşti de Stelian, nu-i aşa? o întrebă cu puţină asprime în seriozitatea ei.

— Da, mamă. N'am cunoscut şi alţi bărbaţi, ca să fi putut judecà şi alege, însă, atât din spusele Gemmei, cât şi din simpatia ce-am văzut că'i porţi domnului Pilat, m'am gândit că aşa soţ mi-ar trebui, de va fi să mă mărit. Îţi poţi închipui că nu e vorba de iubire, ci de cele-l-alte consideraţiuni de care 'mi-ai amintit. Rămâne numai hotărârea dumitale mamă, dacă lucrul s'ar puteà îndeplini.

— Nu ştiu ce să-ţi răspund, Irino: îmi pare neobişnuit, lucrul acesta... Şi apoi, nuştiu dacă Pilat ar mai fi dispus să se însoare...

— Bine înţeles, dacă va fi dispus, răspunse ea, înroşindu-se iarăşi

— Să-mi dai timp să mă sfătuesc cu doi, trei intimi ai noştri?..

— A! de sigur. Grabă nu-i, mamă.

Intâiu, Maria vorbi Gemmei. Aceasta nu fu mai puţin surprinsă, dar, mai puţin legată de anume convenţiuni, răspunse:

— N'aş vedeà inconvenient, mamă. Din doi deziluzionaţi poate ieşi cea mai trainică legătură...

— Dar nu te gândeşti? Să'l ai cumnat, după ce ţi-a fost soţ?

— Nu'l am oare prieten?

Apoi, cu pornire, după câteva clipe:

— Imi dai voe, mamă, să conduc eu afacerea aceasta?

— Cum? Ce vrei să faci?

— Am trecut de timpul faptelor necugetate mamă. Uite, presimt că Irina va fi fericită cu Pilat. Este multă potrivire între caracterele lor...

— Nuştiu; eu nu mă pot obişnui cu gândul acesta...

Şi vorba rămase aci, între Maria şi fiicile ei; însă în zilele următoare Gemma şi Irina avură consfătuiri tainice şi la Irina se vedeà oare-care însufleţire.

Pe la finele lui August, doamna Glika îl văzu sosind, pe Stănişanu.

Foarte respectuos, dar mai sigur par'că de persoana sa care

Muzeul Digital al Romanului Românesc

înfăţişă ceva acum, se prezintă proprietarei cu dorinţa de-a vizită moşia şi de a lua cunoştinţă de productivitatea ei.

Iera să fie oaspele casei, câteva zile.

El puse în cunoştinţă pe Gemma mai ales, de felul de vieaţă ce ducea Pilat.

— Ştii ce una? îi zise în penultima zi, pe când se plimbau amândoi pe moşie.

— Anume ce, doamnă?

— Ţii mult la Pilat?

— Ca la frate-meu, ca la cel mai bun prieten.

— 'Ţi-aş da o misiune dar pe lângă el. E păcat să trăiască singur şi purtând sarcina amintirilor de odinioară.

— De câte ori 'i-am vorbit şi eu să se însoare, — căci acesta e şi gândul dumneavoastră, nu-i aşa?

— Da, domnule Stănişanu. Eu 'i-am găsit pe cineva. Eu, care l'am făcut să sufere, aş voi să'l văd că trăeşte mulţumit c'o fiinţă, care, sînt sigură, va fi bună soţie.

El o privi uimit, nu însă fără nu-i ţine în seamă grija aceasta de fostul ei bărbat.

— Îţi voiu dà scrisoare pentru Pilat şi mă sprijin şi pe stăruinţa dumitale.

— Cu dragă inimă, doamnă! răspunse el cu bucurie... Nici nu 'ţi poţi închipui cât aş fi de vesel să fac treaba aceasta. Pot şti însă numele domnişoarei...

— Cu o condiţiune: să nu-i'i spui încă. Lui nu-i'l voiu pomeni, până ce nu'mi va răspunde: e sora mea.

Stănişanu rămase cu gura cascată, ca picat din pod: la aceasta nu se aşteptase.

— Dar se poate oare? murmură el.

Gemma îi vorbi mult apoi şi când fini, Stănişanu ierà pe deplin convins că se puteà, că iera foarte natural, — iar în gând îşi zise:

— Ovreii nu fac aşa? — şi li-i bine!

După ce Pilat luă din mâna lui Stănişanu scrisoarea Gemmei, stătu multe momente, privind-o, pradă multor gânduri ciudate.

Stănişanu tăceà şi se pregătià să lupte.

In fine Pilat o desfăcù şi cu cât citia, pe chipul lui se răsfrângea uimirea cea mai mare, apoi nelinişte, şi ca presimţirea unei neaşteptate bucurii...

— Ştii despre ce 'mi scrie Gemma? îl întrebă deodată pe Stănişanu.

— Ştiu şi încuviinţez, pentru dragostea ce am de dumneata şi cred că te-ai convins cât ţiu la dumneata.

— Da, Stănişene, sînt convins. Mă turbură însă că tocmai ea se îngrijeşte de vieaţa mea...

— Îi va fi părând rău de ce-a făcut, şi, fiind-că'ţi cunoaşte firea cea bună, vrea să facă o fiinţă fericită, cu siguranţă că vei fi şi dumneata fericit.

— Fără iubire, Stănişene ?...

— Par'că Linţa mea m'a luat din dragoste. Poţi zice însă că nu trăim dumnezeeşte ?

Se făcu tăcere.

— In primele momente m'am gândit, Stănişene, că puteă fi vorba de ea...

— Vezi că nu s'ar fi putut... Despărţiţii nu se mai pot lua: ştiu şi eu atâta lucru. Mare treabă nu-i de mine, domnule Pilat, dar chiar dacă te-ar fi îndemnat inima la una ca asta, mă bate gândul să zic că par'că n'ar fi fost tocmai bine, de s'ar fi putut să vă luaţi iar... Judec şi după mine poate: să ştiu că nevasta mea a trecut şi prin alte mâini, — cât să ţin la ea, m'ar apuca turbarea une ori, chiar de-aş aveà prostia s'o iert,—şi vieaţă n'ar mai fi...

— Da, ai dreptate, — răspunse Pilat, după un timp. Carnea noastră îşi are revoltele ei, ca şi simţirea noastră... Dar pe cine îmi va fi destinat... Ciudat! Ea chiar...

— Nu cred să nu fie bună fiinţa la care se gândeşte dumneaei. Eu te-aş rugà să primeşti şi să zici: cu Dumnezeu înainte!

— Să mă mai gândesc, Stănişene.

— Câteva zile, bine, aşa, ca pentru obişnuire c'o idee, cum se zice. Vorba e că dumneaei aşteaptă să-i scrii la moşie.

Urmă tăcere.

— Ei, ce-ai făcut cu Ghimpenii ?

— Ne-am învoit, cu 120.000 lei pe an. Face, că-i mare şi bună.

— Asta mă bucură şi'ţi zic: noroc bun!

— Mi se face a crede că noroc va fi numai dacă-i luà şi dumneata pe domnişoara...

— Îi ştii numele!

— Nu mi l'a spus. 'Ţi-l va spune după ce vei primi... în *„prinţip“*, cum se zice.

— Bine; mă voiu gândi...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cât are să se bucure Linţa! Şi când va fi la adecă, mergem şi noi cu dumneata la moşia dumnealor...

Pilat zîmbi, atins de sinceritatea mulţămirii lui Stănişanu.

Peste câteva zile Gemma arătă doamnei Glika scrisoarea lui Pilat, foarte scurtă şi care se termina astfel:

„Primesc, cu convingerea că voiu duce o vieaţă bună şi că'ţi voiu mulţămi dumitale pentru aceasta".

Doamna Glika stătu mai mult timp pe gânduri:

— Dar când va şti de cine e vorba? zise, cu nelinişte.

— Surprinderea îi va fi de opotrivă cu mulţămirea: Irina e foarte drăgălaşă, şi mai presus de toate: bună şi duioasă. Inima'mi spune că se vor iubi după ce se vor cunoaşte ca soţi...

— Ciudat! Ciudat... Pe mine tot nu mă poate împăcă gândul acesta

XXXIII

Cine-ar fi fost de faţă, în seara de 1-iu Octobre stil nou, în una din încăperile unei case de bună înfăţişare, din oraşelul*** din Bretania, ar fi fost nedumerit de scena ce se juca.

Inaintea câtorva inşi, pe cari 'i-ar fi recunoscut uşor, Sartory sau Duvernoy, făcea fel de fel de mişcări, ca umblet şi ca atitudine, vorbiă în dialectul breton, puneă anume întrebări unuia din cei de faţă, — lui Joël Kèraniou, — şi acesta răspundeă cu chip supus, respectuos, — apoi, cu alt ton, aprobă întonările şi justeţea cestiunilor ce le puneă.

Ierà un fel de examen pe care'l dà Sartory înaintea acestui juriu de experţi, din care, Joël păreà a fi cel mai în măsură de-a cunoaşte şi-a aprobă.

In cele de pe urmă Sartory se aşează înaintea unei mese şi trase câteva rînduri pe o foae de hârtie, apoi semnă: „de Kerguerren" şi prezintă hârtia lui Joël.

— Perfect! esclamă el, şi scoţând o scrisoare, din buzunar, compară scrierile amândouă.

După aceea le întinse lui Ginèsty.

— Nici o deosebire... Ducele chiar n'ar şti să aleagă între aceasta, scrisă de el, şi alta cu cuprins la fel, scrisă de iubitul nostru Conte.

— Atunci dar, zise Sartory, triumfător, sîntem aproape de partea finală a operei noastre?

— Foarte aproape, răspunse Joël. Ştiţi, domnule Conte, că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

sînt maestru de vânătoare L'am hotărât pentru vânătoare în secularul nostru codru, înainte de încheerea contractului de exploatare. Şi aceasta ţineam să vă anunţ, că invitaţiunile, de alt-fel nu prea numeroase, s'au trimis: vânătoarea va fi peste cinci zile, adecă la 6 octobre.

Un fior străbătù pe toţi cei de faţă: ziua de 6 Octobre ierà ursită pentru cutezătoarea încercare care avea să le dea milioane!

Se priviră unii pe alţii, ridicându-se şi aşteptând cuvântul lui Sartory.

Acesta judecă situaţiunea şi le grăi:

— Domnilor, momentul hotărâtor se poate numărà de azi, cu fie-care bătae de oră. V'aţi pus speranţa în mine, şi, ca să corespund ei, m'am dat atâtor studii de localitate, de persoană, de dialect, de tot ce interesa întreprinderea, în cât nu cred să nu aveţi încrederea cea mai deplină în mine şi în succes.

Glasul îi ierà solemn. atitudinea dominatoare, privirea căutând să pătrundă cugetele.

— Da, da, negreşit, — răspunseră asociaţii.

— Fiind-că momentul e aproape, cred ca o datorie să vă amintesc rolul ce va aveà fie-care şi absolută supunere mie... Din parte'mi reînoesc jurământul că folosul fie-căruia din averea întreagă, va fi respectat de ceilalţi. Domnilor, faţă cu societatea îmbătrânită în prejudecăţi, noi sîntem nişte *parias*, şi pedepse ne-ar aşteptà, de-am fi descoperiţi. Nu e mai puţin adevărat însă, că şi pe noi ne călăuzeşte un simţimânt de onoare, în simţimântul de solariditate ce ne leagă. Poate fi numit *„onoarea canaliilor“*, dar nu vom putea nici odată să greşim faţă cu acest simţimânt: fie-care dar vom respectà legământul ce am făcut şi izbânda nu ne va învrăjmăşi. De altfel, aceluia care s'ar depărtà de asemenea lege, îi voiu sdrobi creerii la moment. Să v'o ţineţi ca spusă aceasta...

Toţi îi întinseră mâinile dintr'un unic îmbold de supunere şi de înc'odată recunoaştere a superiorităţii lui asupră-le.

Sartory le strânse mâna, zîmbind, apoi se aşezară la masă şi cheful începù...

E de nevoe să ne întoarcem puţin în urmă.

Ducele, în urma meşteşugitei mijlociri a lui Joël, primise ideea exploatării marei lui păduri.

In căsuţa dela marginea oräşelului, unde i se spusese că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/index1901-1932

locuia provizoriu întreprinzătorul, — nu altul de cât Ginèsty, — Ducele venise de câteva ori pentru a trata condiţiunile.

Trebue să spunem că banii Aurorei d'Amerilly intraseră în acţiune, depuşi fiind la notarul locului, domnul Gérardon, pe numele lui Douvernoy, aşa că Ducele informându-se, se putuse încredinţa de existenţa capitalului de exploatare.

Camera în care Ginèsty primia pe Duce, — ca însărcinat de afaceri al lui Duvernoy, — ierà astfel orânduită, că din încăperea vecină Sartory îi puteà studià particularităţile mişcărilor şi chiar ale unor anume intonaţiuni, — prin o deschizătură în zid cu meşteşug cuprinsă în cutele unei perdele.

In afară de aceasta, foarte bine străvestit, însoţise de câteva ori pe Ginésty, ca inginer „forestier" şi aşa vizitase şi castelul, în apartamentul de locuit, pe lângă că, introdus în secret de Joël, vizitase alte părţi în lipsa Ducelui.

Cu chipul acesta putuse a'şi aproprià aproape în perfecţiune modul de-a fi al Ducelui şi a cunoaşte oamenii, obiceiurile castelului, — totul, cu putere de imitaţiune care în adevăr surprindea.

Aurora nu ştià nimic alt decât că iubitul ei va exploatà o pădure care le va aduce venit foarte mare.

De vr'o două luni devenise amanta lui Ginésty, fără să-i treacă prin minte că Sartory cunoştea taina, că asemenea lucru intra în planurile lui de acţiune.

Ea îşi ziceà că din parte-i ierà numai un capriciu, care aveà să dispară din ziua când va purtà numele iubitului ei titular.

De-aceea, fără nici o umbră de neîncredere, vânduse casa şi mobilele din Paris, retrăsese de la bancherul ei tot fondul şi, suma prefăcută în numerar, o dăduse lui Sartory ca s'o depună pe numele lui de Duvernoy.

Ea locuia în catul de sus al casei, iar în cel de jos Ginésty.

Ceilalţi membri ai tovărăşiei, cari trăiau din punga lui Sartory, locuiau, afară de Joël, în diferite părţi ale oraşului, pe la pensiuni particulare sau ospătării.

De când ajunsese la urechile lui Sartory că asemănarea lui cu Ducele, se luase în seamă, nu mai ieşia decât deghizat.

Acum tot orăşelul îl cunoşteà, supt numele de Duvernoy, inginer, mare exploatator şi pe ceilalţi, ca membrii asociaţi.

De aproape şase luni se obişnuise lumea cu ei şi vizitele Ducelui nu mai întriga pe nimeni.

revistaforumuri.ro/1901-1932

Casa în care locuia Duvernoy, o luase cu chirie, mobilată gata, dela un perceptor general, mutat în alt departament până să'şi împlinească anii de retragere la pensie.

Planul cutezător se putea întrevedea: să facă pe Ducele să dispară şi Sartory-Duvernoy să-i ia locul.

Isbânda părea sigură, iar ziua de vânătoare, pregătită de asociaţi, avea să fie a execuţiunii planului.

Negreşit că Sartory ajunsese să cunoască şi intenţiunea Ducelui de-a se însura.

Când aflase însă numele viitoarei logodnice, se cutremurase şi avusese momente de adâncă descurajare.

Ea oare nu'l va recunoaşte, cu toate că trebuia s'o fi lovit asemănarea dintre el şi Ducele?

Avea nevoe dar de-o putere de dominaţiune asupra-i, într'atât de mare, încât s'o rătăciască pe deplin şi să-i nimiciască bănueala.

Dar ce împrejurare ciudată! Să i se pună *ea*, în cale; să fie silit a se apropia iarăşi de dânsa...

Cât despre o căsătorie cu ea, îndepărtă din cugetu-i posibilitatea, lăsându-şi pentru timp şi loc cumpănirea împrejurărilor de-a sfărâma legământul Ducelui faţă cu ea.

Până unde ajunsese oare intimitatea între Duce şi Gemma? Aceasta o va vedeà când o va întâlni.

Şi ca să nu fie străin de castelul Contelui***, ginerile Principesei, se putuse introduce tot supt motivul de-a se înţelege şi cu Contele pentru exploatarea uneea din pădurile lui.

Nu putuse vedeà Castelul în întregime; de altfel nici nu-i trebuià aceasta. Destul îi fusese că nu ierà străin de încăperile de primire.

Taina lui cu privire la Gemma nu o împărtăşise, fireşte nici unuia dintre tovarăşi şi neliniştea o păstră numai pentru el.

Dacă întoarcerea Gemmei din ţară ar fi mai întârziat, ar fi fost bine-cuvântare a Providenţei.

Ar fi avut cel puţin timpul de-a se obişnui cu noul lui rol.

Adoua-zi după scena ce am numit-o „a examenului", Sartory se înfăţişă Aurorei ca foarte mâhnit.

— Dragă Aurora, tratările noastre cu Ducele nu au izbutit, îi zise.

— De ce? întrebă, surprinsă.

— Nu-i pare capitalul nostru destul de mare pentru a garantà exploatarea. Aşa că va trebuì să ne întoarcem la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
ziarulardsivania.ro/mdr 1901-1932

Paris, ori să ne stabilim „quartierul" în Elveţia sau în Germania.

— Ştii că lucrul acesta mă neliniştește, Gabri?

— De ce scumpă Aurora? îi zise afectuos... Rambel mă asigură că în Germania vom găsi mai uşor păduri, de tăiat. Va fi o amânare a împlinirii visului nostru scump, dar odată ce iubirea noastră trăieşte şi va trăi, dar odată ce avem voinţa şi energia, înţelegi că nimic nu ne va zădărnici hotărârea.

Ea se gândi o clipă, apoi cu firea ei nepăsătoare faţă cu cestiuni de afaceri, se ridică şi răspunse:

— E adevărat; azi ori mâine, e indiferent. Dar 'mi-e dor de stabilitate.

— Vom avea-o, scumpă Aurora.

Şi o cuprinse cu aprindere în braţe.

Atunci intră Ginésty.

— Mă rog, nu vă întrerupeţi drăgostirea, întru cât nu are urmări mai intime...

— Ce este, Ginèsty? întrebă Sartory.

— Scumpe Conte, uite o scrisoare dela corespondentul lui Rambel din Alzaţia: avem speranţe bune şi diseară ar trebui să plecăm la Metz. De nu poţi, plec numai eu cu Rambel.

— A! ba nu. Toată tovărăşia, zise Aurora, rîzând, şi aruncând lui Ginésty privire semnificativă, pe care Sartory se făcu a n'o vedea.

— Bine... esclamă Sartory după ce citi scrisoarea fabricată de Ginèsty. Atunci scumpă Aurora, nu ne rămâne decât să plecăm. Eu mă cobor să trec pe la notar...

Aurora rămase cu Ginesty şi ea îi şopti învăpăiată:

— Ceea ce nu ne va împiedecà de-a ne iubi... Nu-i aşa Arthur?

— Negreşit, Sireno. Am început însă a mă teme de Contele...

— Cum? crezi că bănueşte ceva?

— Nuştiu încă dacă bănueşte, dar mă tem: m'ar omorâ, de-ar aflà.

— Mai multă prudenţă dar...

— Depinde de tine; tu cam întinzi coarda...

— Ai dreptate. Ce vrei! Sînt mai pasionată decât tine!

— Sînt mai prevăzător; iar de pasionare, să nu vorbim, căci te iubesc nebuneşte!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc

* * *

Sfatul tovărăşiei însă, din seara aceea a plecării, fu, să rămână Sartory pe loc, spre a mai aveà o întrevedere cu Ducele.

Şi mai ierà o cauză: imposibilitatea de a ridicà banii dela notar înainte de 8 ale lunii.

Aurora primi aproape cu plăcere hotărârea, la ideea că aveà de petrecut singură cu Ginèsty, câteva zile, — ceea ce n'o împiedecà de-a se despărţi, de Gabri „al ei", cu lacrimi şi cu puternice manifestări de dragoste.

Cu Sartory rămase numai Drott.

Când Sartory se văzù singur acasă, răsuflă lung: ierà în întâiul stadiu al despărţirii definitive de Aurora, pe care aveà s'o lase şi fără avere: interesele tovărăşiei cereau aceasta.

Il cuprinse acum din nou îngrijorarea inevitabilei revederi cu Gemma şi teama de-a nu i se prăbuşi clădirea cu atât de mare îndemânare ridicată până la acoperământ.

„Femeea!" tot *ea* aproape în toate afacerile omeneşti!

Trăise cu dânsa mai mult de-un an; glasul lui trebuià să fi rămas în auzul ei şi, ori cât de schimbat prin studiu, nu ar fi fost în stare poate s'o amăgiască cu totul...

Pe de altă parte nu'şi ascundeà şi o plăcere tainică de-a se mai vedeà lângă ea...

Ba încă ideea că va ajunge s'o strângă în braţe şi s'o mai simtă a lui, îi aducea ameţeala voluptăţii.

Nu puteà să uite că o iubise; nu puteà să uite că gustase un timp plăceri necunoscute care'l fermecaseră, — că, în fine, ierà frumoasă, ierà de dorit; că mai ales, el, cu adevărata-i personalitate, nu mai puteà să ajungă până la dânsa: ea mai înfăţişà dar şi rodul oprit, pururea ispititor.

In deplina-i stricăciune morală mai licărià amintirea că o iubise şi că fusese cu pasiune iubit...

Acum se vedeà dorind-o cu învăpăiere şi pericolul rămâneà acoperit de umbra ce se aşterne în preajma ori cărei lumini.

In ziùa de trei Octobre Joël veni să'l vadă câteva minute şi luă cu sine pe Drott, la plecare.

Joël cercetă vestmântul contelui, pregătit pentru vânătoare, şi-l declară întocmai ca al Ducelui.

Cu el adusese o puşcă şi alte lucruri ce completau necesarele, luate dela Castel.

Astfel, nu mai ierà nimic de orânduit pentru acum.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Se vor întoarce însă la timp Rambel şi Ginèsty? întrebă Joël.

— Se vor întoarce poimâne-seară, cu siguranţă, răspunse Contele.

— Hârtiile nouăi indentităţi a Ducelui le aveţi gata?

— Negreşit. Sînt la Ginèsty.

— Aţi primit scrisoare dela sanatoriul din Elveţia?

— Ieri. Medicul diriginte aşteaptă numai pe pacient.

— Atunci, sînt liniştit, termină Joël. Ne vom vedeà în seara venirii tovarăşilor. La revedere domnule Conte... sau mai bine, *domnule Duce de Kerguërren*.

Şi, înclinându-i-se respectuos, Joël plecă, însoţit de Drott.

In ajunul zilei de vânătoare care întrunise la Kerguérren pe câţiva amici din Paris, ai Ducelui, şi pe Contele***, ginerele Principesei, — Joël se furişă şi veni să găsiască pe Sartory.

Rambel şi Ginésty se întorseseră numai de vr'o oră.

— Ei, cum aţi lăsat pe nostima Aurora? întrebă Sartory, pe Ginésty?

— Veselă şi cu dor după dumneata răspunse el rîzând. Thonné, Bonnard şi Raujaut, îi sînt buni paznici. Dar mititica nici nu visează la ceea ce-o aşteaptă.

— Ce jale va fi pe ea că m'a pierdut, dar mai ales ce disperare că nu se va mai întâlni cu bănişorii! rîse Sartory...

— Ia lăsaţi, zise Joël, cu brutalitate: nu-i ea femee să nu iasă d'asupra. Parisul nu-i departe de Metz; şi Germania apoi îi poate dà vr'un porumbel de jumulit...

— Nu ne va urmări oare pe-aci? zise Rambel rîzând.

— Ne va găsi în tot cazul, urma, dar nu şi persoana, răspunse Sartory cu convingere.

— Şi acuma vă rog să mă ascultaţi, zise Joël, — şi începù a dà tovarăşilor cele din urmă lămuriri pentru a doua-zi.

— Nu se poate mai preţioase, zise Sartory.

Şi, după puţină băuturică, ce nu se cădeà să lipsiască lui Joël, acesta plecă repede.

XXXIV.

Ziua de 6 Octobre stil nou îşi deschise ochii în o ceaţă subţire pe care oceanul părea că o suflă din largul lui către uscat.

Odată cu cele dintâi licăriri ale dimineţii, Ducele coborâ

revistaarhiva.ro/md/1901-1932

din camera de culcare, în salonul de jos, şi puţin timp după el, începură a se arăta oaspeţii.

In marea curte se auzeă lătrăturile câinilor, tropote de cai în nerăbdare, glasuri de oameni şi zinghinit de lanţuri de fier.

In faţa acestui castel, asemenea mişcare păreă că evoacă timpul feudalităţii când puternicul Segnior se pregătiă pentru luptă de atac ori de rezistenţă.

In fine Joël, îmbrăcat cu vestmânt de vânătoare, ordinar, dar care-i cuprindea bine corpul atletic, urcă scara de onoare şi intră în salon...

— Domnule Duce, rosti el, aşteptăm numai ordinele dumneavoastră.

— Domnilor... marele meu maestru de vânătoare... El cunoaşte cuibul mistreţilor... Cu voea dumneavoastră să'l urmăm, zise Ducele, vesel.

— Imi permit a rugă pe onoraţii oaspeţi ai domnului Duce, cari n'au mai avut a face cu mistreţii, să fie prudenţi căci felul acesta de bestii e foarte puţin politicos... glumi Joël, rîzând.

— Ne-am obişnuit cu nepoliteţa unor astfel de sălbateci, rîse un parisian care nu văzuse încă mistreţi, decât la grădina zoologică.

După câteva momente, ca vr'o cincizeci de bătăiaşi şi picheri ai curţii porniră înainte cu câinii anume dresaţi pentru mistreţi, şi lor le urmară oaspeţii, călări fie-care cu câte un fecior de asemenea călare.

Imbrăcămintele tuturor erau prea luxoase, mai ales ale acelora cari se duceau la vânătoare mai mult ca la paradă: întregul cetei era interesant. Să fi fost soare s'ar fi înfăţişat şi strălucitor.

Trebuiă să facă destul de mare ocol până la locul de unde urmă să se înceapă bătaea: aveau timp de glume, cu privire la dobitoacele ce ierà să le fie victime.

— Dar de vom întâlni şi alte animale, să tragem? întrebă cu naivitate un băeţandru care pentru întâia oară se boteza vânător.

— După ce vom terminà cu mistreţii, da, — răspunse un glumeţ...

— Dar dacă nu va mai ieşi nici un vânat, după mistreţi, ce se va face tînărul nostru marchiz? zise cu ironie alt oaspe.

— Mă voiu fi mulţămit cu plăcerea că v'am văzut pe dumneavoastră ucizând un mistreţ, zise tînărul, care simţise ironia.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Peste jumătate oră, Joël opri pe călăreți, dădu ordine câtorva săteni pricepuți și aceștia, despărțind câinii în trei cete, porniră cu ei în lăuntrul codrului.

Prin ceața subțire începuse a se vedeà soarele răsărind ca o ghiulea roșită în foc.

Joël puse în rândueală la anume distanță pe vânători și el apoi se făcu nevăzut într'un desiș...

Nu trecù mult și lătrăturile începură, apoi sgomote de glasuri.

Punctul ales pentru bătae, ierà în partea de codru dinspre sat; de aci, până la ieșirea din el, către drumul mare care duceà în câmpie și trecea prin alt codru, ierà depărtare de-aproape jumătate de oră în trap de cal.

Goana trebuia să înceapă dintr'un punct ce cădeà în linia perpendiculară pe marginea dinspre drumul acela, și punctul de întâlnire urma să fie marginea dinspre sat.

Puțin timp după pornirea sgomotului de glasuri, câțiva iepuri începură să țâșnească în diferite direcțiuni și împușcăturile începură, fără ca vânătorii să'și lase pozițiunile.

Lătrăturile începură curând a se face mai furioase, și din întâia zonă se ivi un mistreț nu tocmai mare, hărțuit de vre'o patru câini.

In această zonă ierà contele *** și el trase întâiul foc, bine îndreptat. Mistrețul fu atins, grohăi și se opri o clipă, căutând loc de scăpare. Un câine i se aruncă în spate; el se ridică și, sburlindu-și ceafa o rupse de fugă spre ceata a doua pe care încă n'o vedeà.

Contele*** trase din nou și'l lovi la cap; alte împușcături răsunară și mistrețul se rostogoli. Câinii tàbărâră asupra-i; el făcu o silință, se ridică, sfășiă pe unul din câini, — dar altă împușcătură a contelui, îl culcă de-al binelea.

Inainte însă de-a se apropià cineva de el, răsună un grohăit puternic și tot atunci se ivi, cu o droae de câini după el, alt mistreț ceva mai mare.

Ducele trase, apoi tovarășii lui, dar mistrețul nu păru simțitor la asemenea fel de salutare.

Alte descărcături porniră și de astă dată sălbăticiunea șovăi, dar numai o clipă, căci se și repezi asupra celor mai apropiați vrăjmași, disprețuind haita câinească.

Ducele împușcă din nou, dar feri în lături și mistrețul trecù glonț către a treea ceată în care ierà și băețandrul.

Ceata a doua se dădù cu totul de-o parte din calea îm-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
resurse.silviania.ro/mdr1901-1932

puşcăturilor ce-i puteau ajunge şi mistreţul fu întâmpinat de altă salvă la care poate nu se gândia, şi care'l trânti jos.

Pe când căţiva se strângeau în jurul victimei care grohăia îngrozitor, cu sângele şiroaie din cap, Ducele apucă spre un tufiş unde o căprioară zăpăcită, stă locului şi privia speriată.

Dintr'un singur foc, o culcă şi alergă la ea...

Atunci i se ivi Joël.

— A! frumoasă izbândă, domnule Duce... Dar dacă voiţi, vă voiu pune pe urma altui musafir al codrului...

— Să mergem, Joël, răspunse Ducele, voios, îmbătat de patima vânătoarei.

Joël, înainte, şi Ducele pe urma lui, se afundară în desişuri spre partea dinspre castel şi vânătorii către drumul mare...

După un desiş, Joël se făcu nevăzut. Se auzi un fluerat scurt, şi pe când Ducele se oprià, mirat, doi inşi îl şi apucară, ieşiţi ca din pământ.

Făr'a'şi dà seama de asememea agresiune, începù a se luptá cu cei doi, însă de odată se ivi altul, şi-i aplică pe faţă o batistă...

După câteva clipe cădea fără cunoştinţă, susţinut de cei doi: ierà ameţit cu cloroform.

La căţiva paşi, într'o răspântie largă a trei cărări se află un cupeu.

Ridicară câte-trei pe Ducele şi'l duseră până la cupeul acesta, unde îl aşezară; Ginésty se urcă lângă el; Rambel, lângă Drott care făcea pe vizitul şi cupeul porni repede.

Joël şi Sartory îl priviră până ce dădù în drumul mare, şi de-acolo, până ce intră în cel-l-alt codru, — apoi se uitară unul la altul.

— S'a făcut, zise Joël. Pe urmă îşi scoase şapca şi se plecă respectuos: *îmi permit a saluta pe Domnul Duce de Kerguerren*...

— Mulţămesc Joël... răspunse Sartory, mişcat...

Iar după câteva clipe de gândire, adaose:

— Să ne întoarcem, Joël...

— Nu uitaţi, Domnule Duce, că sunteţi indispus...

— Da, Joël...

— O! nimeni de altfel nu ar puteà bănui... Ii ţineţi minte pe fiecare din oaspeţi?

— Imi vei ajutà, când vei înţelege că memoriă nu m'ar ajutà...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Impuşcăturile răsunau răzleţe, —ceea ce dovedeă că vânătorii se răspândiseră.

Ei, înaintau, nu fără a fi preocupaţi întru câtva: se apropiau momentele cele mai periculoase ale întreprinderei lor.

Ieşiră tocmai lângă căprioara ucisă de Ducele.

— Ia-o Joël, şi mergi înainte.

Acesta, dintr'o ridicătură, şi-o aruncă pe spate şi porni.

Sartory se muncea cu ideea ca nu cumva ceva neprevăzut să-i răstoarne tocmai acum planul atât de îndemânatec condus, — şi mergeă după Joël, îngândurat, palid, scuturat de tremurături nervoase... Se temeă de glasul lui, de cine ştie ce particularităţi pe care nu le surprinsese la Ducele...

Curând începu însă a-şi veni bine în fire, căci îl întări curajul că nimeni nu şi-ar fi putut închipui realitatea şi pentru întâele momente, presupusa indispoziţiune îi ierà într'ajutor.

Cei dintâi le ieşiră înainte Contele ***, tînărul marchiz La Palude, şi vicontele de Poncis.

— A! eată-te, Duce... îl întâmpină Contele ***.

In acea clipă Ducele şovăi, şi tînărul marchiz se şi repezi de-l sprijini... luându-i un braţ.

— Ce ai, Duce?

— Nuştiu... O slăbiciune ciudată...

— Te şi arată puţin vocea... zise Contele... şi-i luă alt braţ.

Ducele rămase puţin cu ochii în jos, apoi privi la Contele:

— Credeam că 'mi voiu pierde cunoştinţa.

— Domnul Duce nu se simţià tocmai bine de-aseară, zise Joël, privindu'l cu grijă.

— In adevăr; însă când am plecat de dimineaţă, nici un simptom prevestitor...

Contele *** ierà impresionat de oare-care schimbare în Ducele, dar încă nu'şi dădeà bine seama de ce schimbare anume. Paliditâţii, urmase repede o roşeaţă destul de vie; glasul sună altfel, de cât cel firesc Ducelui.. Dar nu, mai ierà şi alt ceva par'că...

— Indispoziţiunea, de sigur, cugetă Contele. De n'ar fi începutul vre unui rău grav. Şi tare, zise: aş fi de părere, scumpe Duce, să te întorci la Castel...

— Şi eu 'mi-aş permite să vă rog, domnule Duce, — interveni Joël...

Atunci se ridică alte sgomote de glasuri şi de lătrături... urmate de împuşcături...

— Trebue să fie al treilea mistreţ. A fost tatăl şi fiul...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index.php/mdrr/1901-1932

— Fi-va sfântul spirit? rîse tînărul marchiz La Palude.

— Nu; trebue să fie muma, — căci o familie de trei descoperisem, zise Joël,

— Mă simt mai bine, zise Ducele, zîmbind. Să mergem într'acolo...

— Aţineţi-vă... strigă vicontele de Poncis... şi duse puşca la ochi.

Ducele şi Contele îl imitară; scroafa ceva mai măruntă de cât soţul ei, venià în goană, şovăind...

Trei împuşcături răsunară, şi scroafa se opri, grohăind dureros.

Din urmă veniau alţi trei vânători şi câţiva bătăiaşi.

De-odată scroafa se ridică şi veni năvală spre aceşti trei.

Contele trase repede, după el marchizul, — şi scroafa căzû sbătându-se cu moartea.

Ducele găsi de cuviinţă să mai aibă o criză şi se rezemă de un copac...

— Cu siguranţă că nu'mi e bine, — murmură el... şi închise ochii.

După jumătate oră de mers, se declară iarăşi în putere şi porniră spre locul de unde se auzià sunete de corn.

Vânătoarea fusese din cele mai bogate: familia de mistreţi, opt căprioare, vr'o cincisprezece iepuri şi câteva păsări sălbatice.

Satul fiind la o palmă de loc, se strânsese mai tot în marginea pădurii, ca să priviască la procesiunea vânatului, pus pe câteva târgi.

Mistreţii avură onoarea a fi aşezaţi: tatăl, singur într'o căruţă, mama şi fiul în alta.

— Joël, zise Ducele în dialect breton: potrivit tradiţiunilor castelului, numai bătăiaşii sînt ospătaţi; eu doresc ca toţi capii de familie din sat, să fie ospătaţi la castel.

— Trăiască Domnul Duce! strigară bărbaţi şi femei. El salută cu mâna în timp ce cornurile începură a răsuna în chip de „fanfară". Cortegiul porni apoi, după ce toţi segniorii încălecară.

Erau orele douăsprezece.

— Te simţi mai bine, îl întrebă Contele***, pe Kerguérren

— Ceva mai bine... In urechi am par'că nişte vâjîituri uşoare...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— A! atunci trebue să consulţi pe medicul nostru. Se nemereşte, căci e tocmai la Castel, pentru mititelul meu.

— Cum? întrebă cu îngrijare, Ducele, micul Goutran nu cumva e bolnav?

— O uşoară indispoziţiune...

— Şi nu 'mi-ai spus .. Nu ştii cât îmi e de drag?

— A! n'a fost nimic serios.

— Am să viu mâine să'l văd,..

— După ce mai întâiu te va vedea pe dumneata medicul, — zise Contele, cu seriozitate. Nici odată nu trebue negligeată cea mai uşoară indispoziţiune chiar.

— O! sînt de-o constituţiune robustă...

O luară amândoi înainte. Ducele se făcu gânditor câteva clipe. Contele observă şi'l întrebă:

— Pari îngrijurat, Duce?

— Negreşit. Sosirea familiei Glika întârzie prea mult...

— Ştii că nu credeam să fii atât de înamorat, Duce? zise contele zîmbind.

— Cine poate să rămână indiferent faţă cu o frumuseţe îndoită: a fizicului împodobită cu aceea a sufletului? răspunse el cu învăpăere.

Contele se mai obişnuise cu sunetul glasului, puţin schimbat al Ducelui; totuşi, fiind-că nu mai ierà indispus, acea schimbare îl impresiona oarecum.

Ceilalţi, mai puţin obişnuiţi prin faptul că'l văzuseră mai rar de şi se întrebară în întâele momente în privinţa schimbării, acum nu se mai gândiau la aceasta şi dorinţa de-a se vedea mai repede în jurul mesei, la Castel, le dă subiect de vorbă.

In fine, eată-l pe acel ce fusese Sartory că trecu pragul porţii Castelului, în care avea să intre ca stăpân!

Pe când descăleca, intendentul îi înmână o scrisoare.

— Singura în „curierul" de azi, domnule Duce...

— Bine, Dumonteil...

Apoi, întorcându-se către Contele, şi arătându-i-o zise, zîmbind, aprins la faţă:

— E de la Gemma Glika...

Dumonteil făcuse ochii mari, privind la Ducele: ce-aveà oare? Nu'şi dădea seama de felul schimbării, însă o simţià.

Oaspeţii se retraseră prin camerile lor...

Joël, cât coleà, înaintă spre Duce:

— Imi permite domnul Duce a'l însoţi în apartamentul său?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ntr/1901_1932

— De ce ? întrebă Ducele, ca surprins.

— Am a comunica ceva Domnului Duce.

— Bine: urmează-mă. Dumonteil, dă ordin să fie gata prânzul peste o jumătate de oră.

La treapta de sus sta feciorul, de puțin timp adus de Joël

— N'am trebuință de dumneata... Caută să-i spună numele însă nu și-l aminti, și trecu înainte.

— Te voiu chemă, Leric, mai pe urmă, îi șopti Joël,—și înaintă după Ducele ca să-l orienteze.

Dumonteil nu avea ochi buni pe Joël, de când reintrase în bunele grații ale Ducelui. Se temeă să nu se vadă înlocuit de acesta. De aceea se depărtă nemulțămit și intrigat de stăruința lui Joël de-a însoți pe Duce în apartamentul său... Il mai preocupa acel *nuștiu ce, neobișnuit* în persoana Ducelui. Nu'și esplica asemenea schimbare în câteva ore.

— Domnule Duce, ierà cât pe aci să greșiți camera, îi șopti după ce intrară în camera de culcare.

— Ce vrei Joël! Nu admiți pentru primele momente, puțină confuziune? Unde sunt hainele mele ?

— Aci, la îndemână. Cu multă pază le-am orânduit aseară pe când ex-stăpânul meu ierà pe terrața lui obișnuită...

Repede, Ducele își alese un costum de haine și, ajutat de Joël, se desbrăcă, se spălă și se reînbrăcă.

— Voiți să aruncați o privire grabnică prin încăperi și pe terrață ?

— Da: mai ales pe terrață, unde ni se va servi cafeaua și liqueururile...

Cum intră aci, concedià pe Joël și începu a examină marea încăpere, ținând de seră și de cabinet de lucru, ușor încălzită.

Pe biuroul mare de stejar artistic sculptat, ierau în foarte bună orînduire cărți, din care, una era deschisă la pagina 123. O închise și o puse d'asupra unui teanc.

Mai multe foi de manuscris erau la mijloc, pe o „mapă" de hârtie sugătoare.

Își aruncă ochii repede: un început de articol, pe cât îi păru. Aruncă foile în sertar.

Luase în posesiune cât ierà cu putință, această încăpere.

Se uită la ornicul de perete, frumos, de bronz antic, înfățișând un castel medieval: ierà aproape unu; timp, deci, să se coboare.

In sala scării găsi pe fecior.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— Ingrijeşte de hainele de vânătoare, Lèric...

— Le-am luat deja, domnule Duce, răspunse feciorul înclinându-se.

Oaspeţii ierau în sala de mâncare a zilelor mari,—splendidă, cu toată severitatea mobilierului.

Toţi aţintiră asupra Ducelui privirile, de oare-ce întârzierea o atribuiau indispoziţiunii care-i revenise poate.

— Sînt bine, sînt bine, Domnilor,—li se adresă zîmbind.

Tot atunci maestrul anunţă : — Domnul Duce e servit, — formula de rigoare.

Masă fu, ca la ori ce început, mai mult tăcută, pe urmă treptat cu îndestularea, vorbăreţia îşi luă cale şi scene, de dimineaţă, neştiute de toţi, fură povestite cu umor, de unii şi de alţii, înveselind pe meseni.

Ducele ascultă, făceă haz de politeţe : gândul îi iera însă la noua lui situaţiune, la tovarăşii cari duceau departe pe adevăratul Duce şi neliniştea, ascunsă cu îngrijire, îi ierâ destul de vie.

Işi aminti de scrisoarea Gemmei şi se simţi îmboldit de curiozitatea de-a o citi : dacă-i scria, însemna că ierau în oare care intimitate

Bine cuvântă întâmplarea că o primise el şi nu Kerguérren: această scrisoare aveă să-i fie regulator pentru viitor.

După vr'o două ore ierau cu toţii pe terraţă, acum luminată de soarele ce coborâ spre asfinţit şi priveliştea li se aşternia ochilor în adevăr măreaţă, prin marile ferestre dintre coloane.

După ce li se aduse cafelele şi băuturile dulci, unul din oaspeţi deschise vorba asupra operei Ducelui şi laudele,—aproape toate, de conveninţă, căci abia câteva foi dacă citiseră mai toţi,— începură a curge, entusiaste.

Ca unul ce o studiase bine cartea, Sartory—Ducele, răspunse printr'un fel de rezumat al lucrării, foarte cu pricepere făcut, ceea ce provocă discuţiune înfierbântată.

Contele luă parte ca adept convins ; ceilalţi, în marginea prejudecăţilor de rasă şi de castă.

Ducele îşi apără teoriile ca un bun orator, totuşi, căutându'şi par'că cuvintele şi efectele, ceea ce surprinse pe Conte : îi făcea impresiunea că nu ierâ în acel potop de cuvinte şi sufletul obişnuit al Ducelui.

— Vrea, de sigur, să orbiască prin strălucire, pe aceşti oameni ce nu pot aveà crez social, se gândi Contele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
muzeultransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Şi nu ne vei mai dà altă operă ? întrebă tînărul marchiz La Palude.

— Cred că da, însă după o călătorie, de experimentare, ca s'o numesc aşa, ce mai târziu voiu întreprinde-o.

— E adevărat însă, Duce, svonul apropriatei dumitale căsătorii ? La cerc se vorbià mult, în zilele din urmă.

— Se vorbià, în adevăr, de lucru sigur, Domnilor. In curând voiu avea onoarea să'mi rog amicii a fi de faţă la căsătoria aceasta...

Când seara începù a se coborâ, oaspeţii începură a se pregăti de plecare, şi curând trăsurile castelului îi porni la gara orăşelului...

Contele plecă cel din urmă, întrebându'l, mână în mână, în chip afectuos:

— Cum te simţi ?

— O ! nici nu'mi mai amintesc de indispoziţiunea de dimineaţă...

— Totuşi, te-aş ruga să primeşti pe medic, în astă seară chiar.

— Iţi mulţumesc. Roagă'l să vină.

In fine... rămase singur pe terraţa plină de lumina lampelor.

Privi mult timp în depărtarea oceanului ce se acoperise cu ceaţă şi cu întunecime.

Apoi, luă cunoştinţă de sine şi cătă în juru-i cu vag simţimânt de teamă, ca într'un loc străin, în care totuşi ierà stăpânul.

Nu se auzià nici un sgomot pe aproape; numai din depărtările marelui cuprins al curţilor îi ajungeà la urechi sgomot confuz de glasuri şi câte un lătrat.

— De-odată i se aţintiră privirile la un portret mare ce înfăţişà pe un bătrân, — şi se înfioră: în căutăturile acelor ochi mari, încoronaţi de sprâncene groase, vedeà par'că mânie şi ameninţări....

Îi întoarse spatele... şi se aşeză.

Auzi însă sgomot de paşi şi scârţâitură de uşă, apoi uşoare plesnituri de scânduri.

Ce-ar fi, să i se iveascà adevăratul Duce ?

Simţi că intrase cineva şi înfiorat, nu cuteză să se întoarcă.

— Domnule Duce ? auzi glasul lui Joël.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

— A! dumneata eşti .. rosti, puţin emoţionat... şi se întoarse spre el.

— Am venit să iau ordinele dumneavoastră.

— Mai întâiu vesteşte cui crezi, că va veni dela Castelul *** un medic...

A trebuit să cedez stăruinţii Contelui, care se îngrijă să nu cad bolnav. Pentru astă-seară nu am nimic de făcut. Mă simt întru câtva ostenit...

— Aveţi şi dreptate, domnule Duce.

Joël îl puse apoi în cunoştinţa câtorva particularităţi ale serviciului.

— N'ai simţit, Joël, dacă cineva a prins de veste că aş aveà ceva, nu tocmai potrivit, cu Ducele? întrebă Sartory.

— Ba da, şi tocmai aveam să vă previn. Nu-i nimic îngrijitor, însă e bine să ştiţi că intendentul are oare-care nedumerire... El ierà în raporturi mai apropriate cu ex-Ducele...

Apoi, îi lămuri când obişnuia Ducele să'l cheme şi-i înmână câteva însemnări, pe nişte foi de hârtie, privitoare la afacerile în curs.

Ducele ţineà anume registre în regulă, şi-i dădù câteva chei, rugându'l ca până târziu încolo să ia cunoştinţă de toate.

— Incolo, nu aveţi a vă teme de nimic, căci eu veghez.

— Iţi mulţămesc Joël. Când vom aveà ştire şi de izbânda internării Ducelui, voiu fi pe deplin liniştit.

— Nu'mi vine a crede că nu va izbuti, cât de bine a fost plănuit lucrul. Şi acum, permiteţimi să mă retrag.

— Du-te, Joël. Noapte bună.

— Cu tot respectul, domnule Duce.

Şi Joël se retrase.

Acum, mai stăpân pe sine, îşi aminti de scrisoarea Gemmei şi trecù în camera de culcare, unde o găsi pe o masă.

Cum se întoarse pe terraţă, o desfăcù cu grabă şi citi:

„Domnule Duce,

„Vă mulţumesc din inimă pentru frumoasa scrisoare în care îmi apreciaţi, atât de măgulitor pentru mine, impresiunile ce 'mi-a dat opera dumneavoastră, pe care le numiţi, cu deosebită amabilitate, „critică magistrală". Străină, până la citirea acestei opere, de asemenea idei cari alcătuiesc un ideal măreţ al omenirii, m'am surprins părtaşa lor, le-am înţeles în mare parte şi m'am simţit fericită că acel ce le-a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ro/1901-1932

dat aşa de frumoasă şi folositoare aplicare, catadicseşte a se gândi la mine şi'mi exprimă un simţimânt ce nu mai credeam să pot inspirâ.

Faţă cu doliul de curând cât şi faţă cu situaţiunea mea către dumneavoastră aş greşi oare vre-unei reguli, dacă v'aş afirmă că simpatia mea pentru dumneavoastra dobândeşte tărâm ?

„Este aşa, fiind-că un simţimânt sincer al unui om de caracter, se impune, şi nuştiu care inimă de femee nu l'ar primi cu mândrie şi în chip afectuos.

„Voiu grăbi dar plecarea noastră, întârziată de un eveniment nou, apropiata căsătorie a surorii mele.

„ De îndată ce se va face, nimic nu o va mai reţine pe mama şi vom pleca spre Paris.

„Vă puteţi închipuì că doresc şi eu să revăd cât mai degrabă pe aceia ce ţin de-acuma loc în vieaţa mea, cu gradate titluri de afecţiune.

„Ca să vă precizez întru câtva, aproape cred că pe la începutul lui Noembrie vom plecà.

„Mama vă roagă să primiţi salutările sale amicale, la care mă asociez din inimă.

„Gemma Glika“

Hrubeanu, — ca să mai revenim la numele lui adevărat, — rămase mult timp gânditor...

Câte întâmplări în cuprinsul a doi ani, — căci se împliniseră doi ani, — trecuţi ca un vis !

Din seminaristul încă sfios, ajunsese aventurierul cel mai cutezător, cum prin minte nu-i trecuse nici în cele mai riscate visuri ale lui, de pe băncile şcoalei !

Iubise şi înşelase o femee încântătoare...

Ieră în ajun a înşelà o frumuseţe a lumei Pariziane, pe care aveà s'o lase aproape pe drumuri...

Va mai întâlni-o pe aceasta, după cum, pe negândite, aveà să întâlniască pe cealaltă, — şi în ce situaţiune !

Dacă n'ar fi fost altfel cu putinţă şi ar fi trebuit să o ià de soţie ? Acum, supt alt nume, pe aceea pe care trebuià s'o ià altă dată !..

Ce combinare a împrejurărilor?

Dar dacă această femee nu se va puteà înşela asupra identităţii lui ?

Va fi o frumoasă afacere căzută în baltă, şi pace bună !

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Trebuiă dar ca pân'la întoarcerea Gemmei, peste cel mult 15 zile, să facă tot ce va fi cu putinţă, ca să pună de oparte măcar pentru sine, cât mai mult din averea Ducelui, fără să deştepte neîncrederea tovarăşilor.

Aceştia, necunoscând pericolul cu Gemma, vor aveà răbdare să aştepte, cu speranţa de-a vinde toată averea imobiliară, cu încetul.

Se aşează în urma ideei ce-i venise, la biurou, şi începù a studià registrele Ducelui.

In ele găsi venitul moşiilor, în număr de cinci, din care, cea mai mare ierà Domeniul Kerguérren, cheltuelile lor, inventariul castelului ce'şi propuse a'l studià mai apoi, cu de amănuntul; însă nimic de averea depusă, care, nu se puteà să nu fi existat.

'Şi-aminti că văzuse o casă de fier înglobată în zidul camerei de culcare şi, sunând pe fecior, îi dadù ordin sa strângă pe terraţă şi să vie să'l desbrace.

Când va fi singur, va căutà să deschidă casa, închipuindu'şi că cheile îi ierau între cele ce-i dăduse Joël.

Tocmai însă pe când se desbrăcà, se ivi feciorul dela intrare, vestind pe medic.

— Pofteşte-l, ordonă Ducele, şi să aştepte puţin în salonul alăturat.

Feciorul îi aduse un rând de haine de casă, pe care după ce se îmbrăcă, trecù unde ierà medicul.

— Bună-seara scumpe doctore, îi zise întinzându-i mâna cu cordialitate.

Medicul, 'i-o strânse respectuos, apoi îl privi lung: aceeaşi impresiune, ca a Contelui, privitoare la schimbarea Ducelui. El tăcù însă, odată ce nu'şi dădeà seama de cauză. Dacă puteà fi efect al vreunei boale, nu ierà în felul lui de-a înspăimânta pe bolnav.

— 'Mi-a spus Contele *** că aţi fi indispus şi am venit imediat ce s'a putut... începù el vorba.

— Mai întâiu, în chip sincer comunică'mi cum îi e copilului ?

— 'Mi-a fost câteva momente teamă să nu am aface cu pneumonie, dar s'a ales numai cu bronchită şi am înlăturat pericolul...

— Iţi mulţumesc, doctore, esclamă cu căldură Ducele. 'Mi-e drag acest îngeraş de fin al meu şi ieram foarte îngrijat...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/mdrr1901-1932

— Să venim la dumneavoastră, Domnule Duce...

După cercetarea în ce chip se simţise indispus, îi pipăi pulsul, îl ascultă la pept şi la spate, şi-l declară sănătos tun, puţin enervat, poate din oboseală şi-i recomandă două trei zile de neactivitate şi de masă mai frugală.

Apoi, îşi cerù voe să plece, ca să mai vadă pe copil, în curgerea nopţii.

Medicul Daljeane plecă în chip ciudat înrîurit: Ducele-i părea a nu fi cel obişnuit... Mai ales glasul avea sunet deosebit par'că... Corpul lui chiar, i se păruse ceva mai plin...

Aceasta putea fi lucru firesc: la anume etate, cu deprinderi de vieaţă prea liniştită, corpul ia proporţiuni mai desvoltate. Dar glasul?

Şi, ca om de ştiinţă, începù a căutà ce fenomen putea fi?

Ajungând la Castel nu pomeni însă nimic Contelui de observaţiunile lui.

In timpul acesta Hrubeanu încercà cheile, dar nici una nu se potrivia la casa de fier.

Se trudia deja de mult cu mintea ce ierà de făcut, când se gândi că cheile se puteà prea bine să fi rămas în hainele ce purtase Ducele în preseara vânătorii...

Trecù în camera de gătit alăturată şi care nu avea altă ieşire.

Era de jur împrejur cu dulapuri mari de stejar sculptat, fie-care cu coroană Ducală d'asupra.

Spălătorul, de lemn de nuc massiv cu bronz şi cu marmoră roşie cu vine negre.

Două oglinzi mari în rame de nuc, deasemenea sculptate şi cu coroană, învoiau să te vezi întreg.

Acum, în care dulap să caute? Deschise pe cel imediat la îndemână: plin cu haine de diferite stofe şi culori, toate la fel: rînduri complecte de purtare, sacò, vestă, pantaloni.

Pipăi un rînd, altul, altul până ce dădù de ceva tare la un rînd! căutà: ierà un portofel. Il deschise: cărţi de vizită, câteva bilete de banca şi două, trei hârtii a cărora însemnătate nu o înţelese atunci.

Cătă în buzunarul pantalonilor; auzi un sunet metalic: ierau nişte chei.

Tresări de bucurie şi alergă numai de cât la casa de fier. In adevăr putù s'o deschidă; însă înlăuntru dădu de o placă de oţel care nu părea a se deschide cu vre-o chee.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

li cercetă toate colţurile cu gând să dea de vre un semn descoperitor; pace! placa nu păreă dispusă a'şi trădă taina.

Năduşit de trudă şi de necaz ierà să închidă casa, când îi se păru că în partea de sus, aproape de margine, ar fi ceva, neobservat încă: pipăi şi apăsă cu putere: placa începu a se lăsa şi atunci el, la întâmplare, o îndesă în jos, până când nu se mai putù.

Casa aveà despărţiri închise cu plăci tot de oţel, un fel de clape ce se deschideau lăsându-se în jos şi alcătuind poliţi care puteau ţine greutăţi.

In una găsi câteva legături de efecte de stat, în alta aur pus în coloane; în alta, giuvaeruri foarte scumpe care-i luară ochii; în altă despărţitura, mai mare de cât toate, obiecte de aur masiv cu pierte preţioase, a cărora vechime trebue să fi datat de mult; cupe, pahare, diademe, o coroană ducală, ca aceea de pe cărţile de vizită, vase grele, unele de aur cu reliefuri, altele cu smalţ; în fine, în alte trei despărţituri găsi acţiuni ale câtorva societăţi.

Când aduná, cu multă răbdare totalul valorilor, avu frumuşica sumă de două milioane şi jumătate, — toate cu borderourile lor.

In o ultimă despărţitură găsi hârtiile familiei, făcute pachete şi un caeţel.

Il deschise şi găsi ceea ce căutà: numele băncilor la care se află, probabil, averea de mulţi ani înapoi, şi care se urcà la însemnata sumă de vr'o cincizeci de milioane.

Rămase ca ameţit... Nu'şi putuse închipui asemenea bogăţie: adevărată comoară! Stătù mult timp pe gânduri, fără să simtă nevoea de odihnă.

Cuget stăruitor începuse a'l cuprinde ca să ascundă asemenea ştiinţă de tovarăşii lui, după cum îi venise deja ideea de-a pune bine, numai pentru el, pachetele cu valori, pe care să le depună cât de curând la vre o Bancă din Paris.

Le ascunse dar, împreună cu cheile casei şi numai după aceea se culcă. Unde putù însă să adoarmă?

Acele bogăţii îl nelinişteau, îi dădeau setea de-a le şti numai ale lui...

Cu tovarăşii lui avea de împărţit moşiile după vînzarea lor. Rămâneà să chibzuiască cu ei în ce chip şi când să le vândă, ca să nu deştepte bănueli.

Spre ziuă numai, îl fură somnul şi dormi până târziu, însă agitat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.patransilvania.ro/md=1901-1932

XXXV

Adevăratul Duce călători adormit alături cu Ginésty, în cupeu, până supt seară.

Hămesiţi de foame se opriră la un han. Ducele tot dormia.

Rambel, care făceà pe feciorul, ceru să vorbiască de-o parte cu hangiul, cinstindu'l ca pentru început, cu vr'o trei napoleoni.

Ii şopti că stăpânul lui duceà un văr, nebun, — sărmanul, la un sanatoriu, şi'l rugă să le dea camere şi să îngrijească de cupeu şi de vizitiu.

Ii lămuri că nu veniseră cu trenul, ca să nu turbure pe călători...

— Negreşit, răspunse hangiul; foarte bine aţi şi făcut.

După jumătate de oră, Ginèsty mânca lacom, servit de Rambel, apoi îi dădù acestuia drumul să'şi împace foamea.

In fine Ducele începù a dà semne de deşteptare.

Am uitat să spunem că pe drum Ginésty îi schimbase îmbrăcămintea de vânătoare, cu un rînd de haine ce pusese Joël în cufărul cu lucrurile „nebunului".

Se ridică, încă ameţit, şi începu a privi în juru-i.

Ginésty pândià din odaea unde mâncase.

— Unde sînt? Ce e cu mine? se întrebă Ducele, necunoscând locul.

Se privi îmbrăcat altfel de cât cum îşi amintià, în chip confuz încă, că fusese îmbrăcat... când?

Apoi, memoria i se întoarse tocmai la momentul când fusese atacat de doi necunoscuţi...

Văzù pe al treilea ivindu-se... şi aci i se oprià amintirea.

Se ridică, însă puterile nu'i învoiră a stà în picioare şi se lăsă, gemând.

Atunci intră Ginésty.

— A! te-ai deşteptat, domnule Dalbier?

Ducele se uità la el lung, apoi încruntă sprîncenile:

— Ce vrea să zică această comedie care o joci cu mine, domnule, rosti el, cu glas slab.

— O comedie, nu; o dramă, din nenorocire, iubite vere... Eşti grav bolnav, şi, în urma consiliului de familie, te duc la o casă de sănătate...

— Inţeleg... Drama ai puteà-o numi infamie, cutezătoare şi aproape de necrezut... Voi să se ridice repede.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Te rog, vere, să stai liniştit. Nu'ţi mai ai echilibrul facultăţilor, dar stomachul, animalul în om, trebue satisfăcut... Te previn însă că ori ce încercare de scandal, va fi reprimată imediat.

Apoi, trecu dincolo, şi sună.

Ducele stătu pe gânduri:

— Sînt pe mâna unor tâlhari puternici cari trebue să'şi fi luat toate măsurile... Ar fi în deşert să mă revolt.

Şi se hotărî să rabde, să-l urmeze cu supunere pe „vărul" şi mai apoi să caute a lucra.

Indivizii cari îl răpiseră, ţintiau la averea lui. In ce chip vor putea să 'şi-o apropriieze, nu îşi dedea seama, însă iera aproape sigur, că nu vor putea să-i aducă pagube mari înainte de-a ajunge el să scape...

Ii veniă în minte că mai de grabă ar fi putut să'l ucidă...

De ce aleseseră însă mijlocul acesta ?...

Aveau vre un scrupul spre a nu se încărcă cu moartea lui ? Ierà să'l libereze mai târziu ?

Cum puteau să dovedească ei că se numiă Dalbier ? Ce hârtii fabricaseră şi cum ?

Şi se mai puteà zice că în timpurile de faţă, mai ierau posibile asemenea fapte!

Tresări când auzi un glas:

— Cred că ai poftă de mâncare, domnule Dalbier...

Alt individ, cu trăsuri mai de rând ca ale celui-l-alt, ierà în faţa lui: îi adusese mâncare pe o tavă mare de tablă.

Ducele nu răspunse şi începù a mânca, liniştit.

După ce fini, atât acesta cât şi celă-l'alt căutară a vorbi cu dânsul; nu le răspunse; ierà şi ostenit.

Fără să-i privească, se desbrăcă şi se culcă. In curând dormiă dus.

Ginesty şi Rambel stătură în odaea lor, mult timp de vorbă, pe şoptite. — Rambel iritat de tăcerea Ducelui, Ginesty, liniştit şi glumeţ.

— In fine, vei stà de „facţiune", Rambel, în odaea lui. Mâine seară voiu fi eu de rând, unde ne vom opri...

— Nu te temi de vr'un scandal din partea-i, pe drum ?

— Ce prost eşti! Cu hârtiile ce avem, putem cere chiar ajutorul autorităţilor...

— Mai bine dacă le-am ocoli...

— Tu ştii că un Dalbier există şi că am interesat prea generos pe unica lui rudă, ca să ne creeze nemulţămiri, în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

afară că el are interes ca Dalbier să rămână pururea nebun.
— Da cum dracul ai dibuit aşa lucrul?
— Lui Joël 'i-o datorim. Dar, destul; pic de somn...
— Cum aş dormi şi eu!... răspunse Rambel căscând.
— Mai rabdă... în interesul finalului...
— Ah! ce bine vom fi în milioanele Ducelui...
— Visează deştept, la ele... şi noapte bună...

Toată ziua următoare, acelaş mutism la Ducele.

In gândul lui însă căută mereu să răspice taina şi nu-i află cheea.

Cine însă le-a stat în ajutor? Căci trebuiă să fi fost cineva din preajma lui?...

Un cuget ascuns îi puse pe buze numele lui Joël... şi, cu încetul ajunse să se convingă: îl cunoşteă pervers, îşi aminteă apoi lucruri de puţină însemnătate care acum luău proporţiunea unor fapte cugetate, bine conduse, — din care, cea din urmă, că'l atrăsese în loc potrivit ca să poată fi prins şi ridicat de tovarăşii lui... ierà cea mai vădită dovadă a trădării lui.

Când îşi aminti de Gemma, de apropiata ei sosire, un văl de întunecime deasă i se lăsă pe ochi: ce va zice? ce va face?

Şi în legătură cu ideea aceasta, veni iarăşi la planul bandiţilor: în ce chip aveau să lucreze, odată ce dispariţiunea lui nu se puteà să nu fie prinsă de veste?

Aci se opriă, înconjurat de noapte: acel plan nu'l puteà pătrunde.

Pe urmă iarăşi se gândi la Gemma, şi iubirea pentru ea îi dădu fiori de durere, de descurajare şi de dor şi mai aprins după ea. Spre seară porniră la alt han, într'un sat, iar Ginesty îi zise:

— De mâine dimineaţă ne vom urma drumul cu trenul. Vei fi atât de bun să ne scuteşti de vr'un scandal, ca să nu întrebuinţăm forţa...

Ducele le aruncă o privire plină de dispreţ şi nu răspunse.

In adevăr, a doua zi se urcară în tren şi supt seară recunoscu că treceau în Elveţia pe la Troye.

Se opriră într'un sat elveţian pentru odihnă şi în ziua următoare, cu trăsura, porniră după prânz, ca după două ore de drum să se oprească în o localitate muntoasă foarte pitorească, înaintea unei mari curţi cu mai multe corpuri de casă, despărţite prin curţi cu garduri nalte.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Iera sanatoriul doctorului Sternbingher, reputat ca vindecător de nebuni, şi totuşi, unde mulţi îşi terminaseră vieaţa tot ca nebuni.

Medicul, om de statură uriaşă, de putere potrivită cu statura, ierà în adevăr om de ştiinţă, însă cu defectul mare al alieniştilor, de-a vedea un alienat în fiecare pacient ce i se aduceà.

Şi pornind de aci, fireşte că nu ierà chip să fie convins de contrariu, cât de puţin nebună să fi fost persoana ce i se aduceà.

De altfel, nu puteà bănui pe aceia ce-i aduceau câte un pacient, întrucât îi prezintau hârtii, a căror autenticitate nu'l neliniştià.

Cât timp plata urma regulat, vedeà şi el de pacienţi; dacă nu, — şi se întâmpla aceasta uneori, — înştiinţà autorităţile şi liberà pacienţii în mâna acestora pentru casele de nebuni publice.

Medicul, care fusese înştiinţat de Ginesty, supt numele de împrumut: „Alexandre Berthet", îl primi, stabiliră preţul şi instală pe falşul Dalbier în secţiunea bolnavilor linitşiţi, în o cameră curată, aproape plăcută cu toată simplitatea mobilierului.

— Vere, i se adresă Ginesty, te lăsăm aci, dar nu te vom uità. Urmează sfaturilor domnului doctor şi îţe va face bine, spre bucuria familiei.

Ducele îl privi cu acelaş dispreţ ce i'l arătase continuu, apoi îi întoarse spatele.

Medicul ieşi, fără a vorbi cu bolnavul, trecu iarăşi în cabinetul lui unde primi hârtiile şi preţul pe un an, conform regulei sanatoriului; apoi se despărţi de rudele bolnavului şi aceştia plecară, uşuraţi de mare greutate.

— In fine! esclamă Rambel, umflându-şi fălcile.

— Da, în fine! zise şi Ginesty... De-acum... pe drumul milioanelor!

După ce se urcară în trăsură, Rambel zise deodată:

— Contele nostru, devenit Duce, nu ne va juca oare vre'o festă?

— Ne sîntem prea necesari unii altora, natural că în deosebite grade, dar ne sîntem, şi gând de înşelare nu putem avea nici unul. Sînt prea sigur de contele... răspunse Ginesty cu convingere.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://www.muzeulromanului.ro/mcm1901-1932

* * *

In timpul acesta doctorul Sternbingher se îndreptă la secţia în care instalase pe noul venit. Prin o deschizătură cu meşteşug practicată în fiecare uşă şi acoperită cu o placă uşor de tras în lături, el privi în camera „bolnavului" Dalbier.

Ducele stă pe un scaun, cu capul sprijinit pe o mână şi cu cotul rezemat pe masă. Ierà gânditor, însă liniştit.

— Ciudat ! îşi zise medicul. Nimic ne normal par'că...

Şi, punând la loc placa, intră în cameră.

Ducele se ridică, precum ar fi făcut-o acasă la el şi se înclină.

Această mişcare, plină de distincţiune, în o atitudine foarte firească, mirà şi mai mult pe medic.

Ii răspunse, cam în neştire, la salut, apoi se apropiă, şezu, şi-l invită c'un gest să stea.

— Cum îţi pare la noi, Domnule Dalbier, îl întrebă în o franceză nu tocmai corectă.

— Cam trist, de sigur, unde natura n'a început încă să înfrumuseţeze localitatea ; trist apoi, şi din cauza specialităţii instituţiunii dumneavoastră.

— De sigur că e în momentele cele mai lucide, cugetă medicul. Apoi, tare: Aveţi, ca ocupaţiuni, vinicultura ?

— Aşa v'au spus domnii cari m'au adus ? răspunse Ducele, zîmbind ironic.

— Aşa mi-a spus vărul dumneavoastră şi amicul dumneavoastră, tovarăşul său...

— Domnule Doctor, pe domeniile mele nu cresc vii, fiindcă nu le poate prii climatul. Am păduri, herghelii, fâneaţă şi, pe unele cereale.

— A început ţicneala... se gândi medicul.

— Domnii cari m'au adus, m'au răpit, au pus un fel de sequestru pe mine ; dar sper că nu peste mult timp vi se va dovedi că sînt Ducele de Kerguerren şi că nu sufăr de nici o boală... cu atât mai puţin de vre-una care să aparţină specialităţii dumneavoastră.

In chipul cum vorbise, impresionă pe medic, însă în felul care să'l facă a'şi zice : are cultură ; se exprimă bine... Eată însă ce-a făcut amorul dintr'un om bine organizat de altmintrelea.

— Tocmai ; sînt încunoştiinţat că vă pretindeţi Duce... şi în aceasta stă puţinul rău de care suferiţi... Dar vă veţi face bine : aerul, locul, liniştea, izolarea, tratamentul...

Ducele zîmbi:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mem1901-1932

— Cred că nu voiu avea nevoe de alt tratament de cât de acela al răbdării.

Medicul îi pipăi pulsul, îl ascultă la pept, îi observă pleoapele, resfrângându-i-le, limba, dentura, mâinele,— şi Ducele se supuse fără nici o împotrivire.

— Da, da... zise medicul, cred că voiu fi mulţămit de dumneata. Ai voe, domnule Dalbier să te plimbi, la orele reglementare, însă te rog să nu treci în altă curte. Supravegherea e foarte riguroasă; dar îmi place a crede că nu-i veĭ încercà rigoarea.

Şi voi să iasă.

— Un cuvânt domnule doctor. Pot avea cărţi de citit?

— Am la dispoziţiune 500 lei pentru anul acesta, pentru plăcerile dumitale raţionabile, negreşit.

— Cât se poate de raţionale, domnule doctor.

— Voiu cere un catalog dela librarul nostru din Zürich şi'ţi vei alege.

— Dar hârtie şi cerneală pentru scris.

— A! dumneata obişnuieşti a scri?

— Adese ori, răspunse Ducele, zîmbind...

— Scrisori însă, numai către ai familiei...

— Va să zică nu e numai sanatoriu aci, dar şi închisoare?...

Medicul nu răspunse şi ieşi, cu privirile încruntate.

Contrariu obişnuinţei lui, nebunul acesta îl irita... Işi propuse dar să-l supravegheze cu deosebire, căci pân'acum scăpă din cercul pătrunderii lui.

Timp de-o săptămână Ducele nu voi să se folosească de orele de plimbare, până ce i se ordonă să se supună rânduelii.

Pentru întâea oară însă când ieşi, pe un timp răcoros dar splendit, după ce se simţi câteva momente bine, începù s'audă de prin curţile vecine strigăte, cântece, glasuri care declamau ori plângeau, rîsete, glasuri care imitau lătrături, miorlăituri şi câte altele, şi asemenea vecinătate îl înfioră.

Voia să reintre în chilia lui, de unde cel puţin nu mai auzia asemenea manifestări ale unei omeniri lipsită de conştiinţă, când văzu că se apropie de el un om nalt, subţiratec, cu chip blând, însă cu privirea ciudată.

— Bună ziua domnule!... i se adresă.

— Bună ziua...

— Dumneata abia ai venit, eu sînt de cinci ani... şi nu mă mai vindec...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://mdrr.transilvan.a.ro/mdrr/1901-1932

— Suferi?

— O! nimic alt, domnule, de cât că, în anume ore, picioarele şi mâinele mi se desprind de corp, şi rămân un fel de trunchiu fără ramuri... Sufăr îngrozitor atunci... Şi numai după ce beau ce'mi dă medicul, membrele vin la loc, mă reîntrăgesc şi mă simt vesel că redevin om... Dar dumneata?

— Eu sufer... de suferinţele multor oameni de cari Dumnezeu nu se îndură... răspunse Ducele, cu melancolie.

Bolnavul îl privi lung fără să'l înţeleagă şi se depărtă dând din cap.

Ducele începu să observe apoi pe ceilalţi patru, ai secţiunei liniştiţilor: unul măsura cu paşi egali o alee, de la un capăt la altul şi notă cu degetul pe palma întinsă, altul, în nemişcare, cu capul în sus, privia în înălţime, apoi aveă câte un gest şi rămâneă iarăşi în atitudine de contemplare. Altul vorbiă, din buze, plimbându-se cu mâinile dinapoi; al patrulea fluera aceeaşi arie, părând că nu vede nimic în juru-i, rezemat de un copac.

Un gardian sta de-oparte şi căsca adese ori, indiferent la neschimbata privelişte a păziţilor lui.

Ducele se apropiă de el:

— Tristă ocupaţiune ai, domnule...

— Tristă, nu; plicticoasă, da... Dar ce să fac; Aşa'mi mănânc pâinea.

— Serveşti de mult timp aci?

De douăzeci de ani...

— Şi nu te mişcă aceşti nenorociţi cu maniile lor?

— M'am călit, domnule...

Gardianul începu a se uita cu nedumerire la „bolnavul" care-i vorbiă cu destulă minte...

Ducele simţi ce iera în gândul acestui om, — şi nu mai urmă vorba cu el.

— Negreşit îşi zise: e mirat, căci mă crede nebun şi m'aude vorbindu-i în toată mintea.

După două zile primi un catalog al librăriei „Müler & Comp." şi însemnă câteva lucrări de sociologie, mai nouă, după dată.

Când medicul cercetă rândurile însemnate, se scărpină pe vârful nasului.

— Are mania studiilor sociale... îşi zise.

Şi începu a se gândi la omul acesta pentru care nu găsiă tratament, de oare-ce, îşi avea regularitatea tuturor funcţiunilor... In afară că se credeă Ducele de Kerguerren şi în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/1901-1932

vorbă de-a se însura cu o Principesă, nimic altă turburare mintală.

Cercase să'l contrarieze: nici un acces de mânie. Discutase cu el şi avusese răspunsuri pline de bun simţ...

Şi nu mai ştia ce să creadă. Ultimul rând notat, îi pironi luarea aminte; *„ordinea socială“* de Ducele de Kerguérren...

— Ciudat! îşi zise medicul. Acel Duce şi scrie... Vom vedea, după ce-i va aduce şi acest volum, ce'mi va vorbi de lucrarea omului drept care îi place să se dea...

Apoi, după câteva clipe...

— Am să-i satisfac şi pofta de-a-i da necesarele pentru scris. Poate că din ce va scri, voiu deduce mentalitatea lui...

In aceeaşi seară Ducele avu călimări, hârtie şi condeiu şi pe deschizătură, medicul observă bucuria lui,—ceva foarte firesc,—o mişcare nici de cum dezordonată...

— Omul acesta mă confundă, mă intrigheză... îşi zise medicul...

Il văzu că se plimbă puţin, apoi că se aşeză la un colţ al mesei,— aşa că-i putea observa chipul.

După câteva clipe de gândire începu să scrie, liniştit; chipul lui arăta firească înfăţişare a omului normal în momentele de nesilită muncă intelectuală.

Şi pentru întâea oară se depărtă cu o îndoeală în suflet: oare nu cumva ierà vre o victimă a rudelor lui?

Alienistul apăru însă repede în el, şi c'un zîmbet ciudat îşi zise:

— Nu se poate. De altfel manuscrisul lui îmi va descoperi parte măcar din starea lui mintală.

A doua zi, pe timpul plimbării pacienţilor, medicul intră pe altă uşă a casei şi trecù în odaea Ducelui.

Manuscrisul însă lipsia; pe masă ierà numai cealaltă hârtie. Cercă sertarul: ierà încuiat şi cheea lui lipsia.

— Işi ascunde ce scrie... murmură medicul. Voiu potrivi însă altă chee şi plecă.

In aceiaşi zi, la ora vizitei, Ducele îi adresă o rugăminte care îl uimi:

— Domnule medic v'aş cere favoarea de-a'mi schimbà ora plimbării, nu pentru dorinţa de-a fi singur, dar pentru impresiunea supărătoare ce'mi fac suferinzii acestei secţiuni...

— Te supără, domnule Dalbier, oamenii aceştia neofensivi?

— Nu pentru teama vreunei agresiuni, domnule medic. Mă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
romanicaromania.ro/mdrr1901-1932

— Suferi?

— O! nimic alt, domnule, de cât că, în anume ore, picioarele şi mâinele mi se desprind de corp, şi rămân un fel de trunchiu fără ramuri... Sufăr îngrozitor atunci... Şi numai după ce beau ce'mi dă medicul, membrele vin la loc, mă reîntrăgesc şi mă simt vesel că redevin om... Dar dumneata?

— Eu sufer... de suferinţele multor oameni de cari Dumnezeu nu se îndură... răspunse Ducele, cu melancolie.

Bolnavul îl privi lung fără să'l înţeleagă şi se depărtă dând din cap.

Ducele începu să observe apoi pe ceilalţi patru, ai secţiunei liniştiţilor: unul măsura cu paşi egali o alee, de la un capăt la altul şi notă cu degetul pe palma întinsă, altul, în nemişcare, cu capul în sus, privia în înălţime, apoi avea câte un gest şi rămânea iarăşi în atitudine de contemplare. Altul vorbia, din buze, plimbându-se cu mâinile dinapoi; al patrulea fluera aceeaşi arie, părând că nu vede nimic în juru-i, rezemat de un copac.

Un gardian sta de-oparte şi căsca adese ori, indiferent la neschimbata privelişte a păziţilor lui.

Ducele se apropia de el:

— Tristă ocupaţiune ai, domnule...

— Tristă, nu; plicticoasă, da... Dar ce să fac; Aşa'mi mănânc pâinea.

— Serveşti de mult timp aci?

De douăzeci de ani...

— Şi nu te mişcă aceşti nenoroci cu maniile lor?

— M'am călit, domnule...

Gardianul începu a se uita cu nedumerire la „bolnavul" care-i vorbia cu destulă minte...

Ducele simţi ce iera în gândul acestui om, — şi nu mai urmă vorba cu el.

— Negreşit îşi zise: e mirat, căci mă crede nebun şi m'aude vorbindu-i în toată mintea.

După două zile primi un catalog al librăriei „Müler & Comp." şi însemnă câteva lucrări de sociologie, mai nouă, după dată.

Când medicul cercetă rândurile însemnate, se scărpină pe vârful nasului.

— Are mania studiilor sociale... îşi zise.

Şi începu a se gândi la omul acesta pentru care nu găsiă tratament, de oare-ce, îşi avea regularitatea tuturor funcţiunilor... In afară că se credeă Ducele de Kerguerren şi în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaluceafarul.ro/?p=1961-1932

vorbă de-a se însura cu o Principesă, nimic altă turburare mintală.

Cercase să'l contrarieze: nici un acces de mânie. Discutase cu el şi avusese răspunsuri pline de bun simţ...

Şi nu mai ştia ce să creadă. Ultimul rând notat, îi pironi luarea aminte; *„ordinea socială"* de Ducele de Kerguérren...

— Ciudat! îşi zise medicul. Acel Duce şi scrie... Vom vedea, după ce-i va aduce şi acest volum, ce'mi va vorbi de lucrarea omului drept care îi place să se dea...

Apoi, după câteva clipe...

— Am să-i satisfac şi pofta de-a-i da necesarele pentru scris. Poate că din ce va scri, voiu deduce mentalitatea lui...

In aceeaşi seară Ducele avu călimări, hârtie şi condeiu şi pe deschizătură, medicul observă bucuria lui,—ceva foarte firesc,—o mişcare nici de cum dezordonată...

— Omul acesta mă confundă, mă intrigheză... îşi zise medicul...

Il văzu că se plimbă puţin, apoi că se aşeză la un colţ al mesei,— aşa că-i putea observa chipul.

După câteva clipe de gândire începu să scrie, liniştit; chipul lui arăta firească înfăţişare a omului normal în momentele de nesilită muncă intelectuală.

Şi pentru întâea oară se depărtă cu o îndoeală în suflet: oare nu cumva ierà vre o victimă a rudelor lui?

Alienistul apăru însă repede în el, şi c'un zîmbet ciudat îşi zise:

— Nu se poate. De altfel manuscrisul lui îmi va descoperi parte măcar din starea lui mintală.

A doua zi, pe timpul plimbării pacienţilor, medicul intră pe altă uşă a casei şi trecù în odaea Ducelui.

Manuscrisul însă lipsia; pe masă ierà numai cealaltă hârtie. Cercă sertarul: ierà încuiat şi cheea lui lipsia.

— Işi ascunde ce scrie... murmură medicul. Voiu potrivi însă altă chee şi plecă.

In aceiaşi zi, la ora vizitei, Ducele îi adresă o rugăminte care îl uimi:

— Domnule medic v'aş cere favoarea de-a'mi schimbă ora plimbării, nu pentru dorinţa de-a fi singur, dar pentru impresiunea supărătoare ce'mi fac suferinzii acestei secţiuni...

— Te supără, domnule Dalbier, oamenii aceştia neofensivi?

— Nu pentru teama vreunei agresiuni, domnule medic. Mă

Muzeul Digital al Romanului Românesc

supără sufletește: văd prea de aproape, zilnic, starea lor și sufer mai mult decât ei...

Medicul se uită la el foarte curios:

— Dar nu am persoană de pază, la altă oră?...

— A! v'ați gândit că ași voi poate să fug?... Nu, domnule doctor; eu respect pretutindeni regulele locului. In afară de aceasta, am ferma convingere că nu voiu stă mult la dumneavoastră, căci amicii mei, în lipsa rudelor pe care nu le am, nu se poate să nu se neliniștească de-o îndelungă dispariție a mea, și să nu înceapă cercetări. Ba încă, dacă ați fi bun să'mi permiteți să scriu Principesei de ***, sau Contelui***, ginerele ei, ar încetă numai peste câteva zile recluziunea mea...

— Bine; puteți face scrisoarea și să 'mi-o încredințați... zise medicul, după o clipă.

— Am scris-o aseară...

— Pot s'o am?

— Da. Va plecà însă la adevărata ei destinațiune?

— Negreșit.

Ducele, deși neîncredințat de asigurarea medicului, descuiă sertarul și-i înmână o jumătate coală îndoită în două.

— Eat-o. Mă încred în cuvântul dumneavoastră...

— Intru cât privește ora plimbării, vom hotărâ zilele acestea...

— Vă mulțumesc.

Foarte curios, medicul trecù repede în cabinetul lui și începù a citi scurta scrisoare:

„Iubite Conte,

„Nuștiu dacă ați prins de veste că m'am făcut nevăzut dela Castel. Sînt sigur că prietenia dumitale s'a neliniștit că din ziua vânătoarei dela 6 curent, n'am mai apărut.

„Prin cea mai cutezătoare încercare izbutită, mă aflù în sanatoriul de alienați al doctorului Sternbingher în Elveția, nu departe de graniță, trecând-o pe la Troye. Am căzut victima unor bandiți, cari de sigur vor fi jefuit ce vor fi putut din Castelul meu. Te rog, iubite Conte, până la alte lămuriri, dă'mi de urmă și mă liberează. Sînt încă liniștit, căci am încredere în prietenia dumitale. E de necrezut ca în timpul de azi să se poată întâmpla asemenea fapte ce țin de crimele romantice de altă dată. Respectele mele doamnei Contese; te salut cu toată afecțiunea, al dumitale.

Ducele de Kerguerren"

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Adresa ierà: Contelui de *** în Castelul de ***, Bretania. Francia.

Medicul rămase puțin pe gânduri:

S'ar puteà oare să fie adevărul? se întrebă el, clintit din obiceiul d'a vedea nebuni în toți cei ce i se aduceau. S'ar părea că scrisoarea aceasta este plină de bun simț și de realitate.

După ce se plimbă puțin, luă hotărârea de-a se informă, și scrise aceste rînduri, pe care le adresă unei firme comerciale din orașul *** din Bretania, pe care o găsi într'un almanah.

„In interesul stabilirii unor fapte, vă rog să vă interesați dacă Ducele de Kerguerren se află la castelul său. Persoana trebue să vă fie cunoscută și mă veți îndatorà răspunzându'mi".

Peste zece zile primià acest răspuns: Domnule Doctor, cu toate că ne-a mirat întrebarea Domniei-Voastre, cu onoare răspundem că domnul Duce de Kerguerren se află la castelul său, și după svon confirmat, aproape de-a contracta o căsătorie. Dacă aveți nevoe de alte amănunte, vom fi fericiți a vi le comunicà.

„Respectele noastre: Grébard & Comp".

— Acuma sînt luminat: bietul Dalbier e vrednic de căutare medicală...

In timpul acesta Ducele se ocupase cu cititul și cu luare de note, cu plimbarea la alte ore de cât cele regulamentare, adese ori în nerăbdarea așteptării răspunsului, la scrisoarea lui.

Vremea se înăsprise acum pe la începutul lui Noembrie stil nou, însă urma să fie frumoasă.

A doua zi după ce Medicul primi scrisoarea firmei Grèbard et Comp. se duse de dimineață la pacientul Dalbier.

— Ei, 'mi-a venit răspunsul...

— Ah! făcù Ducele, înroșindu-se, și întinse mâna...

Se oprì o clipă, mirat, când văzù în capul filei de hârtie numele firmei, — apoi citi. Chipul îi se îngălbeni și capu-i fu cuprins de tremur.

Medicul îl observă.

— Prin urmare nu ați trimis scrisoarea mea... îi zise cu imputare...

Apoi se ridică, și vorbindu'și sie mai mult, zise, enervat:

Muzeul Digital al Romanului Românesc

supără sufletește: văd prea de aproape, zilnic, starea lor și sufer mai mult decât ei...

Medicul se uită la el foarte curios:

— Dar nu am persoană de pază, la altă oră?...

— A! v'ați gândit că ași voi poate să fug?... Nu, domnule doctor; eu respect pretutindeni regulele locului. In afară de aceasta, am ferma convingere că nu voiu stà mult la dumneavoastră, căci amicii mei, în lipsa rudelor pe care nu le am, nu se poate să nu se neliniștească de-o îndelungă dispariție a mea, și să nu înceapă cercetări. Ba încă, dacă ați fi bun să'mi permiteți să scriu Principesei de ***, sau Contelui***, ginerele ei, ar încetà numai peste câteva zile recluziunea mea...

— Bine; puteți face scrisoarea și să 'mi-o încredințați... zise medicul, după o clipă.

— Am scris-o aseară...

— Pot s'o am?

— Da. Va plecà însă la adevărata ei destinațiune?

— Negreșit.

Ducele, deși neîncredințat de asigurarea medicului, descuiă sertarul și-i înmână o jumătate coală îndoită în două.

— Eat-o. Mă încred în cuvântul dumneavoastră...

— Intru cât privește ora plimbării, vom hotărâ zilele acestea...

— Vă mulțumesc.

Foarte curios, medicul trecù repede în cabinetul lui și începù a citi scurta scrisoare:

„Iubite Conte,

„Nuștiu dacă ați prins de veste că m'am făcut nevăzut dela Castel. Sînt sigur că prietenia dumitale s'a neliniștit că din ziua vânătoarei dela 6 curent, n'am mai apărut.

„Prin cea mai cutezătoare încercare izbutită, mă aflù în sanatoriul de alienați al doctorului Sternbingher în Elveția, nu departe de graniță, trecând-o pe la Troye. Am căzut victima unor banditi, cari de sigur vor fi jefuit ce vor fi putut din Castelul meu. Te rog, iubite Conte, până la alte lămuriri, dă'mi de urmă și mă liberează. Sînt încă liniștit, căci am încredere în prietenia dumitale. E de necrezut ca în timpul de azi să se poată întâmpla asemenea fapte ce țin de crimele romantice de altă dată. Respectele mele doamnei Contese; te salut cu toată afecțiunea, al dumitale.

Ducele de Kerguerren"

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Adresa ierà: Contelui de*** în Castelul de***, Bretania. Francia.

Medicul rămase puțin pe gânduri:

S'ar puteà oare să fie adevărul? se întrebă el, clintit din obiceiul d'a vedea nebuni în toți cei ce i se aduceau. S'ar părea că scrisoarea aceasta este plină de bun simț și de realitate.

După ce se plimbă puțin, luă hotărârea de-a se informă, și scrise aceste rînduri, pe care le adresă unei firme comerciale din orașul*** din Bretania, pe care o găsi într'un almanah.

„In interesul stabilirii unor fapte, vă rog să vă interesați dacă Ducele de Kerguerren se află la castelul său. Persoana trebue să vă fie cunoscută și mă veți îndatorà răspunzându'mi".

Peste zece zile primià acest răspuns: Domnule Doctor, cu toate că ne-a mirat întrebarea Domniei-Voastre, cu onoare răspundem că domnul Duce de Kerguerren se află la castelul său, și după svon confirmat, aproape de-a contracta o căsătorie. Dacă aveți nevoe de alte amănunte, vom fi fericiți a vi le comunicà.

„Respectele noastre: Grébard & Comp".

— Acuma sînt luminat: bietul Dalbier e vrednic de căutare medicală...

In timpul acesta Ducele se ocupase cu cititul și cu luare de note, cu plimbarea la alte ore de cât cele regulamentare, adese ori în nerăbdarea așteptării răspunsului, la scrisoarea lui.

Vremea se înăsprise acum pe la începutul lui Noembrie stil nou, însă urma să fie frumoasă.

A doua zi după ce Medicul primi scrisoarea firmei Grèbard et Comp. se duse de dimineață la pacientul Dalbier.

— Ei, 'mi-a venit răspunsul...

— Ah! făcù Ducele, înroșindu-se, și întinse mâna...

Se oprì o clipă, mirat, când văzù în capul filei de hârtie numele firmei, — apoi citi. Chipul îi se îngălbeni și capu-i fu cuprins de tremur.

Medicul îl observă.

— Prin urmare nu ați trimis scrisoarea mea... îi zise cu imputare...

Apoi se ridică, și vorbindu'și sie mai mult, zise, enervat:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ziare/1911-1932

— Asta e prea mult... un Duce de Kerguerren la Castelul meu.. şi încă aproape de-a se însura!

Işi duse mâna la frunte, stătu câteva clipe aşa, apoi se lăsă cu descuragiare, pe pat, murmurând:

— Acuma mi-e teamă că voiu înnebuni..

— Domnule Dalbier, voi să înceapă medicul a-i vorbi...

— Vă rog, lăsaţi numele acesta, îl opri Ducele c'un gest de iritare. Dumneavoastră trebuiă să trimiteţi scrisoarea. Nu v'aţi dat seamă că mistificarea acelor bandiţi a întrecut ori ce măsură?

— Convino însă, împreună cu mine, că toate s'ar putea, dar ca să se pună în locul unui Duce, o persoană care nimănui să nu inspire bănueli, ori cât ar fi de deghizat, aceasta e peste fire...

Ducele păru lovit de asemenea argumentare, însă tocmai putinţa acestui lucru îl uimia şi'n acelaş timp îl făcea să se vadă poate pentru totdeauna jertfit...

— De ce nu aţi trimis scrisoarea, stărui el. Ar fi încetat numai de cât mistificarea, căci mistificare este şi cu atât mai cutezătoare cu cât bandiţii au putut pune un om în locul meu... Trebue să fie vr'o asemănare... vre una din acele fatalităţi, care pare de neînpiedicat... Amintiţi-vă de întâmplarea de acum două zeci de ani, care a înmărmurit justiţia şi a pasionat opinia publică: Lesurque şi Dubosq, în Francia noastră...

Medicul nu ştia nimic despre aşa întâmplare şi o atribui închipuirii lui Dalbier ori vre unei înrîuriri de roman.

Boala lui Dalbier se făcu pentru el evidentă, totuşi, cu prudenţa meseriei îi zise:

— Liniştеşte-te amice; dreptatea dumitale va triumfa.

— Cum să triumfe dacă nu'mi daţi mână de ajutor? Trimiteţi vă rog scrisoarea; sau, dacă voiţi, înştiinţaţi legaţiunea Franciei din Berna, ori consulatul din cantonul în care ne aflăm...

— Bine, bine, avem timp... şi, după ce'l mai privi, ieşi.

Ducele rămase în o dureroasă atitudine de descurajare:

— Poate că s'a finit cu raţiunea mea, murmură el.

XXXVI

La Metz, pe o stradă vecină cu Primăria, Ginesty locuia de-o săptămână cu Aurora, după întoarcerea dela sanatoriu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaterasmus.ro/mcrr1901-1932

Rambel chefuiă în fiecare seară cu Dorott şi cu Raujart, în camera ce ocupau faţă în faţă cu locuinţa Aurorei.

Bonnard şi Thonè frequentau clubul francez în care se introdusesera mulţămită cărţii lor de membrii ai unuia din cluburile cele mai de seamă ale Parisului „fashionabil".

De şi asociaţi, traiau în societaţi deosebite ; de aceea şi puteau „lucrà" în lumea deosebitelor clase.

Aurora revăzuse cu plăcere pe Ginesty, însă prima-i întrebare fusese pentru „Gabri" al ei.

Patru zile de lipsă ale lui Ginesty fuseseră de ajuns să o convingă că nu acesta ţinea loc în inima ei, ci Gabri după care doriă cu nerăbdarea pasiunii.

Se hotărâse dar să pună capăt capriciului şi întoarcerea lui Ginesty o află, în adevăr, de-o prietenie politicoasă dar rece.

Ginesty, mai ales după tonul cu care'l întrebase de Gabri, înţelese că nu mai avea credit de desmierdări la dânsa.

— Pe contele, scumpă amică, l'am lăsat ieri dimineaţă, gata să înnoade o nouă afacere. Crede că va mai întârzia trei zile cel mult. In lipsa lui mă voiu ocupa, cu .ai noştri, de afacerea padurilor.

— O ! de-ar veni mai repede ! esclamă ea... Fără el mă plictisesc grozav.

— Şi „micul Arthur" nu mai e capabil să te facă să uiţi ? zise el, uşor ironic în căldura ce puse cuvintelor.

— Nu, micule Arthur ; s'a finit...

— Bine, scumpă amică, bine... Rămâi credincioasă lui Gabri.

In aceeaşi seară însă o reluă în mrejile lui, căci nu se cădea unui tînăr ca el, să stea supt un acoperământ cu o frumuseţe ca Aurora, fără a jertfi zeului Cupidon.

In ziua aceasta, de dimineaţa, primise o scrisoare scurtă dela Ducele :

„M'am aşezat în destul de bine, ca să pot primi amici. Prin urmare, pregătiţi-vă. Expediaţi-mi întâi pe Rambel, ca să intre în postul lui de intendent, vacant : am îndepărtat pe vechiul intendent. După voi vor veni pe rînd, Drott şi Raujart pentru locurile ce le-am destinat, Drott, ca fecior de cameră, Raujart, ca fecior prim al salei de mâncare. Dă-le instrucţiunile cuvenite. E timpul să începem a lucra, — Sartory".

— E prudent că semnează astfel, îşi zise Ginesty.

Adună, la Thoné, pe toţi ceilalţi şi le comunică ordinul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaromania.ro/mdrr1901-1932

„Stăpânului“ apoi hotărâră, ca în acea seară chiar să'şi ia sborul şi să lase pe Aurora în plata Domnului.

Nu fără oarecare părere de rău se despărţi, supt seară, de frumoasa păcătuitoare, supt cuvînt că pleacă în împrejurimi pentru scopul lor. Ii recomandă însă răbdare şi îşi luă rămas bun.

Aurora rămase foarte tristă: plecă par'că liniştea ei. Un presimţimînt ciudat o făcu în curând melancolică şi avu o noapte agitată de somn întrerupt, de visuri neplăcute.

Trei zile le petrecu posomorâtă, închisă în casă; trei zile de ploae rece care izbeă ne întrerupt în geamuri şi-i făcea singurătatea apăsătoare cu acel sgomot monoton.

A patra zi, enervată, intră în camera ce ocupase Ginesty ca să mai schimbe locul...

După ce se plimbă puţin îşi simţi luarea aminte atrasă de o scrisoare rezemată de călimările de pe masă.

Se apropiă repede, înfiorată, fără să priceapă de ce,—se aplecă şi când citi numele ei, ca adresă, rămase câte-va clipe în nemişcare, ne ştiind ce să creadă.

O apucă, în fine, cu pornire de enervare. Nu ierà scrierea lui Sartory. Atunci... cine-i scria, pentru ce scrisoarea se afla în camera lui Ginesty ?.

De sigur în graba de-a pleca, o uitase. Insă cine-i puteà scri, dacă nu Gabri al ei?

O desfăcu la moment, dar după câteva rânduri citite, faţa i se îngălbeni foarte tare şi nu mai putu să stea în picioare.

— E cu putinţă! murmură ea, împietrită. Şi închise ochii lăsându'şi capul pe spatele scaunului.

Iar ploaea urmă să bată cu furie în geamuri. Pe uşa rămasă întredeschisă se strecură frig pătrunzător.

„Zice o vorbă, că: cea mai frumoasă fată din lume nu poate să dea de cât ce are. Tu, Auroră, ai dat mai mult: ai dat şi averea ta. Iţi vom ţine socoteala de asemenea „împrumut“ generos, atunci când soarta ne va ajută să încincim starea ce ne-ai pus-o la dispoziţiune“.

Aci se oprise, nenorocita. După timp îndelungat de amorţire, se simţia.îngheţată şi se ridică, trecând repede în odaea ei.

Incă nu-şi dedea bine seama de marea ei amăgire şi totuşi, cât apucase de citise, îi fusese grea lovitura.

Urmă apoi:

„Te-am lăsat cu toţii; iartă-ne puţina delicateţe şi uită-ne, căci putinţă nu cred că va fi să ne reîntâlnim. Sartory,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

trădat de dumneata, 'şi-a răzbunat în felul său; noi vom profită doar de cât va voi să ne facă parte din dărnicia dumitale.

„Vei găsi plătite toate cheltuelile, ca să se poată zice: al dumitale din ale dumitale.

„Încă odată, iertare. Eu, personal, plec cu regretul că a trebuit să întrerup nişte plăcute relaţiuni...

„Servitorul dumitale: Ginésty."

Cine ar puteà să descrie furtuna ce se iscă în întreaga făptură a acestei femei?

Se puteà oare ca Sartory s'o fi înşelat în chip atât de monstruos? Conte! Acum îşi dădeà seama că fusese numai un pungaş, extraordinar de îndemânatec, rămas pe lângă ea cu scopul de-a o fură...

Şi toţi acei oameni ce'l înconjurau, ieraŭ tovarăşii de pradă, — şi nimic mai mult!

O cuprinsese turbarea şi începŭ a'şi muşca mâinile, a'şi rupe eleganta rochie de casă numai din dantele, apoi a bate din picioare...

— Sînt săracă! sînt pe drumuri! sînt o nenorocită... îşi ziceà, în răstimpuri, scrâşnind dinţii şi apoi căzu fără cunoştinţă. Când se deşteptă, ierà noapte, — şi nimeni lângă dânsa.

Revenindu-i aducerea aminte, se ridică slabă, şovăitoare, sprijinindu-se de ce găsia în juru-i şi făcu lumină...

— Singură... în ţară streină... săracă... jefuită!... murmură cu nemângâiere.

Se privi, într'o oglindă, întâmplător, şi se speriă de desfigurată ce ierà.

Erau orele zece şi nu mâncase de la prânz; însă nu-i mai ierà foame. Se sili să se domine şi sună cerând un ceaiu.

Servitoarea o întrebă cu grijă, ce are?

— Nimic; „migrenă"... şopti ea.

Apoi, adaose:

— Mâine dimineaţă plec. Să 'mi aduci notă dela biurou, la ce oră am întâiul tren pentru Paris?

După ce, mai târziu, i se aduse ceaiul, sorbi de câteva ori şi se simţi mai încălzită, mai în putere, — de şi ierà o putere înşelătoare, mai mult din voinţă.

Femee de energie, începŭ a se gândi cum să dea bandiţilor de urmă, apoi cum să facă spre a puteà trăi?

Alergă repede la un săculeţ de călătorie şi căută în el ce bani mai avea: numără treisprezece mii de lei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Atât numai, — şi avusese peste un milion!

Îi veni un acces de turbare, — dar se ridică şi se stăpâni...

Poate că nu iera încă pierdută toată speranţa: aveă douăzeci şi şase de ani... şi cu frumuseţea ei...

De s'ar revedeà mai curând la Paris...

Dar el, Sartory... Sartory! cine ştie ce nume fantazist ierà şi numele acestui ticălos!

Şi totuşi, îl iubise... In ura pentru el, tot mai ierà încă iubire...

A! ce proastă, ce neprevăzătoare fusese! Eată cum prosteşte iubirea din inimă!

Ea îşi bătuse joc de-atâţia bărbaţi cu adevărate nume de nobleţe, bogaţi, frumoşi chiar; — de atâţia inşi din burghezia avută pe care îi ruinase, — şi eat-o, la rândul ei, trasă pe sfoară şi ruinată!... De ce? fiind-că iubise!

Şi iubise un vântură-lume, ca un fel de pedeapsă poate!

Nu-i putea fi învoită o vieaţă de cinste, după atâta vieaţă de noroiu stropit cu aur.

Atunci dar, fie, — tot noroiul, — şi vai de cine-i va mai cădeà în ghiare!

Peste două zile se întorceà aproape umilită, în Parisul din care plecase triumfătoare!

Descinse la un otel, şi în aceeaşi zi, — hotărâtă a nu se arăta nimănui ca o biruită a soartei, — căută şi găsi un apartament gata mobilat, în care se şi mută.

In seara acelei zile se şi instală în o lojă la operă.

Vechii prieteni o recunoscură şi-i năvăliră în lojă.

De a doua-zi se ştiă în Paris că frumoasa Aurora d'Amérilly reînviase, se desfăcuse de Sartory şi se redà lumei care petrece.

Nici un cuvânt nimănui de cele păţite; nici nu se plânse Poliţiei, cum avusese întâiu gândul. S'ar fi aflat, şi ea ar fi pierdut din... „prestigiu".

Peste câteva zile îşi schimbă locuinţa într'o casă frumoasă de pe Chaussèe d'Antin ce-i dăruià un prinţ rus, de curând venit să'şi cheltuiască milioanele la Paris.

In ziua sosirei sale la Paris, la Castelul de Kerguérren ierà recepţiune.

Ducele aveà pe trei amici din Paris: contele de la Ferraille (Ginesty), marchizul de Thoné şi vicontele de Bonnard, genti-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdc (1904-1942)

lomi de bună înfățișare, care plăcură contelui*** și marchizului Petre, fratele acestuia, — mai ales marchizului.

După masa bogată, la care Raujart servise cu multă pricepere a nouăi lui funcțiuni, — oaspeții trecură în sala de billard unde li se servi cafelele.

Imensă sală, artistic împodobită cu frescuri, cu statuete, cu panoplii de arme, cu oglinzi de Veneția, avea trei billarduri mari, de lemn de abanos sculptat și cu legături de bronz.

In curând cei șease se apucară de jucat, necontenind a'și aruncà glume vesele...

Ducele ierá mai rezervat, zîmbia mai mult de cât vorbià și părea a se arătà cu dinadinsul mai slab la joc, ca să facă plăcere marchizului Petre, căruia căutà să-i placă cu deosebire.

Și avea rațiune anume, de oare ce îl surprinsese, fără să fie văzut, șoptind Contelui:

— Ducele și nule Ducele par'că...

Aceasta îl nemu țumise, căci iera primul cuvânt de bănueală ce auziá la adresa lui.

Contele nu-i răspunse, căci el în totdeauna pândiá anume impresiuni numai pentru sine.

De câte ori se mai întâlnise cu Ducele, atât acasă la el cât și la Kerguérren, îi bătuse la ochi oare-sare mișcări și vorbe care'l surprinseseră.

Pe urmă, la îndepărtarea bătrânului Dumonteil, vechiu servitor, om cinstit și simpatic, acesta trecuse pe la Contele și i se plânsese, dându-i a înțelege că în Ducele ierá o schimbare ciudată...

Vorbele acestea, adăogate observațiunilor personale, îl puseseră pe gânduri.

Aceleași impresiuni acum și la fratele său...

Ce putea să fie oare ?

De aceea, fără să pară, nu'l pierdeá din ochi mai nici o clipă.

Ducele totuși luà aminte: vorbele marchizului deșteptaseră de sigur în Contele niscareva bănueli... ce și dînsul le putea avea.

Trebuia dar cu mare iscusință să se studieze și să risipească ori ce neîncredere prin a imita pe Ducele fără greș.

Timpul, de și rece, iera însă frumos și, după partida de billard, porniră pentru o plimbare în trăsuri, care se termină prin conducerea Contelui și a fratelui său până aproape de castelul lor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/an/1901-1932

— Ei, ce zici, Gaston? îl întrebă Petre. Este şi nu este Ducele?

— Pentru ce stăruieşti în asemenea întrebare ciudată?

— Pentru-că e ceva ce nu'mi pot esplica, dar e ceva... Ducele nu'mi pare acelaş...

— Cum n'ar fi acelaş, Petre?...

— In tot cazul, petrecerile secrete, de care am vorbit altă dată, 'i-a dat altă nuanţă de înfăţişare, zise Petre, rîzând...

Contelui îi părù bine găsit motivul, şi în adevăr că nici nu puteà fi altul.

Astfel, incidentul se închise.

La castelul de Kerguérren, în acea seară, mult ar fi fost miraţi Contele şi marchizul, să vadă întruniţi pe amicii nobili, cu feciorul sofrageriei, cu feciorul de cameră, cu Joël şi cu noul intendent..., pe terraţa obişnuită, la sfat cu Ducele.

— Aşa dar, luă cuvântul Rambel, asta-i toată procopseala din casa de fier: aurării, cincizeci de mii de lei aur şi hârtiile de familie...

— După cum aţi văzut, răspunse Ducele. Cheile casei au rămas de sigur la Ducele şi a trebuit să facă Joël altele. Ceea ce mă nemulţămeşte, ca şi pe voi, este negăsirea vreunei note care să ne pună pe urma milioanelor în efecte... La ce Bănci vor fi? se întrebă cu îngrijorare, Ducele.

Rambel, neîncrezător de felul lui, întrebă din ochi pe Joël.

— Şi eu, cu toate acestea, susţin că trebue să fie notat undeva... zise Joël.

— E firesc să fie aşa. Am răscolit pretutindenea însă, — şi dumneata m'ai secondat, Joël, zise Ducele. Din atitudinea dumneavoastră văd oare-care neîncredere şi aceasta mă răneşte, adaose, nu fără demnitate.

— A! nu, protestă Ginèsty. Căci dacă va fi să începem prin asemenea sentimente, nevrednice de noi, apoi nu vom duce-o la bun capăt. La urma urmei, lucrul se va afla din cercetări ce vom face la Paris. De niște bieţi diavoli ca noi nu va şti nimeni să spună unde ne avem averile, dar despre un Duce de Kerguérren!...

— Ar fi frumos să mă întrebe cineva pe mine de aşa ceva, zise Ducele rîzând.

Toţi rîseră cu haz.

— Domnule Duce, cum credeţi să facem pentru începerea vânzării averii imobiliare? întrebă Bonnard.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cum? Cu timpul, amice, voiu puteà răspunde. Pentru prezent ne-ajunge cred ce-am găsit ca numerar şi ce-am ridicat de la frumoasa noastră d'Amérilly. Impărţirea dreaptă o vom face în astă seară chiar şi fără întârziere.

Se şi ridică, în adevăr, şi după ce deschise sertarul din mijloc al biuroului, scoase câteva legături cu bilete albăstrii, apoi aduse aurul din casa de fier şi împărţirea începù:

— Ne vine dar câte 118,750 lei de fiecare, din suma întreagă de 950.000 lei. Este?

— Da, răspunseră toţi de odată, — şi, cu multă lăcomie şi îndemânare apucară şi făcură să dispară în buzunare partea cuvenită.

Pe chipurile fie-căruia, afară de al lui Sartory, strălucia mulţămirea: nu avuseseră, unii de foarte mult timp, atâţia bani, alţii de fel până acum.

Şi toţi ţinură în seamă lui Sartory că nu'şi oprise partea leului, dar mai ales că făcuse împărţeala cu atât de mare uşurinţă de şi nu fără oare-care înfăţişare de „segnior" darnic.

La urma urmei, ce luase de la Aurora, ar fi putut prea bine să opriască pentru el: însă nu; Sartory începea frăţia fără gând ascuns.

Ori ce neîncredere sbură până şi din sufletul lui Rambel.

— Acum, un lucru, amicilor, luă vorba Ducele. 'Mi-aţi dat un rol, trebue cu ori ce preţ să'l împlinesc până la capăt. Insă şi fiecare dintre dumneavoastră trebue să vă mărginiţi la împlinirea rolului ce împrejurările vă silesc a'l avea. Eu înţeleg să rămân Ducele, cu toate prerogativele ce'mi impun rangul şi locul ce urmează să ocup în societate, — şi nici un sentiment de invidie ori de neîncredere să nu vă turbure.

— O! îţi jurăm, Duce! strigă Ginésty...

— Tu; dar ceilalţi?

Se făcù un moment tăcere; toţi se priviră o clipă, apoi dintr'un îmbold momentan întinseră dreapta şi răspunseră: jurăm.

— Mă rog, să nu credeţi că voiu să joc numai de cât pe marele segnior, veţi vedea că, o împrejurare pe care încă n'o cunoaşteţi, mă sileşte să caut a rămânea cu orice preţ Duce, tocmai în interesul tovărăşiei.

Toţi îşi pironiră cu vie curiozitate ochii la Ducele.

— Fostul stăpân al acestui castel, începù Sartory, iera aproape de-a se însura cu o principesă străină.

— A! făcură toţi, afară de Joël.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ei, ce zici, Gaston? îl întrebă Petre. Este şi nu este Ducele?

— Pentru ce stăruieşti în asemenea întrebare ciudată?

— Pentru-că e ceva ce nu'mi pot esplica, dar e ceva... Ducele nu'mi pare acelaş...

— Cum n'ar fi acelaş, Petre?...

— In tot cazul, petrecerile secrete, de care am vorbit altă dată, 'i-a dat altă nuanţă de înfăţişare, zise Petre, rîzând...

Contelui îi păru bine găsit motivul, şi în adevăr că nici nu puteă fi altul.

Astfel, incidentul se închise.

La castelul de Kerguérren, în acea seară, mult ar fi fost miraţi Contele şi marchizul, să vadă întruniţi pe amicii nobili, cu feciorul sofrageriei, cu feciorul de cameră, cu Joël şi cu noul intendent..., pe terraţa obişnuită, la sfat cu Ducele.

— Aşa dar, luă cuvântul Rambel, asta-i toată procopseala din casa de fier: aurării, cincizeci de mii de lei aur şi hârtiile de familie...

— După cum aţi văzut, răspunse Ducele. Cheile casei au rămas de sigur la Ducele şi a trebuit să facă Joël altele. Ceea ce mă nemulţămeşte, ca şi pe voi, este negăsirea vreunei note care să ne pună pe urma milioanelor în efecte... La ce Bănci vor fi? se întrebă cu îngrijorare, Ducele.

Rambel, neîncrezător de felul lui, întrebă din ochi pe Joël.

— Şi eu, cu toate acestea, susţin că trebue să fie notat undeva... zise Joël.

— E firesc să fie aşa. Am răscolit pretutindenea însă, — şi dumneata m'ai secondat, Joël, zise Ducele. Din atitudinea dumneavoastră văd oare-care neîncredere şi aceasta mă răneşte, adaose, nu fără demnitate.

— A! nu, protestă Ginèsty. Căci dacă va fi să începem prin asemenea sentimente, nevrednice de noi, apoi nu vom duce-o la bun capăt. La urma urmei, lucrul se va afla din cercetări ce vom face la Paris. De nişte bieţi diavoli ca noi nu va şti nimeni să spună unde ne avem averile, dar despre un Duce de Kerguérren!...

— Ar fi frumos să mă întrebe cineva pe mine de aşa ceva, zise Ducele rîzând.

Toţi rîseră cu haz.

— Domnule Duce, cum credeţi să facem pentru începerea vânzării averii imobiliare? întrebă Bonnard.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cum? Cu timpul, amice, voiu puteà răspunde. Pentru prezent ne-ajunge cred ce-am găsit ca numerar şi ce-am ridicat de la frumoasa noastră d'Amérilly. Impărţirea dreaptă o vom face în astă seară chiar şi fără întârziere.

Se şi ridică, în adevăr, şi după ce deschise sertarul din mijloc al biuroului, scoase câteva legături cu bilete albăstrii, apoi aduse aurul din casa de fier şi împărţirea începù:

— Ne vine dar câte 118,750 lei de fiecare, din suma întreagă de 950.000 lei. Este?

— Da, răspunseră toţi de odată, — şi, cu multă lăcomie şi îndemânare apucară şi făcură să dispară în buzunare partea cuvenită.

Pe chipurile fie-căruia, afară de al lui Sartory, strălucia mulţămirea: nu avuseseră, unii de foarte mult timp, atâţia bani, alţii de fel până acum.

Şi toţi ţinură în seamă lui Sartory că nu'şi oprise partea leului, dar mai ales că făcuse împărţeala cu atât de mare uşurinţă de şi nu fără oare-care înfăţişare de „segnior" darnic.

La urma urmei, ce luase de la Aurora, ar fi putut prea bine să opriască pentru el: însă nu; Sartory începea frăţia fără gând ascuns.

Ori ce neîncredere sbură până şi din sufletul lui Rambel.

— Acum, un lucru, amicilor, luă vorba Ducele. 'Mi-aţi dat un rol, trebue cu ori ce preţ să'l împlinesc până la capăt. Insă şi fiecare dintre dumneavoastră trebue să vă mărginiţi la împlinirea rolului ce împrejurările vă silesc a'l avea. Eu înţeleg să rămân Ducele, cu toate prerogativele ce'mi impun rangul şi locul ce urmează să ocup în societate, — şi nici un sentiment de invidie ori de neîncredere să nu vă turbure.

— O! îţi jurăm, Duce! strigă Ginésty...

— Tu; dar ceilalţi?

Se făcù un moment tăcere; toţi se priviră o clipă, apoi dintr'un îmbold momentan întinseră dreapta şi răspunseră: jurăm.

— Mă rog, să nu credeţi că voiu să joc numai de cât pe marele segnior, veţi vedea că, o împrejurare pe care încă n'o cunoaşteţi, mă sileşte să caut a rămânea cu orice preţ Duce, tocmai în interesul tovărăşiei.

Toţi îşi pironiră cu vie curiozitate ochii la Ducele.

— Fostul stăpân al acestui castel, începù Sartory, iera aproape de-a se însura cu o principesă străină.

— A! făcură toţi, afară de Joël.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901_1932

Principesa soseşte în curând la castelul Contelui***, cu soţia căruia se înrudeşte.

— Şi cunoştea bine pe Ducele? întrebă Ginesty, posomorându-se puţin.

— De sigur, odată ce logodna iera apropriată, Ducele o iubia foarte mult; Principesa numai îl simpatiza, îl plăcea. Înţelegeţi dar greutatea situaţiunii mele şi câtă ascultare îmi datoraţi, şi câtă recunoştinţă după isbânda deplină.

— O! negreşit, strigă Bonnard, cu interes vădit...

— Cu atât mai grea situaţiunea, zise Thoné, cu cât dacă bărbaţii nu au putut bănui substituirea, spiritul mai fin al femeei, — poate începutul iubirii pentru Ducele, — vor putea face vre o deosebire între dumneavoastră, domnule Duce, şi cel-l-alt... care, întru cât-va, începuse a-i aparţinea sufleteşte...

— Foarte bine raţionat, zise Ducele. Încă odată, dară, înţelegeţi cum va trebui să lupt şi de aceea vă cer prudenţă. Tu, Ginésty, vei pleca în Elveţia să te mai interesezi de Dalbier al nostru; dumneata, Bonnard, vei fi bun să pleci la Paris ca să te interesezi de ceea ce a putut deveni, Aurora; însă, nu e nevoe, cred, să'ţi recomand oare-care deghizare. Bonnard poate să dispară pentru mai mult timp.

— Şi pentru totdeauna, domnule Duce; nu ţiu la numele părintesc... răspunse el cu o nuanţă de dispreţ la adresa acestui nume.

— Bine. Dumneata Tohné, iarăşi deghizat, vei bine voi să te interesezi cum mai bine vei şti în privinţa Băncilor la care Ducele îşi are averea cea mare...

— Voiu căuta ca un adevărat copoiu.

— Bine. Voi, ceilalţi, rămâneţi pe lângă mine cum sînteţi; iar tu, Joël, tu mai ales, fii urechea neadormită a tot ce se zice încet.

— Voiu fi, răspunse Joël...

— Şi acum că ne-am înţeles, de voiu face căsătoria, voiu rămânea ce m'aţi făcut voi.

— Şi te vom respecta ca atare, — zise Ginésty, chiar după ce vom termina cu tovărăşia.

— Încă un cuvânt, relativ la această desfacere. Ginésty, te vei ocupa cu cine vei crede tu, să preţuieşti valoarea reală a moşiilor Ducelui. Şi eată de ce: închipuiţi-vă că nu am putea da de urma averii imobiliare a ducelui de cât târziu ori poate nici odată, — ştiu eu? In cazul acesta, cu zestrea ce aş lua, aş răscumpăra, ca să zic aşa, moşiile, — adecă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

le-aş plăti cu zestrea şi v'aş face împărţirea în bani, — iar soţia mea, respectiv eu, aş rămâne cu ele. V'ar conveni?

— Ba bine că nu, zise Rambel.

— Totuşi, tovărăşia nu se va desface cu totul, în realitate, căci imediat ce am dă de urma celeilalte averi, vom avea dreptul să ne întrunim în secret şi să facem noua împărţire.

— Sunteţi de admirat, domnule Duce, esclamă Raujart, privindu'l cu aprindere.

— Tovărăşia va fi numai în aparenţă disolvată, căci ne vom vedeà iar, fie-care liber să se bucure de partea lui şi să'şi creeze o situaţiune ori unde-i va plăcea. Odată pe an însă, în o zi ce vom fixa la timp, ne vom întâlni în câte-o parte a Franţei, ne vom revedea şi vom petrece împreună. Frăţia ce ne-a dat-o tovărăşia va fi a trecutului, prietenia noastră tainică va fi totdeauna a viitorului... Primiţi?

Toţi îi întinseră mâinile, ca şi în prima seară a tovărăşiei; acum şi cu adevărată pornire de dragoste.

— Şi acum la revedere pe mâine; sînt obosit.

— Noapte bună, scumpe Duce...

Când fură în sală, îşi manifestară, prin şoapte printre ei, mulţămirea de acest om „de onoare"' energic, bun, superior.

XXXVII

Când Pilat află că viitoarea lui este Irina, rămase înmărmurit, cuprins de un ciudat sentiment de mirare, bucurie şi sfială. Cum se putuse oare aceasta?

Şi foarte emoţionat, se prezintă familiei Glika, la moşie, însoţit de Stănişanu şi de soţia lui.

Doamna Glika îl primi afectuos ca întotdeauna.

— Te-ai fi aşteptat, Stelian să'mi fi a doua oară ginere? îl întrebă pe când îi strângea mâna.

— Nu, doamnă; v'o mărturisesc. M'a surprins şi încă nu mă domiresc asupra întâmplării care a hotărât asemenea lucru. Nu ieram pornit să mă mai însor; însă numele şi fiinţa aceleea ce'mi făcea această onoare, m'au hotărît...

— Las Irinei să'ţi spună tot... Eat-o că şi vine. Te las cu ea...

Şi ieşi. Irina înaintà spre el, zîmbitoare, liniştită, afectuoasă totuşi, atât de sigură de sine, că miră pe Pilat care o ştia visătoare şi sfioasă.

Ea, par'că i-ar fi înţeles cugetul, îi zise:

— Da, m'am schimbat, Steliene... Din întâmplările Gemmei am înţeles că lumea este altfel de cât ne-o închipuim în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcm1901_1932

visurile noastre, şi că la temelia unei căsnicii dacă nu e tocmai iubirea, poate fi stima şi sentimentul bine priceput al datoriilor. Dumneata ai rămas atât de mare, sufleteşte, în ochii mei, în urma evenimentelor din trecut, că la dumneata m'am gândit întâiu, când am cugetat la măritiş. Te întreb frateşte, Steliene, mă voeşti? Îţi plac? Eşti sigur de mine?

— Da, Irino, răspunse cu seriozitate şi nu fără emoţiune. Altfel nu aş fi venit. Stănişanu a trebuit să'mispună numele dumitale şi numai aşa m'am hotărît să mai fac pasul acesta.

— Îţi mulţumesc. Îţi voiu fi bună şi devotată.

— Trebue, eu întâiul, să'ţi mulţumesc, Irino. Te cunosc prea bine ca să nu văd că soarta mă favorizează peste cât m'aş fi putut aştepta...

Irina se înroşi de plăcere şi'l privi plină de recunoştinţă.

Atunci se ivi Gemma,—şi Pilat se miră că inima nu i se mai turbură. Par'că între întrevederea din Maiu şi aceasta, trecuseră ani întregi; par'că nuştiu ce mână fatală ştersese cu totul trecutul: în ea văzu numai pe sora viitoarei lui de acum.

— Bine-ai venit Pilat, îi zise ea cu prietenie liniştită.

— Bine te-am găsit, Gemma. Am alergat la întâea chemare.

— Asta dovedeşte că poţi fi totdeauna mai presus de împrejurări. Ai meritat totdeauna să fii fericit.

Aceasta fu singura aluziune la trecut..

Apoi, tot ea, repede, ca Pilat să nu aibă timp de-a răspunde:

— Ştii că Linţa s'a făcut adorabilă?

— Trăeşte bine cu bărbatul şi e foarte mulţămită... răspunse Pilat.

— Ce bună e asemenea vieaţă! zise Gemma, zîmbind, spre a'şi ascunde melancolia.

— Să sperăm că vei avea-o şi tu, Gemma,—îi zise Irina, sărutând-o.

Intrarea soţilor Stănişanu cu doamna Glika dădu altă faţă convorbirii lor şi, în curând dulce veselie se aşeză între toţi, împrietenindu-i mai mult de cât s'ar fi aşteptat.

La începutul lui Noembrie se făcu căsătoria şi nuni fură maiorul Glika cu Hrisi, care se făcuse foarte drăgălaşă.

După ce nouii căsătoriţi petrecură o săptămână la Mioreni,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

plecară la Bucureşti şi împreună cu Doamna Glika şi cu Gemma luară drumul străinătăţii.

Când Principesa primi la gară pe Doamna Glika şi pe Gemma şi întrebă de Irina, — doamna Glika îi răspunse:

— Am lăsat-o cu bărbatu-său la Nissa, iar noi ne-am urcat singure spre Paris. Ii vei vedeà însă la căsătoria Gemmei.

— Ducele n'a venit să vă întîmpine, zise Principesa. La telegrama mea mi-a răspuns că e puţin suferind...

— Ce va fi având! zise Gemma, îngrijată.

— Nimic prea serios, de sigur... răspunse Principesa, rîzând...

Apoi, când fură în cupeu:

— L'ai mai văzut, mătuşică, întrebă Gemma.

— Nu, n'a mai venit la Paris. Aşteptându-te, trăeşte singuratec.

Depărtarea ei de Ducele, transformase sentimentul ei de prietenie, în iubire, neîmpărtăşită nimănui, dar trainică şi din ce în ce mai arzătoare.

Mai ales dela logodna Irinei, dorul de-a se vedeà iarăşi cu casa ei, şi de astă dată statornic temeinică, o cuprinsese şi-i dà nerăbdarea de-a'l revedeà.

Un singur lucru o hărţuia în taina sufletului,—destăinuirea ce trebuiă să o facă Ducelui, însă par'că avea convingerea că el îi va iertà trecutul, datorit neexperienţei, şi că va vedeà în iubirea ei pentru dânsul, regretul de acea neexperienţă şi căinţă de greşeala făcută.

A doua zi primi pe adresa ei, la locuinţa Principesei, o telegramă de la Kerguérren:

„Vă salut cu drag sosirea şi respectuos vă rog să'mi iertaţi lipsa, cu tot dorul de-a vă revedea c'un moment mai curând. Să mai spun că vă aştept cu nerăbdare?"

Ducele de Kerguérren"

Telegrama aceasta o îmbună pe Gemma.

— Ca să nu'l facem prea nerăbdător, nepoţică, vom pleca mâine seară chiar, îi zise Principesa, desmierdând-o.

— Ce bună eşti mătuşică.

— O ştiam mai de-de mult, răspunse rîzând.

Apoi, după un moment:

— Aşteptam zilele acestea pe fiul meu, din îndelungata-i călătorie în jurul lumei. Dar văd că anunţata-i sosire se amână deja de două săptămâni.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Atunci să'l adăstăm, mătuşică.

— Nu, Gemma; va fi timp să mă întorc singură ca să'l primesc. Verişoară, eu zic să răspundeţi Ducelui că vom fi poimâine la Castelul***.

Ducele stă de vorbă cu Ginesty, care se întorsese din Elveţia.

— Prin urmare a încercat să ne strice planul? zise Ducele cu ironie.

— Mulţămită însă credinţei medicului că Dalbier e în adevăr ţignit, pericolul a fost înlăturat.

— Şi zici că l'ai văzut?

— Negreşit,—ca din familie cu el, zise Ginesty, rîzând. M'a primit cu aceeaşi linişte dispreţuitoare, însă am observat că sufere. A mai slăbit. Părea descurajat.

— Ce bine ar fi să treacă întru Domnul! rosti Sartory cu cruzime. De câte am scăpa!

— Lasă, că şi trăind, nu ne poate strică, zise Ginésty. Am mărit preţul pensiunei lui şi l'am asigurat pe medic că-i va fi regulat plătit cât timp va trăi scumpul văr...

Drott intră, respectuos, şi-i prezintă Ducelui o telegramă, pe tavă de argint.

— A sosit acum, Domnule Duce.

— Bine, Drott. Du-te.

Acesta se supuse. Se obişnuise a fi servitorul.

Ducele desfăcu telegrama, o citi şi o arătă lui Ginésty:

— S'apropie pericolul feminin, zise el, zîmbind ciudat.

— Mâine o vei vedeà... Va fi ciudat că nu o cunoşti...

— Numai după un portret, minţi el... Apoi, după o clipă: îţi recomand, Ginésty, să ocoleşti Castelul Contelui până după siguranţa mea că pericolul a trecut...

— Tu ştii că voinţa ta e ordin pentru noi toţi.

— Astă-seară dar te vei şi întoarce la Paris... Ei, dar despre Aurora ce ştii?

— Am întâlnit-o. Nu m'a recunoscut. De altfel n'am căutat să-i vorbesc.

— Foarte cuminte.

— Am aflat că trăieşte c'un rus care i-a şi dăruit o casă pe „Chaussée d'Antin".

— Ce spui? Bine de dânsa!

— Thoné e cam disperat că nu poate dà de cineva care să'l facă a cunoaşte unde e averea imobiliară a Ducelui...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— E şi prea curând: abia opt, nouă zile. Ce e greu nu se împlineşte cât ai bate 'n palme.

— Bonnard e în vorbă c'un mare proprietar de moşii să vină să vadă toate moşiile Ducelui...

— Nu e încă momentul. Mai temperează-i apriderea.

De altfel, Rambel e în călătorie pentru acelaş lucru: l'am trimis să viziteze moşiile şi el se va informă chiar dela arendaşi. După registrele Ducelui, raportându-mă la venituri, eu cred că moşiile fac patru, cinci milioane. Voesc însă ca ei singuri să se convingă, căci ori cât de mică bănuealâ m'ar supără...

— Eşti de-o dreptate surprinzătoare, Duce.

— Imi respect cuvântul. Ba dacă vrei să mă crezi, mă socotesc dator Aurorei... şi...

— Ba asta nu! In fine, va fi afacerea ta: în acest caz însă, ne vom crede datori a nu te lăsă să plăteşti singur. „Noblesse oblige", termină el, rîzând.

In acea seară Sartory rămase singur. Işi vizită locul ascuns în care îşi pusese banii în efecte ai Ducelui; se desfăţă prividu-i cu ochi desmierdători, — şi apoi, întorcându-se pe terraţă, îşi pierdù privirile asupra oceanului luminat de lună şi frământat de puternice talazuri.

Acum gându-i întregi era la Gemma, plin de aceeaşi răvăşire, între teama revederii şi plăcerea de a o simţi aproape de el...

Işi strânse apoi toată puterea pentru o observaţiune amănunţită lăuntrică din memorie, a tuturor mişcărilor Ducelui, a intonaţiunilor glasului lui ce le aveà în urechi.

A doua-zi, numai aceasta îl preocupă, şi cine l'ar fi văzut în faţa oglinzilor studiându'şi mişcările, şi cine l'ar fi ascultat vorbindu'şi şi dându'şi atenţiune vorbelor care păreau a imità pe cineva, — ar fi rămas surprins.

In fine, sosi ziua revederii, Contele îl vesti de sosirea doamnelor Glika şi a soacrei lui şi'l invită la prânz, la castel, dacă indispoziţiunea îi putea permite.

Răspunse la moment că, deşi nu ierà bine încă restabilit, va veni, şi aceasta ierà uşor de înţeles.

După ce se îmbrăcă cu îngrijire şi Joël îi afirmă că asemănarea nu puteà fi mai deplină, — Ducele se urcă în cupeu şi porni.

Contele şi Principesa, îl primiră. El, deşi o vedeà pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

întâea oară, îi sărută mâna cu respectuoasă prietenie şi o rugă să'l ierte că nu mai venise la Paris s'o vadă.

— Negreşit că te iert, Duce, îi răspunse ea, fără vr'o impresiune că ar deosebi ceva în el.

— Doamna Contesă? întrebă apoi.

— Lângă finul dumitale Duce. Vrea să ţi'l prezinte ca perfect cavaler... zise Contele rîzând...

Ducele, privind mereu spre uşa salonului, cu nerăbdare, întrebă în fine:

— Au sosit cu bine?

— Cu bine şi doritoare de-a te vedeà...

— Ce dor îmi ierà... zise Ducele...

Atunci uşa se deschise şi Gemma intră...

El o întâmpină cu grabă, emoţionat, înroşit şi-i întinse mâna...

— Doamnă... Gemma... îi zise cu căldură, sărutându-i mâna.

Ea însă, înfiorată adânc, la auzirea acelui glas, nu făcu nici o mişcare şi-l priveni cu ochii deveniţi mari...

In timpul despărţirii de atâtea luni, chipul lui Hrubeanu se confundase cu totul în chipul Ducelui; în acest moment chipul Ducelui se confundà în al lui Hrubeanu, iar glasul mai ales, cât se părea că ierà al Ducelui, îi amintea pe al lui Hrubeanu, rămas în auzul ei, în fiinţa ei.

Fu un moment ciudat pentru cei de faţă, pe cât de neesplicabil... pe atât de neaşteptat.

Dar fu scurt! căci Gemma, dându'şi repede seama că nu putea fi de cât un fel de obsedare, de cât o răsfrângere a trecutului care i se reamintia fără voe, îi strânse mâna şi zise:

— Duce, îţi mulţumesc pentru interesul ce'mi porţi...

— De ce interes, şi nu simţimânt mai înnalt, mai demn de fiinţa dumitale încântătoare, Gemma... răspunse Ducele privind-o amoros.

O! privirea acelor ochi cunoscuţi odinioară! Dar acea intonaţiune în pronunţarea numelui ei, — armonioasă şi dulce, ca la începutul iubirii trecute.

Fu iarăşi o impresiune de-o clipă, negreşit, dar sguduitoare. Energic se hotărâ însă a îndepărtà ceea ce urmà să o numiască: „obsedare", şi răspunse:

— Îţi mulţumesc dar pentru acest simţimânt pe care'l împărtăşesc...

— E cu putinţă Gemma? Cât mă faci de fericit...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Principesa zîmbia, emoționată; Contele, mai rece, se gândia la acea primă impresiune a Gemmei: ierà dar o schimbare, cu adevărat, în persoana Ducelui?

Principesa se apropiă:

— Acuma, Duce, nu vei mai aveà nici o îndoeală, îi zise cu bunătate aproape părintească.

— In adevăr că nu mă așteptam la atât de deplină fericire...

Își trecù mâna pe frunte, — gestul obișnuit al lui Hrubeanu, ceea ce făcu pe Gemma să tresară, — și adaose:

— Să crezi scumpă Gemma, că am căutat singurătatea numai pentru a mă gândi la dumneata în toată libertatea, dar și suferind la ideea că poate nu aveam să'ți dobândesc și inima...

— Un om de înalt caracter ca dumneata, nu se poate să nu cuceriască o inimă de femee...

— Care poate înțelege pe omul de caracter, răspunse el, curtenitor...

— Aceasta înseamnă, pur și simplu, potrivirea a două suflete cu calități înalte, zise Principesa. Nu rămâne dar de cât să'ți adresezi verei mele cererea, scumpe Duce, și, în vederea doliului încă de curând, să împlinim în strictă intimitate, unirea amândurora. Așa-i că știu să orânduiesc repede o situațiune delicată? zise ea cu rîs plin de bunătate.

El se grăbi a-i sărutà mâna:

— Sînteți cea mai încântătoare prietenă și protectoare a adevăratelor sentimente.

— Duce, luă cuvânt Gemma, întru câtva agitată, aș dori să vă vorbesc de-oparte, când va fi timp, înainte de-a vă hotărâ să vă adresați mamei.

El se înfioră, însă prefăcù prea bine surprinderea în înțelesul că primià, de și nu credeà să aibă a-i spune ceva care să-i împiedice hotărîrea.

In realitate își închipuia că voià să se încredințeze dacă ierà sau nu Hrubeanu. Atitudinea ei îi arătase înde-ajuns că bănuiala o cuprinsese.

— Voiu fi la ordinele dumitale Gemma... răspunse el, înclinându-se.

— Atunci vă și lăsăm... zise bătrâna.

In acel timp însă intră Contesa, foarte voioasă și de-o drăgălășie plină de frăgezime, aducând în brațe pe mititelul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/ramuri1901-1932

marchiz. Pe urma ei venià doica, o bretonă viguroasă foarte nostimă.

— Bună ziua Duce, i se adresă, amicală... Ce zici de finul dumitale?

Ducele îi sărută mâna şi luă în braţe pe micul Gaston, care-i rîse, bunghind ochii mari la el... Apoi, începù a'l desmierdà, şi-a'l dà „huţa" ceea ce făcu plăcere copilului.

Incântarea aceasta plăcù şi părinţilor; duioşia Ducelui faţă cu mititelul îi impresionă pe toţi.

Dar rîsul Ducelui, care nu se mai observa în acele momente, îi amintià şi mai mult Gemmei pe Hrubeanu...

Ce însemnà asemenea închipuire din ce în ce mai vie? şi i se făcù ciudă pe dînsa că în omul acesta, atât de fericit că se vedeà aproape de împlinirea unui dor, ea vedeà numai şi numai pe mişelul ce-o înşelase!

Aveà oare să fie pururea astfel?

Ierà preursită să sufere, de oare ce Natura îi pusese în calea vieţii un caracter adevărat cu înfăţişarea fizică a omului lipsit de caracter?

Ar fi fost mare nenorocire, — şi'n acea clipă preferà să nu o mai fi luat Ducele, în urma mărturisirii ce ierà gata să-i facă...

Ivirea feciorului care invită la masă pe gazde şi pe oaspeţi puse capăt jocului Ducelui cu finul şi gândurilor Gemmei, pentru atunci.

Ducele oferi Contesei braţul, Contele Gemmei, şi Principesa deschise calea singură.

La masă însă locul lui şi-l găsi însemnat lângă Gemma,— şi-i aruncă înfocată privire de mulţămire.

Mai tot în acel timp intrând însă doamna Glika, Ducele înaintă şi-i ură bună venire, apoi se aşezară la masă.

De câteva ori Ducele surprinse, pe când vorbià, nişte scurte dar scrutătoare priviri ale doamnei Glika... şi'şi zise:

— E ceva fatal... Şi dînsa pare a'şi aminti pe Hrubeanu..

De sigur că ierà să fie recunoscut, în cele de pe urmă,— şi ideea că avea să-i scape milioanele Ducelui îl nemulţămià.

'l-ar fi rămas, negreşit, suma în efecte, şi numai pentru el, însă va aveà oare timpul să ridice de la Bănci, şi celelalte milioane, „grosul armatei"?

Asemenea gânduri îl preocupau pe când ascultà ce se vorbià şi pe când se credeà dator să zică şi el câte ceva.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Gemma-i observă preocuparea, o atribui dorinţii ei de-a-i vorbi în particular, şi se întrebă:

— Ce va fi crezând că am să-i spun? Va fi având presimţimântul unei nenorociri?

Către finitul prânzului Ducele se gândi la întrevorbirea ce-i ceruse Gemma şi se înfioră, zicându'şi:

— Se apropie ora cea grea... Dar voiu luptà... Trebue să dobândesc timpul necesar ca să adun milionele, — trebue! Pe urmă, — rămas bun, — iar tovarăşii, iee-mi urma de iepure de hotar!

După ce băură cafelele tot aci, trecură în salon.

Principesa, curând după aceea, luă cu sine pe soră-sa şi pe doamna Glika, apoi Contele, zîmbitor, li se adresă:

— Mă iertaţi că comit nepolitetea de-a vă lăsà singuri...

Ducele îi strânse mâna afectuos.

Gemma rămase câteva clipe tăcută, cu ochii în jos, dar simţind că *el* o privià ţintă... Chipul ei se făcù întâiu palid, apoi se îmbujorà de-odată, când îl văzu că se apropie de dînsa şi că-i ià o mână.

— Scumpă Gemma, îmi vei dà voe să'mi deschid inima şi să'ţi spun în chip intim cât te doriam, cât te iubesc...

Şi-i strânse mâna, aşezându-se lângă ea, în atitudine în acelaş timp iubitoare şi respectuoasă.

— Ce pot să'ţi răspund, Duce, de cât că mă faci fericità cu simţimântul ce'mi păstrezi? Fericită, o repet, şi'n acelaş timp, nu'ţi pot ascunde că şi sufer...

El avù o tresărire...

— O! nu din cauza dumitale Duce, — zise repede, — ci din cauza mea...

— Ce vrea să'mi spună? se întrebă el, cuprins de curiozitate... Trecutul ei oare?

— E datorie a mea de conştiinţă să'ţi fac o mărturisire...

Tăcù o clipă, — apoi:

— Te-ai întrebat în ce chip am devenit văduvă? zise, cătându-i în ochi cu stânjenire.

— Eşti văduvă, ce'mi trebue mai mult, Gemma?

Şi iarăşi acea intonaţiune în pronunţarea numelui ei!

Se uită la el şi avù iluziunea că-i stà în faţă Hrubeanu, în tren, după plecarea lor din Bucureşti, cu doi ani trecuţi, în urmă!

Închise ochii ca să alunge supărătoarea închipuire şi începu, iarăşi îngălbenindu-se cu încetul:

Revista Fundațiilor Regale 1901-1932

— M'am măritat fără să fi iubit pe acela ce tata, mai cu seamă îmi alesese ca soț. Curând însă, ori cât am luptat cu mine însămi, am văzut nu numai că nu ierà să'l iubesc nici odată, dar că iubiam pe altul...

Și, plină de înfierbântare, dar cu amărăciunea deziluziunii de mai târziu, povesti Ducelui viața ei cu omul iubit, — viață ce-i deveni mai apoi pedeapsă.

Hrubeanu ascultă, roș de mânie, la plina de ură parte a povestirii, în care, ierà vorba de faptele lui rușinoase.

— Înțelegi acuma, Duce, reîncepu Gemma după câteva clipe de răsuflare dureroasă, ce a trebuit să sufer, fără zgomot, în tăcere, urmărită încă și de propunerile urîcioase ale bancherului aceluia!

Astfel își esplică Hrubeanu răceala de el, a lui Foullier, și refuzul de-a-i mai specula capitalul.

— Înțelegi, Duce, — urmă Gemma, după altă clipă, cât a trebuit să'l disprețuiesc pe mizerabilul care mă lăsă în situațiunea unei femei întreținute... iartă-mi espresiunea. O! revolta mea ierà fără seamăn de disperată și nu știu ce act de nebunie, dreaptă însă, n'aș fi făcut, de l'aș fi avut la îndemână...

Ierà să izbucniască, în fața acelei porniri care'l pălmuia... Uitase că ierà altul; se simția Hrubeanu, acel ce iubise pe ființa aceasta și auziă cât ierà de urît, și înțelegeă cât de jos ierà în considerațiunea ei...

Frumoasă peste măsură în acea revoltă a femeei care, dacă greșise, rămăsese onestă, se vedea cuprins de patima de-a o strânge în brațe, de-a o simți iarăși a lui și apoi de-a-i striga că ierà tot el: *Hrubeanu!*

Se ridică, supt îmboldul acelei porniri, cu atâta violență, că Gemma se dete în lături...

— Ce ai, Duce?

De nu s'ar fi mișcat, și de-ar fi vorbit, greșeala cea mai de neîndreptat ar fi comis Hrubeanu; dar întrebarea ei îl aduse la simțimântul realității, — și cu tăria de care dispunea, își schimbă într'o clipă privire, atitudine.

— Iartă-mă, Gemma; suferința dumitale pe de oparte și gelozia pe de altă parate.. răspunse el cu glas prefăcut înăbușit...

— A trebuit să'ți spun totul, ca nu mai târziu, aflând poate, să suferi și să'mi imputezi în cugetul dumitale.

Pe când ea pronunță cuvintele acestea, lui îi trecea prin minte o idee nouă, *motivul* acela ce 'i-ar fi învoit să nu o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

iă pe Gemma... Prefăcându-se lovit adânc, va răspândi vorba că va lăsă Franța, poate pentru totdeauna, și va putea astfel să vândă moșiile Ducelui, fără ca nimeni să bănuiască adevărul. Afară de aceasta, își va fi răzbunat și pe Gemma căci avea s'o facă să sufere, prin faptul că o socotise nevrednică de el...

Spre a fi de pe acum întru câtva, în rol, făcu câțiva pași prin salon, urmărit de privirile îngrijate ale Gemmei, apoi se opri în fața ei, îngândurat, cu ochii în jos.

— Duce, începu ea, cu glasul puțin schimbat, îți înțeleg atitudinea și'ți dau dreptate... De nu va fi să ajungem la căsătoria ce doriai, negreșit că va rămâneă în inima mea un regret, însă voiu păstră tot deauna amintirea iubirii dumitale și a simțimântului ce ea îmi inspirase...

Deja i se făcuse glasul liniștit și plin de demnitate în duioșia nuanțată de părere de rău.

— Gemma, răspunse el, mărturisirea dumitale m'a turburat în adevăr, însă te rog să crezi că nici un cuget al meu nu'ți va socoti înjosită vre una din alesele dumitale însușiri...

Ea înțelese, nu-i mai vorbià de iubire Delicatețea îi impusese un răspuns cât mai neofensător, dar realitatea rămâneà limpede pentru ea: Ducele aveà să lupte cu amorul și poate că egoismul bărbătesc avea să triumfe.

— Duce, îți redau libertatea, îi zise în chip prietenos. Înțeleg că între noi trebue să rămână numai prietenia...

— O! mergi prea departe, Gemma...

— Merg până unde dreptul dumitale este... Nu mă voiu simți rănită în amorul propriu, căci am prevăzut și de mai nainte 'ți-am dat dreptate.

— Totuși, îți zic la revedere, Gemma...

— Ca amic, cu plăcere...

— Stărueșți în credința dumitale? Faci rău, Gemma. Nu vezi cât te iubesc? esclamă el, reînsuflețindu-se.

— De va fi așa, Duce, voiu aveà răbdarea să aștept...

Și-i întinse mâna...

El făcu un pas, iarăși îmboldit s'o cuprindă în brațe.

Și ar fi făcut-o, dacă nu auzià bătae ușoară în ușă.

— Poftim... zise Gemma, îndepărtându-se, mulțumită oarecum, căci ghicise intențiunea Ducelui.

Însă asemenea manifestare nu putea să-i placă, după cele întâmplate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Principesa şi doamna Glika intrară, sigure că Ducele îşi va adresă cererea.

Vorbiră însă de altele, şi Ducele plecă fără s'o ceară pe Gemma...

— Aţi înţeles, de sigur, — le zise ea, după depărtarea lui, petrecut de Contele***,—că mărturisirea mea i-a răcit simţimântul...

— Cum se poate! esclamă Principesa. Eu nu cred...

— Ieră de prevăzut, răspunse doamna Glika... şi oftă.

Sărută însă pe Gemma cu duioşie şi-i zise:

— Să nu te mâhneşti, drăguţă...

— Mamă, s'a finit cu mine: nu mă voiu mai mărită...

— A! aceasta n'o poţi zice în chip fatal, — rosti Principesa... Eu sînt sigură că iubirea va birui în Ducele prima impresiune...

— Nu, mătuşică; chiar dacă ar reveni, nu aş mai fi liniştită, iar el şi-ar creă cine ştie ce suferinţi pentru viitor. Dacă dela prima impresiume amorul lui n'a avut generozitatea jertfei, eu cred că va fi bine din parte'mi să'l fac să înţeleagă că nu mai e cu putinţă între noi de cât prietenia şi amintirea de proectul nostru, ca de un vis...

XXXVIII

Peste trei zile, de şi se aşteptau la renunţarea Ducelui, aflară cu surprindere totuşi că dînsul plecase la Paris.

— Vedeţi că s'a finit? zise Gemma cu zîmbet trist...

— In adevăr, e mai încăpăţânat în amorul lui propriu de cât îl puteam crede, zise Principesa. Delicateţea îi impunea măcar încă două, trei vizite...

Şi buna bătrână ierà în adevăr atinsă de asemenea procedare.

— Eu îl cred prea impresionabil şi pune oare-care depărtare între Gemma şi el spre a'şi cercetà mai bine inima...

Contele intră atunci, supărat, căci auzise şi el de plecarea Ducelui.

— Nu ştiu cum vedeţi dumneavoastră pe Ducele, le zise după ce vorbiră de aceasta, însă mie 'mi-a părut de câtva timp schimbat... E alt om în el.

— Cu adevărat, zise doamna Glika. Ai luat seama, Gemma, că el aduce mai mult de cât ori când cu... Hrubeanu?

Contele tresări...

— Cu „omul" de altă dată, verişoară? se adresă Gemmei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da, răspunse ea, înroşindu-se. De la prima cunoştinţă cu Ducele, m'a lovit asemănarea cu acela; acuma însă, nuştiu cum se face, asemănarea mă impresionează şi mai mult. O! să nu vă închipuiţi că'mi redeşteaptă altceva decât desgust; această asemănare stăruieşte însă...

— Mai întâiu, zise contele, glasul Ducelui nu'mi mai pare acelaş...

Gemma îşi aminti de intonaţiunea acestui glas, când îi rostia numele.

— Şi nu putem zice că Ducele a cunoscut pe acel om; cu toate că şi dacă l'ar fi cunoscut, nu înseamnă că i-ar fi putut împrumutà felul de-a fi... zise Contele...

— Cum să ne esplicăm acest lucru? întrebă doamna Glika.

— De sigur că luându'l ca ceva ciudat al întâmplării, răspunse Contele, îngândurat însă.

— La ce să ne mai ocupăm cu asemenea închipuiri?... zise Principesa. Cred că ar fi mai nemerit să ne întoarcem la Paris...

— Această intenţiune o aveam şi noi zise Contele... Bretania s'a prea înăsprit...

— Supt toate raporturile, zise Gemma, zîmbind cu melancolie...

In mintea ei însă, după aşezarea la Paris în casa Principesei, se făceà o operaţiune ciudată: ideea că Ducele aveà prea multă asemănare cu cel-lalt începuse s'o rătăciască prin presupuneri romantice: nu cumva oare îndrăzneţul aventurier îi luase locul?

Dar cum? Nu s'ar fi simţit? şi apoi, de unde să'l fi putut cunoaşte pe Ducele?

Admiţând însă putinţa cunoştinţii, în ce chip ar fi ajuns a face pe Ducele să dispară, iar el să-i ià locul, fără să fi atras luarea aminte a vecinătăţii şi mai degrabă încă oamenilor Castelului?

Asemănarea figurii ierà; însă apucăturile acestor doi oameni se deosibeau şi puterea de a imità nu ar fi fost îndeajuns, spre a înlocui atât de bine pe Ducele.

Ii venise însă ideea, poate că dintr'un fel de presimţimânt, şi în fie-care zi o învârtia prin gândurile ei, silindu-se a şi-o prezintà ca posibilă.

Mai ales fie-ce mişcare ce-i amintià pe Hrubeanu în Ducele, din acele momente ale destăinuirii şi de după ea, o impresio-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nau acum: vedeà în el mai degrabă sufletul lui Hrubeanu, de cât pe al Ducelui, de care, păstrà altfel de impresiuni de dinainte de plecarea ei în țară.

Simțià bine cum îi spuneà inima că nu ierà Ducele, că se întâmplase ceva cu el, că nu în chipul cum făcuse *cest-l-alt*, ar fi primit Ducele mărturisirea ei. Din ce în ce i se arătà mai vădit, în mod instinctiv, că *cestlelt* se condusese mai de mult dintr'un fel de calcul par'că, de mai nainte studiat...

Il vedeà apoi în anume clipe din timpul povestirii, ca supt îmboldirea de neînfrânat a unui simțimânt vrăjmășesc față cu ea; mișcarea i se oprià, din cauza puterii de predominare, dar își aveà câte-o scurtă răsfrângere în câte-o privire furișă...

Atunci le simțise mai mult, acum le vedeà și par'că începeà să și le esplice, întru-cât alt *eu* ierà în Ducele.

Și din zi în zi o înfierbântà mai cu putere asemenea închipuirie, luând proporțiuni, încă misterioase, aproape însă ale unei realități *„ce nu se putea să nu fi fost"*.

Acela care se părea mai mult lovit de „schimbarea" Ducelui, ierà Contele*** și se hotărâ cu dînsul să discute lucrul, după ce-i va fi opus observațiunile ei.

Sosirea fiului Principesei, vânturà aierul casei, dădu tuturor membrilor familiei altă viață și Ducele fu aproape lăsat deoparte, dacă nu uitat cu totul.

Șerban***, micuț de statură, de-o rară vioiuciune și mobilitate a trăsurilor feței, serios în fond, dar plăcându-i s'o facă pe glumețul care nu rîde când alții rîd, plin de distincțiune în întregimea ființii, foarte inteligent și de-o cultură vastă, doctor în litere și în drept, spre a îndreptăți și titlul că poate fi dovadă a unei valori reale a individului, — plăceà, ierà amical, ierà sentimental, ierà și om de rațiune; puteà fi numit aproape perfecțiunea omenească în toată desfășurarea însușirilor ce se pot în ea cuprinde.

Dà mumei lui necontenit cele mai duioase desmierdări, în care se vedeà iubire și respect adânc; surorilor lui un delicat simțimânt întru cât-va ocrotitor de frate mai mare; cumnaților lui acel prieteșug plin de preveniri, în care nu intrà nici un interes egoist.

Se dovedià, din tot ce făcea cât și din graiu, că ierà fericit să-i poată vedeà pe toți fericiți: așa se esplicà de ce'l iubiau toți din inimă, de ce întoarcerea lui ierà adevărata sărbătoare mare a familiei.

Pe Gemma nu o mai cunoscuse și după două zile par'că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

o cunoscuse de când e lumea: o cuprindeà în raza iubirii lui pentru toţi ai familiei; iar în doamna Glika vedeà par'că o a doua mamă.

Părea că Şerban nu ştiă de cât să iubiască sincer ca fiu ori ca frate.

Povestirile lui ierau capo-d'opere vii literare de impresiuni şi de studii psicho-filozofice; iar timpul treceà pe nesimţite, în acest admirabil cerc de familie, şi o săptămână se împlinì fără ca Şerban să treacă de pragul casei în afară.

Gemma concepù atâta iubire frăţească de el, în cât, folosindu-se de împrejurarea că se aflau singuri, în salon, în ultima zi a acelei săptămâni,—îi povesti vieaţa ei.

Şerban fu adânc impresionat.

— Tot ce iubesc şi respect mai mult în lume e femeea, poate unde am avut pe mama ca icoană a perfecţiunei femeeşti. Am pentru femee cultul antic, în care nu intră nimic sensual. În cea mai urîtă văd *un ce* care o face vrednică de respect... Şi când întâlnesc pe femeea care greşeşte, răspunzător fac pe bărbat, pe acest egoist care reduce la el şi la poftele lui tot dreptul de activitate chiar dacă prin nici o faptă nu'şi dă măsura realei lui valori. El a sădit în simţirea femeei vanitatea, el a făcut-o să se creadă numai unealtă de plăcere şi el se plânge de nestatornicia şi de superficialitatea gusturilor ei. El o ridică pe piedestaluri, ca pe un idol însă, căruia îi dă adoraţiuni păgâne, şi pe care îl aruncă jos ca pe o argilă netrebnică, atunci când bestialitatea lui s'a îndestulat...

Femeea modernă, ca şi femeea altor vremi, este şi a fost creaţiunea acestui rege despot, brutal şi desfrânat. Christ a ştiut să ierte pe femeea căzută, dar n'a ştiut să o ridice şi s'o scoată din robia bărbatului... Astfel, cauza a rămas şi efectele nu puteau de sigur să se modifice, în curgerea vremurilor; atât numai că au ajuns să se prezînte cu alte forme.

De aceea, verişoară, când aud că o femee a suferit, inima mea sângeră; iar când o văd că are fermitatea de-a luptà, îi strâng mâna cu dragoste, şi par'că c'un fel de recunoştinţă căci face să triumfe una din marile însuşiri omeneşti: *demnitatea*!

Şi viguros îi strânse Gemmei mâna.

Urmă apoi un moment de tăcere.

— Intru cât priveşte cazul particular al dumitale, verişoară,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

merită un de aproape studiu al imprejurărilor. Cunosc bine pe Ducele de Kerguérren, cu toate că nu l'am văzut dela drama întâmplată în viaţa lui. Observaţiunile dumitale, motivate pentru mine şi de împrejurarea că ai cunoscut pe acel neruşinat, mă fac să cred că poate fi vorba de-o substituire.

— O idee, vere Şerbane, zise Gemma de odată. Dacă este în adevăr ducele de Kerguérren, te va recunoaşte; dacă nu e, limpede va fi pentru noi toţi că e aventurierul.

I te vei prezintă în aşa chip, în cât îl vom prinde la moment.

— Fireşte, verişoară, că ideea este minunată. Zici că Gaston are şi el bănueli?

— Mai degrabă nedumeriri. Aveam intenţiunea să-i arăt observaţiunile mele şi să încep cu el a limpezi enigma. Venirea dumitale îmi dă un aliat mai puternic, căci eşti şi mai liber de cât Contele şi mai pătrunzător.

— Iţi mulţumesc, verişoară Gemma. Nu'ţi poţi închipuì cât m'a pasionat de mult lucrul acesta.

Totuşi am să vorbesc cu Gaston şi voiu căutà să fii faţă, ca să stabilim toate împrejurările.

A doua zi Gemma ieşì cu Şerban şi se duseră de dimineaţă la Gaston.

Contesa nu ierà încă vizibilă; Gaston gata de-a face o plimbare călare, pe acel timp rece dar senin, amână plecarea şi primi pe Şerban şi pe Gemma în biuroul lui, aproape salon.

Şerban începù de a dreptul a-i arătà motivul vizitei.

— Va să zică aţi ajuns a crede că e substituire..? Bietul Duce! S'ar puteà oare să fie pierdut în adevăr?

Apoi, după o clipă urmă:

— La 6 Octobre Ducele a avut o vânătoare. In preseara ei, am cinat la Castel, şi nici o schimare în felul lui de-a fi. Adoua-zi, după un stadiu al vânătorii, nu'l mai văzuiu câtva timp, şi când se ivi, zicând că e indispus, am şi luat seama unei neesplicabile schimbări... Am atribuit-o, negreşit, indispoziţiunii...

— Acum ne putem da seama, odată ce observaţiunile de atunci adunate, aproape ne-au dat convingerea substituirii, — că în timpul vânătorii s'a împlinit strania faptă. Indispoziţiunea a fost numai ceva calculat, în cauză. Epoca fiind stabilită, şi împrejurarea bine găsită de bandiţi, — căci trebuie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să fi fost mai mulți asociați, — rămâne să stabilim motivul, și e lesne de găsit. Ducele ne având urmași, averea avea să fie a Statului, mai ales dacă nici un testament nu s'ar fi găsit. Substituirea are de motiv apropierea averii, în chip cutezător, dar bine chibzuit, — zise Șerban.

— Alt motiv nici nu i s'ar putea atribui, răspunse Contele. Și pentru izbânda faptei, trebue să fi avut banditii om din chiar curtea Ducelui. Un fapt care îmi întărește convingerea, este că actualul Duce a înlocuit pe Dumonteil, vechiul intendent al casei.

— Bun, zise Șerban. Inlocuitorul trebue să fie din bandă.

— Imi aduc aminte că Ducele se ducea adese ori în orășelul ***, unde ziceà că tratează cu niște ingineri-întreprinzători exploatarea pădurilor lui...

— Trebue să fi fost banda...

— A! da, și în acele intrevederi, „aventurierul“ a putut să studieze felul de-a fi, al Ducelui, esclamă Gemma, ca inspirată... O! îl știu; e de-o inteligență și de-o voință puțin comune... De ce vorbiți mai mult și de ce adunăm mai de aproape posibilitățile, mă încredințez că e dînsul...

O! bietul Duce! bietul Duce!...

Și ochii i se umplură de lacrimi.

Câte trei, tăcură câtva timp.

— Vom căutà pe Dumonteil. El ne va fi folositor, zise Contele.

— Prudență însă, Gaston, în investigațiunile noastre, ca să nu scăpăm pe banditul-șef... zise Șerban.

— Am să trimit pe intendentul meu zise Contele, care e acum aici, să ne pregătiască apartamentele, fără sgomot, și noi amândoi, Șerbane, să ne ducem la *** pentru câteva zile...

— Sînt gata.

— Diseară îl expediez.

Contesa se ivi și convorbirea luă altă față.

In ființa Gemmei ierà acum o nerăbdare bolnăvicioasă, pe lângă adânca mâhnire că pierduse pe Ducele.

Și câtă ură pe mizerabilul care o nenorocià pentru a doua oară! Dar sperà, dar dorià cu înverșunare să-i vadă ziua pedepsei, și va fi răsbunarea ei, *căci dela dînsa* va fi pornit!

Principele Șerban și Contele*** sosiră la castel pe un timp ploios amestecat cu ninsoare și cu vânt.

Aci, nu fără mirare, aflară de la intendent svonul că Ducele de Kerguèrren ierà în vorbă cu niște proprietari mari,

pentru vânzarea domeniului de Kerguérren şi a celor-l-alte moşii.

Amândoi se priviră foarte semnificativ.

— Aşa-i că banda începe a lucrà? îi zise Contele.

— Văd. Negreşit că fiecare e stăpân pe averea lui, răspunse Şerban, însă trebue, ori cum, lumei un motiv care să îndreptăţiască asemenea vânzare...

— Motivul există, Şerbane. Ducele a avut convorbire cu Gemma, în care ea, din scrupul de conştiinţă, 'i-a mărturisit trecutul ei...

— Ştiu; 'mi-a spus verişoara...

— Înţelegi dar că banditul joacă rolul de deziluzionat, — şi eată motivul. Desface tot, spre-a se înstrăină, odată ce consideră că nu mai poate fi pentru ei credinţă în femee...

— Excelent motiv, rîse Şerban.

— Destul de zicător. Toţi îl cunoşteau pe Kerguérren ca sentimental, şi când vor aflà cauza, de nu'l vor aproba, de'l vor numi nebun, ea totuşi va esplica hotărîrea lui.

— Bine le chibzuieşte blestematul! Dar de nu-i va fi spus Gemma trecutul? De sigur că se va fi căsătorit cu ea şi amăgirea va fi urmat până va fi găsit alt motiv.

— Mă întreb ce va fi făcut cu averea imobiliară? Ea trebue să fie foarte însemnată, zise Contele.

— Negreşit.

Apoi, după un moment:

— Nu crezi tu, Gaston că ar trebui să înştiinţăm justiţia şi să se înceapă cercetări?

— Am avut gândul acesta. Vom hotărî după ce ne vom duce la Kerguérren...

— Tot mai ai îndoeala?

— Tot par'că, — atât de grozavă, atât de nereală îmi pare ţesătura acestei întâmplări...

— Să nu mă prezinţi cu alt nume, Gaston, ca să nu-i dăm a înţelege că e cursă la mijloc.

— Lasă pe mine. Ne va fi de ajuns să vedem că nu te-a recunoscut, odată ce nici o schimbare nu e în înfăţişarea ta.

După amează timpul se linişti şi soarele începù a se ivi din când în când printre norii fugari. Numai oceanul se auzià mugind furios în isbitura valurilor mari de stâncile ţărmului.

Contele şi Principele se urcară în cupeu şi dădură adresa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ducele de Kerguérren ierà în convorbire cu Ginésty, cu Bonnard şi cu Thoné.

In adevăr Bonnard, cu relaţiunile ce avea, găsise un proprietar, dintre marii financiari, care dorià un castel cu nume mare şi o moşie. Propunerea pentru domeniul Kerguérren îl ispitise pe fiul lui Israel; însă fiind-că ierà vorba nu numai de domeniu ci de toate moşiile Ducelui, care reprezintau un capital de opt milioane cel puţin, — Blanclévy se înţelese repede cu alţi fraţi întru judaism şi alcătuise deja o tovărăşie pentru cumpărarea în masă a bunurilor Ducelui.

— Şi ia aminte, Duce, că Blanclévy et compania nu vor vizità bunurile. El s'a informat deja şi le cunoaşte valoarea. El cere numai să depui la un notar în Paris titlurile de proprietate şi planurile de hotărnicie şi cu notarul va tratà afacerea, fiind-că am avut prevederea să-i spun că Ducele are dorinţa de-a nu intrà el în vorbă cu cumpărătorii, zise Bonnard.

— Foarte bine, răspunse Ducele. Ai procedat cu inteligenţă.

— Aşa dar treaba merge repede, rosti Ginésty. Rambel va ţipa de plăcere.

— Şi zi, pe frumoasa Principesă ai lăsat-o cu lacrimile pe obraz? zise Thoné.

— Da, răspunse el, scurt.

Când i se vesti Contele, însoţit de un străin, Ducele tresări.

— Eu îl ştiam la Paris... murmură.

— Ce înseamnă vizita asta? zise Ginésty, cu ochii ţintă la Ducele.

— Trebuià să am esplicaţiune cu familia în privinţa retragerii mele, zise Ducele.

— Noi să ne arătăm?

— Nu. — Apoi, către Drott: le-ai spus că am oaspeţi?

— Nu, domnule Duce. Le-am spus că scriţi...

— Foarte bine. Voiu face să nu-i reţin la cină. Aşteptaţi-mă.

De pe faimoasa terraţă Ducele coborâ în salon, salută ceremonios pe Contele şi indiferent pe subţiratecul şi mărunţelul său tovarăş.

Acest prim moment decise soarta lui Sartory: nu cunoştea pe Principele.

— Iţi cer voe Duce a'ţi prezinta pe un călător care a făcut ocolul lumei...

Ducele i se înclină zîmbind.

— E Principele***, cumnatul meu...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ducele avù o tresărire uşoară şi se înroşi, — dar repede înaintă, cu mâna întinsă către Şerban.

— Cum, dumneata, iubite Principe?... Da, da; îmi amintesc... Te-a schimbat îndelungata călătorie, te-a făcut mai matur de înfăţişare, — dar, fireşte, nu 'ţi-a răpit şi tinereţea, — zise cu căldură de vechiu prieten, strângându-i mâna. Iartă-mă că în primul moment nn te-am recunoscut... Ei, cum 'ţi-a fost călătoria? Când te-ai întors? Doamna Principesă nu ne-a fost vestit apropriata dumitale întoarcere.

Principele, şezând, îi răspunse că'l găseşte neschimbat, îi arătă bucuria că'l revede, şi-i povesti pe scurt impresiunile de călătorie, — ne contenind a'l observa pe furiş.

Impresiunea o avù limpede că nu ierà Ducele, dar că-i semăna în adevăr în chip surprinzător.

In cele de pe urmă Ducele, după alte întrebări adresate Principelui se întoarse către Contele.

— Iartă-mă, scumpe Conte, că tocmai acum te rog să'mi dai ştiri despre doamna Contesă şi de întreaga familie.

Intenţiunea ce se cuprindea în cuvântul de *„întreaga familie“*, de a trece peste Gemma, supără pe Contele; de aceea nu se putù opri de-a răspunde cu răceală:

— Mulţumesc, Duce; întreaga familie e bine.

Ducele simţi că'şi ajunsese ţinta de a înlătura anume esplicaţiuni.

Totuşi, pentru a'şi preciza situaţiunea, pentru viitor, faţă cu această „întreagă familie“, zise, cuprins oare cum de melancolie.

— Ştii, domnule Conte, că am a face ca şi domnul Principe, îndelungată călătorie; atât numai că fără speranţă de-a mă mai întoarce în Franţa.

— A! Duce! ce vorbe sînt acestea? esclamă Contele...

Ducele luă espresiune de adevărată tristeţe:

— Poate că ani întregi de studiu vor ajunge să umple golul sufletului. Nu mai voiu să ştiu că am o Patrie, de oare-ce pământul întreg o va înlocui; nu mai voiu să fiu prin nimica legat de locul în care am avut a suferi. De aceea scot în vânzare Domeniul de Kerguérren şi celelalte moşii... de aceea voiu rătăci şi voiu studia... ce? ţări, oameni, moravuri, ca să mă conving şi mai adânc că nu există fericire...

Şi se ridică aproape sugrumat; în ochi avea lacrimi...

Principele şi Contele schimbară o privire scurtă ce le exprima gândirea la fel: *„mare comedian„ !*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dar e o descurajare ce nu o mai înteleg, scumpe Duce! zise Contele ridicându-se şi luându-i o mână.

Ducele căta fix într'un punct şi murmură:

— Pătrunde'mi *eul* întreg şi vei înţelege, de nu mă vei aproba... Poate-i lovitură a vre unei nebunii, dar va fi... zise după o clipă, cu sumbră energie în priviri.

Principele şi Contele înţeleseră că a mai stărui spre a'l întoarce de la hotărârea neted exprimată, ar fi fost în deşert, —vorbă de prisos, timp pierdut.

Imi dai voe să te întreb, domnule Duce dacă ai găsit deja cumpărător pentru Domeniul de Kerguérren? i se adresă Principele.

— Da, domnule Principe. Un consorţiu de bancheri şi proprietari s'a oferit deja, căci am arătat dorinţa ca tot ce am ca avere imobiliară, să se vândă odată şi în timpul cel mai scurt...

— 'Mi-ar fi plăcut să cumpăr eu domeniul...

— Iau act cu plăcere de dorinţa dumneavoastră rămânând să văd dacă consorţiul renunţă la acest domeniu,—răspunse Ducele cu politeţe... Blanclévy, principalul consorţiar, tocmai la domeniu ţinea şi pentru el a format consorţiul, de vreme ce-i răspunsesem că nu'l vând fără celelalte moşii...

— Ori cum, un străin în acest castel măreţ, istoric, Duce! zise Contele...

— A! dar mai sînt în stare să ţiu la asemenea consideraţiuni, când mă transform într'un fel de Paria al simţimintelor omeneşti! zise Ducele cu amărăciune, cuprins par'că de tremur şi putându-se îngălbeni.

— Ori cum, să ne permiţi a ne exprima regretele... zise Contele...

Ducele îşi apăsă mâinile pe ochi şi stătu aşa câteva clipe, apoi, le întinse mâinile cu vie pornire:

— Adio! le rosti, înăbuşit... Lăsaţi-mă soartei crude...

— Adio, Duce... îi rostiră ei, fără voe, impresionaţi...

Şi se retraseră.

In cupeu fiind, Contele zise.

— Este sau nu este *el?*

— *Nu este el:* — răspunse Principele, îngândurat, dar cu tărie. Cea mai grozavă decepţiune nu poate răpi unui om de neam delicateţea simţimântului ce l'aş putea numi fiesc pentru strămoşeasca locuinţă în care a văzut lumina. Poate fi apoi motiv, această decepţiune, a expatriării pentru totdeauna, în

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistelemaniaro/index1901-1932

condiţiunile acestea de a vinde tot şi ori cui? Admit că nu are urmaşi; consider libertatea de a face şi de conducere după plac, dar stăruiesc în credinţa că adevăratul Duce de Kerguèrren n'ar procedà în chipul acesta.

— De perfect acord cu tine, Şerbane, răspunse Gaston. Ne este demonstrat până la evidenţă că domnul acesta este un intrus, că datoria noastră este de a face justiţia să intervină . . .

— Foarte bine. Părerea mea este să stăm încă două, trei zile la***, ca să nu-i deşteptăm vr'o bănueală şi cum ne vom întoarce, să vedem pe Procurorul Republicei, zise Principele.

— Biata Gemma... murmură Contele.

— Înşelată în asemenea speranţă! zise Şerban. Imi e simpatică şi o deplâng.

— Dar Ducele, Ducele!... zise Contele, cu aprindere. Să fi căzut victima lor, în adevăr? Imi e dureroasă ideea aceasta.

— O! mai mult de cât probabil că l'au prăpădit... răspunse Şerban. Altfel n'ar fi fost siguri de izbândirea deplină a planului lor...

— Cel puţin să'l răzbunăm! izbucni Contele... Şi altă răzbunare n'avem de cât în a-i dà pe toţi bandiţii pe mâna justiţiei...

XXXIX

Procurorul Republicei, Amedeu de Rochebrune, ocupa de doi ani numai, această înaltă funcţiune. Nu o datorà nici tocmai protecţiunii, nici tocmai unor merite prea strălucite: întâmplarea, precum adese ori se vede, hotărăşte.

Din judecător de instrucţiune în Bretania, trecuse preşedinte de tribunal la Dijon. Cu ocaziunea venirei pe acolo a Ministrului de justiţie, acesta îl simpatiză mai mult după înfăţişarea lui şi din informaţiuni bine voitoare, îşi complectà ideea că ierà magistrat de valoare. Inrîurise întru câtva şi coborîrea lui din nobleţe, din acea nobleţe mai ales care primise cu însufleţire Republica.

Intr'o zi Ministrul îşi aminti de domnul de Rochebrune, la vacanţa de procuror general la Paris şi'l invită telegrafic să i se prezinte.

Fireşte că Rochebrune primi mai ales că averea îi permitea să facă faţă unei eventuale schimbări, şi acum, de aproape un an, ierà procuror general, bine văzut, bine reputat, cu toate că nu avusese ocaziunea a se distinge prin ceva.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Unele reputaţiuni aşa se formează însă.

De altmintrelea, Rochebrune ierà născut par'că să fie magistrat căci îi plăceà sa se ocupe de afacerile ce treceau pe la el chiar după ce nu mai aveau legătură cu el.

Când primi cartă de vizită a Principelui *** şi a Contelui ***, se întrebă cu mirare ce puteau aveà cu el, — şi se simţi măgulit a-i primi.

Indată ce uşierul îi întroduse, de Rochebrune îi întâmpină foarte curtenitor şi-i invită să şeadă, iar el se aşeză lângă ei, lăsând biuroul încărcat cu dosare.

— Cărei întâmplări datorez plăcerea vizitei dumneavoastră, domnilor, întrebă el, cu zîmbetul pe buze...

— Domnule procuror, începù Contele, peste vieaţa noastră liniştită, mare parte petrecută în provincie, suflă un vânt romantic de câtva timp, de aventuri îndrăzneţe... cu răsunet în secularii codri ai Bretaniei.

Procurorul zîmbi.

— Şi trebue intervenţiunea mea oare? La ordin domnilor...

Contele se uitá în unele clipe foarte stăruitor la Rochebrune; par'că-i aminteà ceva figura lui, par'că nu-i ierà cu totul strâin.

Apoi, în chip concis, îi arătă bănuielile lui şi ale Principelui, întărite de ale verişoarei lor, care ierà aproape a se logodi cu Ducele, — fără însă a pomeni ceva de amestecul aventurierului în trecutul Gemmei.

— Bietul Ducele! esclamă procurorul. Acum câţiva ani a trebuit să intru în vieaţa lui, când cu drama de la Kerguérren... Ieram pe atunci judecător de instrucţiune.

— Atunci îmi esplic, domnule de Rochebrune, de ce mi se păreà cunoscut chipul dumneavoastră, zise Contele...

— Şi eu v'am recunoscut, răspunse el, cu toate că v'am văzut o singură dată...

Urmară câteva momente de tăcere, cât timp procurorul stătu gânditor.

— Am aproape convingerea că Ducele a fost jertfit, zise apoi, cu părere de rău. Ce păcat! Ierà nobil suflet...

Se ridică şi apăsă pe un timbru. Uşierul se ivi.

— Trimite la Serviciul de Siguranţă să cheme pe Goron.

— Domnilor, poate că aveţi cunoştinţă de marile calităţi ale Şefului de Siguranţă. Voesc să-i încredinţez afacerea aceasta şi el va lumina întunericul. Va să zică, Ducele e ultimul din familia sa?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

— Din nenorocire, da.

— Nu are nici rude de departe măcar?

— Pe cât ştim, nu.

— Trebue dar să fie amestecat careva din oamenii Curţii, bine cunoscător al tuturor lucrurilor ce priveau pe Ducele.

Cum a putut acesta legă cunoştinţă cu bandiţi din ai Parisului, de sigur, ne-o va spune mai târziu, Goron, — zise procurorul, trecând la biurou.

De îndată ce ierà vorba de-o afacere judiciară, trebuià să fie la locul lui, cu gravitatea cerută.

Goron, bălan roşcovan, de statură mai jos de mijlocie, spătos, din greu clădit, cu ochii foarte vioi şi pătrunzători, breton de neam, cu figura tot atât de mişcătoare ca a Principelui Şerban, tînăr încă şi viguros, se înfăţişă salutând, respectuos din deprindere.

Procurorul îl pofti să şadă şi-i espuse afacerea, făr'a-i prezinta încă pe cei de faţă.

— Cutezătoare faptă, zise Goron, după ce ascultă.

— Domnul Principe*** şi domnul Conte de ***, vecini cu proprietatea Kerguéren sînt foarte afectaţi de întâmplare...

Goron se ridică şi li se înclină:

— Am onoare a vă cunoaşte, domnilor, din vedere.

— Am dori, domnule Goron, să se împiedice vânzarea proprietăţilor, însă în aşa chip ca bandiţii să nu aibă nici o bănuială, zise Principele.

— Voiu avea întrevederea cu domnul Blanclévy, răspunse Goron.

— Ne este apoi teamă să nu fi ridicat falşul Duce, de la Bănci, sumele ce aveà de Kerguérren depuse...

— Cunoaşteţi acele Bănci?

— Nu, fiind-că, ori cât de amici cu Ducele, nu am avut cum intra în asemenea amănunte, zise Contele. Voiu căuta însă pe vechiul Intendent, Dumonteil; el poate va fi ştiind ceva.

— Vă rog chiar, domnule Conte. Dumonteil îmi poate fi de mare folos şi pentru alte amănunte. Prin urmare, din ziua de 6 Octobre aţi observat schimbarea?

— Da, domnule Goron; şi dela întoarerea verei noastre am intrat în bănueli, cu temeiu.

— Voiu puteà aveà onoarea să mă prezint Domniei-Voastre acasă, când va fi nevoe?

— Negreşit, domnule Goron. Vă rog chiar, căci înţelegeţi interesul ce purtăm afacerii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Principele şi Contele îşi luară apoi rămas bun dela Rochebrune, salutară pe Goron şi se retraseră.

Supt seară, Şeful Siguranţei alesese deja pe agenţii cei mai ageri şi le împărţi greaua misiune de-a vizită toate cuiburile de pungaşi, ca sa tragă cu urechea spre a surprinde ceva care să le deă o urmă.

A doua-zi se prezintă însuşi la bancherul mare proprietar Blanclévy.

Acesta, când citi pe carta de vizită, numele temutului Şef al Siguranţei, se cam îngălbeni: aveă multe afaceri strâmbe pe umeri şi amestecul poliţiei nu-i zîmbia de fel.

— Domnule Blanclévy, începù Goron, după ce i se prezintă, am aflat că dumneavoastră aţi alcătuit un consorţiu pentru cumpărarea bunurilor Ducelui de Kerguérren?...

Bancherul respiră, şi, zîmbind răspunse:

— Da, domnule Goron: este, îmi pare, o afacere care nu poate inspirà nimănui vre-o neîncredere...

— De sigur. Totuşi, familia Ducelui, este surprinsă de hotărârea lui. Şi, fiindcă Ducele se află într'o stare de... nervozitate, care cere îngrijiri medicale, până să se împlinească anume formalităţi....

— A! va fi vorba de interdicţiune?

— Poate. Până atunci sunt încărcinat din ordin superior, a mijlocì pe lângă dumneavoastră prudentă amânare a afacerii. Zic prudentă, spre a nu se simţi contrariat, Ducele. Înţelegeţi...

— Înţeleg, domnule Goron. Ştiţi însă că afacerea îmi convine şi că...

— Imi închipuesc, domnule Blanclévy, însă noi ne încredem în sprijinul dumneavoastră fără să vă mai chemăm la Parchet, ceea ce v'ar răpi un timp preţios...

Bancherului nu-i plăceà Parchetul, care-i mirosia urât, şi înţelese delicata ameninţare a lui Goron.

— Va fi după dorinţa dumneavoastră, răspunse el, nu fără să nu se fi înroşit.

— Imi puteţi spune până unde aţi ajuns cu tratativele?

— Domnul Duce nu voeşte a se amestecà în asemenea tratări ce nu se potrivesc firii sale aristocrate, zise bancherul nu fără ironie, şi a rămas lucrul aci, să mă anunţe la ce notar să depue titlurile de proprietate şi planurile... In principiu am stabilit suma de opt milioane.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuraru.ro/mdrr1901-1932

— Aţi vorbit cu domnia-sa ori prin intermediar ?..
— Prin intermediar.
— Îi pot cunoaşte numele ?
— Da; domnul Conte le Bonnard...
Goron avù o foarte uşoară tresărire, dar nu zise nimic.
— Şi în ce chip credeţi dumneavoastră să amân ?
— Aţi văzut fiecare proprietate ?
— Nu; însă le cunosc din informaţiuni sigure.
— Veţi vedeà titlurile şi planurile, apoi veţi declarà că la primăvara, dumneavoastră, sau altă persoană de încredere, va vizità fie-care moşie în parte.
— Dar dacă Ducele nu va primi şi va căutà alţi cumpărători ?
— Veţi declarà că sînteţi gata a depune o sumă oarecare şi veţi bine voi a mă ţine în curent. Vă rog însă să păstraţi secretă mijlocirea noastră.
— Vă promit.
Goron se ridică şi plecă.
Din acea zi un agent avù rolul de-a veghià asupra bancherului.
— Le Bonnard... îşi zise Goron, după ce ieşi dela bancher. Dar ne este cunoscut, decăzutul Conte... Fi-va unul din bandă ?
Şi, îndată ce se întoarse la Prefectură, cerù anume dosar, îl frunzări şi găsi:
„Emile le Bonnard (Conte) amestecat în „afacerea Caillard" de „şantagiu". Scăpat prin influenţa Contelui de Rafalle, unchiul său. Gentilom trăind pe la cluburi şi din expediente. Arestat într'un „tripou" secret din strada Monsieur-le-Prince, şi liberat pe garanţia aceluiaş unchiu".
Urmau apoi semnele chipului, şi nota: „a se avea ochii asupră-i".
— Şi cam de mult n'am mai avut ochii asupra lui. Vom aveà însă onoarea a'l urmări... îşi zise Goron.
Chemă apoi pe „le Suppé" agent secret cu bună înfăţişare de funcţionar la pensie şi-i dădù sarcina de-a'l supraveghià ori unde se va duce, — spunându-i la ce cluburi îi va puteà dà de urmă.
Le Bonnard se întoarse la Paris, cum se întâmplă, în aceeaşi zi cu Principele şi cu Contele, în acelaş vagon încă.
El cunoşteà pe Contele şi stătù în despărţirea lui de vagon, până ce se înoptă bine şi simţi că Contele s'a retras în des-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

părţirea vecină, — apoi, fiind-că nu avea geamantan cu el, trecu repede în alt vagon.

Contele îl văzuse, i se păruse a'l cunoaşte, dar nu'şi aminti cum şi de când...

Tocmai când se coborîră din tren, la Paris, îl văzu iar şi atunci îşi aminti că ierà între invitaţii ce găsise la Kerguérren într'o zi.

Insă pentru acum nu dădu nici o importanţă faptului că acest domn puteà veni de la Kerguérren.

In ziua dar când Contele şi Principele vorbiau cu Procurorul, le Bonnard depuneà acte şi planuri la notarul Antoine în strada Bellechase, iar a doua zi, după vizita lui Goron la bancher, se duceà şi le Bonnard la acesta, spre a-i vesti depunerea actelor.

— Domnule Conte, i se adresă bancherul, tovarăşii mei cer să amânăm cumpărarea până la primăvară, ca un trimis al nostru să viziteze fiecare proprietate cu deamănuntul. V'ar supără aceastà amânare?

Le Bonnard se arătă contrariat.

— De ce asemenea lucru, când acte, planuri şi informaţiunile dumneavoastră vă dă situaţiunea şi valoarea moşiilor?

— Totuşi, a vedeà este o siguranţă ce trebue să avem de ceea ce cumpărăm... Cred că sîntem în dreptul nostru, domnule Conte...

— Negreşit. Poate însă ca Ducele să se adreseze altora...

— Vă răspund că sînt gata să depun o sumă, ce veţi crede, ca „angajament"... ca garanţie...

— Bine, domnule Blanclèvy; voiu scri Ducelui...

— Voiu aştepta răspunsul domnului Duce.

Peste trei zile Ginésty şi Thoné se întorceau cu răspunsul Ducelui că primià amânarea şi depunerea, la notarul Antoine, a unei sume de un milion, — ceea ce le Bonnard o comunică bancherului.

In seara acelei zile Goron cercetà iar nişte dosare, în care găsi pe Ginésty zis şi vicontele de d'Albois şi pe Thoné, marchiz, şi cu notele ce i priviau.

— De sigur că aceştia sînt principalii din bandă.

După două zile, află că fie-care din aceştia depuseseră curând la „Comptoire d'Escompte" câte o sută şi ceva de mii de lei...

— De sigur din primele despoeri ale averii Ducelui, îşi zise Goron.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/mcrr1901-1932

Pe urmă Blanclévy îi aduse ştirea amânării şi a depunerii sumei de „angajare".

Prin urmare ce ierà mai greu se făcuse; puteà urmări afacerea cu răbdare.

In ziua de 15 Decembrie le Suppè îi aduse vestea că Ducele de Kerguérren se află în Paris, la otelul „Regal" unde'l urmărise din casa lui le Bonnard...

Goron se puse pe drum ca să'l poată vedeà pe acest Duce de contrabandă, — şi se aşează la fereastra mare a unei cafenele.

După aşteptare de vr'o oră, văzù ivindu-se un bărbat de frumoasă şi distinsă înfăţişare...

— Drace! îşi zise, după ce văzù semnul agentului, deghizat ca vânzător de ziare. Figura acestuia nu'mi e cu totul necunoscută. Am mai întâlnit-o... undeva... cândva...

Şi ieşi, luându-se după Ducele care apucase, pe jos, cu umblet liniştit, sigur de persoana şi de conştiinţa sa.

Ducele se duse la Banca Anglo-Americană, sucursală a Băncei cu acelaş nume din Londra.

— A! da; are şi domnul Duce ceva de depus... Banda lucrează, şi adună şi depune ce poate...

Plimbându-se de colo până colo, Goron se trudià cu mintea să'şi dea seamà unde mai văzuse pe aventurier.

De-odată se lovi pe frunte:

— La Aurora d'Amériily, în una din serile ei... îşi zise... Da, da... Nu mă înşeală memoria... L'am deosebit prin înfăţişarea lui... Ierà, îmi pare, amantul ei... Eată o urmă... De nu va fi cumva unul cu care a dispărut ea câtva timp... Un conte nuştiu care... Imi amintesc că „demi-mondul" ierà impresionat de lucrul acesta...

Ducele ieşi după o jumătate de oră...

Goron îl privi în faţă cu atâta stăruinţă, că el băgă de seamă şi se uità la Şeful Siguranţei mândru şi oare-cum dispreţuitor că străinul îl privia în acel chip.

— Da. da... îşi zise Goron... *el este*...

Nu'l mai urmări, ci făcù semn lui „le Suppè" care urmà să nu vândă nici un ziar din cele ce aveà în mână, — apoi intră la Bancă.

Aci se putù informà că domnul, care răspundeà la semnalmentele date, se numià Duvernoy, armator, şi că depusese două milioane în valori...

Goron cerù să vorbiască directorului, îşi arătă calitatea, şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
supt pecetea tainei, mijloci să'l înştiinţeze când Duvernoy va voi să ridice din sumă ori suma întreagă.

— Bun, îşi zise după ce ieşi d'acolo, am început să ţin firele.

După două zile află unde locueşte Aurora d'Amerilly şi-i făcu vizită.

Aceasta îl primi surprinsă, cu atât mai surprinsă, când văzu de cine se interesează Şeful Siguranţei.

— E contele de Sartory, domnule Goron...

— A! contele de Sartory... de care, mai anul trecut, îmi pare, se ziceă că a avut mare slăbiciune de dumneata.

Aurora se înroşi, ochii îi sclipiră un moment; apoi se stăpâni şi răspunse, zîmbind:

— Ce-a fost s'a dus...

— Nu l'ai mai revăzut d'atunci?

— Nu. Nuştiu ce se va fi făcut... Se interesează Prefectura de el?

— Intru câtva...

— Nu voiu să pătrund în tainele Prefecturii, zise ea, rîzând.

— Poate că vei află ceva, mai târziu, când sper să'ţi cer alte informaţiuni.

Goron plecă, după ce adresă frumoasei „demi mondene" câteva măgulitoare complimente, şi o lăsă intrigată.

— A mai făcut presemne vr'o „afacere" şi de astă-dată poliţia l'a luat la ochi.

Dar ideea că ierà în Paris mişelul o turbură, îi dădù dorinţa să'l întâlniască şi...

Da, îl iubià încă, cu toată purtarea lui faţă cu dînsa. L'ar fi voit încă odată la picioarele ei...

Ar fi voit să mai vadă învăluind-o cu fluidul privirilor lui care ameţiau şi dominau...

Apoi, la ideea că ierà în pericol, odată ce poliţia se amesteca în vieaţa lui, o cuprinse arzătoare pornire de-a'l află, de-a-i dà de ştire să se păziască, de-a'l adăposti la ea, nevoe fiind.

Invăpăerea nu ţinu mult, căci după ce căută în juru-i şi nu mai văzù splendoarea locuinţii de altă dată, se întunecă la chip...

Trăià într'un lux de rînd care nu-i plăceà, însă nu'şi permiteà nici o fantazie; trebuià să adune ban cu ban, ca toamna ce nu ierà departe, să n'o găsiască nepregătită...

Muzeul Digital al Romanului Românesc

Milionul ei!... Cum i'l furase ticălosul! Şi în ochi îi licări scânteerea unei vii porniri de ură!

Instinctul cărnei se plecă înnaintea instinctului păstrării reprezintat prin roata banului.

Prinţul rus o considerà pe ea însăşi ca pe o mobilă, în casa ce-i dăruise, şi trebuià să o găsiască la locul ei, ori la ce oră ar fi venit, treaz sau beat, mai mult beat de cât treaz.

Ii plătià tot ce ţineà de casă, dar generozităţi nu aveà, şi ea îl suferià astfel, ca să nu'l piardă prea curând.

Numărul prietenilor de altă dată scădeà, văzând cu ochii, iar amanţi în perspectivă nu mai zîmbiau la orizonul „alcovului".

Altă stea ţineà acum locul ei în lumea care petrece, pentru ea ierà deja începutul finitului.

Deci, alungat trebuià ori ce gând la trecutul în care-i strălucise amăgitorul Sartory!

XL

Se apropiau sărbătorile Crăciunului romano-catolic şi Principesa primià invitaţiuni la câteva sărbători ale pomului în familiile cu care ierà în legături de prietenie.

Aceste sărbători ierau şi prilej de petreceri cu danţ.

Gemma, în afară de doliu după tată-său, purta în inimă doliul după Ducele şi îndemnul bătrânei de-a se arătà în lumea ei, cu care deja făcuse cunoştinţă,—nu iera de nici o ispită pentru dînsa.

In durerea ascunsă care o rodeà, nu-i aduceà nici o mângâere mrejile ce Poliţia întinsese în jurul lui Hrubeanu...

Il va prinde, îl va arestà, îl va judecà Justiţia, îl va pedepsi... Şi? Aveà oare să învie acela pentru care simţise întâea iubire din cunoaşterea realei valori a omului? Nu... Ierà pierdut şi, în inima ei, nu credeà să mai poată vre un bărbat să aibă înrîurire asupra-i.

In ziua când o regăsim, ţinea în mână o scrisoare dela Irina. Ierà la San-Remo de câteva zile, care-i plăceà mai bine decât Nissa şi aveà intenţiunea să plece apoi la Neapoli. O întrebà dacă a fixat ziua căsătoriei, ca să'şi poată şi ea orândui timpul, spre a fi mai aproape de Paris pentru acea dată.

— O! când ar şti Irina! îşi zise biata Gemma, în ochi cu lacrimi... Dar de ce să-i spun cât sufer! Petreacă iubita de dînsa! Fie fără umbră mulţumirea sufletului ei!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Îi răspunse dar că nişte împrejurări silia pe Ducele să amâne căsătoria până către vară şi o îndemna să călătorească înainte, cât mai mult şi numai când se va simţi ajunsă de prea mare dor, să se îndrepteze spre Paris.

Pe când închideà scrisoarea auzi zgomot de paşi în urmă-i şi repede întoarse capul.

Ierà Şerban.

— Te întrerup, Gemma? O întrebă afectuos, şi-i sărută mâna.

— Nu, Şerbane. Am terminat scrisoarea către Irina... Imi aduci vre o noutate?

— Da, Gemma. Acuma chiar am văzut pe Goron...

— Ei, ce ţi-a mai spus? Ia şezi, vere.

— Mi-a spus că Ducele...

Ea se ridică repede, însufleţită.

— Trăeşte?

— O! dragă verişoară, nu te amăgi singură... Il numesc astfel pe uzurpatorul...

— Ca să nu'mi redeştepte alte amintiri... zise ea, cu tristeţe. Vrei să'ţi spun drept? Nu mă mai pasionează pedeapsa acelui mizerabil... Tocmai la acest lucru mă gândiam mai adineauri...

— E poate oboseala aşteptării prea îndelungată?

— Nu, vere, e inutilitatea lucrului în sine. Va fi pedepsit...

La ce'mi va folosi? Poate ca să văd înainte'mi şi mai adânc haosul din siguranţa că Ducele adevărat nu mai există...

Şerban avù o clipă de întunecare, ce trădà în el o nouă stare sufletească; dar prea delicat, sau prea convins de durerea Gemmei, — cum ierà să-i arate că începuse a o iubi?

Desele apropieri de Gemma, învoite de afacerea „Kerguérren" cum o numia el, — momentele de convorbire singuratece cu ea, când se avântaà şi'n discuţiuni serioase; amănunţirea, cu spiritul lui pătrunzător, a caracterului Gemmei, îl înrîurirà, îl dominară cu încetul, mai mult de cât fiinţa ei plină de seduceri.

El însuşi nu mai ierà vesel şi senin, ca de obiceiu; durerea Gemmei pătrunsese şi'n sufletul lui...

Cum puteà fi voios în faţa acelei inimi triste din care nici o răsfrângere pe buze nu mai puteà fi zîmbet adevărat?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistelromanesti.ro/mdr/1901-1932

Gemma nu înțelegea, nu-i vedeà schimbarea; îi părea firesc cu acea înfățișare serioasă, cu acel graiu care se potrivià cu atmosfera ei de suferință.

— Și ziceai că falsul Duce, vere?

— A depus două milioane, la o bancă, supt numele de: „Duvernoy".

— A început să despoae pe cel adevărat care nu mai este...

— Intendent are pe unul din banditii tovărășii; fecior în casă pe altul; fecior de masă, pe altul... Vechiul intendent, Dumonteil, făcând o vizită la Castel, ca pentru a mai vedeà pe fostul lui stăpân, a dat cu ochii de mutrele acestea suspecte și, după semnalamentele lor, date lui Goron, acesta 'i-a aflat cine's. Acum că banda toată e cunoscută, Goron se pregătește a da lovitura...

— In ce chip? 'Ți-a spus-o?

— Da. Știe că individul s'a numit Sartory...

Gemma tresări...

— Va ajunge și la mine oare? întrebă ea, cu grijă.

— Nu cred. Mi-a destăinuit însă că vreà să combine lovitura cu Aurora d'Amérilly.

Gemma se îngălbeni: numele acestei femei îi făcu rău. Se domină repede însă...

— Combinațiunea 'mi-o va spune mai târziu; dar eu par'că am pătruns-o. Cred că va pune pe acea femee să-i scrie, să'l amenințe... poate să'l cheme la ea...

— O! e prea tare, mizerabilul, ca să se impresioneze, dar încă să cadă în cursă?...

— Eu cred că va cădeà în ea fiindcă n'o poate bănui... Și'mi întemeez credința pe faptul că individul, după cum 'mi-a povestit Goron, a furat amantei lui toată averea bănească... Știindu-se descoperit de dânsa, se va teme și va căutà să înconjoare pericolul. Astfel, se va duce s'o vadă... și să se învoiască cu dînsa...

Gemma ascultase cu interes:

— Câtă decădere! Să fure și dela asemenea femee! Vezi însă, vere? In vieața unui om faptele lui rele se înlănțuiesc în așa fel, în cât să'l piardă odată!... Dar cum a ajuns Goron până la Aurora aceea?

— A întâlnit pe Sartory în Paris și 'și-a amintit că l'a văzut la dînsa...

Cum va fi făcut ca s'o convingă să-i spună trecutul ei,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nu mi-a spus, însă de aci a pornit deslegarea enigmei... Imi pare rău numai că nu te mai interesează afacerea, fiind-că pentru dumneata, Gemma, am început-o...

Se opri, cu ciudă pe el că îşi desvăluise întru câtva inima.

Tonul lui, surprinse pe Gemma şi o făcu să-i arunce priviri cercetătoare, furişe.

Şi'n acele clipe par'că'şi dădu seama de ceva nou în fiinţa lui Şerban.

El se ridicase, înroşit puţin...

— Imi dai scrisoarea mie să o trimit cu scrisorile mele, la poştă ?

— Da, Şerbane; poftim.

El i se înclină, mai puţin familiar şi ieşi...

Gemma rămase cu ochii pe urma lui, cuprinsă de gânduri ce nu avusese încă...

In adevăr, Goron avusese cu Aurora îndelungă întrevedere şi aproape îi impusese să'l ajute pentru darea pe faţă a falsului Duce.

Fusese de ajuns să-i destăinuiască noua întrupare a lui Sartory, ca Aurora să se decidă şi atunci îi destăinuise şi ea cum fusese victima lui.

Atât i-a trebuit lui Goron, căci ştiu să aţâţe în ea ura pentru fostul amant cu atât de mişelească purtare faţă cu ea, şi orândui înscenarea.

Scrisoarea ce alcătui supt dictarea lui Goron, o luă şi o expediă el singur, pe numele Ducelui de Kerguérren. In plic ieră altul, cu adresa: Contelui Gabriel de Sartory, — şi în acest din urmă plic, scrisoarea.

Când primi Ducele scrisoarea, recomandată, o socoti de la vre unul din tovarăşi, — poate de la Thoné, a căruia scriere nu o cunoşteă.

Când o desfăcu şi dădu cu ochii de al doilea plic, cu numele „de Sartory", — se îngălbeni şi mâna-i tremură...

Recunoscuse scrierea Aurorei... şi câteva momente o privi, încremenit, ne-cutezând par'că să rupă şi acel plic.

— E posibil să'mi fi dat de urmă? se întrebă îngrozit. Dar atunci...

Işi opri aci cugetarea; înnăduşit, îşi plimbă mâna pe frunte, — obişnuitu-i gest, — şi se ridică foarte înfierbântat...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistelromanesti.ro/mdrr1901-1932

— Nu'mi rămâne de cât fuga... cu ce am pus de-oparte... îşi zise, privind în largul oceanului ceţos.

Se plimbă cu paşi mari prin vasta încăpere, — îşi alipi apoi fruntea de geam, şi aşa, răcorindu-se puţin, îşi redobândi liniştea întru-câtva.

Ia să vedem ce'mi scrie, — şi rupse plicul încet, încet... apoi citi:

„Scumpe Gabri, îţi poţi închipui bucuria când am văzut „că eşti încă în Francia? Ieşiai acum vor fi zece zile, de la „otelul „Regal"... Te-am recunoscut, la moment, însă ieram „cu noul meu amant, un Prinţ Rus şi nu puteam să opresc „cupeul. Mă cuprinsese însă dorul de-a te revedeà, scumpul „meu Gabri, de-a mă mai cuibări lâng tine, ca în trecut, uitând „cele întâmplate, căci ori care ar fi situaţiunea unei femei în „lume, amorul o birueşte şi o face să ierte, când în adevăr „iubeşte. Şi eu te-am iubit, Gabri al meu; şi eu urmez a te „iubi şi a nu'mi aduce aminte de cât de zilele frumoase ce „'mi-ai dăruit. Ierà să pornesc în Bretania, la tine... Insă la „ideea că viu la ducele de Kerguérren, m'a oprit, aşa că scriu „lui Gabri şi'l rog să vie el la mine, să vie să-mi dea din „când în când momente ce mă vor face fericită..."

Ducele se opri şi privi iarăşi în largul oceanului, pe care valuri de ceaţă, aci se subţiau şi se ridicau, aci se coborau şi se întunecau cu desimea lor.

De atâta timp înţărcat de plăceri, plecat numai necesităţilor situaţiunii, o femee şi mai ales Aurora, nu 'i-ar fi displăcut. Ba avù încă sensaţiunea de-a cuceri altă fiinţă în fosta lui amantă; simţi aceleaşi înfiorări, ca în faţa Gemmei, în ziua destăinuirilor ei, şi urmă să citească scrisoarea, îmbunat, aproape primind invitarea.

„Nu cred scumpe Gabri, că chemarea mea te va lăsà in„diferent.

„Nu voiu să ştiu pe cine întrupezi şi cum: rămână taina „ta. Pentru mine eşti şi vei fi Sartory de odinioară, şi numai „pentru mine, — căci îmi cunoşti firea şi inima, şi eşti con„vins cred, că altora nu'mi spun întâmplările vieţii şi simţi„mintele.

„Te aştept cu dragoste nemărginită, înştiinţează-mă însă, „când vii, că să expediez pe Rusul; ori arată'mi alt loc de „întâlnire, unde vei voi: puţin mă interesează locul; numai „tu să-i luminezi cuprinsul cu fiinţa ta seducătoare şi amo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„roasă de neuitat. Vino Gabri al meu; nu mă face să sufer... „Vino; te voiu întâmpina cu braţele deschise.

„Aurora ta".

— De ce nu, la urma urmei? îşi zise, aprins de amintiri sensuale.

Apoi, după gândire de câteva minute:

— E şi prudent..., odată ce 'mi-a dat de urmă. Ciudat! După Gemma, iarăşi Aurora. Aceste două femei îmi vor fi apururea în cale... Cel puţin aceasta nu poate fi periculoasă, cultivând-o... să mă duc însă la Paris? Nu... e mai prudent, în altă parte.. Nancy îi va fi şi ei mai aproape, şi mie.

Totuşi, nuştiu ce simţire tainică îl opri să răspundă în acea seară.

A doua-zi departe de-a se deşteptă liniştit, cu alte simţiminte, imaginea Aurorei îl urmăria mereu...

Înştiinţă doar pe Joël că se duce la Paris şi, supt seară plecă, ducând cu el vr'o cincizeci de mii de lei, cu care să îndemnizeze pe Aurora.

La Nancy coborâ la otelul *„Trei lebede"*, ceva mai retras şi telegrafiă Aurorei:

„Sînt Nancy, otelul „Trei Lebede", camera 13. Vino".

„Gabri"

— S'a prins! esclamă Aurora în primul moment şi repede se aşează la micu-i secretar de mahon ca să scrie lui Goron.

Stete însă multe momente cu condeiul în mână fără să se hotărască a trage întâea literă...

— Adecă de ce? se întrebă. E departe de-a fi răspuns din frică şi graba lui înseamnă mai curând plăcerea de-a mă vedea. E atât de sigur de situaţiunea lui, că un pericol nu'l poate turbură. Şi apoi, poate că îmi va înapoiă banii...

La gândul acesta, par'că i se umplù fiinţa de mulţămire; iar pe urmă, plăcerea de-a'l simţi lângă ea, în braţele ei, îi mări mulţămirea.

De ce să serviască pe Goron, şi să nu se serviască pe sine?

Trimise, cu grabă ca de friguri o scrisorică Prinţului. Ierà silită să plece din Paris pe timp de 24 ore şi 'l vestià; apoi răspunse telegrafic lui Gabri că soseşte cu întâiul tren, — şi pe la orele 10 şi jumătate, porni.

In acea seară i se prezintă lui Goron, Langlumeau, agentul special însărcinat cu supravegherea Aurorei.

Goron cunoşteà inima femeiască şi 'şi închipuise, cu drept

Muzeul Digital al Romanului Românesc

cuvânt, că primei porniri de ură, Aurora putea să dea altă urmare de cât cea dorită de el.

— Ce e, Langlumeau? îl întrebă.

— Doamna cu ochi frumoşi a primit o telegramă azi de dimineaţă; a trimis în oraş o scrisoare şi o telegramă la Nancy. Mi le-a arătat feciorul. La 10 şi jumătate a plecat cu trenul şi eu după ea. La 12 ore am fost în Nancy şi doamna s'a oprit la otelul „Trei lebede". M'am făcut în patru şi am aflat că avea întâlnire cu domnul Conte de Sartory...

Goron sări repede în sus, frecându'şi mâinile.

— Perfect. Bravo Langlumeau. Vei avea o gratificaţiune. Du-te la post şi când se va întoarce de la Nancy, înşiinţează-mă.

Langlumeau salută milităreşte şi ieşi plin de bucurie. O favoare de la Goron iera lucru mare. Putea să spere vr'o înnaintare în grad.

— Nu m'a prevenit: deci am ghicit-o. Şi fiind că Sartory a chemat-o, nu va fi numai pentru odată. Domnule Duce, te ţin în palmă,—îşi zise Goron.

Informându-se că primul procuror nu plecase încă de la Palatul de justiţie, îi ceru să-i vorbiască şi-i comunică vestea însemnată.

Când Aurora intră în camera No. 13 sări de gât lui Gabri cu adevărată pornire de bucurie.

Imbrăţişări, desmierdări, patetism;—nici o imputare, nici o aluziune la trecut. Apoi prânziră, cu mâncări alese şi cu vinaţuri scumpe, ca în timpul petrecerii pe litoral.

Fu mai apoi o înfierbântată reînviere a dragostei din timpul primei lor cunoştinţe,—bă acum încă cu mai multă împătimire, după o despărţire ce se părue fără revedere.

— Dragă Auroro, începu Gabri, îţi datorez esplicaţiunea purtării mele...

— Te rog: las-o Gabri... Pentru acum avem prea puţin timp al nostru.

— Nu, Aurora. Trebue să mă asculţi. Dacă aş fi fost singur în tot ce-am făptuit ca să ajung la noua personalitate, ţi-aşi fi spus lucrul şi nevoe n'ar fi fost de despărţire. Dar ieram, dacă nu supt dominaţiunea tovarăşilor mei, însă silit să lucrez şi după sfatul lor... Aşa s'a făcut că banii tăi s'au întrebuinţat pentru ca să intrăm în stăpânirea unui titlu pentru mine şi a averei Ducelui de Kerguérren pentru noi toţi.

— Şi Ducele a pierit? întrebă ea, nu fără înfiorare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Gabri nu răspunse la aceasta; ea luă tăcerea drept afirmare şi privi ciudat la amantul ei.

— Lor m'am supus dar ca să rup cu tine, şi a trebuit să le dau iluziunea că ruperea scumpelor noastre relaţiuni iera fapt îndeplinit. Mai aveam puţin timp însă, şi apoi scăpat de tovărăşie, redevenit complect liber, primul meu gând ierà să fie să te revăd. Mă interesasem deja de tine; ştiam că trăeşti c'un Prinţ Rus şi aveam adese ori accese de teribilă gelozie...

— O! dragă Gabri! esclamă Aurora, strângându-l cu foc la sân.

— Ai putut să'mi afli cuibul, mi-ai scris şi ţi-am răspuns la moment, ca să'ţi dovedesc că vechea mea iubire nu poate muri...

Ea îl acoperi cu sărutări nebune...

— Dar cum te-ai putut informa de mine?

Ea se gândi câteva clipe.

— Să nu mă certi. Nu ierà oare natural s'o fac? Indată ce Rusul mi-a dat timp m'am întors la otel „Regal" şi am aflat că ierai înscris supt numele de ducele de Kerguérren. Plecaseşi, dar nu însemna nimic, căci am putut să ghicesc taina. Aşa dar acele întrevederi dese ale tovarăşilor tăi cu Ducele, aveau de scop adevărat să i te substitui? Mare curaj! Admirabilă lovitură! O! Gabri al meu! Gabri al meu..

— Gabri al tău, îţi va întoarce cu dobândă averea ce ţi-a luat, când averea Ducelui o va fi împărţit întreagă cu tovarăşii. Pentru acum îţi voiu dà 50.000 de lei, scumpă Auroro..

— Şi ne vom mai întâlni, nu-i aşa Gabri? O! spune că dà.

— Negreşit că da. Te rog însă, lasă pe Rus...

— Nu, Gabri; de ce te-aş minţi? Suferă şi tu această împărţire a corpului meu care nu poate avea afăce şi cu inima. Când vei fi deplin liber, o! atunci, bucuros...

— Bine, Auroro, răspunse el, nu fără mâhnire bine imitată. Imi voiu închipui că el e trădatul, că pentru mine îl trădezi...

— Da, Gabri; da scumpul meu Duce! îi răspunsese cu înfierbântare, nemai îndestulându-se a'l privi.

Ea amesteca minciuna cu realitatea pornirilor de dragoste, şi credea iarăşi pe Gabri împătimit de dânsa.

După o noapte de adevărată beţie amoroasă, îşi primi suma de care-i vorbise Ducele şi plecă la Paris obosită dar feri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaraisvenia.ro/micri1901-1932

cită, cu speranţa şi de pe acum cu nerăbdare pentru apropiata întâlnire.

Rusul îi făcu o scenă grozavă de gelozie.

— Ia să mă slăbeşti cu asemenea prefăcătorii, amice, îi răspunse cu mândrie. Că mă întreţii, nu însemnează că ai dreptul a petrece ori unde îţi place. Eu nu ţi-am făcut imputări; am fost mai delicată. Nu'ţi convin ? rămas bun Prinţe !...

— Cel puţin spune'mi unde-ai fost ? o întrebă, mai domolit.

— Am şi eu o sfoară de moşie şi trebue să mă duc din când în când, mai ales că se apropie primăvara.

Rusul se mulţămi ; o împacă cu câteva mii de lei şi plecă temător să nu o piardă : frumuseţea ei îi măgulia vanitatea.

Supt seară i se vesti Goron.

— Ei, scumpă Auroro, nimic dela Ducele nostru ?

— Nimic, răspunse ea cu tonul celei mai depline sinceităţi. I se va fi părut că, dacă răspundea scrisorii mele, va puteà dà de vr'un pericol...

Goron zîmbi ca încuviinţare şi zise :

— Să mai aşteptăm...

— O ! eu nu cred să mai răspundă...

— Ii vei mai scri ;—nu însă acum, se grăbi să adaoge, căci Aurora ierà să-i zică, de sigur, că ierà de prisos.

— Dacă vei crede dumneata, mai târziu.

— Cred că va fi nevoe încă de-o încercare. Nu te mai reţin şi'ţi mulţămesc de sprijin,—adaose nu fără puţină ironie.

— Aşteaptă tu sprijin dela mine ! îşi zise, după plecarea lui... De altfel ar trebui să-i mulţămesc, căci fără el nu revedeam pe Gabri.

XLI

La serbarea pomului de Crăciun de la Contesa***, fiica Principesei, trebui să se ducă şi Gemma.

Găteala ei simplă, care întru câtva ţinea de doliŭ, frumuseţea ei par'că mai interesantă din cauza palidităţii, aveà mare înrâurire în lumea cu totul distinsă a casei.

Putŭ să placă şi femeilor, prin rezerva ei, cu toată starea ei de văduvă.

Marchizul Petre se arătă aproape pe faţă cel mai înamorat de dînsa ; Şerban, o admirá şi o iubia în intimitatea sufletului lui, cu melancolia celui ce nu putea să spere.

Gemma, neturburată de ochiadele marchizului curtenitor, privia cu duioasă părere de rău adeseori la Şerban...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— De ce mă iubeşte? se întreba... Ca să sufere... Şi nu pot nici măcar să'l mângâiu... Şi mi-e simpatic, cu toate acestea... Bietul băeat!... Nenorocită, — fac şi eu nenorociţi!

Intr'un grup Gemma iera subiect de alt-fel de convorbire: Un domn, între două etăţi, foarte impunător, dar obosit de petreceri ascunse, — Contele de Robertville, — fusese la balul din anul trecut, al lui Foullier, căruia îi iera dator însemnate sume de bani, şi acum îşi amintià de doamna de Sartory, — nume şi chip ce nu putuse uita, în calitatea lui de afemeiat.

Atunci nu se putuse apropia de doamna de Sartory, dar sperase să o mai întâlniască. Aceasta nu se putuse întâmpla, dar amintirea ei nu'l lăsase.

Şi acum vedea în Principesa Gemma Glika atâta asemănare, că nu se putuse opri a nu'şi spune impresiunea, celor câţiva ce'l înconjurau şi'l ascultau cu luare aminte.

— Nu se poate, Conte, îi zise un don-Juan. Principesa e româncă...

— Ştiu; dar asemănarea e uimitoare... Până şi glasul ei, ce 'mi-a rămas în memorie, e la fel.

— O! atât te-a înrîurit de mult, Conte! rîse altul.

— E ciudată Natura mamă a întregii omeniri, — cântă alt don-Juan. Nu-i mai puţin adevărat că Principesa e fermecătoare, să-i zici o Creolă... Şi aţinti asupra Gemmei înflăcărate priviri.

— Unde pui că e văduvă... şopti altul... cu răutate intenţionată.

— Inainte, Conte!... Amintirea de cealaltă nu 'ţi-ar fi în defavoare... rîse altul...

Gemma simţi că se vorbeşte de dînsa; presimţi în ce chip necuviincios, şi se ridică, apropiându-se de Şerban.

— Ce mai ştii, vere, de la domnul Goron? L'ai mai văzut?

— Da; aseară. Va lăsa să treacă şi anul nou şi va termina afacerea... Adecă va termina începutul ei.

— Aş dori să se termine mai curând, ca să pot uita mai degrabă...

— Din toată inima ţi-aş dori uitarea deplină, îi zise el cu căldură...

— A voi e una; a se putea, e alta, — din nenorocire...

— Atunci se anunţă serbare pomului şi toţi trebuiră să treacă în salonul cel mare...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şerban o însoţi, tăcut, silindu-se a'şi risipi tristeţea ce-i cauzaseră cuvintele din urmă ale Gemmei.

— Poate, cu timpul... îşi zise mai apoi, ca încurajare, Sîntem tineri; avem când s'aşteptăm.

Cele trei zile ale Crăciunului Aurora le petrecù lângă Gabri, în Nancy, singurateci, părând mai înamoraţi de cât ori când unul de altul.

Lipsa lui Kerguérren de la Castel, în asemenea zile, intrigă pe tovarăşii care ar fi voit să petreacă la Castel; mai mult încă, taina acestei lipse, îi intrigă

Unde ierà? se întrebau cei de la Castel, ca şi cei dinParis?

— Trebue să fie vre-o femee, zicea Ginèsty. Oare nu e liber să facă ce voeşte?

— Da, răspundea Le Bonnard; însă de ce ferirea de noi?

— Seamănă a se fi ascunzând... ziceà Thonè cu nemulţumire. Nici n'a răspuns scrisorii noastre...

— Amici, ziceà Ginesty, tovarăşi suntem numai pentru averea Ducelui. Să nu cerem omului ceea ce nu ni-e dator...

— Dacă l'am spiona? zise Le Bonnard, ca din curiozitate numai.

— Fă-o dacă vrei; eu nu sînt dispus, zise Ginèsty.

— Cu toate acestea ne vom duce de anul nou şi fără să'l vestim. Trebue să facem „revelionul" la Castel, zise Thoné.

— Bine, încuviinţă Ginésty. Ne vom duce; însă îi voiu scri eu.

— Dragă Gabri, i se adresă Aurora, în acel timp, vrei tu să'mi faci plăcerea să vii de „revelion" la Paris, la mine?

— Nu, Aurora; mai de grabă 'ţi-aş zice: vino tu la Kerguérren.

— O! n'am cutezat, Gabri! Dar voiu veni! răspunse ea cu bucurie. Ardeam de dragul de-a vedeà Castelul; de-a fi lângă tine în acea locuinţă care trebue să fie măreaţă, superbă!

— Voiu invità şi pe ai noştri! Iţi închipui surprinderea şi aproape confuziunea lor! Am să le-o fac... zise el, rîzând.

— Vezi aşa! Ce-am să mai rîd de Ginésty...

Gabri avù un zîmbet ciudat.

— Domnule şef, îi zise Langlumeau lui Goron, în preziua ajunului anului nou, — Onésim, feciorul doamnei frumoase, pleacă la Kerguérren, în astă-seară cu stăpână-sa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce spui, Langlumeau!

— Mi l'am împrietenit, bine înțeles fără să-mi cunoască meseria.

— „Revelionul", zise Goron... Apoi, sie: ai dracului! văd că nu mă vor lăsa să petrec și eu aici... Poate că va fi întreaga ceată... Pe Aurora 'mi-a prins-o, dibaciul, în mrejele lui...

Apoi cu hotărâre:

— Ascultă, Langlumeau: vom pleca și noi la Kerguérren.

— Da? zise acesta, făcând ochii mari.

— Negreșit. La revelion trebue și muzică: noi vom fi muzicanții.

— Înțeleg... și vom cântă poate frumosul cuplet: *„În numele Legii"*...

— Poate da, poate nu, — după împrejurări.

După o jumătate de oră Goron ierà la Parchet și avea îndelungă sfătuire cu primul procuror.

În aceeași zi Parchetul trimiteà telegrame cifrate Prefectului Departamentului și Parchetului respectiv.

„Revelionul" promiteà să aducă surprinderi la Kerguèren.

Când Ginéstiy primi invitarea Ducelui pentru „revelion", o arătă triumfător tovarășilor...

— Vedeți că Ducele nu e cum ne-am grăbit să'l învinovățim?

Și el, Thonè și le Bonnard plecară la Kerguèrren spre a fi acolo cu două zile înainte.

Raportul spionilor ce-i urmărià comunică imediat aceasta lui Goron.

— Bun! își zise el... Ceata va fi în păr.

În seara când plecă Aurora, în acelaș tren se aflau Goron și Langlumeau.

Observară, feriți, urcarea ei într'un cupeu de al Castelului, și după depărtarea ei, se îndreptară către orașul de reședință.

Aci Goron avu întrevedere cu procurorul, și împreună cu el porni, însoțiți de Langlumeau, la castelul Contelui***, unde le ierà pregătită primirea.

Supt seară, în curtea castelului comtal, sosiră doisprezece jandarmi, spre marea mirare a servitorimei contelui.

Dar în curând meșterul Langlumeau o împăcă cu vorba că aveau să prindă niște bandiți periculoși... fără s'o liniștească însă: ierau bandiți pe aproape? Justiția știa și Castelul, nu?

Muzeul Digital al Romanului Românesc

* * *

Seara era friguroasă, dar senină; oceanul liniştit. Marea sărbătoare ce aducea veselie oamenilor, păreă că dă şi naturii măreţia liniştei.

La Kerguérren se pregătiă ospăţul revelionului în marea sală de onoare în care luminile străluciau, — iar pe terraţa grădinei de iarnă, trecuse surprinderea tovarăşilor de a fi întâlnit pe Aurora d'Amérilly şi acum domniau veselie şi rîsete sgomotoase.

La acel ospăţ al anului nou ce sosia cu „Rapidul" aveă să ia parte Jöel şi Rambel.

Numai Drott şi Raujart ierau condamnaţi să serviască, dar aveau să ciocnească cu tovarăşii, după ce se vor fi retras ceilalţi servitori...

Sosi, în fine, ora douăsprezece şi oaspeţii coborîră...

Nimic nu le prevestia apropriata surprindere grozavă...

Totuşi, împrejurul castelului se mişcau umbre suspecte, şi într'un cupeu şedeau doi bărbaţi cari regretau, de sigur, ascunzătoarea ce-i lipsiă de veselia acelor momente de petrecere obştească în întreaga ţară...

Cu deosebire procurorul regretă, căci o logodnică iubitoare nu-i puteă zimbi printre urările ce şi-ar fi adresat.

— Cine ziceai că va veni să ne înştiinţeze că banda e complectă în sala de mâncare? întrebă cu nerăbdare procurorul.

— Vechiul intendent, Dumonteil, ierà iubit de toţi, fericire pe care n'o putea gusta, actualul, unul din bandă. Cu deosebire îi ierà devotat un băeat de grădină. L'a văzut în taină la castelul Contelui ***, unde l'a fost chemat, i-a destăinuit adevărul, care mai să'l îmbolnăviască de groază pe bietul băeat şi, dându-i speranţa îndreptării lucrurilor, i-a încredinţat sarcina din astă noapte.

— Dumonteil nu se va arăta?

— Ba da: el trebuie deja să fie în locuinţa băeatului.

Ospăţul de noapte fiind numai din bucate reci şi din felurite aluaturi, care de care mai măestru combinate şi alcătuite, Ducele concediă pe toţi servitorii din casă spre a se duce să petreacă în o mare sală din sub-solul castelului, pregătită pentru această treabă. Astfel, imediat după ciocnirea întâelor cupe în onoarea anului nou şi după vorbirea Ducelui, ca ospătător, servitorii plecară.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Numai Drott şi Raujart rămaseră ca spre a servi, — deplânşi de ceilalţi confraţi...

Nu'şi închipuiau că aceştia aveau să chefuiască cu stăpânul.

In adevăr, cei doi din bandă îşi ocupară locurile şi ospăţul începu.

Cu deosebire Aurora ierâ de-o veselie ne mai spusă, care se comunică tuturora. Rîzînd, glumind, îşi făcea o plăcere în a servi pe toţi prietenii, în a se ridica şi a schimbă tacâmurile, —numindu-se pe sine: „drăguţa servitoare a înaltului Castelan de Kerguérren".

Mâncarea le ierâ tuturora mai mult fudulie; mai mult din tradiţiune ca anul nou să găsiască bielşug pe masa încărcată. Băutura însă ţinea loc de frunte şi ierâ din pivniţele Castelului, foarte veche şi de calităţi renumite.

— Cântă-ne ceva Auroro, se rugă Ducele...

— Da! da... cântă!... să cânte! strigară în cor...

In acele momente procurorul urca, încet treptele, urmat de Goron şi de 6 jandarmi; iar Langlumeau, condus de băeatul grădinar se duceâ să aşeze pe ceilalţi şase la uşile laterale din sala în care dà marea sofragerie.

— Să vă cânt cântecul fetei de marinar... Doară sîntem aproape de ocean.

— Da! da... Cântă! Trăiască Aurora.

— Tăcere, strigă Rambel, aproape beat,—cu glas de baso profund.

Aurora se ridică, puse un braţ în şold, făcu vânt glasului în câteva „rulade"... şi avù un gest ca pentru a începe.

Atunci se auzi o bătae puternică în marea uşă principală.

Privirile tuturora se îndreptară cu surprindere într'acolo.

— Ia vezi, Joël, cine-i turburătorul? zise Ducele.

Inainte însă de a se ridica Joël uşa se deschise şi un domn tînăr înaintă. In cadrul uşii rămaseră în vedere jandarmii.

La cele-l-alte uşi tot de odată deschise ca într'un efect teatral, se ivi deasemenea câte un jandarm.

— Procurorul republicei, Domnilor,—zise magistratul.

Efectul fu trăsnitor. Nici unul din bandă nu se mişcă

Aurora numai, aproape căzu pe scaunul ei, palidă ca o faţă de mort.

In numele Legii, vă declar arestaţi, urmă Procurorul..

Ducele îşi veni repede în fire, se ridică şi mândru, rece, înnaintă către Procuror:

Digitizat cu sprijinul Fundației Culturale Române

— Domnule magistrat,—căci nu'mi place a mă îndoi de calitatea dumneavoastră,—îmi puteți lămuri călcarea aceasta a unui domiciliu ducal, absolut fără motiv, de oare-ce motiv nu poate fi ?

Ierà în adevăr împunător, pungașul și, chipul cum își rosti vorbele, dădù curaj tovarășilor. Celor cam amețiți li se risipi fumul beției ce începea, și toți luară demnă infățișare de ofensați.

— Mai întâiu dumneavoastră mă adresez domnule zis Conte de Sartory...

— Nu am printre invitații mei, domnule, nici unul cu acest nume, răspunse Ducele fără nici o turburare vădită.

— Printre invitați, cred și eu, de vreme ce însuți dumneata ești acela...

— Domnule Magistrat: dacă ați venit, în așa chip mistificat, dați-mi voe să vă deplâng ingrata sarcină...

— E de prisos, domnule, neturburata dumitale măreție, care nu mă poate înșela... Pregătiți-vă toți să ne urmați.

— A! dar asta e prea mult, strigă Ducele. Joël, du-te și chiamă toată curtea ca să spue acestui domn cine sînt...

— Nici un pas să nu facă nimeni, opri magistratul c'un gest energic. Vei vedea pe un singur om care te va face să încetezi cu comedia dumitale.

Ducele se turbură o clipă; ceea ce procurorul văzu.

Oare nu cumva găsiseră pe adevăratul Duce ? — fu întâiul gând al lui Sartory.

Procurorul înaintă spre ușă, în timp ce privirile tuturor, ca fermecate se aținteau pline de neliniște, într'acolo:

La un semn al magistratului, Dumonteil se ivi; ivirea lui fu o răsuflare însă pentru toți bandiții.

— Vorbește domnule Dumonteil... îi ordonă procurorul.

— Domnule procuror, începù bătrânul, din întâele momente care urmară întoarcerii oaspeților dela vânătoarea din ziua de 6 Octobre, m'au lovit neasemănări particulare pe care le-am prins din marea asemănare a acestui domn cu bietul nostru stăpân... E însemnată puterea de-a imita, a acestui înșelător, căci aproape și glasul s'ar părea al Ducelui; însă pentru mine, care am trăit în intimitatea Ducelui, pe zi ce-a mers de atunci, am surprins intonațiuni ce nu ierau ale stăpânului meu; am surprins necunoștinți asupra afacerilor care erau mai supt ochii Ducelui; am putut sur-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

prinde cum şi el şi banda lui luau în stăpânire casa şi averi străine...

M'au înlocuit, căci începusem a le bate la ochi; au înlocuit pe atâţia inşi, cu câţi îi trebuiă banditului, din banda lui, ca să-i aibă aproape, ca sprijin, şi mai sigur, drept control. Iar acela care a trădat pe stăpân şi le-a dat tovarăşilor lui cheea tuturor afacerilor Casei, este Joël Kéraniou, pe care'l vedeţi colo... între nobilii oaspeţi.

Bătrânul vorbise din ce în ce cu mai mare înfierbântare şi cu o tărie de convingere care înfioră pe bandiţi.

— Sărmanul meu stăpân! cine ştie pe unde o fi zăcând fără vieaţă, fără înmormântare şi fără mormântul cuvenit rangului său!

Şi, aci, bătrânul izbucni în plâns cu hohot, încovoiat de umeri, tremurând.

Se făcu tăcere adâncă, Ducele zîmbia liniştit, trufaş.

— Minte omenească, începu el cu glas sigur, nu e în stare să'şi închipue până unde poate merge răzbunarea unui servitor nevrednic. Şi pe asemenea dovezi de necalificat, aţi pus dumneavoastră temei domnule procuror al Republicei? întrebă Ducele ironic, dispreţuitor.

— Curajul dumitale, întrece în adevăr ori ce aşteptare, răspunse Procurorul.

Şi, întorcându'şi faţa spre uşă, făcu un semn.

Goron înaintă.

Drott, Raujart şi Rambel se înfiorară şi se îngălbeniră: dacă ierà Goron de faţă, ierau pierduţi.

— Domnule Conte de Sartory, începu el, — şi vă cer iertare că vă numesc astfel; — va fi numai până la dovedirea adevăratului dumneavoastră nume. Veţi puteà, tot cu atâta superbă mândrie a negà că aţi primit o scrisoare dela amanta dumneavoastră din trecut şi acum, doamna d'Amérilly? Veţi negà că 'i-aţi trimis o telegramă semnată: Gabri, — prescurtarea a numelui dumneavoastră: Gabriel? Veţi negà că v'aţi întâlnit de patru ori la otelul „trei lebede“ din Nancy?

— Şi ce aţi voi să dovediţi cu aceasta? Că nu sînt Ducele de Kerguérren? zise el, cu linişte dispreţuitoare.

— Un Duce de Kerguérren, răspunse Procurorul, nu împrumută alt nume, ca să aibă o întâlnire amoroasă, cu o fostă amantă; mai mult, un nume ce există; numele unui om, care, după cercetările poliţiei, a fost cunoscut în Paris de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaraniseria.ro/mcm 1901-1932

bancherul Foullier, de notarul Antoine la clubul financierilor...

— Mărturisesc că nu m'am aşteptat că există asemenea nume, răspunse Ducele...

— Luaţi aminte că vă încurcaţi: de vreme ce afirmaţi că nu ştiaţi că există, afirmaţi că l'aţi fi întrebuinţat... Şi noi v'am spus că telegrama ierà semnată numai „Gabri"... zise Procurorul.

Ducele tăcu. Incepuse a se înăduşi.

— Pe urmă, domnule de Sartory, reluă Goron, cum ne veţi puteà esplică lucrul că Ducele de Kerguérren aveà nevoea d'a depune două milioane de lei în valori, la banca „Anglo-Americană" supt numele de: „Duvernoy", armator?

Un murmur de mirare trecù pe buzele tovarăşilor.

Ducele rămase înmărmurit...

— Vezi, zise Procurorul, ce impresiune a produs asupra tovarăşilor dumitale, vestea aceasta?

Da, domnilor, li se adresă apoi, — tovarăşul dumneavoastră, probabil şeful dumneavoastră, — v'a înşelat: din averea adevăratului Duce, a depus două milioane, pe alt nume de cât acela supt care îl cunoaşteţi dumneavoastră; supt alt nume de cât acela pe care îl poartă acum.

— Şi eu pot afirma, cu tărie, că stăpânul meu avea aceste două milioane, în valori, în casa sa de fier, în afară de o sumă de vr'o cincizeci de mii, aur, — zise Dumonteil.

Nici unul din bandiţi nu întrerupse tăcerea; însă fie-care ierà supărat, în sine, că Sartory le „trăsese clapa".

— In fine, domnule Conte de Sartory, zise Goron, cum ne mai puteţi esplică lucrul că, la ospăţul unui Duce de Kérguèrren pot fi Drott, Raujart şi Rambel, nişte cunoscuţi de aproape ai poliţiei Parisului, pungaşi cu câte două, trei condamnări, veghiaţi de noi? Cei doi dintâi, în calitate actuală de servitori ai Casei Ducale şi cel de al treilea, de intendent? Am înţelege un intendent ca domnul Dumonteil, care prin servicii îndelungate ajunsese aproape amic al casei! Dar nişte pungaşi! Pe urmă, chiar domnii Thoné şi Le Bonnard, cu toate titlurile dumnealor, au avut a face cu justiţia... Să zicem că nu i-aţi putut cunoaşte în calitatea de clienţi ai Poliţiei, dar fiinţa dumnealor alăturea cu a acestor-l-alţi, şi alăturea cu Joël, maestrul de vânătoare, — dă de gândit şi nu lasă nici o îndoială asupra tovărăşiei dumneavoastră necinstite, pentru crimă, uzurpare şi tâlhărie...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Urmă tăcere adâncă...

— Ce ai de zis, domnule Sartory? întrebă Procurorul, cu asprime.

— Nimic, domnule Procuror, răspunse el, cu aceeaşi trufie. Pe simple bănueli ale unui intendent gonit, pe căutări greşite ale Poliţiei, nu se sprijină justiţia ca să loviască în onoarea unui „gentilom“...

Până atunci Aurora stătuse ghemuită, pe scaunul ei, cu braţele pe masă, cu capul între mâini. Ascultase, tremurând de frică şi vedeà că „Gabri al iei“ ierà prins.

— Dar aveţi între dumneavoastră pe doamna d'Amérilly... Ridică-te, doamnă, — îi ordonă magistratul.

Ea ascultă şi se ridică, cu sângele pierit din faţă, şovăitoare.

— Cine este omul acesta, doamnă? o întrebă el, arătându-i-l c'un gest energic.

— Ducele de Kerguérren... răspunse ea, mai mult în neştire . . .

— Zis, astăzi. A fost amantul dumitale supt numele de Sartory şi ţi-a furat aproape un milion, averea dumitale...

Ducele se îngălbeni şi aruncă scurtă privire fulgerătoare asupra Aurorei.

Ea nu răspunse.

— Nu vei negà, doamnă, că 'mi-ai mărturisit aceasta, zise Goron, cu rugăminte ca eu să nu spun nimănui căci ţi-ar compromite situaţiunea în lumea dumitale... „galantă“.

Banditii priviau la Ducele cu ochii pierduţi: vedeau că nu mai ierà scăpare...

— A! doamne! acum îmi aduc aminte, esclamă Dumonteil. Domnii de colo, — şi arătă pe Ginésty şi pe Rambel, — au venit întâea oară la stăpânul meu cu vorba că sunt ingineri „forestieri“ ce voiau să ia cu arendă pădurile Ducale... Ei apoi îl invitau adese ori, ca pentru tratări în orăşel.

Apoi, ca prin o fericită inspiraţiune adaose:

— In timpul acelor întrevederi, de sigur, şeful lor studià mişcările stăpânului meu...

Aceste cuvinte loviră pe Procuror şi-i explicară întru câtva cele petrecute.

Ducele nu mai aveà puterea să zîmbiască; stà tot trufaş, dar împietrit. Se vedea că luptà din voinţă, nu din convingere: ierà biruit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistetransilvania.ro/mdr/1901-1932

Il bîruise mai ales ideea că Aurora îl trădase, că se răzbunase, — şi în ce chip viclean!

— In fine, domnilor, destul pentru acum. Domnule Dumonteil, fă te rog, să se dea tuturor hainele. Trebue să plecăm.

Aurora căzù leşinată: se vedeà şi ea compromisă; ierà şi ea în mâna justiţiei.

XLII

Reporterii pururea însetaţi după veşti de senzaţie, se poate închipui cu câtă înfierbântare, după ce primiseră svonul nelămurit încă, alergară după informaţiuni la poliţie şi la Parchet.

Ce întâmplare grozavă care va pasionà Parisul, Francia, lumea întreagă civilizată!

Astfel, ediţiile de seară ale ziarelor din ziua de 2 Ianuarie stil nou, aveau coloane întregi, în care faptul adevărat al substituirii Ducelui de Kerguèrren, ierà înnecat în felurite presupuneri care de care mai romanţioase şi mai cu meşteşug colorate.

Aurora fusese lăsată liberă dar numele ei legat de întâmplarea aceasta, o făcù celebră şi casa ei iera asediată de a doua zi de spuza de reporteri şi de amici cari aproape o uitaseră.

Ea nu le dà însă nimic spre îndestulare, ci stăruià doară în a se declara nevinovată, şi că numai întâmplarea de-a se fi întors la amantul regăsit, o amestecase în drama grozavă.

Sartory şi ceilalţi se aflau închişi în odăi despărţite; iar la Kerguèrren se puneà peceţi peste tot locul.

Satul ierà înspăimântat; servitorimea, încremenită, şi tot lucrul, încetat.

Care mai de care ar fi voit să'şi ia lumea în cap, însă Dumonteil, lăsat custode, le mai dădeà suflet, totuşi umplându-i de jalea că Ducele pierise, de sigur.

Familia Principesei, de şi bănuitoare de câtva timp, ierà supt înrîurirea generală de groază şi, în deosebi, apăsată de moartea Ducelui, de care nu le mai ierà permis a se îndoi.

Gemma plângeà adese ori, ca şi cum întâea oară i s'ar fi vestit moartea omului distins ce iubià.

Principele Şerban suferià şi mai adânc de suferinţa Gemmei: ierà pe deplin nenorocit şi ideea de-a porni iarăşi în lume începuse a'l cuprinde.

Gândul însă că Gemma aveà să rămână lângă ea fără

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

afecțiunea lui, cel puțin frățiască, — îi da curajul să sufere cu resemnare în fața ei și să nu mai plece.

La sanatoriul din Elveția, doctorul Sternbingher citiă, în seara zilei de patru Ianuarie, ziarul „Gazette de Gènève"...

De-odată tresări și'și îndreptă mai bine ochelarii pe nas: dăduse peste drama din Bretania și-l lovise numele Ducelui de Kerguèrren.

— Să fie cu putință oare, își zise el, aproape cu spaimă, — după ce termină relațiunea luată din ziarele Franceze; — să fie cu putință să am în sanatoriul meu pe adevăratul Duce de Kerguèrren? Gazetele îl dau ca mort; asta înseamnă că banditii n'au vorbit încă... Dar odată ce-a fost arestat uzurpatorul, acesta de aci nu poate fi de cât adevăratul Duce...

Și rămase pe gânduri, foarte turburat.

Se ridică apoi și se îndreptă către clădirea în care locuiă nenorocitul zis Dalbier.

Ierau trei luni de când Yves de Kerguèrren petrecea în sanatoriu.

După primele zile de descurajare, în urma scenei cu scrisoarea adresată Contelui ***, — cititul îi readuse liniștea. Refuzând ori ce întrevedere cu medicul, căci se încuia de îndată ce intra în odaea lui, se resemnase singurătății absolute și așteptării pașnice.

In cuget i se înfipsese din ce în ce mai adânc speranța devenită aproape credință, că nu se puteă să nu se trădeze acela ce-i luase locul și nimeni nu ar fi fost în stare a'l demasca de cât Gemma, — scumpa lui Gemma. — Ea singură va putea deslegă, printr'un îmbold al instinctului, prin acea privire a inimii care ghicește, ciudata posibilitate a unei înlocuiri, a unei crime.

Il va socoti mort poate... dar va dà pe față înșelarea și... mortul va învià...

Simți plăcere că putea fi o ființă în lume care să'l plângă cu sinceritate; simți repezi bătăi de inimă, văzând cu mintea bucuria acelei ființi, la ivirea lui neașteptată...

Și zilele trecură, una după alta, fără ca el să rostiască o singură vorbă, ci numai grăindu'și în sine, cugetând și scriind.

Câteva lucrări sociologice, îi deschiseră și mai departe zările vederilor lui sociale. Anume cifre, care închegau date sigure statistice și stabiliau comparațiuni, și trăgeau încheeri aproape matematic exacte, îi fură ca niște experimentări

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaramuri.ro/mcm 1901-1932

proprii în mediurile diferitelor clase. Acestea îi dădură ideea de a'şi urma studiul din prima-i scriere şi de-a alcătui nouă lucrare cu observaţiuni proprii întemeiate pe munca altora.

In deosebi, îşi adunà notiţe pentru a face mai târziu un studiu asupra alienaţilor, tot din punct de vedere social.

Cam pe când socoti că Gemma se putuse întoarce în Paris, avù câteva zile de nelinişte, de aţâţare, şi medicul le observà ca fireşti stării bolnavului.

Iarăşi Yves singur îşi zise că, ori cât de curând ar fi prins Gemma de veste schimbării Ducelui, trebuià timp pentru începutul bănuelilor, pentru ajungerea la siguranţă şi apoi pentru darea pe faţă.

Işi impuse din nou răbdare şi linişte; se împuternici din nou prin credinţă că falsul nu putea să ţină luni întregi.

Medicul aveà obiceiù ca în sărbătorile Crăciunului să întruniască într'un salon anume, în fie care an pe bolnavii mai liniştiţi. Voia să le deà impresiunea de a se aflà în familie, de aceea soţia şi cele două fete ale sale, acum fete mari, luau parte la sărbătoare şi oferiau fie-cărui bolnav felurite dulciuri şi băuturi, nespirtuoase însă.

La asemenea sărbătoare fu chemat şi Yves de Kerguérren. El refuză a se duce; însă doamna Sternbingher veni în persoană şi-'l rugă cu toată deferenţa ce se dà unei fiinţi bine crescută şi'n toată mintea, să nu lipsiască de a le face plăcerea aceasta.

— Domnule Duce, îi şopti ea, nu fără emoţiune care păru ciudată lui Yves, eu singură cred în posibilitatea crimei ce v'a adus aci... Nu e însă timpul să vă vorbesc mai mult acum...

Ducele o privi câteva clipe, ţintă, ca spre a-i pătrunde gândul. Fu impresionat de sinceritatea acelui chip blând şi cinstit de germană şi zîmbi, înclinându-i-se respectuos:

— Voiu veni, doamnă, îi răspunse în nemţeşte.

— Vorbiţi limba mea maternă, întrebă ea, cu surprindere şi cu plăcere.

— Da; doamnă. In timpul studiilor am urmat doi ani la Universitatea din Bonn...

— Cum se poate! O! dar atunci îmi pareţi aproape ca un compatriot: eu sînt Berlineză...

— Am trăit un an în Berlin, doamnă, şi am avut onoarea a cunoaşte de aproape pe marii dumneavoastră oameni Mommsen şi Wirchow.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ah! când spuneam eu soţului meu că nu puteaţi fi bolnav! Fiţi sigur că-i voiu vorbi altfel, peste puţin...

In acea seară, dintre nebunii liniştiţi, cari, de şi nu săriau în capul nimănui, însă se vedeà bine că îşi aveau anume metehne fie-care, — Yves se arătă om de salon, de-o politeţă aleasă, vorbitor măsurat şi plin de bun simţ, ba încă însoţi pe una din domnişoare, la piano, executând cu ea bucăţi muzicale din repertoriul clasic german şi francez.

Nu atinsese de mult clapele uni piano, însă aveà o excelentă memorie muzicală şi pasiunea muzicei.

— Ei, ce zici Conrad? îi şopti medicului, soţia. Poate fi nebun omul acesta? Poate fi un Dalbier oare-care?

Medicul zîmbi:

— E în momente bune şi un Dalbier oare-care, poate aveà cunoştinţi deosebite. De altfel, vărul lui mi-a afirmat că Dalbier a avut o educaţiune deosebit de îngrijită...

— Eu îţi spun că faci rău de nu te interesezi în alt chip de el...

— Bine, bine, voiu vedeà, răspunse el cam ursuz.

Din partea Ducelui nici o vorbă însă cu medicul, privitor la situaţiunea lui: ar fi fost de prisos, odată ce vedeà în el pe alienistul încăpăţinat.

La retragerea bolnavilor, cari plecară fără a mulţămi, ci numai îndestulaţi şi mulţămiţi în chip animalic, singur Ducele exprimă familiei, şi în deosebi doamnei şi domnişoarei cu care cântase, mulţămiri pentru plăcerea ce-i procuraseră.

In acea seară, muma şi fata intervenirà stăruitor pe lângă medic în favoarea Ducelui.

Cealaltă fată, semănând mai mult tatălui, zîmbia, neîncrezătoare, ca şi el.

In fine medicul promise să se ocupe de Dalbier şi să se convingă.

Cele ce citise în „Gazeta Genevei“, am văzut că'l puseseră în mişcare.

Când se apropiă, foarte uşor, de uşa camerei lui Dalbier îl văzù prin deschizătura ştiută, fumând şi scriind...

— In adevăr, prin nimic nu s'a desmintit omul acesta, că ar fi în altă dispoziţiune de spirit de cât cea naturală, — îşi zise medicul.

Cum sta Ducele, îl vedeà în profil; şi, par'că l'ar fi avut pentru întâea oară supt ochi, începù a'l observà şi a'şi dà

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistelromanesti.ro/mdrr1901-1932

seama de distincţiunea acestui profil, ca trăsături... Ierà, în adevăr, un chip ce trădà rasa...

Aveà dreptate poate, soţia lui, că un Dalbier oare-care, cât de instruit, nu putea întruni toate aceste particularităţi ale unei figuri, cari se strâng cu generaţiunile în linia unui neam ales şi ajung de a face din ultimul descedent tipul care înfăţişează şi mai deplin „rasa".

Acum că-i venise îndoeala în privinţa identităţii lui Dalbier, înclinà să vadă în el pe Ducele alungat din bunurile lui, în felul acela criminal.

Ierà să bată în uşă, să intre şi să-i vorbiască, însă se gândi că mult mai nemerit ar fi fost să comunice întâiu soţiei lui, cele citite, — şi se depărtă.

Doamna Sternbingher se făcù palidă când începu medicul să-i povestiască ciudata întâmplare, apoi se ridică repede, înroşindu-se, palpitând de emoţiune şi de bucurie.

— Vezi, Conrad, vezi, — 'ţi-o spuneam eu. E Ducele de Kerguérren, nu mai rămâne nici o îndoealà... Du-te şi-i spune, du-te Conrad... să mergem împreunà, dacà vrei...

— Stai, linişteşte-te, Luizo... E timp mâine...

Apoi, după câteva clipe:

— Nu crezi că ar fi bine mai întâiu să previn pe consulul francez şi acesta să cerceteze...

— Doamne! tu tot te mai îndoeşti! De ce să previi pe consul? De ce să nu laşi efectului toată frumuseţea sa, ca Ducele să se prezinte la Paris şi să producă lovitura de trăsnet! zise ea cu însufleţire...

— Tu, tot romantică... murmură el, zîmbind...

— Aceasta e în interesul descoperirii criminalilor, de odată şi în chip dramatic. Nu vezi dumneata, Conrad, că în vieaţa omenească se petrec romanele cele mai mişcătoare? Dacă ai fi citit numai o scriere în felul acesta, n'ai fi ridicat din umeri şi n'ai fi zis, cu dispreţ chiar: fleacuri, închipuiri de scriitori cari visează imposibilităţi? Ba încà, dacà m'ai asculta, ai dà drumul Ducelui, fără să'l înştiinţezi de cele întâmplate, şi numai ca din convingerea noastră că este în adevăr Ducele... Ar fi frumos, Conrad... Te rog, Conrad, fă'mi această plăcere... Ducele 'ţi-ar rămânea prieten... ţi-ar fi recunoscător..

— Fie, Luizo, precum vrei... răspunse medicul, serios, învins...

— O! îţi mulţămesc, Conrad!..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi-l sărută cu pornire cum nu făcuse Luiza lui, de ani îndelungaţi.

In ziua de 5 Ianuarie, medicul se înţăţişă de dimineaţă Ducelui care'şi bea cafeaua.

— Vă rog, nu vă opriţi din ocupaţiune, domnule Duce, îi zise el, respectuos, amical.

Ducele îl privi ciudat, fără să-i vorbiască, după obiceiu.

— Domnule Duce, încep mai întâiu prin a vă cere iertare că eroarea mea a ţinut trei luni... Noi, oamenii de meserie, avem credinţele noastre, care, în cazul dumneavoastră ne dă de sminteală. Din seara petrecerii de Crăciun, mulţămită soţiei mele care nu ştie medicina, — şi accentuă aci cu ironie vorbele lui, — am început a vedeà că ieraţi în dreptul dumneavoastră să mă trataţi precum faceţi; am înţeles, în fine, că nu puteţi fi altul de cât domnul Duce de Kerguérren şi... vă rog să vă consideraţi liber de astăzi.

Ducele, deja înfiorat de ceea ce presimţià, se ridică înroşit la faţă, emoţionat, încă ne dându'şi seama de realitate.

— Liber, aţi zis ?

— Liber de-a plecà dintre noi, azi chiar, dacă veţi binevoi... Înţelegeţi că nu mai vă vorbeşte medicul, ci acela care s'ar simţi onorat să aibă prietenia şi iertarea dumneavoastră.

Ierà sinceritate, ierà deferenţă, ierà seriozitatea omului convins şi căit.

Ducele îi întinse mâna şi i-o strânse cu căldură.

— Vă mulţumesc, domnule doctor. Vă puteţi închipui cât sînt de grăbit să mă întorc acolo unde uzurpatorul meu îmi jefueşte averea şi'mi necinsteşte onoarea numelui...

— Voiu avea onoarea să vă conduc însumi, în trăsura mea, până la cea mai apropiată staţiune de drum de fier, — şi aceasta după prânz. Cred că veţi binevoi să ne faceţi onoarea a prânzi cu noi...

— Da, domnule doctor, ca să prezint doamnei „omagiile" mele...

După aceea medicul avù lămurirea acelui scris continuu al Ducelui, căci el, începând deja a'şi strânge hârtiile, îi povesti felul studiilor ce făceà, arătându-i şi volumul, pe care i'l oferi.

Dimineaţa aceasta fu pentru bietul Yves adevărată înviere de puteri şi de dragoste de a se simţi în vieaţă.

Iera mai slab la chip şi la corp, dar acum roşeaţa bucu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1937

şi înfierbântarea nerăbdării, le dădea înviorare şi aproape forma din trecut.

Chemă bărbierul sanatoriului, care'l tunse şi-i potrivi barba lăsată cam în neîngrijire, se îmbrăcă cu ce i se lăsase mai bun din hainele de-acasă şi coborâ, după ce 'şi strînse tot şi 'şi rîndui cufărul.

Doamna Sternbingher scoase o esclamaţiune puternică de mirare şi de bucurie când îl văzu, iar domnişoarele îl priviră cu sfioşie...

Ducele arătă reîntinerit, şi mai distins cu îmbrăcămintea în care încă nu'l văzuseră.

El sărută respectuos mâna doamnei şi se înclină fetelor, apoi începu a vorbi de fericita întâmplare datorită ei.

Ierà firesc apoi să le mulţămească curiozitatea prin a le povesti cum fusese deposedat.

De aci vorbă îndelungată din partea doamnei, în privinţa efectului apariţiunei lui neaşteptate, la Castel... ; prânz vesel, familiar, la care luă parte şi medicul într'un chip neobişnuit pentru el.

Când se văzù în tren, Ducele respiră lung, şi începu a privi cu curiozitate frumoasele privelişti iernatice ale Elveţiei, ca şi cum ar fi fost scăpat din mare pericol cu vieaţa, ca şi cum s'ar fi născut atunci a doua oară...

Şi gândul i se ducea pentru întâea oară la Gemma lui, pe care o dorea cu învăpăere, — de îndată ce începù a se întoarce la sentimentul situaţiunei de faţă.

I se păreà că trenul umblă la pas, că nu va mai ajunge, că Bretania ierà la capătul pământului.

Revăzù Troye şi se înfioră când îşi aminti în ce chip trecuse pe acolo ; apoi, ziua trecând în noapte, îl făcu să se ghemuiască într'un colţ al despărţirii de vagon, în care din fericire, se află singur.

Către dimineaţă descinse în fine la staţia orăşelului...

Când îl văzură şeful şi impiegatul, rămaseră trăsniţi : citiseră întâmplarea şi-l credeau mort.

— Am înviat, domnilor, li se adresă rîzând... şi am a vă cere un serviciu...

— Vă rog, domnule Duce...

— Ca să nu se facă prea mult sgomot, trimiteţi vă rog, să mi se aducă trăsura spre a mă duce la Castel... Veţi afla mai târziu romanul... „învierii" mele...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Trenul şuieră şi plecă, iar şeful îl rugă să-i facă onoarea a bea un ceai la el acasă, până să i se aducă trăsura.

După vr'o oră un cupeu tras de patru cai, — căci neaua începuse a se topi şi nu mai ierà de sanie, — se opri la staţie şi Ducele se porni.

In ce stare de enervare se află acum, cu cât se apropiá de Castel! Cum va găsi pe cutezătorul uzurpator! cum va afla curtea lui... Ce mişcare! ce încremenire!

De-odată îi veni în gând putinţa ca personalul să fi fost schimbat, şi ca uzurpatorul, văzându-se în pericol, să facă ce nu făcuse: să-l ucidă...

Ce puteau şti noii oameni ai curţii... Il cunoşteau pe acela de domn şi de stăpân, şi asemănarea lui cu cel-l-alt, nu le-ar fi putut spune adevărul.

Trecù pe dinaintea Castelului Contelui şi dintr'un simţimânt de prudenţă, opri şi chiămă pe omul ce văzù în curte.

Când acesta veni şi'l văzu, rămase cu gura căscată.

Ierà portarul.

— Ce? nu mă mai cunoşti, Sadic?

— O! dumneavoastră domnule Duce? rosti acesta nevenindu-i să creadă ochilor... Ei, da... văd că sunteţi dumneavoastră; văd... Pe cel-l-alt l'au dus jandarmiii la locul cuvenit pentru mutra dumisale.

Acum Ducele, la rândul său rămase încremenit. Când avù în fine, lămurirea, i se uşură sufletul: aşa dar dreptatea lui triumfase în lipsă...

Gemma! iubita Gemma, de sigur dăduse lovitura de graţie...

Informându-se apoi că nimeni dintre stăpâni nu se află la Castel, porni în goana cailor la Kerguérren...

Aveà să intre în Castelul lui numai cu emoţiunea întoarcerii.

XVIII

— Stăpâne! bunul meu stăpân... dragul meu stăpân!..

Acestea ierau cuvintele lui Dumonteil, pe când îmbrăţişà pe Yves, ca un părinte pe fiul reaflat, plângând, pierdut de bucurie, de fericire...

Cu lacrimile în ochi şi Yves, la asemenea pornire de iubire şi de devotare a bătrânului, îl sărutà şi, cu mâinile în mâinile lui, înainta spre scara intrării mari, petrecut de servitorimea întreagă care alergase din toate părţile, uimită şi plângând de bucurie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistelromanesti.ro/mdr/1901-1932

Nici unul, schimbat, — căci Dumonteil readusese pe cei dați afară de uzurpator.

De ce? cine ar fi putut-o spune. El nu avea nici o speranță de a'l mai vedeà pe Ducele; știà că nu aveà nici o rudă; însă voià ca, la hotărârea la un fel, cu acest Castel, să fie față toți care serviseră pe stăpânul.

Când Yves intră în camera lui, urmat de Dumonteil și de feciori, se lăsă într'un fotoliu: ierà lipsit de puteri, dar privià în juru-i, scumpele obiecte, și respira aerul casei lui cu mulțămirea celui întors din lungă călătorie plină de pericole.

— Să'mi pregătiți bae... dădù, în fine ordin... iar dumneata Dumonteil, spune'mi tot ce-a fost... căci ard de nerăbdarea de-a ști totul.

Și bătrânul, șezând alături, ori cât de ostenit de emoțiune, începu povestirea dramei, din ziua de 6 Octobre purcegând.

— O! scumpă Gemma! murmură Ducele când bătrânul ajunse a-i spune îndoelile tinerei femei.

— Dumnezeu a-tot-puternicul, domnule Duce, a pus-o în calea dumitale... Inima ei plină de chipul dumitale, a descoperit pe mizerabilul...

După bae, ușurat, voios, ne mai încăpându-se de-o mulțămire fără seamăn, urmat de Dumonteil, vizită întreg Castelul și află toate lucrurile la locul lor...

— N'au avut când să devasteze, zise Ducele...

— Ei voiau să deà toate lucrurile, cu deridicata, cum am zice.

— Dar casa cu bani cum de-au deschis-o...?

— Probabil că ați uitat cheile și că ei le-au găsit... Bine cel puțin că Poliția a surprins pe mizerabilul uzurpator când depunea cele două milioane...

— Nu vor fi găsit oare și nota sumelor depuse de părinți și de strămoși! esclamă Ducele.

— Nu cred. Și de vor fi găsit-o, nu au avut presemne timp să ridice ceva, căci Poliția ar fi aflat.

— In fine vom vedea...

— Da, vom vedea... Pentru acum, bine că v'ați întors sănătos, domnule Duce.

Când ajunseră pe frumoasa terrață luminată de soare, Ducele întrebă:

— Și tot aci lucra acel om? Și ce va fi lucrat oare?

Alergă la biurou și trase sărtarul din mijloc: găsi filele de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

hârtie pe care şi le aminti că le lăsase d'asupra, ca pentru întrerupere de puţin timp.

— Ce-ar fi putut să lucreze, banditul! esclamă Dumonteil cu dispreţ. Sta aci, fuma, şi primia pe tovarăşi. Mă rog, urma unei tradiţiuni, adaose cu ironie.

— Şi-mi semănă, cu adevărat, atât de mult, Dumonteil? Par'că tot mi se închipuie un fel de basm...

— Extraordinar, domnule Duce,—negreşit nu şi pentru aceia cari ierau pătrunşi, ca să zic aşa, de fiinţa dumitale.

— Aş voi să'l văd... murmură Ducele.

Iar prin gând, îi trecu repede, ca o scânteere de fulger: oare nu va fi sărutat pe Gemma?

Gelozia îl muşcă: însă numai de cât se stăpâni, chiar pentru el ruşinat că se putuse gândi la una ca asta.

Mai pe urmă îşi zise însă totuşi:

— Trebue să'l fi ghicit mai înainte de-a fi cutezat..

In faţa acestei idei egoiste, a apropierei altuia de femeea iubită, toţi bărbaţii sunt egali, ori care ar fi între ei deosebirea de creştere şi de treaptă socială, de moralitate şi inteligenţă.

— Ce zici, dumneata Dumonteil? să telegrafiez Gemmei?

— Aş zice, nu, domnule Duce... Lăsaţi neprevăzutului plăcerea revederii.

— Bine, Dumonteil,.. Hai să prânzim... De azi înainte, scumpe bătrân, vei fi amicul, comeseanul meu, nedespărţitul... şi-i strânse mâna cu drag.

In sat se răspândise vorba ca fulgerul şi pe când Ducele prânzia, ajunse până la el, ca zgomotul oceanului ce se revarsă, năvălirea întregului sat, bărbaţi şi femei, bătrâni şi copii.

Ducele se ivi şi coborî în mijlocul lor, întâmpinat cu urale de-o nespusă însufleţire: pe chipul tuturora scânteiă bucuria, uimirea.

Ducele strânse mâna celor mai bătrâni şi le zise în limba bretonă:

— Da, iubiţii mei, m'am întors din închisoarea în care m'aruncaseră, între nebuni...

— Intre nebuni! Mare Dumnezeule!

— Dar, după cum vedeţi, a fost mai bine, de cât dacă m'ar fi ucis: dintre nebuni vine omul: din morţi nu s'a întors de cât Isus Christos...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Laudă Domnului! Mulţămită Mântuitorului nostru!. „Mà doué".

— Dragă Dumonteil, fă-le sărbătoare bunilor noştri amici din sat ..

— Ura! trăiască Domnul nostru!...

Şi fu, sărbătoare în adevăr, ziua de 6 Ianuarie,—la trei luni tocmai de la dispariţiunea sa.

Afacerea trecuse de la Parchet la judecătorul de instrucţiune Trouchet.

Par'că s'ar fi înţeles însă, nici unul dintre bandiţi, de la Sartory până la Raujart,—nici unul nu răspunsese un cuvânt, aşa că judecătorul se afla în faţa unor muţi şi surzi.

Cu toată revolta lor în contra Şefului care-i amăgise cu 2 milioane, ceea ce dovedeà că avea de gând să-i joace rău pe degete,—nu voiau să'l trădeze: ar fi trădat cauza lor; s'ar fi trădat pe ei înşile.

In ziua de 8 Ianuarie Judecătorul se pregătià să-i cheme, de astă dată pe toţi laolaltă,—când uşierul intră şi-i dădu o cartă de vizită.

Abia îşi aruncă pe ea ochii că sări de pe scaun, că şi ochelarii îi săriră de pe tronul lor...

— E cu putinţă? îşi zise. Introdu numai de cât pe domnul...

După câteva clipe Ducele Yves de Kerguérren se prezintă.

Dumneavoastră în adevăr, domnule Duce? îl întâmpină,— şi se opri înmărmurit: nici nu'şi putuse închipui atâta asemănare, ori cât i se spusese că ea ierà în adevăr surprinzătoare.

— In adevăr, eu, domnule Judecător... M'am întors numai de trei zile din Elveţia, din sanatoriul de alienaţi al doctorului Sternbingher, unde mă exilaseră bandiţii, supt numele de Dalbier.

— Vă rog, domnule Duce, daţi-vă osteneala de-a şedeà şi povestiţi-mi amănunţit întâmplarea.

Aproape o oră Ducele o istorisi din ziua răpirii lui şi până în ziua liberării.

Judecătorul luă note, cu repegiune, dar foarte precise, şi când Ducele termină, esclamă:

— De necrezut... Câtă cutezare, şi cu câtă îndemânare orânduiseră toate... Vă puteţi închipui că până azi nu am putut să le smulg nici un cuvânt? Acum însă le va fi peste putinţă să mai stăruiască în mutismul lor. Vă rog domnule

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Duce să treceţi în camera alăturată şi, când voiu suna clopoţelul, să intraţi...

Il petrecu până pe pragul încăperii vecine, trase uşa şi chemă pe uşier, căruia îi dădu ordinele cuvenite.

In picioare, în mijlocul cabinetului, stătu mult judecătorul, viu impresionat de drama pe care acum o cunoşteă în întregime.

Nu mai ierà timpul să'şi facă plan de acţiune; aceasta ţinea de singurul moment al ivirii Ducelui înaintea bandei.

Sartory intră cel dintâiu, se înclină foarte cu demnitate ofensată şi aşteptă, liniştit în aparenţă, sigur de pesonalitatea sa.

— Aşa dar, domnule Gabriel Sartory, stăruieşti în tăcerea dumitale ?

— Nu, însă numai pentru a vă puteà încredinţà că, cu toate dovezile ce credeţi că aţi strîns, eu sînt şi nu pot fi decât Ducele de Kerguérren...

Judecătorul zîmbi...

Atunci intrară, unul câte unul, Ginésty, Thoné, le Bonnard, Joël, Rambel, Drott şi Raujart.

— Domnilor, li se adresă Judecătorul, tovarăşul şi Şeful dumneavoastră, îmi. spuneà tocmai că 'mi poate dovedi că este Ducele de Kerguérren.

— O rectificare, domnule Judecător, dacă permiteţi, zise Ginésty: Domnul Duce e amicul meu şi al domnilor contele le Bonnard şi marchizul Thoné...

— Amiciţia aceasta care vă apare ca onoare, domnilor, nu'mi poate clinti convingerea...

— Dar convingerea dumneavoastră, domnule Judecător, zise Sartory, nu poate fi dovadă a vinovăţiei ce ni se atribue... Imprejurări independente de voinţa noastră au fost în aşa chip combinate şi conlucrate, că ne-am transformat în acuzaţi... iar agenţii dumneavoastră...

— Iertaţi, domnule Duce, că vă întrerup, zise Judecătorul c'o deferenţă ironică. Avem toate motivele să vă credem vinovaţi şi dumneavoastră nu aţi sfărâmat nici unul din ele... Scrisoarea doamnei d'Amérilly, depunerea la Banca Anglo-Americană supt nume iarăşi de împrumut... cum oare le veţi spulberà ?...

Apoi, se întoarse către uşier care aşteptà drept, la uşă.

— Vezi, Corbin, dacă a venit persoana scrisă aci... şi-i dede o carte de vizită.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.ro/mdrr1901_1932

Uşierul ieşi.

Pe chipul lui Sartory trecu o clipă nedumerirea că anume ce persoană avea sa se prezinte.

Uşierul făcù loc să intre unui domn în etate, decorat.

Acesta se înclină. Banda îl privi deodată.

— Domnule Mooser, cunoaşteţi vre-o persoană din cele de faţă ?

Acesta înaintă, privì pe rînd la fie-care, apoi răspunse, arătând pe Sartory:

— Nu mă pot înşelà, deşi l'am văzut numai odată. E domnul Duvernoy, armator, şi a depus la noi, 2 milioane, luna trecută.

— Ce aveţi de zis domnule Sartory ?...

Acesta nu răspunse...

— Pe dumneavoastră vă întreb, — i se adresă încă odată...

— Dacă urmaţi a mă numi Sartory, cum voiţi, domnule judecător, să răspund ? Nu's deprins s'aud numele ce nu'mi aparţine...

Nu cunosc pe domnul; nici am depus vr'o sumă la Banca pe care nu o cunosc...

— E peste putinţă, domnule Duvernoy, să mă înşel. Figura unei persoane care depune 2 milioane, nu ne poate rămâne indiferentă, zise Mooser.

— In tot cazul nu eu voiu venì să reclam acea sumă, odată ce nu am depus-o.

— Ne puteţi spune atunci la ce Bănci vă aveţi sumele în valori, domnule Duce ? întrebă judecătorul.

Sartory nu răspunse; îşi păstră numai înfăţişarea neschimbată, de mândrie şi de linişte.

— Vă întreb să precizaţi, domnule Duce, căci va fi un punct aproape hotărâtor în favoarea dumneavoastră.

— Anume secrete de familie, nu se divulgă... răspunse el cu linişte.

— Nu înţeleg întru cât poate fi secret de familie arătarea foarte simplă a Băncilor unde omul îşi are depusă averea... Dar vom reveni asupra cestiunii. Vă mulţumesc domnule Mooser...

Acesta, cu nepăsarea lui britanică, salută şi ieşi.

— Corbin, vezi dacă a venit această-l-altă persoană... Şi-i înmână altă cartă.

După puţin intră Foullier.

Muzeul Digital al Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Domnule Foullier, începù judecătorul, observând furiş pe Sartory... Cunoaşteţi pe vre unul din aceşti domni?...

— Negreşit, domnule judecător, răspunse bancherul, înaintând către Sartory. Bună ziua, domnule Conte Gabriel de Sartory...

Acesta îl măsură cu privire liniştită.

— S'ar părea că mă cunoaşteţi, domnule.

— O! ar fi prea mult, să zici că nu te cunosc, domnule Conte de Sartory, când am petrecut cu dumneata şi cu fosta dumitale soţie... în casa mea chiar...

— Nu cumva am depus şi la dumneata o sumă? întrebă el cu ironie.

— Cum nu: aproape patrusute de mii de lei, anul trecut...

Şi începù a spune, cum şi în ce chip l'a cunoscut; cum şi în ce chip şi-a retras suma, împuţinată prin jocul de bursă.

— Ce ai de răspuns domnule Duce? zise judecătorul.

— A! domnul Conte e Duce acum? zise Foullier cu ironie.

— N'am de răspuns nimic: nu am văzut pe acest domn nici odată...

— Puternică înfruntare! zise Foullier.

— Urmaţi dar a negà? zise judecătorul.

— Nu a negà; a spune ce este. Ar fi negare, de l'aş fi cunoscut.

— Vă mulţumesc, domnule Foullier, i se adresă judecătorul.

După el, veni Antoine, şi aceeaşi scenă se repetă.

Tovarăşii admirau sângele rece al Şefului. Stăruind şi ei dar în sistemul lui, scăpau de condamnare prea grea.

In fine judecătorul trecù la biuroul lui, şi stând în picioare zise:

— Domnule Duce, dacă consideraţi ca secret a'mi spune unde vă aveţi valorile, veţi rămâneà numai cu mine şi'mi veţi încredinţà mie acest secret, în interesul apărării dumneavoastră.

— Nu am nevoe de nici o apărare, domnule judecător, răspunse Sartory. Sînteţi tare, prin puterea ce v'o dă legea, şi sînt vinovat, în ochii dumneavoastră, prin chipul în care vedeţi împrejurările ce m'au adus aci. Vă trebue condamnaţi, cu orice preţ; condamnaţi-ne: eu sînt şi rămân Ducele de Kerguérren...

Judecătorul îl privi sever, apoi căută la toţi ceilalţi, şi'şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mem1901_1932

dădu seama de impresiunea ce aveau aceştia în faţa atitudinei hotărâte, de negare, a tovarăşului lor.

Atunci sună clopoţelul.

Uşierul, se repezi, — însă judecătorul îi făcu semn să se oprească.

Uşa camerei vecine se deschise şi pe prag se ivi Ducele... Joël, Ginésty şi Rambel, cari îl văzură, cei dintâi, se dădură instinctiv c'un pas înapoi.

— Intraţi domnule Duce, zise judecătorul.

Acesta înaintă; — Sartory tresări şi rămase încremenit.

— Aşa dar dumneata eşti faimosul uzurpator al numelui şi al bunurilor mele strămoşeşti, rosti el, cu ochii ţintă în ochii lui; dumneata ai cutezat să mă trimiţi în casa de nebuni a doctorului Sternbingher din Elveţia... Dumneata începuseşi să mă deposedezi de avere...

De astă dată Sartory, galben ca ceara, plecă ochii în jos tremurător, nimicit.

— Şi tu, Joël Kéraniou, pe care te-am reprimit cu bunătate, zise, cu energie, înaintând spre el, — tu ai fost plăzmuitorul infamiei, — tu mişelule!...

Joël se dădu înapoi, până ajunse de părete, roş ca focul, dar nimicit ca şi Şeful.

— Şi pe dumneavoastră, domnilor, vă recunosc, agenţii forestieri ai închipuitei case de exploatare de păduri... Frumoasă exploatare... încheiă Ducele cu ironie...

Apoi se întoarse către judecător.

— Eu, domnule magistrat, Ducele Yves de Kerguérren, acuz pe aceşti pungaşi de crimă de răpire, de substituire şi de furt, şi mă constituesc parte civilă în procesul ce va urma.

— Iau act, domnule Duce, de declaraţiunea dumneavoastră şi adaog că afacerea îşi va urma cursul firesc.

Ducele se înclină judecătorului şi fără a mai privi banda, — ieşi. Se făcu tăcere de câteva clipe. Toţi stăteau ca înfipţi în pământ, cu ochii în jos, împietriţi de neaşteptata lovitură ce-i sdrobise.

Cum scăpase Ducele? ierâ întrebarea ce'şi puneau şi nu'şi puteau răspunde: îi acoperia un întuneric deplin de nepricepere.

— Ei, domnule Sartory, zise judecătorul, ce ai de spus?

— Nimic... răspunse el cu glas năbuşit.

— Corbin, să fie recondus fie-care în celula lui.

Principesa *** lucră, spre a'şi ocupă timpul, o fină împle-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistaarsilvaniaromana 1901-1932

titură, pentru o expoziţiune de lucruri de mână, cu vânzare în folosul săracilor.

Sta lângă o fereastră şi din când în când se uita în stradă, cu priviri distrase.

Lângă o măsuţă lucra doamna Glika cu ochii la faşia pe care o broda, cu gândul aci dat Gemmei, aci departe trimiţându'l pe urma Irinei, lângă care se ivià un chip familiar.

Gemma coseà o cămăşuţă pentru copil, în stil naţional românesc, ca amintire de patrie: gându-i flutura între presimţimântul unei bucurii fără cauză şi între nemulţămirea ce avea de cauză o vorbă scăpată de Şerban, că va pleca să călătoriască în lumea polară, făcând parte din expediţiunea lui Nansen.

Ce însemna această intenţiune dacă nu o disperare din amor? Şi se întrebă dacă doliul după Ducele trebuia să'l ţină toată vieaţa?

Nu, de sigur; totuşi, simţia în sufletu-i că ierà altceva cu totul de cât ideea de doliu, şi tot cu privire la Ducele... Ce putea fi oare?

De două, trei zile îi apărea adevăratul Duce şi nu mai avea acea apropiere de asemănare oribilă cu Hrubeanu: avea un chip ca purificat prin suferinţă, alt suflet, altă privire, alt zîmbet: ierà iarăşi mai mult Ducele de cât uzurpatorul.

Iera curioasă priveliştea acestor trei femei, de etăţi diferite, cu diferite gânduri, strânse la un loc numai pentru acelaş scop, în aceste momente şi în cadrul bogat al încăperii aristocratice.

Se auzi, într'un rând huruitură de cupeu, oprirea ei la poarta încă închisă, de vreme ce nu iera ora vizitelor.

Nici una nu-i dădu atenţiune. Sgomotul venise până la ele fără să le aducă realităţii.

Nici sunetul clopoţelului electric, nici un scurt dute-vino şi oare-care şoapte, nu le impresionară.

Numai când feciorul intră, pe o tavă de argint cu o cartă de vizită, câte trele ridicară capul...

— Ce este, Joly, întrebă Principesa pe drăguţul băieţandru care înainta către ea. Nu ştii că nu sunt acasă la asemenea oră?

Joly nu răspunse, ci, cu chip misterios, îi apropiă tava.

Principesa luă carta.

— Cum? Ducele de Kerguérren? esclamă ea, în timp ce Gemma se ridică şi se apropia, înfiorată... Ce fel? mai există

Muzeul Digital al Romanului Românesc

un Duce de Kerguèrren? Nu cumva mizerabilul a găsit motiv de scăpare...

— Nu se poate, mătuşică, zise repede Gemma cu glas înnăbuşit...

— Se pare a fi adevăratul Duce, doamnă Principesă, zise feciorul, înclinându-se.

Principesa sări în sus.

— Ce spui, Joly?...

— De altfel domnul Principe...

Nu apucă să termine vorba, că uşa cea mare se deschise şi, în tovărăşia lui Şerban, se ivi Ducele Yves de Kerguèrren, aşa cum îl văzuse Gemma în aceste din urmă zile, în închipuirea sa.

Fu un moment scurt, dar de nedescris, de înmărmurire, de sclipire a unei bucurii fără margini: neţărmuritul poate fi cuprins în scânteerea de-o clipă a simţimintelor omeneşti.

Gemma înaintă, cea întâi, aprinsă la faţă, adînc mişcată, transfigurată însă prin revărsarea sufletească a iubirii d'atâta timp oprită de un stăvilar.

— Dumneata, Duce, dumneata? îi strigă...

El, tremurător, pierdut de fericirea că o simţia atât de iubitoare, îi cuprinse mâinile într'ale lui şi-i cătă duios în ochii înrouraţi:

— Eu, Gemma... răspunse înnăbuşit...

— Principesa şi doamna Glika, se apropiaseră; Şerban, uitând de sine, zîmbia, aproape fericit şi el în faţa acestei supreme manifestări a două simţiminte de opotrivă de mari.

Apoi, Ducele sărută mâna celor două doamne:

— Cred că mă veţi fi socotit ca dispărut din vieaţă... Banditii îmi ursiseră ceva mai crud de cât moartea: o casă de nebuni!...

— O casă de nebuni? strigă Gemma înfiorându-se şi îngălbenindu-se.

— Ce spui, Duce? zise Principesa.

Apoi, îi cuprinse capul între mâinele ei şi'l sărută părinteşte pe amândoi obrajii.

— Şezi, colea, scumpe Duce; şezi şi ne spune ceea ce vezi că dorim cu sete să aflăm...

Povestirea lui Yves fu ascultată cu adâncă emoţiune.

Gemma îşi pierdù cunoştiinţa când el ajunse la descrierea suferinţii din acele momente când nu mai vedeà speranţa scăpării...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

După câteva clipe îşi veni însă în fire şi-l aţinti cu aşa privire duioasă, că el îi strânse mâna şi 'i-o păstră în ale sale.

— In fine! esclamă Gemma, respirând uşurată de-o mare greutate: l'ai biruit pe cumplitul cutezător...

— Da, Gemma... El îşi va lua pedeapsa; eu... Imi voiu luá şi eu dulcea răsplată, — nu cutez a zice cuvenita, — îmi e drag însă a o numi: dorită de sufletul meu! In acele zile lungi de dureroasă existenţă, amintirea de dumneata mă îmbărbăta şi prin iubirea de dumneata începuiu a aspirà la libertate şi a sperà fericirea...

Ea îi răspunse cu o dulce strângere de mână şi cu privire care ziceà tot.

— Doamnă Principesă, se adresă doamnei Glika Ducele, ridicându-se, — momentul e prea solemn, ca să nu'mi iau curajul a vă cere mâna Gemmei.

— V'o acord cu plăcere, domnule Duce... răspunse muma, emoţionată.

Când se întoarse spre Gemma o văzù o clipă îngândurată, — şi cătă cu uimire la ea, apoi la cele două femei.

— Duce, luă cuvânt Principesa, e o taină în vieaţa Gemmei şi gândul acesta o turbură...

— Ori ce taină ar fi, se grăbi a răspunde Yves, ea ţine de trecut şi eu trăiesc în prezent pentru viitorul care va fi numai al nostru.

Luând afectuos o mână a Gemmei, îi zise:

— Scumpă fidanţată, din tristele încercări ale vieţii, ca dintr'un amestec pentru care adeseori nu sîntem răspunzători, se alege aurul, partea cea mai curată a sufletului nostru, care a rămas neatinsă şi care ne va dà adevărata idee de noi înşine cu putinţă de a fi mai buni şi mai fericiţi,.. Mă iubeşti?... întrebă, după o clipă, tremurător.

— Da, şopti ea...

— Te iubesc; aci e totul. Depărtează, te rog, ori ce temere care se aseamănă mai mult cu înrâurirea prejudecăţilor şi vezi în mine pe omul bun şi devotat care crede în iubirea sa şi'n simţimântul dumitale pentru el...

— O! Duce! cât eşti de bun... Jur, înaintea familiei, de faţă, că de mult deja trăiam numai pentru viitorul care'mi ierai dumneata.

— Atunci pentru ce acea clipă? Fie uitată... şi gândeşte-te numai că un castel te aşteaptă spre a-i redà vieaţă şi lumină...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mcrr1901_1932

* * *

Procesul *„bandei de la Kerguérren"*, cum o numiră Justiţie şi ziare, se judeca la Juraţi, în sesiunea de Martie.

După cum pasionase de mult Parisul şi Franţa, lume cât abia putŭ să încapă marea sală, se grăbi să fie faţă la judecată.

De-ar fi fost sala de o sută de ori mai încăpătoare, tot ar mai fi rămas încă pe dinafară, curioşi care să murmure că nu puteau străbate.

Cu deosebire aţâţă curiozitatea acela ce se substituise Ducelui...

Portretul lui şi al Ducelui, prin ziare şi trase în mii de exemplare, se vindeà ca pâinea caldă şi editorul făcŭ bună treabă.

Ne putând găsi pe al Ducelui de Kerguérren, pusese doar numele de „Sartory" pe unul şi numele „Kerguérren" pe altul, — iar cumpărătorii se extasiau în faţa unei asemenea perfecte asemănări.

Ziarele din provincie trimiseseră reporteri să fie faţă la judecată şi să deà telegrafic desbaterile.

Adevărata emoţiune o simţiră însă cei din sală, când, — obişnuiţi acum cu vederea Ducelui, care ţinuse a se prezinta alăturea cu avocatul său, — văzură intrând, între jandarmi, pe Sartory...

Asemănarea îi impresionă în cel mai înalt grad, în primele momente, ca după puţin apoi să înceapă a stabili neînsemnatele deosebiri...

Atitudinea Ducelui ierà foarte serioasă dar firească, în distincţiunea ei din naştere; a lui Sartory ierà dârză, înfruntătoare, hotărâtă, de-o distincţiune care 'şi aveà scăderea prin comparaţiune.

Ceilalţi membri ai bandei nu păreau să aibă nici o personalitate: ierau uneltele; se vedeau a fi din diferite trepte sociale, — adunătură potrivită numai la poftele de avere şi de mărire.

Publicul nu le acorda multă atenţiune.

Fie-care aveà câte un avocat ce'şi aleseseră la întâmplare.

Astfel, procesul ţinŭ două şedinţe şi lupta de vorbe fŭ foarte aprigă, strălucitoare de eloquenţă şi de efecte căutate.

Avocatul Ducelui îşi păstră pentru replică toată argumentarea şi întreaga desfăşurare, foarte mişcătoare a suferinţilor clientului său.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Procurorul fu de asemenea splendid în cuvântarea sa şi ceru asprimea legii ca pildă pentru alţii, şi ca pedeapsă meritată pentru cutezătorii criminali.

Curtea pronunţă pedeapsa, prin primul jurat; cinci ani recluziune pentru Sartory şi câte trei ani închisoare corecţională pentru ceilalţi.

Sartory nu plecă nici măcar ochii; păreà de piatră, însă de-o piatră care simte şi rezistă fără să se mlădie.

El nu voi nici să facă recurs la casaţie, precum se grăbiră a face ceilalţi.

XLIV

Era în toamnă şi timpul ameninţa să fie aspru prevestind iarnă grea.

Un om tînăr, dar foarte palid şi slab, îmbrăcat sărăcăcios mergeà pe strada „Monsieur le-Prince“, cam tremurând în hăinuţa prea subţire şi roasă.

Când ajunse în Piaţa „St. Michel“ se opri, nehotărât şi începu a căutà în juru-i, sfios, neştiind par'că ce să facă...

Purtà barbă mare neagră, în care se vedeà fire albe, părul mare, neregulat şi pe cap o şepcuţă...

Aveà înfăţişarea de lucrător fără lucru, chinuit de foame dar silindu-se a'şi domină trebuinţa stomacului lihnit.

In fine, văzù un domn impunător ca trup, bine îmbrăcat şi cu chipul bun par'că, şi se hotărâ:

— Domnule, îi şopti, n'am de lucru şi n'am mâncat de ieri dimineaţă... Induraţi-vă de mine...

Domnul îl privi lung:

— Se pare că ar fi adevărat... Dar ce meşteşug ai dumneata ?

— Nici unul, aci e nenorocirea, zise omul cu durere... Am avut alte timpuri şi ocupaţiuni... oneste de biurou... Mărturisesc că... viţiul m'a nenorocit, însă acum, la deşteptarea după urâtul vis al închisorii, mă văd şi mai condamnat: ori să mă ucid, ori să fur... De ce mi-au mai dat drumul!...

Şi lacrimi i se iviră în ochi...

— Ei! vezi asta-i! Deşteptare totdeauna târzie, şi mai ales când nu ştie omul să facă ceva...

Vârâ mâna în buzunar şi scoase o monedă de cinci lei.

— Ţine... Nu pot dà mai mult...

— Domnule... nu'mi puteţi găsi un loc, chiar de servitor, undeva...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
www.istoriatransilvaniei.ro/mdr/1901-1932

— Eu, nu... Caută; prin căutare, găseşti...

Şi se depărtă.

Omul clătină din cap cu tristeţe, apoi oftă. După câte-va momente căută unde-ar puteà mânca ceva. Văzù o prăvălioară unde se dà cafea cu lapte şi intră.

Era numai o persoană înlăuntru; terminase de mâncat şi se ridică. Tresări când dădù cu ochii de acesta, şi se grăbi să iasă, plătind repede.

Acesta îşi aminti par'că a fi cunoscut pe cel ce ieşià, şi, fuga după el...

— Ginesty... Ginesty... stai un moment...

Ginesty aşa numitul, auzi sau nu, se depărtă repede.

— Nu m'a cunoscut; mai degrabă n'a voit să mă cunoască... îşi zise cu mâhnire şi se întoarse în prăvălioară.

Când plecă de acolo, soarele isbuti a străbate şi a risipi pânza de ceaţă, şi umezeala pieţei şi a bulevardului „St. Michel" în sus, spre Luxemburg, sclipià.

Tramvaiurile şi omnibusele treceau şi se încrucişiau pline de lume; piaţa furnică de oameni: ierà timpul afacerilor şi al împlinirii trebuinţilor.

Omul nostru, asigurat întru câtva cu puţina hrană ce'şi dăduse, şi cu puţinii bani ce şi-i simţià în buzunar, — porni spre pod...

Aruncă privire aspră Palatului Justiţiei, care par'că-i făcuse ceva şi trecù spre Châtelet, de unde apucă pe strada Rivoli, la întâmplare.

Soarele strălucià acum, ceva mai călduţ, în această dimineaţă de Noembrie şi omul se simţia mai bine în îmbrăcămintea-i nepotrivită timpului.

Scăpase, în adevăr, din închisoarea dela Tulon, din Aprilie ce trecuse. I se înapoiase suma ce se găsise la el în momentul începerei pedepsei, aproape o mie de lei...

Şi cu aceşti bani, ţinându-i cu dinţii, trăise aceste opt luni, în Parisul care'l atrăgeà şi în care se întorsese.

Bătuse la multe uşi; însă nicăiurea nu i se deschisese. Se duse pe la diferite agenţii, nu'l primise nimenea: ierau cereri multe şi toate locurile împlinite.

Fusese amant al câtorva femei pierdute care'l plăcuseră; însă nu păreà pornit să trăiască de pe urma ruşinoasei lor meserii.

De bine, de rău, o duse până la începutul lunei; acum i se sleiseră toate mijloacele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

La câteva cunoştiinţi, care poate l'ar fi ajutat, simţiă ruşine să se adreseze...

Una mai ales, — i-ar fi întins mâna, — o femee...

Dar numai la amintirea de dînsa, se cutremură, cuprins de un sentiment nedefinit în care par'că intra o reînviere de iubire, de ură şi par'că îmbold de răzbunare.

Stând locului, în dreptul unui chioşc de ziare, îşi aminti însă de altă femee, şi par'că îi tresări inima de speranţă...

Işi plănui repede prezintarea, îşi dădù seama de drumul ce avea să facă şi vru să porniască...

De-odată rămase împietrit, ca dinaintea unei închipuiri de vis...

In adevăr, ca de foarte de departe îi veni în memorie un chip drăgălaş, vioiu, plin de curăţie sufletească şi însufleţit de-un simţimânt dulce şi liniştit...

Acest chip, transformat întrucât-va, respirând, în începutu-i de maturitate, bunătatea înnăscută, mulţămirea de vieaţă şi conştiinţa împlinirii menirei de femee onestă, îi amintiă pe acel de odinioară...

Lângă această fiinţă plăcută, drăguţ învestmântată, cu gust şi simplitate, păşia un bărbat nalt, robust, cărunt, foarte voios de fire, cam de rând ca trăsături, dar plăcut şi el.

Privirea omului nostru, aţintită prea mult asupra femeei atrase atenţiunea ei.

Ea, tresări, atinse braţul domnului ce-o însoţiă şi-i şopti:

— Uită-te, dragă... la omul acesta... îi zise în limbă străină...

E... el... nu-i aşa ?

— Seamănă, în adevăr... răspunse domnul... privind ţintă la dânsul ai cărui ochi nu se luau de la ei.

Acesta părù a se hotărî în fine şi, salutând, se apropiă:

— Domnul Stănişanu... rosti el, în limba vorbită de aceştia.

— E cu putinţă ? Dumneata domnule Hrubeanu, ? zise Stănişanu, uimit.

— Eu, răspunse Hrubeanu, în luptă cu mizeriile unei vieţi ticăloase...

Şi plecă ochii, înroşindu-se.

Câţi-va găgăuţi începură a se strânge pe aproape, atraşi de priveliştea acestui grup.

Linţa nu ziceà nimic. Înroşită, mişcată de starea aceluia pe care îl iubise altă-dată, privià la el cu milă.

— Domnule Hrubeanu, sîntem la otelul Străinilor, nu departe de aci... Vino să ne vezi, pe la orele patru, astăzi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

Apoi, cam pe furiș, îi strecură două hârtii.

— Vă mulțămesc, întâiu că ați voit să mă recunoașteți și apoi că mă învitați să vă văd... Vă salut... Sărut mâna doamnă.

Și, salutând, se depărtă repede, fără să știe încotro apucă.

— Ți-a făcut rău Linți, că l'ai văzut pe Hrubeanu, — nu-i așa ? o întrebă Stănișanu, fără să se gândească a deșteptă din morți trecutul.

— In adevăr Radule, că 'mi-a făcut rău... Dacă l'ar vedea bietul părintele, ar muri fără doar și poate, — răspunse ea cu emoțiune din milă.

Hrubeanu merse cât merse, ca într'un fel de vârtej de gânduri, și se opri, trecându-și mâna pe frunte.

— *Ea* și *el*... Și par mulțămiți de soartă... De ce n'am putut fi și eu ! Nu-i zeitate de frumusețe ; dar câtă drăgălășie, ce chip cuminte, ce bunătate ! Și nu l'a iubit... Ce-ar fi fost pentru mine, care eram iubit...

Ca o părere de rău, ca o remușcare i se ivi trecutul și simți căința, pentru întâea oară, și pentru întâea oară îl cuprinse dor de acasă, trebuința de-a se vedeă așezat în viața liniștită, fără bogăție, dar și fără cumplita lipsă chiar de-o bucată de pâine.

O ! dacă n'ar fi fost Linți a altuia ! Cu ce bucurie ar fi revăzut-o, cu câtă dragoste ar fi luat-o acum !

Și fiind-că instinctul immoralității trăiă în el ca ceva nedeslipit de firea lui, îi fu plăcut a se gândi că iubirea de odinioară a Linței pentru el s'ar putea redeșteptă...

Să fie a lui cel puțin acuma, și, cine știe, cu averea ce va fi având, să-i deă o viață de belșug și de pace, în care să renască cu adevărat Hrubeanu, omul viitorului, în țara lui.

Imaginațiunea începu a-i întredeschide zări luminoase, potrivite pe măsura ambițiunilor lui.

Cu gând hotărât de a cuceri .pe Linți, ce în chip providențial i se ivise tocmai când se credeă pierdut, — se duse de'și cumpără un rând de vestminte care'l transformară numai de cât. Intră apoi la o bărbierie și, după jumătate de oră ieșiă astfel, încât s'ar fi mirat Ginésty dacă l'ar fi reîntâlnit.

Puțin mai slab și mai palid, ar fi fost Contele de Sartory de altă dată, pentru Ginésty ; Gabri pentru Aurora ; Grigore pentru Gemma...

Reîmputernicit de-o speranță sigură, intră într'un restaurant, mâncă bine ; își cumpără apoi câteve „démi-londres-uri", a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

prinse una şi porni spre Avenue de l'Opéra, aproape fericit, fără să se întrebe cărei generozităţi îşi datoră această reînviere.

Iera ora unu. Ce să facă până la patru?

Timpul dăduse în căldură potrivită, foarte plăcută; cerul erà de-o seninătate plină de farmec: se asemănà natura cu sufletul lui.

Opri o trăsură deschisă şi porni la „Bois de Boulogne".

— Da, îşi ziceà. Ea numai să voiască, şi mă întorc în ţară... E de dorit, Linţa... Ce fericit aş fi cu ea!...

La patru fără câteva minute se opri la otelul „Străinilor" şi întrebă de domnul şi doamna Stănişanu.

— Camera No. 37, catul al II-lea, i se răspunse, cu indiferenţă.

Când intră, găsi numai pe Stănişanu şi avu o uşoară decepţiune. El îl poftì să şadă.

— Nevasta a rămas la Ducesa de Kerguèrren, îi zise apoi... Nuştiu dacă ai cunoştinţă că doamna Gemma Glika a luat în căsătorie un francez. Au fost astă-vară amândoi de au petrecut la moşia părintească, pe care o ţin eu cu arendă şi, la plecare, ne-au poftit să le întoarcem vizita la Paris şi să ne ducă apoi la castelul dumnealor din Bretania. Diseară plecăm acolo.

Hrubeanu tăcu; Stănişanu îl observà pe furiş.

— Domnule Grigore, îi zise după câteva clipe, nu te întreb de întâmplările dumitale: ce a fost, s'a dus, vorba e, ce ai de gând de aici înainte?... Prieteneşte te întreb de asta. Ori cum, eşti al nostru, şi dacă crezi că'ţi pot fi de folos, spune-mi.

— Domnule Stănişanu, nu ştiu cum să'ţi răspund. M'ai văzut în ce hal eram; vei fi ştiind câte greşeli am faţă cu anume persoane din ţară...

— Prietene, greşelile se pot uita; vorba e, te-ai gândit să te întorci? Bietul părintele, paralizat cum e...

— Paralizat? întrebă, nu fără emoţiune.

— Da, de patru ani aproape, de când s'a şi restras de la biserică. Presemne îi ţine Dumnezeu zilele, unde stă scris să te mai vadă... Eu te-aş sfătui să te întorci, să-i bucuri rămăşiţa de zile cu vederea dumitale, şi...

— Dar ce-aş putea să fac,—căci de întors e uşor! strigă el.

— De! nu'ţi pot fi în suflet. Intâmplarea te-a scos în ca-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lea noastră, întâmplător îţi zic şi eu: voinţă să fie, de muncit în chip cinstit este ori când vreme.

Se făcu tăcere. Hrubeanu stă pe gânduri de nehotărâre; Stănişanu căută la el, nedumerit. Nu-i venia să se lege prin vr'un cuvânt, prin vr'o propunere. Omul nu-i mai ierà simpatic. Ascultà de Linţa, care, miloasă şi bună, îl rugase sà'l sfătuiască a se întoarce în ţară, pentru bietul bătrân suferind.

— Să mă întorc dacă voiţi, răspunse în cele de pe urmă, şi, ce va fi să fie, va fi...

— Câţi ani ai? îl întrebă Stănişanu.

— Trei zeci de ani, dacă nu împliniţi dar pe-aproape.

— In puterea vrâstei, domnule Grigore, când omul poate face mult...

— Da; nu însă când şi-a pierdut odată drumul şi punctul de cârmuire...

— Găseşte-le pe amândouă. Eu, uite, îţi pot înlesni drumul. Poftim o mie de lei... şi, cu Dumnezeu înainte...

— Mulţumesc, domnule Stănişanu, răspunse Grigore, luând mia.

— Noi o să ne întoarcem spre primăvară, poate prin Făurar, zise el, ridicându-se. Până atunci sper să te găsesc pe cale hotărâtă. Drum bun şi bună izbândă...

Ii strânse mâna uşor şi-l petrecu până la scară...

Hrubeanu ieşi în stradă, cu ochi plecaţi, ca picat dela înălţime... Se simţia într'un haos: cu ce gânduri se măgulise la venirea la otel, şi cum pleca de acolo!

Aşa dar Gemma luase pe Ducele;—ierà fericită. Linţa cu Stănişanu ei, fericită.

El... ducând dorul unei vieţi fericite ce nu i se va împlini vr'o dată, căci în fiinţa lui trăià necontenit visul imposibilului.

El, ierà din acei nenorociţi ce singuri îşi crează suferinţile prin aspiraţiuni dintre care se pot ajunge numai unele cu munca,—şi lui munca nu-i plăcea; şi munca nu-i puteà da vr'odată avere şi măriri.

Totuşi, altă scăpare nu vedeà pentru prezent de cât întoarcerea...

Şi ce grea i se înfăţişa întoarcerea în ţară. Avea să deà peste Pilat, — poate fericit şi el; avea să întâlnească pe Linţa, indiferentă faţă cu el, în timp ce de la Pilat s'ar fi putut aştepta la cine ştie ce răzbunare... în tot cazul, la dispreţ adânc...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest dispreț de pe acum îl făceà să se aprindă, nu de ruşine, ci de mânie, şi de ură...

Dar familia Glika; dar familia bancherului Adamiade? Şi retrăi apoi câtva timp, vieața de atunci, văzându-i aeveà pe toți, şi pe Gemma mai frumoasă de cât ori când, şi pe Hrisi, ademenitoare, măritată de sigur, apoi pe Lința, la care i se opri iarăşi gândul...

Tot la dânsa se mai opria cu speranța... Cine ştie! Amorul e tiran, şi el va căuta să i'l redeştepte, s'o recuceriască.

LXV

Frumoasa câmpie a Miorenilor strălucià până în zări depărtate de lumina soarelui răsărit. Toate ierau aceleaşi, par'că timpul se oprise pe loc. Numai vastul codru purta semnele exploatării: ierà mai rărit, într'o parte; tăiat în alte părți.

La locuința proprietarului se începeau pregătirile muncii de primăvară,—obişnuite pregătiri de cum se arăta Martie.

In căsuța părintelui Vasile ierà tăcere, linişte sufletească.

Părintele, închipuire numai a ce fusese cu câțiva ani în urmă, sta ca un trunchiu de copac dat jos de furtună, pe care nimic nu'l mai putea mişca din loc.

Dar pe fața-i suptă de suferinți, ierà mulțămire: i se întorsese fiul cel rătăcit; îl văzuse întreaga iarnă, îl auzise vorbindu-i cu căință şi promițându-i să nu mai lase satul, nici după ce el, la apus acum, va închide ochii.

Simțià că zilele îi sînt numărate, şi aştepta cu împăcare de sine moartea: tot mai avea fiu; străinătatea nu i-l răpusese.

Preoteasa, încă în putere, trăia între bucuria întoarcerei lui Grigoriță al ei şi mâhnirea că în curând aveà să se despartă de acela care-i fusese tovarăş atât amar de ani!

Nici în bucuria nici în mâhnirea ei, nu ierà liniştea părintelui. Fireşte, el se ducea; şi cu ducerea punea capăt totului tot. Ea rămâneà şi aveà să-i simtă lipsa. Mâine poimâine Grigore, ca om tânăr, aveà să'şi ia soție, să se ducă poate la urma ei, cum iera şi drept; ea, şi singură, şi purtând obida grea a pierderii dragului ei părințel.

Grigore, trăise în toată această iarnă, mai numai în casă, cu amintirea împrejurărilor prin care trecuse, întrebându-se dacă nu fusese vis, dacă se depărtase în adevăr din sat, dacă nu cumva ierà tot seminaristul nehotărât de odinioară?...

Până la el ajungea noua hărnicie din sat, supt înrîurirea

http://patrimoniu.ro/mdrr/1901-1932

tînărului preot şi a învăţătorului nou; îşi da seama de schimbarea materială şi morală a satului şi se întreba, ce va face el, faţă cu starea aceasta?

Îi ieră de nesuferit localitatea şi oamenii...

De două, trei ori se arătase şi toţi îl priviseră rece, cu neîncredere, par'că cu rîsul tăcut al batjocurei.

Şi Pilat nu se întorsese încă, dar ieră aşteptat...

Ce va fi, când va da cu ochii de el?

Stănişanu se întorsese, dar locuia departe. Venise acum vr'o câteva zile, ca să arunce privirea asupra moşiei lui şi a lui Pilat; venise să-l vadă şi pe el,—dar nici o vorbă de Linţa, dar nici o vorbă de viitorul lui...

Toţi îl dispreţuiau, de sigur, şi sprijin nu putea să aştepte la vre unul din ei.

Cum să-l ceară el?

Doar să închidă tat-său ochii, şi atunci... îşi va lua drumul... Unde?

Haos drept loc de îndreptare.

Părintele 'i-ar fi lăsat cele douăzeci, treizeci de pogoane ale lui şi ale bătrânei...

Ei, şi? Însemna ceva pentru dînsul? Mizerie!

Şi se simţia atât de nenorocit, după viaţa aventuroasă dar strălucitoare ce dusese timp de trei ani, că'şi mânca mâinile de turbare ascunsă şi de neputinţă de-a se sălta...

Viaţa îi refuza toate.

Dacă şi-ar da moartea? Era singurul lucru ce-i rămânea...

Să plece iarăşi la Paris?

Nu mai avea încredere în el... Ce-ar fi făcut acolo?

Îşi aminteă zilele de după ieşirea din închisoare, şi se înfioră: aci aveă cel puţin ce mâncă... Acolo ar fi murit de foame...

De ce n'ar muri aci, de lipsa deplină a speranţelor d'a mai puteă ajunge la ce'l rodiă ambiţiunea!

In ziua de 10 Martie află că s'a întors Pilat cu soţia... şi nu avă curajul să iasă nici în curtea casei.

Acum îşi dădu el seama cât de grea îi ieră situaţiunea.

Să plece... Dar bietul tată-său, de care îi ieră milă, dacă nu mai avea curată iubire fiească de el? Cum să'l lase?

Şi suferiă îngrozitor ca un condamnat la chinuri zilnice.

In Dumineca de 11 Martie se făceă, ca de câţiva ani încoace, sărbarea sădirii pomilor şi preotul veni să'l poftiască.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ndrr1901-1932

Bătrânul, când îl văzù că se codeşte, îl rugă să se ducă: în locul lui, să fie fiul...

Hrubeanu să hotărâ. Ierà sigur că va întâlni pe Pilat; dar trebuià să treacă odată prin asemenea foc; şi mai nimerit ierà mai degrabă, decât mai târziu.

Şcoala ierà împodobită cu steaguri; şcolarii, îmbrăcaţi curat şi voioşi; satul întreg, bărbaţi şi femei, aşteptà frumoasa serbare cu care se deprinseseră şi care le mergeà la inimă.

Rezemaţi de prispa şcoalei stăteaù mulţime de pomişori, cu rădăcinele învăluite în bucăţi de sac.

Grădina şcoalei se mai mărise est-timp cu două pogoane, dăruite de proprietar, chiar la spatele şcoalei.

Grigore sosi, liniştit, cu înfăţişarea modestă...

Tresări, când văzù pe Pilat. Vorbià cu învăţătorul.

Se apropià de şcolari şi începù a vorbi cu câţiva din ei.

Curând veniră primarul, încins cu brâul tricolor, împreună cu consilierii.

Nimeni dintre săteni, nimeni dintre oficiali, nu-i dădù atenţiune.

Străin să fi fost, şi tot ar fi căutat să vadă cine ierà.

Se stăpâni însà şi urmă a vorbi cu şcolarii.

Dar eată că învăţătorul se apropià cu Pilat...

Acesta, când îl văzù, se opri de odată...

Nu se àşteptà la asemenea lucru. Stănişanu nu-i vorbise de întoarcerea lui.

Ii aruncă lui Hrubeanu o privire aspră, dispreţuitoare şi-i întoarse spatele.

Hrubeanu se îngălbeni, însă, dominându'şi pornirea de-a'l înfruntà, se dădù de-o parte.

Serbarea începù prin *„imnul Regal“*, apoi prin *„cântecul sădirii pomilor“*, după care învăţătorul grăi de însemnătatea sărbătorii şi de folosul grădinii şcolare.

Cu steagul şcoalei porniră apoi elevii în grădină, iar sătenii duseră pomii şi sădirea începù, după ce preotul dădù binecuvântarea.

Gropile le făcuseră din ajun; acum, cete-cete, elevii se împărţiră şi aşezaţi lângă câte-o groapă, aşteptară pe învăţător să vină la fie-care.

Unde ajungia el, elevii scoteau pomişorul cu ţărâna lui, din legătură şi'l sădiau.

Iar soarele strălucià voios pe întinderea albastră fără pată

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://patrimoniu.transilvania.ro/mdrr1901_1932

de nor. Vânt subțirel adiă și aducea ușor freamăt din codru, care se amesteca în freamătul mulțămirii obștești...

Pilat, urât impresionat de vederea „omului fatal", asistă îngândurat, la sădire...

— Nu; mișelul acesta nu trebuia să mai stea pe aicea... își zicea mereu.

Grigore se făcu nevăzut, petrecut din urmă de șoaptele batjocoritoare ale sătenilor.

Se întoarse acasă adânc iritat, cu cunoștința netedă a situațiunii: săteni și proprietar nu'l puteau suferi în preajma lor; trebuiă să plece cu orice preț, să sufere ori unde, dar nu aici în satul în care ierà străin...

Oare Stănișanu nu se gândise la aceasta când îl povățuise a se întoarce?

Și simți ură în contra lui. Dacă nu'l întâlnià, poate că izbutia acolo iarăși în viața lui aventuroasă...

Și iarăși văzù înainte-i pe Pilat, cu privirea tăioasă adânc, de vràjmaș neîmpăcat...

— Cum l'aș sugrumà, își zise cu patimă.

Și ochii lui negri, scânteiară.

Am să'l provoc prin arătarea mea pretutindeni... își mai zise apoi. M'ați luat în rîs, voi, țăranilor; am să vă rîd în nas; 'mi-ai arătat dispreț, domnule proprietar, întorcându'mi spatele, am să te înfrunt. Am deja școala că poți face multe cu cutezarea... Și, de va fi să rămân, voiu vedeà care din doi!..

Ce este drept, Hrubeanu începù a ieși în toate zilele, — chip să vadă ce se făcea pe pogoanele părintești, vecine cu niște lanuri ale lui Pilat.

Acesta trecù călare și întâlni privirile batjocoritoare ale lui Hrubeanu, ațintite cu stăruință asupra-i.

Rece însă, neturburat, Pilat își văzù de cale: înțelegea provocarea și nu voià să se coboare la conflict cu „omul fatal".

Il supără vederea lui, dar a'l îndepărtà nu aveà nici un drept: și apoi, părintele trăia încă.

De ce l'ar fi amărât?...

Cu sătenii pe cari îi întâlnià Hrubeanu, începu a vorbi de învoelile ce aveau cu proprietarul.

— Am fost prin țări străine, le spuneà, și am văzut cum sînt pe-acolo țăranii: tremură proprietarii înaintea lor. Cât îi negru supt unghie să le facă vr'o nedreptate, și se scoală mic cu mare, și vai de pielea jefuitorului! La noi, în țară,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

voi sînteţi ca nişte vite de pripas. Care se scoală mai dedimineaţă, vă prinde şi vă pune botniţă, nici să beţi nici să mâncaţi cât vă trebue.

Nimic nu străbate mai degrabă în auzul săteanului bănuitor, ca vorba că i se face nedreptate.

Fură d'ajuns câteva zile, ca vorbele lui să treacă pe şoptite din gură în gură, din ureche în ureche, — şi Hrubeanu li se făcu repede simpatic.

— Hei! a fost vântură-lume, dar e tot sânge d'al nostru şi-l doare că nu sîntem cum ni se cade...

Uitau că dacă ajunseră la starea de azi, în opt ani, o datorau negreşit învăţătorului şi preotului nou-venit; dar proprietarul înlesnise căile ajungerii aci.

Se îndreptaseră materialiceşte; însă sufleteşte nu aveau încă tăria de-a judecă, de-a vedeă bine cine le ierau binevoitorii şi de-a stărui cu linişte şi cu răbdare în treptată îmbunătăţire.

In dumineca ce urmă, Pilat nu ieră în comună. Plecase din ajun la Stănişanu, cu Irina.

Sătenii se adunaseră, la şcoală, ca de obiceiu şi, nu fără multă mirare, văzură pe Hrubeanu gata să le grăiască...

Şi le grăi, în adevăr, de nevoile lor, exagerând bunăstarea sătenilor „din alte ţări“ fără să arate unde anume, exagerând grijà proprietarilor de pe acolo, de oamenii lor de muncă. Apoi, fără a numi pe proprietarul locului, coborâ pe proprietarul-tip al ţării, lacom, interesat numai de ce este al lui şi fără nici un interes de sătenii încărcaţi de prea multe greutăţi.

Învăţătorul şi preotul ascultau ca pe ghimpi, nemulţămiţi, mai ales unde vedeau semnele de încuviinţare ale sătenilor.

— Şi ştiţi cum fac în străinătate, oameni buni, muncitorii din toate breslele?

— Ei, cum? întrebară foarte mulţi.

— Lasă munca, toţi de odată, bună oară cum e acum în toiul ei, şi atunci proprietarii, strânşi cu uşa, cată să le primiască ce cer. Muncitorii cer mult, proprietarii dau ceva, peste plata obişnuită; muncitorii mai lasă ceva dar ţin voinicește pept proprietarilor şi se ajung cu învoeala: aşa muncitorii capătă peste cât luau şi încep munca.

— Vezi dumneata! strigară sătenii.

— Nici nu-i chip de făcut altfel, oameni buni, cu asemenea bogătaşi cari vor toate numai pentru ei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Apoi să ne înveţi şi pe noi, domnule Grigoriţă, cum să facem, că multe nevoi mai avem şi muncim până dăm pe brânci, zise un săţean, cam leneş de felul lui.

— Am să vă învăţ, răspunse el şi se dădu jos de pe catedră.

Învăţătorul luă cuvântul şi începù să arate câte făcuse proprietarul pentru ei şi că nu puteà fi vorbà, în Mioreni de răzvrătire împotriva proprietarului. Ce se face prin ţări străine, nu e cu muncitorii de pământ, dar cu cei de prin fabrici şi ţinù de rău pe Hrubeanu că semăna vânt, iar alţii să culeagă furtună; că aduce pe aici obiceiuri rele de prin alte părţi, fără vr'un folos pentru săteni şi pentru ţară.

Hrubeanu se păzi să răspundă, însă după zîmbetul lui, sătenii înţeleseră că el aveà dreptate, — şi nu mai puseră temeiu pe vorbele învăţătorului.

Preotul dacă văzù ce faţă iau lucrurile, grăi după învăţător, şi fiind-că ierà mai iubit, putù întoarce gândul sătenilor, însă nu pe de-a'ntregul: rămăsese în ei semânţa cea rea a neîncrederei.

După prânz nu fu altă vorbă între săteni decât de cele ce ascultaseră, şi pentru întâea oară Miorenii se împărţi în două tabere: mai mulţi din fericire pentru preot şi învăţător, mai puţini pentru Hrubeanu.

Acesta însă nu cuteză să o prea ia în gât de odată cu îmboldirea în contra lui Pilat, şi lăsă mai domol lucrul.

Işi alese totuşi vr'o doi trei pe cari începù a-i ademeni, în scopul de a-i pune pe ei înainte cu îmboldirea, pe îndelete pe lângă ceilalţi săteni.

Pilat se întoarse a treea zi şi află cele petrecute.

Departe de a se supără, văzù în fapta „omului fatal" mijlocul de-a se scăpà de vecinătatea lui. Ca instigator, puteà să'l dea pe mâna autorităţilor...

Un lucru numai îl stânjinia: bietul părintele Vasile.

I-ar fi dat grea lovitură, şi ideea aceasta îi potoli pornirea.

Totuşi, avù sfătuire cu învăţătorul şi cu preotul.

— Fără luptă nimic bun şi trainic nu se dobândeşte, le zise el. Acest vântură-vânt nu trebue să ne biruiască şi să ne strice puţinul ce-am putut face...

In dumineca următoare Pilat veni şi el la şcoală. Hrubeanu n'avu curajul să ia cuvântul...

Câţiva însă cerură să le grăiască. Atunci prinse a le vorbi,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dar fără convingere, stânjinit, de alte lucruri care nu puteau înrîuri pe săteni.

De astă dată grăi, după el, Pilat, şi fu atât de părintesc în bunele lui sfaturi, şi aşează cu atâta potrivire de pilde, deosebirea între altă dată şi acum, că sătenii se simţiră înrîuriţi, cu ochii bine deschişi asupra stării de azi, cu mintea prinsă de pilde şi de speranţa altor îmbunătăţiri cu încetul.

— Să nu ne luăm, termină Pilat, după vorbe străine, aduse la noi ca semănţă ce nu poate încolţi şi nu poate rodi în pământul nostru românesc. Nouă ne trebue îmfrăţirea sufletelor, care face minuni de lucruri folositoare, iar nu vrajbă, care ţine pe loc, turbură în deşert minţile şi desparte semănând necrezământ şi chiar ură. Cine cere apoi prea multe de odată, dă dovadă că nu vede cum face Dumnezeu cu cele rînduite: grâul nu ajunge copt la magazie de cum a răsărit: îi trebue soare, ploae şi vreme ca să iasă, să înfrăţiască, să crească, să deă spic, să se coacă; apoi secera, treerul şi la magazie... Aşa e şi în vieaţa omului... Azi puţin bine, mâine puţin, se face mai mult, poimâine, şi cu încetul, fără răzvrătire, fără turburare, dar cu rost şi cu aşteptare, dobândeşte omul tot ce vrea... în măsura nevoilor lui...

Cu vii aprobări sătenii îi primiră vorbele din urmă şi numai câţiva mai rămaseră neîncrezători, dar tăcuţi.

Hrubeanu nu se dădu biruit şi cu ai lui lucră pe furiş dar stăruitor; însă vorba lui nu mai străbătea uşor.

Intre acestea, într'o zi a săptămânei, primi o scrisoare care'l miră.

Cine-i putea scri? Cine îşi amintea de el?

O desfăcu repepe, şi, uimit, citi:

„Domnule Grigore, ca una ce am contribuit la întoarcerea dumitale, par'că mă simt legată a nu te lăsă fără nici un sprijin. Dacă crezi că te poţi ocupă cu ceva, în altă parte de cât în Mioreni, îţi pot pune la îndemână economiile mele. Cu zece mii de lei, un om ca dumneata poate începe să lucreze şi să'şi statorniciască viitorul. Răspunde'mi la moşie şi arată unde să'ţi trimit banii. Aş rămâneă mâhnită însă dacă nu ai întreprinde ceva sigur...

Linţa".

Stătu mult pe gânduri privind acele rînduri şi dându-le altă însemnătate, în sensul dorinţelor ce dejà avusese cu privire la Linţa, se hotărâ numai de cât să se apropie de ea,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901 1932

Ii răspunse dar foarte umilit şi adânc mulţămitor, cerându-i o întrevedere... de oare-ce altfel se discută unele lucruri, cu viu graiu.

Stănişanu, umblând printre hârtiile lui, într'o seară, dădù peste originalul scrisorii ce Linţa trimisese lui Hrubeanu. O citi, o reciti şi apoi, fără altă nedumerire de cât că Linţa scrisese fără să-i spună şi lui, îi arătă hârtioara.

Ea se înroşi, însă îi căută în ochi cu atâta sinceritate, că lui îi păru rău de amestecul în fapta bună, pe ascuns, a soţiei lui.

— Să nu crezi, dragă, că am făcut-o din altă pornire de cât a milei. Am auzit apoi pe naşul Pilat că nu'l putea suferi acolo, şi m'am gândit că acesta iera singurul mijloc de-a'l depărta de la Mioreni, îi zise Linţa. Dacă am greşit, iartă-mă; eu însă tot ierà să'ţi spun mai târziu.

El o sărută şi-i răspunse:

— Ştiu ce inimă ai, Linţo.

Iar când după câteva zile citi răspunsul lui Hrubeanu, îi zise:

— Scrie-i să vină aci. Voiu face aşa în cât să vorbiască numai cu tine, ca şi cum eu n'aş şti nimic. Iţi mărturisesc că nu'l mai am la inimă, dar de hatârul tău primesc să-i dăm ajutor. Păstrează'ţi economiile, îţi voiu da eu banii...

Ea îi sări de gât, recunoscătoare...

Pe la începutul lui Aprilie Hrubeanu veni la moşie, foarte încurcat că acolo găsise de cuviinţă a'l primi Linţa.

La urma urmei ce-i păsa lui de loc? Bărbatul să lipsească şi de sigur plănuise ea, în felul acesta, lucrul.

In adevăr, Stănişanu se dusese de dimineaţă pe moşie, aveà să prânziască „la conac" şi tocmai seara să se întoarcă.

Linţa primi prietenoasă pe Hrubeanu, îi vorbi ca o soră de viitorul lui, fără să se atingă de trecut şi-i dădu cele zece mii de lei.

El îi sărută mâna cam lung, apoi o privi cum ştia el să priviască, spre a robi.

— Cum să'ţi mulţumesc, Linţo, de interesul ce'mi arăţi... îi zise cu căldură, în timp ce ea îşi retrăgea mâna. Văd cu adâncă plăcere că amintiri dulci de odinioară mai fac să trăiască în sufletul dumitale simpatia ce ne legă...

— Te înşeli, domnule Grigore, îi răspunse Linţa, înroşindu-se, nemulţămită de întorsătura ce dà Hrubeanu întrevederii lor. Amintirile nu mai trăiesc, le-a şters plecarea dumi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tale şi măritişul meu c'un om de inimă, activ şi bun. Faci rău că dai asemenea înţeles faptei mele... faci rău...

— O! dar n'am voit să te jignesc, Linţo... Ce voieşti? E vina mea dacă nu pot uita că te-am iubit?

Ea se ridică şi umblă puţin prin casă, supărată.

— Da, Linţo; ori ce ai avea să'mi zici, te-am iubit şi numai unei regretabile rătăciri am urmat când am plecat în felul cum ştii. Departe însă, în aceea ţară străină, ori cât am fost dat relelor, imaginea dumitale bună şi drăgălaşă îmi îndulcia suferinţile, mă îndemnă să rup cu rătăcirea, şi de te-aş fi întâlnit, şi de mi-ai fi întins mâna ca acum, de sigur că m'aş fi oprit la timp.

— Sînt de prisos toate acestea, domnule Grigore. Ce-a fost s'a dus; acuma trebuie să te gândeşti la dumneata numai. Te rog, ascultă-mă ca pe o soră, şi nu aduce lucrurile să mă faci să regret fapta mea...

— Iţi jur că nu vei regretà... Fii însă bună până la capăt; acordă'mi iertarea de cele trecute şi dă'mi speranţa că nu te văd acum pentru ultima oară... Mi-ar fi de groază asemenea idee...

— Nu, domnule Grigore. Nu şi-ar avea rostul altă vedere a noastră. Poate când voiu auzi că ţi-ai asigurat vieaţa, că te-ai statornicit om cu casa dumitale, să fim în legătură de prieteşug, familie cu familie...

— Da, ai dreptate... eu sînt ursit nenorocirii eterne...

— De ce vorbeşti aşa! Pentru nenorocirea dumitale m'am gândit eu oare să'ţi întind mână de ajutor?

— Speram că iubirea de altă dată cârmuià mâna dumitale... şi în asemenea caz aş fi putut să fiu fericit...

— Atunci ai făcut rău de ai venit, îi zise cu asprime...

— Nu'mi rămâne de cât să renunţ la acest ajutor şi să plec... răspunse cu mâhnire. Mila mă umileşte...

— Ce rău faci cu vorbele acestea... zise Linţa, cu tristeţe... Dar, în cele de pe urmă, eşti liber să primeşti sau să refuzi... Eu mi-am făcut datoria.

— Datoria, da, datoria... murmură el, aproape cu lacrimi.

Linţa nu se înduioşă: îi cunoştea prefacerile. Era de neîndreptat, nenorocitul. Şi-i părù rău că s'a putut înşela.

Grigore reţinu însă banii şi, după ce mai schimbă câteva cuvinte cu Linţa, plecă necăjit.

I se păruse totuşi că surprinsese la ea înrîurirea cuvintelor lui şi, pe drum, închipuirea i se aprinse: ce nu se poate

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

dobândi dintr'odată, cu încetul, cu măestrie, se dobândeşte. Inima femeei rămâne aceeaşi, când a iubit.

Ce rău cunoşteà femeea!

Ca să ajungă însă a-i inspira încrederea, ca să-i măguliască vanitatea ce-i dăruià, se puse pe căutat vr'o moşioară, mai în vecinătate.

Un proprietar, căruia îi murise soţia, voià în adevăr să se lase de plugărit, în bune condiţiuni de arendare.

Ierà la vr'o şase chilometri de Stănişanu: mai bine nici că se nimeria.

Dar cu zece mii de lei nu puteà să se lege, căci numai arenda ierà îndoitul sumei ce avea.

Vorbi bătrânului şi acesta, în dorul de-a'l vedeà statornicit odată, desnodă punga şi-i dădu toate economiile, vr'o douăzeci de mii de lei.

Pe la Paşte făcu contractul şi, convingând şi pe părinţi, îi strămută la Grădeni...

Stăpân pe sine, cu înfăţişare serioasă de plugar, începu a se ocupà foarte cu pricepere, şi începu cu încetul a dobândi încrederea onestului Stănişanu.

Nici un îndemn de apropiere faţă cu Linţa, care însă, din instinct, se temea de el.

La capătul toamnei, bucuros de anul bun ce avusese, întoarse Linţei jumătate din sumă ce-i dăduse, şi aceasta fu pentru Stănişanu chezăşie că Hrubeanu se îndreptase.

După terminarea muncii agricole, începù cu vizitele mai dese la Stănişanu, jucând cu el table, plimbându-se cu el, cerându-i sfaturi, căutând, în fine, să'l cuprindă, să'l domineze, fără ştirea acestuia.

Pe nesimţite apoi, folosindu-se de momente potrivite, se apropià de Linţa, cu foarte multă băgare de seamă...

Prevenindu-se pe sine însă, Linţa îi observă jocul şi se ferià de surprinderi. Consideră aceasta numai ca o luptă, din care ea trebuià să iasă biruitoare, odată ce mila ei fusese cauză, iar iubirea dormià de mult somnul de-apururea, în vremea ce trecuse.

Ea îşi făceà raţionamentul: dacă ar fi fost om de treabă şi aşezat, m'ar fi iubit; dacă m'ar fi iubit, m'ar fi luat. N'a fost om de treabă şi aşezat, n'a putut să mă iubească, nu i-a fost dor să mă ià... Ba încă îşi amintià, cu obrajii dogoritori de fierbânţeala ruşinii, că năzuise a abuza de nevinovăţia ei şi a şi-o face a lui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Mila ce-o coprinsese la Paris, şi în ţară, se arătase prin dorinţa de-a'l vedeă că munceşte, că se îndreaptă; ieră numai răsfrângerea iubirii de odinioară, scânteere umanitară care nu puteă reaprinde focul trecut. In cenuşa amorului nu mai rămăseseră cărbuni: îi stinsese cu încetul bunul ei simţ şi cunoaşterea că bărbatul ei o făcea fericită.

Ce însemnă năzuinţa de acum, a lui Grigore, dacă nu obişnuinţa omului depravat, dacă nu ambiţiunea de-a cuceri şi vanitatea de-a'şi fi mulţămit plăcerile?

Ce-i păsă că 'i-ar fi sdrobit liniştea şi situaţiunea, simpatia şi recunoştinţa ei pentru Stănişanu?

Ce-i păsă că ar fi necinstit în persoana ei, pe acest om bun în toată puterea cuvântului?

Hrubeanu dar, ieră rău, fire nenorocită de neîndreptat, egoistul îngrozitor, pe care, după tot ce făcuse, îl vedeă că ieră în stare să nu se dea înapoi nici dela o faptă immorală dăunătoare aproapelui.

Ii veniă de multe ori să spună bărbatului încercările lui Hrubeanu; dar să temeă să nu-i facă rău, căci îl ştiă pe cât de bun pe atât de violent.

Ce-ar fi fost, ce s'ar fi întâmplat când violenţa unuia s'ar fi aflat faţă în faţă cu hotărârea rece a celui-l-alt de-a se războiu şi de-a învinge?

De ce se încrezuse în putinţa lui Hrubeanu de-a se căi şi de-a fi bun?

Şi biata Linţa îşi făceà imputări amare...

Ori cât nu ierà Stănişanu omul observaţiunii, totuşi nu se putù să nu ia seama unei anume schimbări a Linţei, nu faţă cu el, ci în firea ei.

Mai mult omul afacerilor însă, amână să aibă cu Linţa vorbă despre schimbarea aceasta şi timpul trecea...

Intr'o seară din Decembrie, pe când beà cafeaua cu soţia şi cu Grigore care cinase la ei, veni logofătul să'l cheme în cancelaria moşiei, unde'l aşteptau câţiva oameni din sat

Stănişanu sorbi repede ce-i mai rămăsese din cafea şi rîzând, se ridică:

— Să nu pleci, Hrubene, îi zise. Am să-ţi iau vr'o două trei partide de table...

— Bucuros; am şi fermecat zarul ca să te facă să iei şi mai mult de trei partide...

— Atunci... să te ţii bine...

Stănişanu ieşi.

Linţa nu se simţi la îndemână: ierà sigură că Hrubeanu va încercà iarăşi vr'un asalt.

Acesta luă espresiunea chipului ei, drept emoţiunea iubirii care aşteptà asaltul... şi se apropià cu scaunul de ea.

— Înţelegi, Linţo, că nu se mai poate... şopti el focos, aţintind-o cu priviri seducătoare. Te iubesc ca nebun şi sufer ca om conştient de pasiunea mea şi de indiferenţa dumitale...

Ea se ridică de odată.

— O! te rog, Linţo, ascultă-mă până la capăt, — şi o sili să şadă.

Iţi vei fi închipuind că nu sînt capabil de sinceritate în iubire, că te voesc din vanitate, că nu'mi dau seama de situaţiunea dumitale, şi te înşeli. Te iubesc cu toată seriozitatea, te voesc a mea cu totul, şi sînt în stare să'ţi dau şi numele meu şi poziţiunea sigură prin muncă stăruitoare şi onestă. A mai rămas în sufletul meu ceva bun şi acest puţin îl simt că devine mult supt înrîurirea bine făcătoare a fiinţei dumitale. Nu te-am apreciat atunci; te apreciez acum şi dacă este să fiu fericit, simt, văd, sînt convins că numai prin dumneata pot să fiu.

Nu auziseră nici el nici ea, un sgomot uşor în camera de alături, unde ierà biuroul lui Stănişanu, şi a căruia uşă ierà puţin întredeschisă.

Ea nu ierà emoţionată de cuvintele lui care aveau accentul sincerităţii şi puterea pasiunii adevărate; ierà stînjenită şi se gândia cum să se depărteze de seducător.

— Te rog dar, ascultă-mă bine Linţo.

Lasă pe Stănişanu, care prin etatea lui înaintată de pe acum chiar nu se mai potriveşte cu tinereţea şi cu drăgălăşia fiinţei tale... Lasă'l şi'ţi jur pe ce vrei tu mai scump, că te voiu luà, că'ţi voiu face fericirea, adevărata fericire ce o dă numai iubirea... Tu nu l'ai iubit; nu'l vei iubi nici odată; tu nu cunoşti farmecul vieţii în doi cari se iubesc.

Te rog, Linţo, dă'mi această fericire, fă-mă bun cu totul; nu mă respinge, nu mă lăsa în disperare şi în putinţă să alunec iarăşi în relele pentru care m'ai certat... Te rog, te rog din tot sufletul...

Linţa izbuti să înlăture strânsoarea mâinilor lui arzătoare şi se ridică, nu fără turburare..., dar hotărâtă să termine.

— Domnule Hrubeanu, îi zise ea cu glas năbuşit, dar ferm,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/ro/1901-1932

e neomenos ce faci... Cu ce drept vii să'mi neliniştești viaţa vorbindu'mi de iubirea dumitale ?

Chiar de 'mi-aş închipui că există ea în adevăr, întru cât nu 'ţi-am dat niciun motiv să 'ţi-o arăţi, trebuiă să o faci să tacă. Eră de datoria dumitale, domnule, să nu'mi răneşti demnitatea de femee onestă şi dragostea ce am pentru bărbatul meu...

— Dumneata, Linţo, dragoste de el ? Nu ; nu e adevărat... nu poate fi adevărat... Pe mine m'ai iubit, nu pe el... Imi vorbeşti însă astfel, numai dintr'un simţimânt de rezistenţă, care...

— Destul, domnule... De azi înainte nu mă vei mai vedea, 'ţi-o jur, fiind-că nu poţi avea, delicateţea cel puţin, faţă cu o femee, de-a crede în sinceritatea situaţiunei ei faţă cu soţul ei... Şi te previn că, de nu vei încetă cu asemenea persecuţiune, mă vei sili să o mărturisesc bărbatului meu...

— O ! Linţo, Linţo... când ai şti ce chin îmi dai !.. Vrei dar să mă ucid, ca să mă crezi ?

— Nu voiu să mai aud nimic...

I se părù Linţei că cineva ieşià atunci din biurou şi repede se îndreptă spre uşă...

Hrubeanu alergă, o cuprinse în braţe, — ca odinioară în camera locuinţei proprietarului dela Mioreni...

— Stai... te rog... ascultă-mă...

Ea se luptă însă cu putere, îl îmbrînci, intră în biurou şi închise uşa după ea, iar acolo, enervată, slăbită, se lăsă într'un fotoliu şi începù să plângă.

Hrubeanu se întoarse la locul lui, iritat, mânios, în cap cu gânduri de răzbunare: trebuia să o supună prin silă. Acea revoltă brutală din partea ei o socotia nesinceră. O văzuse emoţionată, dar i se împotrivia din simţimântul firesc femeei de-a mări patima şi farmecul lăsării în braţele omului iubit.

După câteva momente, Stănişanu intră ; ierà schimbat ; roş aprins la faţă, cu licăriri ciudate în privire.

— Ce e cu oamenii ăştia... zise el cu glas nesigur... Până nu te supără, nu se zic oameni ce-i ai la îndemână cu munca.

— Şi tu, Stănişene, prea te superi uşor, îi răspunse, rîzând silit.

— Bine de tine că eşti mai pietros la inimă... zise c'un fel de scrâşnire par'că... şi se aşeză la masă... Ia să jucăm, că'mi trece...

Curioasă partidă... Jucau mai mult în neştire, unul şi altul preocupaţi de alte gânduri par'că.

Din când în când, pe când Stănişanu arunca pietrele, ţintia asupra lui Hrubeanu câte-o scurtă ochire încărcată de ură..

Hrubeanu, când îl vedea aplecat să numere punctele, părea că voiă să'l zdrobiască cu priviri grele ameninţătoare.

In fine acesta câştigă întâea partidă...

— Ei, unde-ţi-e zarul fermecat, Hrubene? zise Stănişanu c'un rîs ce ierà mai degrabă rînjire.

— Supărarea ta e de vină...

— A! nu; mi-a trecut,—şi dovada o vei vedeà: am să te... sdrobesc... cu celelalte partide...

Linţa, foarte stăpână pe sine, liniştită, aproape zîmbitoare, veni cu servitoarea ce aduceà ceaiul.

Pe când îl turnà, bărbatu-său o privià pe furiş; şi ierà şi iubire, şi nuştiu ce fel de espresiune, ca de milă, în privirea lui...

— Nu mai pot juca, zise el, după ce sorbi din ceaiu, de câteva ori în şir, cu sete... Iţi voiu lua altă dată partida... Să vorbim mai bine...

Şi stătură vr'o oră de vorbă, despre moşie, despre călătorii în străinătate...

— Ce zici, Linţo dragă, n'ar fi potrivit să ne mai ducem pe undeva cât va ţine iarna?

— Da da, dragă, de ce nu? răspunse ea cu grăbire. Mi-e dor după frumuseţile Italiei.

— Atunci, peste câteva zile să plecăm...

— Tocmai la o plimbare prin Italia visam eu zilele acestea zise Hrubeanu, ce vrea să zică, potrivirile de gânduri între prietenii buni!

— Aşa? făcu în chip ciudat Stănişanu... Foarte bine... Ne-om duce către trei...

Linţa se făcu palidă şi se ridică, chip să mai toarne ceaiu.

Stănişanu îi observă îngălbenirea şi-i făcu rău.

După ce statorniciră plecarea, Hrubeanu se ridică:

— Acum vă las, că e şi târziu şi am 6 chilometri de drum..

— Mai stai să zic să ne înşeleze caii, căci merg să te petrec până la un loc...

Linţa îl privi cu surprindere.

— Simt nevoia de puţină plimbare, îi zise... Mi-a cam picat greu multa mâncare... Câte-odată sînt prea lacom...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

Şi, trecu în biurou, unde stătu puţin, şi se auzi cum par'că ar fi căutat ceva. Apoi ieşi pe acolo...

Linţa sună numai de cât şi îşi făcu de treabă prin odae...

Hrubeanu nu-i vorbi nimic: se gândia că în timpul călătoriei o va supune lui.

Servitoarea intră şi luă serviciul; Linţa îşi făcu drum cu dînsa şi lăsă pe Hrubeanu singur.

Iera foarte adâncit pe gânduri, când se întoarseră Stănişanu şi Linţa.

— Să mergem, Hrubene, îi zise el; caii ni's gata.

— Haidem. Noapte bună, doamnă...

Voi să-i sărute mâna, Linţa se feri şi se apropiă de bărbatu-său.

— Să nu întârzii mult... îi zise în chip afectuos.

— Nu, drăguţă... Şi o sărută...

Noaptea ierà întunecoasă, foarte geroasă, fără nici o licărire în adâncul cerului.

Călăreţii umblară alăturea, — Stănişanu în dreapta lui Hrubeanu, — tăcuţi câtva timp.

Schimbară apoi câteva vorbe, — şi se vedeà că o făceau în silă. Intre dânşii ierà par'că un fel de răceală, ca o tăcută pornire de ură...

Când să intre în pădurea care despărţia amândouă moşiile, — în întunericul şi mai adânc ce-i învălui,se auzi de o dată o detunătură, pe care o înnăbuşi repede desimea pădurii...

Unul din călăreţi se aplecă într'o parte, pe calul lui, şi animalul, speriat, o luă la goană pe drumul din pădure...

Cel-l-alt călăreţ, străbătù câte-va clipe întunericul în care se auzià sgomotul goanei calului, lăsă apoi să cadă jos un obiect, care făcù un sgomot scurt, — şi, întorcând calul o luă la trap înapoi...

A doua-zi logofătul moşiei cerù să vorbiască lui Stănişanu, pe când acesta ierà încă în camera lui, — căci pe timp de iarnă dormià până mai târziu.

— Ce este, Manole? îl întrebă cu linişte, ivindu-i-se în biurou, încă neîmbrăcat...

— Mare nenorocire, domnule; s'a împuşcat domnu Hrubeanu astă-noapte, în pădure...

— Ia taci, Manole! glumeşti?

revistatransilvania.ro/mem1901-1932

— Ba zău nu! răspunse acesta făcându-şi cruce. A venit om din sat, la noi, să ne aducă vestea...

— Şi unde-a fost găsit?

— Presupune că ierà călare când s'a împuşcat, iar calul l'a dus o bucată de loc, pe tărâte, că aveà capu' lovit rău şi un picior aproape rupt... prins în scară.

— O! ce grozăvie! strigă Linţa, ivindu-se pe prag...

— A scăpat apoi din scară şi doi oameni l'au găsit în gura pădurii dinspre sat...

— Nu'mi vine să cred... Eu m'am despărţit de el, ştii, la răspântie, şi am apucat înapoi... Am auzit, ce-i drept, o împuşcătură, dar am socotit că el poate trăgeà în vr'o dihanie... zise Stănişanu... Sărmanul!... Uite ce-i vieaţa!...

Linţa se gândià:

— Mi-a zis că, ce, vroiam să se ucidă?... Să fie din pricina mea?

Cum să'şi închipuiască oare că bărbatul ei fusese omorâtorul?

. . . . . .

Când îi fù adus feciorul acasă, în acel hal, părintele, la ţipetele preotesei, se ridică, el care nu se sculase din pat de atâţia ani, — şi cum îl văzù, se rostogoli fără vieaţă lângă patul pe care bàeatul stà întins, cu capul grozav de zdrobit.

Instrucţiunea afacerii constată că în adevăr Hrubeanu îşi dăduse moartea, însă taina acestei morţi rămase nepătrunsa.

Nici o bănueală pe nimeni.

Depunerea lui Stănişanu ierà departe de-a o lămuri.

După o săptămână de zile Stănişanu, lipsit însă de voioşia firească, plecă în Italia cu soţia lui...

Işi răzbunase pe acela ce voise a-i sfărâma casa, purtà în el remuşcarea faptei, dar scăpase, îşi zicea el, lumea, de un element netrebnic şi casa lui de prăbuşire...

Timp de trei luni aproape călători... Veselia nu i se mai întoarse, în adevăr; mai slăbi la corp şi la faţă, dar când se uità la soţia lui pe care i se părea că o scăpase de mare pericol, că 'şi-o redobândise cu jertfa liniştei conştiinţii lui,— puteà să zîmbiască şi să se simtă întru cătva fericit.

Linţa vedeà schimbarea bărbatului ei şi atribuind-o vre unei boale, nu mai ştia cum să facă spre a-l îngriji, spre a-i se arătà cât mai iubitoare şi mai veselă.

Şi ei însă îi pierise veselia firească...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In fine, într'o noapte, la Florența, Stănișanu avù din somn o deșteptare cu aiurări, și, cuprins de groază, mărturisi pe șoptite, soției lui, taina morței lui Hrubeanu...

Lința rămase împietrită, apoi, la tristul gînd că liniștea vieții lor iera pentru totdeauna stinsă, dacă Stănișanu știà încercările lui Hrubeanu și dacă rămăsese poate cu vr'o îndoeală în privința ei, — izbucni în plâns.

Nu încuviința în sufletul ei omorul; dar trebuià să lupte din toate puterile spre a ușurà remușcările soțului, vinovat din cauza ei.

Și cine ar fi văzut-o în adevăr, alergând la tot geniul ei de femee spre a îndreptăți fapta lui, spre a'l mângâia, spre a-i aduce puțină pace în suflet, — ar fi rămas înduioșat și 'i-ar fi ierțat argumentele cu care luptà să'l convingă și să'l împace cu cunoștința lui.

După doi ani Stănișanu însă, pe zi pe zi topindu-se, trecù din vieață: conștiința nu'i puteà învoi liniștea.

Un moment de ură violentă îl plătia acum cu vieața și lăsà în disperare o soție care îl iubise în acest timp, cum nu crezuse să'l fi putut vr'o dată iubi.

Lința se retrase la tatăl său, la moșia Păiș, lăsată ei prin testament...

Dar ce folos de vieață și de bogăție, de acum?

Și nici măcar un copil!

Ce crud lovește nenorocirea pe unele ființi care totuși nu au meritat prin firea și prin faptele lor atât de mare nedreptate lumească!

Ce-i rămăsesă din visurile de odinioară de fecioară bună și curată?

Ce-i rămăsese din căsnicia de mai apoi în care'și pusese toată inima, cu credință în onestitate și'n muncă fără preget?

Un mormânt deschis prea de timpuriu pe care aveà să plângă, și înainte, în viitor, jale și nici o speranță.

Mai aveà pe bătrânul.

Dar cât timp o va mai duce și el?

Apoi, după dânsul, singurătatea... și egoismul de a trăi... care era ca o condamnare pe vieață... la munca silnică.

Cine poate răspicà tainele neînduratei ursite omenești?

— SFÎRȘIT —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cetiţi şi răspândiţi

Biblioteca „CLIPE DE UITARE“

care are cel mai mare suces de librărie

Numerele dela 1—10 sunt epuizate

No. 11. **H. de Balzac,** „Grădina cu Rodii“, povestiri . . . . . Lei 6
„ 12. **N. Rădulescu-Niger,** „Cuvântul Morţii“, nuvele . . . . . „ 6
„ 13. **Guy de Maupassant,** „Moş Basamac“ nuvele . . . . . „ 6
„ 14. **G. Courteline,** „Scara“, nuvele . „ 6
„ 15. **N. Rădulescu-Niger,** „Cheful Lupului“, nuvele . . . . . „ 6
„ 16. **N. Rădulescu-Niger,** Teatru Şcolar: „De pe urma beţiei“ şi „Talpa ladului“, două piese teatrale complecte în un singur volum . . . . . „ 10

Conţinut fermecător, acţiune înlănţuitoare, subiect de actualitate, scene pline, când de umor, când de un dramatism real, care redau viaţa aşa cum este, le găsiţi în marele roman

VISĂTORII

de

N. PORSENNA

Cetindu-l, numai cu lei 34 cât este costul lui, vă procuraţi o zi sublimă, de neuitat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932